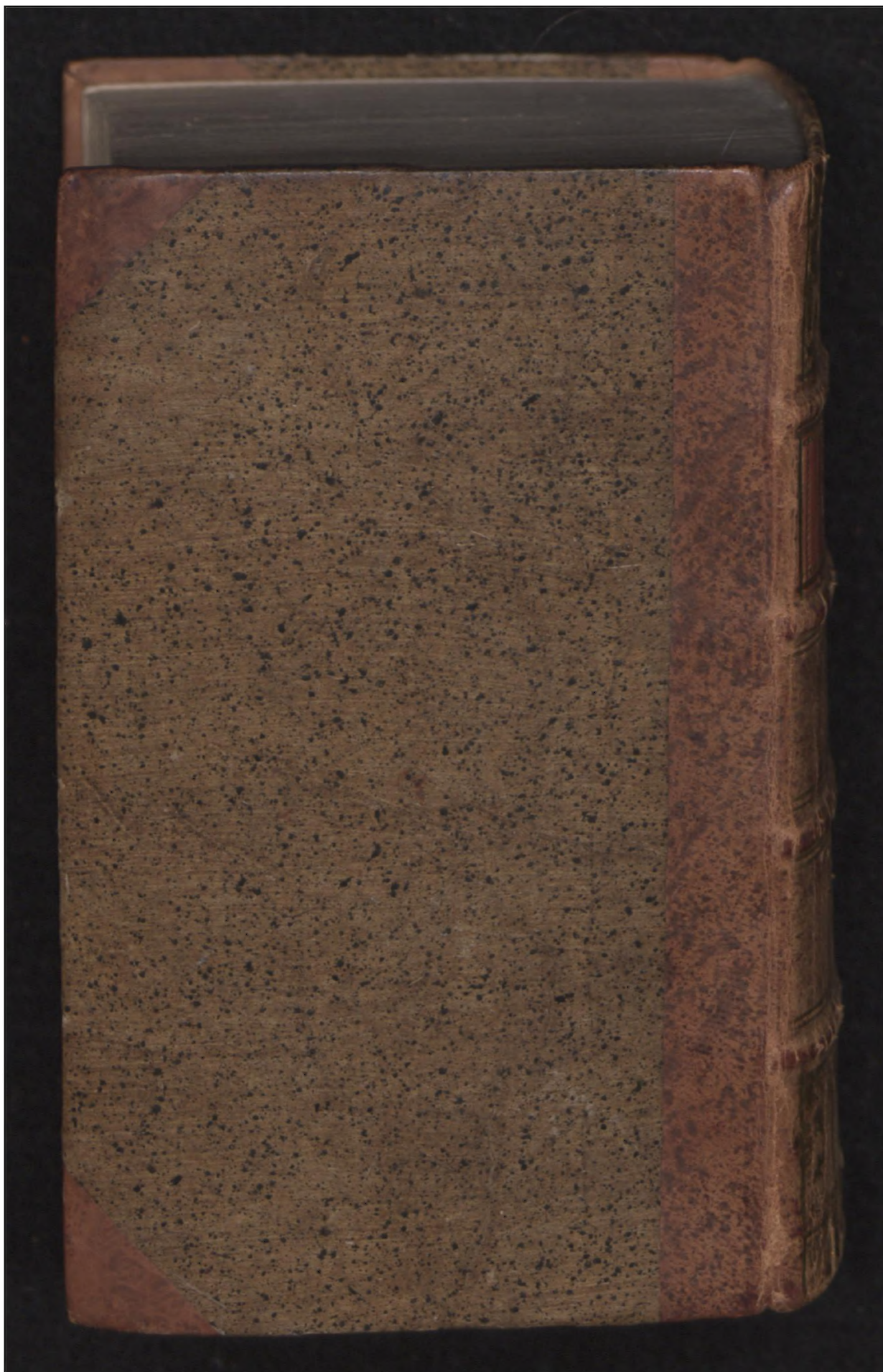

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1152 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1152 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1152 8° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1152 8° copy 1

640.

6²/₁ - 41.

LN 1152

ex. 1

M

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 1152 8° copy 1

Offu
ris Jesu
Dods H
iii | 2

Her hos findes
paa den gamle Pant
line Disciple / den
pne oc Dyd. Item
Disciplers Hødder /
paa Læmmer / med
Tegn / som paa
dyd paa L
trent

Pond An
Elev

I C
Jeg ved inter at
den Aars
Prenter
for

En Liden Børne
Forklaring/

Offuer vor Her-
ris Jesu Christi Pinis oc
Døds Historie / kortelig besat-
tet i Otte oc Tiue Pres-
dickener.

Her hos findis oesaa en liden Forklaring /
paa det gamle Paaske Lam / som Christus anordnet
sine Disciple / den Aftren hand gic ud til sin hellige
pine oc Død. Item / huorledis Christus toede sine
Disciplers Sødde / efter hand haafde ædet paas-
ke Lammene / med dennem. Disligeste paa de
Tegn / som skede efter at Christus vaar
død paa Kaarsset / besattet i
trende predickener.

Aff
Pouel Anderson / Medelby.
Sloß Predicant i Kjø-
benhavn.

1. Corinth: 2. v. 2.

Jeg vœd intet andet til Salighed / vden allene
den Kaarsfeste Jesum Christum.

Prentet i Kjøbenhavn / Aff
Laurens Benedicht.

1597.

DA PACEM DOMINE IN
DIEBVS NOSTRIS.

Erliq
Gudfrid
stundom
ge

Nader
falske
Corinth

Cor
den

1 Cor. 2. 7. 2. at
de Corinther nog
ler store oc stundom
ensfoldig beint
Salighbededom
sum. Thi endoo
Rom. 4. at alle
off til Vnderu
Saa vi haffue
Apostel / icke
buder / at randi
ge Scrifte. hude
men at vare
Sormanske. T

Erlig / Velbyrdig / Bjs oc
Gudsfrøctig Mand / Christoffer Bal-
ckendorff til Glorup / Danmarks Kie-
gis Hoffmester / Min Gunstige
Herre oc Forderer.

Naade / Fred / Barmhiertighed / oc all Enckes
salige velsærdi / aff Gud Fader / ved Jesum
Christum vor Frelser oc Saliggjører.

Et er oss Chrisine G. H.
Hoffmester høylig fornøden / at
vi giffue rat act paa / hvorfor
den hellige Paulus bekender /
1. Cor : 2. v. 2. at hand icke haffuer forholdet
de Corinther nogen Vardslig Vjsdom / el-
ler store oc statlige ord / men allene simpel oc
ensfoldig bekent sig / intet andet at vide til
Salighed / vden allene den Raarsfeste JE-
sum. Thi enddog samme Apostel bekender /
Rom : 4. at alt det som screffuit er / er screffuit
off til Vnderuissning / Lærdom oc Trøst /
Saa vi haffue vel her at acte / at den hellige
Apostel / icke vdelucker / foræcter eller for-
buder / at randsage oc ossuerueye den he-
ge Scrifte / huilcken hand bekender / altsa-
men at være nyteig til Lærdom / Scraff /
Formanelse / 2. Timoth : 3. 16. vil hand lige
(:) ij pa

OMINE IN
DSTRIS.

paaminde de Corinthher oc off alle met sam-
me ord / at wi skulle i synderlighed giffue act
paa / huor wi læse i den hellige Scrift / at
den viser off icke til noget andet Middel oc
maade ved huilcket wi skulle bliffue Salige
uden allene til den Raarsfeste Jesum
Christum / som hand oc klarlig lærer der
hand siger 1. Cor: 3. 11. at der kand intet an-
det Fundament leggis / end det som lagt
er / huilcket er Jesus Christus. Item til de
Colos: 2. 17. siger hand at alle de Offer / Si-
gurur oc Slactninger som skede i det gamle
Testamente / de vaare allene nogle Skyg-
ger oc Lignelser / Men Christus vaar det
sande Legem. Oc den hellige Petrus Act:
10: 43. bekender oc at alle Propheter bare
dette Vidnesbyrd / at wi allene i Jesu Chris-
ti Tjans fortieniste oc Værdskyld bliffue
salige. Saa vil da endelig Apostelen / at wi
stedze oc altid / ja uden Afsladelse / besynder-
lig nu i det Ny Testamente / icke vende vore
Øyne andensreds hen / end til Jesum den
Raarsfeste / effter som hand oc er det som
vor Tro anseer oc skal allene befatte til Sal-
lighed / Matth: 3. 17. Item / cap: 17. 5. Saa
off her hos at acte / huorfor Apostelen
oc off hans Døds Historie besynderlig
it andet / for øyne / der hand siger
Raarsfeste / Sandelig uden al tvil
haffuer

haffuer de
Sagers
lige Puns oc
hed befinde
phetret oc
Offer oc Sla-
mente / er fuld
oc ielf betem-
raade. Det e
huorfor Joh-
siger / at Taa-
(giffue) ved
Suaad T
haffue for der
te / der aff kand
acter oc offer
kaastning oc wi
haffue / baade d
bare / som vaar
for sin Sinder
som det skulde
oc Leuiteme / L
icke en / to eller
det skulde ske
oc Afften / Exce
uer icke varet
ning. Denne sa-
ere wi nu fri fa
i det wi nu haff

off alle met sama-
rlighed giffue act
ellige Scrift / at
ander Middel oc
alle bliffue Salige
arsfeste Jesum
klarlig lærer der
der kand intet an-
end der som lagt
istus. Item til de
alle de Offer / si-
n stede i det gamle
allene nogle Skyg-
Christus naar det
hellige Petrus Act:
le Propheter bare
allene i Jesu Chris-
e Verdsfyld bliffue
lig Apostelen / at vi
Affladelse / besynder-
ente / icke vende vore
end til Jesum den
hand oc er det som
allene befarte til Su-
em / cap: 17. 5. Saa
huorfor Apostelen
historie besynderlig
ie / der hand siger
elig vden al tuel
haffuer

haffuer Apostelen det giort for disse tuende
Sagers skyld. 1. Fordi at vi i Christi hele
lige Pinis oc Døds Historie see / oc i Sand-
hed befinde / at alt det som er screffuit / Pro-
pheteret oc affmalet i Figurer / Lignelser /
Offer oc Slactninger i det gamle Testa-
mente / er fuldkommet i Christo / som hand
oc selff betende paa Kaarset / der hand
raabte / Det er fuldkommet. Iohan: 19. 30.
Huorfor Johannes Euangelist cap. 1. 17.
siger / at Naade oc Sandhed er bleffuen
(giffuet) ved Jesum Christum.

Hvad Tytte oc gaffu wi Christne
haffue for det Folck i det gamle Testamen-
te / der aff kand huer lettelig see / naar hand
acter oc offuerueyer / først den store Be-
kaastning oc wmag / som Folcket skulde
haffue / baade de som Offret skulde frem-
bare / som naar den gemeine Mand / huer
for sine Synder Exod: 29. 36. oc disligeste da
som det skulde Offre / som vaare presterne
oc Leuiterne / Leuit: 1. 5. &c. Huilcket stede
icke en / to eller tre gange om Aaret / Men
det skulde ske huer dag / Ja baade Morgen
oc Aften / Exod: 29. 38. &c. Saa at det haff-
uer icke været vden stor wmag oc Bekaaft-
ning. Denne samme wmag oc Bekaaftning
ere wi nu fri saare / i det Ny Testamente /
i det wi nu haffue Jesum / huilcken met sin
(:) iij emiste

eniste Dødd haffuer indgangen i det allers
helligste/oc fundet en euig Forløsning Ebre:
9. 12. Derneft / den hiertelig Forlængelse de
gamle Forfædre haffue / effter at Christus
skulde komme til Verden / oc betale med sin
Dødd for demnem effter sit Løffte/ Gen: 3. 15.
Huor stor den attraa haffuer været / kunde
vi her aff vel forstaa / at baade Mand oc
Quinde haffue inderlig raabt (som Elaias:
64. oc David Psal: 144. 5. taler i den gantse
Christen Kirckis Person) at Gud vilde søn-
derbryde Himmelen / oc fare her ned. Her
hos / at Abraham offuer alt andet begærede
Liffs fruct. Gen: 15. 2. det gjorde hand alt
paa det / hand foruente de at Messias skul-
de fødte / som oc Christus vidner loh: 8. 56.
at Abraham glædde sig / at hand skulde see
Christi Dag / huileket oc mange hellige
Konger oc Propheter gjorde / som Christus
self siger til sine Disciple/ Luc: 10. 24. Man-
ge Konger oc Propheter vilde seet det i see /
oc haffue det icke seet / oc høre det i høre / oc
haffue det icke hørt. Vi vide oc / at Rachel,
Anna oc Zacharias icke aff Tidens Vellyst
saa høylig begærede Liffens Fruct / at Ra-
chel siger vdryckelig sig heller at ville dø/
end være wfructsommelig. Gen: 30. 1. oc at
Anna er saa høylig bedrøffuet / at hun
hicket i sin hiertens Graad oc Bedrøffuel-
se/

se / fordi at
at Zacharias
Fruct / at
at hand naar
saa at Eliza-
ue fructsom-
Sandskeld /
at Messias se-
me, 2. Sam: 7. 14
Derneft
Zacharias Ch-
at naar vi re-
være Zacharias
huorledes vi kan
hellige Døds oc
her lærer / huor
gantse Liffs tid
lene forstaa om
lessue Men oc
uit / oc den m-
gen fandt off de
besteden her p
hellige Døds
ville i Almindel-
hed ansee de
uis i samme Ch-
huert Nærm-
hand fandt
Værdsug / lad

se / fordi at hun kunde icke føde / 1. Sam : 1. 12.
at Zacharias saa inderlige bad om Liffens
Fruet / at Engelen aff Himmelen vunde /
at hand vaar bleffuen Bønhørt hos Gud /
saa at Elizabeth i sin Alderdom skulde bliffue
Fruet sommelig / Luc : 1. 13. men for den
Sags Skyld / at Jøderne haaffde forløffret /
at Messias skulde fødte aff Davids Stamme,
2. Sam : 7. 12. oc aff Jesse Rod / Esa : 11. 1.

Derneft / sætter hand off allene den
Raarsfeste Christum for Wyne / fordisaa /
at naar wi retsindelig betencke Christum at
være Raarsfest / da komme wi i Kundskaff /
huorledis wi kunde bliffue deelactige i hans
hellige Døds oc Pinis Fortieniste / Thi off
her lærer / huorledis wi skulle vandre vor
gantste Liffstid / huilcket wi skulle icke als
lene forstaa om de Dage som wi nu skulle
lessue / Men oc om den tid wi haaffue lessa
uit / oc den wi skulle lessue / Oc sandelig in
gen kand off dette nekte / at wi jo finde god
besteden her paa i alle maade / i Christi
hellige Døds Bescriffuelse / huad heller wi
ville i Almindelighed / eller oc i Besynderlig
hed ansee de Exemple / som off faaregitt
uis i samme Christi Raarsis Historie / Ja
huert Menniste / i huad Stat oc Vilkaar
hand kand være / lad sig være Geistlig eller
Værdslig / lad sig være høye eller Læve / als
(:) iij lesam

lesammen haffue wi i denne Historia / it
flart Exempel at gaa effter / huorledis huer
skal vide rettelig at betencke sit fremfarne
gantste Lessnit.

Huad det er at ansee i Almündelighed /
da hører det oss alle til / at wi sætte oss Chris-
stum den Raarsfeste for øyne / oc see oc
skue i hannem. 1. Huad wi haffue met det
fremfarne Lessnit fortient / som er Guds
Vrede / huilcken rettelig at betencke oss høis-
lig Mact paaligger. 2. Dernet denne vor
dags Lessnit / paa huilcken Gud Faders
store Kierlighed mod det Menniskelige
Søn / som vil gjøre Penitentz / oc omuende
sig fra Synden / faaregiffuis. 3. Huorledis
huer bør at betencke at hand kand her eff-
ter / som en vduald Guds Søn oc Barn /
met Dauids enbaarne Søn Christo / i sin
egen Person nedlegge Synden / oc saa for
Christi Døds skyld indgaa til Herlighed oc
glæde.

1. Affinaler oss Christi Død / Syndens
Slemhed / oc Guds store Vrede imod henda-
de / huilcken huer den som vil bliffue salig /
skal vel betencke / Thi huo som ick finder / at
hand er siug / hand acter intet om Lægen /
Matt: 9. 12. Huad Syndens slemhed er / oc
huor stor Guds Vrede er imod den / kand al-
drig noget Creatur nock som offuerueye oc
betencke /

betencke / eller be-
den i Christi Pine
lige oc forfærdeli-
Vrede imod Syn-
ar band for en off-
al sin oprindelig
hed / Saa at ick
Men oc saa i alle
uer straffet der for
færdelig at beten-
cke i den / oc se
fleden er bleffuen i
den / Gen: 7. 22. 2
omliggende Seer
bleffue for Synde
funckne i Jorden
Gen: 19. 25. Ja / h
gruelige Jerusalem
mange tusinde M
Gud haffde gjort
uer alle ande T
kelig ved Saa
riselige oc pan
Luc: 19. 44. De
naar ic grueligt
dis Tegn. M
kand Creatur
Huad Ligneli
oc det mofte

betencke / eller bedre oc klarligere forstaa/
 den i Christi pine oc Død. Der ere vel grue-
 lige oc forfærdelige Exemple paa Guds
 Vrede imod Synden i Adams fald / Gen: 3.
 at hand for en offuertrædelse kunde forkaste
 al sin oprindelig Hellighed oc Retfærdig-
 hed / Saa at icke hand allene i sin Person /
 Men oc saa i alle sine Effterkommere / bliff-
 uer straffet der for. Rom: 5. 12. Det er oc for-
 færdeligt at betencke / huorledis den gant-
 ske Verden / otte Siæle vndertagne i Syn-
 den er bleffuen død oc henstuldt aff Jor-
 den / Gen: 7. 23. At Sodoma / oc de andre
 omlyggende Steder / ved Jld oc Suoffuel /
 bleffue for Syndens skyld opbrende / Ja
 sumckne i Jorden / er gantske forfærdeligt /
 Gen: 19. 25. Ja / huad ville wi sige / om den
 gruelige Jerusalems forstyrring / huor hine
 mange tusinde Mand / aff det Guld / som
 Gud haffde giort saa vsigelig vel imod / off-
 uer alle andre Nationer oc Guld / saa yn-
 ckelige ved Sward / Jld / Hunger / oc i andre
 vsigelige oc jammerlige maade omkomme?
 Luc: 19. 44. Det maa jo alle bekende / at det
 vaar icke grueligt oc forfærdeligt Guds Vre-
 dis Tegn. Men huad ville wi sige? Huad
 kand Creaturet lignis imod Skaberen?
 Huad Lignelse er imellem det forgængelige /
 oc det wforgængelige? Her vidner jo Paulus
 (:) v Klarlig /

Plarlig / at Christus / Guds oc Mariæ Søn /
er Kaarsfest / som er den skendeligste Død
Verden viste at sige aff. Ja / hand ick
alleniste er plaget for Syndens skyld / fra
Starcorsdag Affren / der hand suedis blo-
dige taare i Hawen oc indtil hand opgaff
sin Aand paa Kaarsit / Men hans ganeste
Liffs Tid i denne Verden / vaar saa gaat
sominet andet end en bitter Pine / oc Dø-
den selff / Som wi vide / at hand haffde in-
ret gaat aff Verden / Men stor Gorfølgel-
se / Bagtaelse / Bespaattelse / oc allermest aff
sine egne / saa at der hand føddis / maatte
hand ligge i kuld oc fraast / i en Åsen Staald
oc Krybbe / oc siden til hand opgaff sin
Aand / oc satte den i Faderens haand / der
hand nu henger paa Kaarsit / da vaar hans
Liff en idelig Lidelse oc Død.

At det Menniskelige Røn slitelige off-
verueye denne Guds Vrede / er høylig for-
nøden / Thi wi vide / at Satan met sine glo-
ende Pile oc Jalske List / met huilcke hand
bedrog vore første Forældre / oc ihu slog
dennem / soffuer ick paa denne Dag wi nu
leffue / Men som en fluende Aand / Ephe: 6. 12.
lagnactig oc bedragelig Kompan / Ioh: 8.
saa Listelig oc skuldelig affmaler Men-
niskene Guds Vrede / lige som den vaar en
læt oc ringe ting / Ja den som ickun alleniste
truede /

truede / oc slog ick
geri / scadsfer ba
deliges Læmpe
modiged fordr
Rom: 1. 4. De r
me forargelige
der lader sig høre
der Læse / oc i
simple Mennisk
Men at de i
pile skulle ved
en forargende
saa at hnd der ick
de / hand maa
Søn / huilken de
nis / at de de
den Smerte som
tur kunde haff
de sig der til
Død / oc bliffu
ning oc vnder
part i den Sa
Suoffuel Apoc
sparet sin enba
nem saa græselig
der / Meget m
som ere Vrede
2. 3. oc daglig
Saa er da her

truede/oc slog icke til / Oc denne sin bedra-
ger / stadfester hand falskelig/met de Wgu-
deliges Exemple/huileke Gud aff sin Lange-
modighed fordrager / oc icke strax slaer til /
Rom: 2. 4. Oc viser Solck hen til denne slems
me forargelige Verden / Matt: 18. 7. huilcken
der lader sig høre / at jo arger Skalck / jo be-
dre Lycke / oc i saa maade bedrager fattige
simple Menniskers forstand.

Men at de saadanne Satans gloende
Pile skulle vdslycke / oc visselig vide / at Gud
er en fortærendis Ild imod de Wgudelige /
saa at huo der icke omuender sig fra det dnu-
de / hand maa spevle sig i Christo Guds
Søn / huilcken der maatte saa ynckelig pi-
nis / at baade Siæl oc Legem maatte lide
den Smerte / som aldrig noget simpel Treas-
tur kunde haffue vdstaaet / oc visselig forlaa-
de sig der til / at huo der foracter Christi
Død / oc bliffuer icke deelaetig i hans Betal-
ning oc vardskyld / hand skal saa Lod oc
part i den Sg / som brender met Ild oc
Suoffuel Apoca: 21. 8. Thi haffuer Gud icke
sparet sin enbaarne Søn / Men ladet hans
nem saa græselige Pinis for fremmede Søn-
der / Neget mindre vil hand spare dennem /
som ere Vredens Børn aff Naturen / Eph:
2. 3. oc daglig met forset fortørnet hannem.
Saa er da her met Guds Lon beseglet / som
truer

truer met Forbandelse huer den / som icke
gior effter alt det / som staar screffuit i hen-
de / i det / at Christus maatte endelig betale
i sit Legem paa Kaarset for Menniskens
offuertrædelse / oc lærer off at begreede oc
fortroede det Rygløse fremfarne onde Less-
nit / som vaar Marsag til Christi Kaars-
festelse.

For det andet i Christi Kaarsfestelse
oc Død / vil Paulus, at vi skulle i denne ner-
uærendis Tid ansee Guds Store Godhed
imod det Menniskelige Røn / effterdi at
Paulus vel viste / at alle Mennisker vaare
affuigede / Psal: 14. 3. oc der met fortient den
Formaledidelse / som Lowen truer met / Ja
hand oc viste / huor snare de ere til at falde
i Mishaab oc fortuile / naar de nu see Guds
strenge Retfærdighed i hans egen Søn
Christo imod Synden / oc de betencke / at de
icke allene falder Siu gange om Dagen /
Prouerb: 24. 16. Men saa offte / at de kunde
ingenlunde acte / huor tit de synde / Psal: 19. 13.
Der hos / huor hart det er at tro / at Gud
vil lade sig forlige met off. Derfor siger
hand sig at vide intet / vden Christum den
Kaarsfeste / At hand vil / at alle fattige
Guds Børn / som hassue forset sig aff
Riød oc Blods Skræbelighed / skulle vide
sig i denne neruærendis Tid / at hassue i
Christi

Christi Sa-
mod al dens
13. 1. Ja Læge-
lighed / El: 33
paa / at Christi
fullestend bo-
dens Synder /
oc self ridner /
hassue saa eff-
giffuit sin Søn
barnen / icke fr-
der ewige Liff. 3
19. Iem / 1. Cor: 1
wiere alle blesne /
nistis wi dighed
blesne Retfærdig-
Retfærdighed / S
uende sig til Gud
At raaber Synden
raaber da Christi
piertighed / Eter:
met wassfladelme
der / de Bodfærd
Beste / Rom: 8. 3
signu lenger at
bendis Straff / e
met Christum ve-
gen for deris Søn
de frumodelige f

er den / som icke
ar scressuit i hens
tte endelig betale
for Menniskens
off at begræde oc
sarne onde Less
Christi Baars

isti Baarsfestelse
skulle i denne ner
Store Godhed
den / effterdi at
Mennisker vaare
met fortient den
oen truer met / Ja
de ere til at falde
ar de nu see Guds
hans egen Søn
de betende / at de
gange om Dagen /
offte / at de kunde
de synde / Psal: 19. 13.
er at tro / at Gud
off. Derfor siger
den Christum den
til / at alle fattige
ue forseet sig aff
ighed / skulle vide
Tid / at haffue i
Christi

Christi Saar en aaben Brønd oc Aare/
mod al deris Synd oc wreenlighed / Zach:
13. 1. Ja Lægdum oc Plaster imod al Skøbes
lighed / Esa: 53. 5. oc forlade sig visselig der
paa / at Christi Død er en fuldkommen oc
fyllest værd hos Gud for den gantste Ver
dens Synder / 1. Ioh: 2. 2. Huilcket Christus
oc selff vidner / Ioh: 3. 16. at Gud fader /
haffuer saa elsket Verden / at hand haffuer
gissuit sin Søn / paa det / at alle som tro paa
hannem / icke skulle fortabis / Men haffue
det euige Liff. Huilcket oc Paulus Rom: 5.
19. Item / 1. Cor: 15. 22. bekender / at lige som
wi ere alle bleffne skyldige for det ene Mens
nistis wlydighed / Saa ere wi oc mange
bleffne Retfærdige / for det ene Menniskis
Retfærdighed / Saa at alle / som ville om
uende sig til Gud / skal forlade sig der til /
At raaber Synden Gessn oc Straff / Saa
raaber da Christi Blod Naade oc Barm
hiertighed / Ebre: 12. 24. Ja træder daglig /
met wassfladelige suck / frem for Gud Fa
der / de Bodsærdige oc Gudfryctige til det
Beste / Rom: 8. 26. Saa at ingen haffuer
sig nu lenger at befrycte / for Synden / oc
hendis Straff / effterdi at de haffue anama
met Christum ved Troen / som er Betalning
gen for deris Synder / 1. Ioh: 2. 2. Saa kand
de frimodelige sige met Paulo. Rom: 8. 31.
effterdi

effterdi Gud er met oss / huo vil da være
 imod oss. For det Tredie skal Christi Død oc
 Raarsfestelse være oss it Exempel / i alle
 vore tilkommendis Liffs dage / saaledis /
 at vi tencke til det vi ere met Christo
 plichtige / at Døde oc Raarsfeste Synden i
 vort Legem / huilcket Gud vdkressuer aff
 alle demnem / som vil haffue gaat aff Christi
 Død / Rom: 6. 4. lige som Christus er op
 uact fra de Døde / formedelst Faderens
 Herlighed / saa skulle vi oc vandre vdi it nyt
 Leffue. Galat: 5. 24. De som høre Christum
 til / de Raarsfeste deris Risd met Lyst oc
 Begæring. Huo som vil være min Discipel /
 hand skal tage sit Raars paa sig / oc følge
 mig effter. Matth: 16. 24.

Ville vi nu i besynderlighed ansee den
 ne Christi Raarsis Historie / da selfuillig
 møder oss skønne Exemple / vdi huilcke huer
 Mennecke / huad heller hand er i Geistlig el
 ler Værdslig Bestilling / haffuer at see oc
 skue / baade huad vdyd hand skal sty og
 fly / Disligeste Herlige Liffactige Affmal
 ninge paa Dyd oc Fromhed / Saa at aldrig
 nogen Historie kand Lignes mod denne /
 oc vnderlig for denne Sags skyld / at den
 met saa ord besatter / icke alleniste Exem
 ple som vi skulle effterfølge / oc fly / Men
 endelig / for den er en Besegling paa vor
 Gen

Genlesning
 at vi ere ved
 Luige Død /
 merigis Glæde
 Denne o
 Trøst som der
 Exemple / sende
 effter huilcke ha
 oc stætte sit gan
 mig til G. 2. 2
 tager mig for / mi
 Tienste / denne
 paa vor frelses
 oc Døds Historie
 enddog at den er
 mig dog til G. 2
 stige Effrighed
 Bog at tilkomme
 E. V. haffuer al
 pierre mod alle
 Men oc forvise
 maade gjort ved
 Tienere / Oc i sin
 at E. V. Gud si
 Ti Vge siden
 værdige offuer
 velig Aarsag / til
 na vort Danst
 dumsfuge 2. 2

huo vil da vare
al Christi Død oc
Exempel / i alle
dage / saaledis /
ere met Christo
arsfeste Syndent
id vdræffuer aff
e gaat aff Christi
n Christus er op
bedelt Saderens
vandre vdi ic nye
m høre Christum
Risd met Lyst oc
være min Discipel /
paa sig / oc følge

rlighed ansee dens
rie / da selffullig
le / vdi huilcke huer
ind er i Geistlig el
haffuer at see oc
hand skal sty oc
Liffactige Affmal
ed / Saa at albrig
ignes mod denne /
ags steld / at den
e alleniste Exem
lge / oc fly / Men
seglung paa vor
Gen

Genløsning / oetilsfører oss denne Glæde /
at vi ere / ved Christi Død / befriede fra den
Einge Død / oc haffue Indgang til Him
merigis Glæde oc Salighed.

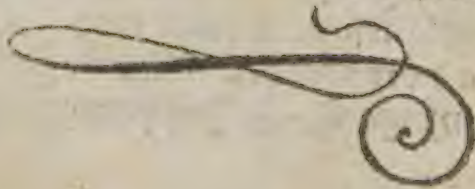
Denne offueruættis Fruct oc store
Trøst / som her findis / (foruden hine skønne
Exemple / synderlig aff Christi egen Person /
effter huilcke huer Christen bør at regulere
oc sticke sit gantste Læffint) haffuer drestuit
mig til / G. H. Hoffmester / at Jeg haffuer
taget mig for / mit Sæderne Rige til vilie oc
Tieniste / denne liden Børne Forklaring /
paa vor Frelseris Jesu Christi hellige Pinis
oc Døds Historie at lade vdgaa / huilcken
enddog at den er ringe / Saa fordrister Jeg
mig dog til G. H. H. E. V. som min Gums
stige Vffrighed oc Fordrer / samme liden
Bog at tilscriffue / icke alleniste derfor / at
E. V. haffuer altid hafft it Sæderlige gaat
hierte mod alle fattige Geistlige Personer /
Men oc fordissaa / E. V. haffuer i mange
maade giort vel imod mig / eders vuardige
Tiener / Oc i synderlighed maa Jeg bekende /
at E. V. Gudfryetige Samtale / som I / for
Ni Vger siden haffuer hafft n. et mig
vuardige offuer eders Bord / gaff mig en
delig Marsag / til dette ringe Arbeide / at lade
paa vort Danske mael vdgaa / huilcket /
Gunstige H. H. Jeg ydmygelig beder / at
E. V.

E. V. vilde anamine vnder sin beskyttelse
oc forsuar / oc lade sig det / som en liden
Tacknemmeligheds Tegn for mange Be-
viste Velgierninger befalde / Jeg forhaaber
nest Guds hielp / at E. V. skal finde baade
vnderuisning / som tiener til eders høye Bes-
stilling / oc disligeste Trøst / som huer Chris-
ten altid hassuer behoff / oc besynderlige
paa sin graa Haars dage. Gud Almechtig
ste met sin Hellig Aand / styre / raade oc re-
gære E. V. i dette eders høye Kald / oc bes-
luerlige Bestilling lenge oc vel / oc vnde
E. V. saa at faarestaa det / at Guds ære
maatte der offuer forfremmis / oc i selff effe-
ter dette Liff / kand faa hos den Kaars-
feste Christum / ærens Krone / ochos Men-
nistene beholde it Christeligt Tassin oc
Røcte / Amen. Screffuit i Kiøbenhaffn /
den 24. Martij / Aar effter Guds Byrd /
1597.

E. V.

Nidmyge Tienere /

P. A. M.

Den Første Pres
dicken.

Det Atth. 26. 30. De der de
haffde sunget Loffisangen.
Luc. 22. 39. gick Jesus hen
vd effter sin Seduane /
Ioh: 18. 1. offuer den Beck Kedron.
Lu. 22. 39. til Oliebierget. Och hans
Disciple fulde hannem effter. Matt.
26. 31. &c. De Jesus sagde til dem /
i skulle i denne Nat forarge eder
alle paa mig. Thi det staar screffuit /
Jeg skal sta Hyrden / oc Saarene skul
le atspredis. Men effter at ieg op
staar / da vil ieg gaa hen for eder i
Galilæa. Peder suarede / oc sagde
til hannem / der som de oc alle for
argede dem paa dig / saa vil ieg dog
aldrig forarge mig. Mar. 14. 30. &c.
Jesus sagde til hannem / Sandelig
A siger

under sin beskyttelse
ig det / som en liden
egn for mange Be
falde / Jeg forhaaber
E. V. skal finde baade
ner til eders høye Be
roft / som huer Chris
toff / oc besynderlige
age. Gud Almechtig
id / styre / raade oc re
ers høye Kald / oc bes
nge oc vel / oc vnde
aa det / at Guds are
fremmis / oc i self eff
saa hos den Kaars
Krone / ochos Men
Christeligt Tlassn oc
ressuit i Risbenhaffn /
ar effter Guds Byrd /

Omnye Tienere /

P. A. M.

Forflaring offuer Christi.

figer ieg dig / i dag / vdi denne Nat /
forend Hanen gael to gonge / skalt
du neete mig tre gonge. Men hand
taledede end ydermere / ja der som ieg oc
skulde dø met dig / da vilde ieg icke
neete dig. *Matth. 26. 35.* Lige det
samme sagde oc alle Disciplene.

Enddog / at vor H^{er}ris Jesu Chri-
sti gamtske liffs *Historia*, (det er som Euangs-
gelisten *Lucas* i Apostolernis Gierninger ta-
ler / *Cap. 1. 1.* &c. alt det / der *Jesus* begynte /
baade at giøre oc lære / indtil den dag / der
hand bleff optagen) er intet andet end en jdes-
lig oc daglig Pine. (Jeg er Elendig oc vans-
smectig aff min Barndom / *Psal. 88. 16.*) oc
Betalning for vore Synder. Dog allige-
uel i besynderlighed er hans hellige Døds oc
Dinis *Historia* værd for alt andet at rodfeste
i vore Hierter. Effterdi den befatter oc bes-
luter enden paa all hans haarde oc beefke
pinaectighed. Disligeste fordi / at den vids-
ner at hand haffuer benist sin Fader en fulds-

komme
vegne / kan
trost / og
næsten sig
den. I det
Døder haff
si færdig ved
nu Christi Dø
der oc Arterne
ne Dag beva
dis færdigere
oc Nat / all
befaler. 1. Co
rens 2. 1. m
haffuer osaa den
lig beva. D
(mod den vid
sin haarde P
skyld) met J
at høre denne
det icke all
Men en part
en part i nj.
Døder. Hver

Her Christi.

udi denne Nat/
to gonge / skale
nge. Men hand
ja der som ieg oc
da vilde ieg icke
26. 35. Lige det
Discipline.

Hæris Jesu Chris
(det er som Euan
ernis Gierninger ta
der Jæsus begynte/
indtil den dag / der
intet andet end en jøde
ager Elendig oc van
dom / Psal. 88. 16.) oc
synder. Dog allige
hans hellige Døds oc
er alt andet at rodfeste
erdi den befatter oc be
hans haarde oc beefte
este fordi / at den vid
nisi sin Fader en fuld
kom

Pinis oc Døds Historie.

2.

Kommen lydighed indtil Døden paa vore
vegne / som den hellige Apostel S. Pouel oc
troster oss met / der hand siger: Hand for
nedrede sig selff / oc bleff lydig indtil Dø
den. Ja til Døden paa Kaarsit / Philip. 2. 8.

Derfor haffuer den hellig Aand saa gants
ke stitelig ved alle de fire Euangelister / sams
me Christi Pinis Historie ved alle sine punts
eter oc Artickle antegnet / oc scriffelig til dens
ne Dag benaret. At alle tro Christne skulle
dis stiteligere læse / oc offueruene den / Dag
oc Nat / all deris Liffs tid / som S. Pouel oc
befaler 1. Cor. 11. 26. I skulle forkynde Hærs
rens Død / indtil hand kommer. Dette
haffuer oc saa den Christne Kircke altid rette
lig betenckt. De haffuer derfor Aarlige /
(mod den tid paa Aaret Der Jæsus taalde
sin haarde Pine oc Død / for vore Synders
skyld) met Fasten oc Beden besticket sig / til
at høre denne Histories Forklaring. De
det icke alleniste paa en eller to Wgers tid.
Men en part haffuer bered sig i ti Wger /
en part i ni. Somme i otte / oc Nogle i sin
Wger. Huoraff disse Naffne ere komne /

A ij

Sep

Forklaring offuer Christi

Septuagesima, Sexagesima, Quinquagesima;
 effter som de haffue tilig eller silde begynt
 vor HÆXris Jesu Christi Pinis oc Døds
 Historie at forklare i deris Samfund. Thi
 det er vist/ at halff fierdesindstiue Dage ere
 ti Dgers Dage oc tid. Saa haffuer den
 Christne Kircke met disse ord / *Dominica Sep-*
tuagesima, det er HÆXrens halff fierdesinds-
 tiue Dage/saa meent fra denne Dag i gants-
 ske halff fierdesindstiue Dage ville wi berede
 oss/ oc flitelig høre vor Frelseris Jesu Chris-
 sti hellige Pinis oc Døds Historie forklaris.
 Eige saa vilde de oc haffue forstaait disse an-
 dre ord / *Dominica Sexagesima*, HÆXrens
 tresindstiue Dage / *Dominica Quinquage-*
sima, HÆXrens halff trediesindstiue Dage.

Dette skulle wi her vel acte/at det haff-
 uer været huer Christne Folck effterlat eff-
 ter vedtaget Skick i huer Menighed / at de
 maatte effter deris fri vilie Tilig oc Silde
 skicke sig met tilbørlige Fasten / oc Affhold
 til samme Histories Forklaring. Naar det
 skede i Gudsfrøctighed / foruden all Affgus-
 derj oc vrang Guds dyrckelse. Til saa lens-
 ge/

uer Christi

Pinis oc Døds Historie.

3.

ge / at Satan / ved nogle wærde Foleis
Hoffærdighed oc wforstandighed / som dog
skulde saarestaa Guds Kircke oc Menighed /
strax effter de hellige Apostlers affgang /
haffuer aff den rette sande brug giort en stor
vanbrug. Saa de haffue forblindet den
simpel Almue / at huad som tilforne Gudes
ligt / tilbørligt oc gaar vaar / oc i sin rette
brug / effter Guds Ord / det haffue de vendt /
Først til vrang brug. Dernest til denne
Verdens falske Hellighed. De for det sidste
til en obenbarlig Affguderij / saa at de haffue
ganiske nederlagt en ret salig Penitens
Lærdom / oc bortuendt den rette nytte oc fruct
aff vor Hæris Jesu Christi Døds Histo-
rie. De der imod haffue indførdt den Pha-
risaiske hellighed / som Gud selff fordøm-
mer / Matth: 5. 20. Saa at det er dennem ves-
derfaret / som Paulus spaade / Act: 20. 29. &c.
Jeg veed / at der skulle komme grumme
Blisue iblant eder / effter min affgang / som
icke skulle spare Hiorden. Der skulle oc op-
staa Mend aff eder selff / oc tale vrang Lær-
dom / at de funde drage Disciplene til sig.

A iij

Mod

Forklaring offuer Christe

Mod denne falske oc Ugudelige Lær-
dom / haffuer Gud Allmægtigste / som sender
tro Arbejder i sin Høst / *Luc: 10. 2.* oc oplu-
ser alle Menniske der kómer i Verden / *Ioh: 1.*
9. optende i vor tid disse klare Luss / Guds
Ords Dienere / *Matth: 5. 14.* som haffue eff-
terfuldt den Gudsryetige Kongis *Ezechia*
Exempel / huilcken der nedbrød den Raabers
slange / som dog aff Guds befalning vaar
opbygt / *Num: 21. 9.* oc i lang tid / icke vden
stor nytte oc opbyggelse brugte vaar: Der
hand saae / at den bleff miß bruge / *2. Reg:*
18. 4. oc i lige maade haffuer borttagit den
Ugudelige oc fordærffuelige Samvittig-
heds oc Legems plage / som de samme falske
Lærere paalagde / met deris mange visse hel-
lige Dage at holde / oc met vildelig Affhold
aff Mad oc Dill / ja synderlig Mad at vare
sig fra / som vaar / Riðd / Gles / Smør / oc
meget andet / i det / at de haffue off ved det
sande faste Prophetelige ord / *2. Pet: 1. 19.* op-
lufft / at Salighed oc Himmerige staar icke i
Mad oc Dill / *Rom: 14. 17.* icke heller at Men-
niskene bliffue wrene aff det / som gaar ind
ved

ved Mand
vi tro / at
oc it sandt
son / som
Lysden ti
i hviden L
god Samvitt
and / i n E
Efter de
brugt oc
ma / vilde
no naffin / tag
ring for. De
det vilde gite / a
naffin / Jesu na
Frelser. Man
met Guds
uepe / sa a med
til / denne
At vi he
jimmerlig
vare Syners
fulle haffue
Synd oc wrene

er Christe

oe Gudelige Leuens
nietigste / som sender
/ Luc. 10. 2. oe oplu
ner i Verden / Ioh. 1.
klare Luss / Guds
1. 1. som haffue off
ge Kongis Ezechia
edbrød den Raabers
nds besalning vaar
i lang tid / icke vden
brugt vaar: Der
miss bruge / 2. Reg:
ffuer borttagit den
uelige Sammittige
som de samme falske
eris mange viffe hel
net vilidelig Affhold
nderlig Mad at vare
di / Stæf / Smør / oe
ve haffue off ved dee
de ord / 2. Pet. 1. 19. op
immerige staar icke i
icke heller at Mens
f det / som gaar ind
ved

pints oe Døds Historie.

ved Munden / Mar. 7. 15. Men her vdi / al
wi tro / at Iesus Christus er en sand Gud /
oe it sand Menniske / Ioh. 17. 3. i en sand Per
son / som er Død for vore Synder / oe er
Opstanden til vor Retsærdighed / Röm. 4.
25. huilken Tro skal kendis aff huer / i en
god Sammittighed / Rom. 8. 16. oe kendis aff
andre / i it Christeligt Læffnet / Matth. 5. 16.

Effter denne samme Christne Kirckis
brug oe vijs / som aldrig nocksom fand loff
uis / ville wi ocsaa i Iesu Christi vor Frelse
ris naffn / tage off denne Histories Forkla
ring for. Dog skal her icke nogen mene / at wi
det ville giøre / at wi tit oe offte skulle allene
næffne Iesu naffn / eller kalde hannem vor
Frelser. Men wi skulle rettelig i grunden
met Gudelig fryet oe Reuerens see oe offuer
uepe / saa megæt som Gud vil giffue Naade
til / denne høye hemmelige kundskab.

At wi her aff kunde forstaa / huor
jammerlig Christus haffuer været pint for
vore Synders skyld / at wi i hans Saar
skulle haffue Lægedom Esa. 53. 5. mod all
Synd oe wreenlighed / Zachar. 13. 1.

A iij

Saa

Forklaring offuer Christe

Saa skulle wi derfor / saa fare frem i
denne Historie / at wi icke skulle aff Wiennis
skelig medynck græde offuer Jesu blodige
Legem / fordi hand vaar saa Retfærdig / at
der vaar icke funden suig i hans Mund /
Esa: 53. 9. Thi at wi oc vide / at Gud haffuer
effter denne hans Pine / ophøyet hannem /
oc haffuer gissuet hannem it naffn / offuer
alle naffn / at i Jesu naffn skulle alle deris
Kne / som er i Himmelen / oc paa Jorden /
oc vnder Jorden bøye sig / oc alle Tunger
skulle bekende / at Jesus Christus er en Her
re til Gud Faders ære / *Philip: 2. 9.* &c. Icke
heller at wi skulle forbande Judam / Christi
Forrædere / met sine Tilhengere / Phari
seerne / *Caiaphas, Pilatus,* oc de andre / som
Kaarssfeste hannem. Men at wi skulle la
de vore Synders slemhed gaa off inderlig
til hierte / oc fortryde / at wi nogen sinde skul
de giøre saadan vederstyggelighed / som skul
de trenge Guds Søn paa det forbandede
Kaarssens Træ. *Gal: 3. 13.* førend den fors
maledidelse wi vaare vnder / kunde bliffue
affslæt. *Coloss: 2. 14.*

Der

Den
skulle wi off
sen / oc fulde
Syndere / oc
Næste / som
id medbringe
Jesu brand
om Wiennis
der / at hand ga
den for det. *Ioh: 1*
Der her
næstbedige
haffuer offi
self. *Ioh: 1. 1*
der Kaarssens
Der som
ror nedre med
telig / Næstbedi
skulle wi ned
oc glædelig fer
sum Christum.
løste. *Ioh: 12. 3*
hætte off i sin
Blade oc Herlig

Derneft met allerførste aluorlighed
 skulle wi affstaa aff det onde fremfarne vær-
 sen / oc holde oss saa for at wi ere døde fra
 Synden / oc leffue i Gud i Christo Jesu vor
 Hædre / *Rom: 6. 11.* De daglige / all vor Liffs
 tid / met brendendis hjerter / ossueruene Gud
 Faders wrandsagelige Elskelighed mod det
 arme Menniskelige køn / at hand saa elste
 det / at hand gaff sin enbaarne Søn i Dø-
 den for det. *Ioh. 3. 16.*

Her hos oc saa betencke Guds Søns
 ubegribelige Rierlighed / aff huilcken hand
 ossuer elste oss / sine Fiender mere end sig
 selff. *Rom: 5. 8.* ja elste oss indtil den forban-
 dede Raarssens død. *Gal: 3. 13.*

Der som wi det rettelig betencke i all
 vor nød oc modgang / oc her hos leffue Lys-
 telig / Reetsærdelig oc Gudelig. *Tit: 2. 11.* da
 skulle wi nyde en god rolig Samuittighed /
 oc glædelig foruente denne vor Frelsere Je-
 sum Christum / som skal komme effter sit
 Løffte. *Ioh: 12. 32.* oc tage oss op til sig / oc
 sette oss i sin Faders huss. *Ioh: 14. 2.* i den
 Glæde oc Herlighed / som aldrig noget Dne

A v haff

Der

Forklaring offuer Christ

haffuer seet/eller Dre haffuer hørt. 1. Cor. 2.
9. vdi huilcken wi altid skulle bliffue hos han-
nem. 1. Theffal: 4. 17.

Paa det/ at wi dis bedre / off til nytte
oe gaffri/ kunde forklare denne Historie/ ville
wi skifte den i sex synderlige hoffsuet parter.

I. Den første Part skal være om Christi
Reise/ med sine Disciple/ fra Jerusalem oe
til Oliebierget.

II. Den Anden bescriffuer / huad der er
bestillet i Nauen.

III. Den Tredie befatter det/ som der er
forhandlet for det Geistlige Raad / i Anna
oe Caiapha huss.

III. Den Fierde indeholder / huad Chris-
tus haffuer lid for det Verdslig Raad/ Pila-
to oe Herode.

V. Den Femte Part er om Christi Rei-
se aff Jerusalem til Golgotha.

VI. Den sidste Part taler om det / som er
tildraget paa Golgotha, huor Christus Je-
sus er Raarssfest.

Den Første Part indeholder Christi
Reise fra Jerusalem til Oliebierget med sine
Disci

Disciple / so
i huilcken wi
er.

2. Næmme
et Næmme
sam / or aff Ena

Derom
er befattet i 2.
2. Næmme
huad hans tale

Mattheus
den med disse ord:

Der de h
gen.

2. Vad wi
Denne Lei
ger om:

2. Vad wi
Denne Lei
ger om:

2. Vad wi
Denne Lei
ger om:

Disciple / som denne oplæste Text befatter /
i huilken wi ville saaregiffue disse to Sty-
cker.

Først huorledis den tid / som Christus
et vdgangen met sine Disciple aff Jerusa-
lem / er aff Euangelisterne bescreffuen.

Derneft Christi Reise i sig selff / som
er befattet i disse Stycker / 1. Huorfra /
2. Igennem huad sted hand er reiser / 3. De
huad hans tale paa veyen haffuer været.

Det Første.

Matthæus Euangelist bescriffuer Li-
den met disse ord :

Der de haffde sunget Loffsan-
gen.

Hvad wi skulle rettelige forstaa ved
denne Loffsang / er atskillige menin-
ger om : Somme meene / at Chris-
tus haffuer effter den gamle Jødernis skick
(Naar de aade Paaske Lammet / Exod: 12.
loffuede de Gud for hand befriede dennem
fra

Fortælling offuer Christi

fra den / som ihieslo de Førstefødde) tackede
 oc loffuede sin Himmelske Fader / at hand
 nu endelig vilde befri hannem aff Satans
 Waand / oc snarlige effter Dauids Spaa-
 dom / ophøye hans hoffuet / *Psal: 110. 7.*

Nogle meene / at Christus haffuer
 sunget den 22. den 69. oc den 110. Dauids
 Psalmer / huilcke der spaaer om Christi Død
 oc Pine / oc ærefulde Seyer offuer alle sine
 Fiender. Men huor om allting er / da er
 dette vist / som oc det Gredske ord *ὑμῶν*, huil-
 cket *Matthæus* her bruger / lærer oss / at Chris-
 tus haffuer i denne Løffsang giort sin Fa-
 der en besynderlig Tacksigelse for sin ubegri-
 belige Bissdom oc Barmhiertighed / som er
 beuist det Menniskelige køn / I det / at hand
 haffuer tilhaabesøyet Guddom oc Mand-
 dom i en Person / vdi huilcken / oc ved huil-
 cken / hand nu vil / effter Løffet / *Matth: 1. 21.*
 endelig forløse alle Folck / som paa hannem
 ville tro oc haabe. De snarlige sette Guds
 Søn deris Riød oc Blod / som ic Pant paa
 Himmerige / *1. Corinth: 15. 20.* til sin høys-
 re Haand / i usigelig Glæde oc Herlig-
 hed / *2. Cor: 12. 4.*

Effter-

Effterdi at Christus vaar vis paa
saadan en herlig Seyer / som David sun-
ger om / *Psalm: 118. 6.* *H E X X E N*
er met mig / derfor fryeter ieg icke / huad
kunde Menniskene giøre : Jeg skal icke dø/
men leffue / oc kundgiøre *H E X X E N S*
gierninger : Saa haffuer hand derfor mee
sine Disciple gladelige sunget om samme
Seyer / som oc David haffuer sagt *Psalm: 118.*
16. mand senger met Glæde / om Seyer i de
Rejsfærdiges bolige / *H E X X E N S* høys-
re Haand beholder Seyer.

Tuende stycker skulle wi lære aff den
ne Christi Løffsang / som hand haffuer sun-
get nu strax effter sit Måaltid. De som
hand nu vdgaar til sin hellige Død oc Pine
at lide.

i. Først / at wi aff hans Exempel paa-
mindis / at wi aldrig nogen Dag staa op
fra Bord / effter wi haffue brugt Guds gaff-
uer / at wi so tacke den Allmechtige euige
Gud / aff huilken alle gode Gaffuer kom-
me / *Iacob: 1. 17.* Wi maa so alle bekende mee
Iob: 1. 21. at wi ere nøgne komne aff Moders
Lif /

uer Christi

Førstefødde) tackede
elste Fader / at hand
hannem aff Satans
ffter Davids Spaa-
ffuet / *Psalm: 110. 7.*

at Christus haffuer
oc den 110. David
vaar om Christi Dø-
Seyer offuer alle sin-
om allting er / da-
redste ord *Evangelio*, huil-
ter / lærer oss / at Ch-
Løffsang giort sin
sigelse for sin vbe-
armhiertighed / som
ze ken / J det / at han-
Guddom oc Mand-
i huilken / oc ved huil-
er Løfftet / *Matth: 1. 21.*

olet / som paa hannem
Oc snarlige sette Guds
Blod / som ic Pant paa
Matth: 11. 20. til sin høys-
ig Glæde oc Hertige
Effter

Forflaring offuer Christi

Liff. De met S. Pouel 1. *Timoth* : 6. 7. intet
at haffue ført i Verden met off. Huorfor off
bør met Kong David *Pfal* : 113. 1. at siunge
oc fige: Loffuer H E X X E N / loffuer i
H E X X E N S Tienerer / Loffuer H E X
X E N S Naffn / Loffuet være H E X
X E N S Naffn fra nu oc indtil euig tid /
fra Solens Opgang / oc til hendis Ned-
gang / skal H E X X E N S Naffn
være loffuit. De met S. Pouel at bes-
tencke at alt det wi skulle giøre / met Ord
eller met Gierning / det skulle wi alsammen
giøre / i vor H E X X I S J E S U Naffn / oc tacke
Gud oc Faderen formedelt hannem. *Coloss* :
3. 17. Huad heller wi nu æde eller dricke / eller
huad wi giøre / da skulle wi det alsammen
giøre til Guds ære. 1. *Corinth* : 10. 31.

2. For det Andet lærer Christus off her /
at hand sang der hand nu skulde Dø / met
huad hierte oc Sind off bør at tage imod den
Naturlige Død / som wi alle for Syndens
Skyld skulle vente / *Ebre* : 9. 27. *Rom* : 5. 8. huil-
cken enddog wi maa bekende / at hand er for
vore Legemlige pyen ganscke forfreckelig :
effterdi

Christi

Pinis oc Døds Historie.

Timoth: 6. 7. inter
net off. Huorfor off
Gal: 13. 1. at siunge
N E N / loffuer i
re / loffuer N E N
uet være N E N
oc indtil euig tid /
oc til hendis Ned
E N S Naffn
S. Pouel at be
e gibe / met Dø
fulle wi alsammen
E N Naffn / oc tath
elft hannem. Colos.
æde eller dricke / eller
e wi det alsammen
orinth: 10. 31.
rer Christus offer /
nu skulde Dø / met
bør at tage imod den
wi alle for Spændens
Rom: 5. 8. hui
ende / at hand er for
anffe forfærdelig:
offerdi

offerdi hand atskiller Legem oc Siæl / oc leg
ger Legemet i forraadnelse / Gen: 3. 19. dog als
ligeuel kunde alle Gudsfryetige met stor Lyst
oc begærlighed hannem foruente / lige som
Christus her gibe / oc mange andre stedervid
ner oc Euangelisten Lucas, at Christus haff
uer hiertelig begæret at dø / Luc: 12. 49. Jeg
er kommen at optende en Jld / huad vilde ieg
heller / end at den allerede brende? Men ieg
maa før lade mig døbe met en Daab / oc hui
er mig saa bange / før hand bliffuer fuld
kommen? Luc: 22. 15. Mig haffuer hiertelig
forlenget at æde dette Paaske Lam met Eder /
før end ieg lider. Saa løse wi at S. Pouel
haffuer oc hiertelig begæret at dø / Phil: 1. 23.
Jeg haffuer lyst til at skilles bort / oc at være
hos Christum. Rom: 8. 23. Wi som haffue
Aandens første Grøde / forlengis oc hos oss
selff / efter Børnenis vdfaaarelse / oc vie eff
ter vore Legemis forløffning.

Iohannes Euangelist Cap: 18. 1. beseriff
uer Tiden met disse ord / Der Jæsus haff
de Dette sage. ταῦτα, Dette / befatter i sig
all den Samtale. / der Jæsus haffde met si
ne

Sorflaring offuer Christe

ne Disciple i Nadueren / oc Iohannes haffuer
optegnet i sit 13. 14. 15. 16. oc 17. Cap: Huilken
Samtale er gantske Fructbar met skøn trøst
oc husualelse / saa at enddog hans Disciple
skulde lide megen ælendighed / oc driffuis fra
en Schole oc til en anden / oc settis i Band /
dog alligeuel skulde de intet frygte dennem /
det skulde saa saa god en ende / at Sorgen
skulde omuendis til hiertens Glæde / oc at in-
gen skulde tage deris Gleden fra dennem / Ioh:
16. 22. Saa paaminder oss Euangelisten /
at Gud Allmechtigste altid bereder for sine
Børn Plaster / sørend de bliffue saargiorde.
Sørend sorgen oc forfølgelsen endelig kom-
mer Disciplene paa / da haffuer Christus
her bered trøst oc husualelse for dennem.
Huad ville wi sige? Biser oc Gud icke dee
samme ved oss daglige / den som siger oss / at
vor Fiende gaar om / som en skrydende Lø-
we / oc søger effter den hand kand opsluge?
Hand viser oc middel at affuende hannem /
som er ved en fast oc leffuendis Tro. De dis-
ligeste loffuer oss / at hand vil fuldkommelig
berede / styrcke / befrestte oc grundfeste Sine /
som

som lide en liden
gantske saa / som
uene / eller liden
oc fæst / at man
uilen Gud
oc fæst i Wijs-
uise / deris Stad
i sine Lærdom
haffuer optegnet
Capitel / huilken in-
niste for Christi
for vor Skold / oc
at wi skulle haffue
modighed oc Eer
Di deris daglige
oc Lærdom / at
paa / som det rette
4. 12. der vor Læ-
kage / Ephes: 4.
Det andet
oc hans Samta-
le.

er Christi

pinis oc Døds Historie.

9.

Som lide en liden stund / 1. Pet. 5. 8. Men de ere
gantste faa / som dette komme ihu / offuer
ueye / eller legge det paa Sind. Huorfor det
oc skeer / at mange bliffue forraskede. Mange
tuile om Guds hielp. Ja mange fortuile /
oc falde i Wiiffhaab. Lader off derfor bliffue
vise aff deris skade / oc flittelig legge off dens
ne skøne Lærdom til gode / som Iohannes
haffuer optegnet i samme forbemelte fem
Capitle / huilcke ingenlunde ere screffne alle
niste for Christi Apostlers skyld / men oesaa
for vor skyld / oc til vor Trøst oc Lærdom /
at wi skulle haffue Haab / formedelt Taal
modighed oc Seriffens trøst / Rom. 15. 4
De derfor daglige holdis off samme Trøst
oc Lærdom for / at wi skulle gribe fast sat der
paa / som det rette tueæggede Suerd / Ebre.
4. 12. der vor Andelige Siende kand neders
legge / Ephes. 6. 12.

Det Andet.

Det andet synke er / om Christi Kærl
oc hans Samtale med sine Disciple paa
Kærlsen.

B

De

Forklaring offuer Christi

De hellige Euangelister bescriffue
Christi Reyse/ 1. Aff Steden / som hand
vandrede fra. 2. Aff Steden / som hand
vandrede igennem. 3. Aff Steden som hand
gaar hen. Om huilcket wi ville tale i den
anden Part.

Alle de fire Euangelister met it stem-
me vidne / at Christus gick vd om Affteenen
aff Jerusalem / Huilcket Lucas Cap: 21. 37.
besatter i disse ord/ Hand lærde om Dagen i
Templen / oc om Natten gick hand vd / oc
bleff om Natten paa Oliebierget. Der
som nogle meene / at Christus vilde / ved dens
ne hans vdgang aff Staden / sly sine Siens-
der / som wi læse / Ioh: 8. 59. at hand skiuler
sig / oc gaar vd aff Templen fra dennem
som hannem vilde stene / den skal vide / at
hand for skindbarlig vild / oc skiller sig selff aff
med den nytte oc gaffn / som hand skulde
haffue aff Christi Død.

Derfor Christus vilde haffue slyet
fra Døden / effterdi at hans Time daar nu
kommen / at hand skulde lide / som hand selff
siger: Ioh: 17. 1. huorledis kunde wi da haff-
ne

ne bleffue
Men nu
ger /
giem
ur
i
i
fader
fader
Ea
aff Staden
heller
oc
nem
bekende
gentunde
at hand
uane
der
De
alleniste
hindring
meste
piffue
hore
sig.

ne bleffuet ved hans Endighed oc Død frelse
 Men nu leed hand gierne / som David si
 ger / Psal: 40. 9. i Christi Person / Jeg vil
 gierne giøre din Vilie / min Gud / ieg haffs
 uer din Loff i mit hierte. De Paulus Phil: 2.
 8. giffuer oc Christo vidne / at hand vaar sin
 Fader lydig indeil Døden paa Kaarsit.
 Saa er da vor Frelser Christus gangen
 aff Staden / Icke aff nogen hendelse / ick
 heller daarlig: Men saa ganstte besindet
 oc vel betencke / at hand viste alt det hans
 nem skulde offuerkomme. Ioh: 18. 4. Saa
 bekende wi derfor / at Christus tencker in
 genlunde i saa maade at sin Døden. Men
 at hand gick vd aff Staden effter sin Sed
 uane / oc det saa aabenbarlig / at hans Fiens
 der oc Wuenner viste det oc ganstte vel.
 De sandelig hand gick vd aff Staden / ick
 alleniste / at hand dis bedre vden all fors
 hindring kunde giøre sin Bøn til sin Him
 melske Fader / Men osaa / at hand vilde
 giffue baade Iude oc hans Selskab / dis
 bedre seylighed til / at forraade / fange oc bins
 de sig.

W i

Hvil

Fortlaring offuer Christi

Huileket oc Iohannes vidner sandt at
være / Cap: 18. 2. Judas / som hannem fors
raadde / viste oc den sted vel. Thi Iesus
forsamlade sig offte der / med sine Disciple.
Disligeste haffde oc saa de nypperste Prestre oc
Scriffetloge / som vilde sla hannem ihuel / oc
fryctede sig dog for Folket / som Lucas siger
klarlig Cap: 22. 2. god leylighed vde paa
Bierget oc om Natten / huor ingen aff Al
muen kom paa saadan tid.

Her lære wi nu at bekenne / at denne
Iesu Christi fuldkomne Lydighed oc redes
bonhed til at lide for vor skyld / er den eniste
Lægedom oc middel imod all den wlydigs
hed / som kand findis i oss i nogen maade /
enten imod den første eller anden Taffle i
Guds Budord.

See wi til den første Taffle / da see
wi Guds Søn at haffue saa været sin Fa
der lydig / at hand haffuer borttaget alt det /
som Faderens Vilie i nogen maade kunde
synis at være til forhindring.

Den anden Taffle see wi at hand haff
uer saa opfyldt / at hand haffuer elstet sin Næ
ste

ste mere end sig self / oc met en god vilie
haffuer gaaet i henderne paa sine Fiender/
saa at huerecken Faderen eller wi / kunde bes-
gare mere tienstaetighed i nogen maade aff
hænen/end som hand beuiste. Saa er det da-
her vor trost / at ere wi bleffne mange Syn-
dere for it Menniskis Wldighed: Saa
ere der oc mange bleffne Retfærdige formes-
delst it Menniskis Wldighed. *Rom: 5. 19.*
Derfor bør wi hannem igen all Wldighed
oc tienstaetighed aff gamste Siæl / Sind/
oc all formue. *Deut: 6. 5. Matt: 22. 37.* oc icke
mindre spare vort Gods / Liff oc velfare /
for hans æris skyld / *Luc: 14. 26.* end hand
actede sin ære oc Liff for oss. *Philip: 2. 6.*

Her indfalder it Spørssmaal / oc det
som icke er ringe. Om nogen Christen /
naar forfølgelse kommer / som den Christen
Kircke neppelig er nogen tid fri fra / bør da /
som Christus her gjør / at giffue sig veluils-
lig i Fiendernis hender? Thi at der haff-
uer været nogle Lærere / strax effter de hellige
Apostilers tid / som haffue meent oc sagt / at
det icke sommer noget Christne Menniske

Wij

i fors

Forflarting affuer Christi

i forfølgelse at beskærme sit Liff / enten ved
 flyelse / eller i andre maade. Ja / ieg vil end
 sige noget ydermere / huilcket synis at være
 tvitoligt / oc er dog sane / at der haffuer været
 et slags Folk til / om huilcket *Augustinus* til
 taler der hand scriffuer mod Donatisterne /
 som kaldis *Circumcelliones* i *Africa*, som wi
 nu kalde *Barbariam*, som haffue saa aff Sa-
 tan været forblindet / at naar der haffuer in-
 gen Tyranner været / som dem vilde tage
 skendelig aff dage / saa haffue de selff veluils-
 lig pint deris eget Legeme til døde / paa det
 at det kunde sigis om dennem / at de vaare
 døde i saadan sammerlig pinaelighed. Dis-
 se samme Folk ere vore Bedderdøbere icke
 meget wlige / som i vor tid lære / at mand
 icke maa forsuare sig i nogen vræt / oc fals-
 skelig forstaa Christi Ord / *Lu: 6. 29.* om no-
 gen slar dig paa det ene Kindbeen / saa vend
 hannem det andet til. Met huilcke ord Chris-
 tus vdfressuer en Christen Taalmodighed
 vnder Tyranner / naar icke andet vil være :
 Men Christus forbiuder ingenlunde at huer
 Mand maa so met Rotten forsuare sig.

Til

Til de
 let at suar:
 ansee den sun-
 vort gamle Lef-
 oc det icke allen-
 oc da befjenderlig
 Ende oc Kall
 deligt eller det er
 Person: De der
 paa denne beska-
 sure oc forfølg-
 alendighed og tui-
 ge og vil være /
 middel / som er
 Alliguel de fund
 vduens indlyg-
 som synder imod
 de / oc det end
 mer hannem
 Dernest
 vanartige Men
 af tuende onde
 se: Men lange
 drig her man

Til dette faaregiffne Spørrsmaal er
 læt at suare: Der som wi for alt / Først
 ansee den sande ende / til huilken off bær i
 vort ganiske Læffnet at see / som er Guds ære /
 oc det icke allemiste i almindelighed: Men
 ogsaa besynderlige vdi huert Menniskis rette
 Embede oc Kald / huad heller det er almin-
 deligt / eller det er besynderligt i huer Mands
 Person: De det saaledis / at wi altid bygge
 paa denne besluttelse eller mening / at huad
 fare oc forfølgelse til Land stunde / oc huad
 ælendighed off tvinger / at wi for allting ta-
 ge off vel vare / at wi icke bruge vlowlige
 middel / som ere off forbudne aff G v D.
 Alligeuel de kunde sumis at haffue nogen
 vduortis vndskylding for Verden. Thi den
 som synder imod Gud / falder i Guds Bred-
 de / oc det onde som Synderen givr / kom-
 mer hannem selff til onde. Gal. 6. 7. &c.

Derneft skal mand icke heller følge de
 vanartige Menniskis Raad / som sige / at
 aff tuende onde skal mand vduelle det ringes-
 te: Men langt heller at sky saadane / Thi
 aldrig bær mand at mene sig at haffue

Wij

Aars

Christ
 it Liff / enten ved
 de / Ja / ieg vil end
 læt synis at vore
 der haffuer været
 Augustinus til
 od Donatistene /
 i Africa, som wi
 haffue saa aff Sa-
 ar der haffuer in-
 m dem vilde tage
 ffue de selff vduil-
 til døde / paa det
 nem / at de vaare
 pinactighed. Dis-
 Vedderdøbere icke
 tid lære / at mand
 ogen været / oc sal-
 d / Lu: 6. 29. om no-
 Rindbeen / saa vend
 det huilke ord Chris-
 ten Taalmodighed
 icke andet vil være:
 ingenlunde at huer
 en forsuare sig.

Til

pints oc Døds Historie.

Aarsag eller røt Leylighed i nogen maa-
de til at synde.

For det Tredie / skulle wi vide alle de
Middel oc vilkaar wttilbørlige at være / som
ere imod vort Embede oc Kald.

Men der som noget Lowligt oc tilbør-
ligt Middel / som er icke vort Kald imod /
kommer nogen for / som er bestæd i ngd /
maa hand dem vel bruge. Oc der som hand
dem foracter / oc vil dem icke bruge / da nees-
ter wi icke / at hand so sandelig frister Gud.
Huileket wi ville beuise med de gamle For-
fædris Exemple. Moses der hand nu aff
Gud vaar vnderuist / at hand skulde føre
Israel aff Egypten / *Exod: 3. 11.* Huileket
hans Embede hand haffde nu antagit / oc
derfor ihjelslo den Egypter / som gjorde den
Ebreer vræt: *Exod: 2. 12.* Paa det som
S. Stepsen siger / *Act: 7. 25.* at hand vil-
de lade sine Landmend vide / at Gud vilde
giffue dennem Salighed ved hans Haand.
Der hand nu seer / oc besfinder sig / icke lens-
ger vden Liffs fare / at kunde være vdi Egn-
pten hos sine Landmend / oc det Folk / som
hand

hand ſkulde hielpe / ſaa flyer hand hen til de
Madianiter / oc i ſaa maade frelſer ſit Liſſ.

Der ſom nogen ſpør at / om Moſes
giorde ræt der vdi eller ey? da ſiger Jeg / at
Moſes giorde ræt der med. Thi der hand
befrættede ſig / ſaa haſſde hand ſit Kald i ſtor
act / at hand det i en bequæmmelig tid / oc
med god Aarſag / kunde angribe / huilcke
hand haſſuer oſſaa med ſtor Wiſdom / oc
med en ſtyrig oc Liſſactig Tro angrebet / oc
indgaait ſom Apoſtelen vidner / *Ebre: 11. 24.*
De haſſuer ved 40. Aars tid der effter holdt
det ſig ſtille / dog icke tenckte at forſage ſit
Kald. Men ſøgt ræt Aarſag oc leyligheds
det at begynde: De haſſuer der effter ſaa
længe daglige ſøgt / at hand paa det ſidſte
tenckte / at der vaar en anden kommen i
hans ſtæd / ſom Folck ſkulde frelſe / ſom wi
kunde vel forſtaa aff diſſe hans ord / der
H E X X E N taler til hannem aff Buſ
ſſen. H E X X E / ſiger hand / ſend huem
du wilt ſende. *Exod: 4. 13.*

Her ſkulde wi acte tuende ſtycker.

1. At naar wi beſtedis i ſaadan ngd oc
fare /

Forklaring offuer Christ

fare / at wi da sly allene til Gud / ved huil-
cken allene wi kunde saadan alendighed loes-
telig offuermunde. *Psal: 50. 16.* Kald paa mig
i din Nød / saa vil ieg frelse dig / saa du skal
prise mig.

II. At wi oc betencke / at det er langt an-
det at sly til en tid vden nogen Mands skade
oc fordærffuelse / indeil den onde stund gaar
offuer / end det er / at forlade sit rette Kald oc
Embede for fryet oc fare skyld / eller aff vns
berfundighed.

Jonas der hand syndede mod Gud / oc
slyde fra sit Kald / kom hand i stor Liffs far-
re / *Jon: 1. 15.* Men i de andre hellige Pros-
pheter see wi / huorledis de / vdi allersørste
nød oc fare / haffue icke ladet sig afftrefte /
icke ic fingers bred / fra deris Kald oc Embe-
de. *Ebre: 11. 36. &c.*

Wi ville met beraad hit / lade alle de
sköne Exempel i Bibelen ere / som tiene oc til
dette fremsætte Spørssmaal / stille staa / oc
tage allene S. Pouels Exempel for off / det
skal vise off / naar wi skulle maa sly / oc naar
wi endelig skulle icke sly.

Stray

Strax effter hand vaar kaldet aff
Christo self / paa Marken til en Apostel /
oc døbt aff *Anania* i *Damasco*, oc haffde
begynt at beuise for Jøderne / at *Jesus* / som
de Raarssfeste / vaar *Messias* Verdens for
loffuede Frelser / da begynte Jøderne i *Da-
masco* at hemmelig foruare Portene / at de
vilde ihiesla hannem / da sthyr hand lønlig
om Natten / oc lader sig / i en Kurff aff Dis-
ciplene / igennem Muren neder vinde / oc
saa frelste sit Liff / som wi læse / *Act. 9. 25.* Lige
saa / 22. Ar der effter bruger hand oc mid-
del at foruare sit Liff / vdi *Cesareen*, den tid
der offuer de 40. Jøder haffde besuoret sig
met huer andre / At de skulle icke æde eller dris-
cke / sprend de haffde slaget hannem vnder-
fundelig ihiet / I det hand sender sin Søster
Søn til Lands offuersten / *Felix*, at giffue
saadant hemmelig Raad tilkende / at hand
der fra vilde fri hannem / *Act. 23. 13. &c.*

I disse stycke bekende wi aabenbarlig /
at *S. Pouel* haffuer icke giort imod sit
Kald. Men der som hand disse middel icke
bruge haffde / da haffde hand baade fristet
Gud /

Strax

Forflaring offuer Christi

Gud / oc giort Christi Kircke en stor skade.
Saa haaffuer hand i saa maade først foruar-
ret sig / at hand dis lenger oc bedre kunde ties-
ne i sit lofflige Kald. Dernest lærde oss / at
vi ingen lofflige middel forsmaa eller forac-
te / i denne sidste Verdens farlige tid / i hvil-
cken der giffuis offte Marsag at fly fra den
Christne Kirckis Forfølgere oc forstyrre.

Men den tid der nu ingen mere ret
Marsag vaar for hannem at fly / da haaffuer
hand aabenbarlig været redbon at lide oc
besegle sin Lærdom med sin Død. Huileket
vi see oc at være giort aff vor Frelser Christ
sio mange gange / *Matth: 2. 14. Luc: 4. 30.*
Ioh: 7. 46. Item, 8. 59. Item, 10. 31. Thi at
hans tid vaar icke end da kommen / *Ioh: 7.*
30. Men der Tiden kom / vaar hand rede-
bon at gaa i Fiendernis hender / oc fuldende
sit Kald fuldkommelig / som hans Fader
haaffde vdsendt hannem til. *Ioh: 17. 1. &c.*

Her skulle vi oc vel acce / at vi icke
skulle foruente nogen aabenbarlig oc Mun-
delig atmarsch / naar vi skulle endelig fly eller
bie / huileket Christus vel viste / thi hand vaar
en

uer Christi

Kirke en stor skade.
amaade først foruan
ger og bedre kunde taa
Derneft lærde off / at
I forfman eller foran
ns farlige tid / i hui
Korslag at fly fra den
dgere og forfprer
er nu ingen mere m
em at fly / da haffue
ret redebon at liden
i sin Død. Huilck
aff vor Frelser Ch
atth: 2. 14. Luc: 4.
Item, 10. 31. Thi
ad da kommen / Ioh:
kom / vaar hand red
nis hender / og fulden
dig / som hans Jau
em til. Ioh: 17. 1. &c.
og vel atte / at wi id
n aabenbarlig og Men
wi skulle endelig fly ell
vel viffe / thi hand va

en Gud og Menniske / Men wi skulle alliges
uel haabe / at der som wi haffue ingen ting /
icke vort eget Liff kiere / end wi haffue
Guds ære / og vort rette Kald / huilcket wi
altid skulle haffue Guds Naade befalet / da
skulle wi og regeris aff hans Aand / som
ved en haand / Psal: 44. 4. Der off skal føre
til alt det / som vort Embede vdfressuer / og
til en salig ende og affgang / om huilcken wi
intet skulle tuile i nogen maade.

Offuer den Beck Redron.

I disse ord opregner Iohannes Euangs
gelist / Cap: 18. 1. den sted / der Christus er
dragen for offuer / med sine Disciple / paa
veyen til Oliebierget.

Redrons Beck / vaar en Dall / som
laa imellem Jerusalem og Oliebierget. I
gennem den samme Dall løb it stærcke
Bund / eller dyb Aa. Samme Dall kalles
dis aff Ebreeerne Redrons Beck. Icke for
den Sag skyld / at der vorte besynderlig Es
dertræ. Thi huo der vil læse den første Kros
nickis 14. Capitel / hand kand vel befinde /
at i

Jorclarting offuer Christt

at i Jerusalems Grenser haffuer icke vort
mangfoldig Cedertæ : Men for den vaar
Mørck oc sort / naar som nogen saae neder
aff Bierget / i den dybe Dall / som det ster-
cke Vand løb / huileket Ordet i sig selff beui-
ser : Thi paa Ebreiske bemercker Kadar,
det som er mørck oc sort / Huor aff det ord
Kidron, som wi kalder Kedron / kommer / oc
liinder saa meget / som en mørck oc sort Beck
eller Åa.

Denne steddis naffn / optegner her
Euangelisten / Først / paa det / at hand vil
paaminde oss / at Christus haffuer opfyldt
baade Figuren oc Spaadommen / som haff-
uer tilforn seet hen til denne Christi Kense.

Figuren læse wi / 2. Sam. : 15. 23. vdi
Kong David / huileken met stor hiertesor-
rig oc banghed / gaar oc offuer denne Ke-
dron / der hans Søn Absolon / vden all
skyld / jagede effter / at ihuellsa hannem.

Spaadommen læse wi vdi Danids
Psal : 110. 7. Hand skal dricke aff Becken paa
Veyen. Det er / hand skal lide hertens
Banghed / som oc Jæsus her givr.

For

For det Andet / At hand vilde trøste
 off / Thi lige som Christus / enddog hand
 vaar hiertelig bedrøffuit / icke falder oc druck
 ner i dette dybe oc sorte Vand / saa skulde icke
 heller tro Christne vndergaa vdi disse mang
 foldige tribulac oc Modgang / som de maa
 lide / indtil Døden / Men de skulde gaa off
 uer Vandet / saa en god Seyer offuer all
 Modgang. Thi effterdi at Hoffuedet /
 Christus / kom der vskadt offuer / saa skal oc
 vel Lemmerne følge / som Christus lærer
 Joh: 16. 33. I Verden haffue i trengsel / men
 værre trøstige / Jeg haffuer offueruundet
 Verden.

De hans Disciple fulde effter
 hannem.

Disciplene følge Jesum / Først / for
 di at de skulde see oc høre om Jesu hellige
 Pine oc smerte / om huileken de skulde her
 effter vidne for alle Folk / som Christus mee
 klare Ord giffuer tilkende / Luc: 24. 46. oc
 S. Peder siger oesaa / at en aff de Mend /
 som haffuer været hos Apostilerne / den
 gants

er Christ

r haffuer icke vort
 Men for den vaar
 m nogen saae neder
 Dall / som det sken
 Deret i sig self beu
 e bemerker Kadar
 / Huor aff det ord
 edron / kommer / oc
 mprea oc sort Det

naffn / optegner ha
 paa det / at hand n
 ius haffuer oplyst
 adommen / som haff
 enne Christi Kyste.
 1 / 2. Sam: 15. 23. v
 n met stor hiertel
 oc offuer denne Ro
 Absolon / vden al
 hielstla hannem.
 lese vi vdi Dauid
 vrede aff Deeken paa
 d skal lide hiertens
 is her givr.

For

Fortælling offuer Christi

gantze tid offuer / der vor Hædre Jæsus
gick ind oc vd hos dem / fra Iohannis Daab /
indtil den Dag / der hand bleff optagen fra
dem / skal være ic vidne om hans Opstans
delse / met de Elleffue Apostile. Act: 1. 21.

Her trøster Christus sin Christne
Kircke / at det / som Apostilene hæffue sereff-
uit om vor Hædre Jæsu Christo / er sandt
oc vist / de hæffue det seet oc hørt klarlig. De
at Guds Børn skulle dis fastere tro S.
Hansis Euangelium at være sandt / da kals
der hand sig selff Christi Discipel / som den
der hæffuer seet oc hørt de ting aff Christo /
som hand hæffuer sereffuit i sit Evangelio,
Ioh: 21. 24.

Derneft lærer Christus Offrighed /
at de icke skulle tilstede for fulde oc nøyactige
vidne / noget Menniske / som icke hæffue seet
oc hørt selff / det som hand vil vidne om.

Her hos oc saa hæffuer Apostilene
fulde Christum / paa det / at de skulde see
oc lære aff hannem / i hans suare smerte oc
Pine / huorledis de skulde skicke sig / Naar
det kom / at de oc for Guds æris skyld / skulde
lide

lide/ at de da funde vore vaagne oc bede/ De
trøste sig / at alting er Faderen muelige /
vil hand/da hand hand vel Rigelig hielpe aff
nød / Vil hand icke / at wi da ere Laalmo-
dige/oc beder / Skee din Vilie fiere Fader/oc
icke min. Det siger oc S. Peder / 1. Pet: 2.
21. at Christus haffuer lidt for oss/ oc effters
lat oss it Exempel / at wi skulle efftersølge
hans Godspaar.

Christi Samtale met sine Disciple
paa Benen. Denne tale befatter i sig tuens
de stycke. Først Christi Spaadom / som er/
at hans Disciple skulde alle forarge dennem
paa hannem / oc at hand skulde opstaa igen
tre die Dag / oc gaa hen i Galilæa for dens
nem. Det Andet/ er om Disciplernis daarlige
Gensuar/ at de nekte det H E X X E R
haffuer sagt.

J skulle i denne Nat forarge eder
alle paa mig.

Met disse Ord paaminder Christus
sine Disciple om deris skrøbelighed / at de
skulde falde hannem fra imod deris gode fors
ket.

Fortlaring offuer Christi

for. De vilde derfor haffue dennem oc off
alle paamindte / at wi skulle betencke / huor
gantse aneetige wi ere aff off self / til at giø
re det / som wi oc gierne vilde / at wi derfor
skulde holde off dis snarere til Gud om hielp
oc biftand / at wi ved hannem kunde affsted
komme det gode wi haffuer i finde. Wi maa
jo alle det bekende at være sandt / som Chris
tus siger / *Ioh: 15. 5.* vden mig kunde i intet
giøre. De huo denne fin fkrøbelighed icke for
ftaar / hand acter en ringe ting om Løgen /
Matth: 9. 12. Vaare i blinde / da haffde i in
gen Synd / Men nu fige i / wi ere feendis /
derfor bliffuer eders Synd. *Ioh: 9. 41.* Lader
off derfor altid fige / som S. Jacob 4. 15. læ
rer off / der som Hæxæxæ vil / oc wi
leffue / da ville wi giøre det eller det.

For det andet trøfter hand off / at in
gen ting tilfalder Guds Børn / vden allene
det / som hannem er vitterligt. *Matth: 10. 30.*
alle eders Hoffuiethaar ere talde.

**Det ftaar fcreffult / Jeg ftal ftå
Hyrden / oc Faarene ftulle
atfpredis, Zachar. 13. 7.**

paa det
som hand fgar d
løbe hannem / fa
den helig And
formet / at de vi
uor fua det om.
At Christus
lige fcrift / til at
paaminder hand
de / at de ftulle intet
det som de haffue
Prophetens fcrift
Efs: 1. 2. at effier
ftal mand tale. D
ftulla de Dand m
dens fide. Saa
uangeliften oc Apo
lase at Marcus
til Propheternes
dament / paa de
nu fcriftue om
Mar: 1. 1. Saa
vil lase 1. Cor: 15. 3
lig anommende / a

er Christi

ffue dennem oc off
ulle betencke / huor
aff off self / til at gi
vilde / at wi der
ere til Gud om h
nnem kunde aff
uer i sinde. Wi ma
e sandt / som Ch
n mig kunde i in
strøbelighed icke fr
ge ting om Læge
linde / da haffde i
ige i / wi ere seend
ynd. Ioh: 9. 41. Sal
m S. Jacob 4. 15. l
XXII vil / oc
e det eller det.
rfter hand off / at
ds Børn / vden all
itterligt. Matth: 10.
er ere talde.
ffuit / Jeg skal
oc Saarene skal
Zachar. 13. 7.

pinis oc Døds Historie.

12.

Paa det at Disciplene skulde tro det /
som hand siger dennem / at de skulde alle fors
løbe hannem / saa viser hand dennem / huor
den hellig Aand / som haffuer lang tid til
sorne seet / at de vilde forlade hannem / haff
uer spaad der om.

At Christus her fører ind aff den hel
lige Scrifte / til at beuise sin tale. Der met
paaminder hand alle tro Lærere i sin Kir
cke / at de skulle intet andet saaregiffue / end
det som de haffue grund paa / i de hellige
Propheters Scrifte. Som det oc befalis /
Esa: 8. 20. at effter Løwen oc Vidnisbyrde
skal mand tale. Oc i det 12. 3. befalis / at de
skulle øse Vand met Glæde aff Salighe
dens Kilde. Saa haffuer oc de hellige E
uangelister oc Apostle giore / som wi kunde
læse at Marcus Euangelist haffuer skut sig
til Propheternis Scrifte / som er it ret Juns
damene / paa det Euangelium hand vilde
nu scriffue om Jesu Christo Guds Søn.
Mar: 1. 2. Saa giorde oc S. Pouel / som
wi læse 1. Cor: 15. 3. Jeg gaff Eder / det som
ieg anammede / at Christus er død for vore

E il

Syns

Forflaring offuer Christt

Synder / effter Scrifften / Esa: 53. De at
hand bleff begraffuen / oc at hand opstod
tre die Dag effter Scrifften. Ion: 2. Hose. 6.
Huor slitig S. Peder / oc S. Staphen
haffue været at hente aff det gamle Testa-
mente Vidnißbyrd til deris Predicken at
beuise / hand vel sees i det 2. oc 7. Capitel / i
Aposilernis Gierninger.

**Effter at ieg opstaar / da vil ieg
gaa hen for eder i Galilæa.**

Christus som randsager Hierter oc
Nyrer / Psal: 7. 10. hand seer sine Disciple
at bliffue hiertebange / for hand beuiste den-
nem offuer / at de saa skulde alle forlade han-
nem: Derfor trøster hand dennem nu
igien / paa det / at de skulde icke slet falde i
Misshaab. De loffuer dennem / at hand
skal opstaa igen / oc icke bliffue forraadnet i
Jorden. Psal: 16. 10. De da vil hand samle
dennem igen i Galilæa.

Wet dette Exempel trøster hand oss
sine Børn / at hand er den samme Hers-
re / som slaer ihjel oc gissuer Liff / nedfører
til

til Hellsfude /
hand er den trof-
te skrifts offuer-
oc en vil offuer-
vdske den ryge-
langt heller besat
3: 3. sigendis
da / oc vederque-
ger til de misstrø-
fryder icke / see / ede-
ne / Gud som da
hude eder.
discipelen
Peder suar
nem / I
at ge d
ieg dog
S. Peder
lig Wißdom / ha
alle de andre D
som wi lase Ad
Men i denne stet
synder hand sterli

er Christi

m / Esa: 53. Det
oc at hand opstod
ten. Ion: 2. Hise. 6.
oc S. Staphen
deris Predicken
2. oc 7. Capitel

jaar / da vil ieg
eder i Galilæa.
indlager Hierter
seer sine Disciple
or hand betiste dem
ilde alle forlade han
hand denneim
fulde ick slet salde
e dennem / at han
e bliffue forraadnet
Oc da vil hand samli
a.
mpel trostir hand o
er den samme Her
ffuer Liff / nedførd

pinis oc Døds Historie.

19.

til Hellsfuede / oc vd igen / 1. Samuel. 2. 6. At
hand er den trofaste Gud / som ick lader sin
ne fristis offuer det de formaa / 1. Cor. 10. 13.
oc en vil offuerbryde det knusede Rør / oc en
vdslycke den rygendis Hør / Esa. 42. 3. Men
langt heller befaler ved sin Tiener Esaiam
35. 3. &c. sigendis / Strycker de trætte hæn-
der / oc vederqueger de snublende knæ: Si-
ger til de misstrøstige hierter / værer trøstige /
fryeter ick / see / eders Gud kommer at hæff-
ne / Gud som da betaler / kommer oc skal
hielpe eder.

Discipulis daarlige Gensvar.

Peder suarede oc sagde til han-
nem / Der som de oc alle for-
arge dem paa dig / saa vil
ieg dog aldrig forarge mig.

S. Peder met stor dristighed oc Gudes-
lig Visdom / haffuer offte tilforn frem for
alle de andre Disciple / talet met Christo /
som wi læse Matth. 16. 13. &c. Ioh. 6. 68.
Men i denne sted aff Rispdelig dristighed /
synder hand storlige / oc det i mange maade.

C iij

Sørst

Forklaring offuer Christe

Først synder hand mod Christum /
i det hand neeter hans Ord oc Spaadom /
oc siger at det skulde ingenlunde skee / at
hand skulde neete sin Mestere Christum /
om det end skønt skulde gaa saa hart til / at
hand skulde døe med hannem / da skulde hand
endda icke neete hannem. Det vaar en me-
get stor Synd / effterdi i Christo ligger all
Vissdoms oc bekendelsis Liggendefor skult.
Ja den ganiske Guddommeligheds fulde
kommelighed boer i hannem Legemlige.
Coloss. 2. 3. 9. De derfor skulde Himmelen oc
Jorden forgaa / førend hans Ord skulde
forgaa. *Luc. 21. 33.*

For det andet synder hand imod sig
selff / i det hand loffuer mere / end der vaar i
hans formue. Haffde hand kommet ret
ihu det Christus sagde til hannem / *Matth.*
14. 31. Du lidet troendis / hui tuilde du?
Da skulde hand icke haffue talet saa store ord.
Men nu gjorde en brendendis Tro oc Rier-
lighed til Christum det / at hand huercken
acter / at hand taler imod Gud: Eller huor
ringe en Mand hand vaar i sig selff.

For

For det Tredie synder hand mod sine
Næstbrødre oc Tienere / i det hand tuiler om
de ville være saa tro som hand. Thi off bør
altid at tæncke oc tale om vore Næstbrødre /
oc det altid i den beste part.

Ege det samme sagde oc alle Di-
sciplene.

Her giffuer Disciplene rettelig deris
figdelige Tryghed oc Fordristelse tilkende/
huilcken skulde haffue været nedtryet oc døds
giort i dennem / Først aff Guds Sandh-
hed / huilcken Christus selff er / *Ioh. 14. 6.* saa
at de maatte vel vide / at hand vaar icke som
it Menniskis Søn / der kand liue / eller fors-
tryde noget / som sagt er / saa at hand skulde
sige noget / oc icke giøre det / eller tale noget /
oc icke stadfeste det. *Num. 23. 19.*

For det andet / skulde deris egen stræ-
belighed haffue holde dennem tilbage / om
huilcken Christus haffde paamindt dennem
klarlige / at de kunde slet intet giøre vden
hannem / *Ioh. 15. 5.* huilcke S. Pouel oc bes-
taar / *Philip. 2. 13.* at Gud er den / som ar-
beyder

E iij

beyder

Forflaring offuer Christ

beyder i oss/ baade vilien oc Gierningen eff-
ter sin behagelighed. 2. Cor. 3. 4. &c. Wi
ere icke duelige aff oss selff / at tencke noget/
som aff oss selff / men at wi ere duelige / de-
er aff Gud.

For det tredie / skulde de haffue an-
grebet en fryg oc aluorlig Bøn til Gud/
som Christus haffde lærde dennem / *Matth.*
6. 13. Leed oss icke i Fristelse. Saa lader oss
lære / at wi icke nekte huad der sigis oss aff
Scrifften. Thi før skal Himmelen oc Jor-
den forgaa / førend noget Guds Ord skulde
forgaa / *Luc. 21. 33.* Lader oss icke driste paa
oss selff. Thi wi ere Ripdelige / ja som ie-
Blomster paa Marken / *Esa. 40. 6. &c.* De
vore Siender ere Aandelige / *Ephes. 6. 12.*
(Wi haffuer icke at stride imod Ripd oc
Blod / men imod Førster oc Veldige / som
er imod Verdens Herrer / som regnere i
denne Verdens mørck / met de onde Aa-
der vnder Himmelen) lader oss derfor holde
oss nær til Gud / saa skal hand holde sig til
oss / *Iacob. 4. 8.* oc naar wi haffue hannem
met oss / saa kand der ingen være imod oss /
Rom. 8. 31.

Sol

folger her
aff vor Herre
ria / som indeh
udroget i

Den

Att. 2
met d
hed G
et. Der naar
gild Jesus in
Men Judas
de vifte oc den
samlede sig
sciple. *Matth.*
Jesus til den
lange ieg gaar
hand tog Ped

Følger her effter den Anden Part
aff vor Herris Jesu Christi Pinis Histos-
ria/ som indeholder det / der haffuer sig
tildraget i Hawen paa Olies
bierget.

**Den Anden Pre-
dicken.**

D Att. 26. 36. Da kom Jesus
met dem til en Hawe/ som
hed Gethsemane. Ioh. 18. 1.
Ec. Der vaar en Vrtegaard. Der
gick JEsus ind / oc hans Disciple.
Men Judas som hannem forraad-
de viste oc den stied. Thi JEsus for-
samlede sig offte der met sine Di-
sciple. Matth. 26. 36. Ec. Da sagde
JEsus til dem / setter Eder her / saa
lengge ieg gaar der bort oc beder. Oc
hand tog Peder / oc de to Zebedei
E v Epne

Sortflaring offuer Christi

Sønner til sig / Mar. 14. 33. Jacob
oc Hans. Matth. 26. 37. oc begynte
at bedrøffuis. Mar. 14. 33. skelffue/
Matth. 26. 37. &c. oc beffue. De
sagde til dem / Min Siæler bedrøff-
uit indtil Døden. Bliffuer her oc
vaager met mig. Luc. 22. 40. Vee-
der / paa det / at icke falde i Fristelse.

Vdi den forgangne tale faaregaff-
ue vi Christi Reyse met sine Disciple / fra
Jerusalem / offuer Kedrons Beek / De
huad Samtale de haffue haffd paa Veyen.
Følger nu aff denne oplæste Text at tale.

1. Først om Steden / som Christus
reysen til.
2. For det Andet / huorfor Christus set-
ter sine Elleffue Disciple i to Orden.
3. For det tredie / om Christi Bedrøff-
uelse / skelffuen oc beffuelse.
4. For det Fierde / om det Raad Chris-
tus giffuer Disciplene / at de skulde vaage
oc bede.

Det

et Christi

ar. 14. 33. Jacob
6. 37. oc begynn
14. 33. skelffue
oc beffue. De
Siæler bedroff
Bliffuer her oc
uc. 22. 40. Vo
falde i Fristelse.

agne tale faaregan
sine Disciple / fr
edrons Beet / D
e haffd paa Veyen
læste Text at tale.
en / som Christus

uorfor Christus se
le i to Orden.
om Christi Bedroff
telse.
om der Naad Chri
at de fulde vaag

pinis oc Døds Historie.

22.

Det Første / om Sted- den.

Da kom JEsus met dem til en
Hawe / som hed Gethsemane.
der vaar en Vretegaard.
Der gick JEsus ind met si-
ne Disciple.

D Atthæus oc Marcus kalde denne sted /
Gethsemane, oc Iohannes en Hawe /
huilcken der ligger paa Oliebierget /
som Lucas vidner Cap. 23. 39. en fierding
Vens fra Jerusalem / mod Osten. Denne
Sted vaar en meget lystig sted / gantse
fuld aff Olietree / Palmetree / oc Figentree.

Dette ord Γεθσημανι, Gethsemane,
som Gredskens bogstæffuer / er it saare Fructs-
bar ord i sin mening. Det er sammensæt
aff to Ebreiske Ord Gath, det er / en Vins-
perse / der mand perser Vinen aff Vindrus-
erne mee / som wi læse Esa: 63. 2. Oc aff
Schemen, det er / Feet / som der staar Dent:

32. K.

Da

Bed

Forflaring offuer Christ

Ved dette ord/er Christi Kircke / som
er aff de sande Vinguiste / *Ioh. 15. 5.* affmaa-
let / huilcken daglige er vnder en haard Per-
se / Kaarss / Modgang oc Bedrøffuelse :
Aff huilcken Perse der kommer denne gode
Vin / som er / Laalmodighed / Forsarens
hed / haabet : som S. Pouel lærer off. *Rom.*
5. 3. &c. Dersom wi dricke off druckne aff
disse slags Vin / da skulle wi aldrig beskem-
mis. *Marth. 5. 12. &c.* Salige ere i / naar
Menniskene bespaatte oc forfølge Eder for
min skyld : Glæder oc fryder eder / det skal vel
betalis eder i Himmelen. *Iacob. 1. 12.* Salig
er den Mand / som lider Fristelse / thi effter
hand er prøffuit / da skal hand faa Liffens
Krone : Huilcken Gud haffuer loffnit den-
nem / som hannem elske. *2. Timoth. 4. 7.*
Jeg haffuer stridet en god Strid / ieg fulds-
kommede Løbet / ieg beholde Troen / Frem-
delis er Retfærdigheds Krone bortlagt til
mig / huilcken **H E R R E N** den Retfær-
dig Dommere skal giffue mig paa den dag /
dog icke mig alene / Men ogsaa alle som elske
hans aabenbarelse.

Ebreer

Ebreerne haffue saa Bogstaffuet /
 (som *Matthæi Euangelium* paa Ebreiske
 vdgangen til *Basel* / *Anno 1557*. betuisset)
Geshemanim, huilcket ord / er oc fuld aff
 skøn Lærdom / oc er i lige maade som det an-
 det / sammensæt aff tuende Ebreiske ord /
Gea, det er Jord / oc *Schemen*, det er feet /
 oc fructbar / som tilforn oc er sagde. Oc i den-
 ne maade oc viss / bemercker det oc den sande
 Christi Kircke / som er en feed oc fructbar
 Jord / som den *Psal. 68. 16*. giffuer tilkende /
 Guds Bierg / er ic fructsommelig Bierg /
 ic stort oc fructsommelig Bierg. Oc Chris-
 tus kalder oc self denneim / som høre oc
 forstaa hans ord / oc gibre Fruct der aff / en
 god Jord / som bær Fruct hundredefold /
 tresindstiuefold / trediuuefold / *Matth. 13. 23*.

Lader oss heraff paamindis / effterdi
 wi kaldis en Fructsommelig Jord / at wi ere
 Guds Gierninger / skatte i Christo Jesu til
 gode Gierninger / til huilcke Gud tilforn be-
 redde oss / at wi skulle vandre der vdi / *Eph. 2. 10*.

Aarsager huorfor Christus haffuer
 besynderlig vduald *Gethsemane*, til at lade
 sig fange oc binde paa / finde wi disse.

Ebre

Fortlaring offuer Christi

Først / at hand vilde opfylde den Si-
gur / huilken den røde Ko / som Presten
Eleasar skulde slacte vden for Leyren/bemers-
cke / Num. 19. 3. Huilken S. Pouel Ebre.
9. 14. rettelig om Christo vdegger. Thi li-
ge som Roen bleff brende aff Ild / saa bleff
oe Iesus Christus aff sin Faders vrede/
som er en fortærendis Ild / Deut. 4. 24. for
vore Synder at affto / haardelige pint /
saa at hand bleff oe rødsarffuet aff sit eget
Blod / som wi her effter saa at høre.

Den anden Aarsag setter Iohannes
Euangelist Cap. 18. 2. met disse ord. Thi lu-
das som hannem forraadde / viste oe den
Sted.

Denne Aarsag paaminder oss / at
wi skulle betencke huor redebøn oe goduillig
Iesus vilde lide for oss / at hand gaar der
hen / som hans Forrædere vel viste at hand
skulde lade sig finde. Huilken Christi rede-
bønhed wi oe see / Matth. 20. 18. Luc. 12. 49.
oe i det 18. v. 31. oe 22. v. 15.

Den tredie Aarsag vaar / at hand
disbedre foruden all forhindring kunde gibe
re

re sin Bøn til sin Himmelske Fader. Huilket hand haffde oc lærde sine Disciple / som der staar *Matth. 6. 5. &c.* Naar du givr din Bøn / skaltu icke være som øyenskalcke / som gierne staa oc bede i Scholer oc paa Hjørner / oc paa Gader / at de kunde sees aff Foltet. Men naar du beder / da gack ind i die Kammer / oc lukk dørrer til / oc bed til din Fader i Løndom / oc din Fader som seer i Løndom skal betale dig det aabenbare.

Dette Christi Exempel skulle wi oc efterfølge / at so nærmere Døden siunis at tilstunde / so mere oc sliteligere skulle wi holde ved at bede til Gud vor Fader / at hand lader vor Troes øyne op / at wi kunde see met *Abraham* igennem Døden / til det ewige wshnlige *Ebre. 11. 19.* gode. oc mit i Døden smage huor sød *Hættæren* er / *Psal. 34. 9.*

Her hos oesaa / at wi lære dette her aff Christo / at der intet bedre fand holde off til Gudsryetighed oc Bøn til Gud / end at wi daglige betencke / at wi haffue her ingen bliffuende Sted / *Ebre. 13. 14.* Men at vor Borgesskaff er i Himmelen. *Philip. 3.*

Der

Forplaring offuer Christi

20. Der om haffuer David saa høylig bes
det Gud / *Psal. 90. 12.* lær oss at betencke / at
wi skulle dø / at wi mue bliffue forstandige.

Den Fierde / Den første Adam met
sin wlydighed bortkaste i Hawen / *Genes. 3.*
Alle Menniskers Retfærdighed / derfor skul
de den anden Adam Christus / oesaa i Ha
wen / beuise igen sin Fader lydigheid / at wi
i hannem kunde bliffue Retfærdige. *Rom.*
5. 19.

Derfor lader hand sig i Hawen for
raade oc binde / *Matth. 26. 49. 57.* i Hawen
begraffuis hand / oc i Hawen opstaar
hand / *Ioh. 19. 41.* at hand met sin Død fand
borttage den forsmædelse / som er opkom
men i Hawen / oc met sin Opstandelse fly
off igen den Retfærdighed oc Herlighed /
der wi miste i Hawen / som oc S. Pouel læ
rer *Rom. 4. 25.* Hand er død for vore Syn
der / oc opstanden til vor Retfærdighed.
Saa haffue wi nu saait Frihed igen at ind
gaa i Hawen til Liffens Træ / som wi
vaare fra jagede. *Genes. 3. 40.*

Den

Pinis oc Døds Historie.
Den Anden Part.

25.

Er hvorledis Christus sætter sine elleffue Disciple / som fulde hannem i Hawen / i to Orden. I den første Orden / ere de otte til huilcke hand siger / sætter eder her / saa lensge Jeg gaar der bort oc beder. I den anden Orden / er Peder / oc de to Zebedæi Sønner Jacob oc Hans / huilcke hand setter nærmer hos sig / oc bekender for dennem sin Siæl at være bedrøffuet indtil Døden. Denne Orden gjorde Christus. Først / at Peder / Hans oc Jacob / som hæffde været met hannem paa Thabor Bierg. *Matt: 17. 9.* De i lajri Huff / der Christus opuacte hans Daatter. *Mar: 5. 37.* De der baade stæder seet hans Gudsdommelige Mact. Derfor tager hand dennem nu saa nær til sig i Hawen / at de kunde see oc høre hans Bedrøffuelse oc Bøn. At de der effter kunde met en god Samuittighed vidne / baade om hans Guddom oc Manddom / oc wi dis tryggere kunde være / at de ere sandrue vidne / i vor saligheds sag.

For det Andet / vilde Christus her met lære sine Disciple oc oss / at hand hæffue

D

D

uer

Fortlaring offuer Christl

mer altid Ræet oc Mæet til / at sætte sine Ties
nere huor hand vil / enten langt fra Bes
drøffuelse / som hand her sætter de otte lange
fra sig / eller oc sætte dennem i en sterck Bes
drøffuelse / at de baade see oc høre stor hiertes
sorrig / baade paa deris egen / oc deris Næ
stis vegne / som hand gjorde met disse tre
Disciple. Saa læse wi at Gud sparede det
gantiske Israeltiske Folck / at de icke kom
me nær til Sinai Bierg / som Ilden waar.
Men Moses maatte endelig paa Bierget
til H & X & X & X / *Exod: 19. 23. &c.*
Huad Elias for andre Propheter haffuer
lid / see wi vel. *1. Reg: 17. 2.* Huad Stephanus
haffuer frem for de andre Forstandere ud
staait / sigis off / *Act: 7.* Oc S. Pouel
opregner en gantiske haab Bedrøffueller /
som hand haffuer lid mere end nogen anden
Apostel / i Arbejde / i Slag / i Fængsel / i
Døds nød. *2. Cor: 11. 23. &c.* Skal derfor
ingen knurre eller være vred / naar hand er i
nød / oc hand seer sin Næste være der langt
fra. Wi skulle vide / at det er Guds Gier
ning / som vil saa skifte imellem Peder oc
Hans /

Hans / *Ion: 21. 2.*
lade sine Hender
oc føre her / som
S. Hans bliffuer
for det I
aff disse otte Disc
skulle misfunde ve
sætter dennem her
lste icke / at de ha
Christus teg Peder
mere til sig end denn
Mar: 10. 41. Alre
paa Hans oc Jacobs
de begære om Ede
sidde ved hans her
ved den venstre ha
derme sted er der icke
tid her efter. Wi
men i et hus / me
der staar *Act: 1. 13.*
Lader off
lage den vedersty
den forbandede in
hoffus Hiernu all

Hans / Ioh: 21. 18. &c. at S. Peder maatte
lade sine Hender vdstrecke / oc lade sig binde /
oc føre bort / som hand icke gierne vilde / oc
S. Hans bliffuer dog der fra.

For det Tredie vilde hand / at wi
aff disse otte Disciple skulle lære / at wi icke
skulle missunde vore Brødre / naar Gud
sætter dennem høyre op / end off. Wi
læse icke / at de haffue knurret derfor / at
Christus tog Peder / Hans oc Jacob nærs-
mere til sig end dennem. Wi læse vel hos
Mar: 10. 41. At de Ti Disciple bleffue vrede
paa Hans oc Jacob / Zebedai Sønner / der
de begærede aff Christo / at den ene maatte
sidde ved hans høyre haand / oc den anden
ved den venstre haand i hans ære. Men i
denne sted er det icke skeet. Icke heller nogen
tid her effter. Men de haffue leffuet sam-
men i it huff / met it hierte oc it Sind / som
der staar Act: 1. 13. &c. Item, 4. 32.

Lader off derfor / aff all mact / aff
legge den vederstyggelige æregerighed / oc
den forbandede induortis Had som mange
haffue Hiertet all fuldt aff / oc betencke det

D i j

- 167

Sortklaring offuer Christi

te/at Gud vil oc maa giffue huem hand vil/
oc saa meget som hand vil. Oc at den same
me Gud/ som gior allting i alle / giffuer dee
altsammen/ til Menighedens nytte/ 1. Cor:
12. 6. &c.

Derfor naar wi høre oc see / at Gud
giffuer vor Næste sin Velsignelse / oc rige
Gaffuer/ i huad maade det være kand / saa
lader off det icke fortryde: Men langt hel
ler efftersølge den fromme Mosi Exem
pel / om huilcken wi læse Num: 11. 29. At
hand ynskede / at alle HÆRERES
Folck kunde spaa / som hand kunde. S.
Hans Baptist bleff icke vred for Jæsu
bleff mere ættet end hand. Men hand bes
kender for dennem / som rofede Jæsu Pres
diken oc Gierning / at hand vaar icke værd
at løse Jæsu Skotuenge / Matth: 3. 11. De
S. Pouel haffuer tacket Gud høylig / for
den store Guds Naade oc Kundskab / de
Corinther vaar giffuen aff Gud / 1. Cor: 1.
4. &c. Jeg tacket min Gud altid paa Es
ders vegne / for Guds Naade / som eder er
giffuen i Christo Jæsu: at i ere formedelst
han

Hannem giorde Rige i alle styncke / vdi all
Lærdom / oc i all Forstand.

Det Tredie Styncke.

Det er om Christi Siæls Pine / huile
cken er met disse ord optegnet / *Matth : 26. 37.*
E. Hand begynte at bedrøffuis oc beffue /
oc sagde til dem / Min Siæl er bedrøffuit
indtil Døden. *Mar : 14. 33.* oc hand begynde
te at skelffue oc beffue. *Luc : 22. 44.* oc det
kom at hand sribde met Døden.

De hellige Euangelister mee disse
ord giffue tilfende / at de neppelig funde fin
de de ord / met huile de funde vdsige oc til
fende giffue off / den store smerte oc Pine /
som Iesus leed aff sin Faders Vrede / for
end hans Legemlige Fiender komme oc bun
de hannem. Derfor fare de høylige vild /
som meene / at Iesus skulde haffue været
saa forstræcket alleniste aff den fryet hand
haffde for den pinis skyld hannem skulde
paakomme. Det giffue wi vel effter saa vse
som Iesus vaar it naturligt Menniske /
met Siæl oc Legeme / at hand er forføgt i

D iij

alle

Forflaring offuer Christi

alle maade / oc kunde oc haffue lidelse / lige
som oc wi. *Eb: 4. 15.* Huilcket wi skulle endes
lig tro / om wi ville haffue gaat aff hans død
oc Pine. Thi der som wi icke tro / at hand lid-
de / huor skulle wi da vndgaa straffen / eff-
terdi vor Lægedom er i hans Saar / *Esa. 53. 5.*

Men huo tør mene / eller sige med
skæl / at der haffuer været mindre Aand oc
mod i haffuet Christo / aff huilcken alle
Lemmer haffuer Liff oc Mact / *Ioh: 1. 4.*
De foruden huilcken de kunde intet / *Ioh: 15.*
5. End der haffuer været alle tide / baade i
Mand oc Quinde / ja end oc i smaa unge
Børn / som haffue baade for Christi tid / oc
der effter med allstørste Lyst oc redebonhed
giffuit sig til at lide all den Pine som Sa-
tan selff kunde indgiffue sine Lemmer / at
pine demnem med.

Den som befaler / at hans Tienere
skulle glæde oc fryde sig / naar de lide Forsø-
gelse. *Matth: 5. 12.* Dissligeste at de skulle
rose sig aff Bedrøffuelse / *Rom: 5. 3.* Huil-
cket wi oc see at være giort aff S. Pouel /
Galat: 6. 14. det være langt fra / at Jeg skal
rose

rose mig / ved
Jesu Christi
hand saa fortra-
Dedem: Huorle
kunde sagde / var
offuerminded Der
S. Pouel
fregt / som Lægem
n fra den frøst / h
tinger: Jo hellige
ma skellue oc beffue
drøffuet med Dø-
sum icke allene at
Endem: men vhaa
delle for oss / Galat
ne / som hantem sa
ttet: Sandelig de
ge Guds vrede / h
ffio hierte kand beg
fiet / de hellige oc
ris Ansiet / *Esa:
Mich: 1. 4.* Jorden
ut styet / *Exod:*

rose mig / vden alleniste aff vor H^{er} Xris
Jesu Christi Kaarss: Huorledis skulde
hand saa forstræckis alleniste aff fryet for
Døden? Huorledis skulde hand da haaffue
kundet sagde / værer frimodige / Jeg haaffuer
offuermundet Verden? *Ioh: 16. 33.*

S. Pouel lærer oss / huor lange den
fryet / som Legemens Pine førde met sig /
er fra den fryet / som her i besynderlighed
tvinger Jesu hellige Legeme / at det bedrøffes
uis skelsfue oc beffue oc at hans Siæl er be-
drøffuet indtil Døden / der hand siger Chris-
tum icke allene at være Kaarssfest for vore
Synder / men ogsaa at hand bleff en forbæn-
delse for oss / *Galat: 3. 13.*

Hvad haaffuer da været i Christi Pis-
ne / som hannem saa græselig haaffuer anse-
ttet? Sandelig den gruelige oc forfærdeli-
ge Guds vrede / som aldrig noget Mennis-
kiss hierte kand begribe / for huis milde Ans-
siet / de hellige oc sterke Engle oc skule des-
ris Ansiet / *Esa: 6. 2.* Biergene smelte /
Mich: 1. 4. Jorden beffuer / *Iudic: 5. 5.* Haaff-
uet siger / *Exod: 14. 21.* Ja for hannem

D i i i j

kand

Fortlaring offuer Christi

Land ingen bliffue biftandig / der fom hand
vil tilregne Synden / *Pfal: 130. 3.* Men lige
fom vox smeltis for Jld / faa omkomme de
da for hannem / *Pfal: 68. 3.* Derfor er det
forfærlige at falde i den leffuendis Guds
hender. *Ebre: 10. 31.*

Saa bekende wi / at Gud Faders grume
me Brede / icke allenifte imod en flags synd /
Eller ic Menniskis Synd / Men imod alle
Synder / oc imod alle tro Menniskis Syn-
der fom ere fødte fra Verdens begyndelse / oc
daglige fødte til Verdens ende / *1. Ioh: 2. 2.*
fom vaare kaste paa Jesu Legeme / *Esa: 53. 6.*
tuingde oc pinte Jesu Legeme / at hand skalff
oc beffuede. Huo land nu forundre sig me-
re? eller spørge / huorfor Jesus skælffuer oc
beffuer? effterdi wi vide / at hand bær Fader-
rens Brede / huilcken aldrig noget simpel
oc Naturligt Creatur land met forftand
rettelig befatte / meget mindre den bære.

Aff denne Christi bitere Pine kome
mer denne Fruct oc Aarsag / at Christi
Martyrer oc tro Mend / mit i deris største
pinactighed / fom de for Christi skyld oc hel-
lig

et Christi

Dig / der som hand
1. 30. 3. Men lige
/ saa omkomme de
3. Derfor er de
leffuendis Guds

Gud Faders grunn
mod en slags synd
d. Men imod alle
Menneskes Syn
dens begyndelse
ende / 1. Joh : 2.
Egeme / Esa : 53.
eme / at hand skal
u forundre sig im
Jesus skal færd
at hand bær Jalt
aldrig noget simp
land met forstaa
mindre den bære.
ist bitter Pine kom
Arslag / at Christi
/ mit i deris styrt
Christi skyld oc hel
lig

lig naffn haffue lide / lide / oc her effter lide
skulle / haffue met S. Staphen seet Him
melen aaben / Act : 7. 56. De Guds Søn til
Faderens høyre haand / som recker dennem
den Retfærdigheds Krone / som ick kænd
visne / 2. Timoth : 4. 8. huoraff de ere bleffne
saa frimodige / lystige oc glade / at de ick
alleniste haffue ick actet eller forfærdis for
Døden / (som wi læse om Daniel Propheta,
Dan : 6. om de Mend / som vaare faste i den
gloende Den / Dan : 3. Om Polycarpo, Eu
seb : lib : 1. cap : 15. De i den tredie Bog / cap :
36.) Men haffue oc met den gamle Sime
on, Luc : 2. 29. faret hen i allerstørste Sam
uittigheds gode Fred fra dette Liff. Thi
den hellig Aand / som Christus met sin Pis
ne fortiente Joh : 16. 7. alle sine Børn / haff
uer trøstet / oc frydet deris Sind / 2. Cor : 1. 3.
Oc oc giffuet deris Aand Vidnisbyrd / at
effterdi de lide for Christi skyld / oc sætte des
ris Siæl i Fare / saa skulle de saa hende i
Himmelige igen / Matth : 10. 39. De effterdi
at de her dø met Christo / saa skulle de oc euig
leffue met hannem / Rom : 8. 17.

D v

Saa

Fortlaring offuer Christt

Saa bør off her at acce de besinde/ æt-
lige som Aarsag til denne Christi Siæls oc
Legemis Pine vaar icke i hannem. Thi
der vaar icke sunden Suis i hans Mund/
1. Pet. 2. 22. men i oss. Thi HÆRÆN kas-
ste alle vore Synder paa hannem / Esa. 53.
6. som paa vor rette Forloffuere / Ebre. 7. 22.
Saa er de Pinen oc Dødens bitterhed paa
hannem / at den icke skal være i oss. O huil-
cken Guds store Godhed oc Visdom / som
er mere end ubegribelig Rom. 11. 33. aff huil-
cken Guds Søn haffuer saa ydmiget sig/
at hand haffuer paa vore vegne nedfaret i
det nederste Helffuede / Faderens brendens-
dis oc fortærendis Ild / Deut. 4. 24. paa det
at hand funde nedsla sine oc vore Fiender /
Coloss. 2. 14. &c. De søre off met sig offuer
alle Himle / Ephes. 4. 10. til sin Faders Bos-
lige / Ioh. 14. 2.

Vaager met mig. Bedder / paa
det i skulle icke falde i fristelse.
Disse ord faaregiffue off den Fierde
part aff denne Predicken / i huilcken Chri-
stus

stus raader sine Disciple / huad de skulle tage sig til / i den store nød / som vaar forhaande.

De indeholder dette Raad / tuende stycke. 1. Det Første er raadet i sig selff / At de skulle vaage oc bede met hannem. 2. Det Andet er Aarsagen til hans Raad / Paa det / at i ick skulle falde i Fristelse.

Vaager. Dette ord paaminder Disciplene om deris doffuenhed oc ladhed / i de Sager / som dem burde allermeeft at være flitige vdi.

Her lærer Christus sine Ords Lærere / at de flitelig paaminde deris tilhørere / huius Visper oc tilsyns Mend Gud haffuer fficket dennem til / Act. 20. 28. om den Lade oc wflitige natur der er i det Mēniskelige fōn / til at haffue sin Siæls Salighed i act.

Veder. Met dette ord giffuer hand tilkende / at hand ick forftaar nogen vaagenhed i Verdslige handel / som Naturen i alle maade er vel tilbøghelig til : Men hand vdræffuer en større fyrighed i Aanden / end som der da sands i hans Disciple.

Forklaring offuer Christi

Saa vil hand da mee dette Ord /
paager / forstaa en retsindig beredelse til
Bønen / som er i besynderlighed her besatte
vdi. 1. At wi ret giffue aet paa vor store nød /
som wi ere bestedde i. 2. At wi see at wi kun-
de intet hielp off selff. 3. At wi aete oc / at
Gud staar met vdracte hender / Esa. 63. 2. De
beder alle komme til sig / Matth. 11. 28. De
loffuer / at hand ingen vil forskiude eller for-
lade Faderløss / Ioh. 14. 18. som kommer til
sig / Ioh. 6. 37. Naar wi dette ret besinder / saa
paagne wi ret op / oc saa kunde wi først re-
bede.

Met mig.

Christus giffuer sine Disciple sig
selff til ic Exempel. I see / huor hare ieg
lader min Nød gaa mig til hierte. I høre
huor inderlig ieg beder Faderen om hielp /
oc huor ganske vel ieg troer hannem / at
hand skal hielp mig / saa ieg icke twiler at
falde hannem Fader / som oc vil redde mig /
naar hans ære kand skee. Dette mit Exem-
pel burde eder met all ræt at efftersølge / eff-
terdi ieg er eders Herre oc Læremester / oc i
ere mine Disciple. Ioh. 13. 13.

Der

Derneft
paaminder hand
Bøn / er det forn
Liffe fare / som
for inderlig opreth
Hierte oc Mund /
oc sigs met den
Isaphat der de
hannem met troffue
n ingen krafft / off
son kommer med off
skulle giøre. Men
Hætte / 2. I
giøre paa Guds
Guds Lænde for
hand vide / at han
igennem Ekterne
hun kommer frem
hætte seer til hende.
Paa det i
stelse.
Her maatte
være Jesu

Derneft met dette ord / Veder/
 paaminder hand dennem / at en Christen
 Bøn / er det fornemste middel / mod den
 Liffs Fare / som de nu vdi staa. At de ders
 for inderlig oprecke til Gud begge hender/
 Hierte oc Mund / lige som Moses *Exod. 17.*
11. oc sigte met den Gudsfrættige Kønning
 Josaphat, der de *Ammoniter* komme mod
 hannem met woffuervindelig Mact. Der
 er ingen krafft i oss mod denne store hob/
 som kommer mod oss / wi vide icke huad wi
 skulle giøre. Men vore þyne see effter dig
 H *2. Paral. 20. 12.* De huo dette
 giøre paa Guds forløffte / *Psal. 50. 15.* oc
 Guds Aands Forbøn / *Rom. 8. 26.* da maa
 hand vide / at samme hans Bøn trenger
 igennem Skyerne / oc lader icke aff / før
 hun kommer frem oc stillis icke / før den hø
 yeste seer til hende. som *Syrach* vidner / *35. 21.*

Paa det i skulle icke falde i Tri
 stelse.

Her maatte nogen spørge at / effterdi
 vor H *2. Xc* Jesus Christus haffuer selff
 uet

Forcklaring offuer Christe

ner forgiffuen sine Disciple / Matth. 6. 9. & c.
en ret form oc maade at bede effter / som ind-
holder sex skøne begæringe. Huorfor hand
da nu allemiste sætter denne met huilcken
wi bede / Leed off ick i Fristelse. Her til hua-
ris. Først / at Christus haffuer her be-
derlig actet denne nød / som hans Disciple
haffde nu paa halsen. Dernest at Christus
vilde lære oss / at i huor stor saren er / dog al-
ligeuel skal hans Børn oc Disciple ick fal-
de i den / oc miste Guds Naade oc Nimmes-
rig. At det saa visselig skulde skee Guds
Børn / saa besegler hand den gantske sin
Bøn / som hand dennem tilforn lærde / met
disse saa ord / Leed off ick i Fristelse. De
sandelig der som Guds Børn haffde ick
denne visshed i deris hjerter / at Fristelsen
skal ick offueruinde dennem 1. Cor. 10. 13. da
bade de enten sielden eller aldrig. Eller der
som de begynte at bede / saa lode de aff / før-
end de kom til enden / effterdi at deris Bøn
skulde være til forgæffuis.

Her hos skal wi acte disse sytze.
Først / huad det ord Fristelse bemærker.
Ders

Dernest / huad
selse. Fristelse
som at forsøge.
sige at forsøge
Genf. 22. 1. Exod.
at forsaa / at
ja meget bedre end
i vor hjerter / som
er. Hætte
dermig : Huad
da vedst du da /
der langt fra /
andret forsaa
ick tilforn kunde
Effter dem
Naar det
til / her i Verden
som vi læser /
De S. Voud
1. Cor. 13. 5. at de
kliff / om de ere i
ellers kende i eder
Naar det
mening / saa er det
sig og gaar.

Derneft / huad det er / at leede en vdi Fri-
stelse. Fristelse / vnder tiden er det saa meget /
som at forsøge. I huilken mening Gud
figis at forsøge sine Børn / som wi læser /
Genes. 22. 1. Exod. 16. 4. Deut. 13. 3. icke saa
at forstaa / at *H & R & R* jo vel veed /
ja meget bedre end wi selff vide / huad der er
i vort herte / som David siger / *Psal. 139. 2.*
Ec. H & R & R du randfager mig oc kende
der mig : Huad heller ieg sider eller staar /
da veedst du det / du forstaar alle mine tan-
cker langt fra / Men hand lader oss selff se
andre forstaa huordan wi ere / huilket wi
icke tilforne kunde forstaa.

Effter denne samme vis / da kaldis
Raarss oc Bedrøffuelse som Gud fører sine
til / her i Verden / en prøffue oc forsøgelse /
som wi læser / *Rom. 5. 3. Iacob. 1. 3. 1. Pet. 1. 7.*
De S. Pouel beder oc i samme mening /
2. Cor. 13. 5. at de Corinthier skal forsøge dem
selff / om de ere i Troen. Prøffuer eder selff /
ellers kende i eder icke selff.

Naar det ord Fristelse / tagis i denne
mening / saa er det Gudeligt / oc meget nyt-
tigt oc gaat.

Men

Forklaring offuer Christe

Men naar Mennifcken vil friste
Gud/ oc forsøge ved ulowlig middel / hans
Allmeettighed oc Sandruhed/ huilcket Gud
haffuer forbudet / oc jammerlig straffet i
gamle dage. *Num. 14. 33.* da er det Ugude-
ligt oc faare skadeligt.

I andre maade forstaaes dette ord/
Fristelse / oc at leede i Fristelse / at føre oc
driffue en i uløcke oc skade. Huilcket Gud
Allmeettigste ingenlunde fand tilleggis /
uden stor Guds bespaattelse/ som *Iacob. 1. 13.*
klarlig lærer off. Ingen skal sige / naar
hand fristis/ at hand fristis aff Gud / Thi
Gud er ingen fristere til det onde: Men
den Gierning er allene Satans gierning/
huilcken derfor kaldis en Frister Mand.
Matth. 4. 3. Huilcket vore første Forældre/
met deris oc vor allerstørste skade haffuer
jammerlig befunden. *Genes. 3. 1. &c.* oc end
nu daglig befinder hans Fristelser / ved at
skillige middel hand bruger til at friste off/
som er/ vor egen forkrencket Natur / oc ond
Begærlighed/ huilcke hand saa listelig/ som
en Fister met sin Mading paa fraage fan-
ger

ger Fiske/ br
Nuorfor Guds
Dyne / Mund /
de icke strax fatter /
i begærlighed / men
om det icke er en frist
Oc der som du
Guds ord / oc vatte
skalans dig her / vint
nysindig middel / til
siste / som er / at du
denne Christen Læ
tigste / huilcken er G
taret haade paa den
som oc S. Paul
Theß. 3. 8. At der som
gærer at villende i en
off til sine Dange
fulde gibe effter
ning / oc der met sin
24 saa skal dog G
Denen / ingenlunde
hand skal leede dig i
den Hæxer

der Christ

ennisten vil friste
owlig middel / hans
ruhed / huilcket Gud
ammerlig straff
da er det Wgud

forstaaes dette on
fristelse / at føre
ade. Huilcket Gu
de kand tilleggi
telse / som Iacob. 2.
gen skal sige / nu
istis aff Gud / W
til det onde: W
e Satans giernin
en Fristen W
ore første Forad
istis skade hos
Genes. 3. 1. &c. om
ins Fristelser / ved
bruger til at friste
enckel Natur / oc
hand saa listelig / so
ing paa frage san
80

pinto oc Dds Historie.

33.

ger Fiskene / bruger til at omkomme oss.
Huorfor Guds Børn skal vel vocte Ørne /
Dyde / Mund / oc alle andre lemmer / at
de icke strax fatter / huad der saarekommer /
i begærighed / men det fuld vel offuerueye /
om det icke er en fristelse aff Fristeren.

De der som du finder det at være imod
Guds ord / oc være Satans gloende Pile /
saa læris dig her / vnder Disciplenis Person /
retsindig middel / til at vndgaa hans fris
telse / som er / at du tager en fast oc brens
dende Christen Bøn for / til Gud Allmees
tigste / huilcken er Guds Harnsk / som bes
uarer baade paa den høyre oc venstre side /
som oc S. Pouel lærer oss / Ephes. 6. 13. 1.
Thes. 5. 8. At der som Satan end skönt be
gærer at ville ind i oss / Ioh. 13. 27. De gibre
oss til sine Fanger. 2. Timoth. 2. 26. at wi
skulde gibre effter den onde hiertens begæ
ring / oc der met smitte vore Legeme / Rom. 1.
24. saa skal dog Gud / som wi tilsther ved
Bønen / ingenlunde tilstede Fristeren / at
hand skal leede dig i Fristelse oc wlycke / huil
cket H E X X E N loffuer oss / Psal. 50. 18.

E

Kald

Forclaring offuer Christ

Kald paa mig i din Nød / saa vil ieg fresse
dig / saa skalt du prise mig.

Den Tredie Pre- dicken.

DVc. 22. 41. De hand sled
sig fra dem ved it Steen-
kast / oc salt paa Knæ /
Marc. 14. 35. ned paa Jorden. Mat.
26. 39. paa sit Ansiet / oc bad / Mar.
14. 35. Vc. at den siund maatte gaa
offuer / om det vaar mueligt / oc sag-
de / Abba, min Fader / alting er dig
mueligt. Tag denne Kalk bort fra
mig / dog icke huad ieg vil / men huad
du vilt. De hand kom til dem (sine
Disciple) oc fand dem soffuendis / oc
hand sagde til Peder / Simon / soff-
uer du? Kunde du icke vaage en time
Matth. 26. 40. Vc. met mig? vaa-
ger

ger oc veder /
Tristelse. Na
Kioder / Et
giet hand att
Min Fader / er
ne Kalk hand g
Kaldricke hann
De hand kom
soffuendis. Thi
de off Soffn.
sic icke huad d
Matth. 26. 44
bliffu / oc giet
die gang / oc ta
Luc. 22. 42
denne Kalk fr
icte min / men
Den siest
huerfor Christus
fange oc binde i Ge

ger oc beder / at i skulde icke falde i
 Fristelse. Vanden er villig / men
 Kiodet er Støbeligt. Vnden gang
 gick hand atter hen / bad oc sagde /
 Min Fader / er det mueligt / at den-
 ne Kalck kand gaa fra mig / vden ieg
 skal dricke hannem / da skee din villie /
 Oc hand kom / oc sandt dem atter
 soffuendis. Thi deris øyne vaar ful-
 de aff Søffn. *Mar. 14. 40.* oc de vi-
 ste icke huad de suarede hannem.
Matth. 26. 44. Oc hand lod dem
 bliffue / oc gick atter hen / oc bad tre-
 die gang / oc taledede de samme ord.
Luc. 22. 42. Fader vilt du / da tag
 denne Kalck fra mig. Men dog skee
 icke min / men din villie.

I den sidste tale bleff saaregiffuen /
 hvorfor Christus vilde besynderlig lade sig
 fange oc binde i Gethsemane, i Hawen. Dis

Eii

Alige

Forflaring offuer Christi

fligeste om de Aarsager som tuunge Christi
Legeme / at det bedrøffuedis / skaff oc beff-
uede. Derhos oesaa / lidet om det Raad/
Christus gaff Disciplene mod fristelse / saa
at bleffue de end fristede / saa skulle de dog
icke falde i Fristelsen.

Følger her nu effter i Texten / it me-
get skønt Exempel i Christo / huorledis
hand i sin ælendighed / lærer sine Disciple
aff sit eget Exempel / den maade / vis at
være / som hand dennem tilforn lærde / at de
skulle icke falde i Fristelse. De derfor lader
hand dennem see oc høre / huorledis hand
sticker sig til sin Bøn / oc huad hand beder
aff sin Fader. Paa det wi kand oc lære met
Disciplene / huor wi skal sticke oss / at wi oc
icke falde i Fristelse / ville wi ansee denne
Christi Bøns bescriffuelse.

Fire stycke ville wi saaregiffue aff
Texten / 1. Om Christi Bøn. 2. Huors
for hand staaar tre gange op aff sin Bøn/
oc gaar til sine Disciple. 3. Huorledis
Disciplene lyder Christi Raad. 4. Huor-
ledis Christus straffer deris Spffnaetig-
hed.

Christi

Christi Bøn.

Om Christi Bøn haffuer Texten
to stycke. 1. Huorledis Christus stikker
sig met vduortis facter. 2. Huad ord Chris-
tus haffuer brugt i sin Bøn.

Christi facter ere disse. 1. Hand sled
sig fra Disciplene. 2. Hand falder paa
Knæ paa Jorden. 3. Hand kaster sig ned
paa sit Ansiet til Jorden.

Hand sled sig fra Disciplene. Paa
det / at hand dis bedre kunde giøre sin
Bøn / foruden forhindring / oc dyenskals-
ckeri / som hand tilforn haffde lærde Disci-
plene. At naar de vilde bede / skulde de gaa
ind i deris Kammer / oc lucke dørrer til / oc
bede til Faderen i Løndom / *Matth. 6. 6.*

Ved it Steenkast.

Ette er alle Christi Disciple en stor-
trost / at den som er den sande Fæ-
derlehyrde / *Ioh. 10. 11.* De Væcter off-
her Israel / *Psal. 121. 4.* enddog at hand sius
nis vndertiden / at gaa bort fra dem / saa
gaar hand dog icke lenger bort / end hand

E ij

kand

Forklaring offuer Christi

Land faste til dem met sin øyesteen / oc de til
hannem igen / Som oc David lærer *Psal:*
34. 16. *H E X X E N S* Øye see paa de Rets
færdige / oc hans øern til deris Raab. *Psal:*
25. 15. Mine øyen see stedse til *H E X X E N*.
Thi hand skal drage mine Føds
der aff garnet. Hid hører det Christus loffo
uer / at hand icke vil forlade dem Faderløse /
Ioh: 14. 18. Men hand vil være hos dem /
indtil Verdens ende. *Matth: 28. 20.*

Faldt paa Knæ.

Vore gamle Forfædre naar de giort
de deris Bøn til *H E X X E N* / da haff
uer de almindelig oc gierne faldt paa Knæ
for Gud / som wi kand her aff vel see / *Esa:*
45. 23. Alle Knæ skulle bøyes for mig / *Psal:*
22. 30. Alle de som ligge i støffuen / skulle bø
ye Knæ for *H E X X E N*. *Dan: 6. 10.*
læser wi / at Daniel Prophete haffuer tre
gange huer dag faldet paa sine Knæ / oc be
det / Loffuit oc tacket Gud. *Salomon 1. Reg:*
2. 54. falder paa sine Knæ / oc recker sine
hender op mod Himmelen oc beder. Eaa
falde

falde oc den M
paa Knæ for G
giste den Guds
Act: 7. 6. E. P
le faldt paa Kn
Act: 2. 12. Eaa
oc mange tro Ch
Act: 2. 12. Christi
uer faldet paa
At wi der samme
David *Psal: 95. 6*
der eff faste eff ned
Knæ / for *H E X X E N*
giordess.
Wi læser oc
oc giort sin Bøn
Disligesie oc Lof
det haffuer icke v
staa oc bede / som
De vil wi ret anse
at bøye / icke allen
Men osaa de v
Guds Lov / Den
H E X X E N din

salde oc den Maanesinge drengs Forældre
paa Kne for Jesu / *Matth: 17. 14.* Disligeste
den Spedalske / *Mar: 1. 40. Stephanus*
Act: 7. 60. S. Pouel met de andre Apost
le salde paa Kne / oc giorde deris Bøn /
Act: 20. 36. Saa giorde ocsaa baade hand /
oc mange tro Christne paa Haffbredden /
Act: 21. 5. Christus Gud oc Mand / haff
uer oc saldet paa Kne / som wi her læser.
At wi det samme skulle giøre / raader off
Dauid *Psal: 95. 6.* sigendis / Kommer / la
der off faste off neder / bøye off oc falde paa
Kne / for H E X X E N S Ansiet / som
giorde off.

Wi læser oc at Moses haffuer staaie
oc giort sin Bøn til Gud. *Exod: 14. 15.*
Disligeste oc Tolderen. *Luc: 18. 13.* Men
det haffuer icke varet saa almindelig sliet at
staa oc bede / som det vaar at falde paa Kne.
De vil wi ret ansee vort Embede / da bør off
at bøye / icke alleniste de induortis Lemmer /
Men ocsaa de vduortis. Thi saa liuder
Guds Low / *Deut: 6. 5.* Du skal elske
H E X X E N din Gud / off gantske Siæl /
E iij Sind

Forklaring offuer Christe

Sind oc all Mact. Thi H E R R E N
haffuer saa vel skabi Legemet som Siælen/
til sin ære / oc vil være aff begge parter bes
kend for en Herre / som Creaturet bør at
bøye sig for. *Phil: 2. 10.*

Paa sit Ansiet.

Haffde icke den første Adam hoffmod
det sig mod H E R R E N / oc vildet være
Gud lig / *Genes: 3. 5.* da haffde icke Christus
eller noget Menniske skamme sig / eller fast
Ansiet til Jorden. Men paa det / at Chris
tus for den Hoffmod kunde betale / *Rom: 5. 18* &c. oc oprette alle deris Hoffuæt / som
tro paa hannem / til Himmelen / saa at de
maa med en Sønlig Aand raabe / *Abba*
Fader / *Rom: 8. 15.* da kaster hand sig paa
sit Ansiet / som den der icke er værdig at see
til Himmelen.

Til Jorden.

Eige som den Røp der Moses faste
effter Guds befaling / i det beeste Vand/
tog all den beesthed bort aff Vandet / oc
giorde Vandet sct der med / at Folket
kunde

funde sigte de
15. 25. Saa at
Genes: 3. 15. born
der at Jesus C
lige legem paa he
met Jofianse
nu hade Vin oc
nordstuged /

24. 25.

Det Ander i
der

1. Christus
kalder Gud sin Fa
at Faderen er alle
kalder sin fatter Pa
satter sin Vilie
6. Handtæn den

Herlig

1. Fordi han
Nilsen at gibe
diger.

Kunde stycke deris Først der met / *Exod:*
 15. 25. Saa er oc all Jordens forbandelse /
Genes: 3. 17. borttagen for Guds Børn / i
 det / at Jæsus Christus haffuer kast sit hel-
 lige Legem paa hende / saa hun er nu frunet
 met Velsignelse / *Psal:* 65. 12. De bære oss
 nu baade Vin oc Brød til Menniskens
 nødtørftighed / oc Græs til Queget *Psal:*
 104. 13.

Det Andet i Christi Bøn / ere de
 Ord hand bruger.

1. Christus beder hørlig. 2. Hand
 kalder Gud sin Fader. 3. Hand bekender /
 at Faderen er alleting mueligt. 4. Hand
 kalder sin bitter Pine / en Kalef. 5. Hand
 sætter sin Vilie vnder Faderens Vilie.
 6. Hand beder den samme Bøn tre gange.

I

Hørlig beder Christus.

1. Fordi hand haffde saa befalet sine
 Disciple at gipre. *Luc:* 11. 2. Naar i beder
 da siger.

E v

II. Fors

Fortlating offuer Christe

II. Fordi hand vilde lade Hans / Veder
oe Jacob høre / at hand gjorde selff / lige
som hand haffde befalet dennem at gipre /
naar de vaare i Nød / at de skulde icke falde i
Tristelse.

III. Hand vilde oc dermed paaminde off /
at effterdi Satan vor Siende / kand icke see
vore hiertens tancker / saa skulle wi derfor
aabenbarlig oc klarlig met vor Mund lade
den arge Skald vide / at wi frycter hannem
aldelis intet / oc ville aldelis intet haffue met
hannem at skaffe / vden at holde en aabens
barlig Jeyde met hannem / som rætsindige
Guds Krigsknechte / der ere berustede met
Guds Harnsk / mod all hans listige tillob /
Ephes: 6. 11. De det befaler off oc S. Jas
cob 4. 7. Staar Dieffuelen imod / oc hand
skal syn fra eder. Her aff kommer det / at
Guds Børn gierne læser deris Troes Artis
ekle hørlig huer dag / at de ville lade Satan
høre huius Tienere de ville være / som er /
Gud Faders / Gud Søns / oc Gud den
hellig Aands.

Min Fader.

Her indfalder tuende vnderlige
Spørgsmaal.

1. Huor fand Christus falde Gud sin Fader / effterdi hand saa hare vilde plage hannem / som synis for Menniskens øyne ick at være Faders Gierning mod Sønnen. 2. Huorledis fand Christus bede Gud om hjælp / effterdi hand er self den samme Gud / it med Faderen?

1. Christus falder Gud / som hannem saa hare plager / sin Fader / paa det hand vil trøste oss / at alligeuel Gud Allmægtigste hand aff sin retfærdighed nødis til at plage de Gudfrættige for Syndens skyld. Saa vil hand dog aldrig vende sit Faderlig herte fra den / som tro paa hannem i straffen / eller oc omuender sig / naar den finder Guds Kiss paa sig / som wi læser / 2. Sam: 7. 14. At Gud loffuer / at hand vil straffe med Menniskelig Kiss / men sin Naade vil hand aldrig vende fra den / som sig omuender. Psal: 103. 13. Sige som en Fader forbarmet sig

Forflaring offuer Christ

fig offuer sit Barn / saa forbarmen HÆR
 HÆR sig offuer dennem som hannem fry-
 eter. Dette samme lærer off oc Christus
 met denne Lignelse / om den Forlaarne
 Søn / huileken Faderen tog til Naade / Luc:
 15. 22. Prouerb: 3. 12. HÆR HÆR strafs-
 fer den / som hand elsker / oc hand haffuer en
 behagelighed til hannem / som en Fader til
 sin Søn / den hand vil vel.

11. Dette maa siunis nogen meget vns-
 derligt / at Christus giør sin Søn til Gud
 Fader / effterdi hand selff er Guds Søn /
 som er it met sin Himmelske Fader i værel-
 se / Mact oc Vilie / 1oh: 10. 30. maatte ders
 for nogen siige / at enten tilbeder Christus
 sig selff. Eller oc er Christus en affskild væ-
 relse fra Faderens værelse? Huileket er
 whersommeligt at meene / meget mere at
 siige. Thi der skulde da være to Guddoms-
 me / oc to Guder til. Her suaris saa til /
 At Faderens Person / oc Sønnens Pers-
 on / ere tuende Personer. De derfor fand
 det icke rættelig sigis / at Sønne haffuer
 tilbedet sig selff / i det / hand tilbeder Fader-
 ren.

ren. Saa haffuer Christus met samme
maade her lærde oss / at giøre ret forskæl
imellem Faderen oc Sønne. Men dog
icke at skille Faderens værelse fra Sønnens
værelse.

Saa er Sønnens Person skild fra
Faderens / icke at Sønnens Person haff-
uer sin Eplighed oc værelse fra Faderens /
som det er met Creaturenis viss oc maade.
At lige saa mange som de ere / saa mange
essentia oc værelser ere de / den ene atskild fra
den anden. Men Sønnens *essentia* oc væ-
relse / er den selff samme som Faderens / oc
den hellig Aands er. Saa at der icke er
uden en eniste Gud. Men den samme enis-
te Gud er icke en eniste Person. Men tre
Personer / Fader / Søn / oc hellig Aand /
oc er den ene icke større eller mindre end den
anden. Men ere alle tre lige / enddog at Fa-
deren er den første. Thi aff hans Hierte er
Sønnen fød / Psal: 2. 7.
oc Sønnen er den anden Person. Oc den
hellig Aand / som vdgaar fra Faderen oc
Sønnen / er den tredie Person. At Søn-
nen

Forflaring offuer Christ

nen off dette kunde lære / saa haaffuer hand
kaldet Gud sin Fader.

Aff dette Svar vilte wi oc dette aen-
te / at enddog det er icke vden en eniste Guds
værelse / Mact oc vilie / i alle tre Personer i
Guddommen / saa at huad den ene giør /
det giør oc de andre to. *Ioh: 5. 19.* Jeg giør
intet vden Faderen / oc Faderen intet vden
mig. Som wi vide aff Skabelsens oc Jo-
gensløfningens Historie. Dog alligeuel lig-
ge som de ere tre atskilte Personer i Guds-
dommen / saa haaffuer de oc atskillige bestils-
ning oc gierning / som wi her see. Faderen
skabte Verden ved sin euig Vissdom /
som er hans Enbaarne Søn / Christus /
huilken der alting forordner oc skicker / ved
den Mact / som gaar aff Faderen oc Søn-
nen / huilken er den hellig Aand. *Genes: 1.*
2. Ioh: 1. 3. Oc i lige maade opholdis oc for-
uavis endnu den ganstke Verden / *Psal: 103.*
19. &c.

Disligeste i det Menniskelige Røns
Forlæssning haaffuer oc huer Person sin be-
synderlig gierning oc vdrettelse. Faderen
aff

off sin elskelig
Sonnen haaff
Søn vil sig / Ea
haaffuer været en
giør Jemfruen
Søn kunde ana
paa sig / oc forle
Gabriel Engel oc
Maria / der hand
lig Aand skal for
Allerhøgestis Kr
dig. Derfor det
dig / skal kaldes G

Fader / alt
Her er G
at de vide / at al
deris Gud er jo
hand vil i Him
10. 3. Derfor si
paa hammen i re
vden er / da vil
Javide ind Hef

aff sin elskelighed sende Sønnen / *Ioh: 3. 16.*
Sønnen haffuer anammet Abrahams
Sæd til sig / *Ebre: 2. 16.* Den hellig Aand
haffuer været en forarbejder / som haffuer
giort Jomfruens Liff behagelig / at Guds
Søn kunde anamme samme vort Ridd
paa sig / oc forløse oss. Huilcken Gierning
Gabriel Engel oc saa vblegger for Jomfru
Maria / der hand bebudet hende. Den hel-
lig Aand skal komme offuer dig / oc den
Allerhøjestis Krafft skal omkringskygge
dig. Derfor det Hellige som skal fødis aff
dig / skal kaldis Guds Søn / *Luc: 1. 35.*

III.

Fader / alting er dig muelige.

Her er Guds Børns store Trøst /
at de vide / at aldrig er deris nød saa stor / at
deris Gud er so større / oc land giøre alt det
hand vil i Himmelen oc paa Jorden / *Psal: 115. 3.*
Derfor siger hand / at wi skal kalde
paa hannem i vor Nød / lad den være huad
nød den er / da vil hand hielpe oss / *Psal: 50. 15.*
Ja vilde end Høffuede reyse sig op mod oss /
den

Forklaring offuer Christ

den fand dog intet formaa mod en tro Chris-
tien / *Matth: 16. 18.* Thi er Gud met off-
huo fand da være imod off? *Rom: 8. 31.*

IIII.

Christus falder sin Død en Stund /
Marc: 14. 35. Oc en Kalck / Matth: 26. 42.

Tag denne Kalck bort fra mig.

Hvad er dette for en Bøn? vilde
Christus icke lide. Eller tænkte hand / at
hans Faders euig Raad oc Forsæt skulde
bliffue til intet? Det være langt fra. Huor-
ledis skulde hand icke vilde lide / effterdi hand
selffuillig racte haand for off / som vor enis-
ste Forloffuere? *Ebre: 7. 22.* Hand vaar
so met fri vilie vdgangen i Fiendernis hens-
der / *Luc: 22. 51.* Hand haaffde oc selff Raad
offuer sin Siæl / at ingen kunde tage den
fra hannem / *Ioh: 10. 18.*

Eller huor kunde hand tuile paa
Guds Raad? Effterdi / at i hannem selff-
ligger skult all Faderens Wijsdoms Ege-
gende / *Coloss: 2. 3.* Saa sig wi derfaare /
at

uer Christi

naa mod en tro Christi
hi er Gud met oss
off? Rom: 8. 34.

12.
Dob en Stund/
m Raet/ Matth: 12.

f bort fra mig.

for en Bøn? vil
ler tencke hand/
aad oc Forset skil
ere langt fra. Nu
ilde lide/ effterdi han
for oss/ som vor

7. 22. Hand vil
igen i Siendernis
ad haade oc self
ingen kunde taget

12.
kunde hand tuile
tedi/ at i hannem self
eren: Diffsdoms
Saa sigt wi derfaare

Pinis oc Døds Historie.

41.

at Christus icke mod sin vilie haffuer lid. Icke heller tiler / at Faderens Raad oc Loffue / skulde jo vdrættis oc fuldkommis. Men Christus / som rettelige haffuer aiffuet aet paa sin Faders grumme Brede mod Synn den / som vaar nu fast paa hans Ryg / Esa: 53. 6. Haffuer som it Menniske raabt i sin Nød / at Gud vilde staa met hannem / at Døden skulde icke opsluge hannem.

At Christus kalder sin Død en Raet lærer hand off / at ingen mere wi hcke oc modgang / falder noget Guds Barn paa / end som det et maalet hannem til aff Gud self / som skencker i til sine Venner / lidet oc mesget. Derfor siger S. Peder Act. 3. 18. At Christus haffuer lide det / som Gud ved alle sine Propheters Mund haffuer spaad / at hand skulde lide. Oc Christus bekender self sin Døds stund at være vis / der hand beder Phariseerne / Luc. 13. 32. At de skal sigte til Herodem den Ræff / at Christus vdriffuer Dieffle / oc helbreder i Dag oc i Morgen / oc den tredie Dag skal hand haffue Ende.

F

Ili

Forklaring offuer Christ

I lige maade er Guds Børns dage og
tid i Guds haand allene/ *Psal. 31. 16.* Saa at
der icke fandt salde it Naar aff deris Hoffuer/
uden Faderens vilie/ *Matth. 10. 30.*

**At denne Etund maatte gaa
offuer.**

Christus falder sin Død og Pine en
Etund/ at lære oss/ at all den pine wi lide i
denne Verden/ ihvor lenge den varer/ saa er
den dog icke offuer en Etund/ at regne mod
den ewig Glæde/ *Rom. 8. 18.* Jeg ligner icke
denne Tids pinaetighed/ mod den Glæde/
som skal openbaris i oss. *2. Pet. 3. 8.* En Dag
for H \times \times \times \times \times er lige som tusind Aar/
og tusind Aar/ lige som en Dag.

Gaa offuer.

Dette ord/ Gaa offuer/ trøster oss
og/ At enddog wi maa lide Naarss og For-
følgelse aff Guds tilladelse/ i Verden/ saa
er dog samme Elendighed icke naglet eller lis-
met paa oss/ at den skal altid henge paa oss/
Men den er løst hængt paa oss/ og daglige
maa

uer Christi

Guds Børns dage
Izal: 31. 10. Saa at
at aff deris Hoffu
Math. 10. 30.

und maatte gaa

sin Død oc Pine

all den pine wi lide

enge den varer/saa

Etund/ at regne

3. 18. Jeg ligner

ed/ mod den Glat

2. Pet. 3. 8. En D

lige som tusind A

m en Dag.

offer.

Saa offer/ trost

aa lide Kaars oc

Wadelse/ i Verden/

ghed icke nagler eller

kal altid henge paa off

et paa off/ oc daglig

mal

pinis oc Døds Historie.

42.

maa strie oc frybe bort. Saa frøb all Jobs
Bedrøffuelse bort/ Job. 42. 10. Saa gief oc
hans Euingdom bort/ som laa 39. Aar ved
Bethesda i Jerusalem/ loh. 5. 8. Saa skal oc
all Graad oc Taare tørris oc hensuinde fra
Guds Børns pyne/ Esa. 25. 8.

V.

Jefe huad ieg vil/ men huad du
vilt.

Her see wi/ huor Guds Søn haaffuer
ydmyget sig vnder sin Fader/ oc er bleffuen
hannem lydig indtil Døden/ Phil. 2. 8.

Denne Christi lydigheid vaar affmas
let i Isaac/ som vaar sin Fader Abraham
lydig/ oc vilde gierne lade sig offre effter Isa
derens vilie/ Gen. 22. 9. Dislagesie i Dauid/
som wi læser/ 2. Sam. 15. 25. &c.

Alle Guds Børn paa mindis aff Chris
sti Exempel/ at de altid skulle sette deris vis
lie vnder Guds Vilie. Thi wi vide icke huad
wi skulle bede som det sig bpr/ Rom. 8. 26.

S ij

Hand

Sortklaring offuer Christe

VL

Hand gick atter hen/ oc bad tre-
die gang/ oc taledede de samme
Ord.

Haffuer Christus/ som Gud Fader
haffuer bekend at være sin Søn/ *Matth. 3.*
17. saa hart henge ved sin Fader med sin
Bøn / at hand haffuer bedet tre gange: De
hand haffde dog slet ingen Synd giort/
Men allene taget vore Synder paa sig/
Esa: 53. 6. De haffuer dog all Mact i Him-
melen oc paa Jorden/ *Matth. 28. 18.* Huor
meget mere er det off fornøden/ som ere Afke/
Støff oc Muld/ *Gen: 3. 19.* De ere ganske
fulde aff vore egne Synder / saa at der boer
intet gaat i oss / *Rom. 7. 18.* De intet fand
hjelpe off selffuer / *Ioh. 15. 4.* ja icke met en
god Tancke / *2. Cor. 3. 5.* At holde oss til
Gud / met en waffladelig Bøn oc Paakal-
delse / *1. Thes. 5. 17.*

Du fromme Konning Dauid/ som
bløtte din Seng den ganske Nat / met dine
grædende Taare/ *Psalm. 6. 7.* oc opstod om
Midnat

Midnat til
om Dagen
nem/ *Psalm.*
er det at skry-
dig offuelige
ningen hende
Gud/ som har
Dad offuer alt
plagelig/ at
offuer off dine
Aand/ *Zach. 12.*
Sandhed kund
Eens Haffuer

De
Christus haff
til sin Himme
op efter sin D
Met huiltet
off / at hand er
2. 2. som haffu

Midnat til at paafalde Gud / enddog at du
om Dagen haffuer siu gange tilbedet han-
nem / Psal. 119. v. 62. 164. Hey / huor høylig
er det at befryete / at dine Børn / som skulde
dig efftersølge i saadan Gudsfrøetighed / ere
nu nesten hensoffuet. Huorfor o Naadige
Gud / som haffuer loffuet at vdgynde din
Aand offuer alle Ridd / Ioel 3. 1. Wi bede dig
ydmygelig / at du oc Naadelig wilt vdgiffue
offuer oss dine Børn Naadens oc Bønens
Aand / Zach. 12. 10. at wi dig i Aanden oc
Sandhed kunde tilbede / Ioh. 4. 24. i din
Søns Naamn / oc bliffue bønlyrde / Ioh. 16. 23.

Det Andet.

De bad tredie gang.

De hellige Euangelister vidner / at
Christus haffuer tre gange giort sin Bøn
til sin Himmelske Fader / oc tre gange staait
op effter sin Bøn / oc gaait til sine Disciple.
Med huilcken gang Christus haffuer lærde
oss / at hand er den sande Faarehyrde / Ioh.
10. 11. som haffuer en større Omsorg for sine

F iij

Faar /

Fortlaring offuer Christ

Saar / end Jacob Patriarch haffde for Eas
bans / oc sin egen Hiord / huileken hand voe
tede baade Dag oc Nat / *Gen: 31. 38. &c.* saa
at wi besinde / at den som beuarer Israel /
hand icke slummer / oc icke heller soffuer /
Psalmo 121. v. 4.

Aff denne Christi Flitighed skal alle
teefindige Christusne lære / at den ene haffuer
omhu for den andens Velsærd / oc ingen see
alleniste til det / som er sit eget / men oc til det
som er en andens / *Philip. 2. 4.* Oc det bør
alle Gudsfryelige Guds ords Tienere for
alt at giøre / som ere satte i Christi sted / oc
ere Husholdere offuer Guds hemmelige
ting / *1. Cor. 4. 1.* huileke de Aandelige Saar
ere offuer antuordede / som Christus haffuer
ligbt med sit Blod / *Act: 20. 28.* huileke de
oc skal giøre Regensklaff for i sin tid / *Ebre.
3. 17.* At de derfor effter G. Pouels Befal
ning / *2. Timoth. 4. 2.* predicke Ordet / oc hols
de harte ved / huad heller det er i rette tid eller
i vild / at straffe / true oc formane med all
Saalmodighed oc Lærdom.

Effrig

Effrig
Rom. 13. 1. oc
oc dette act /
Euard Dind
effter hans De
se / huileke den
deluue: At
Her at Lydigh
Inhemmelig
lyghet oc Ertigh
Foralder
ge for deris Tæ
færd i Gudfry
Pouel befaler / Ep
Det
Et hand
oc fan
Her see m
haffuer været se
at hand haffuer
off sine egne D
hans best Denne

Offrighed som ere forordnede aff Gud/
Rom. 13. 1. oc kaldis Guder/ Psalm. 82. 6. skal
oc dette acte/ at de holder met det Verdslige
Euærd Vndersaattene til at frygte Gud/
effter hans Ord: De borttage all Forargel-
se/ baade i deris egen Person/ oc i deris Vn-
dersaattis: At Gud fand saa sin tilbørlig
Ære oc Lydighed/ oc wi alle kunde leffue ic
Fredsommeligt oc stille Leffnet/ i all Gudes
lighed oc Erlihged/ 1. Timoth. 2. 2.

Forældre i Husholdning skulle oc vaas-
ge for deris Børn oc Liund/ at de fand op-
fødis i Gudfrygtighed oc Luet/ som S.
Pouel befaler/ Ephes. 6. 4.

Den Tredie Part.

De hand kom til sine Disciple/
oc fandt dem soffuendis.

Her see wi/ huor aldelis Guds Søn
haffuer været forlat aff alle Menniske/ saa
at hand haffuer end icke faact nogen Trost
aff sine egne Disciple/ huileke skulde være
hans beste Venner: Effter som David haff-
uer

¶ iij

uer

Forklaring offuer Christe

uer sage / Psal: 69. 21. Jeg aetede om nogen
ynckedis offuer mig / men der vaar ingen.
De effter Trøst / men ieg finder ingen. Psal:
88. 5. Jeg er en Mand der haffuer ingen
Hielp.

At Christus bliffuer saa forlat aff als
le Creatur / at ingen findis her at tiene han
nem i hans Nød / Aarsag her til vaar den
første Adam, som forskylte det / der hand
raadslog med Satan mod Gud / Gen: 3.
De derfor miste sit Herredom offuer Creas
turene / som hand haffde / Gen: 1. 26. saa at
de fly nu fra hannem / Men at Creaturene
nu effter Syndfaldet tiener Menniskene /
det gior de for Christi skyld / som haffuer
med denne sin store Hiertesorg betald for
Adams sald / Huilket oe S. Pouel lærer
Rom. 8. 20. Creaturet er vnder Forsengeligh
hed imod sin vilie / men for hans skyld / som
det gaff vnder i Haabet.

De Gudelige lære her / som træder
pactens Blod / (det er / Jesu Christi Døds
oc Pinis fortieniste) vnder Jødder / Ebre. 10.
20. med Creaturens vanbrug. At de skulde
leffue

F
leffue den Da
fra dennem /
Thi at Creatur
gengældt vider
herfor jndes. A

Thi deris
Eoffin

14 40

loffuer

Lat. 22

J disse De
ne Aarsag /
som er disse: 1. 2
aff Eoffin effter
ten giet nu for
huiler aff sin Arde
loffue de aff sin
vaar fuld aff / for
om deris tilfom
for nu for Dpne
Dereffuelse. D
nød til at vndsky

leffue den Dag / at alle Creature skulle sin
fra dennem / oc aldrig tiene dennem mere.
Thi at Creaturet skal bliffue fri aff den fors
gengelig væsens Tieniste / til Guds Børns
herlige Frihed. *Rom. 8. 21.*

Thi deris dyne vaare fulde aff
Søffn / *Matth. 26. 43. Mar.
14. 40.* De hand fandt dem
soffuendis aff Bedrøffuelse.
Luc. 22. 45.

I disse Ord optegner Euangelisters
ne Aarsager / hvorfor de soffue saa hart/
som ere disse: 1. At deris Dyne vaare fulde
aff Søffn efter Naturens viss. Thi Natu
ten gic nu fast paa / i huilken Menniskens
huiler aff sit Arbeyde / *Psal. 104. 23.* Dernest
soffue de aff stor Bedrøffuelse / som Hiertee
vaar fuld aff / fordi at de hørde aff Christo /
om deris tilkommendis Bedrøffuelse. De
see nu for Dyne deris Mestere at være i stor
Bedrøffuelse. Men disse Aarsager ere ick
noct til at vndskyldte Disciplene / paa denne

I v

tid

Fortlaring offuer Christe

lid oc sted/ At de lader deris egen Nød Fri-
sielsen/ om huilcken Christus haffde atuaet
dennem/ Disligeste deris Heris som de
baade see oc høre/ gaa sig til Hiertet/ det
siunis at være velgiort/ Men de spnder dog
høylig her met/ at de lader Søffn saa maet
offuer sig. Verneft/ at de icke holder maas-
de i deris Bedrøffuelse/ De burde langt hel-
ser/ at haffde ladet Christi inderlig Bøn
Luc. 22. 44. oc høye Raab til sin Fader/
Ebre: 5. 7. holdet sig vaagne/ oc bedet met
hannem til Faderen/ De met trøstelige ord
husualet deris Herre oc Mestere. Thi den
Benligis tale er Honning luge/ den trø-
ster Sielen oc forfærsker Benene/ Proverb.
26. v. 24.

Saa lader oss bliffue vife her aff/
at naar det hender sig/ at wi enten bliffue
glade eller sorgesfulde/ at det skeer met maas-
de. De bede Gud/ at hand vender allting/
sit Naffn til ære/ oc oss til Salighed. Dis-
ligeste at wi lade icke den Legemlig Søffn
tuinge oss saa hart/ at wi forglemme det vor
Salighed er anrørendis.

Den

Den Sierde Part.

Hand sagde til Peder/ Simon
soffuer du/ kunde du icke
vaage en Time?

Her begynder Christus at straffe sine Disciplers Lædhed/ oc i besynderlighed straffer hand S. Peder. 1. Fordi hand hadde loffuet H E X X E N saa stor Vidskand/ at hand vilde gaa i Døden med hannem/ *Matth. 26. 35.* 2. Fordi hand besynderlig hadde seet H E X X E N S Guds dommelig maect/ *Marc. 5. 37. Matth. 17. 4.* 3. Fordi S. Peder stod i høfeste fare/ Satan vilde siete hannem/ *Luc. 22. 31.*

Simon/ soffuer du?

At H E X X E N taler til S. Peder ved hans Naffn/ paaminder hand/ at det er icke nock altid at straffe Synden i almindelighed/ Men den skal oc straffis i besynderlighed/ baade ved Syndens oc Personens Naffn/ som Christus her gior. Thi Solck plepe gierne/ at skyde Straffen fra sig/

paa

Forflaring offuer Christi

paa sin Næste. Men saadant skal skee mee
god Forstand / til den Christne Kirckis op-
byggelse / som S. Pouel befaler / 1. Cor. 14. 26.

**Aanden er villig / men Kjødet er
skrøbelig.**

Her skulle wi ret forstaa / at Kjødet i
denne sted / er icke alleniste Legemet / som er
den anden part i it Menniske / der er sams
mensæt aff Siæl oc Legeme / Gen. 2. 7. Icke
heller alleniste den Væl i Kjødet / som er
Satans Engel / som slar Guds Børn
met Næffue / 2. Cor. 12. 7. oc fører dennem
offte til det / som de icke vilde / Rom. 7. 19.
Men Kjødet bemercker her / det ganiske
Menniske / lige som hand er i sin forkrenctte
Natur / hues Forstand er formørket / Vilie
oc Begærlighed er forkrenctet / oc icke endnu
rettelig spørget.

Ved Aanden skulle wi huercken for-
staa Menniskens Siæl / Icke heller den
værdig Hellig Aand i sig selff. Men ved
Aanden skulle wi forstaa den anden part i it
Menniske / som er rettelig igensød ved Vand
oc

et Aand / 1. Jo-
Menniskis for-
skaffet er begyndt at
først til at gaar
at hade sig alt de
Vilie lites aldeli
lader sig regere aff
Saa er da
Christus som
de at straffe oc at
Disayle / at hand
ris Doffuend
dennem var vden
Husualde. Hand
disse ord / Aanden
skrøbeligt / at hand
Vilie oc Begær-
giøre det de skulde.
en større Forstaa
en saa fyrige i den
som det sig burde
blisne Liffninger
som naar i dem
kommer dem i den

oc Aand/ *Ioh: 3. 5.* saa vijt som det samme
Menniskis forstand/ aff Guds sande kunds-
skaff er begynt at opliusis/ oc hans Vilie at
sørjs til alt gaat at samtycke oc giøre/ oc til
at hade oc fly alt det som ont er / Saa hans
Vilie settis aldelis vnder Guds Vilie/ oc
lader sig regære aff hannem.

Saa er da Meningen denne.

Christus som nu haaffde begynt/ baas-
de at straffe oc at trøste sine Bedrøffuede
Disciple/ at hand huercken vil samtycke des-
ris Doffuenhed / Icke vil hand heller lade
dennem være vden en Faderlig Trøst oc
Husalelse. Hand giffuer her tilkende mee
diffe ord/ Aanden er redebon/ oc Riðdet er
skæpbeligt / at hand finder vel en liden god
Vilie oc Redebonhed i sine Disciple/ til at
giøre det de skulde. Men hand finder oc saa
en større Forsømmelse i dennem / at de ick
ere saa fyrige i deris Embede oc Bestilling/
som det sig burde: Men de lade de offuers-
bleffne Leffninger/ den forkrencket Naturs/
som vaar i dennem/ formeget regære/ som
kommer dennem til at soffue/ paa den tid de
haaffde

Fortlaring offuer Christ

haffde best behoff at vaage / oc bede Gud
om Hielp / at hand haffde epuact en brens
dendis Fyrighed i dennem / til at vaage oc
bede / oc giøre det dennem vaar befalet aff
H E X X E N.

Effterdi at denne samme Skrobelig
hed findis i alle hellige Folck / som E. No
uels Exempel lærer / Rom: 7. 18. Huor hand
beflager sig høhlig / at Aanden er red. bon
men Ripdet er skrobeligt / der hand siger:
Vilien haffuer ieg vel / men at fuldkomme
vilien finder ieg ick. Som ocsaa alle Guds
Børn finder / at Ripdet begærer imod Aans
den / Gal: 5. 17. oc giøre dem søffnactige i de
ris Embete. Saa er det off altid høhlig
forvøden / at raabe til H E X X E N met
Konning David / Psal: 68. 29. at Gud vil
siycke i off / det hand haffuer giøre i off.
At effter hand haffuer kaldet off til sin euig
Herlighed i Christo Jesu / at hand vil fulde
kommelig berede / siycke / bekræfte oc grunde
feste off / 1. Pet. 5. 10. den liden tid wi skulde
være her / indtil det forfrenckelig i off / bliff
uer isord wforfrenckelighed / 2. Cor. 13. 14. i
huit

huitelen / wi
fuldkommen
Herte / Gal: 5.
22. 27.

Den

I 7. 22.
barede
anden

etede hammen /
stride met Dede
Da bleff hans
draaber / de fulde
hand stod op af
sine Disciple /
dis aff Bedre
den / Marc. 14.
se Stunden er
nists Egn st

hulcken / wi skulle funde beuise hannem sin
fuldkommen Lydighed oc Ære / aff gamiste
Hierte / Siæl / Sind oc all Mact / *Marth.*
22. 37.

Den Fierde Pre diken.

Luc. 22. 43. &c. Da obetta
baredis en Engel aff Him
melen for hannem / oc sære
ckede hannem / De det kom at hand
siride met Døden / oc bad inderlig.
Da bleff hans Sued som Blods
draaber / de fulde paa Jorden. De
hand stod op aff Bønen / oc kom til
sine Disciple / oc fandt dem soffuen
dis aff Bedrøffuelse / De sagde til
dem / *Marc. 14. 41. &c.* det er nock /
see Stunden er kommen / at Men
nistens Egn skal antuordis hen i
Egne

Fortælling offuer Christ

Synders Hender. Staar op / la-
der off gaa. See den mig forraader
er hart hof. Luc. 22. 46. Bedet / at
i icke falde i Tristelse.

Wz forhandlede vdi den forgangen Pre-
diken / huorledis Christus tre gange gjorde
sin Bøn til sin Fader / oc at hand oc tre gan-
ge gick til sine Disciple / oc raadde dennem
til Bøn til Gud / oc der hand fandt dem
soffuendis imod sin Befalning / huorledis
hand da straffede dennem / at de icke ved
Aanden som dennem vaar giffuen / quales
de det onde Røds Ladhed.

Følger nu i denne Text: 1. Huad
Christo er vedefaret / der hand saa inderlig
bedet til Gud sin Fader.

2. Derneft den Smeale / som hand
haffuer met sine Disciple / førend Judas
met sine Tilhengere kommer i Hawen.

Det Første.

I dette første Stycke / haffuer wi at
acte / 1. Christi Aandelig Strid. 2. Hans
Blodis

Blodige Sued. 3. Huorledis Engelen
aabenbaris for hannem / oc styrcker han-
nem. 4. Om hans inderlig Bøn.

I.

De hand stridde met Døden.

Met dette ord ἀγωνίζομαι, som bemers-
ker saa meget / ieg haardelig kemp-
per eller strider. Haffuer den hellig
Euangelist seet hen til det gamle Testas-
mentis Forløffter oc Figurer / som taler om
denne Christi Strid. Genes: 3. 15. Jeg vil
sætte Fiendskaff imellem dig oc Quinden /
oc imellem din Sæd / oc Quindens Sæd /
den samme skal søndertræde dit Hoffuet / oc
du skal søndertræde hans høel.

Jacob Patriarch vaar en Figur til
denne Christi Kamp der hand stridde eller
kempet met H & X & N selff / som wi læs-
ser Genes: 32. 28. Disligeste Dauid / der
hand tog Saaret aff Löuens oc Bjørnens
Mund / oc nederflog Goliath Philisteer /
lige som en aff dem / 1. Sam: 17. 36.

Disse tuende Strid vaare Mechtige
oc stærcke Strid. Men lidet at regne mod
Christi

Forklaring offuer Christe

Christi Strid / som hand holder her. Thi
hand strider icke met en Venlig Gud / som
Jacob gjorde / Men met Guds Brede.
Hand strider oc icke heller met en Naturlig
Egwe / Biseri oc Menniske / som Dauid
gorde. Men met it Aandeligt Væst / den
brølende Egwe / som er Dieffuelen / 1. Pet: 5.
8. huius Verustning at borttage / oc hans
Koff at bytte / Luc: 11. 22. oc hans Giers
ning til intet at giøre / Christus er kommen
til Verden / 1. Joh: 3. 8.

II.

Da bleff hans sued som Blods
draaber / de fulde paa Jor
den.

Denne Christi Blodige Sued / er
mangesteds affmalet i den hellige Scrift.
1. I Joseph Patriarchis Riortel / der bleff
blodiggjort / der hans Brødre solde han
nem / Genes: 37. 31. 2. I Jacob Patriar
chis Spaadom / at hans Søn Juda / skul
de toe sine Klæder i Vin / oc sin Raabe i
Vjndrueblod / Genes: 49. 11. 3. I Busken /
som

pin
som Moses sa
dis / Exod: 3. 4
befalede at Mo
de hand slaa
Dauid / 2. Sam: 21
uents Jaga / met
vold oc Jop oc dyp
Blod / oc offuer
venn hennem / 1. Le
samde tecke / som
dno Araf met sin
6. I den rode So
for Jolekens E
lem / Num: 23. 2
slangs / som Mo
Num: 21. 9. 3. I
som Esau labba
det all Mijagum
Esa: 6. 6. 9. I
met de reddactige
Blod / Esa: 49. 1. 1
end mange flere
Scrift / som ica v
denne Christi Blod

som Moses saae brende / oc dog icke opbren-
dis / *Exod: 3. 2. 4.* I de to Fugle / som Gud
befalede at Moses skulde tage / den ene skulde
de hand slacte i it Leerkar / hos rindende
Baud / saa skulde hand tage den anden leff-
uende Fugl / met Edertræ / Rosenfarffuit
vld oc Ilop / oc dyppe det i den slactede Fuels
Blod / oc offuerstencke den Spedalske til at
rense hannem / *Levit: 14. 6.* 5. I det Ros-
senrøde tecke / som Aron sugbte Vidnisbyr-
dens Arck met sin indhold vdi. *Num: 4. 8.*
6. I den røde Ko / som Aaron skulde slacte
for Folckens Synder / vden for Jerusa-
lem / *Num: 19. 2.* 7. I den røde Kaabers-
slange / som Moses ophøvede i Drcken /
Num: 21. 9. 8. I det røde gloende Kul /
som *Esaie* læber bleffue rørdt met / ved huil-
cket all Missgierning oc Synd forladis /
Esa: 6. 6. 9. I den som kom aff Edom
met de rødactige Klæder aff Bindruernis
Blod / *Esa: 63. 1. &c.* Foruden disse ere der
end mange flere Figurer i den Hellige
Scrifft / som icke vil lade være wrørdt / som
denne Christi Blodbad betegner.

G ij

Lige

Forcklarting offuer Christi

Lige som Guds Aand i det gamle Testamente haffuer offte i atskillige maade sat off Christi Blod for pynne: Saa haffuer hand oc i det ny Testamente: Thi wilæser / at de hellige Euangelister met stor flid haffuer optegnet / at Christus haffuer ick paa en tid ladet sit Blod vdgynde for vore Synder / men mange gange. Lucas optegner to gange / cap: 2. 21. der hand siger / At den ottende Dag effter hans hellige Fødsel / lod hand sig omskære. Oc i det 22. 24. siger hand / Oc hans Sued bleff som Blods draaber / de fulde paa Jorden. Johannes Euangelist / cap: 19. opregner fire gange / at Jesu Blod er vdgst for vore Synder. v: 1. Der hand bleff hudstrugen aff Stridsmændene. v: 2. Der de Torne kronede hannem. v: 18. Der de igennem sloge hans Hender oc Fødder / oc naglede hannem til Kaarssit. v: 34. Der en aff Stridsmændene aabnede hans side / effter hand haffde opgiffuit sin Aand / oc da vdgst Vand oc Blod.

At

At vi
vdyndelse sin
troste off der
postle met siet
me Christi Bl
pynne / i det 1. 7.
Blod ræster off
ud Ebr: 9. 24.
sig off Gud oc
Aand / ræster
Gjerninger / oc
1. Pet: 1. 19. Thi
fengelige E
fengelige omg
Men met Christi
it vdyndelse oc
forn naar vdynd
uol bleff lagd
Da aat
Hitt
siyre
Hvad
gd / later off

At wi oc skulde dette Christi Blods
 vdgjeldelse stitelig oc gierne ihukomme / oc
 troste oss der med / da haffuer de hellige Ap-
 postle med stor vindskebelighed / sat oss same-
 me Christi Blods værdighed oc nytte for
 os / 1. Ioh: 1. 7. Jesu Christi Guds Søns
 Blod / renser oss aff alle Synder. S. Po-
 uel Ebre: 9. 14. Christi Blod / som offrede
 sig selff Gud wbesmittet / ved den helligs
 Aand / rense vor Samvittighed aff døde
 Gjerninger / til at tiene den leffuende Gud.
 1. Pet: 1. 19. Vi ere forløste / icke med fors-
 fengelige Sølf eller Guld fra vore fors-
 fengelige omgengelser / effter Faderlig skick /
 Men med Christi dyrebare Blod / som mee
 it wskyldigt oc wbesmittet Lams / som til-
 forn vaar forskicket / spr Verdens Grund-
 uol bleff lagde.

III.

Da aabenbaredis en Engel aff
 Himmelen for hannem / oc
 styrkede hannem.

Hvad H E R R E N S gode Eng-
 el er / lærer oss S. Pouel Ebre: 1. 7. Hand

G iij

g

Forflaring offuer Christi

giør sine Engle Aander / oc sine Tienere
Ildue.

Hvad deris Embede er / siger Da-
uid / *Psal: 103. 20.* Loffuer *H E X X E N* /
i som ere hans Engle / i stærcke Kæmper /
som vdrætter hans befalning. *Psalms: 34. 8.*
H E X X E N S Engel lærer sig omfring
dem / som hannem fryete / oc hielper dem
vd. *Psal: 91. 11.* Hand haffuer befalet sine
Engle om dig / at de skulde beuare dig paa
alle dine Veye / at de skulde bære dig paa
hender / oc du skalt icke støde din Fod paa
nogen Steen.

Aff Himmelen.

Engelen sigis at komme aff Him-
melen / enddog at Guddommen er allestes-
der / oc alle Himmels Hime kunde icke
begribe den. *1. Reg: 8. 27.* Fordi at Seriffs-
ten kalder Himmelen *H E X X E N* S
Sæde / oc Jorden hans Fodskammel / *Esa:*
66. 1. bekender oc / at Englene staa altid for
Faderens Ansigt. *Matth: 18. 10.* Ja at alle
gode Gaffuer kommer offuen neder / fra
Liffens Fader. *Iacob: 1. 17.*

Styr

Styrefede hannem.

De hellige Engle haffuer altid giers
ne tilbudet Jæsu Christo deris tieniste / som
Scrifften vidner. Gabriel Engel bebus
det Jomfru Marice Christi vndfangelse /
Luc: 1. 35. Hans Fødsel forkyndede de Hys
derne met stor Glæde oc Sang / paa Mars
cken. *Luc: 2. 10.* At Joseph skulde tage
Barnet oc Moderen / oc fare til Egypten /
for *Herodis Ascalonita Tyranni* / befaler
Engelen Joseph i drømme. Disligeste for
kynder hannem / at Herodes er død / met
sine Tilhengere / som stode effter Barnsens
Liff / *Matth: 2. 13. 20.* Der Christus er ind
gangen til sit Embede / ere de tilfede oc ties
ner hannem / *Matth: 4. 11.* Oc her siger
Evangelisten *Lu: 22. 43.* At Engelen styr
kede hannem.

Dette skulle wi her vel aete / at de hells
lige Engle haffuer aldelis intet vdrettet i vor
Forløffning. Men Jæsus alleniste. Oc
icke heller kunde Christus Jæsus vor Frels
fere / enten læris eller hielpis aff Englene i
nogen maade / icke heller brugte hand deris

G iij

tiens

Forclaring offuer Christe

tieniste / i sit Embede / vor Forløssning at
syldistgiøre. som S. Pouel siger / *Ebre: 2.*
16. Hand tager ingensted Engle til sig /
Men Abrahams Sæd tager hand til sig.

Men de hassuer beuist dennem at
være hans lydige Tienere / oc hannem at
være deris Herre / huilcken enddog hand
haffde nu fornædret sig for Menniskens
skyld / oc giffuet sig vnder Faderens Brede /
at hand sumis at være vnder dennem : dog
met denne deris tieniste beuise de deris sulds
kommen Lydighed / som tiener mod *HÆR*
ÆR / Oc hannem i sin fornædrelse at væ
re deris Herre oc Gud / huilcken bør all
Ære oc Tieniste aff dennem.

Her omi hassuer Dauid spaad / *Psal:*
2. 6. Du skalt lade hannem være forlat en
liden tid aff Gud / men du skalt frone hans
nem met Ære oc Prydelse. Oc S. Pouel
til de *Ebre: 2. 9.* siger. Wi see den som en li
den tid vaar ringer end Engelen / det er
Jesus / som er formedelt Dødsens Pine
kronet met Priss oc Ære / paa det hand aff
Guds Naade skulde smage Døden for alle /
Philip:

Philip: 2. 7.
log en Tienere
ge som u ander

De
De lærer
funde sa Kingen
finder / enddog
ingen skade gøre
sig Ven til Gud
drifte paa Gern
vaar at forlade sig
fulle wi mene /
skyldes hos Gud
middel / ved hunde
sin Faderlige La
off tilfagde hæn
naar wi kalder
at wi skulle ta
dog at hand selv
aff dennem / h
oc hand oc self
huerteds / oc h
nem / *Matth: 6.*

Philip: 2. 7. Hand fornædrede sig selff / oc tog en Tieneris skickelse paa sig / oc bleff ligge som it andet Menniske.

IIII.

De bad inderlig.

Her lærer oss Christus / huorledis wi kunde sla Ringmuer omkring oss (at vore Giender / enddog de belegge oss / skulle dog ingen skade giøre oss) som er met en inderlig Bøn til Gud Fader. Icke at wi skulle driste paa Gierningen i sig selff. Thi det vaar at forlade sig paa sig selff. Icke heller skulle wi mene / at vor Bøn fandt det forskyldte hos Gud. Men at vor Bøn er det middel / ved hvilket Gud vil stadfeste i oss / sin Faderlige Løfte oc tilsagn / som hand oss tilsagde haaffuer / at hand vil hielpe oss / naar wi kalder paa hannem i vor Nød / saa at wi skulle tacke hannem *Psal: 50. 15.* Enddog at hand selff er den / som lader sig finde aff dennem / hannem ick søgte / *Esa: 65. 1.* oc hand oc selff indgiffuer i herte oc Mund / huorledis / oc huor om / wi skulle bede hannem / *Matth: 6. 9. &c. Rom: 8. 26.*

G v

Haaffuer

Forklaring offuer Christt

Haffuer det nogen tid aff Verdens
Begyndelse været fornøden at bede / da er
det nu høylig fornøden. Thi at Satan
stormer nu baade i sin egen Person / oc i si-
ne Lemmers / paa det haardeste. Thi hand
veed sin tid at være ringe *Apocal: 12. 12.* De
mange Folk gaar nu fast paa den brede
Vej / *Matth: 7. 13.* Saa at Forargelsen
som Christus raaber Vee offuer / er voren
saa høyt / at den sees aff alle tro Christne /
Matth: 18. 7.

Maatte nogen sige / huad monne
det volde / at Gud vor Himmelske Fader /
vil vnder tiden icke høre oss? er hans Mact
icke altid lige stor? De haffuer hand icke
altid it Faderligt Hierte mod oss / enddog
vi synde aff skøbelighed mod vor Vilie:
Jo Sandelig / hand er altid lige mectig /
Psalm: 62. 12. oc haffuer it redebon Hierte at
høre sine Børn / *Esa: 65. 24.* Saa at førend
de raabe da hører hand. Men dette er Nars-
sagen / at foruden det / at her findis mange
regærendis Synder / som icke straffis. De
at her kommer mange met Blodige Syn-
der.

bet. *Esa: 2. 4.*
der *Psalm: 30. 12.*
ere vi oc saa doff
at bede Gud om
vnder den stor
eti.
Lader oss de
oc doff oss / oc me
gunde anagte en
Gud / oc komme
i gammel tid leffue
som bad for Sodom
at der som der raar
Sunder / da rube
ne / for de ti Verger
Effterdi vi rede / a
Børn / er icke negt
en kraftig ting / oc
Mact / oc vrnacht
lig Kierlighed til
hvilke vore Børn
frøinge / end som
der den omuende
til Dand / *Exod:*

der. Esa: 1. 4. som ere / Tyffuenis skalbrø
dre Psal: 50. 18. som Gud kand icke lide / da
ere wi oc saa doffne / saa lade / saa wflittige /
at bede Gud om hielp / som wi burde / at wi
yndertiden fører offuer oss selff stor Wly
cke.

Lader oss derfaare alle / sky all Synd
oc Ondskaff / oc met frimodighed oc aarue
genhed angribe en inderlig oc fryrig Bøn til
Gud / oc komme ihu / det som HERRER
i gammel tid loffuede vor Fader Abraham /
som bad for Sodoma oc de andre Stæder /
at der som der vaare ti Rettærdige i samme
Stæder / da vilde hand spare alle Stæder
ne / for de ti Personers skyld. Genes: 18. 32.
Efterdi wi vide / at icke Christen Menniskis
Bøn / er icke noget løst munds Veir / men
en krafftig ting / som er beuebnet met Guds
Mact / oc wrnggelig Sandruhed oc Faders
lig Kierlighed til oss sine elskelige Børn / aff
huilcke vore Bøner skal icke være mindre
krafftige / end som de vaare i gamle Dage /
der den omuende Vand til Blod / oc Blod
til Vand / Exod: 7. 20. Der den falledes
Taads

Fortlaring offuer Christt

Daadser oc Lopper / som straffede Pharaos /
Exod: 8. 24. Der den kom Liun Ild aff
Himmelen / *Exod: 9. 25.* Der den adskilde
det røde Haff / *Exod: 14. 16.* Der den trengte
de Vand aff den haarde Klippe / *Exod: 17. 6.*
Den der kom Solen til at staa stille paa
Himmelen / *Iosu: 10. 13.* Der den luede Him-
melens Kilder / oc oplod dem igen / *1. Reg: 17.*
1. Der den opuaecte de Døde / *2. Reg: 4. 32.*
Der den stillede H E X X E N S grum-
me Brede / *Exod: 32. 17.* Denne skal være
vor faste Bestærmelse / ja en bestærmelse i
all Nød / De til dig H E X X E ville vi
haabis / Thi du forlader aldrig nogen som
søger dig / *Psal: 9. 10.*

Det Andet.

H E X X E N S Samtale med si-
ne Disciple indeholder. 1. Huorledis hand
lader sine Disciple høre deris Spffnactig-
hed. 2. Hans Faderlige Raad / at de
skulde holde hart ved at bede. 3. Eetser
hand Aarsagen / huorfor de skulde bede.

Ah/

Ah / ville
Christus pa
deris inforstandig
moequumelig til
Predichs Bog C
der er til at forfue
De haad det icht acte
in Naaben. For
handloff / kom D
und fra hannem.
ser sin stycke som
hand bliffuer ihu
Iudith: 13. 4. et
det sidste / bliffuer
met de sem daer
25. 12.
H
Christus i
icht neddemper e
ved Anden / for
Aarnaagne oc
ren / som de vel h

Al / ville i nu soffue oc huile?

Christus paaminder sine Disciple om
deris wforstandighed / at de soffue paa en
wbequemmelig tid. Thi Salomon i sin
Predickers Bog Cap: 3. 1. lærer dennem / at
der er tid at soffue / oc der er oc tid at vaage.
Oc huo det ickte acter / hannem berøffuis si
ne Baaben. Som det hende Saul / der
hand soff / kom David oc tog hans Glaff
uind fra hannem. 1. Sam: 26. 16. Hand mis
ster sin styrcke som Samson. Iudic: 16. 19.
Hand bliffuer ihjelslagen met Holoferno.
Judith: 13. 9. oc Sisera. Iudic: 4. 21. Oc paa
det sidste / bliffuer vdeluct aff Himmelen /
met de fem daarlige Jomfruer. Matth:
25. 12.

Hui soffue?

Christus straffer sine Disciple / at de
ickte neddemper det forkrenkede Ridd / oc
ved Aanden / som dem vaar giffuen / ere
Aarenaagne oc beridde i Bønen til Fades
ren / som de vel burde at haffue giort / som
hand

Forklaring offuer Christi

hand vilde sige / Effterdi ieg haffner sage
Eder huad Elendighed her vil komme / oc
Jeg eders Mestere / haffner befalet Eder at
vaage / hui soffue i da ?

I disse Disciple see wi en liden glans
eller Skin / aff den forkrenckede Naturs
Søffn / i huileken de Wgudelige soffue saa
tryggelige / oc acter intet om huad Siæls
vaade oc Jare der er forhanden. Men lige
som hine fede Dyne der ligge i Enge oc høi
Græss oc feede sig / saa liage de oc i denne
Verdens Lyst / met den Rige Graadsere /
huileken der leffde huer Dag Herlig oc i
Glæde / oc actet intet mere. *Luc: 16. 19.*
Huorfor *Amos 4. 1.* kalder oc *Samaria* Jnds
byggere feede Kper. Men staar icke de
samme feede Kper op i tide / *Psal: 95. 7.* effter
Hyrdens Raab / *Ioh: 10. 3.* De lader sig op
liuse / *Esa. 60. 1.* At de vaager op aff deris
Søffn / oc lader sig opuecke aff Døde.
Ephes. 5. 14. De afflegger Mørckhedens
Sierninger. *Rom 13. 12.* Da skal de vift vis
de / at lige som Fox feede sig selff til Slaets
ning / saa giøre de sig selff met deris onde
væsen

væsen / at de skulle omkomme i deris for-
dærffuelig væsen / oc saa wretsfærdigheds
Epñ / 2. Pet. 2. 12.

II.

Beder.

Her befaler hand dennem Tredie
gang / at de for allting skulle bede: Haffde
de været forsømmelig her til / da skulle de nu
være dis stitteligere / at de kunde endnu aff-
bede / (effterdi de skulle fristis) at de ick
bliffue leed i Fristelsen.

Wi som her til dags haffue været
forsømmelige at bede / oc Fristelsen er end-
nu ick kommen off offuer / lader off aff
Christi Formaning opueckis / at wi her eff-
ter vden Afsladelse. 1. Theß. 5. 17. bede Gud /
at wi ick skulde falde i Fristelsen. Der som
wi det ville aluorligen gipre / oc met Mose
oprecke begge henderne / Mund oc Hierte
til Gud / saa skulle wi oc lige som hand off-
ueruandt Amalech. Exod. 17. 11. offueruina-
de vore Fiender / Satan / som S. Jacob
4. 7. trøstelig lærer / Bærer Gud vnder
danige. Staar Dieffuelen imod / saa flyer
hand

Forklaring offuer Christe

hand fra eder. Satan haffuer en *Crocodils* Natur i sig. Naar nogen flyer for *Crocodilen*, da løber den Fiendskelig oc hastelig effter dem/ som flyer bort / Men løber en ræet imod *Crocodilen*, da bliffuer hand ræd for dem/ som løber imod sig. *Plin: lib. 8. Cap. 25. Nat. Hist.* Saa giør oc Satan. Naar wi icke løber imod hannem met vor Bøn / saa søger hand effter at opsluge oss. *1. Pet. 5. 8.* Men naar wi løbe hannem imod i vore Bøner/ saa flyer hand fra oss/ som *S. Jacob* nu lærde. *Cap: 4. 7.*

III.

See Stunden er kommen.

Her opregner Christus flere Aarsager / som skulle beuege Disciplene til Bøn. Tilforn sagde hand/ Paa det i skulle icke falde i Fristelse. Nu legger hand denne Aarsag til / See / Stunden er kommen. som Christus vilde saa sige / I vide vel / at mine Fiender haffue offte været effter at fange mig/ oc tage mig fra Eder / Men da vaar icke Tiden kommen / som Faderen haff

Haffuer berammel / som ieg oc sagde Eder
i Nadueren. *Ioh: 17. 1.* Derfor / effterdi i
haffue mig icke nu lenger siunlig hos Eder /
at i kunde saa forlade eder paa mig / saa
flyer nu til min Fader / huilcken i hørde /
at ieg bad / at hand vilde anamme oc beuare
Eder. *Ioh: 17. 11.*

Kunde her nogen spørge. Huorledis
kand det sigis aff Christo / at hans Død
skal icke vare uden en stund / effterdi hand
er io vor Forlossuere / *Ebre: 7. 22.* Oc haffu-
er all vor skyld oc Synd paa sig / *Esa: 53.*
6. som vdfressuer en euig Pine. Oc huor-
ledis kand hand met sin Pine / som varede /
(saa at sige) halffanden Dag / forskaffe oss
Faderens euig Benskaff oc Rige?

Her svaris saa til / at det er vel sandt /
at Menniskens Synd haffuer fortient en
euig Pine / thi den haffuer fortørnet Guds
dommen / som er euig / Men nu skulle wi
oc acte / at vor Forlossuere / *Iesus Chris-*
tus / som haffuer taget vor Synd paa sig /
Hand er icke alleniste ic Menniske / men
hand er oc en euig Gud / oc derfor regnis
hans

Fortlæring offuer Christ

Hans Pine/ som hand lidde paa sit Legeme/
en euig betalning / sordi hand er en euig
Gud / lige som Faderen er. Se denne vor
Igenløser / Christus Jæsus / haffuer icke
alleniste i det hand lidde / gjort sin Fader en
euig syldist oc fuld værd / oc vdtaget oss aff
den euig Død / Men hand oc / i det hand
beniste Guds Løn en euig oc fuldkommen
Lydighed / forhuerffuede oss all rettighed
oc Frihed til det euige Liff oc Salighed /
effter den Løn Leuit: 18. 5. Huilcke
Menniske som gjør H E X X E N S skick
oc Røet / hand skal leffue ved dem.

Thi lige som vore Synder / icke vaare
re i denne vor Frelser Christ 1. Pet: 1. 19.
Men allene vaare kaste paa hannem / Esa:
53. 6. oc vaare hannem tilregnedede aff Gud/
som den der haffde forloffuet oc raet haand
for oss / Ebre: 7. 22. paa det wi skulle være
fri fra vor skyld / I lige maade er hans
euig oc fuldkommen lydighed oss tilregnet/
lige som den der vaar i oss self / oc i saa
maade / bliffuer wi quit fra den euige Død/
oc haffuer faaet rettighed til Himmerig /
for

for vor Br
Men wi crede
D halde
aldrig nogt En
de / i hualden En
oc foranledige
vor forloffuet
gribuehærdig
78 med oss Men
i denne Gierme
mit S. Poul /
Rigdomsoph / ha
oc kendske / huer
hans Dømt / a
lige.
Menniske
dis h
der.
Christus
En. Jorfe / a
sciptur / at han
Quindens Ead
bide / Gene. 3. 15. oc

for vor Brudgoms skyld / huis Rigd oc
B:en wi ere bleffne / Ephes: 5. 30.

O huilcken wbegribelig Gierning / der
aldrig noget Creatur kand forstaa til grun-
de / i huilcken Gud haffuer sin forfærdelig
oc fortærendis Brede / (som vaar fast paa
vor Forloffuere Christum) met sin wbes-
gribelige hiertelig Barmhiertighed Luc: 1.
78. mod oss Menniske / forligt. Wi haff-
ue i denne Gierning ret Aarsag at raabe
met S. Pouel / Rom: 11. 33. O huilcken
Rigdoms dyb / baade paa Guds Visdom
oc kendselse / huor aldelis wbegribelige ere
hans Domme / oc hans Deye wrandsages-
lige.

Menniskens Søn skal antuor-
dis hen i Synderis hen-
der.

Christus kalder sig her Menniskens
Søn. Først / at hand vil paaminde Dis-
ciplene / at hand vaar den Forloffuede
Quindens Sæd / i huis hæl Satan skulde
bide / Gene. 3. 15. oc effterdi hand baade vaar

N ij

deris

Forclaring offuer Christe

deris Forloffuede Pressere / oc deris Riid oc
Blod / saa burde de derfor dis mere at vaas
ge oc bede met hannem.

Derneft / fordi at den Menniskelige
Natur funde allene i hannem bindis oc
fangis aff hans Wuenner / huileken dog
hans Guddom opholt / saa at hans hellige
Pine tilleggis hans Person / fordi at hans
Guddom oc Manddom / ere met it wolff
ligt Vaand tilhaabebunden / *loh : 1. 14.*

See den mig forraader er hare
hos.

Christus haffde merckelig nock giff
uet tilkende offuer Worde / at Judas skulde
forraade hannem / Men det vaar icke dog
forstaaet aff alle Disciplene. Thi de meens
te / at hand skulde haffue bered noget til de
Fattige / *loh : 13. 28.* Der hand gick vd fra
Wordet. Men her bliffuer det huer aabens
baret / huem hans Forraeder vaar. Oc her
see wi Christi store Laalmodighed oc Riis
lighed / at hand ingen vil skende ee aabens
bare / sprend de selff met deris onde vaxen
aaben

pin
aabenbar /
Gruen vider
Men her
at Christus mer
der huer / thi h
Nietem / skal
vise / huad han
raafleg imod sig
Oc naar alding
Christus er. De
Nerte / at det va
sum oc hans Li
at hans egen D
hans caet Noen
Sunde hand de
skal vende i han
Elaar
Her seer
fins haffuer gi
Nilien det han
sine forsinadel
somen frimodig.
gim / 2 Sam. 17.

aabenbarer / huad de ere for nogle / Saa at
Fructen vidner om Troet / *Matth. 7. 20.*

Men her hos skulle vi oc vel mercke
at Christus mercke vel huad der vaar i Jus
dæ herte / thi hand er den som randsager
Hierterne / *Psal. 7. 10. Psal. 33. 15. Elisens* som
viste / huad hans Modstandere *Aram,*
raadsløg imod sig paa sin *Seng. 2. Reg. 6.*
2. &c. vaar aldrig saa skarp i Nissdom / som
Christus er. Derfaare voete huer vel sit
Herte / at det raadsløer intet mod Chris
tum oc hans Lemmer / om hand icke vil
at hans egen Ondskaff skal fare ned paa
hans eget Hoffuet / *Psal. 7. 17.* oc at det
Suerd hand drager mod Christum / icke
skal vendis i hans eget Herte. *Psal. 37. 15.*

Staar op lader off gaa.

Her see vi atter / huor aldelis Chris
tus haffuer giffuet sig vnder sin Faders
Vilie / i det hand haffuer foractet all Kaars
sens Forsmædelse / oc Dødens fryet / oc
som en frimodig Kæmpe effter Dauids Fi
gur / *1. Sam. 17. 48* er gangen sin Fiende
vnder

H iij

Forflaring offuer Christi

under syne / Saa at Fienderne haffde icke
behoff at leede effter hannem i nogen maas
de.

Her foruden at hand met denne imode
gang opfylder Scriffstens Figurer / Da
haffuer hand oc tilluet sine Fienders Muns
de / at de kunde icke rose sig der aff / at de san
gede hannem imod hans vilie. Effterdi wi
nu see / at hand saa veluillig vilde lide for
oss / lader oss derfaare oc gierne lide for hans
æris skyld. De sparde hand sig icke selff
for oss / lader oss icke heller spare oss for han
nem / ellers ere wi hannem icke værde /
Matth. 10. 37.

Den Femte Pre
diken.

M *Attb. 26. 47.* De sirax
som hand endnu talede /
see / da kom Judas en aff
de Tolff frem. *Ioh. 18. 3.* der hand
haffde nu taget Skaren til sig / *Mar.*
14. 43.

14. 43. m
Scrifften
Eldre for
Luc. 22. 47
Ioh. 18. 3. oc
Bliss / Sam
Eund oc m
44 De For
den it Regn
tusser / den er
oc forer ham
etc. Der Jeli
nem skulde off
vd oc sagde ti
ter / De suar
aff Nazareth
der er Jig. S
nan forraad
Der Jesus /
Jig / vigede de

14. 43. met de ypperste Presters oc
 Scriffetfloger / Phariseerns oc de
 Eldste for Soldet deris Tienere.
Luc. 22. 47. De hand gick for dem /
Ioh. 18. 3. oc kommer der hen / mee
Bluss / Lamper / Matth. 26. 47.
 Sværd oc met Stenger. *Mar. 14.*
 44 De Forræderer haßde giffuet
 dem it Tegn / oc sagde / huilcken ieg
 kysser / den er det / Gribber hannem /
 oc fører hannem varlig. *Ioh. 18. 4.*
etc. Der Jesus nu viste alt det han
 nem skulde offuerkomme / gick hand
 vd oc sagde til dem / huem lede i eff-
 ter ? De suarede hannem / Jesus
 aff Nazareth / Jesus siger til dem /
 det er Jeg. Men Judas / som han-
 nem forraadde / stod oc hos dem.
 Der Jesus sagde nu til dem / det er
 Jeg / vigede de tilbage / oc fulde paa

hij

Jorden.

Sortklaring offuer Christe

Jorden. Da spurde hand dennem
atter at/ huem lede i effter? De sag-
de/ Jesum aff Nazareth. Jesus
suarede/ Jeg sagde eder / at det er
Jeg. Ledet i effter mig/ da lader disse
gaa. Paa det/ at det ord skulde fuld-
komnis / huilket der hand sagde/
Jeg miste ingen aff dem / som du
haffuer giffuit mig.

Den forgangen tale / hørde wi om
Christi Blodige Strid oc Kamp mod
sine Aandelige Fiender. Nu i denne næ-
uærendis ville wi forhandle om Christi
Legemlige Fiender / huorom wi ville faare
giffue tuende stycker.

1. Det Første er om Fiendernis be-
seriffuelse.

2. Det Andet / er om den Samtale
Christus holder med dennem / før hand la-
der sig fange oc binde aff dennem.

Det Første indeholder tre Puncter.

1. Tiden naar Fienderne kom. 2. Huad
de ere

de ere for nos
rustet sig.
Som h
Er disse
Jesu
Jeg fange
endnu taler med
Fienders Tilkom
melste Fader / i
lig Krig.
Saar
denne Tid anse
Dødens vilkaar
Verden / Ende
saa snart land
Krig oc Kamp
lige Fienders h
almindelig gaa
ren saa snart
tinger sig jo in
med sine gloend
off / Ephes. 6. 12

de ere for nogle. 3. Huorledis de haffue vdr
rustet sig.

Den Første Part.

Som hand endnu taledede.

M Et disse ord bescriffuis tiden / naar
Jesu Fiender kommer / som ville
fange hannem / som er / der hand
endnu taler met sine Disciple / om sine
Fienders Tilkommelse. Oc met sin Him-
melske Fader / i sin bittere oc haarde Aandes-
lig Krig.

Saa vil Euangelisten lære oss / met
denne Tids antegnelse / huordanne Guds
Børns vilkaar / almindelige ere i denne
Verden / Sandelig / lige som Christus ick
saa snart fand opstaa aff sin Aandelige
Krig oc Ramp / at hand so er i sine Legems-
lige Fienders hender / Saa vil det gierne
almindelig gaa / at aldrig lucker mand dø-
ren saa snart for en Sorrig / at en anden
trenger sig so ind igen. Saa snart Satan
met sine gloende Pile / onde tanker / lader
aff / Ephes. 6. 16. Saa snart ere Verdens

H v

onde

Forklaring offuer Christ

onde Exemple for dyne/ *Matth. 18. 7.* Saa
at her bruser it Dyb/ oc der it andet Dyb/
Psal. 42. 8. Saa gief det met Christi Fi-
gur/ Jacob Patriarch/ huileken der vaar
icke vel affskilde met *Laban*, den Affguds
Dyrekere/ *Genes. 31. 55.* førend hannem me-
der den Blodgærige *Esau*, fyrretive Mand
sterck/ som snyser oc troger mod hannem/
Genes. 32. 6. Saa hassuer *Iob. 7. 1.* ræt sagt/
Skal en Menniskene altid være i strid paa
Jorden?

At Guds Børn skulde dette vel bes-
tende/ oc tage sig vel vare/ at de icke lessue
saa meget trygge hen i denne Verden/
Men at de som staa/ skulle see sig vel faare/
at de icke falde / *1. Cor. 10. 12.* da hassue de
hellige Apostle stitelig atualet dennem om
denne daglig Krig/ Som wi kand see i disse
paamindelser/ *1. Pet. 2. 11.* Mine elskelige/
Jeg formaner eder som fremmede oc vda-
lendinge/ at i holder eder fra Riddelig Bes-
gærlighed/ som strider imod Aanden. *2. Cor.*
10. 3. etc. Alligeuel wi vandre i Riddet/ saa
Stride wi dog icke i fiødelig stiel/ Thi vor
Strids

Strids
menig for
ger/ met
Høfde som
dom/ oc
Christi
icke at
Sjæle
Hæder
Hæder/ som
Mæd/ met
lin. For
paa/ paa
den onde
vel/ oc
Haff
Strids
fatter sig
ring/ at
nem an
Strider/ sa
den hand
hvadere
Da kom
frem.

er Christi

Matth. 18. 7. Saa
der ic andet Dob/
et met Christi D/
huilcken der naa/
ban, den Afgi/
end hannem m/
spiretiue Moa/
ger mod hannem
Job. 7. 1. vort sag/
id vare i frid ju

Skulde dette v/
are / at de icke le/
i denne Verden
ille see sig vel faa/
10. 12. da haaffue
atuaret dennem
om wi kand see id/
11. Mine offe/
en fremmede oc v/
er fra Riedelig D/
mod Anden. 2. Ca/
antret Riedet / saa
elig staa / Thi vor
Strid

pints oc Døds Historie.

Strids Vaaben er icke Riddelig / Men
anecig for Gud / til at forstyrre besæstning
ger / met huilcke wi forstyrre anslag / oc all
Høghed / som sig ophøyer mod Guds Viss
dom / oc tage all Forstand til fange / vnder
Christi Lydelse. Ephes. 6. 12. etc. Wi haaffue
icke at Stride mod Ridd oc Blod / men met
Forster oc Veldige / som ere met Verdens
Herrer / som regnere i denne Verdens
Mørck / met de onde Aander vnder Himmes
len. For den skyld / da tager Guds Harnss
paa / paa det / at i kunde staa imod / naa
den onde siund kommer / oc vdrætte alting
vel / oc beholde Marcken. 2. Timoth. 2. 3. etc.
Haaff metlidelse som en god Jesu Christi
Strids Mand / Ingen Strids Mand bes
fatter sig met nogen handel om sin Næ
ring / at hand kand behage den / som han
nem anamme. De der som nogen oc
Strider / saa bliffuer hand dog icke kronet /
vden hand Strider rættelig.

Hand ere de da for nogle / som søge
effter Jesum?

**Da kom Judas / en aff de tolf
frem.**

Diffe

Forflaring offuer Christi

Disse ord bescriffuer den første Pers
son ved naffn oc Embede / som søger effter
at fange Jesum.

Hans naffn er Judas / som mercker
paa Danske / Biss oc Forstandig. Hans
Embede er / at hand er en aff de Tolff Dis
ciple / der Jesus haffde vduald / *Ioh. 6. 70.*
at skulle see oc høre hans vnderlige Miras
ckle oc Predicken / oc der aff kende hans
Herlighed / oc saa tro paa hannem. *Ioh. 2.*
11. De der effter vidne om samme hans
Guddommelige Gierninger / *Luc. 24. 48.*

1. Først lærer oss her / at store Tille
re Naffne / høye Embede oc Visdom /
uden Gudsryctighed / hielper intet til Sas
lighed / men mere til Fordømmelsen. (thi
den Svend / som veed sin Herris Vilie /
oc gior der icke effter / den skal straffis med
mange Plager. *Luc. 12. 47.* De det skal
gaa de Sodomiter lideliger paa den yderste
Dag / end Capernaum / som saae oc hørde
Christi Mirackle oc Predicken / *Matth. 11.*
24.) Det see vi oc her i Juda / her hielper
intet hans herlig naffn Judas / ey heller
hans

Hans hēp: 3
Apostel. No
hae falkē 1
Alting falder
Hvad sand var
som skulde beken
Hvad sand var
Discipelen for
sand var sig
illant de hellig
Lienere / oc dog
de i de Vgudelig
Jesum?
II. Dernet
store machtem
ret / er / oc viffuer
Faderlig omhu
haffd for sin
tet / *Genes. 9. 2*
opfodde Abs
Naade / der ha
Amor ihel / 2
finder hand sa
hannem / at ha

Hans høye Rald / at hand er Christi egen
Apostel. Her hielper intet det vduortis hel-
lige falske Leffnet / blant Christi Apostle.
Alting falder her skendelig oc skammelig.
Huad kand være mere falskelig / end at den
som skulde bekende Gud / hand necter Gud?
Huad kand være mere Forrædeligt / end at
Discipelen forraader Mesteren? Huad
kand være store skam / end lade sig regne
iblant de hellige Apostle / oc Christi næste
Tienere / oc dog alligeuel at lade sig befinde
i de Ugudeliges Selskaff / der forraader
Jesum?

II. Derneft see wi i Juda / Verdens
store wtacknemmelighed / som haffuer væ-
ret / er / oc bliffuer til enden. Noah for all sin
Faderlig omhu oc Corrig / hand haffde
haffd for sin Søn Cham, bliffuer bespaats-
tet / Genes. 9. 22. David met stor omhu /
opfødde Absolon, der til tog hannem til
Naade / der hand haffde slaget sin Broder
Amon ihuel / 2. Sam: 13. 39. Dog alligeuel
finder hand saadan Tacknemmelighed i
hannem / at hand tracter hannem baade
effter

Forflaring offuer Christi

effter hans Rige / oc effter hans Liff / 2. Sa
 8. 6. *Eliseus* for all sin wmag hand haffde
 at lære Vngdommen / hører hand disse bes
 spaattelige ord / Du skallede / kom her op /
 2. Reg. 2. 23.

III. For det Tredie mercke wi her / at der
 er ingen Stat i Verden / at der so findis
 nogle Vgudelige iblant. Iblant Kongers
 ne vaar *Saul*, 1. Sam. 16. 14. Iblant Kon
 gers Børn vaar *Absolon*, 2. Sam. 16. Iblant
 Hoffmænd / vaar *Amnon*, Est. 3. 6. Iblant
 Dronningerne / vaar *Iesabel*, 1. Reg. 18. 4.
 oc *Athalia*, 2. Paral. 22. 3. Iblant Høys
 lærde / vaare *Phariseerne* / Matth. 23. I
 iblant *Jesu* tolf Apostle / vaar *Judas* /
Joh. 6. 70. Iblant Bønderne / mange / som
 giøre Laderne store / at Bugen fand haffue
 nock i mange Aar / Luc. 12. 18. etc. Nuad
 ville wi mere sige? Iblant de Hellige / lader
 Satan sig Personlig self finde / *Joh. 1. 6.*
 oc H ~~E~~ ~~X~~ ~~X~~ ~~E~~ ~~N~~ siger oss oc / at Klintene
 skulle voxte paa Ageren met Hueden indtil
 J. psten. Matth. 13. 30.

Der

Der h
 Ek
 De J
 sin anden Bog
 haffet i den E
 hundre / som oc
 gengit. Men D
 En.
 Skare kald
 di / at den ene ra
 su at de alle sam
 at ville følge / sam
 vil Euangelisten
 Skare / hvor inde
 det sig tilhaabte m
 David haffue sa
 forsamlis Her
 der saa Fersenge
 reyse sig op / oc
 men imod H
 uede.
 Met de
 Scriff
 met der

Der hand haffoe nu taget Skaren til sig.

De Kommere / som *Vigetius* lærer i
sin anden Bog / *Cap. 6.* om Krigsbrug /
haffde i deris Skare / i det mindste / fem
hundrede / fem oc halffrediesindstue Tode-
gengere. Men Reislere / tresindstue oc
Sex.

Skare kaldis paa Latine *Cohors*, for-
di / at den ene raader den anden til Krig/
saa at de allesammen haffue lyst oc vilie til/
at ville følge / fange oc binde *Jesum*. Saa
vil *Euangelisten* lære oss met samme ord /
Skare / huor inderlig Jøderne haffde bund-
det sig tilhaabe mod *Christum* / lige som
Dauid haffuer sagt / *Psal. 2.* Huorfaare
forsamlis Hedninge / oc hui tencker Jø-
cket saa Forsengelige. Kongerne i Landet
reyse sig op / oc Herrerne raadsla tilfams
men imod *HERRN* oc hans Sab-
uede.

Met de ypperste Prestier / oc
Seriffskloge / oc de Eldste /
met deris Tienere.

Forflaring' offuer Christe

Her opregnis huad Personer der Jua
as haaffde i Skaren / som hand førde / der
skulde fange Jesum / som ere bespynderlig
fire slags.

De ypperste Prestier / vaare saaa
dant it Folck i det gamle Testamente / som
skulde staa for Guds Altar / oc offre oc bede
for Folcket / som wi læser Ebre: 9. 7. De aff
deris Mund i tilsraadige Sager skulle be
gæris Visdom oc Sandhed / Deut: 17. 8.

Skriftflaage / vaare (som Chris
tus vidner / Matth: 23.) Phariseerne / det
Retfærdige Folck som skulde forklare andre
Guds hellige Lov / Matth. 5. 20. etc. Huil
cke der leffde saa strengelige / effter deris
gamle Skick / at de vilde icke æde / vden de
toede dennem / Marc. 7. 3. Ja de vaare den
strengeste Seet iblane Jøderne / Act. 26. 5.

Her bør oss vel at acce / at wi icke til
legger det helliae Prestes Embede / som er
forordnet aff Christo selff / Matth. 10. 20.
som er den ypperste Prest / Psalm. 110. den
Hemme Last / som her findis i disse Prestier /
at de

at de sette sig op
heller deris Per
paa Christo.
Dernest /
mer / at wi tage
rere / som kommer
7. 2. som den hel
der i Timoth. 4. 1. 2
der skulle nogle vige
Lita / oc henge ved
oc Dieffuelens Læ
som i vduortis Hæll
ue Brendemende
Ephes. 5. 6. Læder im
wynstelige ord / for
for denne skuld off
De Eldige
som Gud haaff
Verdslige Sætt
den / som ilde gie
Disse samme / me
deris Lienerer / som
saa / at de her opfi
Spaadom / Cap. 1.

at de sætte sig op mod Jesum / men lange
heller deris Person / som sig lader forarge
paa Christo.

Derneft / at off oc høylig vedkom
mer / at wi tage off vel vare for falske Lær
rere / som kommer i Saare Klæder / *Matth.*
7. 15. som oc den hellig Apostel *Paulus* raas
der *1. Timoth. 4. 1.* Aanden siger klarlig / at
der skulle nogle vige fra Troen / i de sidste
Tider / oc henge ved de behagelige Aander /
oc Dieffuelens Lærdom / formedelst dem /
som i vduortis Hellighed tale Løgn / oc haff
ue Brendemercke i deris Samvittighed.
Ephes. 5. 6. Lader ingen forføre eder / med
wynnetelige ord / thi Guds Brede kommer
for denne skyld / offuer Vantroens Børn.

De Eldste ere saadanne Personer /
som Gud haffuer offuerantvordet det
Verdslige Suærd / de Fromme til Loff / oc
dem / som ilde giøre / til Hæffn. *Rom. 13. 4.*
Disse samme / med Prestes / Phariseer oc
deris Tienere / sætte sig op mod Christum /
saa / at de her opfylder rættelig *Sophonia*
Cap. 3. 1. etc. Vee den stemme
gens

Fortælling offuer Christ

Skændelig Tyranniske (Jerusalem) Stad
hand vil icke lyde/ ey heller lade sig vnderuis
se oc tuete/ hand vil icke tro paa H & X
oc X & R / ey heller vil holde sig til sin Gud/
hans Førfæder i hannem ere brølende Løwer/
oc hans Dommere ere Bliffue om Affes
nen / som intet lade offuerbliffue til Mors
genen/ hans Propheete ere iustadige oc fors
actere/ hans Prestre vanhellige Helligdoms
men / oc vdelegge Løwen fortrædelig.

Deris Rustning.

Med Bluff / Lamper / Sward
oc Stenger.

Bluff oc Lamper fører Fienderne
met sig/ at de kunde see dis bedre Benen / oc
icke snuble/ fordi at det vaar Nat oc mørckt/
effter som Dauid sagt haaffde. Psalm. 35. 6.
Lad deris Bøye bliffue mørcke oc slibrige.
Derneft at de icke skulde tage vild / oc binde
en aff hans Apokle / oc hand der offuer
skulde vndkomme fra dennem / icke heller at
hand skulde skiule sig nogen sted i Hawen/
Men at de kunde baade fiende hannem fra
de

de andre / oc
skulte sig / der
per met sig
Dumt oc
sindighet. Men
Dem vederfaris
mørcke oc effter
effter de haaffde m
den lande Verdens
luser til Salighe
dennem / som Na
deris Bord skal bi
Enare / til en Ze
deris dyne skulle m
deris Lender alleid
Lader off bl
at wi anamme des
som luser for o
2. Pet. 2. 19. At der
re Fodder. Psal.
Fodder paa H
Psal. 17. 5. som er
igenmen denne
Matth. 7. 13. til de

de andre / oc lede hannem op / huor hand
skulde sig / derfor haffuer de Bluff oc Lam-
per met sig.

Denne er Verdens Visdom oc skarps
sindighed. Men her hos er andet at lære.
Dem vederfarris alt ræt / at de maa gaa i
mørcke oc efftersølge Verdens falske Liuss/
effterdi de haffde nu allerede skild sig aff mee-
den sande Verdens Liuss / *Ioh. 2. 12.* som op-
liuser til Salighed / *Ioh. 1. 9.* Saa gaar det
dennem / som *Psalmen 69. 23. etc.* siger /
deris Bord skal bliffue for dennem til en
Snare / til en Betalning / oc til en Felde /
deris Øyne skulle mørckis / at de icke see / Lad
deris Lender altid raffue.

Lader oss bliffue vise aff deris Skade /
at wi anamme det faste Prophetelig Ord /
som liuser for oss i denne mørcke Verden /
2. Pet. 1. 19. At det maa være en Løfte for vor-
re Fodder. *Psalm 119. 105.* som kand vise vore
Fodder paa H E R R E S Fodst /
Psalm 17. 5. som er Fredsens Vey / *Luc. 1. 79.*
igennem denne trange oc mørcke Vey /
Matth. 7. 13. til den sande store Stad / som

I i

icke

Sortklaring offuer Christen

icke haffuer Soel eller Maane behoff / huil-
cken Guds Herlighed opluuser / oc hendis
Liuss er Lammet / *Apocal. 21. 23.*

Suærd haffue de at drage vd imod
Christum / Men det gaar met dennem oc
alle / som sætter sig op mod **H E X X E N** /
lige som Dauid *Psalm. 37. 15. etc.* siger / De
Ugudelige drager Suærdet vd / oc spender
deris Bue / at nedsla den Elendig oc Fattig.
Men deris Suærd skal gaa i deris Hierte /
oc deris Bue skal sønderbrydis. Thi siger
Christus *Luc. 6. 38.* Lige met den samme
maade i maaler andre / den samme skal eder
maalis met. At det gief dennem oc lige saa /
vidner *Iosephus lib. 6. Cap. 11. etc.* vdi sin
Bog / om Jødernis Krig / huor hand op-
regner den jammerlige Elendighed / som
Jøderne offuerkom / der *Titus Vespasianus*
lagde dennem øde ved fyrretine Aar / effter
de haffde affliuffet **J E S U M**.

Saa lader oss her aff lære / at ingen
vddrager sit Suærd imod nogen Gudfrye-
tig. Thi huo det gior / hand strider imod
Braadden / *Act. 9. 5.* oc mod den / som ven-
der

der Suærd
ger / *Psalm. 37. 15.*
fund / at Acha
følger *Elam. 2.*
saa vngaa de de
Dent. 22. 9. Me
Blet / 2. Reg. 5.
kaldis **Z E B A**
Sfærte / oc bet
hund vil endelig
Jofskammid / *1. Jo*
Etenær
brende / oc de sam
at disse Jofsk
ris rante fiod / off
oc Brude / *1. Joh. 2.*
Lrr / som inge
mere nyttig at be
30. sagde haffue
Eg met tørre
uden Vand / na
u som Blaar /
Gnijs / oc de skul
tendis / saa at ing

der Suerdet i deris Hierter / som det vddra-
ger / *Psal. 37. 15.* Skeer det ick strax i samme
stund / at Achab oc Iesabel, som der fors-
følger *Eliam, 1. Reg: 17. 1.* saa deris Løn /
saa vndgaa de dog aldrig Guds Haand /
Deut: 32. 39. Men Hunde skal slicke deris
Blod / *2. Reg: 9. 24.* Thi H E X X E R
kaldis Z E B A O T H, en Veldig Krigs
Offuerste / oc berustet Herre / *Psalms: 80. 8,*
Hand vil endelig legge sine Fiender til en
Godskammel / *Psalms: 110. 1.*

Stenger haffue de / som snare land
brende / oc de samme tørre Træ bemercker /
at disse Folk Jøderne / ere nu faldne aff des-
ris røtte stock / aff hvilcken de haffde Gaffel
oc Grøde / *Ioh: 15. 5.* oc derfaare ere nu tørre
Træ / som ingen Fruct land bære / men
mere nyttig at brende / lige som oc *Esaias 1.*
30. sagde haffuer. I skulle bliffue som en
Eg met tørre Blad / oc som en Hawe fors-
uden Vand / naar Beskærmelsen skal bliff-
ue som Blaar / oc Gierningen som en
Gnist / oc de skulle baade met huer andre op-
tendis / saa at ingen land vdslycke det.

I iij

Den

Sortering offuer Christe
Den Anden Part.

Er Christi Samtale met sine Fiens
der / som indeholder disse Stycker. 1. At
Christus gaar selff villig imod dennem / oc
giffuer sig i tale met dennem. 2. Christi
Spørssmaal til dem / huem de lede effter.
3. Christi friuillige Bekendelse / at hand er
den der de lede effter. 4. Christi befaling
til Fienderne / at de skulle intet røre hans
Disciple / men hannem selff allene skulle de
fange.

I.

Hand gick vd mod dem.

At Christus gaar vd mod sine Vuens
ner / som Johannes her siger / oc veluillig
lader sig fange aff dennem. Det giorde
hand først / at hand vilde opfylde de mange
Offer / oc Figurer / som i det gamle Testa
mente bleffue aff sig selff optende. Som
vi læser om i Abels, Genes: 4. 4. Noe, Gen:
2. 20. etc. Aarons, Levit: 9. 24. Elia, 1. Re:
18. 38. Thi at lige som Ild er kommen fra
H E R R E N / oc icke fra Presten / som
fore

forerede Off
see der paa. E
off Remissen
off H E R R E
kommen at lade
Christi Jaur / g
fiere uillig vnd
Hulden Figur
Hindes imodgan
for vilde Christus
gang / til intet gi
De moente vel / a
vildet vnderget oc
Men hans sand
langt fra huer an
Jorden vnderha

Huem
Her see m
kunde fangis / oc
gode Vilie / thi
nu ide / huerefen
Klæddet. Huit

fortærede Offeret / saa at alt Folket kunde
see der paa. Saa er Christus icke trengd
aff Menniskken til sin Pine at lide / Men
aff H & X & X & X / oc aff sig self / er hand
kommen at lade sig fange oc Offre. David
Christi Figur / gaar oc self Goliath Philis
steer veluillig vnder pyne / 2. Sam: 17. 26.
Hvilcken Figur Christus / med denne sin
Fienders imodgang opfylder. Der hos os
saa vilde Christus med saadan sin imoda
gang / til intet gidre Fiendernis Anslag /
De meente vel / at Christus skulde haffue
vildet vnduiget oc skult sig for dennem /
Men hans tancker oc deris / ere megee
langt fra huer andre / som Himmelen oc
Jorden ere vst fra huer andre. Esa: 55. 2.

2.

Huem lede i effter?

Her see wi klarlig / at Christus icke
kunde fangis / vden det haffde været hans
gode Vilie / thi Fienderne kende hannem
nu icke / huereken aff Skabning / Røst eller
Klædesced. Hvilcket vaar affmalet i Eliseo.

J iij

der

Forflaring offuer Christ.

der hand gief vd imod de Syrier, som vilde
fange hannem / huilcke hand følger tre Mis
le fra Dothan, til Samariam, oc de dog icke
kende hannem / før end H X X X X op
lod deris Øyne / at de kende det vaar hans
nem. 2. Reg. 6. 18. etc. David spaade oc om
denne Jødernis Blindhed / Psal. 69. 9. Jeg er
bleffuen mine Brødre fremmet / oc wænd /
aff Moders Børn.

Denne Trøst skulle Guds Børn
vel acte / at naar Gud vil / da fand hand
forblinde deris Siender / at alligeuel Siens
den mener sig / at vilde giøre Guds Børn
allehaande modstand / saa fand dog Gud
forblinde dennem / at de icke kende hans
Børn. Det see wi Genes. 19. 11. I de So
domiter / huilcke Gud slog med Blindhed /
at de icke kunde finde Ørren paa Loths
Huff.

3.
Jesus siger til dem / det er Jeg.
Da vigede de tilbage / oc
fulde paa Jorden.

Chri

pin
Christus
ne Bekendelse
Disciple som de
nem paa Jaffa
de vartu Ephe
da trøst hand d
Math. 14. 26. etc.
til Disciple paa
munt hannem at
hand dem met di
Det er Jeg. E
ber / Luc. 24. 38
Men her se
erøstet oc Liffet
bedroffuer oc ved
S. Pouel siger
er de Fromme en
Wgudelige en
Denne J
fuds affmalet oc
flamante. Aff
son, som nedstog
W. Iudic. 15. 15.

Christus haffuer tit oc offte met dens
ne Bekendelse / Det er Jeg. trøstet sine
Disciple / som det skede der hand kom til dens
nem paa Haffuet / oc de meente / at det haffte
de været it Spøgelse / oc derfor ræddis de /
da trøstet hand dem oc siger / Det er Jeg.
Matth: 14. 26. etc. Lige saa der hand kom ind
til Disciplene paa Paaske Aften / der de
meente hannem at være en Aand / trøstet
hand dem met disse samme Ord oc siger.
Det er Jeg. Seer mine Hender oc Fødder /
Luc: 24. 38.

Men her see wi / at det som haffuer
trøstet oc Liffactig giort de Fromme. Det
bedrøffuer oc døder de Ugudelige / som oc
S. Pouel siger *2. Cor: 2. 16.* At Guds ord
er de Fromme en Luct til Salighed / oc er de
Ugudelige en Luct til Døden.

Denne Jødernis Fald / er manges
steds affmalet oc spaad om i det gamle Tes
tamente. Affmalningen læse wi i *Sam
son*, som ned slog sine Fiender met en Røff
te / *Judic: 13. 15.*

Spøtflarting offuer Christi

Spaadommen er flere Steder om-
talet / *Psal: 72. 9.* De i Dreken skulle bø-
dem for hannem / oc hans Fiender skulle sli-
cke støff. *Esa: 49. 2.* Hand gjorde min
Mund som et skarpt Sværd. *Ierem: 17. 18.*
Lad dem bliffue bestæmmede / som mig for-
følge / oc icke mig. Lad dem forhærdis / oc
icke mig. *Mich: 7. 17.* De skulle sli-
cke støff som Hugorme / oc lige som Orme paa
Jorden / bestue i deris huler. De skulle frye-
te for HÆXEN vor Gud / oc forfærdis
for dig. *Psal: 40. 15.* Skamme maa de sig /
oc bliffue til skamme som staa effter min
Siæl at omkomme hende / lad dem falde til-
bage / oc bliffue til skamme / som mig ville
ont.

Denne stercke krafft / som vi see her
i Christi Bekendelse / er endnu Aandelig
vis / hos Guds Ord / saa at naar Christus
taler til Saul, som hannem forfølger / saa
maa Saul falde aff Hesten / *Act: 9. 4.* De
naar S. Peder aabenbarer Anania oc Sa-
phira vnderfundighed / saa døde. *Act: 5. 5.*
etc. Thi Guds Ord det er leffuendis oc
krafft

kræfft / oc skar-
Sværd / som træ-
ffil Sielen oc A-
Benen / *Ere: 4.*
Vedige / som reg-
Mord / icke ende-
len / *Epil: 4. 12.* La-
ge offuer thi at det
vel er det er krafft
at vi icke m-
med Christum / som
Esa: 28. 16. oc den
alle / som løber der
derimær sin
2. oc kaster dem her
med Ild oc Svøff
hand skal oc lade re-
Ild oc Svøffuel.
De suare
aff M
IESVM
der Christum / se
dane i almindelig

fræftig / oc skarper end noget tucægg
 Suard / som trenger igennem indtil det ad
 skil Siælen oc Aanden / oc Marffuen oc
 Benene / Ebre: 4. 12. oc ihuelflar Førfter oc
 Veldige / som regnerer i denne Verdens
 Mørck / ja de onde Aander vnder Himmes
 len / Epheß: 6. 12. Lader off derfaare vel tas
 ge off vare / thi at dette skede dem til et Exem
 pel / oc det er screffuit off til Aduarsel / 1. Cor:
 10. 11. at wi icke i nogle maade sætte off op
 mod Christum / som er paa løbellsens Sten.
 Esa: 28. 16. oc den skarpe Braad som stinger
 alle / som løber der paa / Act: 9. 5. oc dræber
 dennem med sin Munds Aand / 2. Theß: 2.
 2. oc kaster dem hen i den Pøt / som brender
 med Ild oc Suoffuel / Apocal: 21. 8. Huor
 hand skal oc lade regne offuer dennem Liun
 Ild oc Suoffuel. Psal: 11. 6.

De suarede hannem / IEsu
 aff Nazareth.

IESVM NAZARENVM fals
 der de Christum / for hand bleff saa aff Jø
 derne i almindelighed kaldet / lige som den
 der

Forflaring offuer Christi

der vaar fød i Nazareth. Huor Christus
oc haaffuer været hos sine Forældre nogen
tid / paa det / at hand skulde kaldis Nazare-
nus, *Matth: 2. 23.*

Den største Part aff Folcket kallede
hannem *Nazarenum* til Bespaattelse / Thi
Galilea vaar it ringe foractet Land / oc Na-
zareth / som laa der vdi / meget ringere at
acte / som wi læser *Ioh: 1. 26.* at *Nathanaël*
figer til *Philippum*, Huad gaat kand komme
aff *Nazareth* / oc *Ioh: 7. 41.* spør Almen
spottelig blant huer andre / om Christus
skal komme aff *Galilea*. Oc i samme forbe-
melte Capitel / beder Phariseerne / at *Nico-
demus* skal randsage oc see / at ingen Pro-
phet er opstanden i *Galilea*.

Saa vil Jøderne her met / at de kal-
der hannem *Iesum Nazarenum*, giffue til-
fende / at *Iesus* er ingenlunde den Forloff-
uede *Messias*.

De Fattige oc skrøbelige / som begæ-
re hielp aff Christo / kallede *Iesum* almins-
delig *Dauids Søn* / effter som dennem
vaar loffuet en Frelsere aff *Dauids* Elect /

2. Sam:

p
2. Sam: 7. 12. etc.
de / *Matth: 9. 27.*
sum figende / Da
me dig offuer.

Lof / effter
gaa. Pa
skulde fu
et hand
ingen af
haaffuer
Diffe end
falning til Jende
samme Christi
Christi De
diffe gaa. Dauid
brugt disse samme
figer / *Palm: 105.*
Saluede / oc giet
ont.
2. Korfagen ti
ning / sauer Euan

2. Sam : 7. 12. etc. som wi læser om de to blinde / Matth : 9. 27. at de raaber effter Jhesum sigendis / Du Davids Søn / forbarme dig ossuer oss.

4.

Lede i effter mig / da lader disse gaa. Paa det / at det Ord skulde fuldkommis / huilket hand sagde / Jeg miste ingen aff dennem / som du hassuer gissuet mig.

Disse ord indeholder / 1. Christi Befalning til Sienderne. 11. Aarsagen til samme Christi Mandat oc Befalning.

Christi Befalning er denne / lader disse gaa. David i Christi Person hassuer brugt disse samme Christi Ord / der hand siger / Psalm : 105. 15. Rører ick ved mine Saluede / oc gører mine Propheter intet ont.

2. Aarsagen til denne Christi Befalning / sætter Euangelisten Johannes med disse

Fortælling offuer Christe

disse ord. Paa det / at det Ord skulde fulde
komme som hand sagde / Jeg miste ingen
aff dem / som du haaffuer giffuet mig / *Ioh : 17. 12.* vden Fordærffuellsens Søn / At
Scrifften *Psalms : 109. 2.* skulde fuldcome.
Det samme vilde Christus her skulde være
stadfæst / saa at ingen aff hans Disciple for
nogen forømmelsis skyld / paa hans side /
skulle bliffue fortabt. Men at Judas bleff
fordømt / det skede effter Scrifften / som
saae at Judas vilde icke lade sig omuende /
fra sin mæsfødde Ondskaff / som hand haaff-
de aff den første Adam / *Rom : 5. 15.* Men
hand heller vilde lade sig aff den samme
driffuis til Bærrighed oc Forræderi / mod
alle Christi Aduarsel. (*Ioh : 6. 70.* En aff
Eder er en Dieffuel. *Matth : 26. 23.* Hans
Haand er offuer Borde met mig / som mig
forraader. Judas / huad du gior / det gior
smart) oc derfor spaade Scrifften om hans
Ondskaff / oc Christus kalder hannem For-
dærffuellsens Søn / *Ioh : 17. 12.* icke at Gud
haaffde skabt hannem til at fordærffue / men
fordisaa / hand fulde sin fordærffuede Fa-
ders

ders Natur / oc
ved den hellig A-
Guds Børn til
11. For det
Fred offuer sine
Paaske Lammes /
i sig / naa fiender
de den gantze Hie-
Jern / At Esau
komme / at hand
sin / oc icke nogen
Esau : 23. 3.
111. For det
ne Fred vilde tro-
at hand land rædd
2. 9. oc befr den
hender / som den
fienderne land
hoffuet / mod
30. Enddøg / at
Guds Børn i
her haaffue Apost-
hermere / at Gud
Bogdelige maa

ders Natur / oc vilde icke lade sig igenføde
ved den hellig Aand. *Ioh: 3. 5.* som driffuer
Guds Børn til alle gaar / *Rom: 8. 14.*

II. For det Andet / liuser Christus
Fred offuer sine Disciple / at den Jigur i
Paaske Lammet / *Exod: 12.* skulde opfyldis
i sig / naar Fienderne bunde hannem / oc loa
de den gantfke Hiord (alle Disciplene) fare.
Item / At *Esaia* Spaadom skulde fulda
kommis / at hand allene skulde træde Pers
sen / oc icke nogen aff Folket met hannem.
Esa: 63. 3.

III. For det Tredie / At hand met dens
ne Fred vilde trøste sine Disciple oc Børn /
at hand kand rædde dem aff Fristelse / *2. Pet: 2. 9.* oc befri dennem aff alle deris Fienders
hender / som dem hade / *Luc: 1. 71.* Saa at
Fienderne kand icke røre it haar paa deris
Hoffuet / mod Christi Vilie / *Matth: 10. 30.* Enddog / at de Wgudelige kand haffue
Guds Børn i henderne paa sig / som de
her haffue Apostlene. Ja ieg vil sige end
ydermere / at Gud offte stikker det saa / at de
Wgudelige maa opspøde oc opholde Guds
Børn

Forflaring offuer Christt

Börn oc Tienere / som wi sec / at Moses
er opdragen i den Wgudelige Pharaonis
Hoffgaard / *Exod: 2. 10.* De at Gud vns
derlig spiser oc opholder hundrede Prophe-
ter aff Iesabels Bord / enddog hun hafde /
som hun meente / ihieslagent dem allesam-
men / *1. Reg: 18. 4.* Huilcket Elias oc tenet-
te / som wi læser *1. Reg: 19. 10.* At hand bes-
flager sig allene at være vndkommen fra
Iesabels Haand.

Den Siette Pre-
diken.

I *Luc. 22. 47.* De Judas
holdt sig til Iesum at
kysse hannem. *Matth. 26.*
49. etc. De sirax traadde hand
frem til hannem / oc sagde / Hel væ-
re dig Rabbi, oc kysse hannem. Ie-
sus sagde til hannem / min Ven /
huorfor est du kommen? *Luc. 22. 48.*
Iuda,

Iuda, forra
Een met m
Da traadde
der paa Iesum
Luc. 22. 49.
vaar anfring
vilde si sagde
re / si alle wi
Ioh. 13. 10. Da
it Euard / oc
effter den ypper-
oc hug det horn
oc den Euard
51. Da suard
lader dem dog
26. 52. etc. De
dit Euard i
tager Euarden
me met Euard
at Ieg ick kuni

Inda, forraader du Menniskens
 Søn met en Kniff / Matth. 26. 50.
 Da traadde de frem / oc lagde Hen-
 der paa IEsu / oc grebe hannem.
 Luc. 22. 49. De der de saae som
 vaare omkring hannem / huad der
 vildeste / sagde de til hannem / He-
 re / skulle wi sla til met Sværd?
 Ioh. 13. 10. Da haffde Simon Petrus
 it Sværd / oc drog det vd / oc slog
 effter den ypperste Præstis Svend /
 oc hug det høyre øre aff hannem /
 oc den Svend hed Malchus, Luc. 22.
 51. Da suarede IEsus oc sagde /
 lader dem dog giøre saa langt. Mat.
 26. 52. etc. De sagde (til Peder) stück
 dit Sværd i Balgen. Thi huo som
 tager Sværdet / hand skal omkom-
 me met Sværd / Eller meent du /
 at Jeg icke kunde bede min Fader

z

nu/

Forklaring affuer Christt

nu/ at hand tilskickede mig mere end
tolff Støck Engle. *Ioh. 18. 11.* Eller
skal ieg icke da dricke den Kalck/ som
min Fader gaff mig? *Matth. 26.*
54. Men huorlunde skulde Scriff-
ten fuldkommis? Det skal alt saa
gaa til. *Luc. 22. 51.* De hand rorde
ved hans øre/ oc lægte hannem.

Aff denne oplæste Text ville wi tuende
syncker saaregiffue. Det første skal være
om *Iude* Kyss. De huorledis Christus for-
klarer hannem denne Kyss / Det Andet/
indeholder S. Peders dristighed / At hand
hugger det høyre øre / aff den ypperste Præ-
stis Svend / som lagde Haand paa Je-
sum / De huorledis Christus vnderuisee
S. Peder / At det vaar icke ræt giort / at
hand brugte Sværdet mod Fienderne.

Det Første.

Om denne Kyss at tale ville wi an-
see disse smaa Puncter. 1. Huor Hellig oc
Bens

Denlig Judas
11. Huorfor
icke met andre
111. Om Judas
vorid.

Helvæ
Erke wi har
Hemphed oc
Et meget stort
Hvort Hellighed / at
se hvor andre en god
Er det oc icke en si-
at bekende en for si-
være / som mand gi-
vile / huor mand tar
ligheds Tegn at
sin Haand / oc tag
Dette altsammen
oc Mestere Christo
Men hvad
Vordens Hellighet
døe haffde Gains se
hand liffet Abel paa

Denlig Judas kommer til H x x x x.
 II. Huorfor hand vil saa met en Kyss/ oc
 icke met andre Tegn forraade Jesum.
 III. Om Judas hassuer nogle Brødre i
 vor tid.

I.

Hel være dig Rabbi.

HEr see wi hans vduortis Hellighed/
 ydmynghed oc Kierlighed. Er det icke
 it meget stort Tegn/ til Gudsfryctig-
 hed oc Hellighed/ at hilse huer andre/ oc yn-
 ske huer andre en god Dag/ en god Aften?
 Er det oc icke en stor ydmyngheds Tegn/
 at bekende en for sin Mestere oc Herre at
 være/ som mand gierne vil tiene oc være til
 vilie/ huor mand fand? Er det icke it Kier-
 ligheds Tegn at kysse huer andre/ eller kysse
 sin Haand/ oc tage Hatten aff til Guden?
 Dette altsammen beuiscr Judas sin Herre
 oc Mestere Christo.

Men huad ville wi siige om saadan
 Verdens Hellighed? Wi befender/ at Ju-
 das hassde Cains søde Mund/ met huileken
 hand liste Abel paa Marken/ oc saa ihuel-
 slog

A ij

slog

Sorklaring offuer Christe

flog hannem. *Genes: 4. 8.* At hand haffuer
her Jacobs Egnættig maal / oc Esaus
laadne Hender / met huilcke hand vilde be-
drage sin Fader / *Genes: 27. 22.* At hand
haffuer Joabs Hierte / som sagde til Ama-
sam sin Stalbroder / Fred met dig min
Broder / oc tog hannem ved Skægget met
sin høyre Haand / at vilde kysse hannem /
oc slicker hannem saa i hans Bug met it
Suerd / at hans Induol faldt paa Jor-
den / *2. Sam: 20. 10. etc.*

Om denne falske Iude søde hilsen er
spaad / *Psal: 41. 10.* Min Ven / som ieg for-
lod mig paa / som oed mit Brød / træder
mig vnder Fødder. *Psal: 55. 13. etc.* Der
som min Siende dog skændede mig / vilde
ieg det lide. De naar min Hadere truede
mig / vilde ieg skiule mig for hannem: Men
du est min Stalbroder / min Vepuisere /
oc min Rynding: Wi som vaare kjerlige
met huer andre imellem oss / wi vandrede
i Guds Hush tilsammen.

11.
Hui vilde Judas bruge en Kyss / oc icke
andre Tegn?

1. Jordi /

I. Fordi at *Iudas* vilde icke siunis aff Christo eller aff Discipleme at holde met Sienderne. Derfor bruger hand dette Venlige oc Broderlige Tegn / som er en Kyss. Huileket haffuer altid blant alle Folk / været it Venskaffs Tegn / hos Grækerne oc Jøderne / som wi læse hos *Xenophontem lib. 1.* (om *Cyri* optuctelse) At der *Cyrus* haffde saa vel vdskuldt Glasset / oc met saa stor hoffuiskhed antuordet sin Alde Fader *Astyages* det / som *Sacan* Skenckeren gjorde / da falder *Cyrus* met stor Venlighed om sin Alde Faders Hals / oc kysser hannem. At det haffuer været i brug hos Ebrecerne / see wi *Genes. 45. 15.* Huor *Joseph* kysser sine Brødre aff stor Kierlighed. Wi læser oc / at *Raguel* oc *Anna*, kysser deris Frende / den unge *Tobiam*, oc deris Daatter *Saram*. *Tob. 7. 6.* Item, *10. 13.* S. Pouel *1. Cor. 16. 20.* befaler at de skulle hilse huer andre indbyrdis met en hellig Kyss. Oc *Dauid Psal. 2. 12.* befaler oc / at kysser Sønnen. Det er / at beuise hannem en vnderdanig Tro / Lydigheid / baade induortis oc vduortis aff it

R iij

reene

Forklaring offuer Christi

reent oc fuldkommen Hierte. Denne Kiets
lighed vilde Judas siunis at haffue til
Christum/ derfor kypte hand hannem.

2. Derneft / at Jøderne kunde være
dis mere viffe paa / huem de skulle tage / oc
met dis store Behendighed / i det hand bliff-
uer kypt / tage fat paa hannem / oc binde
hannem.

3. Haffuer Judas oc Stalbrødre?
Sandelig disse / som Christus taler om /
Matth: 15. 8. Dette Folk holder sig til
mig met sin Mund / oc lærer mig met sine
Læbe / Men deris Hierte ere langt fra mig.
Matth: 7. 21. De skulle icke alle / som sige
til mig / H E X X E / H E X X E / kom
me i Himmerigis Rige. Vilde wi Sand-
hed bekende / da gaar det jo saa til / wi kom-
me jo mange daglig for H E X X E N /
at høre hans Ord / oc befender oss for arme
Syndere for hannem / oc loffuer hannem
all trostæff / Men huo er den / som legger
vind paa / at leffue effter Ordet / som hand
hører / oc givr effter det hand loffuer Gud?
See wi icke / at det gaffuede den Søn intet /
som

for
som loffuede
gaard / fordi
21. 30. Siger
være Salige /
Ord / Luc: 11. 28
ere icke Røstende
wen / Men de som
icke Røstende. Ch
gner dem / som
være effter / ved
si Haff paa lre S
rer hand dennem
H E X X E oc J
der / huor er da m
Herre / hui frpæ
alle om Sønders
oc lader oss viffe
Psalm: 2. 12. De
le affslaa Spæde
at kypte met Judas
Dyrligste
H E X X E saa han
nere / Proverb: 27
kypte mig offte. N

som loffuede at vilde gaa i Faderens Vins
gaard / fordi at hand icke ginge? *Matth: 21. 30.* Siger Christus icke dennem allene at
være Salige / som hører oc beuarer hans
Ord / *Luc: 11. 28.* De *Paulus Rom: 2. 13.* de
ere icke Retfærdige for Gud / som høre Lo-
wen / Men de som giøre Lowen skulle bliff-
ue Retfærdige. Christus *Matth: 7. 26.* Li-
gner dennem / som høre Ordet / oc icke giør
re der effter / ved den Mand / som bygger
sit Hus paa løs Sand. *Malach: 1. 6.* swa-
rer hand dennem / som kalder hannem
H E X X E oc Fader / Er Jeg eders Fa-
der / huor er da min Vre? Er Jeg eders
Herre / hui frygte i mig icke? Ja wi raabe
alle om Syndernis forladelse / *Psal: 32. 6.*
oc lader oss tycke / at wi kysse Sønne /
Psal: 2. 12. Men saare saa ere wi som vil-
le affstaa Synden. Huad er det andet / end
at kysse met *Juda H E X X E X?*

Disligeste / lige som disse handle met
H E Xren / saa handler de oc met hans Ties-
nere / *Proverb: 27. 6.* De som mig hade /
kysse mig offte. *Psal: 62. 5.* De tencke ickun

R iij

huor

Fortælling offuer Christ

Huorledis de kunde sordærffue / de ere flitige
i Løgn / giffue gode ord / Men i hiertet bars
de de / Psal: 12. 3. Den ene taler med den an-
den vnyttige Ting / oc smigrer / oc lærer aff
vsamdreectelige Nierte. Psalm: 55. 22. etc.
Deris Munde ere blødere end Smør / oc
de haffue dog Strid i sinde. Deris ord ere
smidigere end Olie / oc de ere dog dragne
Suærde. Saa lader off nu vel foruare off /
oc tencke paa dette Exempel / oc komme ihu
det / som Micheas 7. 5. etc. spaar om / In-
gen tro sin Næste / Ingen forlade sig paa
Førsterne / foruar din Munds Dør / for
den som soffuer i din Arm / Thi Sønnen
foracter Faderen / Daatteren sætter sig op
mod Moderen / Sønnens Hustru imod
sin Mands Moder / oc Menniskens eget
Hus Folck ere hans Fiender.

Min Ven / huorfor est du kom-
men?

Her see wi / huor Christus tager
imod Indam. Sandelig hand giffuer her
tillende sin offuermaadige store Laalms-
dighed

ph
dighed oc
derledis tager
spaar stille / oc
foruaderen fald
Jesus lende de
etc / Sam: 7. 2
Dog alligeuel k
Den oc Staller
Her skulle m
Christus kalder
Sandelig icke for
Hæxre oc Frelse
Den / Thi Efr
Den / som met m
aff Duffudena
foracter alle Efr
70. Item, 13. 21. oc
for Menniskens
ge fortrædelig /
Satan gaa ind
foruader sin M
oc Satan icke bo
huor andre / Luc
den kommer icke o

dighed oc Sæctmodighed / at hand icke anders
ledis tager imod sin Forræder / end hand
staar stille / oc lader sig kysse / oc hører at
Forræderen kalder hannem sin Mestere / oc
Jesus kende dog vel hans Hiertens tan
cker / *Psalm: 7. 10.* oc hans forsæt / *Ioh: 13. 11.*
Dog alligeuel kalder hand hannem sin
Ven / oc Stakbroder.

Her skulle vi dette vel acte / huorledis
Christus kalder sin Forræder sin Ven /
Sandelig icke for den Sag skyld / at vor
Hædre oc Frelser Christus / vaar nu Jude
Ven / Thi Christus kand icke være hans
Ven / som met vilie oc beraad hu / gaar hen
off Dieffuelens indskiudelse *Ioh: 13. 2.* oc
foracter alle Christi paamindelser / *Ioh: 6.*
70. Item, 13. 21. oc holder sig der offuer hellig
for Mennisken / *Matth: 26. 25.* oc tør spør
ge forrædelig / er det Jeg? De saa lader
Satan gaa ind i sig / *Ioh. 13. 27.* saa at hand
forraader sin Mestere. Nu kand Christus
oc Satan icke bo i it Huse / Thi de ere imod
huer andre / *Luc: 11. 23.* oc Luset oc Mæ
cket kommer icke offuer eens / *2. Cor: 6. 14.*

R v

Ven

Forklaring offuer Christ

Men Christus kalder hannem sin
Ven/ for den Sags skyld/ at Judas holt
sig at være Christi Ven. Derneft/ fordi
at Christus haaffde giort hannem saa man-
ge Vens Gierninger / kaldet hannem til
sin Apostel / oc ladet hannem see oc høre si-
ne vnderlige Gierninger / huilecke all Ver-
den forundret sig paa. Det kaster HÆX-
ren Judas for / oc beder hannem betencke/
huad Vens stycke / hand her beuifer igen.
Lige saa taler *Mich: 6. 3.* Wie Folck/ huad
haaffuer ieg giort / oc huor met haaffuer ieg
giort dig skade / sig mig det? *Matth: 23. 37.*
Jerusalem/ Jerusalem/ huor offte vilde ieg
samle dine Børn / som en Høne sine Kyl-
linge vnder sine Vinge?

Her aff bør off at lære/ at wi icke met
mangfoldige Skendsoord / offuerskender
vor Wuen/ Men wi langt heller aff Chri-
sti Exempel skulle være Taalmodige / oc
haaffue metlidighed offuer vor Næstis Elen-
dighed/ oc saa meget som mueligt er / holde
Venskaff met alle Mand / *Rom: 12. 18.* oc
end oc saa giffue dennem baade at æde oc
dricke/

bride / som El
vilde sange han
S. Poul oc be
oc i saa maade be
Hoffuet.

Juda / for
stins E

Her aff fand

kan / som men
som atter deris
der mene at Gud
for hand tier stille
her see de / at hand
frette deris Gierni
so. 21. oc skal føre til
i Mordet / oc aade
1 Cor. 4. 5. De i sin
i sin vrede / oc han
Ejre / lige som El
knuk dem. *Psalm: 2*
rich 23. 25. etc. S
tender ved sig selff
Mordt omring n

dricke / som *Eliseus* gjorde ved de *Syrer*, som vilde fange hannem / 2. *Reg*: 6. 22. huilcke *S. Pouel* oc befaler oss at giøre / *Rom*: 12. 20. oc i saa maade bære gloende Kull paa deris Hoffuet.

Juda / forraader du Menniskens Søn met en Kys?

Her aff kand alle wforstandige Folck lære / som mene / at der er ingen Gud til / som acter deris Ondskaff / *Psal*: 14. 1. ja / der mene at Gud samtycker met dennem / for hand tier stille en tidlang. Sandelig her see de / at hand skal straffe dennem / oc sætte deris Gierninger for deris øyne / *Psal*: 50. 21. oc skal føre til Liuset / det som skiult er i Mørcket / oc aabenbare Hierternis Raad / 1. *Cor*: 4. 5. De i sin tid skal hand tale til dem i sin vrede / oc hand skal sla dem met it Jerns Spjæ / lige som Leerpotter skal hand sønderknuse dem. *Psal*: 2. 5. It Menniske / siger *Sirach* 23. 25. etc. Staar op aff sin Seng / oc tænkter ved sig selff / Huo seer mig? Det er Mørcke omkring mig / oc Væggene skiute mig /

Forflaring offuer Christi

mig / saa at ingen seer mig / huem skulde ieg
sky? Den Allerhøyeste acter mine Synder
icke. Denne skyer alleniste Menniskens Øs
yen / oc tencker icke / at Herrens Øyne ere
meget klarere / end Solen / oc see alt det
som Menniskene gipre / oc skue oc de lønlige
Braaer / Hand kender alle ting / sørend de
bliffue skabte / saa vel som naar de ere skab
te. Den samme Mand / skal straffis aas
benbarlig i Staden / oc hand skal forrassis /
naar hand tager sig mindst vare.

Det Andet Stycke.

Tre smaa Puncter indeholder dette
Andet stycke. I. Aarsagen til S. Peders
Gjerning. II. Gjerningen i sig self. III.
Christi Dom oc Mening om denne Gier
ning.

I.

De traadde frem / oc lagde Hen
der paa Jesum / oc grebe han
nem.

Denne Yødernis Tyranni / gaar
S. Peder saa hart til Hjertet / at hand
huers

huerten acter
ms. Men giff
dem / oc spær a
Endog a
ning a loelig
her off allere. I
den a offe Aarsa
Enthid. lesabe
mismodighed / a
for sin forfulde ha
Angelse Verden
me. Matth. 18. 7. I
der vaare Aarsag
II. 7. etc.

Demasi /
eget Liff / naar h
hans Lemmer ere
der haffuer sit e
sum / hand er C
Hørledis at m
ochang gaa off
tøffuge oc Hielp

huereken acter sit eget Liff / eller Sienders
nis / Men giffuer sig hastelig ind iblant
dem / oc sparer ingen.

Enddog at denne S. Peders Giers
ning er daarlig / saa haffue wi alligenel
her aff at lære. 1. At den wgudelige Ver
den er offte Aarsag til Guds Børns store
Syndfald. Iesabel vaar Aarsag til Elie
wtaalmødighed / at hand begærede at dø /
for hun forfulde hannem. 1. Reg. 19. 4. Den
Kjgløse Verden forarger offte de Frome
me. Matth. 18. 7. Salomons Hedniske Quins
der vaare Aarsag til hans Affguderj / 1. Re.
11. 7. etc.

Der næst / At ingen bør at spare sit
eget Liff / naar hand seer / at Christus oc
hans Lemmer ere i Nød oc Fare. Thi huo
der haffuer sit eget Liff kiere end Chris
tum / hand er Christo ick verd. Matt. 10. 37.
Hvorledis at wi nu lader vor Næstis Nød
oc trang gaa off til Hierte / saaer den Nøds
tørffte oc Hielpeløse vel at finde.

Giers

Sorflating offuer Christi

2.

Gierningen.

Simon Petrus haffde it Suerd/
det drog hand vd / oc slog effter
den yppersie Præstis Euend/
oc hug det høyre øre aff han-
nem / oc den Euend hed Mal-
chus.

Johannes Euangelist met stor flid
beskriffuer oss S. Peders Strid / som hand
holder paa sin Hærris vegne. 1. Siger
hand / at Peder Apostel haffde it Suerd.
2. Huem hand slog effter i synderlighed.
3. Huad for Skade hand gjorde Fienden.
4. Huad den Fiende hed.

1. Da haffde Simon Petrus it
Suerd. Johannes met dette ord / Da/
giffuer tilkende / at S. Peder bar icke al-
mindelig Suerd ved sin Side. Men her
siges hand at haffue it Suerd. Giffuer
der met tilkende / at S. Peder haffuer for-
maet sin Mesters ord / (Luc. 22. 36. Der
hand

hand siger /
hand siges sin
meget enfoldig
Verdlig Suerd
met. Derfor h
her it Suerd til
Christus icke haffd
effter hand vilde ic
Suerd / Men ha
Wied de maa fo
hand vilde de skulle
lige Suerd / som
12. Ephes. 6. 17. oc
den / Matth. 26. 4.
Her aff sta
Vnder / at det ga
Kirke / At det ha
vnder tiden siges
staais / end oc aff
vel oplærde i S
S. Peder vaar.

Elog effter
stis S

hand siger / Huo der ickē haffuer Suard /
hand sælge sin Riortel / oc kibe sig Suard /
meget enfoldelig / at hand skulde kibe sig it
Verdslig Suard / oc sla Siender fra sig
met. Oc derfor haffuer hand nu saa lige
her it Suard til rede. Hvilcken Mening
Christus ickē haffde. Thi / som wi see her
effter / hand vilde ickē befries met Verdslig
Suard / Men hand spaaer dem om den
Wfred de maa foruente sig / til hvilcken
hand vilde de skulle berede sig / met Aander
lige Suard / som er Guds Ord / Ebre. 4.
12. Ephes. 6. 17. oc met Baagen oc met Bes
den / Matth. 26. 41.

Her aff skulle wi lære / at det er ickē
Vnder / at det gaar endnu saa til i Christi
Kircke / At det som i en god oc ræt mening
vndertiden sigis / offte vrangeligen for
staais / end oc aff dennem / som skulde være
vel oplærde i Christi egen Schole / som
S. Peder vaar.

2.

Slog effter den ypperste Præ
stis Suend.

Sander

Forklaring offuer Christe

Sandelig / dette er her vel værd g
mercke. Effterdi den ypperste Præst Caji-
phas, hæffde nu saa forbitret sig mod Je-
sum / at hand endelig hæffde dømt hannem
til Døde / *Ioh. 11. 50.* oc sagde / at det vaar
gaat / at it Menniske døde for Folket. Dis-
sligeste hæffde hand anammet Wisdoms-
mens Nøgle / oc dog huereken self vilde
indgaa / icke heller vilde hand tilstede andre
som vilde indgaa / at komme ind / *Luc. 11. 52.*
Saa hand vaar en ræt Vandelig Tyff oc
Mordere / som kom for Christum / *Ioh. 10.*
2. Derfor skeer det oc ræt / at Peder besyn-
derlig rammer paa hans Tiener / at giffue
hannem der med tilkende / at hand self skal
de snart dø / som en Tyff oc Mordere.

Dernæst / at lære oc vnderuise alle
Tienere / at enddog de hæffue Befalning oc
stor Myndighed til at giøre det onde / dog
ere de icke der med vndskyldede for Gud /
Men Gud skal sticke det saa / at Suerdet
skal komme offuer deris eget Hoffuet / som
vi her see. *De Esther, 9. 9. etc.* læse vi / at
de femhundrede Mend / som Aman hæffde
vde

vsfendte at sla de wskyldige Jøder ihuel/bliff-
uer selff slagne / oc Amans Ij Sønner
met dem. Saa bliffuer da / baade den som
vsfendis / oc den som vsfender / at giøre de
wskyldige Ont / selff straffet.

3.

De hug det høyre øre aff han- hannem.

Det høyre øre mister hand / som en
ræt hoffuet tyff pleier at straffis paa. Først
fordi / at hand samtyckte met den Aandelige
Tyff / som nu sagt er. 2. Fordi hand haff-
de icke haffte øre til at høre Guds Ord met /
Matt. 13. 9. Saa straffis hand paa det samme
lem som hand synder met. 3. At her met skul-
le giffuis tilkende / at mange aff store Her-
rers Tienere haffue ickun det venstre øre at
høre met. Det gode at høre oc føre for Her-
rerne / der i ere mange døffue. Men huad
det onde anlanger / der i ere de nock flittige
oc redebøn til det værste at fremsføre.

4.

Den Euend hed Malchus.

£

Malchus

Forflarting offuer Christe

Malchus er it Ebreiske ord / oc liuder
paa Danske / den som regnerer / eller haffs
uer Herredom. Saa vil Euangelisten paa
minde oss / at denne Tienere haffuer rettes
lig suaret met Gierning til sit Naffn / saa
hand haffuer iblant dem alle været en ret
Hoffuistalck / som haffuer vel fortient / at
hand miste Dret. Saa haffue de her aff
Trost / som endnu lader sig finde at regære
i det Onde / at de oc i sin tid skal faa det / som
de fortienet / effter som Gud vil oc giffue
huer endelig effter sin Gierning / *Matth. 16.*
27. Rom. 2. 6. Farer icke vild / Gud lader sig
icke spaatte / Thi huad som it Menniske
saaer / det skal hand høste / Huo som saaer
i sit Ridd / hand skal høste Jorderffuelsen
aff Riddet / Men huo som saaer i Aanden /
hand skal høste det euige Liff aff Aanden.
Galat. 6. 7.

Christi Dom om S. peders Gierning.

S. Peders Gierning siunis for Ver
den at være ret oc velgiort. 1. Fordi hand
haffuer Moses Exempel for sig / der slog
den Egypter ihjel / som offuersale den E
breer / oc Moses gjorde ret der vdi / *Exod. 2.*

II. etc.

11 *Ec.* Derneft haffuer hand Scrifftens
Befalning/ *Proverb. 24. 11.* Redde den/ som
mand vil fla ihuel/ oc holt dig icke fra den
som mand vil dræbe. For det Tredie/ haff-
de hand oc loffuet/ at hand vilde gaa i Dø-
den met Christo/ *Ioh: 13. 37.* Disse ere vel
i nogle maade Vndskyldninger/ men alle
for ringe/ som wi ville nu faa at høre aff
Christo.

Da suarede Jesus oc sagde/
lader dem dog giøre saa
langt.

Disse Christi Ord til Disciplene i
almindelighed befatter / 1. Christi Befal-
ning / at Disciplene skulle icke røre noget
Sværd imod Fienderne. For det Andet/
trøfter hand Disciplene/ at de skal intet fry-
tte for Fienderne / Thi de kunde intet giøre
mere/ end Christus vil tilstæde dennem/ som
disse ord beuifer/ Lader dem giøre saa langt/
Som Christus vilde sige/ All deris Mæce
haffuer ieg i mine Hender/ derfor giøre de
saa langt/ som ieg vil tilstæde/ oc icke lenger.

¶ ij

Den

Forklaring offuer Christ

Den samme Trøst haffue oc alle de / som
frygte Gud / at icke end Satan fand røre
noget / vden Guds Tilladelse / som Jobs
Historia lærer / Job. 1. 10. &c. Haffuer du ey /
(siger Satan) benåret Job hans Huff / oc
alt det hand haffuer trint omkring? Her
sagde til Satan / see / alt det hand
haffuer / være i din Haand / vden alleniste /
leg icke din Haand paa hamnem self / Cap. 2.
6. See der / Hand være i din Haand / dog
spar hans Liff. Her see wi / at Gud maa
forscriffue i stycke vijs / huor vijt Satan oc
hans Lemmer maa raade oc regære.

Jesus sagde til Peder / stic dit
Sværd i Valgen.

1. Thi huo som tager Sværd /
hand skal omkomme med
Sværd.

At tage Sværdet / er at heffne sig
self / oc icke vil løffue effter de forordinere
de Offrigheds rette Straff / hvalcke Gud
haff

pinde
haffuer offuer
de til Straff /
ville lade sig nep
ne sig self / oc skal
den Lou som giff
euia liffet ved
ur Dommens
væggis / Thi
effter sit eget Tille
Saa er dette
hvalcken Christus
hand gior icke
ning kommer
Lader oss her aff
at vi icke selfuer
vor Hasmødi
S. Pouel / Rom
vi skulle icke
den rum / oc
betale / Dent: 3
Aff dette
ingen wenighed
huor Christus
re Straff eller

haffuer offuerantvordet Suerdet / de Dns
de til Straff / *Rom. 13. 4.* som der met icke
ville lade sig nøye / men ville endeligen heffne
sig self / de skal vide her aff Christo / at
den Low som giffuen er / *Gen: 9. 6.* den vil
ewig bliffue ved Mact. Den som vdgiffue
uer Menniskens Blod / hans Blod skal oc
vdgiffuis / Thi Gud skabte Mennisken
effter sit eget Billede.

Saa er dette den første Aarsag / met
huileken Christus vil lade Peder forstaa / at
hand givr icke set / oc at hand met sin Giers
ning kommer Guds heffn offuer sig self.
Lader oss her aff lære / at voete oss for skade /
at wi icke selfuer vdpser vort eget Blod met
vor Hastmodighed / men langt heller liude
S. Pouel / *Rom: 12. 19.* som raader oss / at
wi skulle icke heffne oss self / men giffue vres
den runt / oc Gud Heffnen / Thi hand vil
betale / *Deut: 32. 35.*

Aff dette som sagt er / see wi / at der er
ingen wenighed imellem *Matthæum 10. 10.*
Huor Christus forbiuder Disciplene at bæ
re Staff eller Riep met sig / De imellem

L iij

Lucan

Forklaring offuer Christi

Lucam 22. 36. Nuor Christus beder / at de
skulle sigbe dennem Sværd. Thi hos *Mat-*
thæum befaler hand / at hans Disciple skal
faste all deris Omhu paa hannem / Oc hos
Lucam raader hand dennem til at vaage oc
bede / at den som de skulde haffue fast deris
Omhu paa / vil fri dennem fra all W
lycke oc Fare.

II.

Eller meent du / at ieg icke kunde
bede min Fader nu / at hand til-
stickedede mig mere end tolf stock
Engle ?

Her viser Christus S. Peder / at
hand tencker alt for ringe om Christo.
Hand kommer icke ihu / huad ic Christusne
Menniskis Bøn formaa hos Gud. Hand
tencker icke paa / at Gud sende sine Engle i
de Ahsyriers leyr / som sloge den gantske Leyr
paa Glucten / der *Esaïas* oc *Ezechias* Røn-
ning i Jerusalem gjorde deris Bøn til Gud
imod *Senacheribs* Forhaanelse / *2. Paral. 32.*
20. &c. som skede 700. Aar for Christi føds-
sel.

sel. Hand tenck
er i Daniels tid
haffuer offuer
den Kongelig
Kongens Land
haffuer Mennisk
Straffing / saa
re Kræfft. Derfor
kunde bekomme tolf
hoff gieris. De nu
kunde paa en Na
ihel iblant Aggre
en Engel kunde fre
nis mangfoldighed
get mere end tolf
sum / om hand vil

Med dette ord
saa / huad Men
Næste. Peder kun
at vore i stor mægt
hand saa tilstodde
hindis oc sangis /

sel. Hand tænkter ick heller paa/ huad sted
er i Daniels tid/ *Dan: 10. 13.* der en Engel
haffuer offueruundet den Første (det er/
den Kongelig Hoffdieffuel) i den Persers
Kongerigis Land/ effter Daniels Bøn.
Haffuer Menniskens Bøn haffte saadan
Krafftighed/ saa haffuer Christi Bøn mee
re Krafft. Derfor siger Christus/ at hand
kunde bekomme tolfst flock Engle/ om be
hoff gioris. De nu vide wi/ at en Engel
kunde paa en Mats tid sla alle Førstesodde
ihiel iblant Egypterne/ *Exod: 12.* De at
en Engel kunde frelse Israel fra Egypters
nis mangfoldighed/ *Exod: 14. 19.* Huor mes
get mere land tolfst flock Engle frelse Chris
tum/ om hand vil befale det.

Nu.

Med dette ord/ Nu/ aabenbarer Chris
tus/ huad Mening der er i S. Peders
Hierte. Peder kunde vel tænkke/ Christum
at være i stor wgunst hos Faderen/ for
hand saa tilstædde/ at hans Søn skulde
bindis oc fangis/ Derfor ratter Christus
L iiii hans

Fortælling offuer Christu

hannem met dette ord/ Nu/ oc vil lære hans
nem/ at hand er saa mechtig hoff Faderen/
oc i saa stor Gunst/ som hand nogen tid til-
forn haaffuer været/ saa at vilde hand/ da
kunde hand bekomme aff Faderen tolf skock
Engle/ men nu vil hand icke/ Thi det er
baade Sønnens oc Faderens vilie/ at saas-
dant skal skee.

Derneft vil Christus paaminde sine
Børn met samme ord/ at de skulle icke met
Elisei Tiener/ 2. Reg: 6. 15. &c. tuile i mode-
gang/ fordi at de kunde icke strax see met Es-
gemlige Dyne/ Guds Engle/ oc rige Bis-
stand/ Men de skulle langt heller bede Gud/
at hand vil oplade deris Aandelige oc Tro-
is Dyne/ met huilcke de kunde effter Mosiss
Exempel/ Ebre: 11. 27. see den vsiunlige
Guds Bistand oc Beskyttelse. De met
Konning David/ Psal: 3. 7. frimodeligen
sige/ Jeg frycter icke for ti Tusinde/ som
legge sig trint omkring mod mig. Psal: 16.
8. Jeg haaffuer sæt H E X X E R altid for
mine Dyne/ Thi hand er hos min høyre
Haand/derfor bliffuer ieg vel ved. Psal. 27. 1.

H E X

He x x e r
hed/ for huen si-
er mit Hoffe Kra-
grue. Derfor oc
stander oc fiende
Kied/ skulle de si
Stridshar legger
frygt mit Hierte
begyndis imod mi
paa hannem.

Eller skal ie
Kaldt som
Met disse
kende/ at Veders
bede oc Kald/ til
Fader haaffuer
som er/ at lide
stelige Rigt.
At hand
(som tilforn er
vijs) eller oc effte
pde i Guds bud

H E R R E N er mit Liuss oc min Salig-
hed/ for huem skulde ieg fryete. **H** E R R E N
er mit Liffs Krafft / for huem skulde ieg
grue. Derfor om de Onde/ mine Mod-
standere oc Fiender vilde til mig / at øde mit
Rigd / skulle de støde sig oc falde. Naar en
Stridshær legger sig end imod mig / da
fryeter mit Hierte dog icke. Naar Striden
begyndis imod mig / da forlader ieg mig
paa hannem.

III.

Eller skal ieg icke da dricke den
Kalck som min Fader gaff mig.

Med disse ord / giffuer Christus til-
fende / at Peders Krig er imod hans Em-
bede oc Rald / til huilket at vdrætte hans
Fader haffuer send hannem til Verden/
som er / at lide Død oc Pine for det Mennis-
skelige Rign.

At hand kalder sin Pine en Kalck/
(som tilforn er omtalet) det er i Figurlig
viiss/ eller oc effter den stæck / som mand ples-
kede i Gæstebud at sætte huer sit Beggere
L v faare/

Forflaring offuer Christe

faare / Eller oc effter Lagers maade oc skick /
som pleye at forseriffue / eller at tilsticke de
Sunge en vis Driek / oc vnder tiden skarp
nock. Eller oc er den maade at tale met / tas
gen aff Nedningers viss / som pleye at for
sticke en Forgiffte i Fængsel til dem / som skul
le dø / at de kunde dricke dennem Døden til.
Som wi læse / at *Socrates* der hand vaar
fast i Fængsel / bliffuer hannem send en for
giffuig Driek aff Offrigheden / saa hand
døde der aff / *Laert: Lib. 2. om Socratis*
Leffnet.

Om min Fader gaff mig.

Her befender Christus den Tredie
gang for sine Disciple / at Gud er hans
Fader / oc aff it Faderligt Hierte haaffuer
skencket hannem Døden / som i en vis form
oc Glass / Paa det / at de skulle tencke her
paa / naar de ogsaa komme i Nød / at Gud
er da alligeuel deris Ven oc Fader / enddog
hand aff sin Retfærdighed reffser dennem.
Lore: 12. 6. Den som H E R R E N elsker /
straffer hand / oc hudstryger det Barn / som
hand ananner.

Dislis

pin
Dislis
skulle lære her aff
Satan eller Men
men Gud Fader
Børn aling til gode
de David. Der som
fender David / at
at ham / 2. Sam: 11.

Hvorlunde
kommis

Her se wi de
at Peder gjorde daa
Suerd imod disse
den hellige Scrit
Iob: 10. 35. End
Christus *Mark: 3.*
Jorden forgaa / sk
staf eller Priests so
steer altsammen.
Jord forgaa / Men

Det skal al

Disligeste at de i deris Modgang/
skulle lære her aff Christo/ icke at tillegge
Satan eller Menniskene deris Modgang/
men Gud Fader/ som forarbejder sine
Børn alting til gode/ Rom. 8. 28. Saa giors
de David. Der Semei bandet hannem/ be-
fender David/ at Gud haaffde befalet Semei
at bande/ 2. Sam: 16. 11.

IIII.

Huorlunde skulde Scrifften fulds-
komnis?

Her see wi det Fierde/ som beuifer/
at Peder gjorde daarlig/ at hand vddrog
Euercd imod disse Fiender/ som er imod
den hellige Scrifft/ som aldrig kand ryggis/
Ioh: 10. 35. Sandelig siger ieg eder/ siger
Christus Matth. 5. 18. indtil Himmelen oc
Jorden forgaa / skal icke den mindste Bog-
staff eller Pricke forgaa aff Lowen/ før det
skeer alisammen. Luc. 21. 33. Himmel oc
Jord forgaa / Men mine Ord forgaa icke.

V.

Det skal alt saa gaa til.

Na

Forclaring offuer Christi

Her siger Christus bart vd/ at S.
Peders Sierning er tuert imod Guds Forsæt/
huilcket endelig staar wryggelig. Thi
Gud er icke som it Menniske der kand liue/
eller angre det hand siger/ Men huad hand
siger/ det suldkommer hand/ oc huad hand
taler/ det stadfester hand/ Num: 23. 19. Nu
haffuer Gud sagt/ Gen: 3. 15. At Ormen
skal knuse Quindens Sæds hæl. Derfor
maa det alt saa gaa til.

Her haffue wi en synderlig Trøst/
imod all Klendighed/ Thi Gud haffuer
loffuet/ Esa: 25. 8. At hand vil tørre Graas
den aff sine Børns Dyrne/ oc at hand vil
føre dem i sin egen Tabernackel/ Ioh: 14. 2.
De spise dennem offuer sit eget Bord/ Mat.
8. 11. Huilcket oc wryggelig skal holdis/ for
di at Guds Mund haffuer det oc forloffuet
oc tilsagt.

De hand rørde ved hans pre/
oc lægte hannem.

Som Christus haffuer raad/ først i
almindelighed alle Disciplene/ oc siden i be
synder

synderlighed E.
oc Spagfardighed
Saa lade
Exempel/ hvarom
sine Siender som
binde hannen/ Saa
foruden Børn/ Pen
lager hans Døt lge
gen.
Hid skulle hane
for vende dets
langt de ere fra
lige Gud/ som siag
sker eders Siender
eder hande/ Eder
de/ Bedet for dem
forfølge eder/ De
Faders Børn i
der sin Soel op
uer de gode/ oc
fardige oc Wret
Guds Prophete
de Ieroboam, hvis
hand vilde haffue

synderlighed S. Peder til Taalmodighed
oc Spagfærdighed.

Saa lader hand dennem see sit eget
Exempel/ huordan hand er til sinds imod
sine Fiender/ som der mest tracter effter at
binde hannem/ Sandelig saaledis/ at hand
foruden Bøn/ Pendinge eller Fortieniste/
læger hans Dre igen/ som vaar affhug-
gen.

Hid skulle hine Hefngærlige Mennis-
sker vende deris Dyne/ see oc acte huor
langt de ere fra Christi Aand/ oc hans hel-
lige Bud/ som siger/ *Matth. 5. 44. &c.* El-
sker eders Fiender/ velsigner dennem som
eder bander/ Gjør dem gaar som eder ha-
de/ Beder for dem/ som gjør eder skade/ oc
forsølge eder/ Paa det/ at i skulle være eders
Faders Børn i Himmelen. Thi hand la-
der sin Soel opgaa offuer de onde/ oc offe-
uer de gode/ oc lader regne offuer de Ret-
færdige oc Vretfærdige. Saa læse wi/ at
Guds Prophete hassuer bedet for sin Fiens-
de Ieroboam, hvis Naand bleff visnet/ i det
hand vilde hassue gjort Propheten skade.

D

Sorflarting ossuer Christus

Da beder de alligeuel Propheten til Gud /
saa hans Fiendis Haand kom til sig igen /
1. Reg: 13. 6.

2. At Christus læger sin Fiende / som
haffuer bundet hannem / der met beuiser
hand sig at være en meelig Gud de H & A
X & / de fand læge alt hvad hand vil / for
uden Plaster oc Embrælle / *Sap: 16. 12.* all
genel at hand staar bunden / Saa at Dis
ciplene skal ingen Marsag haffue til at mis
trøste om hannem. Ja at alle som tro paa
hannem skulle være visse paa / at de i hans
Saar skulle haffue en krafftig Lægedom.
Esa: 53. 5.

Den Siuende Pre
diken.

M *Atth. 26. 55.* Paa den tid
Luc. 22. 52 sagde Jesus
til de ypperste Prester oc
Hoffuismændene for Tempelen / oc
de Eldste / som vaare komne til
han

pint
hannem / Ja
til en Hoffu
Stenger. Mar
mig. Haffuer
hos den / oc ha
oc i lagde ick en
Luc. 22. 52. Men
me / oc Mordet
49 paa det Eri
mis. *Matth. 26.*
sammen stot /
Skrifti skulde
50. oc. Da for
ne) hannem / oc
en yng Karl / so
ter / hand vaar
paa sit bare Leg
le grebe hannem
Vintladet / oc fi
Ioh. 18. 12. Men

Hannem/ I ere vdgangne/ lige som
til en Koffuer/ met Suerd oc met
Stenger. *Matth. 26. 55.* at fange
mig. Haffuer ieg dog daglige sidet
hos eder/ oc haffuer lært i Tempelen/
oc i lagde icke en Haand paa mig.
Luc. 22. 53. Men dette er eders Ti-
me/ oc Mørckens mact/ *Marc. 14.*
49. paa det Scrifften skal fuldkom-
mis. *Matth. 26. 56.* Men det er alt-
sammen skeet / at Propheternis
Skrift skulde fuldkommenis. *Mar. 14.*
50. &c. Da forlode alle (Disciple-
ne) hannem/ oc flyde. Oc der vaar
en yng Karl/ som fulde hannem eff-
ter/ hand vaar klæd met it Linclæde
paa sit bare Legeme/ oc de unge Kar-
le grebe hannem/ Men hand slap
Linclædet / oc flyde nogen fra dem.
Ioh. 18. 12. Men Skaren/ oc den off-
uerste

Forflaring offuer Christi

uerste Hoffuikmand / oc Jødernis
Tienere / toge JEsu oc bunde han-
nem.

I Den Femte Predicken / loffuede wi at
vilde forgiffue den Samtale / som Christus
haffde met Sienderne / som fangede han-
nem. Men Judas / Forræderen met sin
falske Kyss / dissigeste Peder met sin daarlig
Strid / gaffue H ~~æ~~ ~~x~~ ~~x~~ ~~æ~~ ~~n~~ Aarsag / at
opholde samme Tale til Sienderne / oc vens-
de den til dennem. Men nu / effter Chris-
tus haffuer ladet Judas oc S. Peder for-
staaet / huad hand dømt oc mente om deris
Gierning / kommer hand til ords igien met
Sienderne / som denke vor oplæste Text giff-
uer tilkende / oc breyer dennem deris Daar-
lighed / at de ere komne beuebne de Mend til
hannem / som er en Spagsfærdig Lærer i
Kircken / lige som mand pleyer at vdgaa til
en Tyff oc Mordere. De strax denne Tale
er ende / siger Marcus, da haffuer alle
Disciplene flyet fra hannem / Oc JEsus
bleff bunden / oc henspørt aff Hawen.

xx

Bi vil
regiffue / JEsu
kommen igen til
Dernest / Hvo
som Christus i
3. Aarsag / huerfe
haardt imod Christi
nis fløet. 5. Om
hed imod den vage
Jesum i det hant
Baand.

Den
Paa

Sette er nu
Christus
oc bunden
ge arge Skalde
stelig / oc siger
om dennem. Li
Mend / enddog
dette / ere faste i
bunden paa Legen
de dog frimodellig

Vi ville aff denne oplæste Text saas
regiffue / Først / om Tiden der Jhesus er
kommen igen til sin Tale til Fienderne.
Derneft / Huo de ere iblane Fienderne /
som Christus i besynderlighed taler til.
3. Aarsag / huorfor Fienderne ere nu saa
haarde imod Christum. 4. Om Disciples
nis Fluct. 5. Om Landsknechtenis w milds
hed imod den unge Karl / som sulde effter
Jesum i det bare Einflæde. 6. Om Jhesu
Daand.

Den Første Part.

Paa den tid.

Dette er meget merckeligt at acte / at
Christus / som nu staar en fanger
oc bunden Mand / iblane disse mans
ge arge Skalcke sine Fiender / taler saa dris
stelig / oc siger rundt ud / huad hand mener
om dennem. Lige saa haaffuer Guds tro
Wend / enddog de offte aff Guds Tillas
delse / ere faste i Fængsel / oc ere haardelige
bundne paa Legemens vegne / saa haaffue
de dog frimodelig talet. Huilcket er Gud

W

Bprr

Forcklaring offuer Christi

Wærns største Glæde / At huor ilde der faa
ris met Tienerne / oc huor hart de demnem
binde / Saa fand dog Guds Ord aldrig
bindis / men det maa endelig haffue sin fri
gang / imod alle Tyranners vilie oc baand /
som S. Pouel merckelig oc trostelig siger /
2. Timoth: 2. 9. Jeg lider for Euangelio
indeil Baandene / som en Misdedere / Men
Guds Ord er icke bunden.

Sandelig wi fand det icke neete / at
Gud Allmeectigste / der hand sende sine A
postle den hellig Aand paa Pingsdag / i det
stercke Bær / oc i gloende Tunger / Act: 2.
2. &c. vilde so giffue det samme tilkende / at
det skal icke mere staa i nogen Tyrannis
vilie oc mact / hand maa gibre sig saa Ond
som hand fand / at forhindre Guds Ords
fremgang / End det staar i hans Mact / at
forbiude Været at blæse / naar det vil / oc
huor det vil / Ioh: 3. 8. Eller oc at forbiude
Ilden / den skal icke værne eller brende /
naar den er optend. Dette at være Sant /
vidner nocksom S. Pouels Scriffter / til
de Epheser Cap. 3. 1. Item Cap. 4. 1. Galater /
Philip

Philipper /
anden Epist.
i samme Epi
Pouls Scriff
Person bunden /
nun. Nu vil b
De gamle J
Christen Kirke
at Maanen sin
den i sin Legem
det / at Maanen
get off Solen /
si Kæde / h
ringe som det
ene at være off
1. Reg: 19. 14. M
ligger dog sa
ling / Gud send
bevarer dem
Sender / som vil
Christi K
mætt / som vor
de / Matth: 21. 43
forsoge sine D

Philipper/ Coloffer/ til Timothetum den
anden Epistel. Som klarlig læsis i Enden
i samme Scrifter / at de ere sende aff S.
Pouls Fængsel i Rom. Saa er da Pauli
Person bunden / men Ordet kand Tyrans
nen Nero icke binde.

De gamle Jorfædre hæffue lignet den
Christen Kircke ved Maanen / i de maade /
at Maanen sumis icke altid lige stor / hui
cken i sin Legem er dog altid lige stor / De i
det / at Maanen icke altid opliusis lige me
get aff Solen / Saa gaar det til med Chris
sti Kircke / huicken offte sumis for Verden
ringe / som det gief med Elia, der mente sig
ene at være offuerbleffuen aff Guds Føle /
1. Reg: 19. 14. Men Guds faste Grunduol
ligger dog fast / oc hæffuer denne Beseg
ling / Gud kender sine / 2. Timoth: 2. 19. oc
beuarer dennem / end oc vnder Jiendernis
Hender / som tilforn bleff lærte.

Christi Kircke er vndertiden meget
merck / som vore synder fortiene oc forsøp
de / Matth: 21. 43. Eller oc Gud tilstæder at
forsøge sine Børn / Iacob. 1. 12. at de selff

M ij künde

Fortælling om Christ

Kunde vide. hvad for en Tro de haffue/ *Gen: 22. 11. &c. Matth: 15. 23. &c.* De at hand fand opuerke vdi dennem en ret Aandelig Hunger oc Tørst til sit hellige Ord/ *Amos 8. 11.* Men dog alligeuel lige som Maanen bliffuer strax oplyst igen/ naar den er allers mest formørket: Saa komer oc Guds Kirke oc hellige Ord op igen aff all Formørkelse oc Fortrængsel/ som wi læse om Jøderne i Ægypten/ at de komme op igen/ effter den lange Forfølgelse de haffde vnder den Vgudelige Pharaone, saa at so mere de bleffue plagede/ dis mere voxte/ formeredis oc vdbreddis de/ *Exod: 1. 12.* Ja sandelig/ Gud lod sig allermest see oc betee hos dem/ i Jldstyten oc i Skystyten/ *Exod: 13. 21.* der de daglige vandrede i Dren/ i de 40. Aar/ *Act: 7. 36.* Saa vil Gud endnu beuare sin Kirke til Verdens ende/ *Matt: 28. 18.* at icke Hellsuedis Porte skal formaa sig noget imod hende/ *Matth: 16. 18.*

Den Anden Part.

Jesus

Jesus sagde til de ypperste Pre-
ster oc Hoffuithmend for Tem-
plen/ oc de Eldste for Folcket.

Her siger Euangelisten *Lucas*, huem
Christus taler til i besynderlighed iblane
Tjenderne/ Sandelig icke alleniste til den
almindelig Hob/ som vaar kommen til hans
nem/ Men hand taler i besynderlighed til
de store Herrer/ baade i den Geistlig oc
Verdlig Stat/ oc næffner dennem ved
deris Stat oc Embede/ i ypperste Prestes
oc i store Herrer/ som regerer/ i opuecker
Almuen til alle Dne.

Med dette Exempel lærer Christus/
At de som ere hans Ords Tjenerne/ skulde
saa vel sige de ypperste for Templen oc for
Folcket/ deris Ondskaff til/ som de gibre
ved de Fattige oc Kinge. Saa sagde *Elias*
til *Achab*, Du oc din Faders Huff fors-
styrker Israel/ i det/ at i forlader *H & Ns*
N & S Bud/ oc vandrer effter *Baal*,
1. Reg: 18. 18. De *Nathan* til *David*/ Du
est den Mand/ som haffuer taget *Vrie Hus*

M iij

stru

Forflaring offuer Christi

stru / oc slaget *Vriam* ihuel / 2. Sam : 12. 7. etc.
 De Iehu Prophete til Konning *Iosaphat*,
 Skalt du saa hielpe de *Wgudelige* / oc elste
 dem som hade *H E X X E N* / oc derfor er
H E X X E N S Brede offuer dig / 2.
Paral : 19. 2. De *Iohannes Baptista* til *Herod-*
em, Det er icke ræt / at du haffuer din
 Broders *Philippi* Hustru / *Matth* : 14. 4.
 Huo som icke vil dette giøre / hand maa bes
 fryete sig / at Gud / som haffuer sæt hans
 nem til *Beeter* / hand skal i sin tid kræffue
 den *Wgudeligis* Blod aff hans Hender /
Ezech : 33. 6. De skille hannem ved den ære
 oc *Kætfærdigheds* Krone / som Gud skal
 giffue sine tro *Tienere* / 1. *Cor* : 4. 5. 2. *Ti-*
moth : 4. 8.

I ere vdgangne lige som til en Koff-
 uer met *Suærd* oc met *Stenger*
 at fange mig.

Dette straffer *Christus* i de ypperste
Prestes oc *Eldste* / at de gaa vd til hannem
 lige som de haffde en Koffuer oc *Wand-*
draber at fange.

Diffe

Diffe
 ge herlige
 disse fæst
 Jøse
 at det er ingent
 eller Døden
 mindre at sla
 Jøse
 lare / Rom : 13. 3.
 de Giermæder
 vil du icke
 giøre det som gaa
 aff hannem.
 Døden
 baptisemus
 siger / at
 det. Her siger
 vd til en Koffu
 at fange hann
 giffuer Menne
 vdgiffus i æren
 Mennefken effi
 Gier du det som
 Kætfærdighed har

Disse saa ord befatter sandelige mange herlige Lærdomme / aff huilcke wi ville disse fire for andre acte.

Først / paaminder hand Offrighed / at de bør ingentunde / at drage noget Verie eller Vaaben / mod den Retfærdige / meget mindre at sla hannem oc legge hannem i Fængsel oc Baand. Huilcket oc S. Pouel lærer / Rom: 13. 3. Offrighed er icke de gode Gierninger / men de onde til Fryet / De vilst du icke fryete dig for Offrigheden / da gjør det som gaat er / saa skal du haffue loff aff hannem.

Dornest lærer Christi ord / at Anas baptisfernis Lærdom er falsk / huilcken der siger / at Offrighed maa icke bruge Sværdet. Her siger Christus / at de bør at gaa vd til en Røffuer med Sværd oc Stenger / at fange hannem. Gen: 9. 6. Huo som vdgiffuer Menniskens Blod / hans Blod skal vdgiffuis igen / Thi Gud haffuer gjort Mennisken effter sit Billede. Rom: 13. 4. Gør du det som ont er / da fryete dig / Thi Offrighed bær icke Sværdet forgæffuis.

M iij

Hand

Forclaring offuer Christe

Hand er Guds Tienere / en Hæffner til
Straff offuer dem som giøre ilde. Ja Guds
Lom befaler / at mand icke skal tage Pens
dinge aff nogen Manddraber / som hæffuer
mee beraad Nu oc Vilie slaget sin Næste
ihiel / Num : 35. 32.

For det Tredie / paamindis her Off
righed / at de skulle bruge deris Sværd / som
Gud hæffuer dennem antuordet / mee allers
første Slutlighed / imod Tyffue oc Røffue
re / oc andet ont / At de kand tage saa meget
som mueligt er / det Onde aff Staden /
Deut : 19. 5. Paa det / at den Fred / som Vers
den icke kand giffue / Ioh : 14. 27. oc som offe
uergaar all Menniskelig Forstand / Phil : 4
7. kand ho hos off. Der som de det icke giøre
men løber mee Tyffuen naar de seer hans
nem / oc de ville hæffue deris Omgængelse
mee Hoerfarle. Psal : 50. 17. De lader icke
Enckers oc Faderløse Børns Sag komme
for sig / at hielpo dennem / Da kand de lø
se / Esa : 1. 15. At naar de vdbrede deris Hens
der / da vil Gud skiule sine øyne for dem / oc
om de end meget bede / saa vil Hæren dog
icke høre dennem. For

Plu
For det
at det er icke im
Laalmodighet
Det giøre Christen
Pouel 27. 16. 27. 2
51.

Den Te
Hæffuer ieg de
der / oc lard
de icke en
Men dette
Mordens
ten skal fulde
I denne Tr
se stycker at out.
ge at lære i Lem
barlige Wgubding
derne hæffue nu
som / som de icke
1. Hæffuer
hos ede

For det Gierde / lærer her Christus /
at det er icke imod Christen Kierlighed oc
Saalmodighed / at forsuare sig imod wræt.
Det giør Christus her. Det giørde oc S.
Pouel Act: 16. 37. Oc S. Staphen Act: 7.
51.

Den Tredie Part.

Haffuer ieg dog daglig fidet hos
eder / oc lærd i Templet / oc i lag-
de icke en Haand paa mig.
Men dette er eders Time / oc
Mørckens Stund / at Scriffo-
ten skal fuldkomnis.

I denne Tredie Part / haffue wi dis-
se stycker at aete. 1. Christi flitighed daglis
ge at lære i Templet. 2. Jødernis aabens-
barlige Ugudelighed. 3. Aarsag / hui Jø-
derne haffue nu saa stor Mact offuer Jæ-
sum / som de icke tilforne haffue haffd.

1. Haffuer Jeg dog daglig fidet
hos eder / oc lærd i Templet.

M v

Her

Forflaring offuer Christe

Her giffuer Christus sin flitighed til
kende / som hand haffuer brugt til at vnder-
tuse Jøderne om Guds Rige / At hand
haffuer ingen Dag ladet gaa forbi / i den
ganstke Vge / siden hand reed ind til dens
nem / *Matth: 21. 10.* At hand is haffuer væ-
ret i Templet / oc som *Esaias 6. 2.* siger / haff-
uer staaet den ganstke Dag med vdracte
Hender til it vlydigt Folk.

Aff denne Daglige Arbejde / som
Christus haffuer taget sig til i Tempelen /
haffuer Christi Børn at lære / at de oc haff-
ue deris lyst i *H E R R E N S* Lov / oc
taler om hende Dag oc Nat / *Psal: 1. 2.* De
lader Guds Lovbog icke komme fra deris
Mund / men at de tencke paa hende Dag oc
Nat / *Iosue 1. 8.*

2. Jeg haffuer Daglig sidet hos
eder / oc lærd i Tempelen / oc i lag-
de icke en Haand paa mig.

Her giffuer Christus Jødernes W-
gubelighed / ja / Tyrannis ræt tilkende /
mod sig / At effterdi Christus haffuer mee
saa

plis oc
saa god oc klar biff-
le deris listige Effe-
saare / baade om det
seren Eft / oc til all-
saare giffum / *Matth:*
kund saar nogen A-
nem. Dog alligevel re-
nem / foruden all skyle-
nede Mnd / at ville sa-
i alle maade / som er i
Lige saa gjorde de oc
At effter de kunde vte-
i deris Esheler med
sig op mod hannem
skylbeligen tager hann
54. etc. Det samme
Hans vederfaer /
v. 40. Saa skulle E-
ved / om dennem st-
Elaale paa denne
at haffue de saa gior-
get mere skulle de g-
Sold / *Matth: 20. 2.*

faa god oe klar beſkeen ſuaret dennem til als
 le deris liſtige Spørffmaal / ſom de gaſſue
 faare / baade om det vaar roet at giſſue Rey
 ſeren Ekſat / oe til alle andre / ſom de haſſue
 faare giſſuen / *Matth: 22.* De dog haſſue icke
 fund ſaaet nogen Aarſag til at ſkade han
 nem. Dog alliguel reise de ſig op mod han
 nem / foruden all ſkyld / oe lōmer her beuebs
 nede Mēd / at ville fange Jeſum / wiſkyldig
 i alle maade / ſom er ic Tyranniffe ſtycke.
 Lige ſaa giorde de oe mod S. Stephen.
 At eſfter de funde icke offueruinde hannem
 i deris Scholer met Lærdom / ſaa reyse de
 ſig op mod hannem met Sværdet / oe wi
 ſkyldeligen tager hannem aff Dage / *Act: 7.*
54. etc. Det ſamme bleff S. Peder oe S.
 Hans vederfaret / *Act: 4 14. Item, Cap: 5.*
v: 40. Saa ſkulle Guds Lemmer icke vredis
 ved / om dennem ſkenckis met den ſamme
 Ekaale paa denne tid. Wi maa det vente /
 at haſſue de ſaa giort ved Huſbonden / me
 get mere ſkulle de giøre det met hans Huſ
 Solck / *Matth: 10. 25.*

Men

Forplaring offuer Christ

**3. Men denne er eders Time / oc
Mørckens Mact / at Scrifften
skal fuldkommis.**

I disse Ord hassuer *Lucas Cap: 22.
v: 53.* opscressuie tho Sager / oc *Marcus
Cap: 14. v: 49.* En / hui Jøderne hassue nu
saa stor Mact offuer Jesum / mere end de
nogen tid hassue hassd tilforne.

1. Denne er eders Time.

Der mee lærer Christus / at all Jø-
dernis Brede oc Ondskaff / hassde aldelis
intet vdræt mod Christum / hassde icke den-
ne samme Time været kommen / der Je-
sus vilde lide paa / effter Fadersns forstickete
de Raad. Huileket saa at være i Sandhed /
disse Exemple vidner. Der Herodes vil sla
Barnet ihel / *Matth: 2. 14.* da kunde hand
intet vdrætte. Borgerne i Nazareth / som
forde Jesum vd paa Bierget / vden for
Byen / oc vilde hassue forraad hannem /
formaatte dog intet mod hannem. *Luc:
7. 30.* Phariseerne der de sende deris Tienere

vd at fange Iesum / kommer de tilbage / oc
haffuer intet vdræt. Iohan: 7. 32. etc. huor
offte vilde Jøderne haffue stenet Iesum
gief hand ick fra dennem / saa de viste als
drig huor hand vaar. Iohan: 8. 59. Item cap:
10. v: 31.

Denne Time / som er effter at So-
len er nedgangen / vilde Christus lade sig
fange / fordi hand vaar det Paaſke Lam /
som Jødernes Paaſke Lam betyde / der skulde
slactis vel vd paa Aſttenen. Exod: 12. 6.
Tilforne for sine Disciple / førend Sienders-
ne kom / kaldet Iesus sin Pine en Time / at
trøſte Disciplene / som wi tilforne haffue
omtalet. Nu kalder hand oc her for Siens-
derne sin Pine / en Time / at giſſue sine oc
alle sine Børns Siender dette at betencke /
at den Pine oc Bræt / som de kand bæ-
re paa Guds Børn / det er ick vden en Ti-
me / en ſtæcket Stund / som oc Dauid Psal:
30. 6. trøſter / om Aſttenen Graad / oc om
Morgenen Glæde oc Sang. Oc Christus
ſelff Matth 10. 28. Frycter eder intet / for
den som ſlaer Legemet ihuel. Thi de kand
icke

icke sla Siælen ihuel / 1 Pet : 5. 10. All Naag
dis Gud / som kallede oss til sin ewighed
Herlighed i Christo Jesu / hand skal fulde
kommielig berede / styrcke / befrestte oc grunde
feste eder / som lide en liden Tid.

Her i skulle alle Guds Børns Siens
der speyle sig / som saa hare pueke oc snorcke /
oc mener sig at ville altid haaffue Herredømme
oc Mact offuer Guds Børn / at deris
Mact varer icke vden en Time. Det als
mindelige Ordspraag er gierne sande /
Strenghe Herrer regere icke lenge. Det saa
de oc at finde / naar den milde oc Sactmos
dige Konge Iesus *Matth: 11. 29.* kom
mer oc skal borttage all Herredom oc all
Tyranij / *1. Corinth: 15. 24.* at deris Regis
mente haaffuer icke varet en Time / som
Christus her lærer / oc som David siger /
Psalms: 37. 10. Det er endnu en liden Stund
Saa er den Vgudelige icke mere / oc naar
du seer effter hans Stæd / da skal hand vare
borte.

2. De Mercens Mact.

Christus

Christus ha
staf / Merckens d
steldt allen / at de
mer til hamme / d
at Merckens Bie
Affuind / Tyran
denman / so at Lu
dem / som Iohannes C
hamme vaer Affu
Menstens Luif / o
stet / o Merckel be
Her paam
hen i Affuind u
Lusens Bie / som
Christus sijer her / a
kens Maet / dei er
Ihi Satan u
E. Pouel lera / z
ter oer driffuer den
lenge de haffue lye
2. Timoth. : 2. 25. etc.
3. At Scriffen
Her mener C
phers Spaadom

Christus kalder denne Jøderne onds-
kaff / Mørckens Mact / icke for den Guds
skyld allene / at det er nu Nat / der de kom-
mer til hannem i Hawen / Men fordissaa
at Mørckens Gierning Rom: 13. 13. Had/
Affuind / Tyrannis / nu regerer veldelig i
dennem / saa at Liuset er nu slæet vde for
dem / som Iohannes Cap: 1. 4. etc. lærer / I
hannem vaar Liffuel / oc Liffuel vaar
Menniskens Liff / oc Liuset skinner i Mør-
ket / oc Mørket begreb det icke.

Her paamindis alle de / som leffue
hen i Affuind oc Tyrannis / at de ere icke
Liusens Børn / som de vel meene / Men
Christus siger her / at de ere vnder Mør-
ckens Mact / det er Dieffuelens Mact /
I hi Satani er Mørckens Offrigbed / som
S. Pouel lærer / Ephes: 6. 12. oc hand sår
rer oc driffuer dennem efter sin vilie / saa
leng de haffue lyst oc vilie til at Synde/
2. Timoth: 2. 25. etc.

3. At Scrifften skal suldkommis.

Her mener Christus de hellige Pros-
pheters Spaadom / som enen ved flore
oc d/

Forklaring offuer Christ

ord/ eller oc ved Figurer oc Lignelser haffuer
talet om Christi hellige Død oc Pine/
huilcke endelig skulde fuldkommis/ effter den
hellig Aands Sandruhed/ huilcken haffuer
dressuet de hellige Folck i det gamle Testas
mente til at spaa om saadant/ 2. Pet: 1. 21.
Oc det bekender oc alle Apostlene / Act: 4.
27. etc. At Herodes oc Pontius Pilatus med
Hedningene oc Israels Folck/ haffue giort
det paa Jesum / som Guds Naand oc
Raad spør betenekte at skulde ske.

Den Tierde Part.

**Da forlode alle Disciplene han-
nem oc flyede.**

Lige som vor gamle Fader Adam
med sin Aff fald fra Gud / forskyldte/ at
alle Creatur skulde fly fra hannem / Gene: 3.
Saa maa nu hans Forloffuere Chris-
tus / Ebre: 7. 22. betale/ oc det lide/ at hand
bliffuer forraad aff en aff sine egne Dis-
ciple/ oc strax forladen aff alle de andre/
paa det / at hand fand fly off / som tro paa
sig/ Naade oc Indgang til Faderen / Rom:

pinto
s. 2. oc giere off til
Guds Indpaaen
Dernast ful
plenis flue da ion
Disciplen/ At de f
nem paa hannem /
skulde afspres huer
nem allent/ iohann: 16
3. 7. fuffte Propheten
Det hos: fupde
kunde vide rood Pa
Lardom/ som giere
hos Gud / at Christ
oc raue Meglen oc
Fader / 1. Tims: 2. 5.
niffelige Rons vogn
for huiis skuld hand
traadte Persen / Esa
skuld haffuer vdfan
hed/ som tro paa han
Aff disse Dis
nu at lare / Christ
henger ved det Vrem
saa hos de Gud fjer

5. 2. oc givre oss til Borgere met de hellige oc
Guds Indbyggere. *Ephes: 2. 19.*

Der næst fuldkommis i denne Disci-
plenis Fluct det som Christus haffde spaad
Discipline / At de skulde alle forarge den
nem paa hannem / *Matth: 26. 31.* oc at de
skulde uisprede huer til sit / oc forlade hans
nem allene / *Iohan: 16. 32.* som oc Zacharias
13. 7. haffde Propheteret.

Her hos flyde de / at wi dis bedre
kunde vide raad Papisternis vildfarende
Lærdom / som givre oss mange Talsmænd
hos Gud / at Christus er allene den sande
oc rechte Megler oc Talsmand hos Gud
Fader / *1. Timo: 2. 5.* paa det ganckse Men-
niskelige Røns vegne / *1. Iohan: 2. 1. etc.*
for huis skyld hand ocsaa allene haffuer
traadet Versen / *Esa: 63. 3.* oc for sin egen
skyld haffuer vdsloet all deris Brestfærdig-
hed / som tro paa hannem / *Esa. 43. 25.*

Alff disse Disciplers Fluct haffue wi
nu at lære / Først / huor hart Synden
henger ved det Mennekkelige Røn / end oc
saa hos de Gudsryetige / som disse Disci-
plere

Fortlaring offuer Christi

plers Exempel paaminder / i huilcke det
haffuer icke allene været en stor fryet for
Liffuet / men oc saa næsten Fortuilelse i den-
ne deris Forsølgelse / saa at de haffue forlat
Christum / for Dødsens Fryet skyld / oc
tenckt / at de finge hannem aldrig mere i
denne Verden at see. Huilcken vaar en stor
Synd / at de saa slæt vdslaer / alle Christi
trøstige Predicken / I huilcke hand haffde
sagt dennem / at hand vilde icke forlade
dennem Faderløse / *Iohan. 14. 18.* Men at
hand vilde møde dennem i Galilæa / der
skulle de see hannem / *Matth. 26. 32.*

For det Andet da lære wi her / at wi
icke skulle strax mis tuile om it Menniskis
Salighed / naar wi see oc høre / at hand
falder / oc end vndertiden saare forskræck-
lig forkeer sig i nogen Synd / Men wi skul-
le langt heller mene / at den som er Siug i
Dag / kand vørde helbred oc tilpas igen i
Morgen. Oc den som nu ligger / kand aff
Guds Naade i Morgen oprensos / Thi
Gud vil icke strax offuerbryde det knusede
Rør / oc icke vdslycke den Hør / som endnu
trijger.

trijger. Esa. 42. 3
Ezechiel 24. 12
Fortable / originalt
binde det Saare / oc
belige / oc vil føde
suis bekender sig at
Syndere til Penite
tiae / Oc at vare de
p. 12. etc. Ja til at hør
it / Esa. 63. 1. Den
ter S. Pouel ej /
hand siger / Det er
dyre oc vordige ord
kom til Verden / at
Iblant huilcke iag
for er mig Damm
paa det / at Jhesu
mig / en bespødt
Dem til it Exem
hannem til det enig
Den S
Det vaar en
de hannem e

rygger. Esa. 42. 3. Men hand loffuer hos
Ezechielem 34. 12. at hand vil oplede det
Fortable / oc igenlede det vilofarende / oc for-
binde det Saare / oc tage vare paa det skrø-
belige / oc vil føde dem i Døim. Oc Chris-
tus bekender sig at være kommen / at kalde
Syndere til Penitentie / oc icke de Ketters
dige / Oc at være de skrøbeliges Løge / Mat.
9. 12. etc. Ja til at hielpe / er hand en Mestes-
re / Esa. 63. 1. Dette saa vift at være / lær-
ter S. Pouel oss / i sit eget Exempel / der
hand siger / Det er jo visselige sandt / oc ic-
dyre oc værdige ord / at Iesus Christus
kom til Verden / at giøre Syndere salige.
I blant huilke ieg er den største / Men ders-
for er mig Barmhiertighed vederfarende /
paa det / at Iesus Christus vilde beuise i
mig / en besynderlig / all Taalmodighed /
Dem til ic Exempel / som skulde tro paa
hannem til det euige Liff / 1. Timoth. 1. 15. etc.

Den Femte Part.

Der vaar en yng Karl / som ful-
de hannem effter / hand vaar
N i f flad

Forflaring offuer Christi

flæd met it Linflæde paa sit bare
Legeme. Oc de vinge Karle gre-
be hannem. Men hand slap
Linflædet / oc flyde nøgen fra
dennem.

Met disse ord bescriffuer Euangelis-
ten *Marcus*, Knectenis mildhed imod
denne vinge Karl / som der følger *Jesum* /
met det Linflæde paa sit bare Legeme. Hvil-
ken Karl der meenis at være sprungen op
aff sin første Søffn / aff Knectenis bulder /
som nu gaar ud at fange *Jesum* / oc haff-
uer icke giffuet sig stunder at tage flæder
paa / andre end Lagenet allene / paa det
hand kunde see / huad ende det vilde tage
met *Jesu*.

Uff samme Historia haffue wi at
lære / huad Guds Børn / som elcke oc følge
Jesum / for hvis skyld de gierne forlader
alting. *Matth. 19. 27.* haffue at foruente
aff denne løse Verdens Knecte. Som er /
at de samme aff deris melsodde løsaactighed /
oc Ondskaff imod *Christum* / ville icke lade
sig

sig nøge at fan-
gere oc Hoffu-
de ville oc fare off-
som effterfolgt der
i denne Histori.
Christus der rath-
Men de løber oc ef-
sig icke nøge at fla-
Men Quindene
ds. 1. Sam. 22. 17. et
fmet Act. 7. 60. fare
fange alle Christi-
nes Baptista naar h-
læggis der ind p-
Matth. 14. 10. Luc-
waar halebuggen /
sel / Act. 12. 2. et.
pisterne i denne ti-
Presterne / Men
som holder *Jesu*
mand hos Gud. o-
dennem / saa tage
oc Gode / oc foria-
tyr. Men lader d-

sig nøye at fange oc binde de fornemste Læ-
 rere oc Hoffueder for Christi Kircke. Men
 de ville oc fare effter at fange oc røffue dem/
 som efftersølge deris Lærdom. Dette see wi
 i denne Historia. De lode sig icke nøye/ at
 Christus / det rætte Hoffuet / er fangen /
 Men de løber oc effter den nøgne. Saul lod
 sig icke nøye at sla Presterne ihjel i Nobe,
 Men Quinderne oc Børnene maatte oc
 dø. 1. Sam. 22. 18. etc. Der Stephanus vaar
 stenet Act. 7. 60. farer Saul til Damascus, at
 fange alle Christne. Act. 9. 2. Der Iohan-
 nes Baptista vaar halshuggen aff Herode,
 læggis der vind paa at fange Jesum /
 Matth. 14. 10. Luc. 9. 9. Der S. Jacob
 vaar halshuggen/ fastis S. Peder i Fæng-
 sel/ Act. 12. 2. etc. Det samme skeer aff Pa-
 pisterne i denne tid. De brende icke allene
 Presterne / Men oc den simpel Almu /
 som holder Jesum allene for deris Tals-
 mand hos Gud. oc fand de icke saa fat paa
 dennem / saa tage de dog Klæderne / Huss/
 oc Gods / oc foriager dennem fra alt det de
 eyer. Men lader dem tage / huad de tage

N iij

funder

Forflaring offuer Christi

land. Vi ville gierne fly nøgne til Jesum. Thi en Dag er bedre i HERRENS Forgaard / end ellers Tusinde. Ja Sandelig det er bedre at voete Døren i Guds Hus / end lunge at bo i de Ugudeliges Boslige Psalm. 84. 11.

Den Siette Part.

Skaren oc den offuerste Hoffuikemand / oc Jødermis Tienere / roge Jesum oc bunde hammeim.

Den Første Aarsage / til Christi Baand / vaar den første Adams moduillighed / der kaste Guds Lovs Baand aff sig / som endnu hans Børn offte giorre / som Psalm. 2. 3. taler / der met / at hand aad aff det forbudne træis Fruct. Gene. 3. 6. oc at de daglige fare vild fra Gud / som Jaar. Psal. 119. 176. For saadan Blydighed maatte den Anden Adam / lade sine Hender binde / som David klarlig siger / Psalm. 119. 61. De Ugudeligis Baand / haffue taget mig fangen. Ja det maatte Christus alt saa lide
de /

de / paa det hand
vnder Loven / a
Befaaelse. Gal
om / Psalm. 119. 176.
ressue mine Baan
ge / oc din Tienere
HERREN sin
Død / hand giffue
HERREN lof
Elsk. 1. etc. HERR
per mig / derfor h
Salued mig / hand
dette for de Elendige
knusede Hjerter / at
løffning / oc de bund
Dernæst bin
skulde opfyldes det
gurer / som haffue
tilfende. Isaai 53.
Fader / der hand si
Samson bindis af
Judic. 15. 13. Det
tede til Offer / blef
ning. Levit. 1. 4. 12.

de/ paa det hand funde løse oss / som vaare
vnder Louen / at wi kinde faa Børnens
Bokaarelse. Galat. 4. 5. som Dauid spaade
om / Psalm. 116. 16. **H E X X E** / du sønder
ressue mine Baand / Thi ieg er din Tienes
re / oc din Tienerindis Søn. Psalm. 146. 7.
H E X X E N stikker dem Kætt som lide
Vold / hand giffuer de Hungrige Mad /
H E X X E N løser dem / som ere fangne.
Esa. 61. 1. etc. **H E X X E N** S Aland er offe
uer mig / derfor haffuer **H E X X E N**
Salued mig / Hand vpsende mig til at Pres
dicke for de Elendige / oc forbinde de sønder
knusede Hierter / at predicke de fangne Gene
løssning / oc de bundne opladelse.

Dernæst bindis Christus / at hand
skulde opfolde det gamle Testaments Fi
gurer / som haffue giffuit disse hans baand
tillende. Isaac bindis aff Abraham sin
Fader / der hand skulde offeris / Genes. 22. 9.
Samson bindis aff sine egne Landimend /
Iudic. 15. 13. Det Queg / som Presterne slaes
tede til Offer / bleff ført bunden til Slaets
ning. Levit. 1. 4. Item, Cap. 3. v. 2. **H E X**

N iij

X E N S

Sorflaring offuer Christ

At de N S Aret bleff fangen oc bortført aff
Philisteerne / 1. Sam. 5. 1. etc. Paaske Lams
met bleff bunden / før det bleff slactet / Exod.
12. Derfaare skulde oc det rætte sande Paas
ske Lam / som bar Verdens Synder / Ioh. 1.
29. effter Seriffen Esa. 53. 7. føris bunden
til Slactet Bencket.

For Det Tredie / vilde oc Christus
lade sig binde / at hand met sine Baand vil
de helliggøre alle deris Baand / som for
hans skyld bliffue bundne / som S. Pouel
vaar / Ephes. 4. 1. oc for hans skyld mister
deris Liff / som Stephanus gjorde / Act. 7. 60.
At de samme skulde være viffe her paa / at
effter denne tids Baand oc Pine / skulle de
finde deris rætte Liff / Christum. Coloss. 3. 4
som skal giffue dennem Retsfærdigheds
Krone / som hand allerede haffuer til dens
nem bortlagt / 2. Timoth. 4. 8. 1. Pet. 5. 4.
Apocalip. 2. 10.

Kunde Kysfer Caligula være saa mild
oc Barmhiertig imod Kong Agrippam,
huilcken Kysfer Tyberius haffde fangen / at
hand gaff hannem en Guldfæde / som ve
pede

pinto
pede lige saa m
giorte / der han
met / som m l
huor meget m
gelige oc usunlig
som er allm aod
mod sin Fanger
smaa fæm: 69. 34
giffue dennem off
eller forfæaa. Eph
For det f
de / at hand vilde
haardnactedem
ter Guds Vred
liden glans oc L
Vilkaar skal bliff
allerede nogle v
nogen Fruet / som
oc kaffis i den Jld
Iohan: 15. 6. Apoc
i som irader Pa
Ebre: 10. 29. oc
Langmodighed /
fomme / at i icke st

vede lige saa meget / som den Staalkæde
giorde / der hans Hender vaare bundne
met / som vi læser hos *Ioseph: lib. 19. cap. 5.*
huor meget mere skal den euige / wforogens
gelige og wsiunlige Konge *1. Timoth: 1. 17.*
som er allene god *Matth: 19. 17.* giøre vel
mod sine Fanger / som hand icke skal fors
smaa *Psalm: 69. 34.* Ja sandelig hand skal
giffue dennem offuer alt det / som de bede
eller forstaa. *Ephes: 3. 20.*

For det Fierde / lod Christus sig bins
de / at hand vilde lade de Wgudelige og
haardnackede Wrenniske / som saa ringe ac
ter Guds Brede mod Synden / See / en
liden glans og Tegen / huordanne deris
Vilkaar skal bliffue / effterdi at de ere jo
allerede nogle visne Grene / som icke bære
nogen Fruct / som endelig bindis i Knippe
og fastis i den Jld / som icke kand vdslyckis /
Iohan: 15. 6. Apocal: 21. 8. Tencker her paa
i som træder Pactens Blod vnder Fødder /
Ebre: 10. 29. og daglig misbruger Guds
Langmodighed / *Rem: 2. 5.* at den tid vil
komme / at i icke skulle bindis med Jernlen

N v

cker

Forklaring offuer Christe

ffer oc Baand / som Manasses hand vaare
 at hand end ick kunde bøye sine Knæ / 2. Pa-
 raliip: 33. 11. eller som Ioachaz om huileken
 wi lase 2. Reg: 23. 33. huis Baand / enddog
 de vaare Pinaetelige oc Forsmædelige / saa
 vaare de dog Timelige / Men met Mæ-
 rken Læncker / som Dieffuelen oc er bunden
 mee / som aldrig dog fand løsis. 2. Pet: 2. 4.
 Thi det vil endelig skee / at de Ugudelighis
 Misgierninger / skal gribe dennem / oc de
 skulle holdis met deris Synders Snarer /
 De skulle dø / for de vilde ick lade sig vnder-
 use / Proverb. 5. 22. De de skulle samlis i
 Knippe til Graffuen / oc bliffue indelucte
 i Fængsel / Esa. 24. 22. Ja bunden baade
 met Hender oc Fødder / oc kastis hen vdi den
 vduortis Mørke / som skal være Graad oc
 Lendgnidset. Matth. 22. 13.

Den Tredie Part aff vor Herris
 Jesu Christi Pinis oc Døds Historie / huile-
 cken indeholder om det Geistlige Raad
 i Jerusalem / huorledis de haff-
 ue handlet met Chris-
 sto.

Den

Den Ottende Pre- dieken.

Iohan. 18. 13. etc. De de for-
de hannem først til Annas
hand var Caiaphas Euo-
ger / som vaar det Aar npperste
Prest. Men det vaar Caiaphas, som
raadde Jøderne / Det vaar gaat /
at it Menniske døde for Folket.
Matth. 26. 57. De de første JEsu
hen til Caiapham, den npperste Prest /
det er / til den øffuerste Bisp for
Presterne / der som alle de npperste
Prestier / oc Eldste / oc Scrifftlaa-
ge vaare forsamlede. Iohan. 18. 15.
Men Simon Petrus fulde JEsu
langt effter / oc en anden Discipel.
Matth. 26. 58. indtil den npperste
Prestis Sal. Ioh. 18. 15. etc. Den
samme

Forflaring offuer Christ

Samme Discipel vaar bekendt met
den ypperste Prest / oc gick ind met
Jesu i den ypperste Prestis Sal.
Men Peder stod vden for Døren.
Da gick den anden Discipel / som
vaar bekent met den ypperste Prest /
hen vd / oc talet met Døruoetersken /
oc flyde Peder ind. Men Suenne-
ne oc Tienerne siode / oc haffde giort
en Kul Jld. Marc. 14. 66. der ne-
dre. Luc. 22. 55 mit i Salen. Ioh.
18. 18. oc varmede sig. Thi det vaar
kalt. Oc Petrus stod hos dem / oc
varmede sig. Matth. 26. 58 paa det
hand kunde see / huad ende det vilde
saa. Marc. 14. 66. Men den ypper-
ste Prestis Pige / Iohan. 18. 17. som
tog vare paa Døren. Marc. 14. 67.
saae Peder sidde ved Liuset / der
hand varmede sig / oc stirrede paa
hannem

hannem / oc se
26. 69. Den
Galilaea. Iohan
en aff dette Men
neetede hand det
dem alle. Luc.
Quinde / Iohan.
Marc. 14. 68. 3
Ioh. Jeg veed det
Her til haffue
Part aff vor
hellige Pime oc
cken wi haffue i
Om hans Ben
flitig hand haffue
Disciple til Ben
Jristelse. 3. Om
delige Pine hand
saa at hand suedis
de paa Jorden. 4.
saa / at Engelen
5. Om Jude Jor

hannem/ oc sagde til hannem. *Mat.* 26. 69. Oc du vaarst met Jesu aff Galilæa. *Iohan.* 18. 17. Est du oc icke en aff dette Menniskis Disciple? da neetede hand det. *Matth.* 26. 70. for dem alle. *Lue.* 22. 57. oc sagde/ Quinde/ *Iohan.* 18. 25. Jeg er icke. *Marc.* 14. 68. Jeg kender hannem icke. Jeg veed oc icke huad du siger.

Her til haffue wi forhandlet den Anden Part aff vor Hæris Jesu Christi hellige Pinis oc Døds Historie/ vdi huilken wi haffue i besynderlighed hørdt. 1. Om hans Bøn til sin Fader. 2. Huor flitig hand haffuer været til at raade sine Disciple til Bøn / at de skulde icke falde i Fristelse. 3. Om hans induortis oc Aandelige Pine hand lider aff Guds Vredes/ saa at hand suedis Blodige taare / som fulde paa Jorden. 4. Huorledis wi skulle forstaa / at Engelen sigis at trøste hannem. 5. Om Judæ Forraders Kyss. 6. Om

S. pæ

Fortælling offuer Christi

S. Peders Krig / hand holde paa Christi
vegne / synderlig mod *Malchum*, den ypperste
Prestis Suend / oc huor Christus
siger hannem / huor daarlig hand haffuer
giort. 7. Om den Samtale Christus hold
der met Sienderne / som vaare komne mee
beuebenede Haand at fange hannem. s.
Huor Christus bliffuer endelig fangen oc
bunden / oc saa henspør.

De vdi disse Puncter / met deris til
hørende Lærdomme / haffue vi befattet
Hawens Historie. Følger nu den Tredie
Part / som indeholder / huorledis det er til
gangen / for det Geistlige Raad i Jerusale
m / vdi huilken vaar *Annas*, den gamle
affsat Bisp / met sin Suoger *Caiaphas*, som
vaar nu Bisp / huilke to vaare Hoffueder
for alle de andre Prester / som sad i Capitel
oc Raad met dennem / huorledis disse Bisp
per oc Prester forhøre Christi Sag / søger
falske Vidnisbyrd. De paa det sidste endelig
fordømmer hannem til døde.

Her foruden i denne Tredie Part
indsalder at tale om / huorledis det gaar
til

til met tre aff
Først / met S.
huilke der komme
stæff paa Bisp
uden all Jistelse.
delig frist / oc der
Huilket hannem ha
der / oc gior en sand
oc bliffuer anamme
nest om Juda / huor
der hand nu seer Ch
aff Presterne / at ha
i Tempelen / stender
Aff denne
saaregiffue uende
atte de Personers
sine foris for / der
Sag.
Dernæst om
ders Kæfse til
sum / oc om S. P
De
Ihannes oc
dette vor Dags

til met tre aff Christi Disciple / som ere /
 Først / met S. Peder oc met S. Hans /
 huilcke der kommer iblant dette onde Sels
 skaff paa Bispegaarden. S. Hans gaar fri
 vden all Fristelse. S. Peder bliffuer haars
 delig fristet / oc der offuer neeter Jesum /
 Huilcket hannem haardeligen strax fortræ
 der / oc gior en sand oc aluorlig Penitens /
 oc bliffuer anaimmet aff Christo. Der
 næst om Juda / huor det gaar met hannem /
 der hand nu seer Christum at være fordømt
 aff Presterne / at hand faster Pendingene
 i Templen / skynder sig bort oc henger sig.

Aff denne oplæste Text / ville vi
 faaregiffue tiende stycker. Først ville vi
 aete de Personers Beksriuffelse / som Chris
 tus foris for / der skulle see oc forfare hans
 Sag.

Der næst om S. Hans oc S. Pe
 ders Rense til Bispegaarden effter Je
 sum / oc om S. Peders første neetelse.

Det Første.

Iohannes oc Mattheus faaregiffuer i
 denne vor Dags Text / fire slags Perso
 ner.

Sorflarting offuer Christit

ner / som besad Capitlet oc Presbyterium / til
hvilket Christi Sag først kommer. 1. Er
Annas den affsatte Bisp. 2. Er Caiaphas,
som nu er Bisp. 3. Ere de ypperste Pres
ster / som vaare næst Bispene i Raadet. 4.
Ere her de Eldste / som ere Verdslige Off
rigthed aff Jødernis Stamme.

1. Oc de førde hannem først til
Annas.

Oc Christus føris først til den aff
satte Bisp / oc ick til Caiaphas, som
nu vaar i Regæringen / finder vi
diffe Sager.

1. Fordi hand vaar Caiaphæ Suoger /
som Johannes her siger / Derfor gioris
hannem denne ære / at Iesus skal først ind
paa hans Gaard / at hand kand glæde sig /
at Iesus kand en gang fangis oc bindis.
Saa gaar det offte endnu til i Verden / at
den Fattige maa offte føris fra den ene W
gudelige til den anden / for Venskaffs oc
Suogerstuffs skyld. Men Guds Low be
faler / at Domineren skal ick bryde Rets
ten

pin
een for Perse
Dent. I. 17. 2. 1
11. Fordi / a
Christi dødelige
skyld / at Christ
Herre Adam, i
andre Sædæder, i
Sinds / der hand
vare faldt / som d
Opstandelse / som
saa at Annas ma
sus hadde bekend
oc Opstandelsen.
Want de
nas mange Effte
taber deris Wæ
Offrigheden fr
Loan / saa for
beholder sin Re
Døden forfølge
Dauid haffuer i
Wandelige lurer
hand kand ihiesle
Cain offter Abel,

een for Personens anseelse. *Leuit. 19. 15.*
Deut. 1. 17. 2. Paralip. 19. 7.

II. Fordi / at de vel viste / at *Annas* vaare
Christi dødelige Fiende / for den Sags
skyld / at Christus haffde giort den mechtige
Herre *Annam*, met sine Tilhengere / de
andre *Sadduceer*, til Løgnere i Jerusalems
Kircke / der hand beuiste deris Lærdom at
være falsk / som de førde mod Legemens
Opstandelse / som wi læse *Matth. 22. 23.*
Saa at *Annas* maatte offte høre / at Chris-
tus haffde bekend sig self / at være Liffuit
oc Opstandelsen. *Iohan: 11. 25.*

Iblant de Ugudelige haffuer *An-
nas* mange Syfende / som endnu / naar de
taber deris Brætfærdige Sager / oc for
Offrigheden findis at fare met wræt oc
Løgn / saa forbitte de sig mod den / som
beholder sin Retfærdige Sag / at de indtil
Døden forfølge oc lure effter hannem / som
David haffuer sagt / *Psalm: 37. 32.* Den
Ugudelige lurder effter den Retfærdige / at
hand kand ihjelsla hannem. Saa lurede
Cain effter *Abel*, *Genes: 4. 8.* *Aman* effter

D

Mar-

Jortklaring öfver Christe

Mardocheum, Esther 3. 5. etc. Saul effter
David / 1. Sam : 18. 9. Judas effter Chris-
tum / Luc : 22. 6.

For det Tredie / tencker de disse Kne-
te / som haffue bundet Jesum / at de ville
de fortiene nogen Tack her med / hos den
gamle Annam, Thi Verdens Regel vil
alt saa staa / at kand den Ryglöse Berden
gøre de store de Mechtige noget til vilie / saa
actis det dog intet / huad den wskyldige li-
der. Det se wi i Doeg, som slog de wskyldi-
ge Prester de deris ganske Hus wskyldes-
lig / at hand kunde haffue dis större Bens-
kaff hos Saul, 1. Sam : 22. 18.

Den Anden Person er Caiaphas, om
hvilken wi ville acte disse tre Puncter. 1.
At hand kaldis Caiaphas. 2. Huorfor hand
kaldis dette Aar ypperste Bisp. 3. Om
hans Raad hand haffde giffuet om Jesu.

Caiaphas er it Ebreisck ord / de bemer-
cker en snedig de vnderfundig Ræffactige
Menniske / som kand effter Ræffue Natur
smigrendis vdgiffue skadelige Raad de An-
slag / som wi saa her effter at høre / at hand

808

Prins
vættelig suorer ti
iaphas kommer o
blinde / som en sla
se ca, som saar for
tilfende / at hand
som hand holder sig
Mand / heret som
at hand vil Almuens
som hand lader sig
antastet hen / med
er / at hand kand for
ge / de bliffue saa i ju
Menniskene.

Saa tre en
Børn slaagere end
Slekt / Luc : 16. 2.
spare vore Munde
Caiaphas Disciple /
deris vrangte Lærde
lader sig tycke for
seger Guds ære /
hvilket kommer na-
der / Men deris
Riethed til Ereg

rættelig svarer til sit Naffn / *Iapha*, som *Caiaphas* kommer aff / mercker at skinne oc blincke / som en klar Yld. Men den stoffuelse *ca*, som staar først i hans Naffn / giffue tilkende / at hand er icke saa klar oc hellig / som hand holder sig for at være / Ja icke den Mand i Hiertet som hand siunis for øyne / at hand vil Almuens Salighed oc velfærd / som hand lader sig tycke / Men hand seer andensted hen / med denne Rattergang som er / at hand kand komme *Jesus* aff Dage / oc bliffue saa i sin igamle act oc ære hos Menniskene.

Saa ere endnu denne Verdens Børn klaagere end Liusens Børn i deris Slect / *Luc: 16. 2.* Jeg vil paa denne tid spare vore Munkke oc Papister / som ere *Caiapha* Disciple / der holder saa hart ved deris vrange Lærdom oc Kloster Regel / oc lader sig tycke for Almuen / at de der offue søger Guds ære / oc Almuens Salighed / huilket kommer neppelig inden deris Tænder / Men deris Hierter ere all fulde aff Rierlighed til Eregærrighed for Menniske

D i s

ne

Fortælling offuer Christi

ne/ oc til gode oc fræne Dage at leffue
vdi.

Narsag huorfor Christus føris bes
synderlig til Caiaphas, sætter Iohannes 18. 13.
for hand vaar nypperste Prest / Derfor effe
terdi Christus anlagis for sin Lærdom oc
Religion, som hand oc hans Disciple førde
mod Phariseernis Lærdom oc Skick / Saa
bør Bispen / som en tilsiuns Mand for Re
ligionen, at forhøre samme Sag / Huilket
sit Embede hand icke allene her mod Chris
tum stitelig tager vare paa / Men oesaa
imod Christi Disciple / som wi læse Act. 23.
2. etc. At Annas haffuer icke allene kaldet
S. Pouel i Rætte for sin Lærdom / Men
oc der Paulus bekender sig at haffue tient
Gud med en god Samvittighed / befaler
hand aff sin Verdslig Hellighed at sla S.
Pouel paa Munden. Eige saa haffue de læs
det see deris stitighed i deris Embede / der
Annas oc Caiaphas kalder S. Peder oc S.
Hans i Rætte / Oc der de kunde icke nekte
Apostlernis Lærdom / hudstringer de dem
nem / Act: 4. 6. etc.

Her

pin
Her se
haffuer aldels
vaare Aandelig
onis Frem
Achaa, giffuer
til Jerone / som
hand tilspode
imod Moise (sticket
ncklag) Der som
for Stalkhed / her
at høre eder / Men
maal om den Lærd
den Low blant et
fænder icke at v
Act: 18. 12.
Aff disse
ue oc voris at læ
haffue saadant u
iaphas haffde / der
den sande Religio
finge til at høre
ma Lærdommen
ster / at der fand
lers vñ / it Hierte

Her see wi / at Verdslig Offrigbed
haffuer aldelis skut fra sig / de Sager / som
vaare Mandelige / til Capitlet / som oc Galli-
onis Exempel / der vaar Lands Herre i
Achaia, gissuer tilkende / huilken der sagde
til Jøderne / som anklagede S. Pouel / for
hand tilskyndede Folcket at tiene Gud /
imod Mose skickelser / (som i Christo vaar
nedlagt) Der som der vaar nogen wiskel el-
ler Skalkhed / kiere Jøder / da burde mig
at høre eder / Men effterdi det er it Spørst-
maal om den Lærdom / oc om de ord / oc om
den Løw iblant eder / da see i selff til / Jeg
tencker ick at være Dommere der offuer.
Act: 18. 15.

Uff disse Bisper deris flitighed haff-
ue oc voris at lære / enddog at de ick hør at
haffue saadant it Hierte oc Forsæt / som Ca-
zaphas haffde / der vndertryckte Guds Ord /
den sande Religion, Men her i / at de findis
flitige til at høre oc forsare / huor det gaar
met Lærdommen / baade i Scholer oc Kir-
cker / at der kand være effter Christi Apost-
lers viss / it Hierte oc it Sind / Act: 4. 32.

D iij

oc ala

Forklaring offuer Christe
oe alting kand gaa skickelig til i Christi Kir-
ckis Opbyggelse. 1. Corinth: 14. v. 26. 40.

Her aff / at Caiaphas endelig skulde
dømme paa Christi Sag / som vaar om
Lærdommen / oe icke det Verdslige Raad /
Icke wi / at vore gamle Christne Offrig-
hæd hæfue rættelig oe vel betenekt / at fri deris
gode Samvittighed / at den skulde icke be-
smittis mee wbevende Sager at dømme /
der de hæfue forordineret oe stiftet Capita-
ler / Visper oe andre forstandige Mænd /
som altid skulde selfuer læse den hellige
Skrift / oe Christne Lærdom / oe intet an-
det tage sig saare / paa det / at de kunde Ret-
sindelige dømme om Lærdommen oe Reli-
gionens Sager / At Christne Offrig-
hæd Daglige ere besvarede mee Verdslige
Sager / icke skulle bemøye sig mee Handelis-
ge oe wbevende Sager / oe der offuer forsee
sig mod Gud.

2. Som vaar det Aar ypperste Prest.

Her falder it Spørssmaal ind / om
Caiaphas vaar icke Bisp det forgangne
Aar

Ar? eller skal hand være lenger end dette
 Ar? efterdi at her sigis / at hand vaar det
 Ar / lige som hand haaffde icke været det
 Ar tilforne / oc skulde icke heller være
 det tilkommendis Ar. Ja sandelig / hand
 huereken vaar Bisp det forgangne Ar /
 icke heller skal hand bliffue det tilkommens
 dis Ar. Saa see wi / huor aldelis de haaff
 ue ganget inod Guds Lov / som befaler /
 at Moyses skalde salue Aaron oc hans Søn
 ner til it ewigt Prestedømme / *Exod: 40. 15.*
 De *Paulus* giffuer klarlig tilfende *Ebre: 7.*
 23. at ingen bleff sat aff sit Preste Embes
 de / vden ved Døden. Men nu hos Jødera
 ne gaar det anderledis til / Saa at *Annes* er
 it Ar / oc *Caiaphas* det Andet / saa skiffis
 det imellem dennem for Pendinge skyld.
Iosephus lib: 18. Cap: 3. scriffuer / at *Valerius*
Gratus (som vaar næst / før *Pontius Pilatus*
 kom / som dømte Christum) haaffuer i sin
 tid giort mange til Bisper i Jerusalem / som
 hand næffner dennem / huor de haaffue vær
 ret *Annam* sætte hand først aff Embedet /
 oc sætte *Ismaelem*, *Faby* Søn i hans Stad.

D iij

Dera

Forklaring offuer Christi

Dernæst satte hand denne aff oc gjorde saa
Eleazarum, den gamle *Annani* Søn til
 Bisp. Men it Aar der effter / satte hand
 hannem aff / oc indskickede igen til Bisp /
Simon Camethi Søn. Men der hand haff-
 de været it Aar / bleff hand oc affsat / oc *Io-
 sephus*, som kaldis *Caiaphas*, bleff Bisp igen.
 Dette skulde saa skee / ved det Aar effter
 Verdens Skabelse 3974. hen ved 15. Aar
 for Christi Fødsel / som der staaar i bredden
 antegnet hos samme *Scribente*. At det
 haffuer saa gaaet til hos Jøderne / beken-
 der *Lucas Euangelist Act: 4. 6.* huor hand
 næffner mange Bisper / *Annas, Caiaphas,*
Iohannes, Alexander, oc mange andre /
 som vaare aff de ypperste Presters Elect/
 som Euangelisten vilde sige / de vaare man-
 ge Bisper / huilcke ieg ick alle her vil næff-
 ne / som haffue sæt sig op imod Apostlene.

Saa see wi da her / at baade det
 Kongelige Spjæ oc Læremesteren / vaare
 nu fra *Juda*, som *Jacob Patriarcha* haffde
 spaaet *Gene: 49. 10.* saa at der vaar nu intet
 ydermere at acte end Pendinge / oc stor
 Verds

Verdlig are
 mindis wi / at
 spaar / oc for
 spær oc Prest
 at foruente / at
 Dyrighed / dylig
 Niffu off frata
 den samme Stra
 som der Titus Ve
 i Grunden.

5. Det vaar
 raadde Jo
 gaat / at
 Soldat.

Dette Caiaph
 Hans Cap: 21. 32.
 Saadant talde
 Men effterdi ha
 ypperste Prest /
 skulde do for Gole
 lene / Men at he
 Juda Børn / som

Verdslig ære hos dennem. Dernæst paas
mindis wi / at der som wi træde i deris Guds
spaar / oc for Vendinge skyld indsetter Bi-
sper oc Prestes i Kircke Tieniste / da er det
at foruente / at baade Ketsindige Christne
Dffrighed / disligeste Ketsindige Lærere /
bliffue off fratagne / Ja snart maa foruente
den samme Straff / som Jøderne offuer-
kom der *Titus Vespasianus* lagde dennem pde
i Grunden.

3. Det vaar Caiaphas / som
raadde Jøderne / at det vaar
gaat / at ic Menniske døde for
Folcket.

Dette Caiaphæ Raad / vdlægger S.
Hans Cap: 11. 51. etc. der hand saa siger /
Saadant talede hand icke aff sig selff /
Men effterdi hand vaar den samme Aar-
pyperste Prest / da spaade hand / at Jesus
skulde dø for Folcket / oc icke for Folcket als-
lene / Men at hand skulde tilhaabesamle
Guds Børn / som vaare atspriedde.

D v

Met

Forflaring offuer Christi

Med denne Forflaring lærer Enn
 gelisten off/ at Gud Allmeettigste vel fand/
 naar hannem saa siunis gaat at være / vens
 de de Vgudeligis Raad oc Anslag / se
 Naffn til ære / oc dennem selff imod / som
 David *Psalm* : 33. 19. lærer / Du gior Heds
 ningenis Raad til intet. Det sant de
 Løgnere / som vilde liue *Susanne* paa / *Dan* :
 3. 19. De Phariseerne / som forsticked de
 tere offuer Christi Graff / hannem til van
 ære / at den ginge offuer dem selff / *Matth* :
 28. 15. So *Zomenus* lib : 5. Cap : 19. beskriffuer ie
 herligt Exempel / huor det er oc vederfareet
Juliano. lige saa / Thi i det / som hand led
 affliffue mange Christne / da kommer han
 nem en rug Person for / ved naffn / *Theo*
dorus, huilcken hand haaffde ladet binde til
 en Hestis Kumpe / at slæbe ihuel / oc som
 hand nu slæbis nogen iblant huasse oc skara
 pe Stengrud oc Paatteskare / da huercken
 flager hand sig aff nogen Pine / icke heller
 beder hand Fogden *Salustium*, om Naade /
 Men hand foracter all Pine oc Tyranni /
 Deris siunger hand saa trostelig / at alle
 Mand

pinto
 Mand forundt
 De Fogden
 sig til *Julianum*
 som hand icke la
 ne / da bliffue det
 oc de Christne bliff
 fer / at Gud opholdet
 de foratter Nuten oc
 der den I yran det h
 andre Christne fare
 den / oc vilde haaffue
 da / at hans egen
 ære / oc hannem h
 Frygt. Soa betent
 4. 12. At Gud ver
 Giendernis Men
 oc Gud til ære / tha
 hed / at tale Deres
 Waand.

Som alle de
 Eldste oc
 forsamlede.

Mand forundrede sig meget paa hannem/
De Fogden *Salustius* wfortøffuet skynder
sig til *Julianum*, oc siger hannem/ at ders
som hand ick lader aff at Pine de Christo
ne/ da bliffuer det hannem til en Spaat/
oc de Christne bliffue daglige flere / naar de
see/ at Gud opholder dennem der wi pine/ at
de foratter Pinen oc bespaatter oss/ Hvilcket
der den Tyran det hørde / lod hand alle de
andre Christne fare / som hand haffde bund
den / oc vilde haffue affliffuet. Saa see wi
da/ at hans egen Gierning bliffuer Gud til
ære / oc hannem selff til stor Spaat oc
Fryet. Saa befender oc S. Pouel / *Phil.*
2. 12. At Gud vende hans Vaand / mod
Siendernis Mening / dennem til Spaat/
oc Gud til ære / thi at mange singe dristige
hed / at tale Ordet uden rædsel aff hans
Vaand.

Som alle de ypperste Prestes / oc
Eldste oc Scriffetlaage vaare
forsamlede.

Idisse

Forflaring offuer Christe

I disse ord haffue wi det Tredie oc
Fierde slags Personer / som besidde Capite-
let / oc skal domme i Christi Sag / De ny-
perste Prester oc Scrifftelaaage haffde sam-
tycke / met Anna oc Caiapha, at giffue Judæ
Forræder Pendinge / at hand skulde forraa-
de Xesum / Matth: 26. v. 4. 15. Saa haff-
uer Christus intet gaat at foruente sig hos
dennem.

Dernæst sidder her de Eldste / som
ere de store Herrer oc Dommere / i det
Verdslige Regimente / huilcke Bispen haff-
de ladet kalde til sig / De vil intet forsuare
Christum / Thi som ieg sagde tilforne / eff-
terdi at Sagen vaar Geistlig / saa vil de
intet haffue der met at giøre.

Alff disse Presters Bescriffuelse oc
Gierning / lære wi / huor høvelig Pontificij
haffue fareet vild / huilcke der falskelig vblege-
ge / Ieremie Ord / Cap: 18. 18. (Presterne
kunde icke fare vild i Lowen / oc de Bise kun-
de icke feyle / at giffue Raad / oc Propheters
ne kunde icke lære Bræet) oc siger / at Pres-
ter kand icke fare vild fra Sandhed. Her
giff

Pinte
giffuis det vel
fra Sandhed
raader Christus
falske Prophet
befaler off at wi se
om dem aff Gud
ste Prophet vdgaa
Cap: 4. v. 1.

Den Ar

Simon Pet
langt effter
pel / indtil d
Call.

Sandelig wi
Pedet oc S. Hans
de folge effter Jesu
vil gaa met dem
ne Knepte haffue w
Christi Børn / ma
i Corrig oc Bede
som slattede Jaar /
24. Rom: 8. 36.

giffuis det vel tilfende / huor langt de ere
fra Sandhed oc Retfærdighed / Derfor
raader Christus / at wi skulle voete oss for
falske Propheter / *Matt: 7. 15.* De S. Hans
befaler oss / at wi skulle prøffue Aanderne /
om de ere aff Gud / Thi der er mange fals
ke Propheter vdgangne i Verden. *1. Iohan.*

Cap: 4. v. 1.

Den Anden Part.

Simon Petrus fulde Jesum
langt effter / oc en anden Disci
pel / indtil den ypperste Prestis
Gall.

Sandelig wi fand icke neete / at S.
Peder oc S. Hans gære jo meget vel / at
de følge effter Jesum / oc ville see / huor det
vil gaa med deris Mestere Christo. I den
ne Kense haffue wi at lære / at næsten alle
Christi Børn / maa følge effter Christum
i Sorig oc Bedrøffuelse / oc være reget
som slætede Gaar / for hans skyld / *Psal: 44.*
24. Rom: 8. 36.

Langt

Forflaring offuer Christe

Langt effter.

Petrus sigis her at følge lange effter /
at giffue tilkende / at hand skammer sig for
sin daarlig Sierning hand gjorde / der
hand hug Dret aff *Malchus*, huorfor hand
maatte høre sin Daarlighed forflaris aff
Christo. Dernæst er hand nu fryctættig /
at komme iblant den Rygløse hob / som to-
ge *Jesum* til Fange / Men dog alligeuel
driffuer hans Kierlighed / som hand haffde
til Christum / hannem saa / at hand gaar
effter sin *Hæxre* / Thi sand Kierlighed li-
der alting / oc haaber til alting / oc bliffuer
icke træt. *1. Corinth: 13. 7.*

Paa det hand kunde see / huad en-
de det vilde saa / siger *Matthæus*
26. 58.

Euangelisten giffuer *S. Peder* it
gaat vidne / at hand haffuer fuld *Jesum*
til Bispens Gaard / oc gaaet ind i Sallen /
icke for nogen letfærdig Aarsag / Men alles
ne at hand vilde see / huor det vilde gaa med
Jesu /

Jesu / Saa at S. Peder haaffuer haaff-
mere omhu for sin Mestere Christo / end
hand haaffuer haaffd for sig self / Hand ten-
cker icke en gang / at Malchus fand komme
offuer hannem i Bispens Gaard / oc betaa-
le hannem dubbel for sit Dre hand hug
aff.

I denne S. Peders Exempel / er en
Retsindig oc ensoldig Kierligheds Exem-
pel at acte / huilken som icke acter sin eget
Nød oc Fare / men næsten glemmer den aff
stor Kierlighed. Lige saa vaar der i Ioseph
som begærede Christi døde Legeme / oc tog
det aff Kaarsit / enddog at Phariseer oc
Scrifftkloge forfulde alle dennem / som el-
skede Jesum / Matth: 27. 58. Saa gibe
endnu Guds Børn / de acte icke det som
dem selfuer vedkommer / Men huad deris
Næstis beste oc Gaffn er / det søge de / Phi-
lip: 2. 4.

De en anden Discipel.

Johannes Euangelist / som selflier
haaffuer bescreffuit denne Historie / vil icke
næffne sit Naffn / Men taler om sig self

der.

Forklaring offuer Christi

mer / lige som det vaar om en anden. Saa
laese wi / at *Paulus* haaffuer oc giort / 2. *Corint.*
12. 2. huor hand siger sig at haaffue kendt ie
Menniske fiorten Aar siden / som bleff ops
ryckt i den Tredie Himmel / oc hørde vsige
lige ord.

Aff deris Exemple skulde wi lære /
ndimigelig at tale oc scriffue om off self /
som oc *Paulus* raader / *Rom* : 12. 16. at wi skulde
holde off til de Fornædrede.

Den samme Discipel vaar bekent
met den ypperste Prest.

Der ere atskillige Meninger om /
huorledis S. Hans / Christi Apostel vaar
bekent met den ypperste Prest. Somme
mene / at S. Hans / den stund hand Fiske
skede / skulde da haaffue været kommen i
Kundskab met Bispen / i det hand offte solde
de hannem Fiske / som hand fangede / *Matt.*
4. 21. Andre ere i den Mening / at S.
Hans skulde haaffue ganget nogen stund i
Schole i Jerusalem / oc da været kommen i
Bispens oc hans Tjeneris Kundskab.

Her

Her off
Kundskab met a
faling / *Rom* :
kempel / saa migen
Demi la
skaff / som *Johann*
ret i mellem hannen
frynge Menniske
skaff met den Wg
genoffe met hannen
iærforarge / oc for
sumptet i nogen m
Her foruden
to offte de Wgudet
Huds Tjener / som
delegge oc fordriff
ge / som dennem el
Hans / som elstis a
den hand / oc S.
fordi at hand vild
Verdens Forloff
Mosis Exempel
vintaler vil ieg lad
opfordis off *Pharao*

Her aff bør off at lære / at wi holde
Venscaff met alle Mand / effter Pauli Bes
falning / Rom: 12. 18. De S. Hansis Ex
empel / saa meget som mueligt kand være.

Dernæst lærer wi aff dette Vens
caff / som Johannes befender at haffue vær
ret i mellem hannem oc Bispen / At it Guds
frydligt Menniske / maa vel holde Vens
caff met den Ugudelig / oc haffue sin oms
gengelse met hannem / naar hand lader sig
icke forarge / oc forsøre aff den onde / oc ey
samtycker i nogen wilbørlig ting.

Her foruden see wi oc / at Gud vens
der offte de Ugudeligis Hiertter / til at elske
Guds Tienere / som i sin tid skal straffe /
o delege oc fordriffue de samme Ugudeli
ge / som dennem elske. Det see wi her i S.
Hans / som elstis aff Bispen Caiapha, huils
cken hand / oc S. Peder her effter straffer
fordi at hand vilde icke tro at Iesus vaar
Verdens Forloffuede Messias, Act: 4. 19.
Mosis Exempel som ieg tilforne haffuer
omtalt / vil ieg lade bliffue / huorledis hand
oppsødis aff Pharaonis Bord / oc siden bliff

p

uck

Forflæring offuer Christe

Her den paa Guds vegne / som kommer hans
nem i stor Hierteforg som wi lase vdi det
Andet / Trettende oc Tiortende Capitel
Exodi.

Hand gik ind met Jesu i den hy-
perste Prestis Sall.

Caiaphas oc de Wgudelige haffue
gierne store Sall / fordi at de opade Vidu-
ers Huse / Matth: 23. 14. oc bygge deris
Sall met den Fattigis Sued oc Arbejde
Men Christus oc hans Disciple haffue
noye / det de fand bøye deris Hoffuet til /
som Christus bekender / Luc: 9. 58. De Pau-
lus siger 1. Corinth: 4. 11. At hand oc hans
Metbrodre Disciple / maa løbe / som de
der haffue ingen visse Stæd.

Men Peder stod vden for Dør-
ren.

Peder staar vden for Døren / fordi
hand befrycter sig / at hand skal indde Mal-
chum, oc der offuer komme i større Vaade.
Nuor met wi paamindis / at wi skulle vandre
dre

pe
dre forfættige
Wase / Thi
De huo som
mindeligst
fordi at hand
det offetlig
vdelst af de
der gaar met
hans Christen
Hætte til / for
hand seer hanne
Kierlighed
2. Iohans: 3. 17.
Da gik der
vaar bet
Prest / oc
sten / oc
Je Ver
uiler her S.
hand slyper han
fand saa at see
Christo Men d
Hans oc Peder

Dre forfietige / som de Vife / oc icke som de
 Wuiſe / Thi det er en ond tid / *Ephes: 5. 15.*
 De huo ſom elſker Fare / hand ſalder als
 mindelig ſclff der i / *Proverb: 11. 27.* Heller
 fordi at hand vaar Fattig oc wbekend / ſom
 det offte tilgaar / at ſaadanne Folck bliffue
 vdeluet aff de ſtore deris gaarde / Men huor
 det gaar met Døren at lueke / da hører det
 huer Chriſten til / at hand icke lueker ſit
 Herte til / for ſin Broder oc Næſte / naar
 hand ſeer hannem lide Nød / Thi Buds
 Kierlighed ſand da icke bliffue i hannem.
1. Iohan: 3. 17.

Da gick den anden Diſcipel / ſom
 vaar bekent met den ypperſte
 Preſt / oc talet met Dørvocters
 ſten / oc ſlyde Peder ind.

Je Venligt oc Broderligt ſtycke be-
 viſer her S. Hans imod S. Peder / at
 hand ſlyer hannem ind i Sallen / at hand
 ſand ſaa at ſee / huad ende det vil ſaa met
 Chriſto / Men de Fattige oc ſimpel Mend
 Hans oc Peder / kunde icke beſinde / huad

P ij

Elen

Forklaring offuer Christe

Elendighed her vil bliffue / Thi de kende icke
den vanartighed / der er i de Ugudeligis
Hoffgaarde.

Saa haffue wi her den første Mars
sag at aete / til S. Peders Fald / at hand
kommer iblant de Ugudelige. Huo som
rører ved Beeg / hand besmitte sig gierne /
Sirach 13. 1. De huosom giør Suogerstaff
met *Cananiterne*, de komme hanner til at
falde fra Gud / oc tiene fremmede Guder.
Deut: 7. 3. etc.

Men Suennene oc Tienere stode
de / oc haffde giørt en Kul Ild
der nedre mit i Sallen / oc vær
mede sig / Thi det vaar kalt / oc
Petrus stod hos dem / oc vær
mede sig.

Stor Kuld er det / icke allene i Veis
ret / men oesaa i deris Hierter / vdi huilcke
Kierlighed vaar nu næsten forkolnet / *Matt.*
24. 12. Den arme Peder er oc kaald / saa
hand bæffuer off Fryet oc Fare / Thi ende
dog

dog at hans Aand vaar redbon / saa er dog
hans Ridd ganstte skøbelig. Hand gaar oc
til Jlden at varme sig / Men den forraa
der hannem ilde / thi Druoctersten seer
hannem aff Jldens skin / oc fanger Aars
sag at tale til hannem / Saa er her den ans
den Aarsag til S. Peders Fald / at hand
staaar hos de Wgudeligis Luff oc Jld.

De Pigen / som tog vare paa Dø
ren / sagde til Peder / De du
vaarst met Jesu aff Galilæa /
Est du icke oc en aff dette Men
nistis Disciple?

Huo er den / som først forstræcker
S. Peder? Icke Høffuismanden for
Skaren / icke heller Landeknechte / som
fangede Jesum / Men sandelig en Pige /
en Druocterste / som er den ringeste der
tiener i Huset. Her aff paamindis Guds
Børn / at de ere icke for trygge oc for dristis
ge hos de Wgudeligis ringe Tienere / thi
den som mand acter altsomringest / kand

P iij

snarist

Forcklarung offuer Christi

Mariste vnder tiden føre en vdi wlycke / som
wi see / at Pigen giør ved Peder.

De du vaarst met Jesu aff Ga-
lilea.

En Galileer kalder hun Jesum bes-
spaaetelig / at hun vil brene hannem / at
hand vaar fød i it foracteligt Stæd / oc
vaar oc self it foractet Menniske. De disse
ringe oc bespaaetelige ord / En Galileer / Der
Menniske bruger hun / at hun kand siunis
at tiene sin Herre met tro / oc bespaaet den
hand bespaaetter. Saa vil det oc gaa / at
huor mand finder de Førster aff Sodoma
regnere / der finder mand oc gierne Gomo-
rae Folck oc Indbyggere. Esa : 1. 10.

Da neetet hand det for dem alle/
oc sagde / Quinde / Jeg er icke /
Jeg kender hannem icke / Jeg
veed oc icke huad du siger.

Her paamindis wi / huad wi ere for
Kæmper naar Fristelsen kommer / oc Gud
tager sin Haand lidet fra oss / Sandelig
saa

saadant / at
foruden hann
den som saar
salder / oc mer
fast / at hand lad
formaa / Men at
ende saa fristelse
1. Corin. 10. 12.
der saa at Gud e
menne hendes
99. 12. Sa vil alle
under sine Børn
der som de end sa
stis bort. Psalm :

Den

Boha
vpe
sunt
ocem hans
redhannem /

saadane / at wi intet kunde aff oss selff /
foruden hannem / *Iohan: 15. 5.* Hvorfor
den som staar / hand see vel til at hand icke
falder / oc inderlig bede Gud / som er tros
fast / at hand lader sine icke fristes offuer det
formaa / Men at hand vil giøre saadan en
ende paa Tristelsen / at wi den kunde taale /
1. Corinth: 10. 12. etc. oc visselig forlade oss
der paa / at Gud er Ventlig / oc vil forfrem
me vore hendes Gierninger hos oss / *Psal: 99. 18.*
Ja vil altid gierne holde sin Haand
vnder sine Børn / som hannem frygte / at
der som de end falde / saa skal de dog icke ka
stis bort. *Psal: 37. 24.*

Den Niende Pre diken.

Iohan. 18. 19. etc. Men den
ypperste Prest spurde *IE*
sum om hans Disciple /
oc om hans Lærdom. *IE*sus sua
rede hannem / *Ieg* haaffuer talet aa

P iij

ben

Forklaring offuēt Christē

benbarlig for Verden / Jeg lærde al-
tid i Scholer oc vdi Tempelen / Der-
som alle Jøderne komne tilsam-
men / Oc ieg haffuer intet talet i
Londom. Hui spør du mig der at?
spør dem der at / som haffue hørt
huad ieg taledede til dem / see de vide
huad ieg haffuer sagt. Som hand
det taledede gaff en aff Tienerne / som
der stod hos / Jesu en Kindhest / oc
sagde / skalt du saa suare den ypper-
ste Prest? Jesus suarede / haffuer
ieg talet ilde / da bevis det at det er
ont. Men haffuer ieg talet ret / hui
slaer du mig? De Almas sende
hannem bunden til den ypperste
Prest Caiaphas.

Ende stycker ville wi saaregiffue aff
denne Text. Først ville wi ansee Cai-
phas Spørssmaal til Christum om hans
Discis

Disciple oc
rer der til.
huorledis Ch
som slaer hann
3 der
eter. 1. Iden
holden. 2. Huc
Christum. 3. S
sum. 4. Huad
1. Huad til
denne Samtale
wi luttelig finde
paa Historien.
Dem oc Ser rd
Ex: 12. a. setter
sciplene / oc oden
indficker sin
deris Jødder /
indtil Kloften
beder hand i
dis hand oc spe
til Caiaphas. h
er 1. om Na
hengere at for

Disciple oc Lærdom/ oc huad Christus suar
rer der til. For det Andet/ ville wi acte/
huorledis Christus straffer denne Tienere/
som slaer hannem paa Munden.

I det Første ville wi acte disse sty-
cker. 1. Tiden / naar denne Samtale er
holden. 2. Huo den er / som offuerhører
Christum. 3. Huor om hand spør Je-
sum. 4. Huad Christus suarede Bispen.

1. Huad tid det vaar om Natten / oc
denne Samtale haffuer sig tilbraget / kand
wi lættelig finde/ naar wi giffue flitelig act
paa Historien. Der Kloeken vaar imellens
Sem oc Sex vd paa Aftenen effter Lowen/
Ex: 12. 6. sætter Jesus sig til bords met Dis-
ciplene/ oc æder Paaske Lammec met dem /
indfickes sin Nadueris Sacramente / toer-
deris Fødder / Lærer oc vnderuiser dennem/
indtil Kloeken vaar ved ni / fra ni til tolf /
beder hand i Hawen / fra Tolf til It/bins
dis hand oc spør til Annam, oc strax der fra
til Caiapham, huilcken der er nu / der kloeken
er It / om Natten / færdig met sine Til-
hengere at forhøre Jesum. Disse Doms-

P v

mere

Jorflarting offuer Christe

mere deris flinighed vaar saa høylig at rose
 oc loffue / om den haaffde været Gud tryet
 oc røet / som den nu er at laste / fordi at den
 er ond / oc Ugudelig. De beuise dennem
 her at være iblant der Folek / som *Esaies cap.*
59. 6. etc. taler om / Huis Gierning er mō
 ne / oc der er fortrædelighed i deris Hender /
 deris Fødder løbe til ont / oc de ere snare til
 at vdgynde wffnyldigt Blod / deris tanker er
 mōne / deris Veye ere idel Fordærffuelse oc
 skade / de kende icke Fredsens Vey / oc der er
 ingen Røt i deris gang.

Fra denne Ugudelig flinighed skal
 alle Christne Dommere vel tage sig vare /
 enddog de vel bør / at beuise sig flinige / at de
 icke forhale nogen sin Ketsærdig Sag / saa
 bør dennem oc der hos vel at betencke / at de
 icke ere for snare til at dømme / bespønderlig
 i Blods oc æris Sager / huilcke mand fand
 icke i denne Verden igenkalde / *Sapient: 16.*
14. Eller giøre Gud skyldest for / *Psal. 49. 8.*
 Saa vide wi oc / at der vil følge en ond
 Sammitighed oc straff aff Gud / *Genes.*
9. 6. for saadanne wbesindede Tyranniske
 Doms

Domme
 smart / oc m
 giffue huer eff
 2. Men
 Johanne
 Prest / oc lader d
 sad hos hannem
 alle de andre for
 Mand mand skul
 nogen tultraadig
 Deut: 17. 8. Dist
 iblant huilcke va
 firdesindene f
 wraggelige / for
 Deut: 1. 16. Thi
 Prest / blesue oc
 huad hand ene
 rat eller wræt /
 biddre / som wi
 7. Epur
 Disc
 dom.

Domme *Apocal: 22. 12.* See ieg kommer
snart / oc min Løn er med mig / at ieg skal
giffue huer effter sin Gierning.

2. Men den ypperste Prest.

Johannes setter allene den ypperste
Prest / oc lader de andre være wrorde / som
sag hos hannem i Dommen / som vaare
alle de andre fornemste Prester / aff huis
Mund mand skulde spørge Sandhed / naar
nogen tilsraadig Sag vaar forhaanden /
Deut: 17. 8. Disligeste de Eldste for Folket /
iblant huilcke vaare de Fornemste / de halff
fjerdesindstiue huis Domme skulde være
wryggelige / som der staar *Num: 11. 16.*
Deut: 1. 15. Thi aff denne samme ypperste
Prest / bleffue alle de andre regerede. Saa
huad hand ene vdsagde / huad heller det vaar
ræt eller wræt / saa skulde de være hans Jaa
brødre / som wi her effter ville saa at høre.

3. Spurde Jesum om hans Disciple / oc om hans Læ- dom.

Tuen

Fortælling offuer Christi

Tuende Stycker spør Bispen om.
Først om Christi Disciple. Dernæst om
hans Lærdom. Enddog Christi Disciple
vaare ringe / oc foræctede aff mange / saa
spør alligenel Bispen om dennem / oc huor
for Christus hæffde kallet dennem / huilekee
siuntis Bispen at skulde være it Tegen / at
Jesus vilde føre splid i hans Lærdom / i
det / at hand icke allene hæffde lært dennem
en Lærdom / som vaar imod den Pharisais
ske tradition, oc vduortis Hellighed / Marc:
7. 13. Men oc befalet dennem der til / at døbe
dennem / som anamede deris Lærdom / som
de saae oc hørde at Iohannes Baptista gjorde
ved Jordan / Matth: 3. 7. Her met mener
Bispen / sig at sker alt for kort / at saadane
sker uden hans ia oc minde.

Her til vil Christus intet siare / sordis
saa / at hans Disciple hæffde nu intet mere
behoff / at skulde vndskyldis for Phariseer
ne / effterdi at hand hæffde tilforn giffuet
saa sterck Beskærmelse offuer dennem i
Nawen / i Siendernis næruerelse / der hand
befalede / at de skulde lade dem gaa / Ioh: 18. 2.
at int

at ingen kunn
ner paa deris
befrics til en an
imellem bare h
Først / Konger
Dennem /
til / fortællat hans
jo intet ved / fort
som var for h
Guds Søn / oc
saa, Iohan: 6. 33.
være det rette L
Himmlen / oc
so. at Abraham
hand skulde see
saa der hos / at
bleff.
Dette be
lige Predickens
være Hicterne
Miracle blant
Zarum fra de
Jesus gjorde de
hannem prede /

at ingen kunde giøre dennem noget der offe-
uer paa deris Liff / Men at de visselig skulde
befries til en anden Tid oc Stæd / oc dis-
imellem bære hans Naaffn for Hedninge /
Førster / Konger oc Israels Børn / *Act. 9. 15.*

Derneft suarede Christus her intet
til / fordi at hans Disciple kom denne Sag
jo intet ved / som hand vaar fangen for /
som vaar for hand bekende sig at være
Guds Søn / oc Verdens forlossuede *Mes-
sias*, *Iohan: 6. 35.* der hand bekender sig at
være det rette Liffens Brød / som kom aff
Himmelen / oc der hand siger *Iohan: cap. 8.
36.* at Abraham hiertelig glædde sig / at
hand skulde see hans Dag. De bekender
strax der hos / at hand er / sørend Abrahams
bleff.

Dette beuiste Christus med sin fræff-
tige Predicken / som den der haffde Mægt at
røre Hierterne / *Matth: 7. 29.* oc med sine
Mirackle blant andre / der hand opuaete *La-
zarum* fra de Døde / *Iohan: 11. 44.* Fordi
Jesus giorde det / derfor bleff Pharisæerne
hannem vrede / oc haffde nu fengslet hans
nem /

Forflæring offuer Christe

nem / oc tilforn besluttet / at hand skulde endel
delige dō / *Iohan: 11. 50.*

Her see wi de Ugudelige Dommers
ris Røttergang / huilcke der lige som *Caiaphas*
indsprer altid noget andet ind i deris
Domme / end det som den rætte Hoffuit
Sag er ansprende. Saa skulle Guds
Børn derfor icke meget forundre sig paa
saadant / Thi det gief saa til i Christi Sag /
det vil oc saa gaa til i hans Disciplers.

Wi ville vende oss til disse Phariseer
igen / som tilspørge Christum om hans
Disciple / oc see om de icke selffue opholder
Disciplerne / som leffue / oc lære i atskillige
maade. Sandelig Sadduceerne / som *An-
nas* vaar / de oc deris Disciple / neete Leges
mens Opstandelse / oc sige oesaa / at der er
huereken Engle eller andre Aander til /
Matth: 22. 23. Men tuert om igen bekender
Phariseerne / *Caiaphas* oc hans Retbrødre /
Legemens Opstandelse / Engle oc Aander
at være til / *Acter: 23. 8.* Phariseerne / de icke
alleniste meet deris Menniskelige tradition
oc falske Paafund / offuertraadde Guds
Gud /

Gud / *Matth*
oc skendelig
Hoffuit *An-*
diguelse for
ne skulde met
me deris *Ris-*
skulde bygnde i
maen / *Cerem-*
om den alomme
Menniskens *R-*
Matth: 1. 30. De
10. 3. de kende ic
giender for Gud
rætte deris egen
den Røttardigh
for Gud.

Esseerne
Fundament til
at leffue vden
der der de opte
Herodias
mange flere / hi
delig Anhang
oc Partier alle

Gud/ *Matth: 15. 3. Marc: 7. 3. etc.* Men de
 oc skendelig oc skammelig forkrencke den
 Hoffuit Artickel om Menniskens Retfærd-
 diggigørelse for Gud/ oc lærde at Menniskens
 ne skulde met Mosi's Ceremonier fuldførme
 deris Retfærdiggigørelse / huilken Gud
 skulde begynde i *Messia*, oc lærde icke Al-
 muen/ at Ceremonier skulde paaminde dem/
 om den tilkommendis *Messia*, som allene er
 Menniskens Retfærdighed hos Gud/ *1. Co-*
rint. 1. 30. De som Paulus vidner / *Rom:*
10. 3. de kende icke den Retfærdighed som
 gielder for Gud / oc de tractede effter at op-
 rætte deris egen Retfærdighed / oc ere icke
 den Retfærdighed vnderdanig / som gielder
 for Gud.

Esseerne haffde oc deris besynderlig
 Fundament til deris Salighed / som vaar/
 at leffue uden Ecteskaff / oc andet mere Gæ-
 ckerj der de optenckte.

Herodianer oc Nazareer, oc saadanne
 mange flere / huilcke alle haffde deris besyn-
 derlig Anhang oc Disciple. Huilcke Secter
 oc Partier allesammen bleffue fordragen
 aff

Forflaring offuer Christel

aff Jøderne/ fordi at de lode sig omflære oe
see i Templet/ lige som de vaare de/ der vil
de voete oe beuare Mosi Low / vaare dog
de allersørste Guds Lows Forkrenckere oe
Skendere/ som oe Christus lader dem høre/
Iohan: 5. 46. Troede i Mosi/ da troede i oe
mig/ Thi hand vidner om mig.

4. Jeg haaffuer talet aabenbarlig
for Verden.

Met dette Gensuar straffer Christus
Caiapham, at hand enten haaffuer været en
forsømmelig Mand i sit Embede / i det
hand icke veed/ huad der er predicket oe lært i
Templet / som hand her lader høre / eller
hand er en vnderfundig Mand / som sig
ger sig icke at vide / det hand vel veed / Ja
uden tuiil vaar *Caiaphas* met de andre Phas
riseer / som satte sig op imod Christum /
oe spurde hannem / om det vaar ret at
giffue Keyseren Skat eller ey / oe distiges
ste/ huileket der vaar det store Bud i Lowen/
Matth: 22. 18. 36.

Jeg

Jeg lærde altid i Scholer oc vdi
Templet / der som alle Jøderne
komme tilsammen.

Nuad Glittighed Christus haffuer be-
uist i sit Embede / kunde wi her see / at hand
icke allene vdi den gantske Byge haffuer pres-
dictet daglig i Templet for Jøderne / Men
oc saa / som Petrus vidner / haffuer gaaet om-
kring / oc giort vel imod alle Mand / oc haff-
uer hulpet alle / som vaare besatte aff Dieff-
uelen. *Actor: 10. 38.* Denne samme Glittig-
hed skal huer øffue sig vdi / som Christus
haffuer sat i sin Stæd / oc voete sig gantske
vel / at hand icke met sin Doffenhed / Fors-
ømmelse / Druckenscaff / Gærighed eller
Vellyst / nedergraffuer den Talent oc Pund /
som Christus haffuer hannem antuorder /
Men langt heller antuorder det Vedsleren /
at naar Christus kommer / hand da kand
haffue Lager der paa til hannem / ellers
vil det saa gaa / at huo som intet haffuer /
hannem skal oc fratagis det hand haffuer /
oc den vnyttige Suend kastis hen vdi

A

Moro

Jotklaring offuer Christi

Mørket / huor skal være Graad oc Lend-
gnidfel / *Matth: 25. 18. etc.*

Jeg haaffuer intet talet i Løndom.

Disse Ord stunes at være tagen aff
Esaiā cap. 48. 16. huor Propheten saa taler /
Gaar til mig / oc hører det / Jeg haaffuer icke
talet dette før i Løndom / fra den tid / at det
bliffuer sagt / Jeg er der / oc nu sender den
H E R R E H E R R E mig / oc hans
Aand. Lige som Propheten der siger / at
Gud haaffuer icke talet det i Løndom / at
hand vilde befri Folket aff det Babyloniske
Fengsel / Men haaffuer aabenbarlig loffuet
dennem det. Saa siger oc Christus her for
Caiapha, at hand haaffuer icke sagt det i Løn-
dom / men aabenbarlig / at hand er den som
skal frelse dennem / som tro paa hannem / fra
det Aandelige Babyloniske Fengsel / det er /
aff alle deris Haand / som hade dem / *Luc: 2. 71.* oc føre dennem hiem til den Aandelig
Jerusalem / Himmerigis Rige. *Apoc: 21. 10.*

Maatte her nogen spørge / Disse Ord /
som Christus her siger / at hand haaffuer
intet

Intet talet i
eris met det
huor hand
Mørket / det
i Dret / det
geste met de
ris herige for
uer i herlige
Matth: 2. 11.

Sandelig
usine Ord for
anden sed skul
uden allene i
desaa i deris
bath forsamle
off hine skene
mangesteder i
for sine Discip
dyrebare Bort
nem / for hand
haat scerffue i
Capitel / ander
Saa er de
at hand haaffuer

Intet talet i Løndom/ huor komme de offuer
eens met det som hand taler *Matth: 10. 27.*
huor hand siger / Det som ieg siger eder i
Mørket / det taler i Luset / oc huad i høre
i Dret / det predicker paa Tagene / Dislis
geste met de mange skøne Parabler / oc der
is herlige Forklaring / som Christus haff
uer i synderlighed hafft for sine Disciple/
Matth: 13. 11.

Sandelig / Christus vil icke saa haff
ue sine Ord forstaaet / lige som hand ingen
anden sted skulde haffue predickt oc lært/
uden allene i Templet i Jerusalem / eller
velaa i deris Scholer / huor de huer Sab
bath forsamledis / *Act: 13. 27.* Thi wi vide
aff hine skøne Predicken / som Christus
mangesteder i synderlighed haffuer haffe
for sine Disciple / *Matth: 13. 37.* oc den skøne
dyrebare Bord Leise hand haffde for den
nem / for hand gic ud til sin Pine / som der
staar screffuit i disse *Iohan: 13. 14. 15. 16. 17.*
Capitler / anderledis formelder.

Saa er da Christi Mening denne /
at hand haffuer icke lært to slags Løndoms

Dij

me/

Forklaring offuer Christe

me/en i Løndom/ oc en anden aabenbarlig.
Men det selffsamme hand hassuer predicket
i synderlighed for sine Discipler / Den
samme Lærdom hassuer hand oc predicket
aabenbarlig for alle i Templet.

Spør dem at som mig hassuer
hørt.

Enddog at Christi Lærdom / som er
saa vel en Gud oc Sandhed selff / Ioh: 14. 6.
som it Menniske / i huis Mund aldrig hassu-
er været funden Suig / Esa: 53. 9. er fast oc
sand i sig selff / at den kand ick hassue Menn-
iskelig Dom behoff / huilcke kand fare vild
oc live / Psal: 116. 11. Saa skiuder alligenel
Christus sig til sine Tilhørere / fordi hand
veed / ved en god Samvittighed / at ingen
hassuer hørt nogen vrang Lærdom aff
hannem / enten i Løndom eller aabenbare.

Her aff / at Christus skiuder sig til sine
Tilhørere / hassue alle Guds Børn / oc i
synderlighed Ordens Tienere at lære / At
de met allerstørste flid lessuer oc lærer saa / at
de kunde met en god Samvittighed sige/
met

mit deris
mig nogen
met S. De
sig for Man
maade.

Eu de
sigte.

Fori lære
dlig de Lære
hassue saa lær
simpele Almu
lige Scrifte
Eysaag at læ
hellige Bibell
deris Scholer
ris. Huilken
de oc vdsagde.
Wi vider
me at hassue
tas sket oc v
de predicket pe
Eysaag for
samme deris

met deris Mestere Christo / huo fand beuise
mig nogen Eynd offuer? iohann: 8. 46. De
met S. Pouel 1. Corinth: 4. 4. icke vide
sig for Menniskten skyldig at være i nogle
maade.

See de vide huad ieg haffuer
sagt.

Jørst lære wi aff disse Ord / huor sken-
delig de Lærefædre haffue fareet vild / som
haffue saa lært oc sagt / At den wlærde oc
simpele Almue icke maatte haffue den hels-
lige Scrifte paa sin Moders Maal oc
Spraaag at læse / Men haffue sagt / at den
hellige Bibelske Scrifte skulde allene læsis i
deris Scholer / oc aff deris Høylærde tractes-
ris. Huileken de dog skendelig baade forstod
de oc vdlagde.

Vi vide oc saadanne deris Lærdoms
me / at haffue været imod de hellige Prophe-
ters skick oc vijs / huileke der haffue baas-
de predicket paa deris Moders Maal oc
Spraaag for Almuen / oc dijsligeste giffuit
samme deris Lærdom oc Predicken fra sig

D iij

til

Fortlæring offuer Christi

ell Almuen / paa Almuens almindelig og
daglig Sprag og Maal / Som alle Pro-
pheternis Scrifter vidne / som ere scerffne
paa Ebreske / fordisaa at de predickede og
lærde for Ebreerne.

Vi see og / at de hellige Propheters
Scrifter bleffue icke læste allene for Pro-
pheternis Disciple i deris Scholer / Men
ochaa for den ganske Almue / saa at baade
Mænd og Quinde maatte fri gaa ind / og
høre den hellige Scrifte bleff læst / Ja end
og / at høre huorledis den bleff vdlagt / og
forstode aff de gamle Vise / Forstandige og
Gudsfrættige Fædre / som vi læse Act: 13. 27.
Lige saa haffuer Jesus self predicket paa
det Maal Almuen forstode / derfor siger
hand her / See de vide hvad ieg haffuer
sagt.

Vi vide og / det skede icke aff hendelse
eller slumpelycke / at den Offuerscrifte paa
Christi Raars er scerffuen paa Ebreske /
Grædske og Latinske Maal / som den tid
vaare de fornemste Sprag / i Verden
naar / Iohan: 9. 29. Men aff Guds besyn-
dere

derlig velle
Verden se
derne sende
denne til
tro paa ham
Men
ic bleff for
de mange L
skuldr predick
Ebreske for
mene paa La
hellig Xands
uen Apostelen
læse Act: 13
kunde under
ten / 1. Cor: 14
le heller tale
Sind / paa
end ellers L
som andre ic
Saa h
let og Kirker
alle / at de af
Apostelenis E

derlig velbetenckte Raad / som ville / at all
Verden skulle vide / at *Messias* vaar *Jes*
berne send effter Seriffen / oc vaar dødt hoo
dennem / til alle deris Salighed / som ville
tro paa hannem / *Iohan: 1. 12.*

Vi vide oc / at den hellig *Nands Gaffue*
ue bleff derfor giffuen *Apostlene* / at de tales
de mange *Tungemaal* / *Aktor: 2. 4.* At de
skulde predikke oc scriffue / for *Ebreerne* paa
Ebreiske / for *Græker* paa *Grædske* / for *Roe*
merne paa *Latin* / som de oc gjorde. Ja den
hellig *Nands Gaffue* bleff icke allene giffe
uen *Apostlene* / Men oc saa andre / som wi
læse *Aktor: 8. 17. Item, cap. 10. 47.* paa det / at de
kunde vnderuise andre / oc vblegge *Seriffe*
ten / *1. Cor: 14. 5.* De *Paulus* siger sig oc at vil
le heller tale sem *Ord* i *Menigheden* met sig
Sind / paa det hand land vnderuise andre /
end ellers *I* *Lusinde Ord* met *Tungen* /
som andre icke forstaa / *1. Corinth: 14. 19.*

Saa høer det dennem til / som i *Schoa*
ler oc *Kircker* predikke oc lære / her aff at
atte / at de aff *Christi* / *Propheternis* oc
Apostlernis *Exempel* lærer / at de icke vde
D iij legge

Forklaring offuer Christi

legge paa noget Spraag / som Disciples
ne oc Almuen icke forstaa kunde den hells
lige Scrifte / Icke heller formørcker Men
ningen met uforstandelige Ord oc mørck
Tale / Men at de saa lære / at huad de selfs
uer mener om Guds Ord oc Sacramen
ter / at Almuen kand samme deris Menning
forstaa i Grunden / saa meget som muel
ligt er.

Maatte her nogen spørge / Hui viser
Christus Caiapham hen til sine Tilhørere /
huorfor siger hand icke hannem / huad hand
haffuer lært oc predickt? Det gjorde Chris
tus fordisaa / at hand saae Caiaphæ hertens
Dydscaff / som icke spurde at / for den Sags
skyld / hand vilde lære noget til Salighed /
Men fordisaa / hand vilde bespaaatte Chris
tum oc hans Lærdom / oc der aff tage Alars
lag / at fordømme hannem til Døde. Her
aff bør Guds Børn at lære / at enddog de
skulle være redebon til / at suare huer / som
begære Regenscaff aff dennem for deris
Naab / 1. Pet: 3. 15. Saa skal de dog være
forstandige / her met oc acte / naar de haffue
Suin

Suin oc
daarlig mol
Helligdom
Suin / at de
Goder / oc ven
sønder / som de
Men langt hel
gio Haff oc S
Stoff mod den
gial Christus fi
Matth: 9. 1. E
aff P. s. dia, A. 7
Wgadelige A
fra de Carinthe
cke Paulus vste
dem / Ederis
Hoffuit / Jo
u. skyldig til H
De
Det er om
saar / om hui
acte. 1. Gierr
til Gierningen
samme Gierni

Suin oc Hunde at handle met / at de da icke
daarlig mod Christi Befalning / kaster
Helligdommen for Hunde / eller Pærler for
Suin / at de skulle icke traade dem met deris
Fødder / oc vende dem om / oc rissue dennem
sønder / som Pærlerne vdkaste / *Matth : 7. 6.*
Men langt heller gaa vd aff de Ugudeligs
Huss oc Stad / oc røste sine Fødders
Støff mod dennem / *Matth : 10. 14.* Saa
gick Christus fra de ugudelige Gergesener,
Matth : 9. 1. Saa gick Paulus oc Barnabas
aff P. sidia, *Actor : 13. 14. 51.* Disligeste fra de
Ugudelige Athenes, *Actor : 14. 32. etc.* oc
fra de Corinther, *Actor : 18. 6. etc.* Mod huils
cke Paulus røstede sine Klæder / oc sagde til
dem / Eders Blod skal være offuer eders
Hoffuit / Jeg gaar nu her effter reen oc
wskyldig til Hedningene.

Det Andet Stycke.

Det er om det Mundslag / som Jesus
saaer / om huilcket wi ville disse tre Puncter
acte. 1. Gierningen i sig self. 2. Marsag
til Gierningen. 3. Huor Christus straffer
samme Gierning.

Q v

1. En

Fortælling offuer Christi

1. En aff Tienerne som der stod
hos / gaff Jesu en Kindhest.

Denne Tiener vaar en aff Byfuerne
ne / som der pleier at fange oc binde hane ryg-
løse Folk / huileket de to Grædste Ord / Jo-
hannes cap. 18. 22. her bruger / giffuer flær-
lig tilkende. Det første giffuer hans Embes-
de tilkende / Thi $\psi\tau\eta\gamma\epsilon\tau\eta\varsigma$ er en almindelig
Stads Tiener / som altid skal være til ste-
de. Det andet Ord bescriffuer hans Baas-
ben oc Verie / Thi $\xi\alpha\pi\iota\varsigma\omega$ bemereker at
sla med Kæp / oc Grækerne kalde deris By-
fuerne $\xi\alpha\beta\delta\delta\eta\gamma\varsigma$, der aff / at de paa deris
Embedis vegne bære Kæp eller Stok / at
de fand være berustede at fange / binde / oc
faste i Fængsel / huo de bliffuer vist paa.
En aff disse Stadelmeete haffuer slaget
Jesum paa hans Kindbeen / ické met sin
Haand / men met Stocken som hand haff-
de i Haanden / effter som Texten flærlig
liuder. Huileket vaar it ganiske haard Niers-
tis syncke. Om denne Bbarmhertigheds
Gierning haffuer Propheterne merckelig
spaaed /

spaaed / Mich
oc sla Israels
met Kæppen.

Der som
ning / da se i
som. Først fort
Rat / huor inge
met Ord / meg
Ja sandelig den
Eng / Men den
Caipha Raad
flamme Giern
haffde ingenlu
Eng / for se
Saa flamme
niskens Spaa
offte aff dei
ind de gior for
lig Skalkhed
der skal oc i si
rimb: 4. 5.

2. Fordi /
endnu feld. L
binder at plage

spaaet / Mich: 4. 14. Mand vil belegge oss /
oc sla Israels Dommere paa Kindbeenet
met Ræppen.

Der som wi ræet ansee denne Giers
ning / da see wi / at den er ganstke whers
som. Først fordi / at den skeer for Dom oc
Ræt / huor ingen bør at offuerfaldis / icke
met Ord / meget mindre met Gierning.
Ja sandelig den skeer icke paa almindelig
Ting / Men den skeede i den hellige Mand
Caiaphæ Raadstue / der bedriffuis denne
stemme Gierning / vden Blysel / som hand
haffde ingenlunde giort paa almindelig
Ting / for stor Blysel skyld oc Spaat.
Saa skamme de Onde sig mere for Mens
niskens Spaat skyld / oc dersfor holder sig
offte aff det Onde aabenbarlig at giøre /
end de giør for Gud / i huis Ansiet all løn
lig Skælsched bedriffuis / Psal: 34. 17. som
der skal oc i sin tid spørre det til Liuset / 1. Co
rinth: 4. 5.

2. Fordi / at Christi Sag vaar icke
endnu feld. Oc alle Verdsflige Lowe fors
binde / at plage nogen / saa lenge at Sagen

Fortælling offuer Christ

er tuilraadig. 3. Effterdi det vaar jo effter
Løwen giort / at Christus skinder sig ind til
Vidnisbyrd / Deut: 17. 6. befaler jo Gud
self / at mand skal søge Vidne i tuilraadige
Sager. 4. Denne vaar ick Dommer /
men en Tiener / Ja vaar ick Bøddel /
der skal pine / men en som skulde hielpe an-
dre til Rættene. 5. Thi ingen haffde befal-
let hannem det at giøre. 6. Christus staar
en bunden Mand / huileken at sla / er baade
Spaalt og Tyrannus.

Paa saadanne stemme Tyranniske
Slyfter / ere mange Exempler i den hellige
Skrift. Micheas Prophet bleff slagen
paa sin Mund / som hand stod for Kong
Achab / 1 Reg: 22. 24. etc. Ja den hellige
Bisp Anna befaler sin Dreng / at sla S.
Pouel paa Munden / som hand staar i
Rætte for hannem / Act: 23. 2.

Guds Børn lære at tage til takke / om
dennem vederfarris det samme i deris Ræts-
tergang / for de Ugudelige / effterdi Chri-
stus / Propheterne og Apostlene / haffuer
maat lide saadant / som haffuer været for
off Matth: 5. 12.

2. Skalt

2. Skalt
si

Denne
ner. Hand lader
hans Herre liden
Christo. Herse fi
Du til Bispen /
fine Her Bispe
ner derfor / at Ch
idi giffuer Bisp
Litel og ore /
Skalt du saa
perste Prest?

Dermed
skulde haffue op
ple hand haffde
prediket / og den
hand haffuer g

Sandelig
som vi anseer d
de og Vardighe
ne skulde bare h
Silcke / Skalt

2. Skalt du saa suare den ypperste Prest?

Denne Tiener er ret en Dyen Tiener. Hand lader sig her mercke / at Bispen hans Herre lider en temmelig Spaal aff Christo. Først fordisaa / at Christus siger Du til Bispen / oc kalder hannem icke sin fiere Herr Bisp oc hæderlige Fader / oc mener derfor / at Christus giør Bondactigt / oc icke gissuer Bispen / den hellig Fader / sin Titel oc ære / oc siger derfor til Christum / Skalt du saa (Bondactigt) suare den ypperste Prest?

Dernæst mener hand / at Christus skulde hæffue opregnet / huor mange Disciple hand hæffde / oc huor offte hand hæffde predicket / oc derfor mener denne Tiener / at hand hæffuer giort alt ræet.

Sandelig wi maa oc bekende / at der som wi anseer den øffuerste Prestis Embes de oc Værdighed / som er / at hand icke alle ne skulde bære hellige Klæder / aff Guld / Silcke / Skarlagen oc Purpur / oc vore

2. Skalt

Jorflættog offuer Christi

HE **X**E **N**S egen Prest / oc bære den
Stiernespan aff purt Guld / som **H**E **X**
oc **E** **N**S Helligdom vaar udgraffuen i /
saare paa sin Preste Hat / *Exod: 28. 2. etc.*
Men at hand vaar oc Christi egen Figur /
Ebre: 9. 11. da er hand so værd at holde i æt
oc ære / oc ingen paa Jorden fand lignis
ved hannem.

Ja sandelig / alligeuel at *Caiaphas* er
en ræt Dyenskalck / som hans Naffn oc lius
der / oc gissuer stemme blodige Raad / *Iohan:*
11. 49. etc. oc vanbruger sit Embede / Saa
bør hand da at æris for hans Embedis
skyld / huilcken ære Christus hannem oesaa
beuise / i det hand lader sig indføre for han
nem / Men at Christus skulde der offuer
haffue giort en Gud aff *Caiapha* , oc kysset
hans Føder / oc icke haffue sagt hannem
huad hand meente / (som denne Dyentia
nere vilde at Christus skulde giøre) det vaar
imod Christi Embede / oc Guds Ords
Dieneris / Thi wi læse / at de hellige Pros
pheter haffuer vel giort Konger oc Verds
lig Offrigbed stor ære / Men de haffue dog
icke

ph
sæ riget i no
Embede oc der
allerførste Jm
nem / huad der
giort aff dem
giorte imod Kong
etc. oc mange and
3. Haffuer i
det / at d
uer ieg t
mig
Aff dem
huilcke hand beu
noget om / eller
ære wi. Først
modig Jesus h
at hand icke h
ner / som slaer
sag / oc lader
Jorden / som
Aktor: 5. 5. etc. E
sags hannem / se

icke riget i nogen maade fra deris Rald oc
Embede/oc døld deris Sandhed/ Men met
allerførste Frimodighed haffuer sagt dem
nem/ huad der vaar Ugudeligt oc ilde
giort aff dennem / som wi læse/ at Azarias
giorde imod Kong Oziam, 2. Paralip: 26. 18.
etc. oc mange andre/ som tilforn er sagt.

3. Haffuer ieg talet ilde/ da beuise
det/ at det er ont / Men haff-
uer ieg talet ræt/ hui slaer du
mig?

Uff dette Christi enfoldige Forsuar/ i
huilket hand beuise sig / icke at haffue talet
noget ont / eller giort wræt i nogen maade/
lære wi. Først/ huor gantske vsigelig taals-
modig Jesus haffuer været i all sin Pine/
at hand icke hæffner sig offuer denne Læs-
ner / som slaer hans hellige Mund met sin
Ræp / oc lader hannem falde død ned til
Jorden / som Ananias oc Saphira giorde/
Actor: 5. 5. etc. Eller lod Jorden aabnis/ oc
fluge hannem/ som Datan, Cheron, Abiron,

Nem:

Forklaring offuer Christi

Num: 15. 32. Eller lod hannem bliffue død /
som Huzza, der rorde H & X & N & S
Arct / 1. Paralip: 13. 9. etc. Den Hærre
Christus vilde nu icke giøre det / men lide
gierne / At giffue der met tillende / sig icke at
være kommen at fordærffue / men at saligs
giøre / Iohan: 3. 17. De vilde gierne lide som
en Ketsfærdig for de Breefsærdige / 1. Pet: 3.
18. Disligeste at lære oss / at wi icke heller
skulle betale ont met ont / men velsigne dem
oss forbande / 1. Pet: 3. 9. oc giffue Breden
rum / oc Gud Allmeestigste Hæffnen / Rom:
12. 19. oc beholde vore Siæle met Laalmo
dighed / Luc: 21. 19.

Dernæst met dette sit Forsuor lærer
hand / at mand skal icke altid tie til Bræt /
Men at hans Tiener maa vel sige huad
Ræt oc Bræt er / wansæt nogen mands
Person / som Paulus giorde / der Annas Bisp
befaler at sla hannem paa Munden / Act:
23. 3. oc icke strax vende dennem den anden
Kind til / Matth: 5. 39. hviitket Christi
Spraag de Wgudelige misbruger mod
Guds Børn / Som oc Iulianus Apostata
breyes

breyede de at
der de græde
dem / Eder
eder paa den
vende hannem
Socrat: Hist: E
som der wærfte
imod de lærer
hand sig Blode
Kæft i Lufften /
vunden / Som
huo her om vil
lib. 6. cap. 2. Ph
pagina 321.) S
at alle Wgude
skinbarlige jira
tij / som de bru
For der
Christelige D
mit all Laalm
herer dennem
Men at de oc
til / at de Gud
hen met fattige

brenede de arme Christine / som hand pinte /
 der de græde oc jamrede sig / sagde hand til
 dem / Eders Mester befaler / at huo der slaer
 eder paa den høyre Kindbeen / da skal i strax
 vende hannem det andet til. Som wi læse
Socrat: Hist: Eccles: lib. 3. cap. 12. Men lige
 som det vederfoer hannem / der hand stride
 imod de *Perfer*, at hand maatte raabe / der
 hand tog Blodet aff sit dødelig Saar / oc
 faste i Lufften / Du Galilæer haffuer dog
 vunden / (Som skede *Anno CHRISTI 366.*
 huo her om vil læse / hand finder det *Sozom:*
lib. 6. cap. 2. Philip: Melanch: lib. 3. Chron:
pagina 321.) Saa skal den Dag oc komme /
 at alle Wgudelige skulle oc bekende / at Gud
 skenbarlige straffer dennem for den Tyrans
 ni / som de bruge imod hans Børn.

For det Tredie / paamindis her alle
 Christelige Dominere / at de selff icke allene
 met all Taalmodighed oc Limseldighed for
 hører dennem / som bliffue falledede i Rætte /
 Men at de oc holde deris Stads Tienere
 til / at de Gudfryctelig oc Christelig farer
 hen met fattige Sanger / Icke met Skends

R

ord

Forflaring offuer Christi

ord eller slage offuer falde dennem / som dens
ne Tiener gjorde met Christo.

For det Fierde / skulle oc saadanne
Stads Tienere vel haffue deris Embede
vdi act / 1. De see vel til / at de falder icke ind i
Skarprichterens Embede / i det de pine oc
plage fattige Folk / naar de dennem skulle
fange oc føre for Rættten / 2. De tencke end
oc paa / at en Fangis vilkaar er hard nock
i sig self / Thi Legemet er i Fængsel / oc
Aanden i Bedrøffuelse. Saadan celen-
dighed at forpge / sømmer ingen Christen /
Men langt heller græde met de Græden-
dis / *Roman: 12. 15.* 3. De skulle oc lære aff
den fromme *Ioseph Patriarcha*, huilcken der
tiente de Fangne i *Pharaonis Hus* / som
hannem vaare betrodde / *Genes: 39. 22. etc.*
at givre vel imod de fattige fangne Folk /
paa det at Gud fand haffue Aarsag at giv-
re vel imod dem igen. 4. Skulle saadanne
Tienere komme i hu / at Gud fand vel
hielpede den Fangne aff sit Fængsel / saa hand
fand betale dennem gaat oc ont / huad de
forskylde aff hannem.

For

pe
For det
si Foruar /
offte sider / oc
bliffuer plaget
Sag / oc vilde
Saa seer vi
ingenlunde til
Wardige sin
Psalm: 11. 22. oc
saar si Dødska
Hexxen
de / oc knuse ham
knuse Lørdag.
uise i Dommere
Hexxen m
nen / at hand icke
me paa Døden
saar optendi
de som
p

For det Femte / lære wi aff denne Chris-
sti Forsuar / at enddog de Ugudelige tit oc
offte sidder / oc seer / oc hører / at den Fattige
bliffuer plaget oc slagen i sin Retfærdige
Sag / oc ville dog slet intet straffe saadant /
Saa seer wi her / at Gud Allmechtigste vil
ingenlunde tie / men hand vil sætte den
Ugudelige sin Ondskaff for sine Øyen /
Psalm: 50. 21. oc vden hand i rette tide aff-
staar sit Ondskaff / 2. Corinth: 6. 2. da vil
H E X X E R tale til hannem i sin Bre-
de / oc knuse hannem / som en Jernstang
knuser Leerpotter. Derfor lader eder vnder-
vise i Dommere paa Jorden / oc tiener
H E X X E R med Frygt. Kysser Søn-
nen / at hand icke bliffuer vred / oc i omkom-
me paa Beyen / Thi hans Brede skal
snart optendis / Men salige ere alle
de som tro paa hannem /

Psalm: 2. 4. etc.

✠

X ij

Den

Den Tiende Pre- diken.

Iohan. 18. 25. Men Simon
Petrus, Matth. 26. 69. stod
i Gorgaarden / Iohan. 18.
25. oc varmede sig. Luc. 22. 59. Oc
en liden stund (effter den første Næ-
telse) Mar. 14. 68. som hand gick vd
i Gorgaarden / goel Hanen. Matth.
26. 71. Een anden Pige saae han-
nem / Mar. 14. 69. oc begynte atter
at sige til dem / som der stode hos /
Matth. 26. 71. Denne vaar oc saa
met Jesu aff Nazareth. Iohan. 18.
25. Da sagde de til hannem / Est du
icke en aff hans Disciple? Luc. 22.
58. Oc en anden sagde / Du est en
aff dem. Mar. 14. 70. Oc hand neet
atter /

atter / Ma
oc sagde /
han. 18. 25
oc ieg kender
22. 59. Oc
stund / sagde
69. etc. met
oc sagde /
dem / Thi de
26. 73. oc
han. 18. 26.
stis Euem
haffde hug
ieg dig icke
nem? Ma
hand at fo
kender de
71. der i ta
sagde han

atter / Matth. 26. 72. oc soer der til /
 oc sagde / Luc. 22. 60. Menniske / Io-
 han. 18. 25. ieg er icke / Marc. 14. 71.
 oc ieg kender icke det Menniske. Luc.
 22. 59. Oc noget der effter ved en
 stund / stadfeste en anden / Marc. 14.
 69. etc. met dem som omkring stode /
 oc sagde / Sandelig du est en aff
 dem / Thi du est en Galilæer / Matth.
 26. 73. oc dit Maal røber dig. Io-
 han. 18. 26. En aff den ypperste Pre-
 stis Suenne / hues Frende Peder
 haffde hugget pret aff / siger / Saae
 ieg dig icke i Vrtegaarden hos han-
 nem? Matth. 26. 74. Da begynne
 hand at forbande sig oc suære / Jeg
 kender det Menniske icke / Marc. 14.
 71. der i tale om. Luc. 22. 60. Oc
 strax der hand endnu talede / Marc.

R iij 14. 72.

Forflaring offuer Christi

14. 72. goel Hanen anden gang.
Luc. 22. 61. De H^Erren vende sig/
 oc saae paa Peder / oc Peder tencfte
 paa H^Errens Ord / som hand sag-
 de til hannem / forend Hanen gael /
Marc. 14. 72. to gange / skalt du for-
 sucere mig tre gange. *Matth. 26. 75.*
 De Peder gief hen vd / oc græd bit-
 terlige.

I Den næst forgangne Predieken for-
 handlede wi om S. Peders Reysle eff-
 ter Christum til Bispegaarden / oc huorles
 dis S. Peder / formedelst S. Iohannis For-
 ben hos Døruoetersken / er indkommen i
 Bispens Sal / iblant de vnge Karle / oc
 haffuer varmet sig hos dennem / huor
 Døruoetersken / som hannem indlucte /
 haffuer giffuet god aet paa hannem ved Jls-
 den / oc giffuet hannem Aarsag at forsuere
 H^Erren første gang. Følger nu effter /
 huorledis alle de Fire Euangelister haffue
 pdermere bescreffuet S. Peders Nectelse oc
 store

store Sald
 uendelse.
 Saa
 to Sige
 hans Jald
 me. Der
 delfor fante
 forend
 som wi loffue
 ue wi at acte
 Jldmet huil
 ris Forfeelse
 huilken skar
 ris Nafne ve
 Guds are /
 sandelig er d
 Forfædre ha
 haffuer self
 gelum, da
 at hand er d
 at vider om
 om Guds gr
 huilken han

store Fald / met hans Penitens oc Om-
uendelse.

Saa ville wi aff denne oplæste Text
to Synker saaregiffue. Først ville wi acte
hans Fald / met sine metfølgende Lærdoms
me. Dernæst ville wi ansee hans Omuens
delse oc Penitens.

Om hans Fald.

Førend wi gaar til S. Peders Fald /
som wi loffuede oss at ville tale om / da haff-
ue wi at acte de hellige Enangelisters store
Glid / met huilcken de haffue deris Mettienes
ris Forsælse oc Bedring opserffuen / vdi
huilcken skarpe Beskriffuelse de ick søger de-
ris Næstis vanære / oc deris egen ære / Men
Guds ære / oc alles voris store Trøst. De
sandelig er det saa / som mange aff de gamle
Forsædre haffue lært oc meent / at S. Peter
haffuer selff sammenscreffuet *Marci Euan-
gelium*, da er det oss en megen stor Trøst
at hand er dreffuen aff den hellig Aand /
at vidne om sin egen skendelig Forsælse / oc
om Guds grundløse Naade imod sig / aff
huilcken hand er tagen til Naade oc Apo-

R iij

stolis

Fortælling offuer Christu

stoliste Embede igen / (lige som *Moses* og
Aaron gior / *Num: 20. 12. Item, Num: 27. 14.*
 Disligeste *Dauid*, *2. Samuel: 12. 13. Psalm: 51.*
s. etc. oc S. Pouel / 1. Timoth: 1. 16.) Paa
 det / at alle de som tro skulle / til det euige
 Liff / skulle haffue i hannem (oc dennem)
 Guds store Laalmodigheds Exempel.

Uff disse hellige Fædre bør oss alle at
 lære / at wi icke slaer Skiul eller Lecke off-
 uer voris Fald oc Forseelser met *Adam* oc
Heua / Genes: 3. 7. for Gud / Men lange
 heller bekende oss at haffue høyligere for-
 tærnet *H E X X E R* / end enten *Moses* /
Aaron / *Dauid* / *S. Pouel* / eller *S. Peder*
 giorde / oc Guds Naade oss at være mere
 beuist end dennem / i det Gud aff sin lange
 modighed / haffuer sparet oss / *Roman: 2. 4.*
 fra den velfortiente Løn / Hellsfuede. Thi
 den Siæl som synder / er strax skyldig at dø /
Deut: 24. 16. oc der offuer haffuer budet oss
 Naade oc Syndernis Forladelse til / i sin
 Søn Christo / *Matth: 3. 17.* I hvilket
 hand haffuer oc afftoet oss aff all Smitte
 oc Røntke / *Ephes: 5. 27.* oc indscressuet oss
 til

til Guds Arf-
 uinge / *Galat:*
 Land / som oss
 s. s. oc raader
 Hierer. *Roman:*
 1. *Simon Pe-*
 der.

Uff disse
 Sted den
 Welle er
 Den fattig Ma-
 hadde første ga-
 gaar hand der fr-
 i Forgaarden /
 trygger oc vden
 hannem saa /
 Onde / falder
 oc kommer i
 røgs Hob /
 re / saa at hand
 sig tycke / at ha-
 hannem til sigis-
 har / at hand icke

til Guds Arffuinge / oc Christi Metarff-
uinge / Galat: 4. 7. formedelt den hellig
Mand / som off er giffuen til Pant / 2. Corin:
5. 5. oc raaber Abba / det er / Fader / i vore
Hjerter. Roman: 8. 15. etc.

1. Simon Petrus stod i Sorgaard- den.

MEt disse Ord bescriffuis / paa huad
Sted den anden S. Peders Neds-
telse er skeed / som er i Sorgaarden.
Den fattig Mand S. Peder / effter hand
haffde første gang nettet Hæren / saa
gaar hand der fra / oc gaar vd aff Sallen
i Sorgaarden / oc meente sig der at være
trygger oc vden Fare / Men det hended
hannem saa / at i det hand vilde flye fra ie-
nde / falder hand i det igen som er verre /
oc kommer i Sorgaarden iblant en anden
rygløs Hob / som hannem end mere vexes-
rer / saa at hand icke nu / som tilforne / lader
sig tycke / at hand veed intet aff det / som
hannem tilsigis / Men her trengis hand saa
hart / at hand icke ensfoldigen neetter Hæ-
ren

R v

ren

Fortælling offuer Christi

ren allene / Men suærer oc forbander sig der
til / oc giffuer saa tillende / at hand haffuer
nu forgæet / icke allene sin Hærris Raad /
Matth. 10. 16. at hand skulde være smild som
Hugormen / thi hand haffde Vlsue at om-
gaacs met. Disligeste Atuarsel / at hand
skulde fersuære hannem tre gange den same
Nat / *Matth. 26. 34.* Men oesaa / icke kom-
mer i hu / huad hand haffuer selff tilforn bes-
kendt om Christo / *Matth. 16. 16. Iohan. 6. 69.*
Huorfor lige som hand da rettelig kaldedis
en fast Steen / *Matth. 16. 18.* Saa maa hand
nu her kaldis lës Kalk paa Beggen / *Sy-
rac. 22. 20.* Oc sandelig da vaar hand icke
Aandeligt Menniske / Men nu er hand icke
kjoedeligt Menniske. *1. Corinth. 2. 14.*

2. De sagde til hannem / Du est en
aff hans Disciple. Oc en an-
den sagde / Du est en aff dem /
Thi du est en Galilæer / oc dit
Maal rober dig.

Disse Tienere i Forgaarden / gaar
S. Peder saa hart vnder Dyne / at hand
er Chris

er Christi
for / met
ger / at han
hand er kom
Christus / oc
ne. Disse
see hen til den
wi lise at de
dani Jærges
komme til Ephra
fuler dem som
offuer / at de skul
hand en Ephra
leth / oc icke Sch
Gileaditer / om
lige saa siger dis
ter som en Gal
solymitaner. 2
oc suærer der pe
lær / oc at hand
3. En aff
Suem
haffde

er Christi Discipel / at de giffue klar Tegen
for / met h / ike de beuise deris Tale / oc si-
ger / at hans eget Maal røber hannem / at
hand er kommen aff Galilæa / huor fra
Christus / oc de andre Disciple vaare kom-
ne. Disse Suenne oc Tienere siunis at
see hen til den Historie iudic. 12. 5. etc. huor
wi læse / at de Gileaditer / som indtogte Jor-
dans Færiestæd / at de Ephraiter skulde icke
komme til Ephraim / oc bliffue hulpen / bes-
faler dem som kom til Færiestædet / oc vilde
offuer / at de skulde sige Schibboleth, oc vaar
hand en Ephraiter / da sagde hand Sibbo-
leth, oc icke Schibboleth, oc der paa fende de
Gileaditer / om hand vaar aff Ephraim /
lige saa siger disse Tienere / at S. Peder ta-
ler som en Galilæer / oc icke som en Jeru-
solymitaner. Her til siger S. Peder Næn /
oc suærer der paa / at hand er icke en Galis-
læer / oc at hand fender icke Jæsum.

3. En aff den ypperste Prestis
Suenne / hues Frende Peder
haffde hugget pret aff / siger /
Saa

Forklaring offuer Christ

Saae ieg dig ick i Vrtegaars
den hos hannem ?

Disse Ord befatter Marsagen til den
Tredie S. Peders Rectelse / oc haffue wi
her at see / at den som nu trenger S. Pe-
der / er den ypperste Prestis Suend / oc
Malchi Frende / som Peder haffde i Ha-
wen saa stemmelig skende / at hand haffde
hugget hannem det høyre Ore fra / Saa
bliffuer S. Peders Sorrig so storre oc stö-
re. Først trenger allene Døruoetersken hans
nem. I den Anden Fristelse kommer baade
Suenne oc Piger om hannem / som skeede i
Forgaarden. Men nu kommer Peder ind
igen i Sallen / der møder hannem en arrig
Landsknecht / som haffde været met i Hawen
at fange Jesum / som hans egen Ord lius-
der / Saae ieg dig ick i Hawen hos hans
nem ? Som hand vilde saa sige / Du kint
ick neete / at du est so en aff Jesu Disci-
ple / fordisaa du beuiste det / der du hug-
Dret aff min Frende / der hand lagde
Haand paa din Mestere / huileket ieg vel
saae.

h
saae. Saad
laar blant de
forlader at for
Satan strax en
gere end den her
hellige Job / for
Dernast hans de
die slægt hans oc
Plaget. Job. 2. Iten
ii Menniske leff
Widuelighed / i
nem / Na induo
hand finder en
Sinds Low /
met atskillige sk
ter Bec offuer
Da begynn
suare
ste ick
Her kund
Hæxx
idige opholder
24. Psalm. 28.

saar. Saadanne ere Guds Børns Vils
 kaar iblant de Vgudelige / naar en Arrig
 forlader at forfølge de Fromme / saa ryser
 Satan strax en anden op / som er langt ar-
 gere end den første. Saa gik det med den
 hellige Job / Først tagis hans Quæg bort /
 Dernæst hans deylige Børn / For det Tres
 die stæes hans eget Legeme med alendige
 Plager. *Job. 1. Item, 2.* De sandelig / so lenger
 it Kennisse leffuer iblant denne Verdens
 Vgudelighed / so haardere trenger det hans
 nem / Nu induortis i Samuittighed / Thi
 hand finder en Low / som strider imod hans
 Sinds Low / *Roman. 7. 23.* Nu vduortis
 med atskillige stemme Forargelser / som før-
 rer Dee offuer Verden / *Matth. 18. 7.*

Da begynte hand at bande sig / oc
 suære / Jeg kender det Men-
 ske icke / det der i tale om.

Her kunde vi vel see / at haaffde icke
 H E R E N S høyre Naand / som kraffe-
 telige opholder sine Tienere / *Psalm. 37.*
24. Psalm. 18. 37. syreket S. Peder / som
 Chris

Forcklaring offuer Christe

Christus oc bad Faderen om / *Luc. 22. 32.*
paa hans vegne / da haaffde hand so vist vds
Naet sit Naaffn aff Liffsens Bog / *Psal. 69.*
29. som Christus bekende selff / at det stod
screffuet. *Luc. 10. 20.*

Aff dette S. peders Fald ville wi lære disse
Sex Strycker.

Først see wi her / at lige som Herren
Caiaphas er selff / saadanne ere oc baade
hans Piger oc Dreng / alle ere de færdige
at skade Christo oc hans Disciple. Saa er
Dauids Spaadom her vis / *Psal. 18. 27.*
Hos den Hellige est du hellig / oc hos den
Fromme est du from / oc hos den Reene est
du reen / oc hos den Fortrøden est du fors
trøden. Huo derfor vil være from / hand
see vel til / huo hand giffuer sig i Sells
skaff eller i Tieneste met / Oc Christi
Raad er dette / Der som din Haand eller
Gød forarger dig / saa hug hannem aff /
oc kast hannem fra dig / Oc der som die
Dyde forarger dig / saa riff det vd / oc kast
det fra dig / Det er dig bedre at du gaar
ind i Liffuet met it Dyde / end at du haaff-
uer

uer to Dyne / oc fastis i Hellsuedis Jld/
Matth. 18. 8. etc.

For det Andet see wi / huor Quindea
køn haßfuer været mange store Folck til stor
Fald / Saa vaar Heua Adam / Genes. 3. 6.
Dalila Samson / Iudic. 16. 16. Bethsabea
Dauid / 2. Samuel. 11. 2. Saa er oc her Dørs
uoctersken / Iohan. 18. 17. oc den anden Pige /
met sine Tilhengere / Matth. 26. 71. disliges
se Landsknechten / Malchi Frende / Iohan.
13. 26. S. Peder Aarsag til hans store
Fald.

Saa lære wi her aff / at wi skulle bo
hos dennem effter S. Peders Raad / 1. Pet.
3. 7. met Fornumstighed / Icke alleniste for
di / at de ere skæbelige Redskaff / Men end
oc fordi / at effterdi / som oc tilbørligt er / de
ere off meget kiere / saa kand de oc snarist
foruende vore Hierter til ont oc gaat / effter
som de ere tilbørlige til / Som H & D
D & N vel viste / oc derfor befaler / at ingen
aff hans Folck skulle tage nogen aff Cana
neters Døtre til Hustru / paa det / at hun
icke skulde foruende hans Hierte fra Gud /

Deut.

Forcklaring offuer Christi

Deut. 7. 3. Derfor vilde oc icke heller Abra-
ham / at Isaac skulde tage sig Hustru aff
de Cananiters Døttre / Genes. 24. 3. De
Scrifften vidner / at Quinder foruende
Salomons Hierte / saa hand offrede til
Affguder / 1. Reg. 11. 3.

For det Tredie see wi / at baade de Lær-
de oc Blærde / Gamle oc Unge / Herren
oc Tienere / alle ere de effter at foracte
Christum / oc hans egen Tienet forsuæ
hannem / saa at Euangelistens Klagemaal
er icke giort vden synderlig Aarsag / der
hand siger / Iohan. 1. 11. Hand kom i sin
Ejendom / oc hans egne anammede han-
nem icke. Huilket er icke allene at forstaa
om hans aabenbarlige Fiender / Men oc
om dennem / som sige sig at haffue forladet
alting for hans skyld / oc fuld hannem eff-
ter / Matth. 19. 27. Thi wi vide / at en aff
dem / som vaar hans egen Husfnect / oc bar
hans Pendinge / Iohan. 13. 29. solde hannem
for 30. Sølf Pendinge / oc forraadde han-
nem med en Kyss / Matth. 26. 15. 49. En an-
den necer oc forsuæ hannem tre gange /
som

for wi her ho-
saa nær som er
taler it gaat
hannem i sin sic
Hvor aff
er affuigede / oc
oc er ingen som gi-
14. 4. saa retfærdig
tiene Gud / som vi
wi icke Gud / som
enten løber vi fra
vi Disciple giør
offte / som Petrus
met S. Hans.
Psalm. 32. 6. at
sig Syndere for-
rætte tid om G-
For det Fi-
m S. Peters
allene bygger på
oc aff samme G-
oc oppeholdis / på
som den er bygget
der / Men den so

som wi her høre om S. Peder. De andre
saa nær som en / S. Hans / (som dog icke
taler ic gaar Ord for hannem) forløber
hannem i sin store ælendighed / *Matt. 26. 56.*

Hvor aff wi lære / at alle Menniske
ere affuigede / oc ere allesammen wduelige /
oc er ingen som gior gaar / oc icke en / *Psalm.*
14. 4. saa retsindig oc flittig i sit Embede / at
tiene Gud / som wi burde. Thi at forfølger
wi icke Gud / som de Wgudelige gior / Saa
enten løber wi fra *H E X X E N* / som de
Ni Disciple gior / eller forsuar wi hannem
offte / som Petrus / Eller oc tie wi offte stille
met S. Hans. Derfor sagde David /
Psalm. 32. 6. at alle Helgene skulde befende
sig Syndere for Gud / oc bede til hannem i
rette tid om Syndernis Forladelse.

For det Fierde / paamindis wi aff den
ne S. Peders Fald / at Christi Kircke er
allene bygget paa Guds Barmhertighed /
oc aff samme Guds Almæctighed beuaris
oc oppeholdis / paa den samme faste Steen /
som den er bygget paa / huilcken er icke S. Pe-
der / Men den som Petrus / paa alle Guds

S

Wærns

Forklæring offuer Christi

Wærens vegne/ bekende at være den leffuende
de Guds Søn / *Matth. 16. 16.* som S. Peter
oc klarlig bekender / at de Tegn oc vnderlia-
ge Gierninger/ som skede ved hannem / oc
de andre Apostler / vaare icke giorde aff
hannem / Men aff Guds Søn / som det
haffde saa befalet / *Actor. 3. 12. etc.* Saa be-
fender oc Paulus / at hand er icke Funda-
ment til Christi Kircke / Men ickun en aff
Bygningsmændene paa samme Christi
Kircke / *1. Corinth. 3. 10. etc.* Saa er nu huers-
cken den noget som planter / icke heller den
som vander / Men Gud som giffuer Væx-
te / *1. Corinth. 3. 7.* oc arbeider med sine Tjene-
re / *Marc. 16. 20.* saa at deris Arbeide er icke
forgæffuis i H ~~E~~ ~~X~~ ~~X~~ ~~E~~ ~~N~~ / *1. Corint. 15. 58.*

For det Femte/ see wi her Christi siun-
lig Kirckis Vilkaar i denne Verden / som
er / at den haffuer altid Klinte iblant Hues-
de / *Matth. 13. 38.* Ja at der icke allene findis
baade Skøbelige oc Stercke / Men oc saa
Gudfryctige oc Bgudelige / indtil Ver-
dens Ende / De end der som mand meener/
at der skulde være allerbeste Lærere/ der fins
Dis

bis de allerue
vnderdne E
Gudfryctige
11. 26. der vaar
mosatenus, som
melig Værste/
til / seend hand
høflermtte E
Arium, som lærde
Lægen / som it
it andet Menne
saar haffuer da
troste sig met /
beder at hun icke
hun er ringe / L
ge / at hun allen
seer / huor de g
ler / oc Gædeskin
uelse oc Bma
Mennisker / so
19. 10. etc. De
gaa / naar Mer
der skulde neppel
Luc. 12. 2.

dis de alleruærste falske Lærere. I den skøne
 vjberømte Schole til Antiochien / som de
 Gudfryetige først kaldedis Christine / *Act. 11. 26.* der vaar den falske Scholemester Sa-
 mosatenus, som nectede Christi Guddoma-
 melig Værelse / oc sagde / at hand vaar icke
 til / førend hand bleff ic Menniske. Den
 højberømte Schole i *Alexandria* haffde
Arium, som lærde / at Christus haffde allene
 Legem / som ic Menniske / oc icke Siæl som
 ic andet Menniske. I denne haarde Vil-
 faar haffuer da den Christne Kircke dette at
 troste sig med / at Christus hendis Hoffue
 beder at hun icke skal fryete sig / alligeuel at
 hun er ringe / *Luc. 12. 32.* Ja offte saa rins-
 ge / at hun allene kendis aff Gud / (som vel
 seer / huor de gaa omkring i Skindfiorte-
 ler / oc Gædestind / met Fattigdom / Drøff-
 uelse oc Wimage / *Ebre. 11. 37.*) oc icke aff
 Mennisken / som det gick i *Elia* tid / *1. Reg. 19. 10. etc.* Oc Christus spaade / at det skulde
 gaa / naar Menniskens Søn kommer / at
 der skulde neppelig findis Tro paa Jorden.
Luc. 18. 8.

Sij

For

Forklaring offuer Christ

For det Sierte / haffue wi her at aete /
 huorfor Gud Allmeettigste / som kunde saa
 vel haffue ophuldet S. Peder / at hand
 haffde icke faldet / som hand opholt S.
 Hans / oc icke det vilde giøre. Det tilsteder
 Gud. Først / at S. Peder / som vaar saa fris-
 modig / mere end S. Hans / eller de andre
 Apostle vaare / kunde see / huad hans egen
 Mact vaar / der Gud tog lidet sin Haand
 til sig fra hannem / *Psalm. 18. 36.* Dernæst
 tilstedde Gud det / icke at søge S. Peders
 Fordømmelse / Men at Guds Børn kun-
 de haffue it vist Exempel i denne hellige
 Mand / S. Peder / paa det gantiske Men-
 niskelige Røis Skrøbelighed / At ingen
 skal fordriste sig paa sig self / oc leffue tryg-
 gelig hen / lige som der vaar ingen Fare
 paa ferde i nogen maade / Men at de hol-
 der sig hart til *HÆRRE* / oc beder han-
 nem / at hand vil styrcke dennem / at om de
 staa / de icke skulle falde / *1. Corinth. 10. 12.*
 For det Tredie / wi neete oc icke / at Gud
 saae jo vel / huorledis Satan vilde forblin-
 de denne sidste Verdens Børn / saa at de
 skulle

ville giøre en
 det oc haffde
 hand end leffue
 selfuer dijs ha-
 bet dennem det
Item, 10. 21. etc.
 S. Paul oc Ba-
 De wi vide
 S. Peder den le-
 i det giøre ha-
 lan sig oc Gud.
 saadanne tre ti-
 Dicarier / oc
 haffue Mact
 Mennekene de
 Herrer offuer
 nere / Enddog
 der tog sig al-
 uer sine Net-
 giøre dennem
Aktor. 11. 2. etc.
 se i alle der is-
 selfuer forbind
 regere offuer

Skulle giøre en Afgud aff S. Peder / som
det oc haßde hend hannem to gange / der
hand end leßuede / der som hand haßde ick
selfuer diß haardere imodstaaet oc forbus
det dennem det / Som wi læse *Actor. 3. 12.*
Item, 10. 25. etc. Som det samme oc hender
S. Pouel oc Barnaba *Actor. 14. 14. etc.*

De wi vide / at mange i vor tid / sætter
S. Peder i den leßuende Guds Søns sted /
i det de giøre hannem til en Meglere imela
lem sig oc Gud. Ja mange tager sig self
saadanne ære til / at de kalde sig S. Peders
Vicariet / oc lader sig tilbede / som de der
haßue Mact aff dem self / til at forlade
Menniskene deris Synber / oc ville være
Herrer offuer alle andre Guds Ords Ties
nere / Enddog at de vel self vide / at S. Pe
der tog sig aldrig nogen Herredom til / off
uer sine Medbrødre / Men vaar redebon / at
giøre dennem Regensklaff for sit Embede /
Actor. 11. 2. etc. Ja hand lod sig gierne strafs
se i alle deris næruerelse / *Galat. 2. 14.* oc
selfuer forbinder / at den ene Apostel skal
regære offuer den anden / *1. Pet. 5. 3.* Ja

S iij

Pau

Forklæring offuer Christ

Paulus vidner til de Galat. 2. 9. at Jacobus
oc Cephas oc Johannes / de finge hannem
oc Barnaba deris høyre Haand / oc bleff
forent met dem / at hand oc Barnabas
skulde predick iblant Hendninge / oc de an-
dre iblant (Jøderne) Omfærelsen. Huor
aff det er klart / at S. Peder haffuer selff
Personlig giort sit Kald syllist / met stor
Arbeide oc Møye / oc icke last det hen paa
nogen aff sine Medbrødre / lige som hand
skulde haffue nogen Herredom offuer dem-
nem.

Det Andet Stycke.

Hvad S. Peders Penitens er anrø-
rende / ville wi vdi disse tuende Artickel be-
fatte. Først / finder wi tuende Aarsager til
hans Omuendelse / Som er / 1. At hand
hørde Hanen gael. 2. At Christus seer ned
i Sallen til hannem. Dernæst / huor hand
giør Penitens / oc omuender sig / som er
met disse tre Puncter optegnet. 1. Kommer
hand Herrens Ord i hu / der haffde vareet
hannem adt dette Fald. 2. Hand gaar vd
aff

aff Sallen
der bitterlig.
1. De str
gaad
Aff alt de
niffen til gode /
Brug eller Nytte
Mennesken brug
der Læffsigel
s. etc. til sit Leg
Den anden D
er / at de ere af
som predick fo
gelig are / som
19. 2. Himlene
festningen for
ning. Psalm.
dine Gierning
Songerigis ar
din Mact skal
niffens Børn
Mægtighed. Je
som nogle klare

off Sallen fra de løse Folck. 3. Hand græ-
der bitterlig.

1. De strax der hand endnu taledel/
gael Hanen anden gang.

Aff alt det Gud haffuer skabt / Mens-
niffen til gode / er der to besynderlige slags
Brug eller Nytte. Den Første er denne / at
Menniffen bruger Creaturerne / ved Dra-
det oc Tactsigelse helliggiort / 1. *Timoth. 4.*
5. etc. til sit Egens Ophold / *Psalms. 104. 14.*
Den anden Brug er lagt nydeligere / som
er / at de ere off aldelis nogle Predicanter /
som predicke for oss / om Guds store oc wsta-
gelig ære / som David klarlig siger / *Psalms.*
19. 2. Himlene opregner Guds ære / oc Bea-
festningen forkynder hans Henders Giera-
ning. *Psalms. 145. 10. etc.* H E R R E / alle
dine Gierninger skulle tacke dig / oc prise dig
Kongerigis ære / oc tale om din Velde / Ae
din Mact skal bliffue kundgiort for Mens-
niffens Børn / oc dit Kongerigis erlige
Mectighed. Ja sandelig Creaturene ere off
som nogle klare Spenle / vdi huilecke wi see
S iij Guds

Forclaring offuer Christi

Guds wijsuellig Mact oc Guddom/ som de
Paulus vidner *Roman. 1. 20.*

Denne samme sidste Nytte oc Brug
skeer vdi tuende maade. Først vdi Alminde-
lighed / at ansee alle Guds Creature / at de
vidner om Guds ære / Mact oc Guddom-
melig Bærelse / for oss Menniske. Der-
næst ere de oss en besynderlig Nytte / i saa
maade / at Gud bruger demnem til at stads-
feste sit Ord i oss / lige som ved nogle siunli-
ge Tegn.

De dette skeer atter / enten i Alminde-
lighed / eller i Besynderlighed. I Almin-
delighed for all Verden / forordnet Gud
Regnbuen i Skyerne / (som er Guds
Creatur / skabt i første Verdens Skabelse /
med alle andre Creatur) at den der effter
skulde være it Tegn oc Stadsestning imel-
lem Gud oc all Verden / at Gud vilde
nu alldrig mere saa ødelegge Verden ved
Vandflod / *Genes 9. 12.* Saadan allmin-
delig Nytte vaar i alle Figurer / Offeringer
oc Slaetninger / huilcke der haffue nu faaet
Ende / effterdi at Egemet Christus / som de
berz

berz / er for
er den i vore
mente / som
til Christus for
I Bogen
uer giffue no
Naadis Tegn
ge / som næst
Bog er fuld af
den Skindet
oc Gud giffue
gael for S. P
off legemlig
off i Dreg
hans Conscien
Herren haff
hans Skrebe
Her læ
haffuer oph
det Creatur
under hans
er Menniske
oc Menniske
hannem i

beynde/ er kommen/ *Coloss. 2. 17.* Disligeste
er den i vore Sacramenter i det Ny Testa-
mente/ som skal vare/ *1. Corinth. 11. 26.* ind-
til Christus kommer.

I Besynderlighed / naar Gud haff-
uer giffuet nogen i Besynderlighed sin
Naadis Tegn/ som hand gaff Mosi man-
ge/ som næsten den ganckke Anden Mosi
Bog er fuld aff / Oc som hand gaff Ge-
deon Skindet/ *Judic. 6. 37. etc.* Saa haffde
oc Gud giffuet oc forordnet denne Hane-
gael for S. Peder/ at opuecke hannem/ icke
aff legemlig Søffn/ som hand bleff opuact
aff i Vrtegaarden / Men til at opuecke
hans *Conscientz*, til at tencke paa det Ord/
Hærrer haffde tilforn sagt hannem / om
hans Skjøbelighed.

Her lærer vi / huor nypperlig Gud
haffuer ophøyet Mennissen offuer alle an-
dre Creatur / at hand haffuer lagt dennem
vnder hans Fødder/ *Psal. 8. 5. etc.* (Huad
er Mennissen / at du tencke paa hannem/
oc Menniskens Barn / at du anammer
hannem? Du skal gjøre hannem til en
Sv Hærrer

Forflaring offuet Christe

Herre offuer dine Henders Gierninger/
Du lagde allting vnder hans Fødder/ Gaar
de Oxen alle sammen / der til med de vilde
Diur/ Fugle vnder Himmelen/ de Fiskene
i Maffuet / de huad der gaar i Maffuet.)
Saa at de tiene icke alleniste Menniskene
til at opholde Legemet/ Psalm. 104. 15. Men
de til at paamine den nem/ om det Andes
lige Gode/ som er i Himmelen/ Psalm. 19. 2.
Som her er nu sagt / at Hanen tiener S.
Peder til at tencke paa Hærens Ord.

Sandelig her fand ingen andet sig /
end at Christus vaar wskyldig/ om S. Pe-
der haaffde icke omuend sig. Thi Christus
haaffde tilforn sagt hannem/ at der vaar stor
Vaade for haanden. De hand giffuer
hannem de Hanen / som skulde paamine
hannem/ der hand vaar nu falden/ de haaff-
de forset sig imod Hæren / paa det hand
skulde omuende sig. Ja alle Folk maa det
te befende / at Peder gjorde wræt / at hand
tog sig icke vare for Skade / som Hæren
varede hannem at / de haaffde de fortient at
forstjudis/ om Christus vilde haaffue holdet
Kæte

Stellen met
sige: Thi at
hulke de den
me de sig hiff
neer/ at End
hellige Ord pa
nederfaren/ de
cal. 12. 12. de gaar
ne / de søger effi
1. Pet. 5. 8. Ja de
n/ icke Riid e
Førster de Det
er den / som be
Tro de refind
Verden i det
den / som ta
Matth. 18. 7. S
ligis Raad /
Den/ de fide
de? Psalm. 1. 1
End Allmeeti
se samme har
Wunderlig D
Menniskene is

Næsten met hannem. Men hvad ville de
 sige? Thi at i det de giør det samme / for
 huiicket de dømmes. S. Peder / saa fordømme
 mede sig self / *Roman. 2. 1.* Huo kand det
 neete / at Gud Allmechtigste so daglig ved sit
 hellige Ord paaminder oss / at Satan er
 nederfaren / oc haffuer en stor Brede / *Apo-
 cal. 12. 12.* oc gaar om som en brøllende Eoffe
 ne / oc søger effter den hand land opsluge /
1. Pet. 5. 8. Ja den samme vor Siende at vær
 re / icke Riød oc Blod / Men Aandelige
 Førster oc Veldige. *Ephes. 6. 12.* Men huo
 er den / som beruster sig imod hannem mee
 Tro oc rettsindig Kierlighed? Ligger icke
 Verden i det Onde? *1. Iohan. 5. 19.* Huo er
 den / som tager sig vare for Forargelse?
Matth. 18. 7. Huo icke vandrer i de Vgude-
 ligis Raad / oc traader icke paa Synderis
 Ben / oc sidder icke der / som Spaattere sids
 de? *Psal. 1. 1.* Huo kand oc dette neete / at
 Gud Allmechtigste haffuer forordnet for dis-
 se samme hans taabelige Børn / oc den
 Vgudelig Verden / icke Haner / hues lund
 Menniskene icke forstaa funde / som denne
 paas?

Sortering offuer Christe

vaar / der opuaete S. Peder / Men sande-
 lig hine Hæderlige / Hønlærde oc Gudfrye-
 tige Mend / som aldrig lade aff at paamins-
 de / straffe oc raade / baade met Mund oc
 Skrift / at Menniskene skulle opstaa off
 Syndens Syffn / oc afflegge Mørckens
 Gjerninger / oc tage Liusens Naaben paa /
Roman. 13. 11. etc. Men sandelige / mange
 aff dem maa tencke / at de arbeide forgæf-
 liss / oc fortærer deris Mact forgæffuis oc
 vnyttelig / *Esa. 49. 4.* Thi de ere saa / som
 ville opuaagne aff deris dybe Syndens
 Syffn / saaledis at de ville afflegge Mør-
 ckens Gjerninger / *Roman. 13. 12.* alligenel
 ville de kaldis Liusens Børn / *Ephes. 2. 8.*
 Gud Allmechtige giffue det / at wi dog en
 gang kunde opuaagne / oc tage Troens oc
 Kierlighedens Krafft / oc Naabens Hielm til
 Salighed paa oss / effterdi wi ere jo allesam-
 men Liusens oc Dagens Børn / *1. Theff. 5. 5.*
 at den Nat icke skal forraske oss / i huilken
 ingen fand arbeide / *Ioh. 9. 4.* Oc at Hæ-
 rde icke skal lufte Naadens Dør for oss /
Matth. 25. 10. oc sige til oss / Gaar hen / ieg
 kende

kende eder af
 Matth. 7. 23
 kiet / hand
 Syndens S
 lis for ham
 negad / da det
 10. 17. at den
 Gud. Ebr. 11.
 der hos h
 11. cap. 14. 7. 2.
 gang / for P
 huilket der er
 de Meninger
 uende Hanc
 domme / som
 Ved den G
 merck: Lom
 uende sig /
 oc Sind /
 Syndens S
 forladesse /
 Hænge /
 Hætte / for
 saa at det tag

kende eder aldrig / i som giøre ont / *Psalm. 6. 9.*
Matth. 7. 23. Hvo sin Salighed haaffet
 fier / hand vaage op met S. Peder aff
 Syndens Søffn / effierdi her daglig gaas
 lis for hannem. Hører wi ick samme Na-
 negael / da bekommer wi ick Troen / *Roma.*
10. 17. oc uden Troen fand wi aldrig ick
 Gud. *Ebre. 11. 6.*

Her hos haaffue wi oc at acte / at *Mat-*
eus cap. 14. 72. siger / at Hanen gael anden
 gang / før Peder tenckte paa sit Fald / om
 huilket der er hos de gamle Forfædre tuens-
 de Meninger. Somme meene / at ved disse
 tiende Hanegael / forstaaes de tiende Exer-
 domme / som ere Lowen oc Euangelium.
 Ved den Første Hanegael / som skulde be-
 mercke Lowen / kunde Peder ick ræt sma-
 uende sig / Men allene forfærdis i Herte
 oc Sind / Thi at ved Lowen kommer
 Syndens Kundskaff / oc ick Syndens
 Forladelse / *Roman. 3. 19.* Men den Anden
 Hanegael / Euangelium / den rorde Petri
 Herte / som vaar bange / oc Saargiore /
 saa at det tager til at tencke paa Guds Naad

Forklaring offuer Christen

de oc Barmhiertighed imod Syndere / som
sig vil omuende. Huorfor oc Euangelium
kaldis en Krafft til Salighed. *Roman. 1. 16.*

Andre haffue saa vdlagt dette / at ved
den Første Hanegael skulde være forstaaet
Lovens oc Euangelij bare Bogstaaue /
som Paulus siger / der ihieslaer / *2. Corinth.*
3. 6. oc derfor kunde Peder icke omuendis
ved den / Men nu Hanen gael Anden
gang / det er / der den Aandelige Lærdom /
ved den hellig Aands vær / *Iohan. 20. 22.*
Act. 2. 2. nu rører S. Peders Hierte oc
Hufommelse / da bekender han sin Skreb-
belighed oc store Gald / om huilcken Hæ-
ren tilforne paaminte hannem.

2. De Herren vende sig / oc saae
paa Peder.

Christi Ansiet / som her vendis til S.
Peder / er saa krafftigt / at det gaar igennem
Marssue oc Been / oc rører det inderste i
Hiertet / oc opuecker hannem til en sand
Penitens. Huorfor Dauid beder / *Psalm. 67.*
2. at Gud vilde være hannem saa miskun-
delig /

delig / at
sinne offuer
De vdi en and
gelig beder han
sinne offuer off
effier dette lamm
H E R R E N
Aaron oc hans
Naadens Ansiet
H E R R E N
H E R R E N
offuer dig / oc v
loffe sit ANS
dig Fred.
Her skulle
inddog Christ
Psalm. 67. 19. e
icke fand le
paa Jorden /
Mirakels vjs
nem hos Fader
oc oc Paulus /
die Himmel / 2
rykti Anden

delig / at **H E X X E N S** Ansiet maa
 skinne offuer hannem / oc velsigne hannem.
 De vdi en anden steb / *Psalm. 80. 20.* yding
 gelig beder hand / sigendis / Lad dit Ansiet
 skinne offuer oss / saa bliffue wi salige. De
 effter dette samme Naadens Tegn haaffuer
H E X X E N selff befalet / *Num. 6. 24.* at
 Aaron oc hans Sønner skulde ved dette
 Naadens Ansiet velsigne Israels Børn /
H E X X E N velsigne dig / oc beuare dig /
H E X X E N lade sit **ANSICT** skinne
 offuer dig / oc være dig naadi / **H E X X E N**
 løfte sit **ANSICT** offuer dig / oc giffue
 dig Fred.

Her skulle enfoldige Folck vel acte / at
 enddog Christus er opfaren i Hønheden /
Psalm. 68. 19. offuer alle Himle / *Act. 1. 19.*
 oc icke kand legemlig mere sees aff hær
 paa Jorden / *Iohan. 16. 28.* vden det seer i
 Mirakels vis / som Stephanus saae hans
 nem hos Faderens høyre Naand / *Act. 7.*
56. oc Paulus / der vaar indryckt i den Tre
 die Himmel / *2. Corinth. 12. 2.* Eller oc vnds
 ryckt i Anden / som der staar / *Act. 22. 17.*

huilcke

Forklaring offuer Christi

hnicke ingen bør at foruente aff oss / Saa
 fand dog alligeuel alle retsindige Guds
 Børn / ved den hellig Aand / som dem er
 giffuen / Galat. 4. 6. oc forarbejder i dennem
 Troens Dyne / Iohan. 6. 29. baade høre
 Jæsum i sit hellige oc salige Ord / Matth.
 20. 20. (Yere icke de som tale / men det er
 eders Faders Aand / som taler ved eder)
 oc see hannem i sine hellige Sacramenter /
 Daabens oc Altarens / som der klarlig nock
 affmaler oss hannem / som Apostelen lærer /
 Galat. 3. 1. oc saa visselig bliffue deelactige i
 det Forløffte / som skede aff Christo til S.
 Thomas / Iohan. 20. 29. Salige ere de som
 icke see / (mit legemlige Dyne) oc dog troer.
 Thi lige det samme Ord / som opuaette La-
 zari døde oc stinckende Legeime aff Graff-
 uen / oc gaff det Liff oc Siæl igen / Iohan.
 11. 44. Det selffsamme Ord er endnu saa
 krafftig / at det fand opuecke dennem til det
 ewige Liff oc Salighed / som ere i deris Off-
 uertrædelse oc Synder døde / Ephes. 2. 1. 5. i
 saa maade / at det oplufter dem fra Mørket
 til Luset / oc fra Satans Mact til Gud /
 Act. 13.

Act. 26. 18.
 oc giffuer den
 oc prænimer
 harfuer sagt de
 Lader den
 ge Anstæff
 icke ioffue offu
 Duo ved om de
 uer mere indbu
 yng foract
 mer / at alle
 HERN
 De arden tid
 som en Luff
 som en Enar
 Norden Luc
 ret Dandelig
 ret i act / lere
 oc tacke H
 fiore Laafme
 oeng Laffner
 uer icke afflade
 dracte Arme
 Sænderlig lad

Actor. 26. 18. oc skaber it reent Herte i dem /
oc giffuer dem en ny vis Aand / *Psalm. 51. 12.*
oc paaminder dennem om alt det Christus
haffuer sagt dem / *Iohan. 14. 26.*

Lader derfor samme Christi Aandelis
ge Ansiet off vel behage / oc met S. Peder
icke tøffue effter den Trede Hanegaek,
Huo veed om den som nu indbiudis / bliff
uer mere indbuden / *Luc. 14. 24.* Ingen
vng foracte Christi Indbiudelse / Thi wi
vide / at alle Menninger skulle møde for
H E X X E N S Domsdod / *Roman. 14. 10.*
Oc at den tid / at wi skulle møde / kommer /
som en Luff om Natten / *2. Pet. 3. 10.* Ja
som en Enare / offuer alle dem som bo paa
Jorden / *Luc. 21. 35.* Lader off. derfaare som
ret Aandelige Fugle / som haffue deris tid
ret i act / *Ierem. 8. 7.* haffue vor tid i god act /
oc taekke H E X X E N / der haffuer aff sin
siore Laalmodighed fordraget vor Søffne
actig Leffnet saa lenge / *Roman. 2. 4.* oc haff
uer icke affladet den ganiste tid at staa i e
vdracte Arme / til at anamme off / *Esa. 65. 2.*
Sandelig lader off i Dag / *Psalm. 55. 7.*

L

den

Fortælling offuer Christil

Den stund Wisdom hørte paa vore Bader /
Proverb. 1. 20. opuaagne. Thi Gud lader
 sig intet bespaatte / *Galat. 6. 7.* Jeg befender
 vel med Kong Dauid / at H & X & N er
 nær hos alle dem / som paafalder hannem
 i Aand oc Sandhed / *Psalms. 145. 18.* oc op-
 løfter reene Hender vden Brede oc Treite /
2. Timoth. 2. 8. oc at Guds Aand træder frem
 for dem med waffladelig Suck / *Roman. 8. 26.*
 oc at den samme Aand raaber / *Abba, Fa-*
der / i deris Sind / Galat. 4. 6. Men Da-
 uid siger oc / at mand skal i reite tid bede til
 Gud / *Psalms. 32. 6.* oc i Dag omiende sig /
 som hører hans Røst / *Psalms. 95. 8.* Ellers
 vilde hand suare dennem / naar de raabe /
 Du vilde icke høre mig / der ieg raabte effter
 dig / Derfor skal ieg lycke mine Orne til /
 naar du raaber til mig / oc ieg skal lee af
 dig / oc bespaatte dig i din ælendighed / *Pro-*
verb. 1. 24. etc. O Gud giffue oss Hiert
 til / saadant at betencke oc offueruepe i Naas-
 dens tid.

Her til haffue wi hørt i S. peders pen-
 tæng tuende Aarsager / med hvilcke Herren haff-
 uer forkæmret hannem / oc giffuet Aarsag til en
 ret

re Omiende
 Christus vort
 Solger nu eff-

1. De Pa

Ord

nen

gange

gange.

Dette er

hænge

X & N paam

stellig offue

Kong Davi

haffue gjort

Det er min

ne Ord ved

Lov er mig

spæker Guli

vare min

din Diener.

Trost / da h

dighed. Saa

S. Peter at

ret Omvendelse / som naar den Hanegael / Oc at
Christus vender sin Naadens gyse til hanneim.
Følger nu efter / hvad S. Peder hand giør.

1. Oc Peder tenckte paa H Errens
Ord / som hand sagde til han-
nem / førend Hanen gael to
gange / skalt du neere mig tre
gange.

Dette er det Første / som en Synder
bør at giøre / naar hand bliffuer aff H E X
X E N paamint om sin Synd / at hand da
stutelig offuerueyer Guds Ord / huilcke
Kong David Psalm. 119. offte siger sig at
haffue giort / oc der offuer bleffuet trestet.
Det er min Trøst i min ælendighed / at dis-
ne Ord vederquæger mig. Din Mund
er mig fierere / end mange Tusinde
sycker Guld oc Sølf. Din Naade skal
være min Trøst / som du haffuer loffuet
din Tiener. Haffde din Low ick været min
Trøst / da haffde ieg forfaret i min ælen-
dighed. Saa bør alle met Kong David oc
S. Peder / at holde sig met Glæde til Guds

I ij

Ord /

Forflarting offuer Christe

Ord / som er den sande Saligheds Rilde /
Esa: 12 3. oc Israels Brønd / Psalm: 68. 27.
Esa: 55. 1. oc forlade sig der til / at den skal
saa vdslycke Synods Tørst / at wi aldrig
skulle tørste mere euindelige / Iohan: 4. 14.

2. De Peder gick hen vd.

Dette er det Andet / som Petrus gibr /
effter hand er paamine aff Hærrer / at
hand gaar vd aff Fællen fra de Ugudelis
ge oc røgløse Mennisker / oc det vdræffuer
Hærrer aff sit Folck / Leuit: 26. 12.
17. Jeg vil bo iblant dennem / oc ieg vil være
deris Gud / oc de skulle være mit Folck /
Esa: 52. 11. Derfor gaar vd fra dennem / oc
skiller eder fra dennem / siger Hærrer /
oc rørrer intet ved det Breen / saa vil ieg
anamine eder. 2. Corinth: 6. 14. etc. Dra
ger icke i det fremmede Næg med de Vans
tro / Thi huad Omgengelse haffuer Rees
færdighed med Værfærdighed? Huad
Samfund haffuer Luset med Mørket?
Huorledis kand Christus komme offuer
sens med Belial? Eller huad Deel haffuer
den

den som troer / met den Bantre? Huad
Lignelse haffuer Guds Tempel met Aff-
guderj? De i ere den leffuende Guds Tem-
pel / 1. Corinth: 6. 19. som Gud oc siger / Jeg
vil bo i dem / oc vandre i dem / oc ieg vil
være deris Gud / oc de skulle være mit Folk /
Derfor gaar vd fra dennem / oc fraskiller
eder / siger **H E X X E N** / oc rører icke nos-
get Brient / da vil ieg anamme eder / oc
være eders Fader / oc i skulle være mine
Sønner oc Døtter / siger den Allmechtige
H E X X E.

Saa sigis oss i Dag det samme aff
H E X X E N / huo der vil rettelig gipre
Penitens / hand skal slet gaa vd fra huads
sombheldst der er inod Guds Lew. Saa
lunge hand ligger i det Brieue / sand
H E X X E N icke bo hos hannem. Der-
for beder hand / Esa: 1. 16. at de skulle toe des-
ris Hender / som ere blodige / om de ville at
H E X X E N skal anamme deris Offer /
oc at mand skal vdrænse den gammel Surs-
dey / om wi ville være deelactige i **H E X**
X E N S Paasskelam / 1. Corinth. 5. 7. etc.

L iij

De

Fortælling offuer Christi

De græd bitterlig.

Sandelig / bitterlig at fortryde si-
ne Synder / at mand hæffuer fortørnet
Hæxxen sin Gud / som mand skulle
elste aff gantse Herte oc all Sind / *Matth.*
22. 37. Det er rettelig effter Hæxxens
Befalning / at sønderliffue sit Herte / oc
icke sine Klæder / *Ioël: 2. 13.* De sandelig/
saadan en sønderknuset Aand oc Herte / er
Gud Allmeeteige it velbehageligt Offer /
Psal: 51. 19. til huileket hand oc naadelig
vil see / *Esa: 66. 2.* Ja vil bo oc bygge hos
den samme / *Esa: 57. 5.* oc meddeele den all
Trøst oc Salighed / *Matth: 5. 4.* oc tørre
all Graad paa det sidste aff hendis Døye.
Esa: 25. 8. Apocal: 7. 17.

Denne Historie om S. Peders Fald
oc Penitens / sætter *Matthæus* oc *Marcus*
effter den Rættgang / som *Dispen Caia-*
phas hæffde imod Christum / Men *Lucas*
oc *Iohannes* sætter begge Historier / S. Pe-
ders Fald oc Penitens / oc forræffende *Caia-*
phas Rættgang imod Christum / iblant
huer

huer andre.
sind Dispen
ierste Ende
hans Ene
Eallen. E
oc hans Læ
2. 8. Huer
stuen. Læ
du mat
Deen af
mellemne D
eff / som da
Færdeligh
forfat / at
Jesum beal
der. Som
Jesum at
ind Peder f
Christus /
ste Verden
et aff Ver
De Paulus vil
hæffuer met
id / den som

huer andre. Maa vel see fordi / at den
 fund Bispen forfølger Herren / i den øff-
 nerste Ende paa Sallen / Da forfølger
 hans Euenne Christi Tienere nedre i
 Sallen. Saa see wi / at baade Christus
 oc hans Tienere lider usammen. Zachar:
 2 8. Huo eder rører / hand rører min Dyes
 steen. Act: 9. 4. Saul / hui forfølger
 du mig?

Uden all tuil ville oc den hellig Aand
 met denne Ordens Beskriffuelse paaminde
 oss / som daglig met S. Peder synder aff
 Skrebellighed / imod vor betenckte Raad oc
 Forsæt / at ser wi saar syndet / da haaffuer
 Iesum bealet met sin Pine for vore Syn-
 der. Som *Matthaus* oc *Marcus* scriffuer /
 Iesum at haaffue lidt vnder Caiapha, før-
 end Peder fald. Saa siger oc *Scrifften* / at
 Christus / som er Forligelsen for den gants-
 ke Verdens Synder / 1. *Iohan* : 2. 2 er slaet
 it aff Verdens Brændelse / *Apocal* : 13. 8
 Oc *Paulus* vidner / *Ebre* : 10. 14. at Christus
 haaffuer met it Offer fuldkommet ul enig
 tid / dem som bliffuer hellige.

L iij

Ders

Forflaring offuer Christu

Dernæst at *Lucas* oc *Iohannes* siæer
at Christus lidde / den stund Peder synede
vil Guds Aand paamunde sine Børn / at i
det de forsee dem / da staaer Christus oc betas
ler for dem / oc viser sin Fader / paa deris
vegne / en fuldkommen Lydighed / som
hand beviist haaffuer / som *Iohannes 1. Ioh 14. 2. 1.*
merckelig taler / Mine Børn / dette
scriffuer ieg eder til / at i skulle icke synde / oc
der som nogen synder / da haaffue wi en
Taalmand hos Faderen / Iesum Chris
tum / som er retfærdig / oc den samme er
Forligelsen for vore Synder.

Den Ellefte Pre
diken.

M Atth. 26. 59. etc. Men
de ypperste Prestet oc de
Eldste / oc det gantse
Raad / søgte falskt Vidnisbyrd
imod Iesum / paa det de kunde
komme

pin
komme han
de intet / E
mange falske
56 Men der
icke offuer it
det sieste sieste
falske Vidne
oc sagde falske
oc sagde / W
sagde / Mat
Marc. 14. 58
Matth. 26. 61
14. 58. etc. so
oc inden tre
som icke er
deris Vidne
nu offuer it.
sieste opblat
at / oc sagde

komme hannem til Døde/ oc de fun-
de intet / De alligeuel at der ginge
mange falske Vidne frem / *Marc. 14.*
56 Men deris Vidnisbyrd komme
icke offuer it / *Matth. 26. 60.* Paa
det sidste stod der op / oc traadde to
falske Vidne frem / *Marc. 14. 57. etc.*
oc sagde falsk Vidne imed hannem/
oc sagde / Vi hassue hørt at hand
sagde / *Matth. 26. 61.* Jeg kand/
Marc. 14. 58 oc vil nedbrnde denne/
Matth. 26. 61 Guds Tempel / *Marc.*
14. 58. etc. som er gjort met Hender/
oc inden tre Dage bygge en anden/
som icke er gjort met Hender. De
deris Vidnisbyrd komme icke end-
nu offuer it. De den ypperste Prest
stod op iblant dem/oc spurde Jesum
at / oc sagde / Svarer du intet til
Det/

Forklaring offuer Christe

det / som disse vidne imod dig? Men
 Jesus tande suile / oc suaret intet.
 Da spurde den ypperste Prest han-
 nem atter at / oc sagde til hannem /
 Est du Christus / den velsignedis
 Guds Søn? Matth. 26. 63. etc.
 Jeg besværet dig ved den leffuendis
 Gud / at du siger oss / om du est
 Christus Guds Søn. Jesus sag-
 de / Du siger det / Marc 14. 62. Jeg
 er. Matth. 26. 64. Dog siger ieg
 eder / Nu her effter skal det stee / at i
 skulle see Menniskens Søn sidde
 hos Kraftens høyre Haand / oc
 komme i Himmels Etyer.

Næst den sidste Predicken begynte wi den
 Samtale / som Caiaphas hoffde med
 Jesu / om hans Disciple oc Lardom. De
 fuorledis Christus bleff slagen paa Mun-
 den / der hand forsvaret sig. De effterdi at
 S. Pet

pin
 S. Pedero
 haffuer indse
 Christ oc Cai
 off met sin fa
 komme wi nu
 som vor oplæ
 de ypperste Pre
 modvindes Ch
 haffuer den ypper
 store Helligheds
 at hand skulde se
 Guds Søn eller
 suaret / oc besv
 vende Søn / oc h
 snart keltværet
 Kraftens høyre
 To Eyde
 Først om
 hvar falske Vidn
 hvar samme der
 Dernæst de
 ph holder met
 leffuendis Søn

S. Peders Fald / som *Lucas* oc *Iohannes*
haffuer indført iblant / oc vnder samme
Christi oc *Caia*phæ Rætergang indfalt / oc
off met sin Forklaring fortøffuet. Saa
komme wi nu igen til samme Rætergang /
som vor oplaste Text formelder / hvorledis
de ypperste Prester haffuer søgt falske Bids
misbyrd imod Christum / De paa det sidste
haffuer den ypperste Prest opstaaet vdi sin
store Helligheds skind / oc besvoret Christum /
at hand skulde selff siige / om hand vaar
Guds Søn eller ey. Huor til Christus
suarer / oc befender sig at være Guds leff
uende Søn / oc beuiser det der met / at de skal
smart selffuer see hannem fare i Skyerne til
Krafftens høyre Haand.

To Stycker ville wi forgiffue.

Først / om Presternis Glttigbed / til at
søge falske Bidsmisbyrd imod Christum / oc
huor samme deris Forsæt lyctis dennem.

Dernæst den Samtale / som *Caia*
phas holder met Christo / om hand er Guds
leffuendis Søn eller ey.

Det

Det Første.

I det Første Stycke haffue wi disse omstandige Puncter at besinde. 1. Tiden/ naar de søger disse falske Vidne. 2. Huo de ere/ som læder effter falske Vidne. 3. Huad Aarsag de søge samme Vidne. 4. Huad samme falske Vidne vidner. 5. Huor disse Vidne lyctis for Presterne.

1. Tiden.

Den Niende Predicklen sagde wi/ at Christus føris til Caiaphas, der Klocken vaar ved To Slet om Natten. Saa see wi dog der aff / at det er om Natten / der disse falske Vidne søgis effter / Huor met disse Prester beuise sig / at haffue it ret Blodgarig Herte / oc tørste effter Christi Blod / lige som vilde Diur / der om Natten søger effter deris Jøde / som David taler / Psalm: 104. 20. etc. Du gior Mørket / at det bliffuer Nat / da rører sig alle vilde Diur / de vnge Löwer / som brøle effter Koff. Ja sandelig / lige som Paulus til

til Trium, cap.
Diur / Saa
Selkaff rettel
oc Löwer / Th
ten / effter Mo
som er / at gaa
nen / oc huile sig
Ja vore de /
Vær søger den
Palmen vidner
sin Blod / imot
29. 13. Du skalt
din Nasse. Du
it ond Vær va
søgte effter Da
De saadanne
Esa: 59. 7. Der
ere snare til /
Psalm: 36. 5. D
Skade / oc sta
skjinter Ont.
Saa lærer
tilstader de W
i sin Snare /

til Trium, cap. 1. 12. kalder de Cretenses onds
 Diur / Saa maa oc Cataphas oc hans
 Selskaff rettelig kaldis onds Diur / Bæster
 oc Löwer / Thi at de icke huile sig om Nats
 ten / effter Menniskelig Skick oc Orden /
 som er / at gaa aff sin Gierning om Affes
 nen / oc huile sig om Natten / Psalm: 104. 22.
 Ja verre ere de / end vilde Bæster / Thi at
 Bæster søger deris Føde aff Gud / som
 Psalmen vidner / Men disse søger deris Næ
 stis Blod / imod Guds Befalning / Exod:
 29. 13. Du skalt icke bære falsk Vidne imod
 din Næste. Du skalt icke sla ihjel. Saadan
 it ond Bæst vaar Saul / som om Natten
 søgte effter Davids Blod / 1. Samuel: 19. 11.
 De saadanne ere endnu de Wgudelige.
 Esa: 59. 7. Deris Fødder løber til Ont / oc de
 ere snare til / at vdgænde wskyldige Blod.
 Psalm: 36. 5. De tencke i deris Senge paa
 Skade / oc staa fast paa den onde Dey / oc
 sky intet Ont.

Saa lærer wi her aff / at Satan icke
 tilstøder de Wgudelige / som hand haffuer
 i sin Snare / 2. Timoth: 2. 26. at huile sig
 om

Sortclaring offuer Christe

om Natten aff det Vnde. Men vaager de/
da gibr de Vnt / oc ligge de paa deris Sems
ge / da tencke de oc drömme om det Vnde/
saa at de tiene Satan baade met Legem oc
Siæl / Dag oc Nat / Saa at den Flittig
hed som de skulle beuise Gud Allmechtige aff
ganste Sind / Siæl oc all Maet / *Matth:*
22. 37. baade Dag oc Nat / *Psalms: 1. 2.* den
beuiser de Satan.

2. De som søger effter disse falske Vids
ne / ere de ypperste Prester oc Eldste for
Folket. Presterne / effter Guds Low / bør
at lære deris Tilhørere / at de stillet sig taget
sig vare / at de icke bære falske Vidnesbyrd
imod deris Næste / *Exod: 20. 14.* Men her
gibr de lige imod. Saa de giffuer her til
fende / at de ere lige saadanne / som Chris
tus beskreff dennem / *Matth: 23. 27.* Kal
kede Grassue. Vden paa deris Kiorteler
bære de Guds Low / effter som Aaron, den
ypperste Prest / vaar besalet / *Num: 15. 38.*
Deut: 6. 8. Men induortis stincke de aff
Had / Affuind oc Skaldhed / oc lueke
Hunmerigis Dør til for dem / som vilde
gaa

pin

gaa ind / oc d

Matth: 23. 13.

De Eldste

drue / effter Gud

Lign / som saa

Det naar in d

høye Tug / Ma

hand giue liuff

Eldste / oc som d

decratie / dem

Roman. 13. 4.

Sandelig

tergangere indst

til at dømme Jo

Deuter: 16. 18.

bære falske Vid

Ja lige met den

der liuffuer / ha

sin Broder / ska

liff / Dyr for

Naand for Na

ter: 19. 19. etc.

Derfor er d

Først sordi / at

Gaa ind / oc de gaa ick heller selffuer ind.

Matth: 23. 13.

De Eldste / der skulle selffuer være sans
brue / effter Guds Bud / *Exod: 23. 1.* de elste
Eogn / som staar ick vel. *Proverb: 17. 7.*
Det staar en Daare ick vel / at tale om
høye Ting / Meget mindre en Første / at
hand gierne liuffuer. Dernæst være de
Eldste / oc de som burde at straffe Eogn / Thi
de ere satte / dem som ilde gior / til Straff.

Roman. 13. 4.

Sandelig wi vide / at Dom oc Rets
tergang ere indfickede aff Gud / *Roman. 13. 1.*
til at dømme Folket met retfærdig Dom /
Deuter: 16. 18. oc at straffe Eognere / som
bære falske Vidnisbyrd imod sin Broder /
Ja lige met den samme Straff / som hand
der liuffuer / haaffde atter at komme offuer
sin Broder / skal hand straffis met Liff for
Liff / Øye for Øye / Tand for Tand /
Haand for Haand / Fod for Fod. *Deu-
ter: 19. 19. etc.*

Derfor er det her grueligt at besinde /
Først fordi / at disse falske Vidnisbyrd
[p. 156]

Forflaring offuer Christi

ſogis / icke aff nogen aff Parterne / ſom ples
 her at ſøre Sager i Rette for erlige Doms
 mere / Men her ſiger Euangelisten / at
 Dommeren ſoger ſelffuer ſamme falſke
 Vidner / Ja met ſaa ſior Glid / at effter de
 funde ingen ſaa / ſom *Matthæus* ſiger / der
 funde elier vilde liuffue paa Hærrer / ſaa
 ſor ordner de ſelf falſke Vidnisbyrd / ſom
 liuffuer ſaa herlig / at huer fand tage paa
 deris Løgn.

Dernæſt er det gruelt / Thi her ſo
 gis icke Guds oc Pendinge / Men her ſogis
 effter Christi wſkyldig Liſſ oc Blod / huil
 cket Gud vil ingenlunde haſſue wſtraffet /
 Thi hand lader icke den Wgudelig haſſue
 ræt. *Exod: 23. 7.*

For det Tredie fordi / at de icke en
 gang infører de ſom falſkelig vidner / men
 mange gange / Eaa at de Dommere haſſue
 icke ſlet bidet Hoffuedet aff Skam oc Wæet.

Huor offte den hellige Scriſte taler
 om ſaadanne Løgnfuld Rættergang / ſom
 de Wgudelige haſſuer holdet met Guds
 Wørn / fand icke her nær opregnis. Eaa
 lxx

ley Aman
 Voder / Eſtha
 Joſeph / Gen
 1. Reg: 21. 10.
 muel: 22. p. en
 Alexander p
 Eaa giorde
 den ſpær Gut
 2. huz Euard
 huz Naad H
 komme / oc ha
 ris Forſamling
 Daud vidner
 huz ſkal bo i di
 die hellige Die
 digt / oc taler
 ſom icke bagu
 ſtender ſin Na

5. Huat

Effter at
 Caiaphas ſkulde
 de hør / huad

Isy Aman paa Mardocheum oc de andre
 Joder / Esther 3. 8. Pothiphars Husfru paa
 Joseph / Genes: 39. 17. Jesabel paa Naboth /
 1. Reg: 21. 10. Doeg paa Archimelech / 1. Sa-
 muel: 22. 9. etc. De Libertiner / Cyrener /
 Alexandriner paa Stephanum, Acto: 6. 11. etc.
 Saa giøre de Vgudelige endnu / som huers
 den frycter Gud eller Menneffen / Luc: 18.
 2. hues Sværd ere Mordiske Vaaben / i
 hues Raad H E X X E N S Siæl skal icke
 komme / oc hans ære skal icke være i de
 ris Forsamling. Genes: 49. 5. etc. Som oc
 David vidner / Psalm: 15. 1. etc. H E X X E
 huo skal bo i din Bolig / huo skal huilis paa
 dit hellige Bierg. Den som giør Ketsærs
 digt / oc taler Sandhed aff Hiertet. Den
 som icke baguaster med sin Tunge / oc icke
 skender sin Næste.

5. Huad Marsag haffde de til at søge Dione?

Effter at Christus haffde befalet / at
 Caiaphas skulde atspørg demnem / som haff-
 de hørt / huad hand haffde lært oc pres-
 dicert /

Forflaring affuer Christi

dieket / Derfor tenckte Caiaphas sig om / effs
 terdi Christus skunder sig til sine Tilhørere /
 Saa vil ieg derfor søge iblant Folcket om
 Vidnisbyrd / lige som ieg vilde hannem ale
 gaat / saa skulle de dog føre for Dommen /
 huad Egen ieg legger dennem i Runden /
 oc der affuer saa Liffuet aff Jæsu. I lige
 maade / vnder Retfærdigheds sken / haff
 uer altid Satan oc hans Lemmer forfuld
 Guds Børn / Saa de Onde lader sig vel
 encke / at de ville forsuare Encker oc Faders
 løse Børn / oc andre Guds Lemmer / Men
 de der vnder / søge effter at forrenge oc øde
 legge dennem. *Matth: 23. 28.* Væ eder i
 Scriffteloge / vduortis siunis i for Folcket
 at være Retfærdige / Men induortis ere i
 fulde aff Dyenskalckerj oc Wdyd.

4. Huad haffue de vidnet?

Vi haffue hørt / at hand sagde /
 Jeg kand oc vil nedbryde denne
 Guds Tempel / som er giort
 met Hender / oc inden tre Dage
 bygge

bygge
 giort m
 Det for
 føre saa klar
 delige paa det
 føre. Nu kom
 siunis noget mere
 Men naar vi ret
 Ord imod deris
 imod deris Men
 fuor langt det
 I Menning
 siunis / der hand
 Dren / Saar o
 vdaß Jerusale
 be / Da spurde
 de / Huad vife
 maat gide saa
 oc sagde til de
 ned / oc paa tre
 Det taledes
 pel / Men Jode
 tems Tempel /

bygge en anden / som icke er
giort met Hender.

Det Første Slags Vidne hørde vi at
føre saa klar Tegn / saa at de samme Wgu-
delige paa det sidste klammede sig det at
høre. Nu kommer her et andet slags / som
siunis noget mere at fare met Sandhed.
Men naar vi ret see til / oc sætter Christi
Ord imod deris Ord / oc Christi Mening
imod deris Mening / Saa ville vi vel see
huor Lange det Vidne er fra Sandhed.

I Meningen farer de vild / Thi Chris-
tus / der hand dross dennem / som haaffde
Oren / Saar oc Dwerfall / oc Vedztere /
vdaff Jerusalems Tempel met sin Gud-
be / Da spurde Jøderne hannem at / oc sag-
de / Huad viser du oss for et Tegn / at du
maat givre saadant? Da svarede Jesus /
oc sagde til dem / Bryder denne Tempel
ned / oc paa tredie Dag vil ieg oprense den.
Dette talede Jesus om sit Legemis Tem-
pel / Men Jøderne forstode det om Jerusa-
lems Tempel / som stod i Bygning i Sex

24

oc

Sortlarting offuer Christi

de fyrretine Aar. Ioh : 2. 20. etc. om huileken
 Tempel Gud ved Gadum Prophet haffde
 talet for Konning Dauid / 2. Sam : 24. 18.
 Som bleff opbyggt aff Konning Salomon, 1.
 Reg : 5. 5. fra Verdens Skabelse 2923. for
 Christi Fødsel 1027. Som bleff fornyet aff
 Nehemia, effter det Babyloniske Fængsel / i
 Esdra oc Zorobabels tid / Hag : 2. 4. for Chris-
 ti Fødsel 451. De siden 18. Aar for Christi
 Fødsel bleff beprødet aff den store Herode. Io-
 seph : lib. 15. cap. 14. Sandelig i denne Tem-
 pel vaar icke nogen synderlig Helligdom /
 huad heller vi anseer Materien / som den
 vaar byggt aff / eller Støden den stod paa /
 eller Bygningen i sig selff / Thi Gud All-
 mectigste / som alle Himlene icke kunde be-
 fatte / 1. Reg : 8. 27. fand icke indeluckis i dette
 eller noget Hus. Det er vel vift / at den er
 kaldet Guds Hus / Esa : 56. 7. for den Aars-
 sags skyld / at samme Kircke vaar forordnet
 til Guds hellige Tieneste / at mand skulde
 der offue sig i Gudelighed / oc fuldkomme
 Mosis skickelse / som dennem vaare forscreff-
 ne / Deut : 12. 21. oc for samme hellige Guds
 Skik

Etickelse kal
 hellige Stat
 gantke Jold
 Tabernackel
 Deuter : 10
 Guds Tempel
 til Jesu hellige
 den den gantke
 sammenhed bo
 Til saade
 paar denne
 uend til alle
 Christus si
 etc. der hand
 siger hand
 i haffue gior
 Dog a
 dan Garris
 Guds Lowe
 H E X X E
 drømme de d
 skal aldrig v
 Sten kunde
 1445, cap. 7.

Sticketse falledis ocsaa Jerusalem / Guds
 hellige Stad. Til huileken ene Stad det
 gantse Jolek / lige som tilforn til den ene
 Tabernackel / *Exod: 26. 6.* skulde komme.
Deuter: 16. 5. Her hos ocsaa falledis den
 Guds Tempel / fordi at den vaar en Figur
 til Jesu hellige Legem / *Ebre: 9. 11.* i huil-
 cken den gantse Gudsommeligheds Juld
 kommenhed bode Egemlig. *Coloss. 2. 9.*

Til saadanne skøne oc hellige Brug
 vaar denne Tempel / huileken nu vaar oms
 uend til allerstørst Misbrug / huileket oc
 Christus straffer i dennem / *Matth: 21. 12.*
etc. der hand seer / at de fisker oc selger der /
 siger hand / Mit Hus er ic Bedehus / men
 i haffue giort en Røffuer Stule der aff.

Dog alligeuel / at de haffde met saas
 dan Gærighed / Ugudelighed / oc falske
 Guds Lows Forklaring / nu gantse lueke
 H E X X E N aff samme Tempel / Saa
 drømme de dog alligeuel / at H E X X E N
 skal aldrig vige fra dennem / den stund en
 Steen kunde staa aff Tempel / Som *Iere-*
mias, cap. 7. 11. breyer dennem / at de raabe /

W iij

H E X E

Fortlaring offuer Christe

H E R T E N S Tempel/Tempel/Tempel/
Ja en ewig Tempel. Saa at de stenede
Jeremiam, Ierem: 26. 11. Disligeste S.
Staphen/ Actor: 7. 58. Fordi at de spaade/
at Tempel skulde ødeleggis. Actor: 6. 14.

Derneft ville wi nu see Christe Ord/
oc deris/ som vidne/ da komme de icke heller
nær offuerens / Thi Christus sagde icke/
Jeg kand / som de siige Matth: 26. 61. Jefe
heller sagde hand / Jeg vil / som de tale
Marc: 14. 58. Jefe heller sagde hand / Den
ne Guds Tempel / som de tale Matth: 26.
61. Jefe heller sagde hand / Denne Tem
pel / som er gjort mee Hender / Jefe heller
sagde hand / at hand vilde bygge en anden/
som de tale Marc: 14. 58. Men Christus si
ger enfoldelig/ Bryder denne Tempel ned/
oc paa tredie Dag vil ieg opreise den.

De sandelig/ ingen skal her meene/ at
Christus befalede Jøderne / at sla sig ihjel/
Men Christus spaaer om det / som de vilde
giøre / oc de gjorde oc / saa meget som den
nem vaar mueligt der til/ at hans Legemis
Tempel bleff nedslagen/ der de hengde hans
nem

nem paa
samme sit
uorder hand
Legemet for
Psalm: 118.
Etal oc legen
de Døde. Marc
5. De deris
icke end
Her gif
Stalshed
fiere Dønde
deris Esau oc
bruge. Den
hed oc Hellig
alle mand. I
skulde neppeli
Jorden saa
mand skulde
Straff verd
niedyd der on
giorde i Christ
i hans ganske

nem paa Kaarssel / Men hand beuaree
samme sit Legemis Tempel / Siælen anta
uordet hand Faderen i Haand / *Psalm: 31. 6.*
Legemet foruarede hand fra Raadnelse /
Psalm: 16. 10. oc paa tredie Dag samlede
Siæl oc Legem igen / der hand opstod fra
de Døde. *Marc: 16. 6.*

5. De deris Vidnisbyrd komme icke endnu offuer it.

Her giffuis tilkende / huorledis deris
Skælfhed lyctis for dennem / som er / at jo
fiere Vidnisbyrd de indfører / jo mere sees
deris Egen oc Vnderfundighed / som de
bruge. Dernæst bliffuer Jesu Vstyldig
hed oc Hellighed dis mere aabenbaret for
alle mand. Wi maa det her bekende / at der
skulde neppelig findis noget Menniske paa
Jorden saa from oc hellig / i hues Leffne
mand skulde jo funde finde noget / som vaar
Straff verd / om mand vilde saa søge Vid
nisbyrd der om / som *Caiaphas* oc de andre
giorde i Christi Leffne / oc finder dog intet
i hans ganiske Leffne.

W iij
De

Forclaring offuer Christ

Dernæst vide wi / at aldrig er nogen
saa from og retfærdig i denne Verden / at
kommer hand ret for Spaatternis og Løg-
neris Munde / og besynderlig for Ugudeligs
ge Dommere og Vidner / da (vnder i-
skin) offueruindis hand / at være den / som
hand dog icke er / Men det kunde de icke her
giøre i Christi Sag / Huor aff wi see / huor
ganiske hellig og iustraffelig Christus haff-
uer leffuet. Thi huercken den Ugudelig
Dommer Caiaphas, icke heller hans mange
Løgnfulde Vidner / kunde finde noget i
Christi ganiske Leffnet / som Caiaphas fandt
straffe. Som wi og vide / at saa offte de
haffue løget paa hannem / da haffuer hand
med saadan Skarpsindighed og god Besset-
ten suaret dennem / at hand haffuer luct
Munden paa alle dennem / som taledede han-
nem til. *Matth: 22. 46.* Ja der hand aabens-
barlig spurde dennem / om der vaar nogen /
som kunde beuise hannem nogen Synd
offuer / da taudede de alle stille. *Iohan: 8. 46.*

Saa er Christus da den eneste iblant
Menniskens Røn / som Faderen haffuer
Behag

Behagelighet
syld / *Matth*
findis det sand
huldet Gud
Genes: 1. 26.
uer gaar. Den
hand haffuer lid
3. 12. og haffuer
icke giort. *Isalm*
for sid at acie
nis Historie / a
alle falske Læren
være vndfang
som andre M
cke der sedet se
uer ere forfrem
Men aff den
singget Jom
som seddis af
og haffuer leff
er funden ho
wi haffue i ha
Kortel / at se
Esai: 62. 12.

Behagelighed til / for sin egen Lydigheds
skyld / *Matth: 3. 17.* oc i huilcken alleniste
findis det sande fuldkommen Billede / effter
huilcket Gud skabte det Mennekkelig Køn /
Genes: 1. 26. Ja samme Billede langt off
uer gaar. Denne samme ene Retfærdig/
hand haffuer lide for de Wretfærdige / *1. Pet: 3. 18.*
oc haffuer betalet for det hand haffuer
icke giort. *Psalms: 69. 5.* Huilcket off bør met
stor Glid at acte i denne gantske Christi Pi
nis Historie / at wi kunde beruste off imod
alle falske Lærere / oc vide / Christum icke at
være vndfangen aff nogen syndig Eed /
som andre Mennekker ere / *Psalms: 51. 7.* huil
cke der søder forkrenckelige / lige som de selff
uer ere forkrenckede / *Iob: 15. 16. Iohan: 3. 6.*
Men aff den hellig Mand / som haffuer om
skygget Jomfruens Liff / oc helliggiort det
som søddis aff hende / *Luc: 1. 35.* huilcken der
oc haffuer leffuet saa hellig / at ingen Synd
er funden hos hannem / *Esa: 53. 9.* Saa at
wi haffue i hans Retfærdighed Saligheds
Kiortel / at skiule vor Wretfærdighed met.
Esa: 61. 10. Jeg vil gladelig glæde mig i

N v H E R

Forflaring offuer Christi

H E R R E N / oc min Siæl er glad i min
Gud / Thi hand førde mig i Saligheds
Klæder / oc klædde mig med Retuishedsens
Kiortel. Ege som en Brudgom prydet med
Prestelige Prydelser / oc som en Brud pry-
det med hendis Smider.

Det Andet Stycke.

Den ypperste Prest stod op iblant
dem / oc spurde Jesum at / oc
sagde / Suarer du intet til det/
som disse vidne imod dig?

Effter at Caiaphas forstaar / de Vids-
ne som hand haffuer indstillet / at skulle
liue paa Jesum / kunde icke staa ved
Mact / effterdi at de sagde saa aabenbarlig
Løgn / at huer mand kunde tage oc føle / at
det vaar Løgn / Saa reiser hand sig op / oc
staar mit iblant dem alle / som en veldig
Hoffding / at hand vilde forfærde Christum
med sin store Aand oc Ord / oc at alle mand
skulde giffue aet paa hans Person oc Tale /
saa

ph
saa lader han
falsk Israelit /
dighed / men
Wisp / men en
mod / Stolt
hans Mact. E
Dernæst til
hand saar oc tier
danne Vidne /
frem imod sig /
Sagen er icke sa
Men du haffue
sagt / at vort
Matth: 23. 38.
at det skulle im
Begere oc Fad
oc mig i trefio /
du haffuer gior
tiet stille / oc su
Her hos
falsk Vidne h
der hand siger /
oc derfor beder /
de at for Vidne

Saa lader hand oss her see sin Person / i en
falsk Israelit / som er opblæst med Hoffær-
dighed / men en sand Moabit / En falsk
Bisp / men en sand Røffuer / hves Hoff-
mod / Stoltshed oc Brede / er større end
hans Mact. *Esa: 16. 6.*

Der næst tilspør hand Christum / hui
hand staar oc tier stille / oc swarer icke til saas-
danne Vidne / som hand hører der gaar
frem imod sig / lige som hand vilde sige /
Sagen er icke saa ringe / som du holder den /
Men du hassuer spaaet imod Tempelen / oc
sagt / at vort Hus skal forladis oss øde /
Matth: 23. 38. oc imod vore Fædres Skick /
at det skulle intet hassue paa sig / at holde
Begere oc Fædrene vduortis / *Matt: 23. 25.*
oc mig tyckis / at du sender dig oc skyldig / at
du hassuer gjort wræt / der med / i det at du
tier stille / oc swarer icke for dig.

Her hos samtycker Caiaphas, at disse
falske Vidne hassue været ngyæctige nock /
der hand siger / Som disse vidne imod dig /
oc derfor beder / at Christus skal acte / hvad
de ere for Vidne.

Men

Forflaring offuer Christ

Men Iesus taude stille / oc sua-
rede intet.

Christus taude stille / Først / at hand
vilde afgive sin Laalmodighed tilfende / om
hvilken Scriften haaffde spaaet / Esa: 53.
7. Der hand bleff straffet oc pint / da lod
hand icke sin Mund op / lige som it Lam der
ledis til at slacte / oc lige som it Saar / som
tær stille for den / som det klipper / oc lader
icke sin Mund op. Psalm: 38. 13. etc. De som
staa effter min Siæl / sette Snarer for
mig / De de som ville mig Dne / tale huor
ledis de kunde afgre mig Skade / oc om-
gaaes met idel Suig / Men ieg maa være
som en Døff / oc icke høre / De som en
Dumme / der icke oplader sin Mund / Jeg
maa være som den der icke hører / oc som
haaffuer ingen Gensvar i sin Mund.

Dernæst taude Christus / Thi hand
naar vor Forloffuer / Ebre: 7. 22. som vaar
skyldig at lide / effter som wi haaffde offuers
eraad Guds Lov / de I Guds Bud.
Psalm: 14. 3.

For

pin
For der
Dine vaare
Udflydighed
end den kunde
Prouerb: 26. 4.
effter hans Daa
Her has tie
vilde icke lasse
Matth: 7. 6.
Til disse tie
iulagen rens
saar icke i der
cken / hvilcken
24. 2. icke helle
Mosis vduert
Christo haaff
ler i deris
Marc: 7. 8.
Da spurde
nem att
nem / C
signedis

For det Tredie taude hand / Thi disse
 Bidne vaare icke vord at suare til / oc hans
 Wskydighed vaar siorre oc aabenbarliget /
 end den kunde forkrenckis aff disse Egnere.
*Proverb: 26. 4. Du skal icke suare Daaren
 effter hans Daarlighed.*

Her hos tier Christus / Fordi hand
 vilde icke laste Helligdommen for Hunde.
Match: 7. 6.

Til disse tier Christus / Fordi at Hoff-
 uersagen roris endnu icke. Thi Guds ære
 staar icke i deris skøne Bygning paa Kir-
 cken / huilken skulde snart forstørris / *Matt:*
24. 2. icke heller Menniskens Salighed i
Mosis vduortis Skickelse / huilke nu i
Christo haffde Ende / Coloss: 2. 17. icke hels
ler i deris Pharisaiske vduortis Hellighed.
Marc: 7. 8.

Da spurde den nypperste Prest han-
 nem atter at / oc sagde til han-
 nem / Est du Christus / den vels-
 signedis Søn / Jeg besuær dig
 ved

Förklaring offuer Christe
ved den leffuendis Gud / at du
siger off / om du est Christus
Guds Søn.

Her haffue wi den Tredie Rættel:
gang / som Caiaphas holder imod Jesum.
I huilken wi ville see / 1. Caiapha Person.
2. Huorledis hand sætter sit Spørsmål
frem. 3. Huad hand spører om. 4. Huo
det er som hand alspør.

1. Caiaphas, som dette Spørsmål
fremsetter / hand er en Prest / ja en Bisp oc
Forstander for alle andre Prestler / som vaar
re i Jerusalem. Hans Embedde vaar / at vis
de / om Messias, Guds Søn / som Jøder
ne i besynderlighed vaar forloffuet / 2. Sa
mael: 7. 12. vaar kommen / eller hand skul
de komme. Aff samme sit Embedde tager
hand Marsag / som en hellig Gudfryctig
Mand / oc staar op i sin vduortis Gudeligh
hed / induortis fuld aff Dyenskalckeri oc
Ugudelighed / Matth: 23. 28. oc spør Jes
sum at / om hand er Guds Søn.

Aff

Aff dem
stalt / skulle
i besynderligh
at de skulle sin
Embedens Guds
Legeme fandt op
ne vel at paa /
Guds hemlige
Hæder offuer de
haffuer sigt met
Ja sandelig
at lære / at de
oc Horden fra
Atare: 8. 15. D
der / som de sk
stye. 1. Iohan:
heds Røst / loh
sme Røst / 1. T
be sig til Liusen
Saa lærde A
komme. Me
lade sig vel tyck
vide Sandhed
Sandhed aff

Uff denne ypperste Prest oc Dyens
 skalck / skulle wi lære / at det hører dennem
 i besynderlighed til / som Prestes skulle være /
 at de skulle stittelig lære / huad der hør til
 Embedens Gierning / med huileket Christi
 Legeme land opbyggis / *Ephes: 4. 12.* oc giff
 ne vel aet paa / at de ere Husholdere offuer
 Guds hemelige Ting / *1. Corinth: 4. 1.* oc
 Nyder offuer den Hiord / som Christus
 hassuer kjøbt med sit Blod. *Act: 20. 28.*

Saa sandelig / saa hører det dennem til
 at lære / at de kunde foruare baade sig
 oc Hiorden fra den Pharisaiske Surden.
Marc: 8. 15. Oc at de kunde kende de Aands
 der / som de skulle høre / fra de som de skulle
 høre. *1. Iohan: 4. 1.* Oc at forstaa Sand
 heds Røst / *Iohan: 10. 4. etc.* fra Bildfarels
 sens Røst / *1. Timoth: 4. 1.* som oc land ska
 be sig til Liusens Engel. *2. Corint: 11. 14. etc.*
 Saa lærde Aaron, oc hans sande Effter
 kommere / Men Caiaphas oc hans Selfkaff
 lade sig vel tycke / at ville spørre sig for / oc
 vide Sandhed / Men lige som de elsker icke
 Sandhed aff Hjerter / saa finde de hende
 icke

Forplaring offuor Christ

icke heller / men deris wforstandig Herte
bliffuer formørket. *Roman : 1. 21.*

2. Huor hand sætter sit Spørgsmaal frem.

Jeg besuær dig ved den leffuende
Gud.

At besuære i denne sted / er icke alleniste
at bestaa sin Sandhed / Men meget mere /
at Gud skal selff være Vidne / at det som
sigis / skal være ret Sandhed / Ja Gud skal
skal selffuer straffe aabenbarlig / om Sand-
hed bliffuer dølt i nogen maade / som wi
fand løse / *Numer : 5. 21. etc. Iosu : 2. 12.*

2. *Reg : 22. 16.*

Hvad haffuer aarsaget Caia-
pham, at hand saa haardelig
besuærer Jesum?

Vden all tuit disse To Stycker. Først /
at hand i saa maade funde sinis for Al-
mue / at haffue ret inderlig Nidkerhed til
at fende *Messiam*, oc hannem anamme oc
forsuare.

Dernæst / at hand i saa maade funde
fomme den simpel Almue i den Menning /
at Jes

at Iesus sagde aldrig Sandhed / uden
hand bleff nødt oc iungen der til ved
Erløis oc Saligheds fortællelse.

I begge Stycker liwer Caiaphas, som
uden all tuil hans egen Samvittighed sagde
de hannem / Thi der vaar intet mindre i
hans Hierte / end at hand vilde lære i
Sandhed Christi Kundskaff. Der Chris-
tus spurde hannem oc de andre Phariseer /
huorfor Dauid kalder Messiam sin Hæ-
re / effterdi hand vaar hans Søn / Matth:
22. 44. etc. da gaar hand hen med de andre /
oc lader sig icke vnderuise / som hannem
burde at hæfue giort / Thi den som skams-
mer sig at lære / hand icke i Sandhed elffer
Visdommen. Dernæst vidner Iohannes,
cap. 6. 38. at Iesus sagde walspurt bare
ud / at hand kom aff Himmelen fra Jades-
ren / oc derfor at hand sagde Sandhed /
huor fra hand kom / oc huad hans Em-
bede vaar / derfor hadede de hannem. Io-
han: 7. 7. Verden hader mig / thi ieg vid-
ner om hende / at hendis Gierninger ere
onde. Iohan: 8. 40. I søge effter at sla mig
X ihel /

Fortælling offuer Christi

thiel / Jeg som sagde eder Sandhed / som
i eg hørde aff Gud.

s. Hvad spører hand om?

Alt du siger oss/ om du esi Christus
Guds Søn.

Caiaphas siunis at spørre om tuende
Stykker. Først / om Jesus er Christus
den forloffuede Messias. Dernæst / om
den samme forloffuede Messias skal være
Guds Søn.

Sandelig den Hærr Christus haff-
de nogle gange / nu met Mirakel / Iohan:
5. 36. nu met Ord / Iohan: 8. 58. nocksom be-
ruist oc bekend sig at være den sande Mes-
sias, som dennem vaar forloffuet / 2. Sa-
muel: 7. 12. som skulde knuse Slængens
Hoffuet. Genes: 3. 15. Hvorfor wi seer / at
Caiaphas aff it ond Forsæt / sætter dette
Spørsmål frem / oc meener at Christus
ingenlunde skulde nu fordriste sig til / at be-
kende det / hand tilforn saa ofte haffde be-
kend for alle Folk / at Gud i Himmelen
vaar hans Fader / effterdi at Almuen vilde
haffue

hoffue slægt
de bekend Gu
sin Naturlige
Almuens Bl
Retbrede va
spæet / Psalm: 2
ne kiste den ræ
som Guds Kir
Dernæst /
Guds Søn. N
er Guds Søn
Ephraim kald
Ierem: 31. 9. oc
dis den Allerh
haffue Guds
Paral: 19. 4. M
turlig Søn /
deren. Det g
hand kunde fo
hues sigdelig
be oc befatte /
Menniske Jæ
vel en Person i
ren / der alting

haffue slaget hannem ihiet / for hand haff-
de befend Gud Fader i Himmelen at være
sin Naturlige Fader / *Iohan: 5. 18.* huileken
Almuens Blindhed / *Caiaphas* oc hans
Næbrødre vaare Aarsag til / som oc vaare
spaaet / *Psalm: 118. 22.* at Bygningomendes
ne kaste den rætte sande Hjørnesteen bort /
som Guds Kircke byggis paa.

Dernæst / spører hand / om hand er
Guds Søn. Hand meener icke / om hand
er Guds Søn aff Naade oc Gunst / som
Ephraim kaldis Guds Førstefødde Søn /
Ierem: 31. 9. oc *Ufrighed / Psalm: 82. 7.* kala-
dis den Allerhøjestis Sønner / fordi at de
haffue Guds Lov vnder deris Hender / *2.*
Paral: 19. 6. Men om hand vaar Guds Nas-
turlig Søn / oc aff Guddommen met Fæ-
deren. Det gjorde *Caiaphas* alt / paa det at
hand kunde forbitte Folcket imod *Jesum* /
hues fiodelig Forstand kunde det icke begri-
be oc befatte / at dette simpel oc foractet
Menniske *Jesus* / *Iohan: 6. 42.* vaar saa
vel en Person i Guddommen / som Fades-
ren / der alting haffuer skabt oc opholder.

X ij

Quid

Forflaring offuer Christ

Huileket *Iohannes*, cap: 1. 3. der effter nocks
sommelig beuiste denneim / at alling som
skabt vaar aff Gud / vaar skabt ved Chris
sum.

4. Quo atspør hand?

Dig. Dette faaregiffne Spør
maal / vaar it ganiske dybt Spørmaal / oc
alle Menniskers Forstand i denne Verden
kunde den aldric nocksom begribe / 1. Co
rinth: 2. 8. huorledis den ganiske Gudsdom
meligheds Fuldkommelighed boer i Iesu
Christo Egeenlige / Coloss: 2. 9. huileket de
hellige Engle oc haffue begæret at see oc for
staa, 1. Pet: 1. 12. Oc i samme Spørmaal
ræt at forstaa oc tro / staa det euige Liff oc
Salighed / som Christus self bekender /
Iohan: 17. 3. Det er det euige Liff / at de kens
de dig allene en sand Gud / oc den du vdsens
de Iesum Christum. Saa givr Caiaphas
ræt her i / (alligeuel at hans Hiertis For
sæt vaar ond) at hand spør Iesum Guds
Søn / som skal opliuse alle dem / der skulle
bliffue salige / *Iohan: 1. 9.* om samme mör
cke Artickel.

Caiaphas

Caia
phi huo kam
rom / end ha
faderen De
huos Offuer
Iohan: 1. 16. eff
off den sande
off i dem. Kun
Iohan: 16. 13. E
kende oc see / de
i hannem / oc
Iohan: 1. 18. Ye
igenneim en E
skal wi see An
Neplic
at wi shi fra
en Daarstaf
rinth: 2. 14.
den icki fand
selfuer / 2. Cor
sande Saligh
raels Brønd /
Børn / drucke
som dem effter

Caiapham her i / bør off at efftersølge /
 Thi huo kand bedre lære off den sande Vis-
 dom / end hand som selff er bleffuen off aff
 Faderen Wisdom / 1. Corinth : 1. 30. aff
 hues Offuerflødighed wi alle bør at tage /
 Iohan : 1. 16. effter som hand oc haiffuer send
 off den sande Trøstermand / som skal lede
 off i denne Rundskaff / ja i all Sandhed /
 Iohan : 16. 13. Saa wi paa det sidste stulle
 kende oc see / Den / som aldrig nogen / uden
 i hannem / oc ved hannem / kand faa at see /
 Iohan : 1. 18. Ja saa klarlig at den wi nu see
 igennem en Epyl i it mæret Ord / Den
 skal wi see Ansiet til Ansiet. 1. Corinth : 13. 12.

Høylig er det off dersaare fornøden /
 at wi fly fra Menniskens Wisdom / som er
 en Daarskaff for H E R R E N / 1. Co-
 rinth : 2. 14. Ja i sig selff saa formæret / at
 den icke kand teneke noget gaar / som aff sig
 selffuer / 2. Corinth : 3. 5. De holde off til den
 sande Saligheds Kilde / Esa : 12. 3. oc Is-
 raelis Brønd / Psalm : 68. 27. som Israels
 Børn / drucke aff den Aandelige Klippe /
 som dem effterfulde / 1. Corinth : 10. 4. aff

Fortlaring offuer Christ

huilcken Patriacher oc Propheter ved den
hellig Aand ere dresse til at øse Vand aff/
2. Pet: 1. 20. til de helligis Beredelse/ oc Chris-
ti Legemis Opbyggelse/ Ephes: 4. 12. Saa
at vor Tro/ den nu icke skal staa paa Mens-
niskens Visdom/ men paa Guds Krafft.
1. Corinth: 2. 5.

Jesus sagde/ Du siger det/ ieg er.
Dog siger ieg eder/ Nu her eff-
ter skal det skee/ at i skulle see
Menniskens Søn sidde hos
Krafftens høyre Haand/ oc
komme i Himmels Skyer.

Tuende Stycker befatter her Christus/

1. Bekender hand sig at være Guds Søn.
2. Sætter hand visse Tegn/ paa huilcke de
skulle see oc befinde det Sanden at være.

1. Du siger det/ ieg er. Med disse
Ord samtycker Jesus/ at Caiaphas siger
Sandhed. Lige saa suarede hand Jude i
Naaderen/ der hand spurde hannem/ si-
gen

gandis / Er
da. Da su
Matth: 26. 2
Giffuer
haffuer vorre
delig dette / at
ekte ihel / met
til stor Trøst
hand nu aabent
kender sig at v
Rand/ Genes
Immanuel, Oc
skal fælle sit J
L. 21. oc fra alle
hade. Luc: 1.
2. Nu
i skulle see
hos Krafft
komme i H
ind i den rin
Jesus førde h
imod den Enig
et Natighed.

gendis / Er det ieg / som skal forraade
dig. Da suarede Jæsus / Du siger det.
Matth: 26. 25.

Giffuer her vel aet paa / huad Caiaphas
haffuer voret med sin Beslutelse / Sans
delig dette / at hand slaer baade sig oc Fols
ket ihel / med sit eget Sværd. Oc off alle
til stor Trøst giffuer Jæsu Marsag / at
hand nu aabenbarlig for sine Fiender / be-
kender sig at være den forloffuede Guds
Mand / *Genes: 3. 15. 2. Samuel: 7. 12.* som er
Immanuel, Gud med oss / *Esa: 7. 14.* Som
skal frelse sit Folk aff deris Synder / *Matt:
1. 21.* oc fra alle deris Haand / som dennens
hade. *Luc: 1. 71.*

2. Nu her effter skal det skee / at
t skulle see Menniskens Son sidde
hos Kraftens høyre Haand / oc
komme i Himmels Eker. Eff-
terdi at den ringe oc foractelig Skick / som
Jæsus førde her i Verden / siuntis at være
imod den Euge Guddommelige Maestæt
oc Herlighed / om huileket Propheterne

X iij

haffo

Fortlaring offuer Christ

haffde mange steds spaaet / Derfor suarer
nu Iesus saa klarlig / oc bekender / at hand
vnder sin ringe foractelig Skick / er oc
Guds Naturlig Søn / Oc det gjorde hand /
1. At hand vilde / denne Wgudelig Caiaphas
skulde intet haffue at vndskyldte sig
met / at hand jo vel viste Sandhed om
Christo. *Roman: 1. 21.* Dernæst / at hand
vilde borttage Kaarsens Forsmædelighed /
som vaar Jøderne en Forargelse / oc Heds
ningene en Bespaattelse. *1. Corinth: 1. 23.*
For det Tredie / at hand vilde vende sine
Børns Dyne fra denne ringe Skickelse /
oc til den tilkommendis Herlighed / som
hand nu snart vilde indgaa hos sin Fader /
om huiltæn hand haffde tilforn paamint /
Iohan: 6. 62. I skulle see Menniskens Søn
fare op / som hand tilforn vaar.

Sidde hos Krafftens høyre
Haand. Denne maade at tale met / haff
uer den hellige Seriff aff denne Verdens
Monarcher oc Førster / som pleye at sætte
Førster oc Regentere til deris høyre Haand /
som

for de giffu
laste wi / at
ganske Hues
hans Ord /
det Kongelige
41. 40. Saa
22. 18. sig at va
melen oc paa I
der. *Iohan: 3. 2*

Komme
Atter met viff
Caiaphas oc
betencke sig v
Dag skal for
forstude / ho
Maet. For
7. 13. etc. S
ten / der som
som it Menn
oc hand bleff
hannem Wa
Almue oc T
nem. Hans

som de giffue Mact oc Regæring. Saa
læse wi / at Pharao satte Joseph offuer sit
gantse Hus / oc at alle Folk skulde være
hans Ord lydige / allene vilde hand haffue
det Kongelige Sæde offuer Joseph / *Genes:*
41. 40 Saa befender oc Christus / *Matth:*
28. 18. sig at være giffuen all Mact i Him-
melen oc paa Jorden / oc all Dom i Hens-
der. *Iohan: 5. 27.*

Komme i Himmelenes Skyer.

Uter met disse Ord vil Herren paaminde
Caiaphas oc hans Metbrødre / at de skulde
betencke sig vel huad de gjorde / Thi den
Dag skal komme / at den de nu foracte oc
forskuede / hand skal komme i Herlighed oc
Mact. Som de oc kunde selff læse *Daniel:*
7. 13. etc. See / ieg saae en Suen om Nats-
ten / der kom Om i Himmelenes Skyer / lige
som ic Menniskis Søn / indtil den Gamle /
oc hand bleff leed til hannem / Hand gaff
hannem Mact / ære oc Riget / at alle Folk /
Almue oc Tungemaal skulde tiene han-
nem. Hans Mact er euig / som icke for-

X v

gaar /

Forklaring offuer Christt

gaar / oc hans Kongerige haffuer ingen Ende.

Her see wi so klarlig / at Christus haffuer nocksommelig sagt *Caiaphæ*, oc de andre Jøder / at der som de vilde saa fare frem i deris Ugudelige Leffnet / da skulde de visselig foruente / at den Dag skulde komme / at der skal komme en offuer dennem / som skal betale dennem / for deris Ondskaff / som de bedriffue. Huer Christen tencke sig om / i sin gaantse Leffnet / at hand skal endelig giorre Regnskaff for sin Husholdning. *Luc: 16. 2.* Vi skulle alle skickis for Christi Domsstoel / oc huer skal giorre Regnskaff for sig self. *Roman: 14. 10. etc.* oc da vil hand giuffue huer Lon / efter som hans Gierninger bliffue. *Apocal: 22. 12.*

Den Tolfte Pre diken.

Matth. 26. 65. etc. Da sonderreff den ypperste Prest sine Klæder / oc sagde

sagde / H
huad han
byrd behof
hørt hans
Huad ty
De fordom
sagde / Han
22. 63. Men
de Jesum
Matth. 26. e
Ansiet / oc
te Næffue
nerne skulde
hannem i
oc spurde
Matth. 26.
huo er den
De mange
sagde imod

sagde / Hand bespaattede (Gud)
huad haffue wi lenger Vidnis-
byrd behoff? See / nu haffue i
hørt hans (Guds) Bespaattelse.
Huad tyckis eder? Marc. 14. 64.
De fordømde hannem alle / oc
sagde / Hand er skyldig at dø. Luc.
22. 63. Men de Mend / som hul-
de Jesum / bespaattede hannem /
Matth. 26. 67. oc spottede vdi hans
Ansiet / oc sloge hannem med kny-
te Næffue / Marc. 14. 65. oc Tie-
nerne skulde hans Ansiet / oc sloge
hannem i Ansietet / Luc. 22. 64.
oc spurde hannem at / oc sagde /
Matth. 26. 68. Spaa off Christe /
huo er den / der dig slo? Luc. 22. 65.
De mange andre Bespaattelse de
sagde imod hannem.

Am

Forflaring offuer Christ

Off denne oplæste Text ville wi tage off
tuende Stycker faare at høre. Først/
Caiapha oc de andre Presters Dom / offuer
Jesu Christi Bekendelse. Dernæst / om
Tienernis Bimldhed imod Jesum.

Det Første.

I dette Første Stycke haffte wi at
ætte / 1. At Bispen rissuer sine Klæder sons
der. 2. At hand kalder Christi Bekendelse/
en Belpaattelse. 3. Hans Mening oc
Dom om Christo. 4. At hand beder Doms
merne / at de skulle vidne imod Christum.

1. Da sønderreff den ypperste Prest
sine Klæder.

I Den forgangen Predicken hørde
wi / at Caiaphas ved den leffuende
Gud besuar Jesum / at hand skulde
bekende / om hand vaar Guds leffuende
Søn / den forloffuede Messias. Til huil
cket Spørsmåal den Hærr Christus sua
rede met all Sactmodighed / Ja / oc gaff
hannem siunlig Tegn / at hand skulde nu
snars

p
harlig see
Himmelens
7. 13. spæet he
Lid skulde see
høre Haand.
Off dette
phas saa vild oc
oc slder sine K
som det Men
det som kunde
Hiet / oc f
Som wi lase
Grassuen / so
fand hannem
der / Thi he
Vredre haffd
Disligeste om
rissuer sine K
sin Søn Ri
Blod. Genes:
telorgis Tegn
skulde holde m
Leuit. 24. 27.
forden Dødie

snarlig see Menniskens Søn femine i
Himmelens Skyer / lige som *Daniel*, cap:
7. 13. spaaet haaffde / Ja nu inden en stacket
Tid skulde see / at hand far op til Krafftens
høyre Haand. *Actor: 1. 11.*

Aff dette Christi Suar bliffuer *Caiaphas*
saa vild oc fortørnet / at hand riffuer
de slider sine Klæder sønder om sig / lige
som det Menniske der kunde høre eller see
det / som kunde haaffue giort hannem ont aff
Hiertet / oc fanget ræt Hiertesorrig aff.
Som wi læse om *Ruben* / der hand kom til
Graffuen / som de haaffde fast *Joseph* i / oc
fand hannem ick / da reff hand sine Klæ-
der / Thi hand ick viste / at de andre
Brødre haaffde soldt *Ismaeliterne* hannem.
Disligeste om *Jacob Patriarch* / som oc
riffuer sine Klæder / der hand saae *Josephs*
sin Søns Riortel / som vaar bestenck med
Blod. *Genes: 37. 29 etc.* I saadanne Hiers-
tesorgis Tegn vilde oc Gud / at hans Folck
skulde holde maade / oc derfor siger hand /
Leuit: 19. 27. I skulle ick skære noet Tegn
for den Dødis skyld / paa eders Liff / eller
skære

Fortælling offuer Christ

Skære nogle Bogstæffue der paa. Ja hand
forbinder Aaron, oc hans Sønner / Eleazar
oc Ithamar, at de skulde icke blotte deris
Hoffuet / en heller rissue deris Klæder søn-
der / ved deris Liffs Fortabelse / i deris egne
Brødris / Nadabs oc Abihuis Begræffuel-
se. *Leuit: 10.6.* De yden all tuil vilde icke
David selffuer / som vaar en salued Mand /
rissue sine egne Klæder i Abners Begræff-
uelse / Men hand befaler Folket / at det skal
rissue sine Klæder sønder / oc tage Secke
om sig / oc sørge for Abner. *2. Samuel: 3.31.*
Men wi læse ogsaa / at det vaar Gud en
tacknemmelig Gierning / naar den skede
aff it frome Hierte / som lod sine Synder
være sig læde oc vedersinggelige / oc haffde
Nidkierhed for Guds ære / Som wi see *2.*
Reg: 22. 19. etc. at Gud loffuer det høylig i
Iosia, Iuda Konge / ved Hulda Prophetissa, at
at hand reff sine Klæder sønder / oc ydmys-
gede sig for *H & X X & N* / oc græder / saa
at hans Hierte bliffuer bløt / der hand hører
Guds Lows Ord. Fordi / at du det gjorde /
siger *H & X X & N* / da vil ieg samle dig
til

til dine Fortælling
din Græff
icke see all den
uer Jerusalem
Men naa
som her i Cap
Lægn lod sig
for Guds ære /
Gud / Men hy
hefter loelis
u deris Hierte
Saa læk wi
der hand seer
Læffnet / da ri
2. Pet: 2.8.
induortis aff
Hiertet / oc n
sus, lod det si
n sørgelige ell
der dangebe se
2. Samuel: 6.
Guds ære / de
velbehageligt.

til dine Forsædre / at du skalt forsamlis til
din Græff med Fred / at dine Dyne skulle
icke see all den Wlycke / som ieg vil føre off
uer Jerusalem.

Men naar det skeer aff Øhenskalckers /
som her i Caiapha, som med dette vduortis
Tegn lod sig tycke / at haffue Nidkierhed
for Guds ære / da duer det aldelis iniet for
Gud / Men huo hannem vil teckis / de skul
le effter loelis Raad / Cap: 2. 13. sønderrijs
ue deris Hierter / oc icke allene Klæderne.
Saa læse wi om den fromme Loth, at
der hand seer de Wgubelige Sodomiters
Lefnet / da riffs hans Siæl i hannem.
2. Pet: 2. 8. Ja sandelig / huo som enten
induortis aff Hiertet / som Loth, eller i
Hiertet / oc med vduortis Tegn / som lo
sias, lad det sig være / heller det kand væ
re sorgelige eller frydefulde / som David,
der danbede for H E X X E N S Ark /
2. Samuel: 6. 14. haffuer Nidkierhed for
Guds ære / da er det altid H E X X E N
velbehageligt.

Quad

Sortklaring offuer Christ

Hvad vderetter Caiaphas da her
met sin Dyenskalcker?

Sandelig dette / imod sin egen Mes-
ning / riffuer hand ick alleeniste sin skone
Bispiortel sonder / paa hues Forflige stod
den hellige Guds Low malet met brede
Bogstafue / *Matth: 23. 5. Numer: 15. 38. etc.*
Men hand riffuer Prestedømmet aff sig oc
sine Metbrødre / som de haffde i lang Tid
handlet met / som Siælelyffue. *Iohan: 10.*
8. Matth: 23. 13. De det kaster hand nu paa
Christum / som er den sande saluede Prest/
met det hellig Aand / *Esa: 61. 1. oc Gledens*
Olie / Psalm: 45. 8. til it ewigt Prestedom/
effter Melchisedeks Skick. *Psalm: 110. 4.*

2. Hand bespaatter Gud.

Naar det sigis / at nogen bespaatter
Gud / da er det saa meget meent / at Gud
fratagis sin ære / som hannem bør met ræts-
te / oc det at neetis / at være i hannem / som
er dog i hannem / huilcket er Guds Giers-
ning / Som wi læse *Leuit: 24. 15. etc.* om
den

den Egypti-
N H E X X
H E X X E
ne hannem /
delig Low /
N E X X Naff
Menigheden sk
den fremmede /
være / Naar han
handde. Num:
noget aff Sortro
fremmet / den ha
saadan en Siæl
fordi at hun
Ord / oc forlod h
fættis / Skjold
Her skulle
den som taler be
tur / Thi det hen
andens Person
hand siger / *Psalm*
Hinter / Der e
vijs / at den sand
som siger noget

den Egyptiske Mands Barn / som lastes
 de H E X X E N S Naffn / oc bandede /
 H E X X E N befalede self / at de skulde ste-
 ne hannem / De giffuer der hos en almin-
 delig Low / huilcken som laster H E X
 X E N S Naffn / hand skal visselig dø / All
 Menigheden skal stene hannem / lige som
 den Fremmede / saa skal oc Indbyggerne
 være / Naar hand skender Naffnet / da skal
 hand dø. Num: 15. 39. Den Siæl som gior
 noget aff Fortræd / være sig Hiemfød eller
 fremmet / den haffuer foractet H E X X E N /
 saadan en Siæl skal vdslettis fra sit Folk /
 fordi at hun foractede H E X X E N S
 Ord / oc forlod hans Bud / hun skal plat vds-
 lettis / Skylden skal være hendis.

Her skulle wi oc vel acte / at icke strax
 den som taler bespaattelig / er en Bespaats-
 ter / Thi det hender sig offte / at en taler i en
 andens Person / lige som Dauid gior / der
 hand siger / Psalms: 14. 1. Daarer sige i deris
 Hjerter / Der er ingen Gud. Det er oc
 vist / at den kand icke strax sigis en Løgnere /
 som siger noget wtroligt / Thi det kand oc

p

vel

Förklaring offuer Christ

vel ste / at hand samme Løgn huercken
troer / icke heller stadfester. Det kand oc vel
hende sig / at en Tørck eller Jøde / icke aff
nogen løgnaetig Hu / men for hand mees
ter sin Religion at være viss oc fast / kand
vndertiden sige oc tale bespaattelig / oc er
dog icke en Bespaatterer. Thi hand forstaar
sig icke bedre / oc det hand talede / meente
hand at være til Guds ære / oc icke at være
der imod / Som oc Christus lærer / Iohann :
20. 2. at de Bgudelige / naar de slaer Aposto
lene oc Guds Tienere ihjel / eller forfølger
dennem fra en sted til en anden / da skulle de
meene / at de gidre Gud en Tieniste der
med. Men hus der taler bespaattelige Ord /
være sig hus hand være kand / alligenel det
steer aff Wforstandighed / hand maa med
Apostelen Paulo, 1. Timoth : 1. 13. befende sig
for Gud en Bespaatterer. Na husomheldst
der siger daarlig imod den Kundskaff / som
hand end kand haffue om Gud aff Creatur
rene / som skabte ere / hand er en Bespaattes
re / oc kand icke aarsage sig for Gud / som
wi kand læse Roman : 1. 20. Actor : 14. 17.

De

Offuer
/ Berden / er
se imod den
kand forladis
Marc : 3. 29. L
Dro imod W
skal det forladis
den hellig And
ladis.
Her skulle
is den allerring
Synd kunde
formene den en
staar / Roman
Gold. Jacob
vndfanger / d
naar Synder
hun Døden.
Lært om
Naade oc Ba
Sandhed / at
Synd til / at d
den Iohann : 1. 29.
2. Pet : 2. 24. 25

Offuer alle Bespaattelse/som kand ske
i Verden/er der en/som kaldis Bespaattelse
imod den hellig Aand / huilken aldrig
kand forladis / Som wi læse *Matth: 12. 31.*
Marc: 3. 29. Luc: 12. 10. Huo som taler ic
Drd imod Menniskens Søn / hannem
skal det forladis / Men huo som bespaatter
den hellig Aand / hannem skal det ic for-
ladis.

Her skulle wi oc acte / at alle Synder /
ja den allerringeste oc mindste / (om nogen
Synd kunde sigis at være ringe oc liden)
fortiene den ewige Død / Som scerffuet
staar / *Roman: 6. 23.* Døden er Syndens
Sold. *Jacob: 1. 15.* Naar Lyften haffuer
vndfanget / da søder hun Synd / Men
naar Synden er fuldkommen / da sødes
hun Døden.

Tuert om / naar wi ret ansee Guds
Naade oc Barmhertighed / da finde wi i
Sandhed / at der er aldrig nogen saa stor
Synd til / at den/som bar Verdens Syn-
der / *Iohan: 1. 29.* paa sit Legeme paa Træet /
L Pet: 2. 24. oc vdslette de Naandskriften /

V ij

son

Forklaring offuer Christ

som vaar imod oss/ *Coloss: 2. 14.* hand so den
 vdsætter / saa at ingen Forbømmelse fins
 dis i dem / som ere indplante i hannem/
Roman: 8. 1. Coloss: 1. 22. Vnderlagen den
 ene Synd / som kaldis imod den hellig
 Aand / oc derfor kaldis Synd til Døden/
 (icke at der er nogen Synd / som so forties
 ner Døden / som tilforn bleff sagt) fordi at
 den icke fortrydis / oc icke affstaais / oc derfor
 kand den ey heller forladis / saa er det fornø
 den / at hun skal bekomme sin Søn / som er
 den ewige Død / Men alle andre Synder /
 som aff sin egen Natur ere dødelige Syns
 der / de bliffue tilgiffne oc forladne aff han
 nem / som anammer Syndere / oc ingen
 forskiuder / *Iohann: 6. 37.* aff dem / som sig
 omuender fra deris onde Beye / *Ezech: 33.*
11. etc. oc forlader sig til hannem / som er
 Forligelsen for deris Synder. *1. Ioh: 2. 2.*

Synd imod den hellig Aand / kaldis
 denne Bespaattelse / icke for den Aarsags
 skyld / at den skulde ske allene imod den hellig
 Aand / Thi wi vide / at alle tre Personer
 i Guddommen / ere alle tre i en eneste Gud
 dom

ommelige
 fortørner /
 soner i sam
 Men derfor
 lig Aand / so
 hellig Aand
 er / at oplyse
 i den sande Lær
 Christo / som
 der er uimelig
 lyste / oc haffu
 uer / oc ere b
 Aand / oc ha
 oc den tilkom
 de affalde (e
 Søn igen / o
 at de skulde fin
 Thi Jorden
 kommer offue
 me Bræder / so
 Besignelsen
 Lorne oc Til
 Forhandelse /
 gprender.

Dommelige Værelse. Derfor huad den ene
 fortørner / det fortørner oc de andre Pers
 soner i samme Guddommelige Værelse.
 Men derfor kaldis den / Synd imod den hel
 lig Aand / fordissaa / at den imodstaar den
 hellig Aands Embede oc Befilling / som
 er / at oplysne Menniskens mørcke Forstand /
 i den sande Lærdom / om vor Herre Jesu
 Christo / som Paulus lærer Ebre: 6. 4. etc. At
 det er umueligt / at de som ere en gang op
 lysne / oc haffue smagt de Himmelske Gaff
 ner / oc ere bleffne deelactige i den hellig
 Aand / oc haffue smaget Guds gode Ord
 oc den tilkommende Verdens Krafft / om
 de afffalde (oc Kaarsfeste dem selff Guds
 Søn igen / oc holde hannem for Spaat)
 at de skulde kunde fornyes igen til Bedring /
 Thi Jorden / som drier Regnen / der offte
 kommer offuer hende / oc bær dem bequems
 me Vrter / som hende forarbeide / hun faar
 Velsignelsen aff Gud / Men den som bær
 Torne oc Tidyle / hun er veduelig / oc nær
 Forbandelse / huilcken mand paa det sidste
 opbrender.

y iij

Saa

Forklaring offuer Christ

Saa lære wi her aff / at denne gruelig
Synd Bespaattelse / er ick iblant de Syn-
der / som skeer imod den Anden Lawle i
Guds Low / som taler om vor Næstis El-
skelighed / huilken wi skulle elske / som oss
selfuer / *Leuit: 19. 18.* enddog vor Næste als
brig skadis aff oss / uden at Gud der aff for-
tørnis. *1. Iohan: 4. 21.* Thi denne Besal-
ning hassue wi aff hannem / Huo der vil
elske Gud / hand skal oc elske sin Næste.

Icke heller besatter denne Bespaattelse
i sig den Synd / som skeer imod den Første
Guds Lows Lawle / som Menniskken gibe
aff Skrøbelighed / huilket hender offte de
Allerretfærdigste oc Helligste / (Som det
hende Job / der hand forbander den Dag
der hand waar fød paa / *Job: 3. 1.* Abraham /
der hand besoff Agar / *Genes: 16. 4.* Sara,
der hun ick troer / at hun skal bliffue Fructs
sommelig / som Engelen sagde til Abra-
ham / *Genes: 18. 11.* Jacob Patriarch / der
hand tager to Eysire til Hustruer / *Genes:
29. 28.* Moses, der hand slog to gange paa
Stenen / *Numer: 20. 11.* Aaron, der hand
stodte

stodte Kalf
hand bod at
Deber / der
26. 72.) aff
stodte / som
at alle Helge
Syndens
Menniske
at der waar
oc Dame
hand ick vder
der hand siger
sige / at wi ha
off self / oc
Saa ska
fra off / at wi
aff Skrøbelig
sie / skulle si
imod den hel
ladis / Skuf
vorde Salig
huert Opblin
forladelse / M
forladis off e

stebte Kalkuen/ *Exod: 32. 4.* David/ der
hand bød at tæle Folket / *2. Samuel: 24. 2.*
Peder / der hand forsoer Herren / *Matth: 26. 72.*) aff hucs Tæl ingen fand sig vnd-
skyldig / som David bekender / *Psalms: 32. 6.*
at alle Helgene skulde raabe til Gud / om
Syndernis Forladelse / Oc det hellige
Menniske *Iohannes*, som Christus vidner /
at der vaar ingen Helliger fød aff Mand
oc Quinde / end hand vaar / *Matth: 11. 11.*
hand ick vdelutter sig selffuer aff dette Tæl/
der hand siger / *1. Iohan: 1. 8.* Der som wi
sige / at wi haffue ick Synd / da besuige wi
off selff / oc Sandhed er ick i off.

Saa skal da den Tænte være langt
fra off / at wi skulle tænke / at de / som synde
aff Skøbelighed imod Gud / eller sin Næ-
ste / skulle strax være skyldige i den Synd
imod den hellig Mand / som aldrig fand for-
ladis / Skulde det saa være / huo funde da
vorde Salig? Hvorfor skulde wi da raabe
huere Øyeblik til Gud / om Syndernis
Forladelse / *Matth: 6. 12.* om de skulde aldrig
forladis off?

¶ iiii

Eaa

Forflaring offuer Christ

Saa b̃ør off derfaare at acte / at saa
dan Synd / som kaldis Synd imod den
hellig Aand / er icke nogen Guds besynder-
lig Guds Offuertrædelse / som skeer aff
Skøbelighed / Men er it almindelig Aff-
fald fra Gud oc den hellig Aands Runds-
kaff / som kommer aff it fortrædeligt oc
haardnacket Herte oc Sind / oc staar altid
Guds hellig Aands Sandhed imod / oc
lessuer mee Lyst oc Vilie i allehaande slem-
me Synder oc Laster / indtil Enden / imod
Guds Lov.

3. Huad haffue wi lenger Vid-
nisbyrd behoff ?

Caiaphas er optend mee saa stor Aff-
uind oc Ondskaff imod Christum / at hand
icke kand tøffue saa lenge / at hand hører /
huad Raadet / som sad paa Benck hos han-
nem / vil sige / sørend hand fordommer
Christum. Ingen kand nekte / at Caiaphas
so synder høylig / Først fordi / at hand for-
dommer Christum / som bekende sin Sand-
hed for hannem / at hand vaar Guds Søn /
saa

saa vel / som
Søn / huilke
forstaet / ha-
hellige Scrift
Psalmer / som
Som det oc ga-
Domme haff
bøger i deris H
icke lase met Bli
derfor dømmet
Caiaphas her gi
Lov / Nummer:
effter eders ego
skulle icke lade
eders Mund /
oc Nat / at i fu
ter det / som sa
Dernast
bødre / Thi h
denne til no
sig icke for hos
de / for hand
Wi vide alle v
rigged haffue

saa vel / som hand vaar Jomfru *Marie*
 Søn / huilcket *Caiaphas* kunde vel haffue
 forstaaet / haffde hand ickun vildet læst den
 hellige *Seriffe* / *Mosis* Bøger oc *Dauids*
Psalmes / som hand haffde vnder Hender.
 Som det oc gaar offte i Verden / Mange
 Dommere haffue vel mange oc store *Lows*
 bøger i deris Huse / Men fordi at de ville
 ickel læse med Flijd oc Besindighed vdi dem /
 derfor dømmes de oc tit oc offte / lige som
Caiaphas her giør / Men saa liuder Guds
Lov / *Numer: 15. 39.* I skulle ickel rætte eder
 effter eders eget Hierts tycke. *Iosu: 1. 8.* I
 skulle ickel lade Guds *Lows* Bog komme fra
 eders Mund / Men tencke paa hende Dag
 oc Nat / at i kunde holde oc giøre allting eff-
 ter det / som staar scerffuet i hende.

Dernæst synder hand imod sine *Mets*
brødre / Thi hand foracter dennem / oc giør
 dennem til nogle *Tabrødre* / i det hand spør
 sig ickel for hos dennem / som hannem bur-
 de / spør hand saa ubesindelig dømmes.
 Vi vide alle vel / at Gud oc Christen Off-
 rigbed haffue forordnet mange *Vorges*
 mestere

¶

Forflaring offuer Christi

mestere oc Raadmend paa it Raadhus /
 (Ehi mange Dyne see altid mere end it /
 siger gammel Dansk Mand) paa det / at
 den ene skal met den anden / i Broderlig
 Kierlighed oc Gudsfryetighed / see i Sager /
 som dennem saarekommer / Saa at Dom-
 men skal gaa aff alle deris sammendragne
 Samtycke oc Vilie / oc icke aff en enstis
 Fremfusenhed oc Wbesindighed / De wi
 laese 2. Paral: 19. 6. etc. at Josaphat befale
 allesammen dem / som hand haende seet til
 Dominere paa it Raadhus i Jerusalem /
 at de skulde see alle til / huor der bleff domt i
 Sagerne. Vore Troes Artickle / som de
 hellige Apostle sammensætte / (som alle ret-
 sindige Kircke Lærere befende) giffue oc til-
 kende / at alle Apostlene samdirectelig haffue
 huer giffuet sin Mening fra sig / om den
 Dom oc Bidne de skulde haffue i deris
 Embede / Saa ber da alle Gudsfryetige
 Offrigheid / som sidde offuerst met Amaria
 Prest i Herrens Sager / oc offuerst met Se-
 badia, Ismaels Søn / i Kongens Sager /
 2. Paral: 19. 11. at de icke forsee sig met Cai-
 apha

phs, oc ene
 Blodsaager /
 brodris Raad-
 ordnet / at skulde

4. H

Efter at Ca-
 de nu giffuet de
 Jesum / Saa
 oc skulde sig deri
 samme / som han
 sage haffde. E
 Retferdighed /
 Matth: 5. 20. 2
 smittet sig self
 hand nu haffu
 hand hand sage
 der vaare saa
 hannem i sam
 som icke ihu /
 Lisset det som
 bare Hierternis
 deris Low a

pha, de ene dømme / besynderlig i æris oc
Blodofager / oc foratte de andre deris Meis
brodris Raad oc Samtycke / som oc ere for
ordnet / at skulle være i Raad met dennem.

4. Hvad synis eder ?

Effter at Caiaphas i sin Kæsenhed haffa
de nu giffuet denne Blodig Dom offuer
Jesum / Saa beder hand nu / at de andre
oc skulle siige deris Mening / oc samtycke de
samme / som hand (dennem watspure) vda
sage haffde. Saadan er den Pharisaiske
Retfærdighed / huileken duer intet for Gud /
Matth : 5. 20. Ne effter hand haffde nu be
smitted sig selff met sin Dom / Saa vil
hand nu haffue flere besmittede met sig / at
hand fand siige / at hand dømte icke ene / men
der vaare saa mange Dønnemend met
hannem i samme Dom. Men Caiaphas
kom icke ihu / at Gud vil en gang spørre til
Liuset / det som skule er i Mørket / oc aabens
bare Hierternis Raad / saa at huer skal ve
derfæris Low aff Gud. 1. Coriath : 4. 5.

De

Forklaring offuer Christi

De fordømde hannem alle/ oc sagde/
Hand er skyldig at dø.

Hvad Myndighed oc Hørsomhed den
ypperste Prest Caiaphas haffuer haffte offuer
det gantze Capitelts Brødre / kunde wi her
see / At effterdi de haffue hørt Caiaphas
sning / Saa er der icke en / som tør sige no-
get imod / Men allesammen samtycke den
Dom / som Caiaphas haffuer afflagt / at
Jæsus skulde dø / for hand bekender sig at
være Guds Søn / den forloffuede Messias.

Saa haffue wi her aff denne Trøst/
at vor Frelsermand / Jæsus Christus / icke
offueruindis aff Widne eller Domme / at
være skyldig i nogen Synd / Men fordi at
hand bekende sig / at være den / som off vaar
forloffuet / Genes: 3. 15. Guds Søn / oc
Marie Søn / Esa: 7. 14. der skulle frij off aff
alle deris Naand / som off hade / Luc: 1. 74.
Derfor dømmis hand til Døde / oc paa
samme Bekendelse døer. Saa at wi haffue
ingen anden her effter at foruente til Saa-
lighed / oc ingen anden Grund land leggis /
vden

pin
vden den som
1. Corinb: 3. 12.

Det

En er der
døde off der
Lent: 24. 11. for
tere / for den Søn
være Guds leffu
Rige. Derfor at
nem / oc tractere
spatere / der at
oc Straff fortien

Bespaa

Hvad Niern
paatter / kunde r
Stercke oc Fri
ungt heller ville
paattelse / Son
Iude: 16. 28. etc. o
Historie. J
spagelighed / oc
tane. Proverb: 3
allting / vden J
Hemmeligheds
mizels. Srac: 22

vden den som lagt er / Iesus Christus.

1. Corinth: 3. 11.

Det Andet Stycke.

Nu er det sagt / at Christus er dømt til Døde aff det Geistlig Raad / effter den Løns Løn: 24. 11. som linder om Guds Bespaattere / for den Sags skyld / hand bekende sig at være Guds leffuende Søn aff Himmerigis Rige. Derfor anammer nu Tienerne hannem / oc tracteret hannem som en Guds Bespaattere / der all Bespaattelse / Forhaanelse oc Straff fortient haffuer.

Bespaattede hannem.

Hvad Hiertesorrig det er / at bliffue bespaattet / kunde vi vel her aff see / at end oc de Stercke oc Grimodige i Verden haffue langt heller ville døet / end de vilde lide Bespaattelse / Som klart er aff Samsons / Indic: 16. 28. etc. oc Kong Sauls / 1. Samuel: 31. 4. Historie. Ja det er Gud self en vberstyggelighed / oc hand vil bespotte Bespaatterne. Prouerb: 3. 34. Mand kand forlige allting / vden Forhaanelse / Foractelse / Hemmeligheds Aabenbarelse / oc falsk Besvigelse. Sirac: 22. 26. etc.

De

Forflaring offuer Christi

De spottede i hans Ansiet.

At spötte it Menniske i Ansietet / er
en meget større Forhaanelse / end enten bes
spaatelige Ord eller Slag er / Thi det wi
spötte paa / det er oss en vederstyggelighed /
oc stincker ilde / Saa giffue de tilkiende / at
de ere lige som deris Forsædre vaare / hues
Siæle veimmede offuer det hellige Man /
*Numer: 11. 6. oc Engle Brød / Sapient: 16.
20. som betyde Christum / Iohan: 6. 33. huil
cken der stincker nu for deris Ansiet / oc ders
for spötte de nu paa hannem.*

De skulte hans Ansiet.

Her skulte de oc tecke det Ansiet / som
er det allerdeyligste / iblant alle Menniskens
Börn / *Psalms: 45. 3. huileket de hellige Eng
le i Himmelen / 1. Pet: 1. 12. Ebre: 1. 6. oc de
hellige Konger oc Propheter paa Jorden /
hiertelig hæffue begæret / at vilde see oc tilbes
de / Luc: 10. 24. Iohan: 8. 56. Som wi oc
off Dauids Psalmer kunde see / Psalm: 27. 8.
I skulle atspøre mit Ansiet / Dersfor søger*
163

leg **D H E R X E** dit Ansiet. *Psalm: 73.*
 25. Intet i Himmelen eller paa Jorden
 er mig liere / end at være hos dig. *Psalm:*
80. 20. H E R X E Zebaoths Gud trøste
 oss / Lad dit Ansiet skinne / saa bliffue wi
 helbrede.

Disse Knekte / som skule Jesu Ansiet /
 haffue været forhærdede Mennsker / oe
 langt verre end de Ugudelige / Thi wi læse
 om den Ugudelig Absolon, alligeuel at
 hand i sin Hud vaar it arigt Menniske /
 dog alligeuel begærer hand heller at ville dø /
 end hand vil være fra sin Fader / oe icke see
 hans Ansiet. *2. Samuel: 14. 32.* Men disse
 kunde icke fordrage deris Faders Ansiet /
 off huileken de haffde faaet baade Liff oe
 Siæl / *Iohan: 1. 3. etc.* oe alt det de haffde.
1. Corinth: 4. 7. Iacob: 1. 17.

De sloge hannem i Ansietet med
 knyttte Næssue / oe sagde / Spaa
 oss Christus / huo er den der dig
 slo?

Effter

Forflaring offuer Christel

Effterdi at Christus haſſde bekend ſig
for Guds Søn aff Himmelen / Saa bin
de de for hans Dyne / oc ſlaer hannem i
Anſietet / oc beder hannem / at hand ſkal nu
ſige dennem / huo det giør / Thi huo der er
en ræt ſand Gud / hand fand vel ſee ale det
ſom ſkeer / huileket de oc vel viſte aff Da
uids Underuiſning / *Psalm: 7. 10.* Du Rets
uiſe Gud / prøffuer Hierter oc Myrer.
Psalm: 34. 17. H E R R E N S Anſiet
ſtaar offuer dem ſom ilde giør / at hand ſkal
oprycke deris Hufommelleſe aff Jorden.

Sandelig diſſe Tienere fordommer
alle Mennifker / oc ſiger dem at være Wgu
delige / Men ville wi ſee til off ſelff / maa vel
ſke / wi ſom nu leffue / ere lange verre / end de
vaare / De arme Tienere vaare forblinde
de aff deris meſfødde Ondſkaff oc vrange
Lærere / *Matth: 9. 36.* *Actor: 13. 27.* at de
icke kende Jeſum / ærens Konge. *Actor:*
3. 17. Men wi haſſue ſandru Lærere / oc den
klare / hellige oc ſande Apoſtoliffe Scriſte /
ſom vidner / at Jeſus er i Tidens Guld
kommenhed fød aff en Quinde / oc Lowen
vnder

Pl
ndergiſſuen /
mens forbande
kaarelſe / *Galat.*
ter tiene hannem
hed / ſom hannem
Dage. *Luc: 1. 7.*
necke / at Verben
ger Ethul for Je
ſenlig / for Menn
ninger / huileke
Som Gud ſelff
etc. Daaren ſa
gen Gud / De du
glighed met der
ſom giør gaat /
ſtemmede myr
ſe / oc ſige / H
Jacobs Gud ac
Aff den
Deſpaattelle ſke
Søn / Scriſte
urſpaet der om
en Dm oc intet
Epaat oc Folck

vndergiffuen / at hand vilde frelse oss aff Los-
 wens forbandelse / oc fly oss Børnens Vds
 faarelse / Galat: 4. 4. etc. at wi skulle der eff-
 ter tiene hannem i Hellighed oc Retfærdig-
 hed / som hannem er behagelig alle vor Liffs
 Dage. Luc: 1. 74. etc. Men huo vil nu
 nekte / at Verdens Børn jo tit oc offte hens-
 ger Skiul for Jesu Ansigt / oc givr mange
 lønlig (for Menniskken) forbandede Gier-
 ninger / huilcke de ickc tencke at Gud seer /
 Som Gud self klager offuer / Psalm: 14.
 1. etc. Daaren sagde i sit Herte / der er in-
 gen Gud / De due intet / de ere en vederfign-
 gelighed met deris Væsen / Der er ingen
 som givr gaat / Psalm: 94. 6. etc. Endter oc
 Fremmede myrde de / oc ihuel sla de Foderlø-
 se / oc sige / H E X X E N seer det ickc / oc
 Jacobs Gud acter det ickc.

Aff denne Christi Forhaanelse oc
 Bespaattelse skulle wi disse Stycker acte.
 Først / Seriffens Sandruhed / som haffs
 uer spaaet der om / Psalm: 22. 7. etc. Reg-
 en Orm oc intet Menniske / Menniskens
 Spaat oc Folckens Foractelse / Alle de mig
 seer

Fortlaring offuer Christi

see / bespaatte mig / oc oplade Munden / oc
 roste Hoffuedet. *Psalm: 69. 9.* Jeg bær For
 smædelse for din skyld / Mit Ansiet er fuld
 aff Skændzel. *Esa: 50. 6.* Jeg holt min Ryg
 til den som mig slo / oc min Kindbeen som
 mig røkte / Jeg skulde icke mit Ansiet fra
 Bespaattelse oc Spøt. *Esa: 53. 3.* Vi saae
 hannem / Men der vaar ingen Sticketse /
 som oss behagde / Hand vaar den Allerfor
 ætteligste oc Wuærdeligste / fuld aff Pine
 oc Siugdom. Saa haaffue de da opfyldt / alle
 det som Gud ved sine Prophetes Mund
 haaffuer ladet spaa / at Iesus skulde lide /
 som *Petrus* taler *Acter: 3. 18.* Dernæst / see
 wi her Syndens Slemhed / som saadane
 haaffde fortient / Thi sandelig hand bar vor
 Siugdom / oc tog vor Pine paa sig / Hand
 er Gaargiort for vore Misgierningers
 skyld / oc knuset for vore Synders skyld /
 Straffen ligger paa hannem / paa det wi
 skulde haaffue Fred. *Esa: 53. 4. etc.* For det
 Tredie / see wi her / huor gruelig vred Gud
 er paa Synden / at hand lader sin eneste
 Naturlig Søn / som er bleffuen Menniske /
 saa

sa haardelig
 Synden skul
 det Gierde at
 steed Betalim
 2. 2. For det
 holde Hæder
 huad de haaffue
 Saton / aff G
 drig skal de. Esa
 met det grøne
 det idre i Luc:
 her Gud Gader
 lig Barmherti
 Verden / at ha
 baarne Søn /
 kunde forlige o
 3. 17. Disliges
 Rierlighed oc
 kelige Røns
 veluillig giffue
 indel Døden
 at wi her paa
 hand haaffue
 han: 3. 16. For

saa haardelig plagis for vore Synder / at
 Synden skulde icke bliffue wstraffet. For
 det Fierde / at alle kunde vide oc see / at der er
 skeed Betalning nock for Synden. 1. Ioha:
 2. 2. For det Femte / see de Waubelige / som
 holde H & X & N & Brede saa ringe /
 huad de haffue at vente i all Euighed hos
 Satan / aff Guds Dredis Drim / som als
 drig skal dø. Esa: 66. 24. Thi skee saadane
 met det grønne Træ / huad vil bliffue mee
 det tørre? Luc: 23. 31. For det Siette / see wi
 her Gud Faders wsigelig Naade oc Faders
 lig Barmhertighed / der haffuer saa elstet
 Verden / at hand haffuer icke sparet sin en
 baarne Søn / Iohan: 3. 16. paa det hand
 kunde forlige off met sig i hannem. Matth:
 3. 17. Disligeste Guds Søns wbegribelig
 Kierlighed oc Nidkierhed / for det Wennis
 kelige Røns Salighed / at hand haffuer
 uelunlig giffuet sig i saadan alendighed / ja
 indtil Døden elstet sine / Iohan: 13. 1. Saa
 at wi her paa sender hans Kierlighed / at
 hand haffuer giffuet sit Liff for oss. 1. Io-
 han: 3. 16. For det Siuende / haffue wi her

Forklaring offuer Christ

it Taalmodigheds Exempel / huileket wi
alle bør at efftersølge. 1. Pet. 2. 21. Christus
haffuer lidt for oss / de effterlat sit Exempel /
at wi skulle træde i hans Godspoer. Saa
lader oss derfor allesammen tencke her paa /
naar de Wgudelige sage fra oss / Gods /
Vendinge de Liff / at Christus haffuer de
lidt saadant / De sandelig haffuer de kaldet
Husfaderen Beelzebub / meget mere skal de
gipre det / med Husfnectene. Matth. 10. 25.

Den Trettende Pre
diken.

Luc. 22. 66. Men om Mor
genen forsamlede sig al
le de ypperste Prestier /
Scriffetlaage oc Folckenis Eldste /
Marc. 15. 1. oc det gantste Raad /
Matth. 27. 1. oc hulde it Raad off
uer Jesum / at de kunde sla han
nem ihel. Luc. 22. 66. etc. De de
førde

forde ham
Raad / oc
sig off det.
Siger ieg ed
Menatpor
oc lade mig
nu her effter
fode hos
Raad. I
da Guds
dem / I sig
de de / Nu
nisbyrd be
hore det aff
De den ga
27. 2. oc b
hannem be
Caapha til
et antuorde

forde hannem hen op for deris
Raad / oc sagde / Est du Christus /
sig oss det. Hand sagde til dem /
Eiger ieg eder det / da tro i det icke.
Men atspør ieg eder / da svare i icke /
oc lade mig dog icke løs. Derfor
nu her effter skal Nemisskens Son
sidde hos Guds Kræfftis høyre
Haand. Da sagde de alle / Est du
da Guds Son? Hand sagde til
dem / I siige det / Thi ieg er. Da sage
de de / Huad haffue wi lenger Vid-
nisbyrd behoff? Wi haffue selff
hørt det aff hans Mund. Luc. 23. 1.
Oc den ganiske Hob stod op / Matth.
27. 2. oc bunde Jesum / oc forde
hannem bunden / Iohan. 18. 28. fra
Caiapha til Dombuset / Matth. 27. 2.
oc antuordede Landsherren Pontio

¶ iij

Pila

Sortclaring offuer Christi

Pilato hannem / Iohan. 18. 28. oc det
vaar aarle.

I Den forgangen Predicken talede wi
om Presternis Raad / som de hulde offe-
uer Jesum om Natten / nu strax effter de
ere komne til Jerusalem aff Hawen met
hannem / Hues endelig Dom (effter man-
ge falske Bidnisbyrd aff sig selff ere felde)
vaar denne / at Christus fordommis til
Døde / oc strax iwbarmhiertelig antuordis
det løse Joel / som hannem bespaattede oc
forhaanede / fordi hand bekende sig at være
Guds Søn / Verdens forloffuede Mes-
sias, Nu følger her aff denne oplæste Text /
om deris Raad / som de holde om Morge-
nen / saa tilig som Soel gaar op / hues Inds
hold er denne / At Presterne paa ny offuers
hører Jesum / oc spører hannem atter ade /
om hand er Messias, Oc der Christus be-
kender sig at være Guds Søn oc Messias,
Saa stadfester de den Dom / som tilform
om Natten vaar giffuen / at Christus skula
de dø. Oc effterdi at deris Low / som vaar
giff

giffuen om Bespaattere / *Leuit: 24. 15. etc.*
befaler at siene Bespaattere / waar alt for
ringe en Død / som de meente / at affliffue
Christum met / Saa fører de hannem til
Pilatum Landsherren / paa det / at de funde
saa Jesum Raarsfest.

Om denne deris Rættgang ville wi
forgiffue trende Stycker. Først / ville wi
høre Presternis Tale oc Spørsmaal til
Jesum. Dernæst / huad Christus suarer
til samme Spørsmaal. For det Trede /
huad endelig Beslutuing oc Dom her sam-
lis aff denne Samtale oc Rættgang /
Som er / at Christus skal Raarsfestis / oc
derfor skal hand antuordis *Pontio Pilato*, som
haffuer Race der til.

Det Første Stycke.

I det Første Stycke ville wi see disse
Sex smaa Puncter / 1. Tiden / naar dette
Raad holdis. 2. Personerne / som holder
dette Raad. 3. Huor om de Raader. 4.
Huad Ende deris Raad seer hen til. 5. De-
ris Retsfærdighed i samme Raad. 6. Huad
de spør Christum ad.

3 lig

1. Til

Fortlaring offuer Christt

1. Tiden bescriffuer *Lucas* med disse
Ord / Om Morgen en forsamlede sig alle
de ypperste Prester. *Iohannes* bescriffuer
Tiden saa / De det vaar aarle. Det er sagt /
at Presterne strax om Natten fordømte
Christum til Døde / lige som en Guds Bes-
spættelse / Men effterdi at nogle aff de
gamle Hoffueder iblant dem / icke nu vilde
staa op / til dette Natte Raad / Saa maa-
de da lade Sagen huile saa lenge / at de alles
sammen kunde forsamles / huileket sandelig
icke forhalis i nogen maade / Men de som
allerstidst ginge i Seng / der Kloeken vaar
ved Tre effter Midnat / De ere nu først
tilstede igen paa Bispegaarden / oc fortæll-
uer de Eldste oc gamle Hoffueder / som skal
stadfeste den Dom / som vaar giffuen. I
saa maade giffue Presterne deris Vindskis-
belighed oc Flittighed tilkende / i denne høye
Sag / som gale Blod oc Liff / Men sandes-
lig / haaffde denne Flittighed været aff Tro-
en / som altid giør gaat / oc icke bliffuer træt /
Ebre: 6. 12. da haaffde den været gantse
meget at rose / Men nu kommer den aff
Eas

pin
Eatan / som
ind i den nem
oc driffuer den
Trete / der ha
Gaarn / 2. Tim
vel seer i Iuda
hannes cap: 13-3
Eatan vaar far
de som Christu
nem / da driffuer
det / fra Christo
icke tilfæder ha
saa lenge / at de
get Loffangen
Wgudelige / a
Eatan. Psalm
min Siæl / sæ
som ville mig
giere mig E
gantse Dag
De Wgudeli
som icke fand
optæster Efaa
velige haaffue in

Satan / som Had oc Affuind haffuer op-
 tend i dennem imod Jesum / huileken der
 oc driffuer dennem / som sine rette Knekte oc
 Træle / der hand haffuer i sin Enare oc
 Gaarn / 2. *Timoth* : 2. 26. huileket kand oc
 vel sees i Iuda Christi Forræder / som Io-
 hannes, cap : 13. 30. vidner / at saa tilig som
 Satan vaar fareet i hannem / met det Stys-
 ke som Christus dyppede / oc singe han-
 nem / da driffuer Satan hannem fra Bors-
 det / fra Christo oc Disciplene / Saa hand
 icke tilstedet hannem / at bliffue siddendis
 saa lenge / at de haffue tacket Gud / oc sun-
 get Lofffangen. Saa gaar det alt met de
 Wgudelige / at de haffue ingen Huile for
 Satan. *Psal* : 38. 13. De som staa effter
 min Siæl / sætter Snarer for mig / De de
 som ville mig Ont / tale huorledis de kunde
 giøre mig Skade / oc optencke Ont den
 gantse Dag imod mig. *Esa* : 57. 20. etc.
 De Wgudelige ere som it oprøre Haff /
 som icke kand være stille / oc hendis Bølger
 opkaster Skaarn oc Breenhed / De Wgus-
 delige haffue ingen Fred / siger min Gud.

3 v

Den

Forflaring offuer Christe

Den hellige Paulus giffuer oc det samme til-
kende / *Roman: 6. v. 6. 12. 14.* (huor hand
raader / at de Romere skulde icke tiene Syn-
den / icke heller at Synnden skulde regere i
deris dødelige Legeme / icke heller at hun skal
haffue Herredømme offuer dennem) at
Synnden driffuer de Ugudelige lige som
en Herre sine Tienere / Ja at hun regerer
offuer dennem / oc haffuer gantze Herres-
dømme offuer dennem. Huer Christen tens-
ke her paa / at hand lader icke Synnden faa
Indgang til sig / Kommer hun ind / da
bliffuer du en Træl / oc hun din Herre / som
vil belønne dig effter som du met Siernin-
gen fortienet / *Apocal: 22. 12.* huiltken Løn
er den euig Død / Thi at Døden er Syn-
dens Sold. *Roman: 6. 23.*

2. De som holder dette Raad / ere Pres-
sterne oc de Eldste for Folket / som her til
haffue giffuet tilkende / at de ville icke Chris-
sto meget gaat / i det de fioble Iudam til / at
forraade Herren / oc haffue forordnet fals-
ke Vidne imod hannem. *Matth: 26. 15. 59.*
Disse samme Hoffdinge oc Dommere
koma

gim
Kommer endnu
sat / at dode
fast / at Satan
Matth: 22. 26. oc
til den anden / at
sig imellem dennem
lis fra huer ande.
3. Offuer
Christus vdrøgte
haff imellem Quin-
ton skulde knuse
Genes: 3. 15. da
Lemmer oc Ræssa
haffue Jesum
at tale om / som
haffde de Jesum
hand oc den sam-
et tage aff Dage
14. kalder hannem
forargelsens Ræ-
neon kalder han
imod sig / *Luc:*
Her aff skull
den store Drage

Kommer endnu offuerens i deris onde Forsæt / at døde Herren / Thi det staar ale fast / at Satan er icke wens met sig selff / *Matth: 12. 26.* oc at den ene henger saa hart til den anden / at icke end Vær kand trenge sig imellem dennem / Ja at de icke kand skil lis fra huer andre. *Iob: 41. 7. etc.*

3. Offuer Jesum. Siden at Christus vdraabte i Parabis den Siends kaff imellem Quinden oc Satan / at Satan skulde knuse Quindens Sæds Hæl / *Genes: 3. 15.* da haffuer Satan oc hans Lemmer oc Redskaff intet forskimmet sig / at haffue Jesum oc hans Tienere til Materie at tale om / som her affmalis. I Afftis haffde de Jesum at tage vare / i Dag er hand oc den samme / som de forhandle om / at tage aff Dage. Huorfor *Esaias, cap: 8. 14.* falder hannem Paaløbellsens Steen / oc Forargellsens Klippe / Oc den gamle Siæon falder hannem it Tegn / som skal imodsigis / *Luc: 1. 34.*

Her aff skulle wi lære / naar wi see / at den store Drage bliffuer vred paa Quinden /

Forflaring offuer Christ

Den / oc gaar bort at stride met de Offuers
 bleffne aff hendis Sæd / som holde Guds
 Bud / oc haffue Jæsu Christi Vidnisbyrd /
Apocal: 12. 17. at wi da komme ihu / at det
 er icke nyet / Men aff Begyndelsen saa vœs
 ret til denne Dag / oc at det er icke Vnder /
 at Lemmerne nu saa hart lide / oc sættis eff-
 ter Guds / ære oc Liff / som dennem offte
 roffuis fra / effterdi at Christus / som er des-
 ris Hoffuit / haffuer saa lidt / Thi at Disci-
 plene ere icke offuer sin Mesier. *Matth: 10. 24.*
 Dilligæse veed oc den arge Dieffuel /
 at hand haffuer nu liden Tid / *Apocal: 12. 22.*
 seend hand oc hans Lemmer skal fas-
 sis i Epen / som brender aff brendendis
 Ild oc Suoffuel / *Apocal: 21. 8.* Saa fors-
 sommer hand derfor icke den liden Tid / som
 hannem er giffuen / at føre Strid imod de
 Hellige. *Apocal: 13. 7.*

4. At de kunde sla hannem ihuel.
 Her sætter Euangelisten den Ende / som
 Phariseerne see hen til / met deris aarte
 Raad / som er / At sla Jæsum ihuel. Det er
 meget bedroffueligt / at de Ugudelige haff-
 ue icke

Den
 icke nock her
 ting fra Guds
 aff / seend de
 deris Tilhengere
 Væddelig Dæ-
 hand haffue nu
 hand gaff Dæ-
 Særd / der hand
 Befaling / at sla
 hand icke det vœr
 ihuel / Men hand
 de oc Dæm / Ja be

5. De for-
 deris Raad.
 tis deplig oc skæ-
 hed at ætte / i huile
 sin Forsættighed
 re i sin Slect /
 Slect. *Luc: 16. 3.*
 Caiaphas gick her
 Aftimen / der he-
 sum / seend han
 naari Sagen / d

ue icke nock her i / at tage Guds oc Pindins
Dinge fra Guds Børn / Men de lader icke
aff / førend de saar Liffuet aff dem oc alle
deris Tilhengere / Som wi læse om den
Gudelig Doeg / 1. Samuel : 22. 18. etc. der
hand haffde nu forført Abimelech / for
hand gaff David Brød oc Goliaths
Særd / der hand flyde for Saul / oc finge
Befalning / at sla Presterne ihel / Da lader
hand icke det være sig nock / at sla Presterne
ihel / Men hand slo baade Mand / Quin
de oc Børn / Ja baade Saar oc Jæ.

5. De førde hanneim hen op for
deris Raad. Her haffue wi den vdiuor
tis deylig oc skøne Pharisaiske Retfærdig
hed at acte / i huileken Verden giffuer endnu
sin Forsætighed tilkende / huileken er smilde
re i sin Slect / end Liusens Børn i deris
Slect. Luc : 16. 8. Vi hørde huor tredskelig
Caiaphas gick hen met sin Sag / At om
Aftenen / der hand haffde offuerhøre Jæ
sum / førend hand spør nogen at / huad ræ
baar i Sagen / da dømmer hand / paa det /
at us

Forflaring offuer Christe

at ingen aff de andre Capitelis Herrer skal
forsuare Iesum / Men at de alle skulde føl-
ge hans Dom / Nu om Morgen en tilig
forsamler hand det ganske Capitel / paa des
at hand vil synis at være saa Retfærdig / at
hand icke vil haffue det blodige Ryete paa
sig / at hand allene dømt den Retfærdig
Iesum / Men at det ganske Capitel haff-
uer forhørt samme Sag / oc fordømt Chris-
tum. Men sandelig hand beviser sig med
denne Sierning / at være en aff dem / som
kommer i Gaareklæder / Men induortis ere
glubende Bliffue / *Matth: 7. 15.* Men huer
tage sig vel vare / Thi at vden vor Retfæ-
dighed bliffuer bedre / end disse Scrifftklaa-
gis oc Phariseere / da komme wi icke i Him-
merigis Rige. *Matth: 5. 20.*

6. Est du Christus / sig off det.
At de ere Wforstandige oc Wbesindige
Dommere / giffue de tilkende / Thi at de
haffde nu fordømt hannem / fordi at hand
bekende sig / at hand vaar Christus / den
Forloffuede Messias, alligeuel sætter de det
i Tvilraadighed nu igen. Det er i Guds
Lom

Pinie
Lom forbudet /
for nogen twilad
Iste Num: 3. 22. 2
Lom for Skade / o
narendis / unod si
Blodhaffnen saa
for der bleffrandig
det vaar gjort met
bis. Sandelig / der
ning / at domme u
nogen twilactig oc
Christus siger jo se
Retfærdig Blod st
det vdgæder. Hui
der de raabte / Han
vare Dørn / Ma
giorde Syrrerine
merlig bleffue odc
Det A
Iesus sagde ti
det / da tri
kgæder / da

Low forbudet / at dømmen nogen til Døde /
for nogen tuilactig Sags skyld / Som wi
læse Num: 35. 12. Deuter: 4. 42. naar nogen
kom for Skade / oc slo sin Næste ihjel wfora
narendis / imod sin Vilie / da maatte icke
Blodhæffneren saa Dom offuer hannem /
for der bleff randfaget aff Menigheden / om
det vaar giort met Vilie / eller wforuarens
dis. Sandelig / det er en forfærdelig Giera
ning / at dømmen ic Menniske sit Liff fra / for
nogen tuilactig oc wuiffe Sags skyld / Thi
Christus siger so selff / Matth: 23. 35. at det
Retfærdig Blod skal komme offuer den som
det vdgjæder. Huilcket Jøderne oc vel wiste /
der de raabte / Hans Blod kom offuer oss oc
vore Børn / Matth: 27. 25. Som det oc
giorde Syrretine Aar der effter / der de jam
merlig bleffue ødelagt aff de Romere.

Det Andet Stycke.

Jesus sagde til dem / Siger ieg eders
det / da tro i icke / Men atspør
ieg eders / da suare i icke / oc lader
mig

Forflaring offuer Christe

mig dog ickc løs. Derfor nu her
effter skal Menniskens Søn sidde
hos Krafftens høyre Haand.

Tuende Stycker befatter Christus
met dette sit Gensvar. Først siger hand/
Huad hand mener om disse Phariseer oc
Prester. Dernæst/ Huad hand mener om
sig selff/ huilcket Presterne spurde om.

I. Trende store Laster siger hand / at
disse Phariseer ere beladde met. Først / at de
ere nogle vantro Mennisker / som ickc ville
lade sig vnderuise/ oc huor offte mand paa-
minder dennem / dog alligeuel kand de ickc
tro. Det breyer Christus dem / at hand
haffde saa offte nu paa Fierde Aar sagt
dennem / at hand vaar Guds Søn / dog
troer de hannem ickc / Men bliffuer værre
den Dag der kommer/ end den der gaar.

Dernæst / at de ere nogle stumme
Hunde/ oc kunde ickc suare for sig. Afsør
ieg eder/ da suare i ickc. Det see wi oc vist at
være / aff det Spørsmaal / som Christus
satte dennem for/ huorledis Christus vaar
Dø

ph
Dauids Søn
nem sin Her
saar / at mig
paa. Saa
Efter som om
huilcke Værden
eing 1. 2. Pet.
Diret blis bort
blev Klader. Na
imod skille Ende
Naad / 1. Pet. 3.
huor mand / som
Naaber / som er i
modighed oc J
For det L
haffue Tyranni
dog ickc løs. Hu
ligt oc Tyranni
vil dog ickc tro/
dig ihel. Saa
sager Iohan: 10
2. Der
Menniskens

Dauids Søn/ effterdi Dauid falledes han-
nem sin Hætte / *Matth: 22. 45.* hvor der
staar / at ingen kunde suare hannem der
paa. Saa ere de Kilder vden Vand / oc
Skjæer som omdriffuis aff Huereluid /
hvilcke Mørckens Dumbhed er beuaret til
euig Tid / *2. Pet: 2. 17.* oc nogle Røer / som
Væree blæes bort oc igen / oc de som bæree
bløde Klæder. *Matth: 11. 8. etc.* Men her
imod skulle Guds Børn / effter S. Peders
Raad / *1. Pet: 3. 15.* altid være rede / at suare
huer mand / som vdkressuer Grunden om
Haabet / som er i dennem / oc det med Sacts
modighed oc Fryet.

For det Tredie beuise hand / at de
haffue Tyranniske Hiertet. De i lade mig
dog icke løse. Hvad fand være mere forfærde-
ligt oc Tyrannisk / end at høre Sandhed / oc
vil dog icke tro / oc der offuer sla den Viskyl-
dig ihjel. Saa ere de her / lige som Christus
sagde / *Iohan: 10. 8.* Lyffue oc Mordere.

2. Derfor nu her effter skal
Menniskens Søn sidde hos Kræff-
Na tens

Forcklaring offuer Christi

tens høyre Haand. Først bekender
Christus her for alle Presterne / at hand er
den sanbe Forloffuede Quindens Seed /
som skulde knuse Slangens Hoffuit / *Gen: 3. 15.* vdi huilcken alle Slecter paa Jorden
skulle Velsignis. *Genes: 22. 18.* Dernæst /
at hand er Guds Naturlig Søn / som alle
niste kand sigis met best Rættighed / at sidde
til Kræftens høyre Haand / det er / at
være i lige Mægt oc ære met Gud / som den
Psalm: 110. 1. taler. Det er vel sant / at
Guds Børn skulle komme i den ære / som
aldrig noget Dye hassuer seet / eller Dre
hassuer hørt / eller Hierte kand begribe /
1. Corinth: 2. 9. Naar de nu komme i Jades
rens Bolige / *Iohan: 14. 2.* oc saaer afflage
det Dødelige / oc isørt sig Wdødelighed /
1. Corinth: 15. 53. oc bliffue Jesu forklarede
Egeme lig / *Philip: 3. 21.* oc saaer hans huis
de oc Retsfærdigheds Riortel paa / *Apocal: 7. 13.* *Esa: 61. 10.* Men aldrig nogen skal saa
sidde til hans høyre Haand / som Jesus
Christus nu sidder / oc hassuer all Mægt i
Himmelen oc paa Jorden. *Matth: 28. 18.*

Det

Denne
saadan en
Vi hassuer hørt
hand hassuer be
En / Derfor
behøff / at føre
Wille selff bær
saa da det gam
Jesum / som er
fører hannem
Landsherren.
skillige Aarsaer
næst / hos Joden
Hos Gud
baade i Figuren
skulde gaa frem
de selgis de
son vinder aff sin
Lusinde Joden
stene / som sin
15. 3. Christus
Menneskens S

Det Tredie Stycke.

Denne aarle Rættergang tager nu
saadan en Ende / at de allesammen sige /
Vi hassue hørt aff hans egen Mund / at
hand hassuer bekent sig for *Messa* oc Guds
Søn / Derfor hassue wi nu icke lenger
behoff / at søre Vidne i denne Sag /
Vi ville selff bære Vidne der om / Saa
saar da det ganiske Raad op / oc binder
Jesum / som en Ugudelig Menniske / oc
fører hannem saa hen til *Pontium Pilatum*
Landsherren. At de det gjorde / findis als
skillige Aarsager. Først / hos Gud. Der
næst / hos Jøderne.

Hos Gud er *Scrifteens Sandruhed* /
baade i *Figurer* oc *Prophecier* / som endelige
skulde gaa frem. *Joseph* aff sine egen Brø
dre selgis de *Ismaelliter*. *Genes: 39. 28.* *Sam-*
son bindis aff sine egne *Landsmænd* / aff tre
Tusinde Jøder / oc offuerantvordis *Philis*
sterne / som stunge hans *Dylen* od. *Judic:*
15. 13. *Christus* hassde oc offte spaaet / at
Menniskens Søn skulde antvordis *Heds*

Da ij

nins

Forklaring offuer Christi

ninge / som skulde bespaatte / forhaane og
bespøtte hannem. *Luc: 18. 32.* Christus
Jesus vilde og selff dømmis for Hedning-
gis Domstol / paa det at hans Vaand kunde
de løse Hedningene / som vaare bundne med
Syndens og Dødsens Vaand / *Esa: 61. 1.*
at de kunde med frimodighed træde frem for
Raadens Stool til Gud Fader. *Ebre: 4. 16.*
Vi vaare døde i vore Synder og Dødsens
trædelsse / Men hand haffuer Liffactig giort
oss i Christo / vdi hues Saar wi ere helbred-
de. *Ephes: 2. 5.* Her foruden vilde Christus
og dømmis baade aff Jøder og Hedninges-
nis Synder / som skulde tro paa hannem /
lige som spaaet vaar / *Genes: 22. 18.* at vdi
hannem skulde alle Folk paa Jorden bliff-
ue velsignede / Saa haffue da alle de / som
ville legge sig hans Død til gode / og tro paa
hannem / at forlade sig til / at hand haffuer
betalt for dennem / og er Forligelsen for den
ganiske Verdens Synder. *1. Iohan: 2. 2.*

Hos Jøderne vaar og Aarsag. Først
fordi / at *Pontius Pilatus* haffde det Verdslig
Regis

Regimente
triarcha haff-
gis fra Jude,
Dernast haff-
de saa bekom-
Død til Christ-
frit / I hi haff-
Saa haffde de
driddis / end at
nem / offuer Lou-
de vilde / I hi lade
de hannem til
Raarstift / at
Naffn kand sa-
gemene Mand
de og der han
ens Opræt sa-
tænkte / at der
Christo til De-
der elskede Ie-
væfuen hulper
len og deris S-
sig op imod den
deris Hender /

Regimente fra dennem / Som Jacob Pa-
triarcha haffde spaaet / at Spiren skulde tas-
gis fra Iuda, naar Silo kom. Genes: 49. 10.
Dernæst saae Jøderne der hen / at de kunde
de saa bekomme en skendelig oc skammelig
Død til Christum / som vaar at Raarsfes-
tis / Thi haffde de skulde dødet hannem /
Saa haffde de ick kunde dødet hannem an-
derledis / end at de skulde haffue stenet han-
nem / effter Louen / Leuit: 24. 14. huilcken
de vilde ick lade sig nøye med / Derfor føre
de hannem til Pilatum, at hand fand bliffue
Raarsfest / at baade hans Gierning oc
Naffn fand saa komme i vanære hos den
gemene Mand. Foruden disse Sager/saae
de oc der hen / at de saa kunde vden Almu-
ens Oprør saa hannem aff Dage / Thi de
tenckte / at der som de haffde fare frem mee
Christo til Døde / da haffde Almuen / som
der elskede Jesum / Iohan: 12. 19. oc vaar
bleffuen hulpen aff hannem / fra Dieffue-
len oc deris Siugdum / Marc: 7. 37. reise
sig op imod dennem / oc ressuie hannem aff
deris Hender / Huilcket de vel viste / at ingen

Aa iij

for

Jorcklaring offuer Christe
fordristede sig til at giøre det / naar hand
vaar i Pilati Joruarling / som hoffde Dact
offuer dennem / at straffe dem.

Den Tiortende Pre- dicken.

M Atth. 27. 3. etc. Der Ju-
das, som hannem for-
raadde/saae det/at hand
vaar fordomt til Døde/da angrede
hannem det / oc hand bar de tredieue
Solff Pendinge til de ypperste Pre-
ster oc Eldste igen / oc sagde / Jeg
giorde ilde / at ieg forraadde wstkyl-
dig Blod. De sagde / Huad kom-
mer det off ved? See du der til. De
hand kaste Solff Pendingene i
Templen / skyndede sig der fra / oc
hengde sig selff/ Act. 1. 18. oc brast
mit

mit i to /
ueltis.
Vente S
laste Lm
anseet lude Er
hans Bstendel
ning. Dernaft
beligt oc Afgang

Det
Jda Jett
1. Hans Naffn
naar dette Scri
ledis hand met
sin Penitens /
4. Huad Tre
giffus hannem
1. Judas
ter / scattis her v
off Christi Tol
Judas som forra
Her off paamin
Wolig gaar vnde

mit i to / oc alt hans Induol vdi-
ueltis.

Zvende Stycker ville wi aff denne op-
laste Text forhandle. Først / ville wi
anse Jude Scrifteemaal / som er besattet i
hans Bekendelse / oc i Presternis Afflös-
ning. Dernæst / om hans sammerlig Ens-
deligt oc Affgang aff denne Verden.

Det Første Stycke.

I det Første Stycke haffue wi at atte/
1. Hans Naffn / som scrifter. 2. Tiden/
naar dette Scrifteemaal gioris. 3. Huors
ledis hand met Ord oc Gierning beuise
sin Penitens / oc bekender sine Synder.
4. Huad Trost oc Affløsning Presterne
giffus hannem.

1. *Judas.* Hans Naffn / som scrif-
ter / sættis her vderlyckelig / at det er *Judas*, en
aff Christi Tolff Disciple / Oc den samme
Judas, som forraadde *Jesum* met sin Kyss.
Her aff paamindis de Mennisker / som saa
lønlig gaar vnder Jorden met deris Næste

Ala iij

iii

Forklaring offuer Christe

til all Forræderj / oc mene dog / at det als
drig skal komme til Liuset / som *Iudas* gjorde
mee Christo / At de mercker her / at *Iudas*
maa / huad heller hand vil / eller ey / til Lius
set. Det vil alt saa gaa til / som *David* læ
rer / *Psalm: 50. 21.* at Gud vil straffe den
Wgudelig / oc sætte hans Wgudelighed for
hans Døen / oc føre hans Naffn til Liuset.
Oc Christus selff siger / *Luc: 12. 2.* at inset
er skiult / som jo skal aabenbaris / oc som
mand jo skal saa at vide.

2. Saae det / at hand (*Jesus*)
vaar fordømt til Døde. Her bescriff
uer *Matthæus* Liden / naar *Iudas* begynder
først at giøre Penitens / som vaar / der hand
seer at Phariseerne (som vaar den helligste
Seet iblant Jøderne / *Actor: 26. 5.* aff hues
Mund Folcket i tultraadige Sager skulde
spøre oc finde Sandhed / *Deuter: 17. 8.*)
haffde fordømt Christum til Døde / oc nu
offuerantvorder hannem *Pontio Pilato*, som
haffde Mact / efter Verdens vijs / at
Naarsfeste hannem / huilcken Død hand
vel

vel tenker / d
Thi effter di
ue Samu
Christum / sa
som vaar en
nogen Samu
re vil gaa ilde til
Nu begynder
oc da vaar det al
bedragen / J
fter / Thi her
selia meent / at
kommet aff si
hand viste / o
giort / som der
30. Iohan: 7.
Etader. Me
lens gloende
Thi det vaar
Atuafel / for
han: 12. 32.
Jorden / da
han: 3. 14. E
geni Liden

vel tænkter / der vil offuerkomme Christum /
 Thi effterdi at Presterne / som skulde haff-
 ue Samuittighed i sig / haffde fordømt
 Christum / saa veed hand vel / at Pilatus,
 som vaar en Hedning / acte ick meget om
 nogen Samuittighed / Saa at det derfaas-
 re vil gaa ilde til met Christo paa det sidste.
 Nu begynder Iudas først at tænde sig om /
 oc da vaar det alt for silde / Thi hand vaar
 bedragen / Først aff Menniskelige Tæn-
 cker / Thi her synis vel / at Iudas haffde vif-
 selig meent / at Christus skulde vel haffue
 kommet aff sine Fienders Hender / som
 hand viste / at hand offte haffde tilform
 giort / som der staar Matth: 2. 14. Luc: 4.
 30. Iohan: 7. 46. Iohan: 8. 59. oc end flere
 Stæder. Men sandelig / det vaar Dieffues
 lens gloende Pile / Ephes: 6. 16. oc Indskud /
 Thi det vaar imod Christi egen Ord oc
 Atuarfel / som Iudas offte haffde hørt / Io-
 han: 12. 32. Naar ieg bliffuer ophøyet fra
 Jorden / da vil ieg drage alle til mig. Io-
 han: 3. 14. Lige som Moses ophøvede Slan-
 gen i Orken / saa skal Menniskens Son
 Na v ophø

Forplaring offuer Christe

ophøyes. *Matth: 12. 40.* Lige som *Ionas*
 vaar i tre Dage oc tre Nætter i Hualfiskens
 Bug / saa skal Menniskens Søn være tre
 Dage oc tre Nætter mit i Jorden. Effterdi
 da / at *Iudas* icke trode saadanne klare Ord
 oc Spaadom / som Christus haffde sagt
 hannem / Saa haffuer hand da nu den som
 hannem fordømmer / Som er det Ord /
 Christus haffde sagt hannem / *Iohan: 12.*
48. Huo mig foratter / oc anammer icke mi-
 ne Ord / hand haffuer alrede den hannem
 dømmer / Det Ord / som ieg talede / det skal
 dømme hannem paa den yderste Dag.

Saa gaar det til med mange i Ver-
 den / de ville blande deris egen Forstand /
 som er en Doarskaff for Gud / *1. Corinth:*
2. 14. med Guds Ord / som er saa høyt fra
 deris Tancker / som Himmelen offuer Jor-
 den / *Esa: 55. 8.* Saa at de forfalske Guds
 Ord / *2. Corinth: 2. 17.* lige som en Vins-
 tapper forfalsker Vin / De forlade Gud /
 den leffuende Kilde / oc gipre dem her oc der
 ydhugne Brønde / som ere dog fulde aff
 Hul / oc giffue intet Vand / *Ierem: 2. B.*

Ja

pint
 Ja den Phari-
 sande de met d
 salning / *Psalm.*
 fra / oc legge til
 egen Besalning /
 tet legge til det Or
 i skulle intet tage d
 ger / at Gud vil tag
 Part / som saa om
 sin jaffte Mennig
 aff den hellige Et
 scerffne i Liffens
 Dernaest va
 righed / som er en
 s. s. oc en Koed til
 Som wi lese om
 Maria tog den
 dus, oc saluede Je
 Iudas Simonis E
 forraadde / Hui b
 for tre Hundrede
 tige / Det sagde h
 lifen) at hand oc
 vaar en Luff / o

Ja den Pharisaiske Surden / *Lue: 12. 1.*
 blande de met det reene oc klare Guds Be-
 falning / *Psalms: 19. 9.* Huilket er / at tage
 fra / oc legge til Guds Ord / imod Guds
 egen Befalning / *Deuter: 4. 2.* I skulle ins-
 tet legge til det Ord / som ieg binder eder / oc
 i skulle intet tage der fra. De Iohannes si-
 ger / at Gud vil tage det samme Menniskis
 Part / som saa omuender Guds Ord / efter
 sin falske Mening / aff Liffens Bog / oc
 aff den hellige Stad / oc fra dem / som ere
 sereffne i Liffens Bog / *Apocal: 22. 19.*

Dernæst vaar hand bedragen aff Gæ-
 rigthed / som er en Affgudsdyrkelse / *Ephes: 5. 5.*
 oc en Roed til alt Ont / *1. Timoth: 6. 10.*
 Som wi læse om hannem / *Ioh: 12. 5. etc.* der
 Maria tog den wforfalsket laastelig Nar-
 dus, oc saluede Jesu Fødder med / Da siger
 Judas Simonis Søn / Iscariot, som hannem
 forraadde / Hui bleff denne Salue icke solde
 for tre Hundrede Pendinge / oc giffuit Falt-
 tige? Det sagde hand icke / (siger Euanges-
 listen) at hand actede Fattige / Men hand
 vaar en Tyff / oc haaffde Pungen / oc bar
 huad

For Flaring offuer Christe

Hvad der bleff vdgiffuit. Vil læse oc / *Matt:*
26. 15. at hand haffde tredie Solfv Pens
dinge tierere / end hand haffde Jesum / Der
for er hand hannem icke vord. *Matt:* 10. 37.

Saa bør off Christne / at bliffue vife
off Iude Skade / oc vide / at det Væsen i
denne Verden forgaar / *1. Corinth:* 7. 31.
De at huo som elsker det / som er i denne
Verden / som er Dren Lyft / Riddens Lyft /
oc icke hoffærdig Læffue / hand er icke aff
Gud / *1. Iohan:* 2. 15. Saa er det off høylig
fornøden / at wi holde mere aff Jacobs
Velsignelse / end aff Esaus røde Wad /
Genes: 25. 31. Thi den samme Guds Vels
signelse giør rige Folk. *Prouerb:* 10. 22.
Psaln: 112. 1. etc.

For det Tredie / Haffde hand Jøder
nis Venskaff tierer / end hand haffde Je
sum oc hans Disciple. *Iohannes,* cap: 13. 30.
figer / at Iudas reiste sig op fra Bordet / oc
gick vð fra Jesu oc hans Disciple / oc ginc
ge hen til Phariseerne / at hand vilde forraa
de Jesum / *Marc:* 14. 10. oc antuorde Phaa
riseerne hannem. Saa gaar det derfor han
nem /

him / som Da
den Hellige gi
me est du from
teen / oc hos den
Da naar h
Verdens ende
Saa mangt aff
hulst der forlade
Disciple / oc ginc
Verdens Høb /
Christum oc han
Alt for denne Se
ler ære hos Men
Iohan: 12. 43.

3. Jeg
raadde det
maa det ælændig
hand vil / eller
Sandhed / at
Saa maatte oc
sig ilde at haffu
14. 25. at hand si
di gaa hannem

nem/ som David lærer/ Psalm: 18. 27. Hos
den Hellige est du hellig/ oc hos den Frome
me est du from/ oc hos den Reene est du
reen/ oc hos den Fortrødne est du fortrøden.

Det vaar høylig at huske / i denne
Verdens onde Ende / at der icke vaare
saa mange aff Jude Brødre / som her er/
huilcke der forlade Gud oc hans fattige
Disciple / oc giffue sig til den Vgubelige
Verdens Hov / som endnu Raadsla imod
Christum oc hans Saluede / Psalm: 2. 2.
Alt for denne Sags skyld / at de haffue hel-
ler ære hos Menniskene/end ære hos Gud.
Iohan: 12. 43.

3. Zeg giorde ilde / at ieg for-
raadde det wstyldigt Blod. Her
maa det ælendige Menniske til/ huad heller
hand vil / eller hand icke vil / at bekende sin
Sandhed / at hand haffuer giort Bræet.
Saa maatte oc Cain/ Genes: 4. 13. bekende
sig/ ilde at haffue giort. De Pharao, Exod:
14. 25. at hand stride imod Gud/ huilcket vil
de gaa hannem ilde aff.

Lære

Forflaring offuer Christi

Lære sig her alle de / som nu saa fryg
gelig leffue i deris Tyrannis / imod Scho
ler / Kircker / Encker oc Faderløse Børn / oc
kand det icke finde i deris Samuittighed /
Den tid vil komme / at naar deris Forsuar /
som er den leffuende Gud / *Psalm: 68. 6.*
kommer / da skal Samuittigheden vaagne /
Apocal: 20. 12. oc da er det at befrygte / at det
er for silde / Thi de daarlige Jomfruer /
som icke haffde Olie i Lamperne / der Brude
gommen kom / maatte høre denne Røst /
Jeg kender eder icke. *Matth: 25. 12.*

De hand bar de tredie Spliff
Pendinge til de ypperste Prestes oc
Eldste igen / oc kaste dem ind i Tem
plen. Aff denne lude Gierning (enddog
at wi skulle haffue it andet Forsæt end hand
haffde) haffue wi at lære / Huor høylig wi
bør at sky det Onde / som er / at wi icke alle
niste staar aff det Onde / eller fortryde / at
wi haffue giort ilde / Men wi skulle slet kaste
det Onde fra oss / oc skille oss aff der med /
Thi huo som rører ved det Breene / hand
bliff.

Bliffuer oc wreene / *Iudic: 13. 7.* oc alle hans
 Gierninger ere wreene for H E X X E N.
Hag: 2. 14. etc. De H E X X E N forbien
 der self / icke alleniste / at ingen Skoge
 maatte være iblant Israels Døtter / Men
 deaa / at Presten maa icke indføre nogen
 Skogeløn i Guds Hus / i noget Løffe.
Deuter: 23. 18. Saa lase wi / at Gud lod icke
 allene forbrende den Kalff / som Israelf
 haffde giort sig til en Afgud / Men hand
 lod oc Asken der aff kaste i Floden. *Exod:*
32. 20. Disligeste lod hand icke alleniste ned
 bryde Baals Altare / som de offrede til
 Baal paa / Men hand lod oc Skowen op
 brende / i huilken Alteret stod. *Iudic: 6. 25.*
 Her hos neeter ieg icke / at mand kand
 so vel vende det / som er wlowlige atspure /
 til en nyttig Brug / Men dog vil der følge
 Straff / for det er wlowlige atspure / De wi
 bør met allerstørste Glid / at voete off fra det /
 som er wreent / oc aff Gud forbuden.

Her aff see nu hine Verdens Mens
 nister / som elcke Vendinge offuer ale det /
 som er i Verden / ja mere end deris eget Liff
 oc

Forclaring offuer Christ

oe Siæl / At samme Vendinge / som nu ere
dem saa fiere / de skulle bliffue dennem lige
saa vederstyggelige / som de ere dem nu fiere /
Saa de met *Iuda* skulle faste dennem fra
sig / oc ynste i Hierte oc Sind / at de haffde
aldrig seet dennem / Thi det bliffuer fast
som Christus siger / *Matth: 16. 26.* at de
hielper it Menniske intet / om hand kunde
end vinde all Verden / naar hand der offuer
skal tage Skade paa sin Siæl / De at de
Waudelige giøre dem megen Bro fors
gæffuis / De samle / oc vide icke / huo det
skal saa / *Psalme: 39. 7.* De at de intet skulle
føre her aff Verden met sig / lige som de oc
intet haffue ført i Verden met sig. *1. Ti
moth: 6. 7.*

4. De sagde / Huad kommer
det off ved? See du der til. Disse
Ord befatter Presternis Affløsning / som
de gaffue *Iude*, Met huilcken de giffue til
kende / at de ere visselige de Lenesuene / som
fye oc forlade Jaarene / naar de see Bliff
saen komme / *Iohan: 10. 13.* Ja de ere icke
bedre /

pin
lebre / end den
arme Mennisk
get halff d
Luc: 10. 31. Nu
ret meget haard
høre det arme M
maal / edroffuer
den / oc ingen aff d
der ved alliguel
me viffelbige B
li oc grine der at
ved / oc derfor sig
icke engang tenk
sier oc Hyder / se
sine Jaar / *Act
dennem / som
Vettere / aff hun
deris Blod / som
chiel: 33. 6. etc.
Trusel / der sta
Gudraaber selff
sig at vilke krafft
der / oc vil giøre
de Hyder / at d*

bedre / end den Prest / som gick omkring det
arme Menniske / som Koffuere haffde slas-
get halff død / oc ladet ligge paa Marken.
Luc: 10. 37. Huad haffuer disse Prestier vær-
ret meget haardhiertede Folk / De staa oc
høre det arme Mennisks ynckelig Klages-
maal / oc der offuer seer den ene paa den an-
den / oc ingen aff dennem icke engang bluis-
der ved / alligeuel at de ere skyldige i det sam-
me wskyldige Blod / som er forraad / Ja de
lee oc grine der at / som det kom dem intet
ved / oc derfor sige de / See du der til / De
icke engang tencke der paa / at de kaldis Pres-
ter oc Hyrder / som bør at haffue omhu for
sine Jaar / *Actor: 20. 28.* oc vaage offuer
dennem / som ere rætte sande Aandelige
Bectere / aff hues Haand Gud vil fræffue
deris Blod / som icke bliffue atuarede / *Eze-
chiel: 33. 6. etc.* Lidet actede de den haarde
Trusel / der staa *Ezechiel: 34. 2. etc.* at
Gud raaber selff Væ offuer dem / oc siger
sig at vil fræffue sin Hiord aff deris Hens-
der / oc vil giøre det til en Ende / med de ons-
de Hyrder / at de skulle icke mere være Hyr-

B b

der /

Forklaring offuer Christe

der / at de skulle mere søde dem selff / oc ops
æde H & X & N S Gaar her effter.

Gud Allmechtigste lad dette Ord /
Huad kommer det off ved? være langt
fra alle Guds Ord Tieneris Mund / Ja
den Tanke fra deris Hierte / At naar de
see noget Menniske fare vild fra Sandhed /
at det skulde tenckis eller høris aff dem /
Huad kommer det off? Men langt heller
giff dem alle din Aand oc Raade / at de eff
terfølge den store oc flittige Hyrde / *Ezech: 34. 11.* som aldrig lader aff / at søge effter det
fravilte Gaar / sør hand det finder / *Luc: 15. 4.* De met S. Pouel brende / *2. Corinth: 11. 29.* naar de see nogen bliffue forarget /
1. Corinth: 9. 22. De at bliffue allehaande
for huer mand / paa det de kunde jo alles
uegne giøre nogle Salige / oc altid at ten
cke paa / at de skulle giøre Gud Regnskaff.
Ebre: 13. 17.

Her hos bør oc alle Christne vel at be
tencke / effterdi wi ere alle Lemmer i it Lege
me / *1. Corinth: 12. 25.* at ingen bør at sige /
naar hand seer sin Broder oc Næste at være
i De

Bedrøffue
red? (Som
de Fattige / la
eder / oc met
tet til deris Lege
S. Jacob / cap: 1
wi skulle omvend
Sandhed / oc om
Dens Bidsfare
hjelper en Sæl
gior oc Paulus, Ga
niste offuer aldis
Droft / da skull
igen / met en E
Aandelige.
Offuer alle
atte / at den / so
at hand ick suan
det dig ved? I
Ereter suar de
nem adt / hui ha
hand / Hui ha
oc Dommere o
Men Guds B

i Bedrøffuelse / Hvad kommer det mig ved? (Som oc de Barmhertige suarer de Fattige / *Iacob: 2. 16.* Farer vel / værmer eder / oc mætter eder / oc giffue dem dog intet til deris Legemis Nødsøffthighed) Thi S. *Jacob / cap: 5. 19. etc.* befaler oss alle / at vi skulle omvende den / som far vild fra Sandhed / oc omvende Syndere fra sin Veyes Vildfarelse / Huo det giør / hand hielper en Siæl fra Døden / Det samme giør oc *Paulus, Galat: 6. 1.* Der som it Menneske offuersaldis i nogen maade aff nogen Brøst / da skulle de hielpo hannem til rette igen / met en Sæmmodig Aand / som ere Aandelige.

Offuer alt dette / bør oss oc her vel at aette / at den / som paamindis oss en anden / at hand icke suarer oc siger / Hvad kommer det dig ved? Tag dig selff vare / Som den Ebreer suarede *Mosi*, der *Moses* spør hannem adt / hui hand slaer sin Næste / Suarer hand / Huo hassuer sæt dig til en Offuerste oc Dommere offuer oss? *Exod: 2. 13. etc.* Men Guds Børn skulle langt heller ans

Ob ij

nam

Forflaring offuer Christt

namme saadan Atuarfel oc Formaning/
Jeske som aff Menniskken / Men som aff
Gud selff / der bruger allehaande Middel
til / at føre oss til salige Beye. Se den Vise
Salomon i sin Predickers Bog / cap : 7. 9. si-
ger oc / at det er bedre / at høre den Visis
Straff / end at høre Daarnis Sang.

Endnu til dette som sagt er / haffue wi
her at mercke aff disse Ord / Huad kommer
det oss ved ? Huad det er / at forlade Gud /
oc driste paa Førsterne oc store Herrer i
Verden. Sandelig / det er lige som Da-
uid Psalm : 146. 3. siger / Der er ingen Sa-
lighed at foruente / Thi de ere lige som hine
Røerstraa / huo der hælder sig / at støe paa
dem / hand stinger sig aff dem / Ezech : 29.
6. etc. Huileket Iudas her met sin egen store
Skade forsøger / De anammede hannem
gierne oc gladelig / der hand loffuede / hand
vilde giøre dennem til vilie / oc forraade Je-
sum / Marc : 14. 11. Men nu Iudas haffuer
vdræt paa deris vegne / denne dødelig Gier-
ning / oc staar i Liffs Fare / sige de til han-
nem / See du der til / Huad kommer det oss ?

Det

Hand gic
oc bra
Iudas
I disse
Part / som ind
At hand gaar be
Det hand saae
der / at hans
1. Han
bedroffuede in
aff Mennisk
merck Bra
den onde A
Borde / loh
bort / paa d
hindre hans
gier ilde / han
til Luffet / at
fis. Iohan : 9.
listede sin B
hand funde

Det Andet Stycke.

Hand gick bort / oc hengde sig selff /
oc brast mit i to / oc alt hans
Induol vdueltis.

I disse Ord haffue wi den Anden
Part / som indeholder tuende Stycker / 1.
At hand gaar bort fra alle Folk. 2. Huad
Død hand saae / oc huor forfreckelig hand
dør / at hans Induol vdueltis.

1. Hand gick bort. At den arme
bedrøffuede *Iudas* gaar bort fra Kircken / oc
aff Menniskens Samfund / oc hen i en
mørk Braa oc Stæd / Det gjorde alt
den onde Aand / som soer i hannem offuer
Borde / *Iohan: 13. 27.* at hand saa gaar
bort / paa det / at ingen skal komme oc for-
hindre hans onde Forsæt / Thi huo som
gior ilde / hand hader Liuset / oc kommer ick
til Liuset / at hans Gierninger skal ick straf-
fis. *Iohan: 3. 20.* Saa fordis *Cain* / at hand
listede sin Broder *Abel* paa Marken / at
hand funde sla hannem ihjel. *Genes: 4. 8.*

V b iij

Paa

Forflaring offuer Christ

Paa Marcken / som ingen vaar / slo Moses
den Egypter ihicl. *Exod: 2. 11. etc.* I den
vilde Marck / kaste Jacobs Spinner deris
Broder Joseph i Graffuen / oc solde Is
maeliterne hannem. *Genes: 37. 18.*

2. De hengde sig selff / oc brast
mit i to. Wi lese en jammerlig oc forfæ-
delig Historie / 2. *Paral: 25. 12. etc.* Huorles
dis at *Amazia*, Kong i Jerusalem / lod føre
Ti Tusinde aff Secrs Børn / som hand
haffde fanget i Krig / offuerst paa en
Steenklippe / oc styrte dem ned offuerst aff
Klippen / saa at de brast alle sønder. End-
dog at dette vaar meget ynckeligt / Saa er
Juda Endeligt end mere forfærligt / Thi
Lucas vidner / at hand vaar sin egen
Manddraber / oc saa jammerlig hastig
haffuer hand kast sig neder / at hans Bug
er reffnet der aff / oc hans Induol er vduelt.

Denne lude jammerlig Endeligt spaa-
de Dauid om / *Psaln: 109. 5. etc.* Som oc
S. Peder vdelegger / *Actor: 1. 20.* De beuise
mig Ont for Gaat / oc Nød for Kierlig-
hed.

for
had. Saa
Eolan skal
Huo som lade
net skal blifue
skal vare Spn
ue saa / oc m
Embede.

Her haffue
ganffe Eolan
Ealigheds Op
chidia i sin selff
de det ick befin
nem i Døden.

Dernast
Lancet / at de
vndfy Gude
fand vndfy
leuegne / Psal
gaa hen for de
bort for die Ar
da qd du der
uede / see da est
Eternens D
sic Hoff / Sa

hed. Sæt Vgudelige offuer hannem / oc
Satan skal staa ved hans høyre Side.
Huo som lader hannem lære sig / hans Leff-
net skal bliffue Vgudeligt / oc hans Bøn
skal være Synnd / Hans Dage skulic bliffu
ue saa / oc en anden skal anamine hans
Embete.

Her haffue wi i Iuda at acte / Huor
ganske Satan forblinder Menniskens
Saligheds Dyne / Døden / som er forskre-
ckelig i sig selff / den besmycker hand saa / at
de det icke besinde / saa at de selff kaster dem
nem i Døden.

Dernæst giffuer hand dennem denne
Tale / at de meene / at de ved Døden ville
vndfhy Guds Haand / som aldrig nogen
fand vndfhy / Deuter : 32. 39. Thi den er als
leuegne / Psalm : 139. 7. etc. (Huort skal ieg
gaa hen for din Aand / oc huort skal ieg fly-
bort for dit Ansiet / Far ieg til Himmelen /
da est du der / Gidr ieg min Seng i Helff-
uede / see da est du der / Lager ieg Morgen
Stiernens Vinge / oc bliffuer hos det yders-
te Haff / Saa skulde dog din Haand føre

W b iij mig

Forflaring offuer Christ

mig der/oc din høyre Haand holde mig) De
der offuer icke besinde / at Døden er som en
Genstj til den euig Død. Ja saa tilig som
de Ugudelige dø / saa tilig fører Dieffues
len deris Siæl til Pinesteden / som er euig
Mørck / Graad oc Landgnidsel / *Matth: 22. 13.* Som wi vide aff Christi Ord / om
den rige Bonde / oc den Ugudelig Graads
ser. *Luc: 12. 20. Item, 16. 23.*

Efterdi at Guds Børn see daglige oc
besinde/ at denne Verden/ som ligger alde
lis i det Onde / *1. Iohan: 5. 19.* hun acter en
saare ringe ting om saadanne gruelige Ex
empel / som hende sættis for Døne / Men
flaer det saa løst hen i Været/ som der vaar
ingen Fryet eller Fare paaferde/ Saa ville
wi da aff gamiske Hierte oc Sind/ bede den
Euige Gud/ som allene haffuer Liuset/ der
kand opliuse til Salighed / dem som kom
mer til Verden / *Iohan: 1. 9.* at hand vil
opliuse sine Børn / at de kunde i hans Lius
see Liuset / *Psalms: 36. 10.* oc der vdi flittelig
ved hans gode Aand bliffue sørt / *Roman: 8.*
14. paa hans Dey oc Etj / *Psalms: 25. 4.* oc
icke

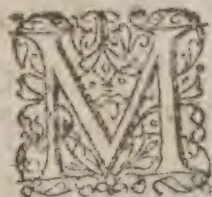
ide bliffue for
Matth: 18. 7.
at staa for Ch
nem Kegenf
Kneite / der a
H E N N E
miffander sig of

Den S

M sagde / De
leage dem i
Blod Pen
Raad/ oc f
dinge) At
Len / *Matt*
ris Ager /

icke bliffue forarget aff den onde Verden/
Matth: 18. 7. Men altid maa være redebon/
 at staa for Christi Domstoel / oc giøre hans
 nem Regenscaff / *Roman: 14. 12.* som tro
 Knechte / der altid haffue deris Dyen til
 H E R R E N / Til saa lenge / at hand
 miskander sig offuer dennem. *Psalms: 123. 3.*

Den Femtende Pre- dicken.

Matth. 27. - 6. etc. Men
 de ypperste Prestier toge
 Solff Pendingene / oc
 sagde / Det sommer sig icke / at wi
 legge dem i Guds Kiste / Thi det ere
 Blod Pendinge. Saa hulde de ic
 Raad / oc kiøbte for de (Solff Pen-
 dinge) *Actor. 1. 18.* oc wretsfærdig
 Løn / *Matth. 27. 7.* en Pottemage-
 ris Alger / til at Jorde Pillegrime
 B b v vdi/

vdi / *Aclor.* 1. 19. oc det er kundgiort
for alle dem som bo i Zerusalem /
saa at den samme Alger kaldis paa
deris Maal *Hakeldama*, det er / en
Blodager / *Matth.* 27. 8. etc. indtil
paa denne Dag. Da er det fuld-
kommet / det som talet er ved Pro-
pheten (*Zachariam*, cap. 11. 10.)
Jeremiam, der som hand siger / De
haffue taget tredieue Solff Pen-
dinge / der den Solde bleff betalet
met / hulleken de kiopte aff Israels
Born / oc haffue giffuet dem for en
Portemageris Alger / som *H E R.*
X E N besalede mig.

Uff denne op læste Text ville wi Trende
Stycker forhandle / 1. Huad det ere for
Pendinge / de hulde Raad om. 2. Huorfor
samme Pendinge maa icke komme i Guds
Risse. 3. Huad der ligitis for samme Pen-
dinge.

Dee

huor di
fra / som iudas
Matthaeu, cap.
Da giet en tert
das ischaroth, til
de / Huad ville i
de eder hancan
diue Solff Pend
Der vaar tus
dinge hos Jee
Pendinge til hu
Guld til huer a
kaltis en almind
for den vaar a
slig Haandterin
saa god / som fi
som wi kalde en
ne Eckel fand
Abraham gaff
Eckel Solff (i
Daler) for den
grosfuen vdi.

Det Første Stycke.

Huor disse Pendinge vaare kommen
fra / som Iudas kaste i Kircken / det siger oss
Matthæus, cap: 26. 14. etc. met disse Ord /
Da gick en bort aff de Tolf / som hed Iu-
das Ischarioth, til de ypperste Prestier / oc saga-
de / Huad ville i giffue mig / ieg vil forraas
de eder hannem? De de bøde hannem trea
diue Sølff Pendinge.

Der vaar tuende slags Bætt paa Pen-
dinge hos Jøderne / (Jøderne veyede saa
Pendinge til huer andre / som wi veyer nu
Guld til huer andre) Det ene slags Bætt
faltis en almindelig Sefel (det er / Bætt)
for den vaar giengse i all Rigg oc Verds-
lig Haandtering / oc samme Sefel vaar
saa god / som fierde Parten aff en Daler /
som wi kalde en Marek Danske. Om dens
ne Sefel fand wi læse Genes: 23. 16. at
Abraham gaff Ephron Fire Hundrede
Sefel Sølff (det er / It Hundret Rigs
Daler) for den Ager / som Sara bleff be-
graffuen vdi.

Den

Sortclaring offuer Christ

Den anden Slags Sekel / (eller Beet)
bet vaar den som de bringte til Kirckens
Maandiering / oc saltis Helligdommens
Sekel / oc vaar dubbelt saa meget som den
almindelig Sekel / Thi Helligdommens
Sekel vaar saa god som en halff Daler /
eller To Marek Danske / Om huilcken wi
leese *Exod: 30. 13.* Nuor Gud befaler / at
huert Hoffuit i Israel / naar *Moses* talde
dennem / skulde giffue en halff Sekel (det
er / en Marek Danske) til Guds tieniste /
for sin Eials Forligelse / at der skulde ingen
Plage komme paa dennem / naar de vaare
talde.

Her aff see wi / at Presterne haffue icke
sparet Pendinge / paa det de kunde komme
Jesum aff Dage / De veyede hannem icke
niet den Beet / som giengse vaar i Kiebs oc
Sal / for den vaar ringe / Men giffue
hannem gierne dubbelt op / oc veyede han
nem strax niet Helligdommens Sekel / De
Matthæus, cap: 26. 15. siger / at de bøde han
nem strax Tre diue Solff Pendinge / det
er / Femten gode Daler. Lige saa Gaffue
milde

mi lde vaare d
lygde dennem
fra de Dede /
dinge nock / so
ler paa det de sk
hannem bet / oc
Naar de ha
dinge / som de ere
Matth: 23. 14.
offuer dennem /
Huse / onder u
Doner. Saa
uer altid varet
at tage fra Gu
stem / det de sk
haffue saa en
det saa rigelig
skal kaaste / ka
sat frem.
At Prest
kaster disse Pen
huor stuege d
in Part aff de
sten i Tempel

milde vaare de imod Bøtterne / der kom de
sagde dennem / at Jesus vaar opstaaen
fra de Døde / at de de giffue dennem Pen-
dinge nock / som *Matthæus*, cap: 28. 12. tæl-
ler / paa det de skulde sige / at Discipleme stjal
hannem bort / der de søffue.

Huor de haffue faaet samme PENDING-
dinge / som de ere saa runde offuer / læse vi
Matth: 23. 14. huor Christus raaber Bøt-
offuer dennem / sordi at de opaaede Biduers
Huse / vnder it helligt sken / met deris lange
Bøner. Saa see vi da her aff / at det haff-
uer altid været de Ugudelighis vns de skiet /
at tage fra Guds Lemmer / vnder it hellige
sken / det de skulde leffue aff / De naar de
haffue saa vnderuent sig det / saa bruge de
det saa rigelig / at de passe aldrig huad det
skal faaste / and de men saa deris onde Jor-
sæt frem.

At Presterne ere i Kircken / der *Judas*
kaster disse PENDINGE fra sig / der aff see vi
huor flittige de haffue ladet sig finde / At
en Part aff dennem tage vare paa Tienis-
sten i Tempelen / som vaar nu stor / Thi at
Paaske

Fortælling offuer Christe

Paaske Høytid giet nu fast paa / De kaldis
 samme Dag derfor Beredelsens Dag /
Luc: 23. 54. saa de haffde baade det Offer/
 som daglig skulde offris / *Exod: 29. 39. etc.*
 oc det andet / som nu skulde beredis til Høys-
 tiden / *Exod: 12.* at tage vare paa. Paa
 det / at intet skulde forglemmis aff dennem/
 saa tage en Part vare paa Templen / (oc
 holde sig til Skyggen / som skulde paamine
 de dennem om *Messia*) oc den anden Part
 legger vind paa / at sla Legemet (*Chris-
 stum*) til Skyggene ihjel. *Coloss: 2. 17.*
 Saa see wi her / at *Esaias*, cap: 1. 15. haffuer
 sagt røet / At deris Hender vaare Blodis-
 ge / huorfaare deris Offer kunde icke teckis
 H E X X E N.

I lige maade handle endnu den største
 Part aff Verden med Christo. Papister
 oc Munkes henge ved deris vduortis Giers-
 ninger / som ere aldelis en Skygge / oc hiel-
 pe dem icke. Tycken tager sat paa Chris-
 tum / oc saa meget / som mueligt er / tager
 hannem aff Dage / i det hand neeter *Mes-
 sias*, oc ihjelslaer Christi Lemmer / Saa at
 det

Mer icke at v
 Mange at va
 naalde / Ma
 vere bred / so
 oc den snuffu
Matth: 7. 13. etc.

Det A

Det seumme

dem i E

Blod

Ende

1. Hvad det er
 de Guds Riste
 disse Pænding
 Guds Riste.

1. Det

dem i Guds

er at ansee / det

det gammel oc

s. etc. befaler E

H E X X E N
 bar Guld / Sp

Det er icke at vndre paa / at Christus siger /
Mange at være falledes / oc saa at være vds
naalde / *Matth: 22. 14.* Oc den Bey at
være bred / som løber til Jordgimmelsen /
oc den sneffuer / som løber til Liffuet.
Matth: 7. 13. etc.

Det Andet Stycke.

Det sommer sig icke / at wi legge
dem i Guds Kiste / Thi det ere
Blod Pendinge.

Tuende Stycker besatter disse Ord /
1. Huad det er for en Kiste / som de her kals
de Guds Kiste. 2. Aarsag / huorfaare at
disse Pendinge maa icke komme i samme
Guds Kiste.

1. Det sommer sig icke / at kaste
dem i Guds Kiste. Huad denne Kiste
er at ansee / det kunde wi offte læse / baade i
det gammel oc ny Testamente. *Exod: 35.*
5. etc. befaler Gud / at Folcket skulle giffue
H ~~et~~ ~~et~~ ~~et~~ ~~et~~ opløst Offer / saa at huer
bær Guld / Silff / Raaber / Gult Silcke /
oc Væ

Forklaring offuer Christ

oe Gæde Haar / Skarlagen / Purpur /
Huit Silke / Rødhede Vædreskind / Græs-
finde Skind / oe Fyrre / Olie til Lampen-
ne / oe Vter til Salue / oe til velluctendis
Røgelse / oe Onyx, oe indsatte Steene til
Liffiortelen / oe til Brystspannet / Dette
Guds Bud er Israels Folk saa lydige / at
de bære saa offuerflødig frem / at Moses las
der vdraabe / at ingen skulde bære mere frem
til Helligdommens Løffting / som der staar
Exod: 36. 5. etc.

Deuter: 16. 16. etc. befalet oe Gud sit
Folk / sigendis / Tre gange om Aaret
skal all. Manden aabenbaris for H & X
X & N din Gud / paa den Stæd / som
H & X X & N skal vduelie / paa den vsus-
rede Brøds Høytid / oe paa Vge Høyt-
tiden / oe paa Løffsalerns Høytid / Der skal
ingen aabenbaris Tomhendet for H & X
X & N / huer effter sin Haands Gaffue /
effter den Velsignelse / som H & X X & N
din Gud haffuer giffuet dig. Nehemia,
cap: 10. 32. siger Folket selff / at de ville vels-
villig Aarligen giffue den tredie Deel aff
en Ser

in Seckel / (1
Danke / som
Daler) til 2
Dislige / 2
forste deris La-
mis forste fruct
oe de Jøfsefod
deris fruct / oe der
Løffte til Pre-
Guds Hus / Jo-
fais Hus. Her
Riste / som Pr
besynderlig Jo-
Liggende /
Guds ære til
holdning / oe
Matthæ
Riste / kalder
or. Ristens
nif Ord / so
Skæft eller
skæft / oe giffu-
et. Marcus
kalder samme

en Seckel / (det er, Ti Skilling oc To Alb. Danske / som er den tredie Part aff en halff Daler) til Tienisten i deris Guds Hus / Disligeste Narligen at vilde fremsføre / den første deris Lands Grøde / oc alle Træers nis første Fruct / til H E R X E N S Hus / oc de Førstefødde aff deris Sønner / oc aff deris Fæ / oc det første aff Dejen / oc deris Løffte til Presterne i Kircken / hos deris Guds Hus / Ja til den Kiste vdi Liggendes fæis Hus. Her aff kand wi nu see / at denne Kiste / som Presterne her taler om / vaar en besynderlig Foruaring i Guds Hus / til det Liggendefæ / som bleff skenck oc giffuet til Guds ære / til Offer / til Presternis Vnderholdning / oc til Guds Husis Opbyggelse.

Matthæus, cap: 27. 6. taler oc om denne Kiste / kalder hende κοσάναν, Corbanan, det er, Kirckens Liggendefæ / Corba, er ic Synisk Ord / som liuder saa meget / som en Skenck eller Gaffue / Thi det som bleff skenck oc giffuet / bleff i samme Kiste foruaret. Marcus, cap: 12. 41. oc Lucas, cap: 21. 1. kalder samme Kiste τραπεζαριον, Gazophylacium.

Et

lactum.

Forklaring offuer Christ

ladium. Gaza, paa de Persers Maal/ er ic
Liggendesæ / De φυλάκιον, som er ic Græds
ske Ord / bemercker saa meget som en For-
uaring.

Først / paamindis wi her aff denne
Riste / at det haffuer været aff Arilds
Tid (Fra Gud førde Folket aff Egypti
Land/ Nar for Christi Fødsel 1508. oc for-
ordnet iblant dem i Dreken sin hellig Pae-
tis Arc / Exod: 25. 10. oc Tabernackel /
Exod: 26. 1. som vaar Guds Nærverelsis
synlig Tegn / Leuit: 16. 2. Ja den Hellige
Dom / i huilcken Gud vilde bo iblant dem.
Exod: 25. 22. Jeg vil være til stede / oc tale
met dig aff Naadestolen. Dernæst ved Sa-
lomon lod opbygge Jerusalems Tempel / 1.
Reg: 6. 1. som H E X X E N vilde oc self
bo i / 1. Reg: 8. 1. som vaar Nar for Christi
Fødsel 1027.) saadan Slick / at mand skul-
de giffue Narligen til Guds Tienistis Ops-
hold / aff sin Formue oc Betsignelse / som
de haffde aff H E X X E N / De Christus
siger oc til Jøderne / Matth: 22. 21. At de
skulle giffue Gud / det Gud bpr. De til de
Galas

Galatæ / ca-
som vnderuif
met den / som

Saa skal
at wi tenke til
Sind / Sial oc
effeerd / at alt det
det haffue wi her
der / Jacob: 1. 17
nem noget lidet

2. Thi d
Her siger de A
Pendinge ma
iblant Guds
Pendinge / H
den Wandeli
telsis H E X
saar altid ved
uden ved Tre
Herren oc sel
dus Skerffu
le gode Herte
Lactnimmeli

Galater / cap: 6. 6. befaler Paulus, at den
som vnderuissis / skal dele allehaande Gaat
met den / som hannem vnderuiser.

Saa skal dette altid staa off for Dyen /
at wi tencke til / at elste Gud aff ganske
Sind / Sial oc all Formue: Deuter: 6. 5.
effterdi at alt det wi haffue / 1. Corinth: 4. 7.
det haffue wi her offuen ned fra Iusens Fas
der / Jacob: 1. 17. At wi derfor giffue hans
nem noget lidet aff sit eget.

2. Thi det ere Blod Pendinge.

Her sigede de Aarsagen / huorfor at samme
Pendinge maa icke komme i Guds Riste /
iblant Guds Liggendefæ / for de ere Blod
Pendinge / Huor met at de paaminde / at
den Vgudelig / oc hans Offer oc Gaffue /
teckis H E X X E N aldelis intet / Thi det
staar altid ved lige / At ingen teckis Gud
vden ved Troen. Ebre: 11. 6. Derfor sagde
Hærrer oc selff / Luc: 21. 3. etc. at den Bis
dues Skærffue / som hun faste aff sit simpes
le gode Hierte i Guds Riste / vaar hannens
Tacknemmelig / offuer alt Pharisernis
Ec ij Off.

Forflaring offuer Christe

Offuerflødighed / som de kaste i Kisten aff
deris store Mod og Herte.

Kand ingen Blod Pendinge teckis
Hæxxen? Phariseerne siger aldelis
Nej / Oc den hellige Scrifti samtycker det
samme / Esa: 1. 15. At Gud vil icke tage
Offer som er Blodig. Huad ville da hine
Baudelige sige her til / som vende deris
Næstis Guds oc Pendinge til sig / Nu ved
aabenbarlig Tyranni / Nu vnder it Rets
færdigheds sken / Som Iesabel gjorde ved
Naboth / 1. Reg: 21. 8. Huad ville hine
Baudelige Husholdere mene / som tage
fra deris fattige Tienere deris Løn / eller
forholde dem den / imod Guds Løn / Le-
uit: 19. 13. Er saadan Guds icke Blod
Pendinge? Sandelig / vender de sig icke
smert der fra / da faaer de Løn med Eli
Sønner. 1. Samuel: 4. 11. De ælendigis
Blod raaber Hæffen. Deuter: 24. 15. Saa
at Hæxxen vil sige til saadanne
Baudelige / Huad i gjorde en aff disse
Mindste / som tro paa mig / det gjorde i
mig. Matth: 23. 45.

Her

Her haff
Christi W
fiender / id
pendinge /
saa sige /
Pendinge /
stemme /
Blod /
gis flød.

Det
Saa hulde
de Gølf
dige Ver
ger / at

Disse
om disse Pend
le komme til
saa at huer m
nem / Derfor
i Guds Riste
nyttig Brug
paa den sidste

Her haffue wi nu it herligt Bidne paa
Christi Wskydighed / aff Christi Høffuet
Siender / i det de kalde disse Pendinge Blods
pendinge / Huad er det andet / end de kunde
saa sige / Disse Pendinge ere forbandede
Pendinge / fordisaa at de ere brugte i den
stemme Sierning / at Jesus / det wskydige
Blod / er forraad aff Iuda for disse Pendinge
gis skuld.

Det Tredie Stycke.

Saa hulde de it Raad / oc kiøbte for
de Solff Pendinge / oc iwrettsær-
dige Løn / en Pottemageris A-
ger / at Jorde Pillegrime vdi.

Disse Prestes gior sig lange Tæncker
om disse Pendinge / oc befinder vel / at de vil-
le komme til Jolekis Munde paa det sidste /
saa at huer mand skal haffue at sige aff den
nem / Derfor / effterdi at de maa icke komme
i Guds Riste / at de dog fand vendsis til en
nyttig Brug / tæncke de paa / oc beslutte saa
paa det sidste / at de ville kiope en Jord for

Ec iij

sams

Forklarling offuer Christt

samme Vendinge/ til at begraffue de Fremme
mede vdi/ som kom Aarligen op til Tem
plen/ aff huilcke mange bleffue døde i Jeru
salem.

Her ville wi ansee/ 1. Huo disse Pilles
grime ere/ som her talis om. 2. Huo de sigbe
Jorden aff. 3. Naar de sigbe den. 4. Huad
samme Jord bliffuer kaldet. 5. Huorledis
at Scrifteen bliffuer i dette Rispb opfyldt.

1. Til at Jorde Pillegrime vdi.
Disse Pillegrime ere icke alleniste fremmede
Jøder/ som icke bode i Jerusalem/ oe dog
Aarligen/ effter Guds Lov/ Deuter: 16. 16.
komme tre gange op til Jerusalem/ Men
ocsa andre fremmede Krennere oe Rispbe
mend/ som komme til Høytiden met deris
Kram/ at selge oe sigbe met Jøderne/ naar
Høytiden haaffde Ende/ Som wi lese Act:
2. 5. at der vaare allehaande/ offuer Aitem
slags Landsmænd i Jerusalem/ paa Pindze
Høytid/ der Apostilene finge den hellig
Aand synlig. Aff alle disse Fremmede/ baa
de Jøder oe andre/ toge vel disse Pharisæer
Stenck oe Gaffue/ Men der som det hende
sig/

pt
sig/ at noget
Jerusalem /
hellige / (end
hans Hore vn
de dem / Ma
mede de Pille
Jord hos dem /
sammen Hæ
oe den Dag /
Hedninge / va
den / oe Christu
Her aff se
ret hos Guds
Siet / at begr
derlig oe ærlig
Bæstere Leg
dig Siæl va
dise for dem
Abraham beg
Hundred gode
Begravelse /
oe Joseph sin
40. etc. Saa
graffuelse i de

fig / at nogen aff samme Fremmede døde i
Jerusalem / da holt Phariseerne sig alt for
hellige / (enddog de vaare icke vden Abra-
hamis Hore vnger / som Christus selff kalles
de dem / *Matth: 12. 39.*) at samme Frem-
mede oc Pillegrim maatte icke komme i
Jord hos dem / enddog Jorden hører als
sammen *H E X X E N* til / *Psaln: 24. 1.*
oc den Dag / som vaar imellem Jøder oc
Hedninge / vaar nu ved *Euangelij* Predis-
ken / oc Christum selff / nedbrødt. *Eph: 2. 14.*

Her aff see wi / at det haffuer altid væ-
ret hos Guds Folk en hæderlig Vijs oc
Stick / at begraffue de Døds Legemer hæ-
derlig oc ærlig / oc icke kaste dem hen / som
Bæsters Legemer / i huileste ingen forstan-
dig Siæl vaar / icke heller nogen Opstan-
delse for dem er at vente. Saa læse wi / at
Abraham begroff Sara, oc kaaftede Ie-
Hundret gode Daler paa Jord til hendis
Begraffuelse / *Gen: 23. 15. etc.* Saa begroff
oc Joseph sin Fader Jacob hæderlig / *Gene:*
40. etc. Saa haffde oc Jøderne deris Be-
graffuelse i deris Hauer oc Brtegaarde /

Et iij

som

Forflaring offuer Christu

som Josephs vaar / vdi huilcken Jesus
bleff lagt / *Iohan: 19. 41.* Denne samme
Stick holde endnu Guds Børn / for det
Naab skyld / som de haffue om Legemens
Opstandelse / *1. Corinth: 15. 13. etc.* effter
Christi egen Ord oc Forspøtte / at den Tid
skal komme / at alle de / som ere i deris Graff-
uer / skulle høre Menneffens Søns Røst /
oc de / som gaat haffuer giort / skulle opstaa
til Liffens Opstandelse. *Iohan: 5. 28. etc.*

Vi maa det oc vel her bellige / at man-
ge (diss værre) giøre mere aff Hoffærdig-
hed oc æregærighed / end de vel haffde be-
hoff / huilcke der tencke saa ganiffe lidet paa /
at Døden er Syndens Sold / *Roman: 6.
23.* at de derfor burde at tencke paa / at de
kunde vridgaa den euige Død / oc vende saas-
dan Offuerslødighed til Guds ære / fattige
Schole Børn / oc andre ælendige / til Klæ-
de oc Føde / huilcket Gud haffuer loffuet / at
ville betale. *Matth: 10. 42.*

2. En Pottemageris Uger.
Dette skede icke vden Guds synderlig Fors-
sunn / at denne Pottemager haffuer her
denne

Denne Uger
me disse Jøde
gierning / som
der hand hialp
Traldom / som
oc brude / Exod
psal: 117. Jeg te
dre / oc løste deris
3. Her er det
mede oc Vleend
Frihed i Jerusa
Døde aff Phar
saa steer effter d
om Manddra
i fremmede E
offuerste Prest
drab vaar steer
pyperste Prej
psalm: 110.
vaar / Exod:
den som er de
Naanden) oc
løsning ved sit
fattige frem

denne Alger fal / Thi Gud vilde saa kom
me disse Jøder til / at ihukomme den Vels
gierning / som Gud beuiste deris Forfædre /
der hand hialp dennem fra den Egyptiske
Trældom / som de haffde mer Leer at berede
oc brende / *Exod: 5. 2.* Som David oc siger /
Psal: 81. 7. Jeg tog Byrden aff deris Skul
dre / oc løste deris Hender fra Potterne.

3. Her er det vel at mercke / at de Frem
mede oc Vdlendige / saaer nu først Rum oc
Frihed i Jerusalem / der Jhesus er dømt til
Døde aff Phariseerne. Huilcket vden tult
saa skeer effter den Viis oc Low / *Iosua: 20. 6.*
om Manddrabere / huilcke der skulde være
i fremmede Stæder / til saa lange / at den
øffuerste Prest døde i Staden / som Mands
drab vaar skeed vdi. Christus / som er den
øpperste Prest effter Melchisedeks. *Sluck /*
Psalms: 110. Ja en euig Prest / som Aaron
vaar / *Exod: 28. 43.* Nu er hand død / (fordi
den som er dømt / hand haffuer Døden i
Naanden) oc haffuer funden en euig Fors
løsning ved sit Blod / *Ebre: 9. 12.* for alle
fattige Fremmede oc Vdlendige fra Him
E c v merig /

Fortælling offuer Christti

merig / Saa huo hannem vil anamme / de
kand vorde Borgere oc Indbyggere i den
Aandelig Israels Borgeskaff. *Eph: 2.12.etc.*

4. Oc det er kundgiort for alle
dem / som bo i Zerusalem / Saa at
den samme Ager kaldis paa deris
Maal *Hakeldama*, det er / Blod-
ager. At denne Ager / som bleff kjøbt til
disse Pillegrime / kaldis Blodager / er Aar-
sag baade hos Phariseerne oc hos Gud.

Hos Phariseerne vaar denne / at de vil-
de saa met denne vduortis Hellighed besmp-
cke deris Blodig Gierning / at de haffue for-
raad Jesum / den Wskyldige / for disse
Pendingene / Disligeste kommer *Iudam* om
Halsen / Thi wi maa so det bekende / at det
vaar en stor Barmhertigheds Gierning /
at lade Fremmede ærligen bestede til Jorde.
De Rige saacr altid dennem / som bekaaster
deris Begravfuelle / Men de fattige vil saa
hielp til Jorde. Saa vilde Phariseerne
haffue denne Roes hos Folket / at huer
gang der Folket næffnet *Hakeldama*, da
skulde

skulde de sig-
at de haffue
Guds Naad
Hos Gud
gang nogt
Hakeldama, da
Jesu deris
Iuda, oc affst
Pilate til Dede
Pharise her m
dige Blod der
bleffue vdgifue
kundgiort til
geliscens Ord
denne Dag.

5. Da
sagt er ved
lig denne Pott
disligeste Phar
uiste seer leng
Pendinge oc
at bekæmpe
u Rieb oc Sa
Mund ved Pr

skulde de sige aff Presiernis Guds fryetighede/
at de haffue vent den Blodig Pending til
Guds Ratts cere oe deris Ratts gode.

Hos Gud vaar denne Marsag/at huer
gang noget Menniste hørde dette Ratten
Hakeldama, da skulde det ihukomme / at
Jesus / deris Frelser / bleff wskyldig sold aff
Juda, oe wskyldig demt aff Phariseerne oe
Pilato til Døde / som Judas self vant / oe
Presterne her met / at de kalde samme Pen-
dinge Blod Pendinge / oe Ageren / som de
bleffue vdgiffuen for / Blodager / De det skal
kundgioris til Verdens Ende / som Euangs-
gelistens Ord giffue tilkende / indtil paa
denne Dag.

5. Da er det suldkommet / som
sagt er ved Propheten / etc. Sandes-
lig denne Pottemager / som selger sin Ager /
distigeste Phariseerne / som sigbe den / haff-
ue ick seet lenger hen / end Pottemageren til
Pendinge / oe Phariseerne til deris Ondskoff
at besmycke / Men her see wi dog / at ved det
te Rigb oe Sal suldkommet det / som Guds
Mund ved Propheten Zachariam, cap. 11. 12.

haffa

Forflaring offuer Christ

haffuer talet/offuer de Fem Hundrede/To
oc Trefindetue Aar tilforn/om sit Folckis
Blaetnemmelighed / Haardnaekenhed oc
Ondskaff / imod deris Hjrde/ huilcket vil
bliffue en Aarsag til deris Odelegelse.

Lige saa opfylte Gud sin Spaadom
ved Keyser Augusti haarde Beskriffuelse til
Stat / Luc: 2. 1. som vaar skeed ved Dtte
Hundrede Aar tilforn/ ved Micheam Pro-
phete / cap: 5. 1. at Christus skulde fødte i
Bethlehem. Saa forfremmer endnu Gud
daglig sin ære/ ved de Wgudelige / enddog
at de selff land det icke forstaa. Saa er det
dog de Gudsryctigis Trøst / at alt det Gode/
som Gud haffuer spaaet om / skal dem
visselig vederfari / at der icke en Iota eller
Pricke forglemmis. Matth: 5. 18.

Her skal oc actis / at Ieremia Naffn er
her indsat aff Bogtryckerens Forseelse / oc
icke aff Euangelistens Forseelse / i den sted
her skal staa Zacharia Naffn / hos huilcken
Prophete wi læse disse Ord / som Matthæus
haffuer her indført / i saa maade / cap: 11.
12. etc. Jeg sagde til dem/ Behager det eder/
saa

saa høret fre
om i icke ville
nebe saa mget
Pendinge /
mig/ Kall dem
geren. Her end
ieg vaar vnder
Tredie Self
H E X X E
Postnageren.

Der haff
ge / som haffue
Forflaring off
ren / haffue de
som kaldte off
ger. Es: 64
wi ere Leer /
alle dine Hem
See / lige so
haand / Sa
min Haand.
Menniske / a
Gud? Siger
giord du mig

saa bærer frem saa meget som ieg gielder/
om i icke ville/ saa lader det være/ De de ves
yede saa meget som ieg gale/ Tredine Solff
Pendinge / De H x x x x sagde til
mig/ Kaste dem hen/ at de giffuis Pottemas
geren. Hey en drabelig Sum/ for huileken
ieg vaar vurderet aff dem / oc ieg tog de
Tredine Solff Pendinge / oc kaste dem i
H x x x x Hus/ at de skulde giffuis
Pottemageren.

Der haffuer været nogle Gudfryctis
ge / som haffue forlystede sig i en Aandelig
Forflaring offuer disse Ord. Pottemage
ren / haffue de sagt / at være Gud Fader/
som kaldis offte i Scrifften en Pottemas
ger. Esa: 64. 8. Du lehouah est vor Fader/
wi ere Leer/ Du est vor Pottemager/ wi ere
alle dine Henders Gierninger. Ierem: 18. 6.
See / lige som Leeret er i Pottemagerens
Haand / Saa ere i alle aff Israels Hus i
min Haand. Roman: 9. 20. Huad est du
Menniske / at du wilt bruge Katten met
Gud? Siger oc Leeret til sin Pottemager/
giorde du mig saa? Haffuer icke Pottema
geren

Forcklaring offuer Christi

geren Mact / at giøre it Kar til ære / oc it
andet til Vancere.

Ageren / som denne Pottemager sels
ger / haffue de lignet ved Guds offuerflødig
Naade / Thi at lige som Menniskens Leges
mer ligge i Jorden oc raadner / oc finde dog
ingen Smerte / Saa ligge Guds Børn
vdi Guds Faderlig Naade / oc huile sig /
Saa enddog at Verden synis / at giøre dem
offte stor Skade paa Legemens vegne / saa
er det dog lige som de icke funde den / for den
Trøst skyld / som de haffue aff Guds Naas
de / som dem er giffuen. 2. Corinth: 4. 16.
Der som vort vduortis Menniske raadner /
saa skal dog det Induortis fornyses Dag fra
Dag / Thi vor Bedrøffuelse / som er times
lig oc læt / giør off en euig oc offuer all maas
de suar Herlighed / Wi som icke see til det
Synlige / Men til det Wsynlige. Saa
haffuer David / Psalm: 103. forlyst sig / oc
huilt sig i den Faderlig Naade / som hans
nem vaar beuist / der hand siger / Min
Siæl loff H E X X E N / oc huad som er
i mig / hans hellige Naamn. Min Siæl loff
H E X

pin
H E X X E
som hand haff
lader dig alle di
ne Bred. Den
derffuelsen / den
oc Barmhertig
Mund glad / oc m
Dm. H E X X
naadig / taalmod
Dand skal icke all
vred cindelig.
effter vore Syn
vore Wylgierni
Dimmelen er o
Naade bliffue n
nem freyete. E
Wefien / lade
vare fra off. I
sig offuer B
H E X X sig off
Presien / i
Barmhertigh
Guds Son / se
22. 23. effter M

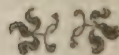
H E R R E N / oc forglem icke det Gode /
 som hand haffuer giort dig. Den som fors-
 lader dig alle dine Synder / oc læger alle dis-
 ne Breck. Den som frelser dit Liff fra Fors-
 dærffuelsen / den som kroner dig med Naade
 oc Barmhiertighed. Den som gior din
 Mund glad / oc du bliffuer vng igen som en
 Drn. **H E R R E N** er barmhiertig oc
 naadig / taalmodig oc meget misfundelig.
 Hand skal icke altid trætte / oc en heller være
 vred euindelig. Hand handler icke med off-
 efter vore Synder / oc betaler off icke efter
 vore Misgierninger. Thi saa høyt som
 Himmelen er offuer Jorden / lader hand
 Naade bliffue mectig / offuer dem / som han-
 nem frygte. Saa langt som Osten er fra
 Vesten / lader hand vore Offuertrædelse
 være fra off. Lige som en Fader forbarmer
 sig offuer Børn / saa forbarmer **H E R R E N**
 sig offuer dem / som hannem frygte.
 Presten / der fipber denne Ager / Guds
 Barmhiertighed / haffue de sagt / at være
 Guds Søn / som er en euig Prest / *Exod:*
28. 35. efter Melchisedeks Stick / Psalm: 110.
 som

Sorfloring offuer Christ

som er saluet miet Glædens Olie / *Psalm: 45. 8.* oc den hellig Aand. *Esa: 61. 1.*

Denne Prest haaffuer vdlagt for denne
Ager / Blod Pendinge oc Værd / som er
hans eget hellige Blod / *1. Pet: 1. 19.* huikeket
Faderen bekende / *Matth: 3. 17.* at være sig
en Jyllyst oc fuld Værd i alle Maade.

Pillegimine / som der skulle haaffue Be-
graffuelse oc Lod i Guds Barmhertighed /
haaffue de sagt / at være alle dennem / som ere
Fremmede fra denne Verden / saa at ends
dog de ere i Verden / saa ere de alligeuel icke
off Verden / *Iohan: 17. 14.* lige som Chris-
tus oc hans Disciple / oc icke vaare off Ver-
den / De som bekende sig / her ingen bliff-
uende Bolig at haaffue / *Ebre: 13. 4.* eller
Borgeskaff / *Philip: 3. 20.* eller Glæde / *Ioh-
han: 16. 26.* Men baade deris Bolig / *Phi-
lip: 3. 21.* oc deris Liggendesce / *Esa: 53. 6.*
Matth: 6. 20. ja deris rette oc sande
Liff / *Coloss: 3. 3.* at være
i Himmelen.

Den fierde part aff vor HERRIS JESU CHRISTI Pinis oc Døds Historie.

Den Sextende Pre- diken.

Iohan. 18. 28. etc. Men
(Joderne) ginge ick i
Domhuset / paa det de
skulle ick bliffue wreene / Men mgat-
te æde Paaske. Dagick Pilatus vd
til dem / oc sagde / Huad Klage-
maal fore i inod dette Menniske
De suarede / oc sagde til hannem /
Vaare denne ick en Misdedere / da
haffde wi ick antuordet dig han-
nem.

Forflaring offuer Christi

hem. Da sagde Pilatus til dem /
 Saa tage i hannem hen / oc dem-
 mer hannem effter eders Lov. Da
 sagde Jøderne til hannem / Vi taa-
 re ingen dræbe. Paa det at JEsu
 Ord skulde fuldkommis / som hand
 sagde / der hand gaff tilkende / huil-
 cken Død hand skulde dø. *Marc. 15.*
 3. De ypperste Presler oc de Eldste
 begynte at flage hart paa hannem /
Luc. 23. 2. oc sagde / Denne finde
 vi / at hand affuender Folket / oc
 forbiuder / at giffue Kænsere Skat /
 oc siger / hand er Christus / en Kon-
 ge. *Iohan. 18. 23. etc.* Da gick Pila-
 tus ind igen i Dombuset / oc kallede
 JEsu / oc sagde til hannem / Est
 du Jøde Konge? JEsus suarede /
Matth. 27. 11. staendis for han-
 nem /

men / Iohan.
 aff dig self.
 dig det om
 Er ieg en Je-
 ypperste Pres-
 Huad hafue
 suarede / Mit
 Verden / Vaar
 Verden / min
 derfor / at ieg
 Jøderne. Mi
 der aff. Da
 nem / Saa
 oc JEsus
 ig er en Kon-
 kminen i D
 Sandhed /
 hed / hand he-
 siger til hane

nem/ Iohan. 18. 34. etc. Taler du det
 aff dig selff / eller hassue andre sagt
 dig det om mig? Pilatus suarede/
 Er ieg en Jøde? Dit Folk oc de
 ypperste Prestier antuordede dig mig/
 Huad hassuer du giort? Iesus
 suarede/ Mit Rige er icke aff denne
 Verden/ Baaremit Rige aff denne
 Verden / mine Tienere skulde stride
 derfor / at ieg icke skulde antuordis
 Joderne. Men nu er mit Rige icke
 der aff. Da sagde Pilatus til han-
 nem / Saa est du alligeuel en Kon-
 ge? Iesus suarede/ Du siger det/
 Jeg er en Konge/ Jeg er der til fod oc
 kommen i Verden/ at ieg skal vidne
 Sandhed / Huo som er aff Sand-
 hed/ hand horer min Rost. Pilatus
 siger til hannem/huad er Sandhed?

Ed ij Den

Forflaring offuer Christ

Den Tredie Part aff vor Hærris Jesu Christi hellige Pinis oc Døds Historie/ haffue wi aff Guds Naade her til hørt/ som indeholder / huad der bleff sagt oc giort i det Geistlige Raad paa Bispegaarden. Følger nu den Fierde Part / som indeholder / huad som sagt oc giort er for det Verdslig Raad i Christi Sag.

Denne oplæste Text befatter den Første Rættgang for det Verdslige Raad/ hues Indhold er denne / De ypperste Prestier oc de Eløste iblant Jøderne klage haarsdelig paa Jesum / Men *Pilatus*, som en flittig Offrighed/ forhører met god Beskeed begge Parter / Først Prestierne/ som klagede/ De siden Jesum / som bleff anklaget.

Tuende Samtale befatter denne Text. Først / de ypperste Presters Samtale met *Pilato*, vden Raadhuset. Dernæst / *Pilati* oc Jesu Samtale/ som skeer i Domhuset.

Den Første.

Den Første Samtale/ Presternis met *Pilato*, forgiffuer oss / 1. Stæden / huor de
tale

pt
tale met huer
vortis Rætt
gen / som de
De huad Ma
1. Jøder
set. Diffe fron
her til haffue
sum / De som h
fordem haanen
fært ham em her
hammen Raara
vare alt for ho
Raadhuse/ so
Dommeren /
Var / som den
te den nem. e
Dellighed / se
Bud / Matth
dant. Matt
Paa i
wrene / H
Diffe Dred gi
for huorfor de

tale met huer andre. 2. Phariseernis vds
uortis Ketsærdighed/ Hoffmodighed oc Eo-
gen / som de giffue *Pilato* Dommeren for/
De huad *Pilatus* suarer til huert igen.

1. Jøderne ginge icke i Domhu-
set. Disse fromme Geistlige Herrer/ som
her til haffue leved *Judam*, at forraade *Jes-*
sum / De som haffue/ efter falske Bidne/
fordømt hannem til Døde / De nu haffue
ført hannem hen til *Pilatum*, at de kunde saa
hannem Kaarsæst/ De samme lade sig her
være alt for hellige til / at de vilde gaa paa
Kaadhuset/ som Dommeren sad/ Lige som
Dommeren / eller Domhuset / eller oe det
Vær / som der blæste/ kunde haffue besmit-
tet dennem. Saa see wi atter her Verdens
Hellighed / som er induortis stinckende for
Gud / *Matth: 23. 27.* oc aff hannem fors-
dømt. *Matth: 5. 20.*

Paa det de skulde icke bliffue
wreene / Men maatte æde Paaske.
I disse Ord giffue de deris Vndstyldning
for/ huorfor de icke vilde gaa ind paa Dom-
huset/

D d iij

huset/

Forklaring offuer Christel

kuset / som den Hedning *Pilatus* sad / som
 vaar denne / Israels Folk / Joderne / haff-
 de Gud ved atskillige Ceremonier oc Skick
 skild fra Hedninge / som ingen Forstael
 gjorde sig / enten paa Dage / eller Maad / el-
 ler anden Skick / som Guds Folk effter
Mosis Low / *Numer: 19. 16. Leuit: 11. 4.*
 strengelig holt / De Guds Low haffde oc bes-
 falet / at de skulde ingen Samquem haffue
 med Hedninge / Men langt heller / at de
 skulde gaa vd fra dennem / Som der staar
*Leuit: 26. 12. Distligeste liuder Lowen / Nu-
 mer: 9. 6. etc. at ingen / som vaar wreen /
 maatte æde aff Paaskelammet. Denne
 Undskyldning er stor nock for Verden /
 Men for Gud er den bemengelt med Dren-
 sket / Thi de ere ganske wreen for
 Gud / Deris Hender ere wreen oc Blodis-
 ge / Esa: 59. 3. De deris Jodder løber til / at
 vdgjæde wsskyldigt Blod. Esa: 59. 7.*

Her indfalder it Spørsmaal aff denne
 deris Undskyldning. Hui sige de / at de
 ville nu Fredagen til Aften æde Paaske-
 lammet? Iade de icke Paaskelammet / der
 Jesus

pa
 Jesus aad d
 Torsdagen
 Evangelist
 14. 12. Luc. 22
 Her skulle
 Paaskelammet
 Gud dem i
 haffte / som va
 April Maaned
 Paasund / giorde
 sit Edebrøds
 ind paa den Jer
 Torsdagen / se
 met / Saa forh
 æde / til Freda
 hellig i sig haff
 nget hos Jes
 giorde de / at d
 dagen oc Saba
 skulle faa mang
 andre.

Her see wi
 it Guds Low
 Maaned / Dag

Jesus aad det met sine Disciple / som vaar
Torsdagen om Aftenen? Som de Tre
Euangelister vidne / *Matth: 26. 17. Marc:
14. 12. Luc: 22. 7. etc.*

Her skulle vi acte / at Jøderne ick aade
Paaskelammet paa den Dag oc Tid / som
Gud dennem i Eowen / *Exod: 12. 6.* befale
haffte / som vaar den Tiortende Dag i
Aprilis Maanet / Men de aff deris egen
Paasund / gjorde det saa / at naar den Firs-
te Epødebrods Dag / som vaar hellig / fald
ind paa den Femte Dag i Ngen / som er
Torsdagen / som de skulde æde Paaskelam-
met / Saa forholst de met Paaskelammet at
æde / til Fredagen om Aftenen / som vaar
hellig i sig self / Thi samme Aften vaar
regnet hos Jøderne til Sabbaten / De det
giorde de / at de ick skulde holde baade Fre-
dagen oc Sabbaten hellig / Saa at de ick
skulle faa mange hellige Dage effter huer
andre.

Her see vi nu / at Christus haffuer eff-
ter Guds Low / *Exod: 12.* paa den reite
Maanet / Dag / Stund / *Deuter: 16. 5.* oc
Dd iij Stæds

Forclaring offuer Christe

Etæd / ædet Paaskelammet met sine Disci-
ple / Saa at hand hæffuer / som hand sagde
til S. Hans Baptift / oplyt all Retsærs
dighed / Matth: 3. 15. Saa at icke nogen
lota er bleffuen forgæt i noget Stræte /
De i saa maade hæffuer giort off Ende paa
Mosis Ceremonier, Matth: 11. 13. oc ladet off
seet Legemet til samme Slick oc Ceremo-
nier, Coloss: 2. 17. Saa at wi ere nu icke læn-
ger bunden til dennem i nogen maade / at
holde vor Paaske. Huorfor de hellige Ap-
ostle hæffue oc strax effter Christi Opstaa-
delse / vent Paaske Høytid fra Jødernis
Sabbat / som vaar Løuerdagen hen til
Søndag / paa huiltken Dag Christus op-
stod fra de Døde.

Dernæst see wi / at Jøderne hæffue
skendelig mere ættet deris egen Paasund oc
Menniskelig Diet / end de hæffue ættet
Guds hellige Low / som oc Christus siger /
Marc: 7. 13. Ræt smuct hæffue i nedlagt
Guds Bud / paa det i kunde holde eders
Paaleggelse. De forbandede Christum / oc
sagde / at hand brød Hæxxens Sab-
bat /

pin
bat / For hand
paa Sabbaten
Disciple pluckte
om Sabbaten
hialp den om S
Sung hos den i
han: 5. 10. etc.
bats Giamnacr
ingen Samu
Guds Low / Ex
met / naar dem

Da gic
sagde til dem
re i imod det
uer Pilatus her
impel / i det ha
off Keyseren o
være for god t
dige Menniske
at saa ind paa
Dommere oc
re / At de oc
me / icke ætte

bat / For hand gaff den blinde sine Eyen
paa Sabbaten / *Iohan: 9. 16.* For hans
Disciple plucked A / oc aade for Hunger
om Sabbaten / *Matth: 12. 2.* For hand
hialp den om Sabbaten / som hafte ligget
Siug hos dem i Otte oc Tredue Aar / *Iohan: 5. 10. etc.* Huileket vaare rætte Sabs
bats Gierninger. Men de gior dem selff
ingen Samuittighed der paa / at de imod
Guds Low / *Exod: 12. 6.* æde Paaskelam
met / naar dem synis gaar.

Da gief *Pilatus* vd til dem / oc
sagde til dem / Huad Klagemaal se
re i imod dette Menniske? Forst giff
uer *Pilatus* her tilkende / u Ndmgheds Ex
empel / i det hand / som er en betroet Mand
aff Keyseren offuer Jøderne / lader sig icke
være for god til / at gaa vd til disse hoffærs
dige Mennisker / som holt sig for helliae til /
at gaa ind paa hans Dombus. Huor aff
Dommere oc Offrigheid haffue her at læ
re / At de oc / naar hine store Hanser kom
me / icke acte deris hoffærdige Noder oc
D d v bras

Fortælling offuer Christ

brassende Did/ Men at de langt heller lære
aff denne Hedning Pilato, at tage flittig vas
re paa deris Embede/ oc gaa baade vd oc
ind til de Store/ paa det at den Fattige oc
Reisfærdige maa nyde sin Ræ.

Dernæst beuise hand sig en mild oc
reisfærdig Mand/ Thi hand icke bander oc
offuersuser Jesum/ eller kaster hannem i
Stock oc Jern/ for de store Herrer haffuer
flaget paa hannem/ Men hand gaar vd til
Jyderne/ oc vil vide/ om de vide noaen
Loffuer/ Røffuer/ eller andet Skælfhed
met Christo/ effterdi de haffue ført hannem
en bunden Mand for Rættten.

2. Desuarede/ oc sagde til han
nem/ vaare denne icke en Mis dede
re/ da haffde wi icke antuordet dig
hannem. Huor meget Phariseerne haff
ue holt aff deris Visdom oc Myndighed/
hand vel aff dette deris Suar sees/ Som de
vilde sige/ wi ere Mosi Disciple/ Johan: 9.
28 reisfærdige Mend/ wi haffue offuerhøre
hannem/ oc dømt hannem skuldig/ baade
til

pt
al Vand oc D
uer du icke behof
haffuer gjort.
Reebrede/ som
uid Psalm: 73. 6.
haffuer sig op/ for
tale/ det skal vare to
Himmelen/ oc hua
paa Jorden.

Pilatus sig
ger i hannem h
nem effter edere
skalder Guds Lo
fal dommis til L
hre oc offueruun
somme Mand
offorsuare Christ
mer oc vor Low it
forhører hannem
aff vramindis L
dem forskærfte a
traadige Død/ Sa
ten saide met Sk

til Vand oc Døds Straff / Derfor haffuer du icke behoff / at spørre adt / huad hand haffuer giort. Disse Phariseer oc deris Metbrødre / som endnu leffue / haffuer Dauid Psalm: 73. 6. talet om / Deris Person haffuer sig op / som en seed Bug / Huad de tale / det skal være talet / som det kom ned aff Himmelen / oc huad de siige / det maa gielde paa Jorden.

Pilatus siger til dem / Eaa tager i hannem hen / oc dømmen hannem effter eders Lov. Sandelig / dette besaler Guds Lov / Exod: 23. 7. at ingen skal dømmis til Døde / før hand er offuerhørt oc offueruunden i Lowen / Som den fromme Mand Nicodemus oc indfører / til at forsuare Christum / Iohan: 7. 51. Dømmer oc vor Lov it Menniske / sørend mand forhører hannem / huad hand gior? Her aff paamindis Dommere / at de icke lade dem forstræcke aff store / hoffmodige oc traadzige Ord / Sirac: 7. 6. oc lade saa Ræsten falde met Skamme / Thi aldrig er nogen

Forflaring effuer Christi

gen Tyran saa stor oc sterck / at Gudfryes-
lige Dommeris Forsuar er io sterke / som
er den leffuende Gud / som sider self i
Dom oc Ræt met dem / 2. Paral: 19. 6. Saa
haffuer mand icke at fryete for den / som
saa sla Legemet ihel / Men for den / som
saa kaste Siæl oc Legemet i Hellsfuede.
Matth: 10. 28.

Jøderne sagde til hannem / Wi
taare ingen dræbe. Det er vist / at de
Romere haffue effterladet Jøderne / som
Iosephus lib: 6. cap: 11. (de bel: iud:) vidner/
der Landet bleff skifte iblant de Romeris
Lffrighed / Dom oc Rættergang / ja end
vesaa / at straffe huo der gjorde imod Mosis
Lowe / som vaar at Hudsirnge / effter Los-
wen / Deuter: 25. 3. som der staar Exempel
Actor: 5. 40. 2. Corinth: 11. 24. Disligeste
at siene Guds Bespaattere / effter Lowen/
Leuit: 24. 14. etc. Under huileket skien de oc
siende den hellige Stephanum / Actor: 7. 59.
De derfor sagde oc Pilatus / at de skulde tage
Jesum hen / oc dømme hannem effter deris

Reli-

pin
religions Low
samme Lowe.
re ingen dræbe.
saadan Open
Raarskeje Je
ge / Kære Herre
wi haffuerel Al
dræbe hannem /
i wren / for end J
alle befende for re
ders Dom oc W
stæte acrede ict
Lffrighed nog
liagende oc sed
at deris Si
Saa lære sig h
ighed / at de te
fi Folek / som d
Dernæst i
lue / fordissaa / d
de effter Christ
Mirakel / Ioha
jerne haffde be
den Pilan bijs
et fremgang.

Religions Lowe / oc straffe hannem effter
samme Lowe. Men her sig de / at de laa-
re ingen dræbe. Først / at de fand saa met
saadan Dyenskalckeri locke *Pilatum* til / at
Kaarsfeste *Jesus* / Eige som de vilde sig-
ge / Kiere Herre / wi fattige Mænd / end dog
wi haffue vel Aarsag / effter vore Lowe at
dræbe hannem / Saa ville wi dog intet her
i giøre / førend I / gunstige Herre / som wi
alle bekende for vore rætte Offrighed / siger
eders Dom oc Mening her til. De Dyens-
kalcke aetede ick / at giøre den Christen
Offrighed nogen ære her met / Men disse
smigrende oc søde Ord giffue de *Pilato*, paa
det at deris Skalkhed fand gaa for sig.
Saa lære sig her alle Christne Offueroff-
righed / at de tage sig vare for saadane fals-
ke Folck / som disse Phariseer affmaler.

Dernæst ydmyger de sig saa vnder *Pi-
lato*, fordissaa / de vel viste / at Almuen henge
de effter Christum / for hans Predicken oc
Mirackel / *Iohan. 11. 48.* At der som Pharis-
seerne haffde begynt noget imod Christum /
vden *Pilati* bistand / da haffde det ick sans-
get fremgang.

Fortælling ossuer Christt

Her hoo hæffde Phariseerne saadan en
Mening / at der som Pilatus vilde tage sig
denne Sag til / oc lade Christum Kaarpe-
ste / saa kunde de være vndskyldede / om der
kom noget ont effter / oc sige / den Romers-
ke Øffrighed hæffuer dette gjort / huilcken
Mact wi torde icke imodfige.

Saadane Ugudelige Mennisker sø-
der Verden / huilcke der mener / at kand de
saa en liden Skiul oc Paaskud / saa skam-
me de sig slet intet for Gud / at bedrissue alt
Øndskab / Men tenck dog / at det er lige me-
get for Gud / huad heller du selff / eller ved
en anden gibr / det som Synd er / Thi
Scrifften siger / at David slo selff Vriam
ihiel / 2. Samuel: 12. 9. huilcken hand for-
screff. Tenck oc dette at være en aff Sas-
tans Gierninger / at du gibr ont ved en an-
den / Thi Sathan hæffuer først saa fanget
dig / som er Hoffuet til det Ønde. Dernæst
hæffuer hand fanget den anden ved dig /
som du opuecker med dig til det Ønde / Saa
syndede Saul dubbelt / der hand besalede
Doeg / at sla Presterne ihiel / 1. Samu: 22. 18.

Thi

ph
Thi hand gio
met sig / Saa
bdt / at de gien
Blod med dinner
Den Jærde
seernis yongz
Iohannes met disse
at Jesu Ord skulde
sage / Iohan: 12. 3
hand gaff tilkende
de. Disse Ord
a wi icke mene /
an hæffuer dross
Kodig Dom / e
men Ødreming
dne Phariseern
mel sage aff en
dLing / som der
adherne / Prophe
inde / at være sa
saldis / at det de
mfuldkommet / ei
sen spaaet er / Je
fulpaact / at sku

Thi hand gjorde Doeg en Manddraber
met sig / Saa synder her Phariseerne dub-
belt / at de giorde *Pilatum* skyldig i Christi
Blod met dennem.

Den Fierde Aarsag til denne Phari-
seernis Ydmyghed / haffuer Euangelisten
Iohannes met disse Ord optegnet / Paa det
at *Iesu* Ord skulde fuldkommis / som hand
sage / (*Iohan: 12. 32. Matth: 20. 18.*) Der
hand gaff tilkende / huilcken Død hand skul-
de dø. Disse Ord bør oss ret at forstaa / saa
at wi icke mene / at denne Christi Spaa-
dom haffuer drossuet dem til denne stemme
Blodig Dødm / eller at den haffuer haffet
nogen Ydretning eller noget Tilfællis met
denne Phariseernis Sierning. Det er mes-
get vel sagt aff en aff de gamle Forfædre / at
de Ting / som der er spaaet om / aff Patri-
archerne / Propheterne oc Christo / huilcke
wi vide / at være sandrue i deris Spaaedom /
saaledis / at det de haffue spaaet om / er en-
ten fuldkommet / eller skal fuldkommis / lige
som spaaet er / Icke ere skede / fordi at det er
saa spaaet / at skulle ske / Men fordi at de
skulle

affuer Christi

Phariseerne saadan en
en *Pilatus* vilde uag sig
lade Christum ligge
at omhyldede / i det
ter / at lige / den Dø-
men dette giorde / huil-
mesige.

gadelige Mennisket
te der mener / at kan
et Paasid / saa staa
ter End / at det staa
net dog / at det ligge
te heller du self / eller
det sem Spønde /
at David slo self i
22. 3. huilcken han
deue at være en aff
/ at du giorde om ved
en haffuer sedt / som
der til det Ende / Dø-
mer den anden ved dig
net dig til det Ende / En-
dødet / at sand befalt
22. 3. *Samu: 22. 3.*

215

Forflaring offuer Christ

Skulle ske / derfor er der spaaet om den nem.
Saa befende de hellige Apostole / Acto: 4.
27. etc. at Herodes, Pontius Pilatus, met Heds-
ningene oc Israels Folk / haaffuer suldkoms
met met Christo / alle det som Guds Haand
oc Raad haaffde for beeenct / at skulle ske.

Disse Ord skal simpel oc Leeg Folk lega-
ge vnd paa ret at forstaa / at de gibre god
Eftersigelse imellem Guds Gierning / som
er vor Igenlesning / oc imellem Iuda, som
er Forræderi / oc Caiapha, met det gantse
Folckis Gierning / som er Vgudelighed /
oc en Blodig Manddrab / Disligeste Pilati
Blodig Doin / til huileken hand haaffuer las-
det sig driffue imod sin Samvittighed / for
Jødernes Vensskaps skyld / I huileket alts-
ammen Gud Allmechtigste huereken vaar
Hoffuet eller Aarsag / enten i sin egen Pers-
son / eller ved Middel i nogen maade / Men
deris eagen Oneskaff oc Manart dross dem
nem til denne Vgudelighed / Huileken des-
ris Oneskaff Gud Allmechtigste / aff sin
vrandtsagelig Visdom / haaffuer saa / imod
deris Forstand / henuendi / at hand haaffuer
ad

adspurt sin a-
baarne Son.
Menniskelig
deris Vgudelig
som hand paala-
for deris Offuer-
Doden / Genes-
sin Sone Pine /
hos sig self i sin
alle dem / som
paa / Som vil
juse forligelsen
Spnd / Saa at
men / (samme
Ratt / at vorde
Eige saa re-
thalbeers oc
haffns ere
im Lon / som
Moduillighed /
imod sin hellige.

Denne
under Folck

adspurt sin ære der ved / oc ladet sin ens-
baarne Søn / Christum / som vaar det
Menniskelig Røns Forloffuer / lide vnder
deris Ugudelighed / oc betale sin Fader det /
som hand paalagde det Menniskelig Røn
for deris Offuertrædelsis skyld / som vaar
Døden / *Genes: 2. 17.* oc i saa maade ved
sin Søns Pine / gjorde en euig Forligelse
hos sig self i sin Søn / *2. Corinth: 5. 19.* for
alle dem / som Sønner anammer / oc troer
paa / Som wi læse *1. Iohan: 2. 2.* at Chris-
tus er Forligelsen for den gantse Verdens
Synd / Saa at alle de / som tro paa Søn-
nen / (samme Forligelse) skulle haffue
Raet / at vorde Guds Børn. *Iohan: 1. 12.*

Lige saa vende oc Gud de Assyriers /
Chaldeers oc Rømeris Ugudelighed til
sit Ratts ære / i det de betalede Jøderne
den Løn / som de haffde fortient med deris
Moduillighed / som de haffde benijt Gud /
imod sin hellige Lov. *Luc: 19. 43. etc.*

Denne finde wi / at hand aff-
uender Soleket / oc forbiuder / at
Ee giff-

Forflaring offuer Christi

giffue Kexseren Skat / oc siger / hand
er Christus / en Konge. Effterdi at
Pilatus vilde nu / som Guds Low befaler /
Exod: 23. 7. ingenlunde ihuelsta den Rets
ferdig / Men endelig vide / huad Ont hand
haffde giort / før hand vilde saintpæke noget
met Jøderne / Saa lime de paa Christum /
oc sige / hand forbiuder / at giffue Kexse-
ren Skat / oc siger sig at være en Konge /
Oc effterdi hand er imod Kexseren / saa
ber hand at straffis aff Kexserens betrode
Mand.

At dette vaar aabenbarlig Løgn / at
hand skulde forbiude / at giffue Kexseren
Skat / kand wi her aff see / Matth: 17. 27.
Gaff hand Skat baade for sig oc S. Pe-
der. Matth: 22. 21. Befaler hand / at giff-
ue Gud / det Gud tilhører / oc Kexseren / det
Kexseren hører til.

At hand skulde haffue begæret nogen
Verdslig Kongis ære / kand oc vel her aff
see / at hand icke gjorde / Iohan: 6. 15. Der
det mangfoldige Folk / som hand haffde
spiset

spiset met de
giort hannen
dennem. Ja
meget Verdslig
den Quinde /
aabenbarlig
nem i Kirken.
giste Verdslige
som land være /
der skulde skifte
Luc: 12. 14.

At denne
Løgn / at vor
som skulde paa
hand findis oc h
en robesmitter
Kiortel / Esa: 6
hys Kiortel /
Matth: 22. 12.
Maade.

Derpåst
Løgnen aff Beg
haffuer icke stam
skiff / for vore før

spiset met de Fem Byg Brød / vilde haffue
giort hannem til Konge / vigede hand fra
dennem. Ja hand vilde end icke tage sig saa
meget Verdslig til / at hand vilde dømmie
den Quinde / som Jøderne haffde græbet i
aaftenbarlig Noer / oc haffde ført for hans
nem i Kircken. *Iohan: 8. 11.* Ja icke det rins
geste Verdslige Embede vil hand vdrette/
som kand være / at befale / at den ene Bro
der skulde skiffte Arffue met den anden.

Luc: 12. 14.

Aff denne Løgn tage wi Først denne
Erst / at vor Forloffuer *CHRISTVS*,
som skulde paa vore vegne være wbesmittet/
hand findis oc her / imod Jødernis Løgn/
en wbesmittet Mand / Saa hans retfærdig
Kiortel / *Esa: 61. 10.* som er den sande Bryls
lups Kiortel / som wi skal klæde oss met/
Matth: 22. 12. er endnu wbesmittet i alle
Maade.

Dernæst see wi / at Satan / som er en
Løgner aff Begyndelsen / *Iohan: 8. 44.* oc
haffuer icke skammet sig / at liue paa Gud
self / for vore første Forældre / *Gene: 3. 4. etc.*

E e ij

hand

Forflaring offuer Christe

hand haffuer icle siden ladet aff / at bruge
sin Løgn ved sine Lemmer oc Tienere / Ja
end oc paa de Stæder / som Gud Allmeeting-
ste selff haffuer loffuet / at ville lade sig fin-
de / som er hos Christne oc Gudfryetige
Dommere oc Offrigghed / oc derfor kalder
dennem Guder / *Psalms: 82. 1.* for hand vil
selff sidde i Raad met dem. *2. Paral: 19. 6.*
Daniel: 2. 47.

Tencker eder om / i som fører Løgn
for Christen Offrigghed / I staar icle allenis-
te for Mennisken oc liwer / Men for Gud
selff / som kand vel see eders Løgn / oc kens-
der / at i ere Satans Tienere / Thi Guds
Grunduol ligger fast / oc haffuer denne Bes-
segling / Gud kender sine. *2. Timoth: 2. 19.*

Maatte her nogen sige / Hui vilde icle
disse Pharisæer klage paa Christum for Pila-
to, at hand haffde bekend sig at være Guds
Søn? Det gjorde de aff deris Verdslig
Snedighed / for de viste vel / at *Pilatus*, saa
vel som andre Hedninge / actet en saare
ringe ting om Jødernis Religion, oc huad
deris Religions Sager vaare anlangende /
Der

der beuarede
righed sig
Gallion, Al
met Jøderne

Daer h
stede i Dom
Ephraim / h
sum / 1. Om
2. Huad Chri
effterdi de kla
Christus er al
hand er icle
De huad Ch
Tre Synder.

Da gic
huset / oc ka
ser sig en meg
ling / Thi ha
ne / oc met sa
maatte endelig
for de haffde

der bettarede Hedninge oc Verdslig Off-
righed sig slet intet med / Som wi læse om
Gallion, Actor: 18. 15. der intet vilde haffue
med *Jødernis Religions* Sager at skaffe.

Den Anden.

Det er *Pilati* oc *Christi Sameale* / som
skede i Dombuset / oc indeholder Trende
Spørsmaal / huilede *Pilatus* gjorde til *Chris-
tum* / 1. Om *Christus* er Jøde Konge.
2. Huad *Christus* haffuer gjort Jøderne /
effterdi de klage paa hannem. 3. Om
Christus er alligenel en Konge / enddog
hand er ick Jødernis Verdslig Konge.
De huad *Christus* svarer til huer aff disse
Tre Stycker.

Da gie *Pilatus* igen ind i Dom-
huset / oc fallede *Æsum*. *Pilatus* bewis-
ser sig en meget sluttig Mand i sin Bestil-
ling / Thi hand haffuer nu hørt Anflager-
ne / oc med saadan Vindskibelighed / at de
maatte endelig sige hannem Aarsag / huor-
for de haffde bundet *Æsum* / Nu gaar
Ee iij hand

Fortælling offuer Christe

hand ind til Jæsum / som de anklagede / oc
vil høre / huad hand vil sige om deris Klag
gemaal. Sandelig / haffde denne Hedning
Pilatus Tusinde gang læst den viffe *Salomo-
nis* Underuisning oc Raad til Christne
Dommere / da kunde hand icke haffue beviist
sig mere Retfærdig / end hand her giør.
Saa siger *Salomon*, *Sapient: 6. 1. etc.* Vrets
færdighed ødelegger alle Land / oc it ont Læff
net kuldaster de Veldigis Stool. Saa hø
rer nu i Konger / oc mereker / Lærer i Doms
mere paa Jorden. Læger til Døden / i som
regære offuer mange / i som ophøye eder
offuer Folkene / Thi eder er Øffrigheden
giffuen aff *Hæren* / oc Mægt aff
den Hønest. Huilcken som skal spørre / huor
ledis i handle / oc randsage huad i sticke.
De hand skal komme gruselig offuer dem /
med en skarp Dom / som anseer Personer /
oc giøre icke røt / Thi Øffuerherrer oc de
Veldige skal straffis Veldelige.

1. Est du Jøde Konge. Marsa
ge haffde Jøderne giffuet *Pilato* til dette
Spørsmål / i det de sagde / at hand forbød /
at

at affue Keph
re en Konge.
Christus er Jø
Her haffue
derne haffue saa
sum Jøde Kong
Saa skild / at h
ter nogen Konge
mi tilforn bevi
en Konge aff Jø
pheter haffde of
Mestam en Ko
Konge kommer
per. *Psalm: 2. 6.*
mit hellige Bier
her effter tiene
Dauid deris K
de dennem. *Am*
Østerlande /
me Konge i Joh
Mestam Vrae
Palmesøndag r
nder ind i Jeru
Konge / som for

at giffue Keyseren Skat/ oc sagde sig at vær
re en Konge. Saa spører derfor *Pilatus*, om
Christus er Jødernes forloffuede Konge.

Her haffue wi at actie/ Huorledis Jø-
derne haffue faaet Aarsag til at kalde Chris-
tum Jøde Konge / Sandelig icke for den
Sags Skyld / at hand begærede eller siød effe-
ter nogen Kongelig ære paa Jorden / som
wi tilforn bevisste / Men derfor kaldis hand
en Konge aff Jøderne / fordi de hellige Pro-
pheten haffde offte kaldet den forloffuede
Messias en Konge / *Zach: 9. 9.* See / din
Konge kommer / en Rejsfærdig oc en Hjel-
per. *Psal: 2. 6.* Jeg vil sætte min Konge paa
mit hellige Bierg Zion. *Ier: 30. 9.* De skulle
her efter tiene H E X X E N deris Gud / oc
Dauid deris Konge / huilken ieg vil opue-
ste dennem. *Matth: 2. 2.* sige oc de Vise aff
Osterlande / Huor er den nyfødde Jøders
nis Konge? *Johan: 1. 50.* kalder oc *Nathanaël*
Messias Israels Konge. *Luc: 19. 38.* paa
Palinesøndag raaber Almuen / der Jhesus
rider ind i Jerusalem / Velsignet være den
Konge / som kommer i H E X X I E N S Naffn.

E e i n j

Jesús

Forklaring offuer Christt

Jesus suarede / Taler du det
aff dig selff / eller hassue andre sagt
dig det om mig? Christus giffuer ic
Spørsmaal for it andet / oc holder sig som
it andet Menniske / der viste icke Folckens
Tale oc Mening / enddog hand er den / som
tilforn sagde Phariseerne / huad Oni de
tenckte i deris Hierter. *Matth: 9. 4.*

Dernæst spører Christus / om hand ta-
ler det aff sig selff / det er / om hand hassue
denne Mening om Christo / at hand skulde
være Konge / effterdi hand seer ingen Verds-
slig oc Kongelig Foore paa hannem / huers-
cken paa Klæder / eller noget andet / Eller
hassue Jøderne sagt det / at hand vilde være
Jøde Konge / da burde so dennem / at hass-
ue beuist det / som de hassue sagt.

Er ieg en Jøde? Dit Folck oc
de ypperste Prester hassue antuor-
det dig mig. *Pilatus* bliffuer vred oc fors-
tørnet / for Christus vilde icke strax si ge som
hand vilde / oc mener / at Christus skulde
act

act hannem a
hedning / hu
Saa siger han
være / oc atter e
oc Konge / De
Jøderne oc Pri
Folckets Forhaat
melse / som de mee
slig Konge.

2. Huad
diffe Ord befale
giffue hannem
giort noget /
Harsag aff / a
hand hassue be

Her til su
at hand so er er
der oc / at han
Verden. De
hand Tredie g

3. Saa af
Pilatus, saa vel
deane Mening

aet hannem alt for ringe / for hand vaar en
Hedning / huilecke Jøderne elcke icke gierne /
Saa siger hand derfor / sig ingen Jøde at
være / oc aetter en ringe ting om deris *Messia*
oc Konge / Oc skunder derfor Sagen paa
Jøderne oc Presterne / som daglig gjorde
Folckets Forhaabning om *Messia* Tilkom-
melse / som de meente / skulde vorde en Verds-
slig Konge.

2. Huad haffuer du giort? Mee
diffe Ord befaler *Pilatus*, at Christus skal
giffue hannem tilkende / om hand haffuer
giort noget / som Jøderne kunde haffue
Aarsag aff / at sige det om hannem / at
hand haffuer bekendt sig for nogen Konge.

Her til svarer Christus / oc neetter icke /
at hand jo er en Konge / Men hand bekens-
der oc / at hans Rige vaar icke aff denne
Verden. Oc der *Pilatus* det hørde / siger
hand Tredie gang til Christum.

3. Saa est du alligeuel en Konge?
Pilatus, saa vel som andre Hedninge / haffde
denne Mening / at der vaare flere Verden
E e v paa

Forflaring offner Christi

paa Jorden / end som en / De meente ber
for / at Christus vaar en Verdslig Konge /
dog i en anden Verden / som hand ick
kende.

Til denne Hedniske Blindhed i Pilato,
at borttage / suarer nu Christus saa klart /
at Pilatus i alle Maade fand sig aldrig vnde
skylde / at hand haffuer so hørt offt Christo
: od Besseden / hvad hand skulde oc burde
at dømme om Christo oc hans Rige / Saa
at den hellige Paulus høylig roser denne
Christi Befendelse / oc falder den en god
Befendelse. 1. Timoth: 6. 13.

Aff denne Befendelse / som Christus
gior for Pilato, der spør hannem / om hand
er en Konge / ville wi / til vor store Unders
visning / disse Fire Stycker aete / 1. At
Christus bekender sig at være en Konge.
2. Huordanne en Konge Christus er. 3.
Hvor vdi hans Rigs Regimente staar.
4. Hvos der ere sande Vorgere oc Indbygg
gere i samme Christi Rige.

1. Du siger det / Jeg er en Konge.
Mer disse Ord bekender Christus / at hand
er en

pint
en Konge /
Thi vaar hand
funde da Gude
lans / Syndens
2. 3. 2. Timoth: 2.
ellers / naar de ra
ne bestandige i sa
Teide / som Sata
1. Per: 5. 8. Verden
7. Ridd oc Blod
paa / der som den
ndstelig oc allene
huilken ingen kan
icke hialp oc redd
vide / dennem sa
Saa bekender ha
Wi vide v
haffue ick DE
Adam / oc de an
har / haffde det
Quindens Sæt
lunge / at Jacob
Quindens Sæt
Genes: 49. 10. S

er en Konge / oc trøfter oss i saa Maade /
 Thi vaar hand icke en Konge / huorledis
 kunde da Guds Børn vdtagsis aff Sas-
 tans / Syndens oc Dødens Vaand? Eph:
 2. 3. 2. Timoth: 2. 26. Huorledis skulde de
 ellers / naar de vaare end vdkommen / bliff-
 ue bestandige i saa mange farlige Krig oc
 Feide / som Satan / den skrydende Løve /
 1. Pet: 5. 8. Verdens Forargelse / Matth: 18.
 7. Ridd oc Blod / Ephes: 6. 12. fører dem
 paa / der som denne Konge / som er euig /
 vdgødelig oc allene vis / 1. Timoth: 1. 17. vden
 huilcken ingen fand giøre noget / Iohan: 15.
 5. icke hialp oc reddede dennem? At de skulle
 vide / dennem saadan en Konge at haffue /
 Saa befender hand det nu her for Pilato.

Vi vide vel / at de hellige Forsædre
 haffue icke **DETTE** saa klarlig forstaaet.
 Adam / oc de andre Patriarcher / i 2255.
 Aar / haffde dette Naffn at trøste sig med /
 Quindens Sæd / Genes: 3. 15. Til saa
 lenge / at Jacob Patriarch kaldet samme
 Quindens Sæd *Schilo*, det er / Sterck /
 Genes: 49. 10. Siden i Kong Dauids Tid
 kom

Sorflaring offuer Christi

kom denne Kongelig Titel op/ Der aff/ at
Kong Dauid singe Forjættelse/ at Messias
skulde fødis aff hans Sæd. 2. Samuel: 7.
12. 1. Paral: 22. 9. De der effter haffuer Da-
uid i sine Psalmer/ oc de andre hellige Pros-
pheter/ kaldet Messiam ved en Kongelig
Titel/ Som oc Gabriel Engel siger til Ma-
riam, at der skal icke være Ende paa hans
Kongerige. Luc: 1. 32. Ja denne Kongelig
Naffn oc Titel vaar paa det sidste kommen
saa langt/ at Hedninge/ som komme til
Jerusalem/ visse oc at spørre effter den ny-
fødde Jøde Konge. Matth: 2. 2. Saa bes-
krefst da Christus her end oc/ i sin Fornes-
dringis Tid/ at hand er en Konge.

Saa lader off der for være ved it gaat
oc frit Mod/ effterdi wi ere icke vden Kons-
ning/ Ja wi haffue saadan en Konge/ som
icke er Verdslig/ men Geistlig/ Jefe dødes-
lig oc forgengelig/ men vdpødelig oc wfor-
gengelig. 1. Timoth: 1. 17. Der skal icke være
Ende paa hans Kongerige. Luc: 1. 33.

Enddog at wi ere regnede som slæctede
Jaar/ Roman: 8. 36. oc actede for Verdens
Sløff

pin
Sløff oc Vi
Saa lader off
nennis Dpen
Lieniste Vign
struis Hender
paa HEN
hielper off. Nam.
Maatte her
oc hilde off. De
dig Menning om
hans egen Fæde
hannem sin H
Ja den eug G
nem for sin Son
alle Engle maa
oc tilbede hanne
hand er beruset
vdis for hann
hella met it Y
Spører ne
frier for hann
icke Satan self
Christi Forloff
Matth: 8. 16. etc.

Siøff oc Viudunder / 1. Corinth: 4. 13.
Saa lader off dog alligeuel / lige som Tles
nernis Dyen see paa Herrernis Hender / oc
Tieniste Pigens Dyen paa hendis Huts
struis Hender / altid haffre vore Dyen
paa H E R R E vor Gud / indtil hand
hielper off. Psalm: 123. 2.

Maatte her nogen spøre / Rand hand
oc hielper off? Denne Lancke er en wuærs
dig Mening om denne Konning / Thē
hans egen Fader David haffuer bekend
hannem sin Hærrer at være / Psalm: 110. 1.
Ja den euig Gud haffuer oc bekend hans
nem for sin Søn / Psalm: 2. 7. etc. Saa at
alle Engle maa tiene hannem / Psalm: 91. 11.
oc tilbede hannem / Psalm: 97. 7. Saa at
hand er berustet / at alle hans Fiender maa
reddis for hannem / huilcke hand truer at
ihielsta mee it Yern Rijs. Psalm: 2. 9.

Spører nogen at / om hans Fiender
fryeter for hannem / da maa den vide / at
icke Satan selff torde fare i it Guin / vderi
Christi Forloff / Matth: 8. 31. Siugdom /
Matth: 8. 16. etc. Døden selff / Iohan: 11. 44.
viger

Forflarting offuer Christi

viger aff Menniften / allene effter hans
Befalning / Saa at Vær oc Vand / oc
alle Creatur / gierne gipre hans Vilie.
Luc: 8. 25.

Haffuer oc denne vor Konning Vilie
til at hielpe/effter som hand haffuer Maet?
Hui skulde hans Vilie icke være god/ effter
di hand tilforn vdualde off til Salighed/
2. Theffal: 2. 13. Effterdi hand lader sig fins
de aff dennem/ som icke leete effter hannem/
Efa: 65. 1. Effterdi hand er den gode Hys
de / som søger effter det vildfarende Faar/
Matth: 18. 12. Effterdi hand er Israels
Beeter / som aldrig flummer eller foffuer/
Pfalme: 121. 4. Effterdi hand er den gode
Hyrde/ som sætter sit Liff til for sine Faar/
Iohann: 10. 15. Hand er den / som siger sig at
vederfariis / det som hans Vnderfaatte ve
derfariis. *Matth: 25. 40. etc. Actor: 9. 4.*

Huor kommer det da / maatte nogen
fige / at hand lader saa offte sine komme i
saadan Hiertesorrig/ nu i den/ nu i den an
den/ Saa at mand fand icke næffne nogen
ælendighed / som Guds Vørn jo offte maa
lide

ph
Hoc drage?
Christus haffi
sin Omhu for
terhaardne lide
Ehi hand er met
91. 15. Saa at
fynde sig/ end oc a
5. 3. Galat: 6. 14. 2.
Christus self befa
Ja maatte no
Vørn lide / i hua
falle vi da oc vid
ueruinde de / 1. Co
icke offuer formu
saa ved stor Bed
merig / *Actor: 14.*
ere icke at ligne
skal aabenbaris
naar de tabe det
oc sande Liff. 2
Maatte en
hialp hand sig
ders Hender?
en bunden Man

lide oē drage? *Ebre: 11. 37.* Her suaris / **A**l
Christus haffuer da ingenlunde bortuend
sin Omhu for dennem / Men naar de als
terhaardijte liden / saa er hand allernæst /
Thi hand er met sine i Modgang / *Psalms:*
91. 15. Saa at Guds Børn de Glæde oē
fryde sig / end oē aff Modgangen / *Roman:*
5. 3. Galat: 6. 14. 2. Timoth: 4. 7. Som oē
Christus selff befaler / *Matth: 5. 12.*

Ja maatte nogen sige / **A**ll maa Guds
Børn lide / i huad Glæde de haffue. Det
skulle wi da oē vide / at i det de lide / saa offe
ueruinde de / *1. Corin: 10. 13.* Thi at de fristis
icke offuer formuen / Saa bør dennem oē
saa ved stor Bedrøffuelse at gaa ind i Him
merig / *Actor: 14. 22.* Huilcke Bedrøffuelse
ere icke at ligne imod den Herlighed / som
skal aabenbaris / *Roman: 8. 18.* Ja sandelig /
naar de tabe dette Liff / saa vinde de det euige
oē sande Liff. *Matth: 10. 39. Item, 16. 25.*

Maatte endnu noget Barn sige / **H**u
hialp hand sig icke selff aff disse sine Siens
ders Hender? See her / der hand stod selff
en bunden Mand / da befalede hand / at de
skulde

Forklaring offuer Christe

ffulde lade hans Disciple gaa/oc det ffede oc.
Iohan: 18. 8. Der hand alleniste bekender sig
 at være *Jæsus* / falder alle hine beuebnede
 Landsknechte til Jorden/ oc laa/som de haff-
 de været døde. *Iohan: 18. 6.* Der hand henga-
 de paa Raarset/ icke en Time før hand op-
 gaff sin Aand i Faderens Hender/ da gaff
 hand den arme Koffuer det euige Liff. *Luc:*
23. 43. Der hand haffde nu opgiffuet sin
 Aand / da formørcker hand Solen/ da rø-
 ster hand Jorden / da oplader hand Graff-
 uerne. *Matth: 27. 52.* Nu kand alle Men-
 niske her aff acte / at haffde *Jæsus* wilt aff
 sine Fienders Hender / da haffde det været
 hannem ingen Bmage/at sla dennem alle
 ihuel med sin Munds Vær / som *Petrus* slo
Ananiam, *Actor: 5. 5.* Men nu vilde hand
 icke aff deris Hender / men hand vilde først
 bespaattis / Hudstruggis / Tørnekronis /
 Raarsfestis / lade sin Side opstinge / oc
 leggis i Jorde / Jordisaa / at hand haffde
 det loffuet / at hand vilde det lide / som
 vore Synder haffde fortient / oc henge vo-
 re Synder paa sit Legeme paa Træet /

1. Pet:

1. Pet: 2. 24.
 giøre alle der
 nem / fra E
 Baand/ hula
68. 19. som en ve
 en Vduald aff
 Der haffuer laa
Ebre: 2. 1. oc en
 mer strider / Rom
 ligodi dennem fi
 ut den sidste J
 saa baade hand
 mig Seger oc T
 Effuerdi d
 ne saadan en S
 oc villig / Na se
 here *Immanue*
 faders høpre
 haffuer all M
 den / *Matth: 23*
 de sine Børn
 forlunde nogen
 vet hannem /
 hannem / *Ioha*

1. Pet: 2. 24. Paa det / at hand saa kunde
gøre alle den nem fri / som tro paa han
nem / fra Synden / Satan oc Hellsuedis
Daand / huilcke hand tog fangen / Psalm:
68. 19. som en veldig oc frimodig Rempe / oc
en Vduald aff Joleket / Psalm: 89. 9. etc.
Der haffuer lagt alting vnder sine Fødder /
Ebre: 2. 8. oc endnu daglig ved sine Lems
mer strider / Roman: 7. 23. indeil hand endes
lig vdi den nem saer aldelis dødet oc affliß
uet den sidste Fiende / som er Døden / oc
saa baade hand oc Lemmerne beholde en
euig Seher oc Triumphum. 1. Cor: 15. 24. etc.

Effterdi da / mine Brødre / at vi haff
ue saadan en Konge / som er baade mechtig
oc villig / Ja som er oc it Menniske / oc vor
fiere Immanuel, Gyd met oss / hos Gud
Faders høyre Daand / 1. Iohan: 2. 1. som
haffuer all Mact i Himmelen oc paa Jor
den / Matth: 28. 18. oc elsker oss / som en Fa
der sine Børn / Psalm: 103. 13. oc vil aldrig
forstinde nogen / som Faderen haffuer giff
uet hannem / Iohan: 17. 12. oc kommer til
hannem / Iohan: 6. 37. oc icke heller fand

ff

enten

Förklaring offuer Christi

enten det Tillkommendis eller Nærverens
 Dis/ eller nogen Creatur/ stille off fra hans
 Kierlighed. *Roman: 8. 39.* Huad ville wi da
 reddis for? Siger hand icke selffuer/ Fryde
 intet du liden Niord/ Thi det er Faderens
 Vilie/ at giffue eder Riget. *Luc: 12. 32.*
 Ere der io flere stercke Guds Engle/ som
 slaer Vogneborg om off/ *Psalme: 34. 8.* end
 som der ere Vgudelige i Verden. Enddog
 at denne Verdens Første pucker meget/
 hand er dog offueruunden. *Iohan: 12. 31.*
Item, 14. 30. Verden er haard oc ond/ Chris
 tus haaffuer dog offueruundet hende. *Ioh
 han: 16. 33.* Euangelium er Jødernis Fors
 argelse oc Hedningernis Spaat. *I. Corint:
 1. 23.* Det er dog en Krafft til Salighed/
 for dem som det tro. *Roman: 1. 16.*

Derfor lader off bede Gud/ at hand vil
 oplade vore Troid Dyen/ at wi met Mose
 kand see den Vsiunlig/ *Ebre: 11. 27.* oc met
 Elifai Liener kand see de mange gloende
 Voane/ met huilcke Gud slaer Vogneborg
 om off/ *2. Reg: 6. 17.* huilket giffue off Gud
 for Jesu Christi vor Heris skyld/ Amen.

2. Mit

2. Mit
 Verden. Her
 her menis ved d
 Himmel oc Jerl
 vdi/ enfoldelig at
 saais her ved det g
 allene/ Men her fo
 sig Politie/ som h
 Bøffttelse.

Jæ heller tal
 Rigis Dredhed oc
 end Himlen oc
 de alle Rnæ ma
 Esa: 45. 23. Men
 hans Rige skal
 Christus vilde sig
 jeg/ at mit Ro
 na/ eller nogen
 ler Regimenten/
 breck/ icke end i de
 De lige saa lang
 er affild fra deris
 det oc fra/ at ic

2. Mit Rige er icke aff denne
Verden. Her skal wi først vel acte/ huad
her menis ved dette Ord Verden / Icke
Himmel oc Jord / oc huad der indeholdis
vdi / ensfoldelig at forstaa / Icke heller fors-
staaes her ved det ganiske Wienniskelig Røn-
allene / Men her forstaaer Christus Verds-
slig Politie / som hør til dette timelig Liffs
Beskyttelse.

Icke heller taler Christus her / om sit
Rigis Bredhed oc Længhed / som er vider
end Himmelen oc Jorden / Esa: 66. 1. i hvil-
cke alle Røn maa bøye sig for hannem /
Esa: 45. 23. Men hand taler om / huorledis
hans Rige skal styris oc regæris / Som
Christus vilde si / Saadan en Konge er
Jeg / at mit Kongerige icke gior de Røn-
ris / eller nogen Verdslig Kongis Riger els-
ker Regimenter / nogen Skade eller Aff-
breck / icke end i det ringeste / som være fand /
De lige saa langt som mit Aandelig Rige
er afskild fra deris Verdslige / Saa langt er
det oc fra / at ieg vil affuende Folcket fra

S f i j

Rigs

Forflaring offuer Christe

Kenferen/ oc forstørre nogen Verdslig Res
gimente oc Offrigheds Bestilling.

Vi skulle oc acte / at Christus taler
icke heller om den alleroffuerste Guddoms
melige Mact/ som Fader/ Søn oc den hel
lig Aand er tilfellis / i den ene Guddommes
lige Bærelse/ oc haaffuer offuer alle de Crea
ture / ingen vndertagen / som skabt ere i
Himmelen oc paa Jorden / oc vnder Jor
den. Men her talis i Styrke vijs oc wtr
ckelig / om den Aandelig Herredøm oc
Mact/ som Sønnen Christo (lige som den
Førstefødde iblant mange Brødre) er giff
uen / *Roman: 8. 29.* Effter hues maade at
tale met / (effter hand haaffde giort sig til
vor Broder / i det hand anammede Abra
hams Sæd til sig / *Ebre: 2. 16.* oc opfyldt sit
Embede / for huileket hand kom i Verden/
som vaar / at til intet givre Dieffuelens
Gierninger / *1. Iohan: 3. 8.*) da er hand syns
lig i vort Rikd oc Blod opfaren / *Actor: 1. 9.*
offuer alle Himle / *Ephes: 4. 10.* til Guds
høyre Haand / som vor sande Megler oc
Laalsmand / *1. Iohan: 2. 1.* oc styrer oc
regæ

pin
mættet nu /
Christen Kir
Iohan: 14. 24.
Apostle oc Ord
Matth: 10. 28.
Saa forsta
uer icke netet / at
Jorden / som han
huileket hand oc A
hand sagde / at de
der / Verdslig
ge fand icke omfi
Verdsige oc Jo
ter fand.
Her hos ha
som herer til ve
styrelse / icke ly
Rige / saa vijs so
del oc maade til
skal i enig ære oc
sus vil saa for
icke it Haar skal
Matth: 10. 30. E
siger / at Gud

regærer nu / som aff all Enighed / sin
Christen Kircke / ved den hellig Aand /
Iohan: 14. 24. som er vdsend offuer hans
Apostle oc Ords Tienere. Actor: 2. 4.
Matth: 10. 20.

Saa forstaa wi nu / at Christus haff-
uer ickc neet / at hans Rige er so her paa
Jorden / som hans Børn leffuer / offuer
huilcke hand oc Aandelig regærer / Men
hand sagde / at det vaar ickc aff Verden /
det er / Verdslig oc Jordisk / oc at hans Ri-
ge kand ickc omskiftis eller forcrencis / som
Verdslige oc Jordiske Riger oc Regimens
ter kand.

Her hos haffue wi oc at acte / at huad
som horer til vor Legemis Ophold oc Bes-
kyttelse / icke lyckis uden for dette Christi
Rige / saa vijs som de kand være nogen mid-
del oc maade til / at beuocte Legemet / som
skal i euig ære oc Salighed / Saa at Chris-
tus vil saa forsiune vore Legemer / at der
ickc it Haar skal falde aff voris Hoffueder /
Matth: 10. 30. Som oc Paulus 1. Timot: 4. 8.
siger / at Gudsryetighed haffuer Forløffte

If iij

baade

Forklaring offuer Christ

haade paa det næruerendis oc tilkomme-
dis Gode.

Effterdi da wi vide / at vor Kongis
Christi Rige er icke aff denne Verden / At
wi derfor / saa mange som bekender met
Kong David / *Psalm: 10. 5. H & X & X & X*
at være sit Guds oc sin Arffuedeel / samle
off Liagendesæ i Himmelen / *Matth: 6. 20.*
oc efftersølge den gode Rigsmand / som
solde alt sit Gode for en kaastelig Pærle /
Matth: 13. 46. Ja lader off / effter S. Hans
sis gode Raad / foracte baade Verden / oc
alt det / som er i denne Verden / *1. Iohan: 2. 15.*
De søge de Ting / som er offuen til.
Coloss: 3. 2.

5. At ieg skal vidne om Sandhed.
Her haaffue wi at besinde / at effterdi Chris-
tus haaffuer nu sagt off / at hans Rige er
icke aff denne Verden / Saa skulle wi dog
acte / at Christus taler icke her om den
Sandhed / som en Naturlig Scribenter
søger / at hand fand i ræte Sandhed finde
Creaturenis Egenstæff / Naturens Aarsag
oc Ordrening. Icke heller taler Christus
her

her om den
i Low oc Ræ-
huad Egen er-
er. Men Chri-
Sandhed / som
salige Kundstæff
Gudelige Kundstæff
Hier oc Ender
Verden / hulecken
ratte fand haaffue
Sandhed.

Til denne
stæff ere Tuende
dis en Naturlig
en offuernaturlig
Aabenbaring.

Den Natu-
verbleffne Læff-
off Guds Bille-
bryndede Adam
icke andet end som
bleffuen igen i
Forstand / ved
Skabellen / at di

Her om den Sandhed / som en Jurist søger
i Lov oc Rættgang / huad Sandt er / oc
huad Løgn er / huad Ræte er / oc huad Bræte
er. Men Christus taler allene her om den
Sandhed / som er om den leffuende Guds
salige Kundskaff / som er en Himmelske oc
Gudelige Kundskaff / huilken fører vore
Hjerter oc Sind vden for / oc offuer denne
Verden / huilken Kundskaff oc allene met
rette fandt haffue denne Tuel / som er
Sandhed.

Til denne salige Sandheds Kunds-
kaff ere Tuende Veye. Den Første / kala-
dis en Naturlig Kundskaff. Den Anden /
en offuernaturlig Kundskaff oc Aandelig
Aabenbaring.

Den Naturlig Kundskaff / ere de off-
uerbleffne Læffninger / effter Synd Falder /
aff Guds Billede / som Gud i Skabellens
bepnydede Adams Siæl met / Som er nu
icke andet end som en liden Onist / som er
bleffuen igen i Menniskens Kundskaff oc
Forstand / ved huilken de fandt fende aff
Skabellens / at der er en Gud til / huilken

If iij

K

Forflaring offuer Christi

de bør at tiene / De der som de icke tiene
hannem / som en Gud / effterdi de kende
hannem aff Skabelsen en Gud / saa ere
de icke at vndskyldte for Guds Dom. Ro-
man: 1. 20. etc.

Den offuernaturlig Kundskaff er den/
huiſcken icke Rigt oc Blod aabenbarer /
Matth: 16. 17. Men allene den euige Gud i
ſit hellige oc ſalige Ord / ſaaledis / at den
ſiden Gniſt / ſom er bleffuen igen aff Guds
Willede i off / daglig ſo mere oc mere forp̃gis
i off / oc fører off i Guds Værelſis oc Vi-
lies Kundſkaff / ſaa wi komme til / bedre at
forſtaa hans Raad om vor Salighed /
Act: 20. 27. oc vide / huad ſom off er giſſ-
uen aff Gud / oc at dømme om de Aandelis-
ge Sager. 1. Corinth: 2. 12. etc.

Denne ſande Theologia (det er / Guds
ſande Kundſkaff / huiſcken den hellig Aand
ved Zacharia Mund / Luc: 1. 77. kalder
Saligheds Forſtand / huiſcken Forſtand
Chriſtus ſelff kalder det euige Liſſ / Iohan:
17. 3. Det er det euige Liſſ / at de kende dig /
allene en ſand Gud / oc den du vdsende /
Jeſum

pin
Jeſum Chri
offuer alle W
det Naturlige
Guds Aand /
hed. 1. Corinth: 2
vidner / at inter
tid ſett Gud / W
ſom er i Faderen
forſtndet off han
ſelffuer Iohan: 17.
re ſed / oc komme
vidne om Sand
Saa er da
de oc Gniſte
Gniſte / off h
anamme Lowe
fra / oc icke hell
i ſin Faders H
fører off den
Verden / Iohan
de loſſuett / Den
ſolet en Prop
vil legge Sand
phie Chriſtum

Jesum Christum /) skulle wi være oc acte /
 offuer alle Menniskers Forstand / Thi
 det Naturlige Menniske forstaar intet aff
 Guds Aand / det er hannem en Daarligh-
 hed. 1. Corinth: 2. 14. Oc Iohannes, cap: 1. 18.
 vidner / at intet Menniske haaffuer nogen
 tid seet Gud / Men at den enbaarne Søn /
 som er i Faderens Skød / hand haaffuer
 forkyndet oss hannem / Som oc Christus
 selffuer Iohan: 18. 37. siger / sig derfor at være
 re fød / oc kommen til Verden / at hand skal
 vidne om Sandhed.

Saa er da Christus Jesus den Sans-
 de oc Eniste (lige som Moses vaar den
 Eniste / aff hues Mund Folcket skulde
 anamme Lowen / som de skulde intet tage
 fra / oc icke heller legge til / Deuter: 4. 2.)
 i sin Faders Hus / Ebre: 3. 5. huilcken som
 fører oss den samme salige Sandhed i
 Verden / Iohan: 1. 17. effter som Gud haaff-
 de loffuet / Deuter: 18. 15. Actor: 3. 22. sie
 Folck en Prophete / i hues Mund hand
 vil legge Sandhed / Huilcken samme Pro-
 phete Christum at være / bekende Faderen /

Is v

oc

Fortklaring offuer Christt
oe derfor befaler / at alle skulle høre han-
nem. *Matth: 17. 5.*

Denne samme Iesus Christus / effe-
terdi det er hans Embede alleniste / Sand-
heds Lius at optende / for alle dem / som
komme i Verden / *Iohan: 1. 10.* Saa haff-
uer hand derfor oplust / ved sit Ord oe
Miræcle / sine Disciple / at de kende hans
Herlighed / oe trode paa hannem / *Iohan:
2. 11.* De siden / som Verdens Lius / *Matth:
3. 14.* sende dennem ud / offuer den gantze
Verden / at predicke *Euangelium*, det er /
den sande Saligheds Kundskaff / *Marc:
16. 15.* til det euige Liff oe Salighed. De effe-
ter at de ere bortsoffuebe / saa sender Gud
endnu daglige tro. Arbeidere / *Luc: 10. 2.*
Apostler / Propheter / Euangelister / Hør-
der oe Lærere / *Ephes: 4. 11. etc.* Som der
skulle paa hans vegne til Verdens Ende /
ved hans Lius / vise Mennissen Luset.
Psalen: 36. 10.

4. Huo som er aff Sandhed /
hand hører min Røst. Her giffuer
Christ

Christus flai
sande Borge
delige Rige-
Willet
1. Huad det er
høre. 2. Huad
hed de haffue / se
allene ere Borge
1. Røsten / e
gladelige Bud /
dom / i huilket
man: 10. 17. som
ved de hellige D
et haffuer giff
tawle / *Exod:
ter oe Lignelse
affmalet / S
Propheten / som
dreffne til at sp
at Tiden bleff
off sin Søn /
Person / *Iohan
Røst / oe bekeni
uet oe Sandhe**

Christus klarlig tilfende / huo der ere hans
sande Borgere oc Indbyggere i hans Aans
delige Rige / som ere / de der høre hans Røst.

Vi ville disse Trende Ord her vel acce/
1. Huad det er for en Røst / som vi skulle
høre. 2. Hues Røst det er. 3. Huad Fris
hed de haffue / som høre samme Røst / at de
allene ere Borgere i Christi Rige.

1. Røsten / er det hellige *Euangelium* oc
gladelige Bud / ja den sande Christi Lær
dom / i huilcken vor Salighed staar / *Ro
man: 10. 17.* som Gud haffuer aabenbaaret
ved de hellige Patriarcher / *Genes: 12. 17. etc.*
oc haffuer giffuet *Mosi* hende i Steens
table / *Exod: 31. 18.* oc ved atskillige Figu
rer oc Lignelser / *Ebre: 1. 1.* haffuer hende
affmalet / Siden klarligere ved de hellige
Propheter / som ere opliuste / *1. Pet: 1. 11.* oc
dressne til at spaae / *2. Pet: 1. 21.* til saa lenge
at Tiden bleff fuldkommen / at Gud sende
off sin Søn / *Galat: 4. 4.* som i sin egen
Person / *Iohan: 1. 17.* lod off høre samme
Røst / oc befende sig at være Bøyn / Liff
uet oc Sandhed / *Iohan: 14. 6.* Som oc
Paulus

Forflaring offuer Christ

Paulus siger / *Ebre: 1. 2.* At Gud talede til
oss i disse sidste Dage ved sin Søn.

2. Min Røst. Her see wi klarlige/
at Christus befender for sin Røst / alle deris
Røst / som ere vdsende aff hannem / huad
heller det vaare Patriacher / Propheter / els
ler det ere hans Apofile oc Ords Tienere /
da tale de alle / icke aff deris Mund / men
aff Christi Mund / *Matth: 10. 20.* Som
oc *Zacharias* siger / *Luc: 1. 70.* At Gud
haffuer talet ved sine hellige Propheters
Mund. Oc *Petrus* befender oc / at der er in
gen Prophetie vdgangen aff Menniskelig
Mile / Men Guds hellige Mennister at
være trengde til aff den hellig Aand / at ta
le. *2. Pet: 1. 20. etc.* Derfor siger Christus /
Iohan: 16. 8. At den hellig Aand hand skal
straffe Verden / for Synd / for Retsfærdig
hed oc for Dom.

3. Huo som er aff Sandhed.
Her skulle wi først acte / at i denne Stæd /
er icke alleniste at høre Guds Ord / at høre
det mee yore vduortis Orne / oc huereken
tro

tro det / eller
sins siger oss
det / *Luc: 11.*
Guds Ord /
Icke de / som
retfærdige for
wen / bliffue ret
7. 21. De skulle
Herr / Herre
ge / Men de / so
i Himmelen.

Dernæst
hed de haffue /
uare det / at de
han: 14. 6. oc
Guds Rige /
frihed / som i
tencke / De haf
til deris Konge
Pilato, De ha
Regenter / Rom
til Doctere off
De haffue i d
giffue demnem.

ero dee / eller leffue der effter / Men Chris-
tus siger oss røet / huad det er / at høre Or-
det / *Luc: 11. 28.* Salige ere de / som høre
Guds Ord / oc beuare det. *Roman: 2. 13.*
Icke de / som allene høre Løwen / bliffue
retfærdige for Gud / Men de / som gior Lø-
wen / bliffue retfærdige for Gud. *Matth: 7. 21.*
De skulle icke alle / som sige til mig /
Hærrer / Hærrer / komme i Himmerigis Ri-
ge / Men de / som giøre min Faders Vilie
i Himmelen.

Dernæst see wi / huilcken herlige Fri-
hed de haffue / som høre Guds Ord / oc be-
uare det / at de allene ere aff Sandhed / *Io-
han: 14. 6.* oc ere Borgere oc Indbyggere i
Guds Rige / oc haffue alle de *Privilegia* oc
Frihed / som intet Menniskis Hierte kand
tencke / De haffue Guds Son / Christum /
til deris Konge / som hand bekender her for
Pilato, De haffue den hellig Aand til deris
Regenter / *Roman: 8. 14.* De hellige Engle
til Beccere offuer Staden / *Psalm: 34. 8.*
De haffue i deris Frihed / at Kongen vil
giffue dennem / alt huad deris Hierte bes-
gære

Forflaring offuer Christ

gøre aff Landet. *Psalm* : 37. 4. Forsee de sig
aff Skøbelighed / saa vil hand icke straffe
offuer deris Formue / *1. Corinth* : 10. 13. oc
vil aldrig vende sin Naade fra dennem.
2. Samuel : 7. 15. Naar de haffue nogen
stund skattet til hannem met en god Vilie/
saa vil hand giøre dem fri / oc bekende dem
for sine villige Børn / *Matth* : 25. 34. oc
giffue dem Part met sig i sin ewige Bolig.
Iohan : 14. 2. Den samme Hærrer oc Kon-
ning / som kand offuerstodig giøre / offuer
alt det / som wi bede eller forstaa / effter den
Krafft / som arbeider i oss / hannem være
ære i Menigheden / som er i Christo Iesu/
altid fra Ewigbed til Ewigbed / Amen.
Ephes : 3. 20. etc.

Den Syttende Pre-
diken.

Iohan. 18. 38. Pilatus siger
til hannem / Huad er
Sandhed? De der hand
dette

dette sagde/ gick hand vd til Zoder
ne igen/ oc siger til dem / Zeg finder
ingen skyld i dette Nemiske. *Matth.*
27. 12. De der de ypperste Prestier oc
Eldste flagede paa hannem/ da sua
rede hand intet. *Marc.* 15. 4. Da
spurde *Pilatus* hannem atter adt/ oc
sagde/ Suarer du intet/ See/ huor
hart de beklage dig? *Matth.* 27. 13.
etc. Hører du icke? De hand sua
rede hannem icke til it Ord. Saa
at Landsherren oc forundrede sig
saare. *Luc.* 23. 5. etc. Men de hulde
ved/ oc sagde/ Hand hassuer oprørt
Folket / der met / at hand hassuer
lært hid oc did / i alt det Jødiske
Land / oc begynte i *Galilæa*, hid ind
til. Der *Pilatus* hørde *Galilæam*,
spurde hand / om hand vaar en *Galilæ*.

Forflaring offuer Christe

lilæer? Oc der hand fornam / at
hand vaar vnder *Herodis* Offrig-
hed / da forsende hand hannem til
Herodes, som vaar oc vdi *Jerusa-*
lem vdi de samme Dage. Der *He-*
rodes saae *Jesus* / bleff hand meget
glad / Thi hand haffde gierne lenge
siden seet hannem / thi hand haffde
hørt meget om hannem / oc haabe-
dis / at skulde see it Tegn aff han-
nem / oc hand spurde hannem i man-
ge Maade / Men hand suarede
hannem intet. Oc de ypperste Pres-
ter oc *Scrifftlaage* stode oc klagede
hart paa hannem. Men *Hero-*
des, med sine Hofffinder / foractede
oc bespaattede hannem / lagde it hui-
klæde paa hannem / oc sende han-
nem til *Pilatum* igen. Paa den Dag
bleff

bleffue P
med huer
huer ande
Z Al den
Zire sara
Duorlede P
om den stene
giorde for ham
oc Regimente
hvor stille G
Klagemaal /
Lredie / Hu
der Jesus i
vedersario he
Huad Gaffi
tre disse Lu
Kiortel / L
Dinner.

D
Der til for
vrgang som
imod Jodern

bleffue Pilatus oc Herodes Venner
met huer andre / Thi de vaare for
huer andris Siender.

Il denne Læris Forklaring ville wi
Fire smaa Stycker fremsette. Først/
Huorledis Pilatus gaff act paa / oc dømte
om den skøne Bekendelse / som Christus
giorde for hannem / om sit Andelige Rige
oc Regimente. Dernæst / Haffue wi at see/
huor stille Christus tande til alle Jøderis
Klagemaal / oc Pilati Spørsmål. For det
Tredie / Huor det kommer / at Pilatus sende
der Jesum til Herodem, oc huad Christo
vederfæris hos hannem. For det Fierde/
Huad Gaffn oc Nytte der kom aff / Som
ere disse Tuende / Christus faaer en hvid
Kiortel / Oc Pilatus oc Herodes bliffue
Venner.

Det Første Stycke.

Her til forhandlede wi den Første Ræts
tergang / som Pilatus holt paa Christi vegne
imod Jøderne / som stode uden for Doms
huset.

Og

huset.

Sörklaring offuer Christ

huset. Disligeste huor *Pilatus* haffuer off-
uerhört Christum / om hans Rige oc Regi-
mente / Til huiltet Spørsmåat Christus
haffuer saa beskedeligen suaret / at *Pilatus*
kunde sig intet vndskyldde i nogen Maas-
de / at hand hørde so / at Christus bekende
sig for en Aandelig Konge / oc at hans
Kongerige bleff stadfest ved Sandhed / oc
icke ved Verdfslige Waaben oc Verie. De
der *Pilatus* hører / at Christi Rige skal staa
aff Sandhed / saa foracter hand baade
Christum oc hans Rigs Regimente / oc
siger spaattelige til Christum / Huad er
Sandhed? Lige som hand vilde saa
haffue sagt til Christum / Est du icke en an-
den Konge / end at dit Rige skal byggis ved
Sandhed / da duer du icke meget / Thi de /
som ville sige Sandhed / fand huercken
haffue Verdens Venskaff / eller nogen
Fremgang / De sande'ig / det er icke vden
løst Folders Arbeide / at staa effter / at vide
huad Sandhed oc Løgn er / oc intet vist
Wenisse sætter sit Liff i Fare derfor. De
versære skynnder *Pilatus* sig saa snare fra
Chris

Christo /
huad Sar
Her er
Thi at de n
ville vide S
mag oc V
Men denne
at deris N
hen / at naa
saa giffue de
oc did i den
hu / at de ka
huiltet Chi
de / Luc: 8. 14
Torne / huil

Dagli
oc sagde ti
Etyld i de
den Anden
paa Christi
den hand en
righed / lader
gen / De eff

Christo / Thi hand actet icke meget om/
huad Sandhed vaar.

Her er Verdens Børns Affmalning/
Thi at de met *Pilato* lade sig vel synis / oc
ville vide Sandhed / oc gipre sig stor Væ-
mag oc Befaaftning der paa tit oc offte/
Men denne Verden besuiger dennem / saa
at deris Herte oc Hu dragis andensheds
hen / at naar de skulle end høre Sandhed /
saa giffue de sig icke til stunde / men løbe hid
oc did i denne Verdens Bestilling oc Om-
hu / at de fand icke saa sat paa Sandhed/
Huileket Christus haaffuer oc giffuet tilfens
de / *Luc: 8. 14.* met den Sæd / som salt iblant
Torne / huilcken Tornene quæde.

Da gick *Pilatus* ud til Jøderne /
oc sagde til dem / Jeg finder ingent
Skyld i dette Menneske. Følger nu
den Anden Røttergang / som *Pilatus* holt
paa Christi Sag met Jøderne / vdi huils-
cken hand endnu / som en reitsindig Off-
rigthed / lader sig finde flittig at søge i Sas-
gen / De efter hand haaffuer icke fundet
G g ij hoo

Forflaring offuer Christi

hos Christum / det som Jøderne sagde paa
hannem / saa vndskylder hand Christum
aabenbarlig / oc intet acter disse store Her-
rer / som hannem anklagede / Men siger sin
Sande frilig vd / hvad hand meente / At
Christus er icke skyldig i det / som bleff sagt
paa hannem. Dette oc slittelig at gibre /
befalis Christen Offrigghed / 2. Paral: 19. 7.
Sapient: 6. 8. Deuter: 1. 17. I skulle ingens
Person ansee i Dommene / Men i skulle hø-
re den Mindste saa vel som den Største / I
skulle icke frygte for nogen Mands Perso-
ne / Thi Dommens Embede høyr Gud til.

Det Andet Stycke.

Der de nypperste Prestier oc Eld-
ste klagede paa hannem / da suarede
hand intet. Her skal ingen mene / at
Christus foracter Offriggheden / met dette
at hand tier stille / oc icke end suarer Landes-
herren *Pilato*, der hand spører hannem adt /
hui hand vilde icke suare for sig / Thi at wi
vide / alligenel Christus er en Konge offuer
alle

alle Konge
hand dog
tilberlig
haffue /
Matth: 17.
Stat / Ma
tilforn / oc
om sig. Loh
Christus / so
de icke vndst
om sig / W
retfærdig E
de icke nu
Maade / e
to, effterdi
Løgn / som
Pilato. Yet
Børn / in
de skulle icke
Dom oc R
jo Guds go
at de skal ha
ge / Leeg o
Roman: 8.

alle Konger / 1. *Timoth* : 6. 15. Saa haffuer
hand dog giort Verdslige Offrighed den
tilbørlig ere oc Lieniste / som dem bør at
haffue / Saa hand Skattede til dennem /
Matth : 17. 27. oc befalede / at giffue dem
Skat / *Matth* : 22. 21. oc suarede oc saa *Pilato*
tilforn / oc sagde hannem all Sandhed vd
om sig. *Iohan* : 18. 37. Jcke heller taude
Christus / som den der vaar skyldig / oc kunde
icke vndskyldde sig for det / som vaar sagt
om sig / Men hand taude stille / for hans
retfærdig Sag vaar saa klar / at den haff-
de icke nu mere behoff at forklaris i nogen
Maade / enten for Jøderne / eller for *Pila-*
to, effterdi at huer mand risle / at det vaar
Løgn / som Jøderne sagde hannem paa for
Pilato. Jcke heller vilde Christus befale sine
Børn / med dette at hand her tier stille / at
de skulle icke / eller maa icke / forhuare sig for
Dom oc Ræt / Thi Christen Offrighed er
so Guds gode Orden oc Skick / oc derfor /
at de skal holde alle Mand / Rattige oc Ris-
ge / Leeg oc Lærde / vnder Low oc Ræt /
Roman : 13. 1. De vil Christus icke heller
O g iij haff

Fortælling om Christ

haffue sine Ord (*Matth: 5. 40.* Der som
nogen vil gaa i Rette med dig / oc tage din
Kiortel / da lad hannem oc beholde Raas
ben /) saa forstaaet / at hand der med vil fors
biude sine Børn / at bruge Low oc Rætters
gang med huer andre / Men hand vil des
med raade sine Børn til Laalmodighed /
oc vil / at ingen skal hæffe sig self / der
som hand end skulde miste baade Kiortel oc
Raabe. Men Christus taude her saa stille
le / at hand vil lære oss / at der er tid at tale /
oc der er tid at tie stille / Som oc *Salomon*
lærer i sin Predickers Bog / *cap: 3. 7.* huil
cket Christus oc gjorde. For *Caiapha* bekens
de hand / at hand vaar Guds Søn. *Matt:*
26. 64. For *Pilato* bekende hand / at hand
vaar en Aandelig Konge / oc hans Rige
bleff opbyggt ved Sandhed / oc hans Inds
byggere vaare allene de / som Sandhed
anammede. *Iohann: 18. 37.* Saa tier hand
nu stille / effterdi hand haffuer sagt / huad
Sandhed vaar / for begge Parterne. Her
hos taude hand / som oc tilforn er lært / at
Seriffen skulde opfyldis / *Esa: 53. 7.* Der
hand

hand tidde
Mund oc
som en L
Dumme /
De sig ma
oc som den
Mund.

De
Men
Hand haff
met / at han
i alt det
Galilea,
his Klagem
sende Jesu
samme Ord
Nidnisbyrd
flittighed / a
ste Jødiske La
vide da alle
diken oc Mir
at vndskyde /

Hand lidde / taude hand stille / oc lod ick sin
Mund op. *Psalm: 38. 14.* Jeg maa være
som en Døff / oc ick høre / De som en
Dumme / der ick oplader sin Mund /
De ieg maa være som den der ick hører /
oc som den der haffuer ingen Gensvar i sin
Mund.

Det Tredie Stycke.

Men de hulde ved / oc sagde /
Hand haffuer oprørt Folket / der
mee / at hand haffuer lært hid oc did /
i alt det Jødiske Land / oc begynte i
Galilæa, hid indtil. Aff dette Jøderes
nis Klagemaal / saer *Pilatus* Marsag / at
sende *Jesum* fra sig hen til *Herodem*, Men
samme Ord giffue off at acte / dette skøne
Bidnisbyrd / som her gaar / om Christi
Glittighed / at hand haffuer lært i det gants
ke Jødiske Land / oc begynte i *Galilæa*, Saa
vide da alle Mand at sige aff Christi Pre
dicken oc Mirackte / saa at ingen haffuer sig
at vndskylde / at de haffue so seet Luset / oc

¶ g iij des

Forklæring offuer Christi

det forskut / oc elske nu mere Mørket end
Luset. *Iohan: 1. 5.*

Her haffue wi nu at aelle / at de kaldede
Christi Predicken en Oprør. Det er vel
sande / at naar nogen ny Lærdom kommer
i Lande / som icke er før hørt / da bliffuer
Folket vnderlig der aff / Men a Lærdoms
men skulde derfor kaldis en Oprør / det kand
icke met Rætte ske / Thi den Oprør / som
skeer / den kommer aff det løse / wstådige oc
wforstandige Folkis Sind / oc icke aff
Guds Ord / Som wi vide i vore Mands
minde / der Mester Hans Thausen be-
gynnte først i Danmark at predike / *Anno*
CHRISTI 1533. huor gantse oprørste
Folket vaar / som wi kand læse i Erlig oc
Velbyrdig Arild Huitfeldts Krønike / som
er giort om Konning Christian den Tres-
die / Huileken Lærdom / som wi oc nu haff-
ue / oc kand icke sigis / at være en oprørste
Lærdom. Saa haffue altid Verdens læs-
ferdige Hoffueder / lagt Gud oc hans helli-
ge Ord Aarsagen til / naar noget Ont er
kommen i Land oc Rige / som wi læse om
Achab

Achab / 1.
Act: 21.
13. som oc
dom en op
For d
uer begynt
Jodenis 2
de holder E
hand begynt
Nazareer /
ringe Stæd
Som oc det
kata kaldede
lig en Galil
tage Jesu
Men denn
aff / at Chr
sterfader Je
reth / som
26. De siden
igen / Mat
debe aff S
Matth: 3. 16
aabenbaer /

Achab / 1. Reg: 18. 17. oc om de Jøder i Asia,
 Actor: 21. 28. oc om Phariseerne / Actor: 6.
 13. som oc i dette Stæd kalder Christi Lær-
 dom en oprørske Lærdom.

For det Tredie / At de sigte hand haffa
 uer begynte i Galilea, da haffue wi oc at acce
 Jødernis Blindhed oc store Spaat / som
 de holder Christi Lærdom for / De sigte /
 hand begynte i Galilea, oc kalde hannem en
 Nazareer / som den der skulde være fød i det
 ringe Stæd / oc Land Nazareth i Galilea,
 Som oc det wrene Merknisse *Iulianus Apo-*
kata kaldede Jæsum foractelig oc bespaaet
 lig en Galilæer / oc icke vilde værdis til / at
 tage Jæsu Christi Naffn i sin Mund.
 Men denne Jødernis Blindhed kom her
 aff / at Christi Moder *Maria*, oc hans Fos-
 stersfader *Joseph* / bode nogen stund i Nazaa-
 reth / som *Gabriel* bebudede hende / *Luc: 1.*
26. De siden fra den tid de kom aff *Egypten*
 igen / *Matth: 2. 23.* indtil Christus led sig
 døde aff G. Hans Baptiste i Jordan /
Matth: 3. 16. Saa at det vaar saa Jøder
 aabenbaret / at Jæsus vaar fød i Bethle-

8 g v

hem /

Fortlarting offuer Christ

Hem/ i Iuda Stad. Huilcket sandelig vaar
visselig Satans Bestilling/ som end oc fals
dede Jesum en Nazareer/ *Marc: 1. 24.*
Luc: 4. 34. huilcken der forblinder Almuen/
ved falske Lærere / som viste aff de hellige
Propheters Spaadom / at Messias skulde
komme aff Bethlehem i Iuda Stamme/
Matth: 5. 1. oc ick aff Galilea, som hørde
paa de Tide ick til Bethlehem / Som de
Høylærde oc sagde / der Herodes Ascalonita
spurde dennem at / huor Christus skulde fød
dis / Da svarede de / I Bethlehem / i Iuda
Stad / *Matth: 2. 5.* Huilcken Pharisæernis
Kundskaff bleff klarere aff Hyrdernis Bes
kendelse / *Luc: 2. 17.* aff Zacharia Spaa
dom / *Luc: 1. 68.* aff Simeonis oc Anna Pros
phetindis Undervisning / *Luc: 2. 30. etc.*
Men saadant alisammen slaes vnder / oc
bliffuer intet omtale for Almuen / Der off
uer henge Joderne ved deris Fabel oc Mens
niskelig Diet / (Huilcket intet ræisindig
Guds Barn bør at giøre / *Ephes: 4. 14.*
Vi skulle ick mere være Børn / oc lade oss
lære oc vugge aff allehaande Lærdoms vær/
for

ph
sermedelst W
drager / Me
ter Loven oc
saa at de mine
vaar fød i Naz
saare ick anam
uede Messias, oc ra
haffuer kært at
si Gudens Rige
Da forse
Herodes, som
samme Dage
lig oc forhaanli
fra Dombuset i
tilform bleff fert
Caiapha til Pilat
atte Eyndens
forhaanelse ha
kunde affslættis /
Betaling for i
Gud / oc vdræfft
Een / som haffi
Mennesken, Gen

formebest Menniskens Skæbhed oc Bes-
drageri / Men wi skulle alting præffue effe-
ter Loven oc Vidnisbyrde / *Esa: 8. 20.*)
saa at de mene slet oc aldeis / at Christus
vaar fød i Nazareth / i *Galilea*, oc vilde der-
saare icke anamme hannem for den forloff-
uede *Messia*, oc raabe derfor oc sige / at hand
haffuer begynt at predicke først i *Galilea*, i
sit Fæderne Rige.

Da forsende hand hannem til
Herodes, som vaar i *Jerusalem* vdi
samme Dage. Christus foris spaa-
telig oc forhaanlig paa *Jerusalems* Gader
fra Dombuset til *Herodem*, Lige som hand
tilforn bleff ført fra *Anna* til *Caiapham*, fra
Caiapha til *Pilatum*, Paa det wi skulle see oc
acte Syndens Slemhed / som Spaa-
te oc Forhaanelse haffde fortient / huilcket icke
kunde affslættis / seend der maa ske saadan
Betalning for den / Thi de stide op for
Gud / oc vdræffuede Betalning aff Guds
Søn / som haffde loffuet / at vilde lide for
Mennicken. *Genes: 3. 15.*

Der.

Sortflaring offuer Christ

Derneft / at wi skulle altid offueruene
et see / huer stor oc wrandsagelig Guds El
skelighed er / imod det Menisselig Røn / der
icke vilde spare sin enbaarne Søn. Men las
de hannem lide saadant for oss / Iohan : 3. 16.
Dissegeste Sønnens Kierlighed / der haff
uer elsket Menissen mere / end sig self /
Philp : 2. 4. etc. Saa at der kand ingen
haffue større Kierlighed / end at hand / som
lader sit Liff for sine Venner. Iohan : 15. 13.

For det Tredie / see wi her aff / Guds
Gode Vilkaar i denne Verden / som er /
at seris fra en ælendighed til en anden / aff
de Vaudelige / Som Christus haffuer oc
med klare Ord giffuet dem denne Vilkaar
vissende / Iohan : 16. 1. etc. Dette haffuer ieg
talet til eder / at i skulle icke forargis / De
skulle fordriffue eder aff deris Scholer / De
den Tid skal komme / at huo som ihieslaer
eder / skal mene / hand gibr Gud en Lienis
ste der mee. Det sant S. Staphen / Actor :
7. 58. oc S. Pouel / Actor : 21. 30. der Jøderne
i Jerusalem støtte dennem aff Scholen oc
Templen / oc lucte Døren til for dennem.

Til

vil
Til H
Regimentet bl
haffue der var
ved dette Naffn
lib : 18. cap : 9. v
Herodes Ascaloni
den Stort / Det v
cap : 2. 16. siger /
ihel i Bethlehem
liggendis Døer /
lande haffde sp
fødde Jøderns S
i Jerusalem. Z
Antipas, som va
3. 1. oc hand lod
Baptiste / Marc
ter / at vilde fan
denne Herodes
Judas nu hen
naar Herodes Ag
cas ein / Actor
skild / at hand
oc lod kaste S. J

Til Herodem. Siden Spiret oc Regimentet bleff tagen fra Jøderne / saa haffue der været Trende ibland Jøderne / ved dette Naffn Herodes, som oc Iosephus, lib: 18. cap: 9. vidner. Den Første / vaar Herodes Ascalonita, som oc kaldis Herodes den Store / Det vaar hand / som *Matthæus*, cap: 2. 16. siger / der slo de vstyldige Dorn ihuel i Bethlehem / oc i de andre omkrings liggendis Byer / Der de Vise aff *Esther* lande haffde spure hannem / huor den nye fødte Jødernis Konge vaar. Oc hand bode i Jerusalem. Den Anden / vaar Herodes Antipas, som vaar Konge i Galilea, *Luc: 3. 1.* oc hand lod sla Hoffuedet aff S. Hans Baptiste / *Marc: 6. 27.* Oc søgte end oc effter / at vilde fange *Jesum* / *Luc: 13. 31.* Oc denne Herodes Antipas er den / som *Jesum* sendis nu hen til. Den Tredie Herodes, vaar Herodes Agrippa, oc hannem taler *Lucas* om / *Actor: 12. 2. etc.* for den Sags skyld / at hand lod S. Jacob Halsbugge / oc lod kaste S. Peder i Fængsel.

Der

Fortælling offuer Christ

Der Herodes (Antipas) saae
 Jesum / bleff hand meget glad.
 Sandelig / Herodes haffde rætte Aarsag /
 hiertelig at glæde sig / der hand saae Je-
 sum / met saa Skel / hand haffde seet til
 hannem / som Simeon, Luc: 2. 30. eller Pe-
 trus, Iohan: 6. 69. huilcke der bekende han-
 nem for deris Frelsermand oc Saliggips-
 rere / Men det gibr Herodes icke / enddog at
 wi læse om hannem / at hand hørde gierne
 S. Hansis Baptists Predicken / Marc: 6.
 20. saa vaar hand dog en Dyenskald / som
 holt mere aff den Horis Venskaff Herodia-
 dis, som ved sin Daatter begæree S. Hans
 sis Hoffuet paa is Gad / effter hun haffde
 forskaffet det saa / at hand vaar fast i Fæng-
 sel / saa at hand lod hannem Halsbugge /
 som wi kand viltløffug læse Matth: 14. 3. etc.
 Som oc Lucas, cap: 9. 9. siger / at hand vil-
 de gierne haffue seet Christum / Men huor-
 for at hand begærer / at see hannem / siger
 oss her Lucas, cap: 23. 8. som vaar / at hand
 haabedis / at see it Legn aff hannem.

Spør

pin
 Først læn
 Verden / som l
 dens Læner / o
 Men de leffue
 somme aalenbar
 de samme / naar
 brepes dennem / sa
 eller aalenbarlig
 meget som dem m
 Aarsag giffuis de
 enkomme den / se
 samme / som saa
 tipam, de skulle
 bliffue icke / paa
 Act: 4. 27. den
 ders Lemmers F
 dedet vil bliffue
 den. Act: 9. 5
 Dernæst be
 samme Dyen wi
 sum met. Aff
 at der vorret
 Christum met /
 taler om.

Först lære wi her / at der ere mange i
Verden / som lade sig vel synis / at elcke Or-
dens Tienere / oc höre dennem / oc met Slid /
Men de leffue dog ic wreemligt Leffnet /
somme aabenbarlig / oc somme lønlig / De
de samme / naar de höre / at deris Syn-
breyes dennem / saa forfølger de enten lønlig
eller aabenbarlig Ordens Tienere / oc saa
meget som dem mueligt er / naar en lidens
Aarsag giffuis dennem / samtpeke de / at
oinfomme den / som dennem straffer. De
samme / som saa efftersølge *Herodem An-
tipam*, de skulle vel tage sig vare / at de
bliffue icke / paa det sidste / met hannem /
Actor: 4. 27. den Christen Kirckis oc hend-
ers Lemmers Fiende oc forfølgere / huil-
cke det vil bliffue hart at stride imod Braads-
den. *Actor: 9. 5.*

Dernæst bör off oc at acte / met huor-
danne Dyen wi skulle begære / at see Chris-
tum met. Aff Verdens Begyndelse hafts-
ue der været Tre slags Raade / at see
Christum met / som den hellige Scriffe
taler om.

Den

Forflaring offuer Christ

Den Første / vaar hos Patriarcher /
som haaffue haaffte mange Slags Synner oc
Aftmalning / Som Christis vidner / Io-
han: 8. 56. at Abraham saae hans Dag / oc
glædde sig. Propheterne oc Israels Folk i
Mose Tid / saae Christum ved Jofstøtten
oc Skjstøtten i Drcken / Exod: 13. 22. 1. Co-
rinth: 10. 1. etc. oc mange andre Tegn oc
Signeller / huilcke alle vaare en Skygge til
Christi Lægem. Coloss: 2. 17.

Den Anden Syn / er i Christi egen
Person / der Guds enbaarne Søn haaffde
nu anammet Menniskelig Kjød oc Blod
paa sig / i huilcken wi saae hannem / sand
Gud oc Mand / ja / En enbaarne Søn aff
Faderen / Iohan: 1. 14. huilcken Syn vaar
vede fra hans Fødsel / Luc: 2. 7. oc til hand
bleff optagen i Himmelen fra Disciplene.
Actor: 1. 9.

Den Tredie Syn / er endnu hos
oss / som er i hans hellige Ord / 1. Corinth:
13. 12. oc Sacramenter / i huilcke wi skulle
see hannem indtil Verdens Ende. 1. Co-
rinth: 11. 26.

Her

Her for
som staar til
saar hannem
han: 3. 2.

Saa saa
Fornædelse /
de / at hand var
iblant alle Folk
den Christi rim
sig / oc tænkte ic
sto / end at han
mands Søn /
oc vaar komm
Land / Nazare
huilcket intet g
vide wi dog /
nem intet til
vaar Verdens

Chi han
Christo / oc
aff hannem
Lucas i disse
Elskaff. 2

Her foruden er den Fierde slags Syn /
som staar til effter dette Liff / naar wi skulle
faa hannem at see / lige som hand er. 1. Io-
han: 3. 2.

Saa saac dog Herodes Jesum i sin
Fornædrelse / Philip: 2. 7. ja saa fornædres
de / at hand vaar nu actet for den Ringeste
iblant alle Folk / Esa: 53. 2. etc. Paa huils
eken Christi ringe Gestalt hand forarger
sig / oc tenckte icke mere eller høyer om Chris-
to / end at hand vaar en fattig Tømmers-
mands Søn / Matth: 13. 55. Marc: 6. 3.
oc vaar kommen aff en forættelig By oc
Land / Nazareth i Galilea, Iohan: 1. 46. aff
huilket intet gaat vaar at foruente / Saa
vide wi dog / at denne Syn hielper han-
nem intet til Salighed / oc hans Glæde
vaar Berøstlig oc falsk.

Thi hand haffde hort meget om
Christo / oc foruente de at see it Tegn
aff hannem. Tuende Aarsager sætter
Lucas i disse Ord / som vaar til Herodes
Blødskaft. Den Første / Fordi at hand

H

haff

Sorflaring offuer Christ

haffde hørt meget om hannem. *Matthæi 14. 1.* staar der screffuet / at *Herodes*, en aff de fire Førster / der hand hørde det Ryet om *Jesu* / da siger hand til sine Tienere / Denne er den Døber *Iohannes*, hand er opstanden fra de Døde / derfor giør hand saadanne vnderlige Gierninger. Den Anden Aarsag er denne / At hand haabedis / at see it Tegn aff hannem. Sandelig / det er icke at forundre / at *Herodes* begæerer / at see Tegn aff Christo / effterdi at Tegn ere saadanne / som ere icke almindelig / oc land icke gioris aff huer mand / De der til haffde hand hørt / at *Jesus* giorde saadanne Tegn / som aldrig noget Menniske haffde gjort aff Verdens Begyndelse. *Iohan: 3. 2.* *Marc: 7. 37.* Der til viste hand / at alliges vel *S. Hans Baptista*, hans Predicanter / naar en merkelig Mand i sine Predicken / Saa haffde hand dog aldrig seet nogen Tegn aff hannem. *Iohan: 10. 41.* Derfor haffde hand nu Lyst / som it Verdslig Menniske / at see Tegn / oc actet intet om Predicken. De sandelig / det er vel at tencke /
at der

at der som He
at hand skul
Christo / for
Manddrab /
vel draget til
vilde haffue set
nu holder hans
at hand fand ic
19. 2. siger / o
skiller off fra
Effterdi at
Miraculis Ey
Saa ville vi tale
I Almind
hører Soldet i n
rackel. Men
Mirackel / for
forstand / som
sige til i Natu
sod stille paa
at Dand bliffu
alle andre Chri
tuelig Gierning
se *Marc: 16. 17.*

at der som Herodes haffde icke befreyet sig /
at hand skulde haffue bleffuet straffer aff
Christo / for sit stemme wrene Lessnet oc
Manddrab / *Matth: 14. 3.* Da haffde hand
vel draget til Christum / der hand saa gierne
vilde haffue seet hannem / *Luc: 9. 9.* Men
nu holder hans Ondskaff hannem tilbage /
at hand kand icke komme / som oc *Esaïas*,
cap: 59. 2. siger / at vore Synder er det / som
skiller oss fra Gud.

Effterdi at Satan pleyer end oc ved
Mirackels Synne at beskuffe Menniskan /
saa ville wi tale noget lidet om Mirackle.

I Almindelighed kaldis alle det / som
fører Folket i nogen dyb Forundring Mirackel.
Men i synderlighed kalde wi det
Mirackel / som steer offuer Menniskens
Forstand / som mand kand icke finde Aars
sage til i Naturen / Som det / at Solen
stod stille paa Himmelen / *Iosu: 10. 13.* De
at Vand bliffuer Vin / *Iohan: 2. 9.* De
alle andre Christi oc Apostlernis offuerno
turlig Gierninger / om huilcke wi kand læ
se *Marc: 16. 17. etc.*

Hj ij

Her

Forklaring offuer Christ

Her aff følger det / at ingen aff sig
selff kand giøre Mirackel / vden Gud alle-
ne / aff hues Mund / Haand oc Mact / alle
Naturlige Aarsag kommen er / huilcken
der oc kand / naar hand vil / dennem om-
uende / Saa hand allene giør / huad hand
vil / i Himmelen oc paa Jorden. *Psal: 115. 3.*
Loffuet være Gud *H & X & N* / Israels
Gud / som allene giør vnderlige Giernin-
ger. *Psal: 72. 18. Psalm: 136. 4.*

Saa lære vi her aff / at enddog Gud
Allmechtigste bruger offte Naturen i mange
sine Mirackel / saa kand wi dog icke tillegge
Naturen / at være Aarsag til samme Mi-
rackel / Men wi skulle vide / at Gud allene
giør samme Mirackel / vden Naturens ræts-
te Brug / Som wi læse om det Østen vær-
der bortdreff de Græshopper aff Egypten
fra Pharaone, *Exod: 10. 19.* oc der iørgjorde
det røde Haffsbonde / *Exod: 14. 21.* for Is-
raels Børn. Til samme Vær at opuecke /
vaar icke nogen Naturlig Aarsag / Men
Guds Vilie / som allene kom samme Vær
til at blæse. Lige saa gjorde Guds Forsium /
vden

pt
den all Na
daglig ned /
Numer: 11. 7.
Exod: 7. 17.
Exod: 4. 3.
allene vden Na
imod Naturen
Maria bliff fr
Luc: 1. 35. De
ket / at huertæn
icke heller hand
nogen helbrede
Mirackel stad
Marc: 16. 20.
Lær i
falske Tegn
aff Gæster /
Besuiger
i Tende M
kurlige Besu
re / huilcke
2. Somme
snidre til at f
de Iynis aff 2

uden all Naturlig Aarsag / at Man sale
daglig ned / til Jolekens Føde / i Dreken /
Numer: 11. 7. Saa bleff Vand Blod /
Exod: 7. 17. oc *Mosis* Røp en Hugorm.
Exod: 4. 3. Saa giør Gud offte / icke
allene uden Naturlig Aarsag / Men oesaa
imod Naturen / Som hand gjorde / der
Maria bleff Fructsommelig met Christo.
Luc: 1. 35. Derfor bekende oc *S. Peder*
røt / at huereken hans Skygge / *Actor: 5. 15.*
icke heller hand self / *Actor: 9. 34.* gjorde
nogen helbrede / Men Gud self / som ved
Mirackle stadfeste Apostolernis Predicken.
Marc: 16. 20.

Tuert imod disse Guds Tegn/ere alle
falske Tegn oc Mirackle / som enten stcer
aff Gøetler / eller aff Traaldoms Jolck.

Besuigere / som wi kalde Gøetler / stcer
i Trende Maade / 1. Somme ere aabens-
barlige Besuigere / som Baals Prestier vaas-
re / huilcke *Elias* ihjelslo. *1. Reg: 18. 40.*
2. Somme Gøetlere ere mere listigere oc
snildere til at faagle Jolekis Øyen / saa at
de synis aff Almuen / at giøre vnderlige

N h iij

Giers

Forflaring offuer Christe

Gierninger / enddog at det er idel Besui-
 ri / saa at de land met Smildhed røre oc vens-
 de deris Legems Lemmer / eller oc aff Na-
 turlighed land bruge Gæcklerj. 3. Her fors-
 uden er det Tredie Slags / som oc er gantse
 vederstyggelige / huilcke wi kalde Traald-
 folck / som hassue giort Venskaff met de
 onde Aander / met huilcke de oc omgaaes /
 Huilcke Mennsker Gud selff befaler / at
 der skal tagis fra hans Folck. Deuter: 18. 12.
 Disse samme forblinder Satan saa / at de
 synis offte / at see oc høre det / som aldrig
 vaar / eller skeer / Ja de mene sig selffuer
 offte / at være Blffue oc Kette / oc er dog
 icke / Men Satan land saa kaagle deris
 Dyen / at deris eget Legeme synis / at være
 det / som det icke er. Om saadanne Sa-
 tans Gæcklere land wi læse 1. Samuel: 28. 11.
 hvor den Traaldquinde / som Saul fipde
 til / lod Saul see den salige Samuelis Pros-
 phetis Gestalt / saa at Saul viste icke an-
 det / end det vaar Propheten Samuel, Huil-
 ckert vaar Satans Gæcklerj / som kaagles
 de baade Sauls oc Quindens Dyen / at
 Sa

Satan syni
 Siet vaar
 geme / som
 tan ingen
 nogen Stad
 Huilest.

Herodes

ge Maade.

som Herodes ha-

den hellige Eu-

allunt fordi / o-

li. Nuad G-

Wardelige V-

ge S. Hans

Sialefergere.

6. 45. Det for

Munden off-

Waar frem /

sa / Men ic

off sit Hierte

Men

intet. Sander

13. 22. er icke va-

Satan syntis / at være Samuel selff / hves
Siel vaar i Abrahæ Skjød / oc hans Les
geme / som haffde tient Gud / kunde Sa
tan ingen Mact haffue offuer / at føre
nogen Stæd / fra sit Soffuekammer oc
Huilestæd.

Herodes spurde IEsu i man
ge Maade. Huad det haffuer været /
som Herodes haffuer spurt IEsu ad / vil
den hellige Euangelist icke scriffte / vden
all tiil fordi / at hand haffuer intet gaat sa
let. Huad Gaat fand der komme aff den
Waudelige Blodhund / som lod Hals hug
ge S. Hans Baptista, sin egen Prest oc
Siælsfærgere. Christus siger so selff / Luc:
6. 45. Det som Hiertet er fult aff / det løber
Munden offuer aff. It gaat Menniske bær
Gaat frem / aff sit Hiertis gode Liggendes
fæ / Men it ont Menniske bær ont frem /
aff sit Hiertis onde Liggendes fæ.

Men IEsus suarede hannem
intet. Sandelig / Herodes den Ræff / Luc:
13. 32. er icke værd / at hand skulde høre IEsu
hellig

Fortælling offuer Christ

hellige Mund/ effterdi at hand vaar oplust
ved S. Hans/ oc stod da Sandheds Aand
imod/ saa kand det ickelættelig ske/ at hand
kand saa Sandheds Aand i sit Hierte /
Ebre: 10. 26. Men hannem skeer her/ som
Esaias, cap: 26. 10. siger/ at den Ugudelige
skal ickel see Guds ære. Oc derfor vilde oc
ickel *Elisæus* mere spaae for den Ugudelige
Kong *Ioram*, *2. Reg: 3. 13.* Oc Christus vilde
de ey heller lade den onde Slect see nogen
Tegn. *Matth: 12. 39.* Saa haffuer da
Herodes, effter sin fortiente Løn/ en ond
Samvittighed/ som giffuer hannem Nids
ne om det/ som hannem hendis Sex Aar
der effter/ først til Rom/ der Kaysar *Caligula*
dømte hannem for sin Ondskaff/ til en ewig
Landflyctighed/ Oc strax der effter
bleff kaldet aff denne Verden til Guds
Domstoel/ at anamme Dom for sine
Gjerninger/ som skede *Anno Christi 40.* som
wi læse hos *Iosephum*, *lib: 18. Antiq: cap: 9.*

Oc den ypperste Prestler oc Scrifft-
klage stode oc klagede hart paa
han-

hannem
Hoffind
hannem.
huor haard
bet oc striger
Den allm
ter Konge
Klagemaal
nammet/ oc
Hoffinder
Aff den
Hedningers
Trost/ at
hed er gan
danne Ug
Jesu Lefne
guet at J
Ugudelia
Lagn oc
D
De f
hannem/

hannem / Men Herodes met sine
Hofffinder foractedde oc bespaattede
hannem. Her giffuer Lucas tillende /
huor haardelige Jøderne haffue endnu raas
bet oc skriget met deris Løgn paa Christum /
Vden all tuil saaregiffuet / at hand stod effe
ter Konge Titel oc ære. Huilcken Jødernis
Klagemaal Herodes haffuer spaattelig ana
nammet / oc derfor paa det høyeste met sine
Hofffinder haffuer bespaattet Jēsum.

Aff denne Jødernis Klagemaal / oc
Hedningers Bespaattelse / haffue wi denne
Erøst / at ingen Sag for nogen Dffrig
hed er gangen Jēsum imod / Saa at oc
denne Ugudelige Herodes finder slet intet i
Jēsu Løffnet / som hand kand straffe / allis
geuel at Jøderne sige meget / saa kand den
Ugudelige Herodes dog vel see / at det er
Løgn oc Diet / som de saaregiffue.

Det Tierde Stycke.

De hengde it huid Klæde om
hannem / oc sende hannem til Pila-

h v tum

zum igen. Paa den Dag bleffue Pi-
latus oc Herodes Venner met huer
andre / Thi de vaare for huer an-
dres Giender. I dette Fierde Stycke
haffue wi disse Tuende Stycker at acte/
som dette vdrøtter / at Christus sendis til
Herodem. 1. Christus faaer en hvid Riør-
tel. 2. Herodes oc Pilatus bliffue Venner
der mer.

1. De hengde it hvid Klæde off-
uer Jesum. Dette huide Klæde kaster
Herodes offuer Jesum / til Spaat oc For-
haanelse / Thi de Romere haffde saadan en
Skiel oc Vijs / naar nogen haffde begæret
nogen høn Bestilling / da at alle mand
kunde det vide / saa hengde de it hvid Klæde
paa hannem / Saa giør Herodes her met
Christo / dog bespaattelig / oc vil ved dette
huide Klæde saa meget giffue Pilato oc Al-
muen tilfende / (effter Jødernis falske Klæ-
gemaal) at Jesus vil være Jøde Konge.

Saa see wi her / at enddog Christus er
Hedningenis Spaat oc Jødernis Forar-
gelse /

gelse / 1. Cor
det / som 2
er for Gu
Guds Da
ne ere. 1. Cor
som Herodes
Vidom aff
Klæder / som
merker Keen
1. 18. Apocal : 7
17. 2. at Jesu
Lind / hans
Saa vidner
Herodes oc Jo
m vifkyldig
som Faderen
Bestilling
uer als Ridd.

2. Da
des Venner
raades vaare
listerne / Men
uer tager til

gelse / 1. Corinth: 1. 23. Saa seer det dog / at
det / som Verden holdt for en Daarskaff /
er for Gud den sande Visdom / Thi
Guds Daarlighed er vissere end Menneske-
ne ere. 1. Corinth: 1. 25. Det huide Klæde /
som Herodes holder for Spaat / det vaar en
Visdom aff Hæxer / Thi at huide
Klæder / som den hellige Scrift lærer / be-
mercker Reenlighed oc Wiskydighed / Esa:
1. 18. Apocal: 7. 14. Saa læse wi oc Matth:
17. 2. at Jesu Klæder bleffue huide som is
Lius / i hans Forflaring paa Thabor Bierg.
Saa vidner da dette huide Klæde / imod
Herodis oc Jodernis Meening / at Jesus er
en wiskydig Mand / Ja at hand er den /
som Faderen haffuer samtycke til den høye
Bestilling / at hand skal være Dommer offa-
ner alt Ridd. Iohan: 5. 22.

2. Da bleffue Pilatus oc Hero-
des Benner. Huorfaare Pilatus oc He-
rodes vaare Wuenner / sige icke Euanges-
listerne / Men der menis / at Herodes haff-
uer taget til Mistycke / at Pilatus lod nogle
Mend /

Forflaring offuer Christu

Mend / som vaare aff *Galilea*, vnder *Herodis* Dffrighed / affliffue i *Jerusalem* / oc lod samme Mends Blod blande met deris Dffris Blod / *Luc: 13. 1.* Huor i *Herodes* lader sig thycke / at *Pilatus* haffuer giort hannem en liden Spaat. Icke fordi / at *Herodes* skotte noget om / huor der handledis / ilde eller vel / met *Jøderne* / som hand Narligen vilde haffue Tribut oc Skat aff / Men allene / for *Pilatus* haffde icke giffuet hannem saadant tilkende / for det vaar giort.

Her aff see wi / at Verdens Venckaff er icke stadige / men de henge allene tilhobe / som *Samsons* Kaffue met *Rumperne* / *Judic: 15. 4.* Hiertet er dog langt fra huer andre / Oc det / som de lade sig thycke / at holde sammen vdi / der imellem sidder den gløende Brand / Hoffærdighed / æregærdighed / Had oc Affuind / som tender den Ild op imellem dennem / som dennem selfuer fortærer. *Galat: 5. 15.* Der som i hvide oc opæde huer andre indbyrdis / da seer til / at i icke bliffue fortærede iblant huer andre.

Guds

Gud
den hellig
Christi
forfølger
beber for
Luc: 23. 34
saa vil Gud
andre / lige
han: 12.

Hender
gen Tuedra
istterfølge de
de lade icke
Brede / oc
Men findis
de sig kalde
giøre / saa
Euend / de
den ringe
bleff fast i
som piner /
Fader giøre
giffue aff
Skyld. Na

Guds Børns Rierlighed / som er aff
den hellig And / er saadan / at de / effter
Christi Exempel / elsker dennem / som dem
forsølger / *Matth: 5. 44.* oc mit i Døden
beder for dennem / Saa giorde Christus /
Luc: 23. 34. Stephanus, Actor: 7. 60. De
saa vil Gud / at hans Børn skulle elske huer
andre / lige som hand haffuer elstet oss. *Io-
han: 13. 12.*

Hender det sig saa / at der kommer no-
gen Tuedract op imellem Guds Børn / da
efftersølge de Pauli Raad / *Ephes: 4. 26.* At
de lade icke Solen gaa ned offuer deris
Brede / oc giffue icke Dieffuelen Rum.
Men findis her nogen iblant dem / som la-
de sig kalde Guds Børn / som dette icke ville
giøre / saa tage sig vel vare / Lige som den
Suend / der icke vilde tilgiffue sin Næste
den ringe Skyld / der hand bad hannem /
bleff fast i Fængsel / oc antuordet dennem /
som piner / Saa vil oc vor Himmelske
Fader giøre imod dennem / som icke vil til-
giffue aff Hiertet / huer sin Broder hans
Skyld. *Matth: 18. 33. etc.*

Den

Den Attende Pres diken.

I Vc. 23. 13. etc. Men Pi-
latus kallede de ypperste
Presier / oc de Effuerste
oc Solcket tilsammen / oc sagde til
dem / I hassue fort dette Menniske
til mig / som den der omuender Sol-
cket / Oc see / ieg hassuer forhört
hannem for eder / oc finder ingen aff
de Sager hos dette Menniske / som
i skyldede hannem saare / Herodes icke
heller / Thi ieg sende eder til hannem /
Oc see / mand hassuer intet fort han-
nem paa / som hand ber at dö saa-
re / Der saare vil ieg straffe hannem /
oc lade hannem lös. Matth. 27. 15.
Men paa Høytiden skulde Lands-
her-

herren / L
Sædvaar
Solcket an
gæred. L
Tid en Sam
dre / Iohan.
en Morder
Luc. 23. 19.
rorste vaar
de gjort it
Staden.
gick op / oc
som hand
der de vaar
latus til den
en Sædva
der en lös
17. Hvilcke
der lös / B

Herren/ *Luc. 23. 17.* effter Høytidens
Sædvaane / *Matth. 27. 15.* giffue
Golcket en Fange løs / huilcken de be-
gærede. De hand hassde paa den
Tid en Fange/en besynderlig for an-
dre / *Iohan. 18. 40.* en Misdede oc
en Morder / som hed Barabbas,
Luc. 23. 19. huilcken som met de Op-
rørske vaare kast i Fængsel / som hass-
de gjort it Mord vdi it Oprør i
Staden. *Marc. 15. 8.* De Golcket
gick op / oc bad / at hand vilde givre
som hand pleyede. *Marc. 27. 17.* De
der de vaare forsainlede / sagde Pi-
latus til dem / *Iohan. 18. 39.* I hassue
en Sædvaane / at ieg skal giffue
eder en løs om Paassen / *Matth. 27.*
17. Huilcken ville i / at ieg skal giffue
eder løs / Barabbam, eller Jesum /
Marc.

Fortælling offuer Christe

Marc. 15. 9. Jøde Konge / Matth.
27. 17. som kaldis Christus? Marc.
15. 10. Thi hand viste vel / at de ypperste
Prestes haaffde antuordet han-
nem hen aff Had. Matth. 27. 19. etc.
De der Pilatus hand sad paa Dom-
stolen / skickede hans Hustru Bud
til hannem / oc lod hannem siige / Be-
satte dig intet met denne Ketsærdig /
Jeg haaffuer lide meget i Dag vdi
Drømme for hans skyld. Men
de ypperste Prestes oc de Eldste toge
Folket met Ord / at de skulde bede
om Barabbas, oc affliffue Jesum.
Da suarede nu Landsherren / oc
sagde til dem / Huilcken ville i / at
jeg skal giffue eder løs aff disse To.
Luc. 23. 18. etc. Da raabte den
gantste Hob / oc sagde / Vort met
denne /

denne /
raabte
lade
sagde /
Jesu /
er Christu
sagde /
nem. Luc.
Færdig
haaffuer da
ingen død
Derfor v
lade ham
meget met
hannem /
rede / at
De dertis
Strig fick
Jende
jaaregiffu

Denne/oc giff off Barabbam løg. Da
raabte Pilatus atter til dem/ oc vilde
lade Jesum løg / Matth: 27. 22. oc
sagde/ Huad skal ieg da giøre met
Jesu / om huileken der sigis/ hand
er Christus. Men de raabte alle oc
sagde/ Kaarsfeste/ Kaarsfeste han-
nem. Luc. 23. 22. Da sagde hand
Tredie gang til dem / Huad Ont
haffuer da denne giort? Jeg finder
ingen dødelige Sag met hannem /
Derfor vil ieg straffe hannem / oc
lade hannem løg. Men de strege end
meget mere / oc sagde / Kaarsfeste
hannem / met stor Skrig / oc begæ-
rede / at hand skulde Kaarsfestis.
Oc deris oc de ypperste Presters
Skrig fick offuerhaand.

⁊ Bende Stycker ville wi aff denne Tere-
saaregiffue. Først/ ville wi ansee Pilati

3i

oc

Forflaring offuer Christ

oe hans Hustris Forsæt de Redebonhed til
at vndskyldte J̄sum / oc at redde hannem
aff Joderis Hender. Dernæst / hoffue
wi Joderis Blindhed oc Affuind imod
J̄sum at betencke.

Det Første Stycke.

Hvor flittig *Pilatus* haffuer været til /
at fly Christum løs / kand wi see her aff /
1. At hand aabenbarlig skælder Joderne for
Løgnere / Fordi at det / som de haffue sagt
paa Christum / finder baade *Pilatus* oc *Herodes*, at være Løgn. 2. At hand sætter J̄sum
imod en ræt Hoffuetskalck / beder den
nem vduelle huilcken de selff ville / forhæns
bendis ingenlunde / at de skulle lade en
Manddraber løs. 3. At hand siger dem
bart vd / at Løwen beskytter J̄sum / effters
di hand er wskyldig / saa at ingen kand gies
re hannem noget. 4. At hand gaar selff
frem / oc befender / at J̄sus er it retfærs
dig Menniske. 5. At hand beder for han
nem / at de ville lade hannem nyde det / paa
it Hudstrygelse.

1. Ecce /

1. E
nem for
Eager
skyldt
ler. Diffe
tergang /
imod de
oc Jolani
beuiler / at
huerden ha
offuerhøit
sender den
det mindste
J̄sum /
vunden en
aller Tre de
Deuter: 17.
Dette
alle / oc larn
J̄nd oc Drift
bede / Som
forstandige
Eager. De

1. See/ ieg haßuer forhört han-
nem for eder / oc finder ingen aff de
Eager hos dette Menniste / som i
skyldte hannem for / *Herodes* icke hel-
ler. Disse Ord begynder den Tredie Næts
tergang / *Pilatus* holder paa *Jæsu* vegne/
imod de ypperste Prester / oc Offuerste /
oc Folket / I huilcke Ord hand klarligen
beuise / at de liue paa *Jæsum* / effterdi at
huereken hand selff / som haßde stueligen
offuerhört *Jæsum* / eller *Herodes*, som hand
sender dennem til / met *Jæsu* kunde finde
dee mindste / som næffnis kunde / imod
Jæsum / Saa er *Christus* effter Louen
vunden en retfærdig Mand / Thi i Lo
eller Tre deris Mund skal Sandhed staa.
Deuter : 17. 6.

Dette Exempel skulle vel Dømmere
acte / oc lære aff en Hedning / met huad
Blid oc Driftighed de skulle giøre deris Em-
bede / Som er / at de oc gierne høre andre
forstandige Folckis Mening / i tilsraadige
Eager. Dernæst / at de bluis icke ved / at

Thi ij sig

Forklaring offuer Christ

sige det / som Sandhed er / alligeuel at det
er de Store oc Dffuerste for Folket imod /
Saa befaler Gud selff / at de skulle giøre /
2. Paral: 19. 6. Oc denne Befalning effter
fulde Daniel, imod de gamle Skalcke / som
haffde sage Løgn paa *Susannam*, Daniel: 13.
5. etc. Her hos oc / at wi trøste oss / som ere
skyldige off *Jesu* Wskyldighed / oc acte
her / so haardere oc lenger der klages offuer
Jesum / so klarer bliffuer hans Wskyldig
hed / Saa at *Pilatus*, som er it Hoffuet oc
Mund for *Iuda* Hus / oc *Herodes*, som er
den Største oc Dffuerste i *Galilaa*, bære
dette Vidne / *Jesus* er en wskyldig Mand /
Saa maa wi endnu glæde oss / Thi vor
Forloffuer *Christus* / *Ebre*: 7. 22. som haff
uer taget Verdens Synder paa sig / *Iohan*:
1. 36. er død som det sande Paaskelam / vdi
huilken ingen Lyde findis / *Exod*: 12. 5.
1. *Pet*: 1. 19. Ja som den Retfærdige / for de
Wretfærdige. 1. *Pet*: 3. 18. Dette vidne baas
de *Pilatus* oc *Herodes* aabenbarlig / for den
gantse Verden / enddog at *Herodes* for
stod det icke selff.

2. Paa

2. P
herren /
ne / giffue
cken de be
paa den
lig for an
Morder /
Huilken
eder los /
Jode Kom
Jest haffue
Seduaane
dennem en
paa huilken
lo. For de
landsheer
de begærede.
soner *Pilatus*
som ere / *Jes*
1. Effter
Der mens /

2. Paa Høytiden skulde Lands-
herren/ effter Høytidens Seduaa-
ne/ giffue Folket en Fange løs/ hvil-
cken de begærede. De hand haffde
paa den Tid en Fange/ en besynder-
lig for andre / en Misveder oc en
Morder / som hed Barabbas, etc.
Hvilcken ville i / at ieg skal giffue
eder løs / Barabbam, eller Jesum/
Jøde Konge/ som kaldis Christus?
Først haffue wi her at acte/ Huor aff denne
Seduaane er kommen / at hand skal giffue
dennem en Fange løs. Dernæst / Tiden/
paa hvilcken de skulle haffue denne Fange
løs. For det Tredie/ Jøderis Frihed/ at
Landsherren skulle giffue dennem/ hvilcken
de begærede. For det Fierde/ Huad for Pers-
soner Pilatus giffuer denne Seduaane paa/
som ere/ Jesus oc Barabbas.

1. Effter Høytidens Seduaane.
Der menis / at Jøderne / som gierne ick
J i iij pleje

Fortlaring offuer Christ

pleye at lade sig nøye met Guds Ord / men
 at blande deris Meniskelig Diet oc Skick
 der iblant / *Marc: 7. 8.* haffue forhuærfuæt
 dette hos de Romere / der Riget bleff skifte
 imellem de Fire Førster aff Rom / *Luc: 3. 1.*
 at de skulle giffue dennem huer Paaske en
 Fange løs. De det begærede de / at de vilde
 (i Abe vijs) effterfølge Gud / som sparede
 dennem / der hand slo ihuel alle Førstefodde
 iblant de Egypter / Men de synde høyligen
 her met / Thi Gud befaler / at de skulde in-
 tet legge til hans Ord / oc icke heller tage der
 fra / *Deuter: 4. 2.* Men det gior de her.
 Hand haffde befale dem / *Exod: 12. 27.* at
 æde Paasselammet / til en Hukommelse paa
 samme Guds Befrielse / der met skulde de
 haffue ladet sig nøye / oc icke lagt noget der
 til. Det er vel stor Loff værd / at beuise
 Barmhertighed / oc at sky Blodgærrighed /
 oc den største Ræd / som offte kand være
 Bræt / Men wi skulle see til disse To Syn-
 ster / naar wi beuise Barmhertighed. Først
 om den Maade / i huilken wi gior
 Barmhertighed / haffuer Grund i Guds
 Ord.

Ord. D
 hed skal
 righed /
 der icke im
 samme Be
 der sauerne
 Fred / som
 ordne aff
 lighed i Land
 siger sig der
 der en almin
 derer løb ha
 hertighed /
 glubende
 løb iblant
 icke icke enste
 2. L
 se wi klart /
 ne haffde (i
 Eduaane a
 dis mere beu
 ste Høyd /
 Barmhertig
 en stor Blind

Ord. Dernæst / at samme Barmhertigh-
hed skal ske til Raade / som er / naar Off-
rigbed / som givr Barmhertighbed / syn-
der icke imod sit Embede. Her hos / at
samme Barmhertighbed skeer icke til Vn-
dersaatternis Skade / oc imod almindelig
Fred / som Offrigbed er i synderlighed for-
ordnede aff Gud til / at skaffe Fred oc Ro-
lighed i Land oc Rige. 1. *Timoth: 2. 2.* Saa
siger ieg derfor / at den Offrigbed / som las-
der en almindelig Røffuer / Enff oc Miss-
deber l'os hand beuise lige saa store Barm-
hertighbed / som den / der kand haffue en
glubende Blff fangen / oc slaer hannem
l'os iblant Ensinde Saar / iblant huilcke
icke it emste bliffuer wskadt aff Blffuen.

2. Om Paaske Høytid. Her
see wi klart / det ieg sagde tilforn / at Jeders
ne haffde (i Ake viis) forhuærfuet denne
Seduaane aff de Romere / at de funde saa
dis mere beuise Barmhertighbed paa Paas-
ske Høytid / Paa huilcken dennem vaer
Barmhertighbed vederfaer. Men her es
en stor Blindhed for disse Joder / Paaske

Si iij

lamm

Forflaring offuer Christi

lammet aade de / hues Blod de stryge off
 uer deris Dørtæ / *Exod: 12. 7.* at paamins
 de dennem / at Christi Blod skulle fri dens
 nem fra Synden / *1. Iohan: 1. 7.* som vaar
 Marsag til all Wlycke / *Roman: 5. 18.* Dog
 alligenel lade de Synden være wstraffet / oc
 giffue en Morder oc Røffuer løb / oc besyns
 derlig paa den hellige Fæst oc Høytid / som
 er imod Guds Low / *Deuter: 13. 5.* Huor
 Gud befaler / at mand skal oprycke den Dn
 de / wanseet Stæd eller Tid / Som wi læs
 ser / at Benaia befalis aff Salomon, at hand
 skal icke spare den Manddraber Joab / som
 vaar flyed til Alterens Horn / at hand der
 kunde være tryg / Men hand skulde ihuel sla
 hannem ved Alteret / *1. Reg: 2. 31.* Oc wi læs
 se icke / at enten Alteret eller Kircken er der
 offuer bleffuen besmitet / Thi at den icke
 helligis igen for Gud / som andet / der bleff
 wreent. *Numer: 5.* Denne Salomonis Be
 falning / er icke imod den Low / som Gud
 haaffde giffuet / *Numer: 35. 6. etc. Deuter:
 19. 3. etc.* om de fry Stæder / eller Tilfluct /
 huor den / som kom for Skade / imod sin
 Vilie

Vilie oc
 le være fri
 Sleet /
 bedreffuer
 der oc
 hannem
 at haaffue
 Forsæt / da
 nem / som
 sin Nat / oc
 fortient haaff
 befriede slet
 Ja de samu
 som aff
 haaffde / for
 hand maan
 i samme
 Guds / ind
 Om
 oc siige / De
 Barabbam
 self / Matthe
 Nasse / lige
 aff Gud.

Vilie oc Forsæt / oc ihuellslo sin Næste / skul
 le være fri fra sine Forsølgere oc den Dødis
 Sleet / Thi at naar den / som Manddrab
 bedreffuet haßde / kom i samme fri Stæ
 der oc Tilflue / da skickede Offrigheden
 hannem strax i Rætte / De sands hand da /
 at haßue ihuellsaget sin Næste met Vilie oc
 Forsæt / da bleff hand strax antuordet den
 nem / som Sagsøgere vaare / oc hand stod
 sin Ræt / oc finge effter som hans Gierning
 fortient haßde / Saa at samme fri Stæder
 befriede slet ingen moduillig Manddraber /
 Ja de samme Stæder vaare end oc den /
 som aff Vaade / Manddrab bedreffuet
 haßde / som en Spaat oc Straff / Thi
 hand maatte være som en fangen Mand
 i samme Stæder / baade fra Benner oc
 Gods / indtil den ypperste Prest døde.

Om nogen vilde forsuare disse Jøder /
 oc siße / De gjorde ræt der met / at de gassue
 Barabbam løs / Effterdi Christus befaler
 self / Matth: 6. 12. at wi skulle forlade vor
 Næste / lige som wi ville haßue Forladelse
 aff Gud. Denne skal oc vide / at disse ere

Ji v

Lo

Forflaring offner Christi

To wns. Det er it / at forlade sin Næste /
huad hand fand haffue forørnet en met /
paa sin Persons vegne / oc kommer icke an-
dre til Skade / Huilcket Christus befaler /
enten Broderlig aff Hiertet at tilgiffue / el-
ler oc om Skaden er for stor / at bruge Low
oc Ræt met hannem / uden all Had oc Aff-
münd i nogen Maade. De det er it andet /
at forlade hannem / det Gud befaler / at
straffe hannem for / som ere aabenbarlige
Synder oc Laster / Huilcket mand endelig /
effter Guds Low / Deuter : 13. 5. skal tage aff
Staden fra sig.

3. Huilcken de begærede. Her see
vi Jødernis Frihed i denne Seduaane /
som er / at Offrigheden skulde være endelig
forplucte til / at lade en Misbeder løs / eff-
ter det ringløse Folkis Begæring. Her aff
skal alle Christen Offrighed lære / at de
vocte sig / at de giffe sig icke self til nogle
uforstandige Hedninge / der giffue deris
Vnderfaatte saadan Seduaane oc Fri-
hed / som er imod Guds Bud oc Befal-
ning. Der som noget Menniste begærer
noget

noget aff
Guds Bu-
me Men-
Gud end
cken Chris-
er langi arg-
ninge wiste
Men en Chri-
ue Guds Low
den allene ska-
ledis. Iosu :

4. S
giffue ede
Iesum /
Christus
ic / 1. Figu-
2. Deris 2
huer andre.
1. Figu-
denne Guds
Mosen, Bef-
tager Lo G-
dem skal hand

noget aff sin Dffrighed / som er imod
Guds Bud / Da skal Dffrighed suare sama
me Menniske / At mand bør mere at atlyde
Gud end Mennifken / *Actor: 4. 19.* De huils
cken Christen Dffrighed det ick gjør / hand
er langt argere end en Hedning / Thi Heds
ninge viste ick aff Guds Low / *Ephes: 2. 12.*
Men en Christen Dffrighed skal altid haff
ue Guds Lowbog for sine Dyen / oc efter
den allene skal hand dømme / oc ick anders
ledis. *Iosu: 1. 8.*

4. Huilcken ville i / at ieg skal
giffue eder los / Barabbam, eller
Iesum / Jøde Konge / som kaldis
Christus? I denne Lignelse ville wi
see / 1. Figuren i det gamle Testamente.
2. Deris Beskriffuelse / som lignis imod
huer andre. 3. Hvad Trøst her følger aff.

1. Figuren læse wi *Leuit: 16. 7. etc.* i
denne Guds Befalning / Gud sagde til
Mosen, Befal din Broder Aaron, at hand
tager To Gædebucke til Syndoffer / oc
dem skal hand sticke for HÆXNER / uden
for

Forplaring offuer Christt

for Forsamlingens Tabernackels Dør / oc
hand skal kaste Laader om samme To Bus
cke / en Laad for H & R R & R / oc den ans
den paa den Buck / som skal løs ladi / oc
hand skal offre den Buck / som H & R
R & R S Laad salt paa / til Syndoffer /
Men den Buck / som Laaden salt paa / at
hand skulde ladi løs / den skal hand sticke
leffuendis for H & R R & R / at hand givr
en Forligelse for hannem / oc lade saa den
ledige Buck hen i Dreken.

2. Den Første Person / som *Pilatus* i
denne Lignelse saaregiffuer / er *Barabbas*,
som lyder paa Danske / Faders Søn /
det er / saadanne / som Forældre lade leff
ue effter som de ville / oc icke optucter dem
i Røffselse oc Guds Befalning / Som
Paulus vdrøffuer aff *Christine* Forældre.
Ephes: 6. 4.

Denne *Barabbas*, kalder *Matthæus*,
en Beshynderlig / De *Iohannes* legger Mars
sag der til / met disse Ord / *Barabbas* vaar
en Røffuer / De *Lucas* bekender / *Barab*
bam at være kast i Fængsel / for it Dyr
rør

nr oc M
Siaden.

Den

tence / hu

herren / ha

hand icke ha

dennem / so

fangne / M

skald / som

me Dyrer hu

giffuer sit

endelig vilde

hender / I

at Ioderne

rige / at de

Manddrab

haffde giffu

gange / De

allehaande

at de haffde

hand haffde

Derna

ge / iders all

farer vildt im

rør oc Manddrab / som vaar bedreffuet i
Staden.

Denne Bescriffuelse giffuer oss at be-
tæncke / huor flittig oc snild *Pilatus* Landss-
herren / haffuer været i denne Lignelse / At
hand ick haffuer lignet *Christum* imod alle
dennem / som hand paa den Tid haffde
fangne / Men imod den argiste Hoffuets-
skalck / som vaar iblant dem alle / som sams-
me Oprør haffde giort. Huor met *Pilatus*
giffuer sit gode Hierte tilkende / at hand
endelig vilde befrie *Jesus* aff Jøderis
Hender / Thi at hand ingenlunde tænckte /
at Jøderne skulde være saa stemme oc ara-
rige / at de skulde bede om en Røffuer oc
Manddraber / oc affliuffe den / som *Pilatus*
haffde giffuet *Wiskydigheds* Vidne nogle
gange / Oc der haffde helbredet Almuen aff
allehaande Siugdom / *Marc: 6. 56.* Saa
at de haffde giffuet hannem Vidne / at
hand haffde giort alting vel. *Marc: 7. 37.*

Dernest see wi / at de arme Hednings-
ge / i deris allerbeste Forsæt / haffue høyligen
faret vild imod Guds Lov / Thi at Jøders
nis

Forflaring offuer Christ

nis Seduaane lydde om en Misdeder / at
giffue løs / De nu sætter her *Pilatus* Chris-
stum for / lige som en Misdeder / hvilcken
hand selff hæfde offte befend / at være uskyld-
dig / oc ingen Misdeder / Saa at det er jo
vist / som *Paulus* befender / 1. *Corinth* : 3. 19.
at Verdens Visdom er en Daarlighed
for Gud.

Den Anden Person / som denne Lige-
nelse giffuis paa / bescriffuer *Pilatus* med disse
Ord / *Jesus* / Jøde Konge / som kaldis
Christus. Sandelig / denne Bescriffuelse
skeer ick vden vor synderlig Trøst / lige som
oc alt det / som screffuet er / er screffuet off til
Lærdom oc Trøst / *Roman* : 15. 4. Thi at
disse Trende Titler / ere alle tro Christne
sødere end nogen Honig / Thi at den Førs-
te Titel / *Jesus* / beviser off Christum /
effter Engelens Ord / *Matth* : 1. 21. endnu
i sin Fornedrelsis Tid / at være en Jælsere
oc Saliggjörere / Som *Pilatus*, inod sin
egen Forstand / her kalder Christum / ick
ved noget andet Naamn / end *Jesus* / som
lyder en Jælsere oc Saliggjörere.

Der

Der
sum / det
oc Konge
den hellige
Christus
dels Skid
være salu
skal præd
sede Hæ
bundne
Esa: 61. 1. etc.

For det
Jøde Konge
ha tilfende
at være den
förs Jøder
David nu v
Det. 2. Sama

Saa be
telle / Chris
Mand / som
nes: 3. 15. der
Gerninger.

Dernæst / kalder hand hannem Christus
sum / det er / Saluet oc forordnet til Prest
oc Konge / huilcket Iesus er begge / som
den hellige Scrifte vidner / *Psalm: 110.* *Ne*
Christus er en euig Prest / effter Melchises
deks Stick. *De Esaias siger / Iesum oc*
være saluet med den hellig Aand / at hand
skal predicke Forsløsning for de sønderknus
tede Hierter / oc Frihed for dennem / som
bundne ere / oc at trøste alle Bedrøffuede.
Esa: 61. 1. etc.

For det Trede / kalder *Pilatus* Iesum /
Jøde Konge / Huor med hand giffuer klars
lig tilkende / imod Jødernis Raab / Iesum
oc være den forloffuede Mand / som skulde
fødis Jøderne / aff *Dauids* Eed / naae
Dauid nu vaar hensoffuet med sine Forsø
dre. *2. Samuel: 7. 12.*

Saa befatter da denne *Pilati* Beskrif
velse / Christum at være baade Gud oc
Mand / som Verden vaar forloffuet / *Ge*
nes: 3. 15. der skal til intet giøre Dieffuelens
Gjerninger. *1. Iohan: 3. 8.*

3. Hec

Sorflarting offuer Christ

3. Her aff / at Iesus / som er wskyldig / sættis imod den Vgubelige / følger denne Trøst / at Christus er jo vist kommen til Verden / at hand / som en Wskyldige / wil lide for de Skyldige / at hand kand føre dennem til Gud. 1. Pet: 3. 18. 1. Corinth: 15. 22. Roman: 5. 15.

3. Da sagde Pilatus Tredie gang til dem / Huad Ont haaffuer da denne gjort? Met disse Ord giffue nu Pilatus den Tredie gang sin Flittighed tilkende / at hand vilde redde Iesum aff Jødernis Hender / Thi hand kaster dennem Guds hellige Low for / som dennem selffuer vaar giffuen / at de skulle leffue effter / Exod: 20. Huilcken Low / som Paulus klarligen lærer / Roman: 13. 3. der icke tilstæder / at giøre noget retfærdigt Menniske noget Ont. Huor vdi wi see / en ræt Christen Offrigheds Embede / som er / icke for nogen mands Vilie oc Bensclaff / at plage noget fattigt Menniske / vden det kand Lowlig oc skællig beuissis / huad Ont samme Menn

Menniske /
Deuter: 1.

4. Jeg
met ham
alle Jøder
er en retfærdig
iniet Du giør

5. De
nem / oc la
inden Jemte
denne Ræter
Som er / at
Jøderne / ef
hannem / oc
hannem / at
det paa it
der met fare.

Her ha
uer ingenlind
nogen Guds
en retfærdig
effter den Heds
Romere / som

Menniffe / som paaklagis / giort haffuer.

Deuter: 1. 17.

4. Jeg finder ingen dødelig Sag
met hannem. Her befender *Pilatus*, imod
alle Jøderne Raab oc Skrig / at *Jesum*
er en retfærdig Mand / oc haffuer aldels
intet Ont giort / hvorfor hand skulde dø.

5. Derfor vil ieg straffe han-
nem / oc lade hannem løse. Her see
vi den Femte Maade / som *Pilatus* bruger i
denne Rættgang / at giffue *Jesum* løse /
Som er / at hand beder for hannem / at
Jøderne / effierdi de ere saa forbittrede paa
hannem / oc fand dog ingen Sag giffue
hannem / at de ville da lade hannem nyde
det paa it Hudstrygelse / oc lade hannem
der med fare.

Her haffue vi at aette / at *Pilatus* haff-
uer ingenlunde Ræt til / eller Befalning aff
nogen Guds Lov / at Hudstrype *Jesum* /
en retfærdig Mand / Men hand taler her /
effter den Hedniffe Vis / som vaar hos de
Romere / som hand vaar kommen fra / at

R f

de

Forflaring offuer Christ

de Hudstryge alle dennem / (uden alleniste
de / som vaare fødte til Rom /) som bleffue
paaklagede / hos huilcke der sands dog ick
nogen Døds Sag / Som wi kand klarlig
læse *Actor* : 16. 37. etc.

De der *Pilatus* sad paa Dom-
stolen / sticte hans Hustru Bud
til hannem / oc lod hannem si-
ge / Besatte dig intet med denne Ret-
færdige / Jeg haaffuer lidt meget i
Dag vdi Drømme for hans skyld.
Her giffuer *Euangelisten Matthæus* tilkens
de / huorledis *Pilati* gode Forsæt bliffuer stør-
cket / aff hans fromme Hustruis Paamins-
delse / at hand skal slet intet Dnt giøre den
retfærdige *Jesu*.

I denne *Pilati* Hustruis Begæring/
haaffue wi at acte / Først / Tiden / naar
hun sender hannem Bud / som er / der hand
nu sidder paa Domstolen iblant Raadet.
Nuor met hun giffuer tilkende / at hun ick
lættelig lader Christi Nød gaa sig til
Hiers

Hier /
sandig Du
sage / sender
sidder for
skal vordre sit
stittelig at paa
Dernest /
dis Dom / om
met denne Ret
meget si-
delis intet met /
sum / Thi hat
Men legger m
Matt / at han
Vdi den
alle rætsindige
Epenel / vdi h
si / huorledis
Mend til Ret
teris Næste /
Vgubelige
Daatter / hun
abraham, Jeru
Som wi læse 2

Hierle / Thi det er vitterligt / at ingen for-
standig Quinde / aff nogen lætferdig Aars-
sage / sender sin Husbond Bud / naar hand
sidder for Dommen / oc paa Guds vegne
skal vordre sit Embede / oc alle mand giffue
flittelig aet paa hannem.

Dernæst / haffue wi at see denne hens-
dis Dom / om Christo / Befatte dig intet
met denne Ketsærdige / Som hun vilde saa
meget sige / Kiere Mand / befatter eder als
delis intet met / at samtycke noget imod Je-
sum / Thi hand lider Brøet aff Jøderne /
Men legger meget mere Vind paa / aff all
Mact / at hand bliffuer løs giffuen.

Vdi denne Nedniste Quinde / haffue
alle rætsindige Christne Quinder it herlige
Spejel / vdi huileken de skulle spejle sig / oc
see / huorledis de skulle altid raade deris
Mend til Ketsærdighed oc Metynek offuer
deris Næste / De ingenlunde efftersølge den
Vgudelige Athaliam, Konning Amri
Daatter / huileken der raadde sin Søn
Abasiam, Jerusalems Konge / til alt Ont /
Som wi læse 2. Paral: 22. 3. Icke heller den

Rf ij

Wgu

Forflaring offuer Christe

Wgudelige Iesabel, som vaar værre end den
Wgudelig Achab selff / i det at hun ingen
Lowlig Middel vilde tilbiude met Naboth,
der hun vilde haffue hans Vingaard / Men
vnderfundelig / ved sin Scriffuelse oc arrige
Stalckis Eogn / stiller hannem baade ved
sit Liff / oc hans Arffuinge aff met Vins
gaarden. 1. Reg: 21. 8. etc. Icke heller at de
effterfølge den Wgudelige Herodias Ex
empel / som søgte effter / uden all skellig
Aarsag / at omkomme den hellige Døber
Johannem Baptistam. Matth: 14. 8.

For det Tredie / legger denne fromme
Quinde Aarsagen til / huorfaare hun saa
fordrist sig til / at sende sin Husbond
Bud / som hand sidder paa Domstolen /
Thi (siger hun) ieg haffuer lidt meget i
Dag vdi Drømme for hans skyld / Som
hun vilde sige / Denne gantske Nat (Thi
Noderne regnede deris Dag fra Solen
gick vnder / oc saa til Solen gick vnder
igen / som er Fire oc Tiue Timer /) haff
uer ieg ick soffuuet rolig / Men Jesu Sag
oc Wskyldighed er altid kommen mig saa
re /

te / saa tilig
il Esffn.

Dette

at enddog de

tid forfengh

regnis iblant

oc ere en Gud

Som Pharaon

vdagde / Gene

phet / cap: 2.

giffue sin Aan

de Eloffe skul

ge Drenge S

Offte so

mange Dren

huilete der ere

intet er mere

Der ere

ne Quindis

ue sin Aarsag

ner / at den er

hand i saa W

Død / (Bed

Menniskelig

re / saa tilig mine Døen syntis / at salde
til Søffn.

Deite haffue wi at acte om Drømme/
at enddog de ere offte / saa ere de dog ick als
tid forsengelige / Thi wi vide / at de oc saa
regnis iblant Prophetierne / *Numer: 12. 6.*
oc ere en Guds synderlige Aabenbaring /
Som *Pharaonis* Drømme / huilcke *Ioseph*
vdlagde / *Genes: 41. 26.* Som oc *Ioël* Pros
phet / *cap: 2. 28.* bekender / At Gud vil vds
giffue sin Aand offuer alle Rigg / Saa at
de Eldeste skulle haffue Drømme / oc de vns
ge Drenges Syner.

Offte sagde wi / Thi der komme oc
mange Drømme aff Rødelige Tæcker /
huilcke der ere saa forsengelige oc falske / at
intet er mere twiiff / end de ere.

Der ere atskillige Meninger om den
ne Quindis Drøm / huor aff den skal haff
ue sin Aarsag oc Vdspring / Somme me
ner / at den er kommen aff Dieffuelen / at
hand i saa Maade vilde forhindre Christi
Død / (Ved huilcken / oc vdi huilcken / det
Menniskelig Røn faaer deris Liff / effter

R f iij

den

Forklaring offuer Christi

den Figur / der *Adam* soff / bleff *Eua* giore
en leffuendis Quinde / *Genes: 2. 21.*) huil-
cket de bemise i saa Maade / At denne Quin-
de / vaar en Hedniske Quinde / oc vdi Sa-
tans Rige / at Satan derfor skulde haffue
brugt hende til / at forhindre Menniskens
Salighed / Men denne Mening synis / at
være alt for ringe.

Der ere andre / som giffue denne Aarsag /
at denne Quindis Drøm skulde haffue
sin Aarsag der aff / at Jøderne haffde
om Dagen tilforn været hos *Pilatum*, deris
Verdslig Offrighed / oc begæret hans
Hielp oc Bistand / til at fange oc binde
Jesum / Huilcket *Pilati* Hustru vel vaar
vitterligt / oc derfor / som hendis Samvittig-
hed gaff hende Vidne / at Jøderne for-
fulde Jesum aff Had / haffuer hun drømt
om Natten / det som hun slutteligen om Da-
gen tilforn haffuer betenckt oc offuerueenet /
som er / at Jesus vaar en wstyldig Mand.

Men huad endelig Aarsag der haffuer
været til / ville wi lade bliffue her ved / at
Gud Allmechtigste haffuer / ved Jøder oc
Heda

Hedninger
Bidniskby
vor store
wstyldig M

Da

At An-
deris Blind-
førsi / at de
dem for Løgne
Christo / som
funde finde / o

Dernæst
se / oc vduell
Morder / D
ere selff saada
det staar gien-
tophel til Ka-
muel: 15. 12. L
Cananæers
28. 9. De at
phira, sin vnde
For det J
skal Raarsfæst

Hedninger / Mand oc Quinde / opuacke
 Vidnisbyrd / som haffue vundet dette til
 vor store Trøst / at Iesus Christus er den
 uskyldig Mand.

Det Andet Stycke.

Det Andet Stycke / indeholder Jø-
 dernis Blindhed / i huilken giffuis tilfende /
 Først / at de intet suare *Pilato*, som skælder
 dem for Løgnere / at de haffue sagt det om
 Christo / som huercken hand eller *Herodes*
 kunde finde / at være sandt.

Dernæst / at de forskinde Liffsens Før-
 ste / oc vduelle oc begære en Manddraber oc
 Morder / De giffue der med tilfende / at de
 ere selff saadanne / som den de vduelle / Thi
 det staar gierne / at *Absolon* vdueller *Achi-*
tophel til Raadgiffuer oc Cankeler / 2. *Sam-*
uel : 15. 12. De at *Esau* tager *Ismaels* den
 Cananæers Daatter til Hustru / *Genes* :
 28. 9. De at *Ananias* Raadslaer med *Sap-*
phira, sin vnderfundig Hustru. *Actor* : 5. 2.

For det Tredie / at de begære / at hand
 skal Raarsfeste Christum / huilken hand
 R f iij saa

Forflaring offuer Christil

ſaa offte haſſde ſagt / at være en wiſkyldig
Mand / Ja haſſde bekend hannem for en
Saliggjörere / ſom derts egen Maalhyder /
(*IESVS*) oc ſaadan en Saliggjörere / ſom
der vaar forordnet oc ſaluet (*CHRISTVS*)
til at være Jødernis Konge.

For det Tierde / at de giſſue ſlet ingen
Marſag for / huorſaare Chriſtus ſkulde aff
liſſuis / Men alleniſte raabe end ydermere /
oc ſige / Raarsfeſte / Raarsfeſte hannem.
Om denne Jødernis Raab oc Ondſkaff
ſpaade *Ieremias*, cap: 12. 8. Min Arſhues
deel bleſſ mig lige ſom en bröllende Löwe i
Efowen. Oc *Eſaias*, cap: 5. 7. Hand bier
effter Ræt / ſee / da er der Plaggeri / effter
Retsfærdighed / ſee / da er der Ræremaal.

Men maatte nogen ſige / Huad haſſa
uer drefſuet diſſe Jøder / at de haſſue ſaa
hadet oc forſuld Jēſum / ſom aldrig haſſa
uer ladet aff / at giøre dem Gøat / ſom han
nem haſſue giort Ont? *Matt: 5. 45.* Sans
delig dette / at Chriſtus haſſuer ſagt den
nem Sanden / Oc fordi hand haſſuer ſagt
dennem Sanden / forſpøge de hannem /

Iohan:

Iohan: 8. 4
legge de 2
hans Perſ
Men
der være m
Meniſtis
Forſi forat
Guds helige
da Chriſten
forſtemme /
Løns Taff
Hulken Et
22. 37. met
aff dit ganſ
aff ganſke
Dern
Guds Løn
At wi ſkull
ſelf. Leuit
Her h
ſag / at de
affholden a
ſtore Mirac
ſtrykede ſig

Iohan: 8. 40. oc saa meget / som mueligt er /
legge de Wind paa / at baade nederlegge
hans Person oc hans gode Ryete.

Men huad ville wi sige? Huad fand
der være mere / som sinder imod it Christne
Menniskis rætte Embede oc Kald? Thi
Først foracter saadan Had oc Affuind /
Guds hellige Naafns ære / som en rætsins
dig Christen bør for alting at adspørre oc
forfremme / effter som den Første Guds
Lows Taffle / *Deuter: 6. 5.* vdræffuer /
Hvilcken Christus self forklarer / *Matth:*
22. 37. met disse Ord / Du skale elske Gud
aff dit ganiske Herte / aff ganiske Siæl / oc
aff ganiske Sind.

Dernæst er den tuert imod den Anden
Guds Lows Taffle / hues Sum er denne /
At wi skulle elske vor Næste / lige som oss
self. *Leuit: 19. 18.*

Her hos vaar i Jøderne denne Mars
sag / at de saae daglig Jesum / at bliffue
affholden aff Folket / for sin Predikten oc
store Mirackels skyld / Oc de der offuer bes
frytede sig / at skulle bliffue fornødrede / oc i

R k v Gruns

Fortlaring offuer Christ

Grunden aff de Romere pdeleggis / Som
de oc selffuer tale / *Iohan: II. 48.*

Denne stemme East / som findis her i Jo-
derne / at de hade Jesum / sordi Guds And
lader sig see krafftelig i hans Predicken oc
Gierninger / skulle alle Guds Børn stittelig
tage sig vare for / at den ene icke fortryder / at
Gud gior vel imod den anden / Men langt
heller met Guds Mend glæde sig / naar de
høre oc see / at Gud er krafftig hos deris
Brødre / Saa giorde Moses, der det bleff
hannem sagt / at Eldad oc Medad Propheete
rede vdi Guds Leyer / *Numer: II. 26.* Saa
giorde *Iohannes*, der hand hørde Jesum at
være merckelig oc mere affholden aff Al-
muen / end hand vaar / *Iohan: 3. 30.* Som oc
tilforn er rørt. De sandelig / det befaler off
Apostelen / *Rom: 12. 11.* at wi skulle glæde oss
met de Glade. De ville wi oc røt bekende / da
giøre de sig selffuer stor Glæde / som fortry-
der en andens Velsærd / *Ihi Paulus 1. Cor: 12.*
7. vidner / at alle de Gaffuer / som giffuis oc
skenckis nogen aff Gud / skenckis oc giffuis
til den ganiske Menigheds Nytte oc Gode.
Den

De
27. 27. etc.
Erndsmen
Domhuset
nem den ga
de hannem
pur Raabe
in Torne
hans Hof
høre Ha
for hannen
(oc begynte
de / Hil va
Iohan. 19. 3.

Den Tittende Pre- diken.

Iohan. 19. 1. Da tog Pila-
tus IEsu / oc lod Hud-
syrge hannem. Matth.
27. 27. etc. Men Landsherrens
Stridsmænd toge IEsu til sig i
Domhuset / oc forsamlede til han-
nem den gantske Skare. De de før-
de hannem aff / oc hengde en Pur-
pur Kaabe om hannem / oc flættede
en Torne Krone / oc sætte hende paa
hans Hoffuet / oc it Rør i hans
høyre Haand / oc bøiede Knæene
for hannem / oc bespættede hannem /
(oc begynte at hilse hannem) oc sag-
de / Hil være du kiære Jøde Konge.
Iohan. 19. 3. De de gaffue hannem
Kind-

Sorflaring offuer Christ

Kindhesie/ *Marc. 15. 19.* oc de spytte
paa hannem/ oc toge Roret/oc sloge
hans Hoffuet der met/ oc fulde paa
Knee/ oc tilbade hannem. *Iohan. 19.*
4. etc. Da gick *Pilatus* vd igen/ oc
sagde til dem/ See/ ieg leder hannem
hid vd til eder / at i skulde vide / at
ieg finder ingen Skyld met hannem.
Eaa gick *Jesus* vd / oc bar Tor-
ne Kronen oc Purpur Klædet. Oc
hand siger til dennem / See / huil-
cket Menniske. Der de ypperste
Prestes oc Tienere saae hannem/
raabte de oc sagde / Kaarsfeste /
Kaarsfeste hannem. *Pilatus* siger
til dem / Tage i hannem hen / oc
Kaarsfeste hannem/ Thi ieg finder
ingen Skyld met hannem. Joderne
suarede hannem / Vi haffue en
Low/

Low / oc
do / Thi
til Guds

2 Vende
tis for
diffe affillige
som Christ
nre i Domb
acted ny R
inod Jesu
giort sig selv

3
Huad
nelse ere at
Snycker aff
huor de stee
telse oc for
3. Huorled
nelse til at lo

1. 2
Stridsme

Lov / oc efter den Lov skal hand
dø / Thi hand haffuer giort sig selff
til Guds Søn.

I Vende Stycker ville wi til denne Tex-
tis Forklaring faare giffue. Først / om
disse atskillige Bepaattelse oc Forhaanelse
som Christus lider aff Landsherrens Ties-
nere i Domhuset. For det Andet / ville wi
acte det ny Klagemaal / som Jøderne søre
imod Jesum / at de sige / hand haffuer
giort sig selff til Guds Søn.

Det Første Stycke.

Hvad disse Bepaattelse oc Forhaan-
nelse ere at ansee / haffue wi disse Trende
Stycker aff Texten at acte. 1. Stæden /
huor de stee. 2. Hvad atskillige Bepaata-
telse oc Foractelse de bære paa Christum.
3. Huorlevis *Pilatus* bruger disse Forhaan-
nelse til at løs giffue Christum.

1. Da toge Landsherrens
Stridsmænd Jesum til sig i Dom-
huset.

Forflaring offuer Christ

huset. At Landskneetene oc Jøderne tage
Jesum ind i Domhuset / (Som er den
Stæd / huor Guderne haffue loffuet sig
selffuer / at ville sidde ved sine Tienere / oc
høre Dom oc Rættergang / *Deuter : 16. 20.*
Sapient : 8. 3.) oc der bedriffue deris Skalk-
hed met hannem / der met giffuis tilkende
Verdens Blindhed / som sætter Briller
paa Gud / i det de tage den Fattige oc
Wskuldige offte i lønlige oc hemmelige
Stæder / oc pine oc plage hannem der løn-
lig / huileket de skamme sig ved / at giøre
aabenbarlig i Folkis Næruerelse / Saa
gick det tilforn paa Bispegaarden met
Christo / Saa gaar det oc nu til her paa
Domhuset met hannem / Saa at Lem-
merne haffue sig ick at forundre / om Ver-
dens Børn handle i lige maade met den-
nem. *Matth : 19. 25.*

Dernæst see wi ogsaa / at Satan oc
hans Rigis Vndersaatte / ere ick wens
met sig selff / *Luc : 11. 18.* Men huadsom-
heldst den ene begærrer / det neetter ick den
anden / Som wi her see i de Wgudelige
Phar

Phariseer
om Proph
huad Jøri
hand skal g
Mich : 7. 2
2. Nu
dis / som Chr
regne de h
L i slags. 1.
egne Rader.
3. De hæng
nem. 4. D
5. De faae
Naand. 6. 2
hannem. 7
8. De slaer h
sytte paa h
le hannem e
1. At d
Rader / paa
Gud. Nos
at de vilde (so
Hudsirnge ha
lag / at hans

Phariseer oc denne Hedning *Pilato*, Huor
om Propheten *Micheas* merckeligen taler/
Huad Førsten vil/ det siger Dommeren/ at
hand skal giøre hannem en Tieniste igen.
Mich: 7. 3.

2. Huad de Bespaattelse ere ansporende
dis/ som Christus lider paa Dombuset/ ops
regne de hellige Euangelister besynderlig
Ti slags. 1. At de føre hannem aff hans
egne Klæder. 2. De Hudstryge hannem.
3. De hengde en Purpur Raabe om hans
nem. 4. De Krone hannem med Tørne.
5. De saae hannem it Rør i sin høyre
Haand. 6. De bøye Knæene spaattelig for
hannem. 7. De slaer hannem i Ansietet.
8. De slaer hans Hoffuet med Røret. 9. De
spytte paa hannem. 10. De spaattelig hilz
se hannem en Konning.

1. At de føre hannem aff sine egne
Klæder/ vaar Aarsag hos Jøderne/ oc hos
Gud. Hos Jøderne vaar denne Aarsag/
at de vilde (som her efftersølger/) nu strax
Hudstryge hannem. Hos Gud vaar Aars
sag / at hans Søn skulde met sin saligheds
Riør

Forflaring offuer Christt

Kiortel oc Klædebon / *Esa: 61. 10.* Klæde de
nøgne Adams Børn / *Genes: 3. 10.* som sine
til Jesum oc hans Rejsfærdighed / Som oc
Paulus klarligen lærer oss / *2. Corinth: 8. 9.*
I vide vor Hærris Jesu Christi Naade /
at alligenel hand er Rigt / saa bleff hand dog
fattig for eders skyld / Paa det i skulde bliff-
ue rige formedelst hans Fattigdom.

2. At de Hudsrynge hannem / det skeer
effter som de hellige Propheter spaaet haft
de / paa det / at wi skulde bliffue helbrede
ved hans Skaar / *Esa: 53. 5.* De at Davids
Hus oc Borgerne i Jerusalem fand haftue
en fri aaben Kilde imod Synd oc Vreens-
hed / *Zachar: 13. 1.* Huileket *Iohannes* oc saa
paaminder / der hand siger / Jesu Christi /
Guds Søns Blod / renser oss aff alle
Synder. *1. Iohan: 1. 7.*

3. At de fæste en Purpur Raabe offuer
Jesu Blodige Legeme / der met opfyldis
den Figur *Numer: 4. 5. etc.* i det Skarlac-
gens Tæppe / som *Aaron* oc hans Sønner
skulde suobe Pactens Arck vdi / oc hendis
Helligdom / Thi *Paulus* oc vidner / *Ebre:*

9. 11. Ar

4. 11. Arcken
til de Golof
Guds Dæ
ligger skul
4. At d
der met opfy
som *Abraham*
Tornem / der
sin Søn *Isaac*
fyldis her det
de / som *Mose*
brende. *Exod*
Her ho
Jøderne / at
at Christi
lige som
Krone / imo
Verdens Re
dis oc Christi
forætteligt K
gi oc Herligh
5. At d
høye Naand
ade hans Re

9. 11. Arcken at betyde Jesum selffuer. De
til de Colosser / 2. 3. bekender hand / at alle
Guds Vidsoms oc Rendelsis Liggendesæ
ligger skulte i Christo.

4. At de Kroner hannem met Torne /
der met opfyldis den Sigur vdi den Buck /
som Abraham saae henge ved sine Horne i
Tornene / der hand bleff forbudet / at slacte
sin Søn Isaac, Genes: 22. 13. Dernæst op
fyldis her det / som den Torne Bust bety
de / som Moses saae brende / oc dog icke fors
brende. Exod: 3. 2. etc.

Her hos Tornekronis Christus aff
Jøderne / at de der met ville giffue tilkende /
at Christi Rige vaar ie foracteligt Rige /
Lige som Torne Krone er en foractelige
Krone / imod en Guld Krone / som denne
Verdens Ronger Kronis met / Saa hold
dis oc Christi Rige / aff de Vgudelige / ie
foracteligt Rige / imod denne Verdens Ri
ge oc Herlighed.

5. At de giffue hannem ie Rør i sin
høhre Haand / giffue de oc tilkende / at de
acte hans Regimente oc Scepter icke an
derles

Fortlarting offuer Christt

derledis / end som it brodet Rør / huileket /
der som nogen vil helde sig op til / da brøstter
det / oc skader en / oc hjælper hannem ickē.
Efter huileken Mening Pharaonis Mæc
er lignet ved en Rør Røp. *Ezechiel: 29. 6.*
Esa: 36. 6.

6. At de bøye Kne for hannem / der
giøre de til Bespaattelse oc Forhaanelse / oc
icke efter Apostelens Underuising / *Phi-
lip: 2. 9. etc.* At alle deris Kne / som ere i
Himmelen oc paa Jorden / oc vnder Jor-
den / skulle bøye sig for hannem / oc at alle
Tunger skulle bekende hannem en Hærrē /
til Gud Faders ære.

7. At de sla hannem paa Munden /
giffue de tilfende / i huad Mening de haff-
ue Tornekronet hannem / giffuet hannem
Scepter i Haanden / oc bøyet deris Kne
for hannem / Som er / at de der met ville
bespaatte oc forhaane hannem / oc hans
Rige oc Regimente / oc altid at ville imods-
staa oc vndertrycke det.

8. At de sla hannem paa Hoffuedet
met det Rør / som de haffde giffuet han-
nem

nem i
fende /
oc Regim
urne sent
Hoffuet /
Rige oc R
9. At
tilfende / at
flendingske
fies for Rex
vender os ad
10. At
giffue de tilf
ne met han
vilde / So
aldetis accet
en Bespaat
oc Paulus bet
oc de andre
Saarskefte
forargelse /
Disse ma
haattelse / so
haact / haffue

nem i Haanden / der met vilde de giffue til-
fende / at de vilde til intet giøre hans Rige
oc Regimente / De lige som de nu sla Tor-
nene sønder / som sit de i Kronen paa hans
Hoffuet / Saa vilde de nederbryde hans
Rige oc Kongelige Krone.

9. At de bespytte hannem / giffue de
tilfende / at de acte hannem / som det Allers-
skendeligste oc Allersforætteligste / som fand-
tes for Menniskens Dyne / huilket mand
vender oc saa Dyne oc Ansiet fra.

10. At de hulse hannem Jøde Konge /
giffue de tilfende / at de nu næsten ere kom-
ne met hannem / saa langt / som de gierne
vilde / Som er / at hans Rige oc Mact er
aldetis actet / hos Jøderne oc Hedninge / for
en Bespættelse oc Forhaanelse / Huilket
oc Paulus bekender / 1. Corinth: 1. 23. at hand
oc de andre hellige Apostle / predickte den
Kærsfeste Christum / som er Jøderne en
Forargelse / oc Grækerne en Daarlighed.

Disse mangfoldige Forhaanelse oc Bes-
pættelse / som Christus haffuer lidt oc vde-
raet / haffue vi saa forgiffuet / Jæte at vi
El ij nu

Fortælling offuer Christen

nu skulle sørge offuer Jesum / som wi tro
at være ophøyet til ære oc Herlighed / Phi-
lip: 2. 9. Icke heller / at wi ville der med
komme noget blødhierligt Menniske til / at
græde oc hyle offuer Jesu Christi hellige
Wunder oc Saar / Men det haffue wi
giort / Først / at wi ville at huer Menniske
skal spejle sig her i Christo / oc see Syndens
Glemhed for vor Hæder / huseken
der saadant fortient haffuer / som Christus
her lider.

Dernæst / at wi ville hine haardnackede
Menniske oc Spaattemulere / som i denne
Verden foracte Hælsfuede oc hendis Pine /
oc mene intet saadant dennem for at staa /
at de skulde see oc kende her i Christo / huad
de haffue endelig at vente effter dette Liff /
som er lige saadant / oc usigelig værre Pi-
ne / oc det vdi all Euighed / Som Paulus
klarlig lærer / Ebre: 10. 26. etc. huor hand
saa siger / Der som wi synde fortrædelig /
effter wi haffue anammet Sandheds Be-
kendelse / da haffue wi fremdelis icke andet
Doffer mere for Synden / Men en gruselig
For

fortient
here Jd
Chi nae
hand co
Le eller
meget
tiene / som
der / oc atter
wren / for
och skem
Her he
Faders oc
vrandlage
som haffu
haffuer spe
heller / at
dømmelig
sig / oc vnd
Philip: 2. 7.
tid offuer
met giffue
haffuer effe
re Synder
Roman: 5. 8.

Formentelse effter Dømmen / oc den nids
 Fiere Yld / som skal fortære de Genstridige.
 Thi naar nogen bryder *Mose Low* / da skal
 hand os vden Barmhertighed / formedelst
 Lo eller Tre Bidne / *Deuter: 17.* Huor
 meget værre Straff mene i / at den skal for-
 tiene / som traader Guds Søn met Jøds
 der / oc acter Testamentens Blod / at være
 wreent / formedelst huileket hand er helliget /
 oc bestemmer Naadens Aand?

Her hos / paa det at wi kunde see Gud
 Faders oc Guds enbaarne Sønns store oc
 wrandsagelige Rierlighed oc Elskelighed /
 som hassuer saa elsket oss / at Faderen icke
 hassuer sparet Sønne / *Iohan: 3. 16.* Jæ-
 heller / at Sønne hassuer actet sin Guds
 dommelige ære / Men hassuer fornædree
 sig / oc vndergiffuet sig saadan ælendighed /
Philip: 2. 7. Huileket wi skulle flittelig oc als-
 tid offueruene / at Guds Søn hassuer der
 met giffuet sin Rierlighed tilkende / at hand
 hassuer elsket oss saa / at hand er død for vo-
 re Synder / der wi endnu vaare Syndere.
Roman: 5. 8. I Johan: 3. 16.

El iij

For

Sortclaring offuer Christu

For det Fierde/ at wi daglige/sa altid/
skulle ihukomme/ at alle Guds Forløffier/
Figurer oc Eignelser/ som skede i det gamle
Testamente/ de ere allesammen opfylte i
Jesu Christo/ Huorfaare Iohannes, cap:
2. 17. bekender/ at Naade oc Sandhed er
giffuet ved Jesum Christum.

Her skal vnge Folck vel giffue aet paa/
at her er icke nogen Wenlighed imellem de
hellige Euangelister/ *Matthæus, Marcus*
oc *Iohannem*, som beseriffuer Tiden afskil-
lige/ paa huilcken disse Forhaanelser haaffue
sig tilbraget/ Thi der ere atskillige Aarsa-
ger hos demnem/ i samme Tids Beseriffs-
nelse/ saa at *Matthæus* oc *Marcus* scriffue
samme Bespaattelse/ lige som de skulle haaff-
ue sig tilbraget/ siden Christus vaar for-
dømt aff *Pilato*, De det giorde de for Tuende
Aarsagers skyld/ Forst fordissaa/ at de far-
re frem i Jødernes Raabs oc Skrigs Be-
seriffuelse/ at *Pilatus* skulde Raarsfeste Je-
sum. Dernæst fordissaa/ at det løse Folck
haaffuer igentaget deris bespaattelige Ord
oc Forhaanelse/ imod Christum/ der hand-
nu er

nu er dømt
bringe/ de
hannem.

Men
indsøer sa-
telse/ Huor-
end Christu
Dødt. De
fordissaa/ som
Thi Iohanne
giffuet Jesu
Lornekronet
nelse/ for den
met saadan
nis Brede o
bliffue forde
at ei lættelig
tager Jesu
nu saa alend
oc fører hann
demnem/ S
skal nu ingen
Lornekronet
Thi Jesus g

nu er dømt til Døde / Huilcke de tilforne
brugte / der de Hudflætte oc Tornekronede
hannem.

Men *Iohannes* vdi sin Beskriffuelse /
indsører samme Forhaanelse oc Bespaats
telse / Hudflætning oc Tornekronelse / før
end *Christus* bleff fordømt aff *Pilato* til
Døde. De sandelige / saa er Tiden ræt at
forstaa / som *Iohannes* haffuer skreffuet /
Thi *Iohannes* vidner / at *Pilatus* haffuer
giffuet *Jesum* til saadan Pinactighed /
Tornekronelse / Hudflættelse oc Forhaa
nelse / for den endelige Sags skyld / at hand
met saadan Pinactighed vilde stille Jøder
nis Brede oc Forsæt / at *Jesus* ick skulde
bliffue fordømt til Kaarssens Galie / Huil
cket lættelig kand befattis her aff / at *Pilatus*
tager *Jesum* ved Haanden / der hand er
nu saa ælendige Tornekronet oc Hudflæet /
oc fører hannem vd for Folcket / oc siger til
dennem / See / huilcket Menniske. Saa
skal nu ingen mene / at *Jesus* er To gange
Tornekronet oc Hudstruget vnder *Pilato* /
Thi *Jesus* gaar ind igen paa Domhuset /
El iij met

Sortklaring offuer Christe

met den samme Torne Krone / oc det samme
me Purpur Klæde / som hand haffde paa /
der hand gick vd med *Pilato* til Jøderne /
Men dog / der hand kommer ind / lider
hand bespaattelige Ord oc Tale / som til
forn.

3. Da gick *Pilatus* vd igen / oc
sagde til dem / Seer / ieg leder han-
nem hid vd til eder / at i skulle vide /
at ieg finder ingen Skyld met han-
nem. Disse Ord giffue oss nu tilkende / i
huad Mening den Hedning *Pilatus* haffde
offuerantvordet Jøderne oc Landsknektene
Jesum til at bespaatte oc forhæne / Som
vaar / at hand i saa maade kunde løs giffue
Jesum / Oc derfor siger hand nu til dem
nem / See / saa ynckelig haffuer ieg ladet
fare met hannem / enddog ieg finder aldelis
ingen Skyld i hannem / eder til Vilie oc
Tieniste / Saa lader hannem derfor nu
bliffue / effterdi i icke heller finder Skyld i
hannem. Saa see wi da i denne *Pilati*
Vndskyldning / Dauids Spaadom at
være

være fuldt
sager mig
Ea
Torne K
Oc *Pilati*
cket *Menn*
nu bader Jø
fare / effterdi
handler met
dog icke *Ben*
Jesum vd
Gefalt / H
det røde Pur
ner *Jesu* b
nem / at de
noget *Menn*
er seet eller h
at være plag
i nogen *Ma*
befatter met
til Jøderne
Disse *Pilati*
mon spaaet o

være suldkommen / Psalm : 17. 3. Du rande
sager mig / oc finder intet.

Saa gief Iesus vd / oc bar en
Torne Krone oc Purpur Klæde /
Oc Pilatus siger til dem / See / huil-
cket Menniske. Effter at Pilatus haffuer
nu bedet Jøderne / at de skulde lade Iesum
fare / effterdi hand er saa offuermaadig ilde
handlet met aff Stridsmændene / oc saaer
dog icke Bøn met dennem / saa leder hand
Iesum vd til dennem / i denne ælendige
Gestalt / Hudflæt / Tornekronet / oc met
det røde Purpur Klæde / som vaar fast off-
uer Iesu blodige Legeme / oc beder den-
nem / at de skulle see oc skue hannem / om
noget Menniske aff Verdens Begyndelse
er seet eller hørt / saa sammerlig oc ælendig
at være plaget / vden all Skyld oc Brøde
i nogen Maade / Huilcken Menning hand
befatter met dette Ord / der hand siger
til Jøderne / See / huilcket Menniske.
Disse Pilati Ord haffuer Konning Salo-
mon spaaet om vdi sin høye Sang / cap : 3.

Elv

II. met

Forflaring offuer Christi

22. met disse Ord / Zion's Døttre / gaar
vd / oc seer Konning *Salomon* met den Kro-
ne / som hans Moder Kronede hannem
met / paa hans Bryllups Dag / oc paa
hans Hierts Glædis Dag.

Der de ypperste Prestre oc Tiene-
re saae hannem / raabte de oc sagde /
Kaarsfeste / Kaarsfeste hannem.
Jørst sic wi her / huad Gudsfryetighed oc
Retynck der findis vdi disse Phariseer oc
ypperste Prestre / som skulde være Guds
egen Folk / Som er / at *Pilatus* den Heds-
ning fand haffue større Retynck offuer
Jesum / end de haffue / Om huilcken Jo-
dermis Naardhertighed *Jeremias* spaaet
haffde / cap : 10. 21. Hyrderne ere bleffne til
Daarer / oc skøtte intet om H E X X E R.

Da sagde *Pilatus* til dennem /
Tage i hannem hen / oc Kaarsfe-
stet hannem / Thi ieg finder ingen
Skyld i hannem. Disse Ord giffue
endnu tilkende / at *Pilatus* staar i sit gode
For

Forført / til
siger hand
hannem he
Jeg vil ing
oc fordomme
mitigthed / at
for nogen E
paa. Huor off
endnu at lære
Samvittighet
Kald oc Em
fælskue / Rom
Menneskes w
ker altid at si
ne / at wi her
nsten. Aft

De
Jedern
haffue en G
skal hand
giort sig selv
til haffue wi se

Forsæt / til at forsuare Jesum / De derfor
siger hand bespaattelig til Jøderne / Tage i
hannem hen / Som hand vilde saa sige /
Jeg vil ingenlunde være eders Tabroder /
oc sordømme den / som ieg veed i min Sam-
mittighed / at i aff Had oc Affuind / oc icke
for nogen Eynd skyld / hassuer ført mig
paa. Huor aff alle Christen Offrighed bør
endnu at lære / at de ansee mere deris gode
Samuittighed / oc deris høye oc hellige
Rald oc Embede / som de hassue aff Gud
selssuer / *Roman: 13. 1.* end de ansee noget
Menniskis ubluelig Begæring / Thi det
bør altid at staa wraggetig hos alle Christo-
ne / at wi bør mere at atlyde Gud end Men-
nisken. *Actor: 4. 19.*

Det Andet Stycke.

Jøderne suarede hannem / Wi
hassue en Lov / oc effter den Lov
skal hand dø / Thi hand hassuer
giort sig selff til Guds Sen. Her
til hassue wi forhandlet det største Stycke /
som

Forflaring offuer Christe

som vaar om de mangfoldige Bepaattelse / som Christo ere vederfarete / paa huad Stæd / huorledis de ere skede / oc til huad Ende *Pilatus* dennem vend haffuer. Følgee nu effter det Andet Stycke / som er Jøderis ny Klagemaal / huileket de nu først angiffue for *Pilato*, at *Iesus* haffuer bekend sig for Guds Søn.

Om dette ville wi disse Trende Stycker acte / 1. Huorsaare de saa lenge tie dette Klagemaal. 2. Huad Lowe dem synis / at Christus haffuer sagt imod. 3. Aff huad Aarsag de haffue taget dette Klagemaal.

1. Jøderne her til / aff deris Kennisfelig Smildhed oc Vnderfundighed / icke haffue vilde saaregiffuet eller sagt *Pilato* den rette Aarsag / huorfor de haffue fordømt Christum i deris Pressemode / Som vaar / at hand haffde bekend sig at være Guds Søn / Huileket de gjorde fordifaa / at de vel viste / at den Hedning *Pilatus* skulde lade sig forfrætte / oc icke skulde torde fordrifte sig lættelig / at giøre den noget / som bekender sig en Guds Søn at være / De besynes derlig

derlig / der
en om Chi
huileket han
være / da st
ue met Chr
de her til fa
Lagn / at
ter / at være
di *Pilatus* fund
at være / oc de
nre / Saa n
ny Klagema
Søn. Jefe
være Guds S
de hellige Eng
Jefe heller
uifindige D
Guds Børn
aletro Christi
Børn / Men
Barelse / som
te Haand / i lig
2. Wi h
den Low sta

derlig/ der som hand lod forfare hos Almus
en om Christi Predicken oc Mirackle/ met
huileke hand haffde beuist sig Guds Søn at
være/ da skulde hand ingenlunde vilde haff-
ue met Christo at bestille/ Oc derfor haffue
de her til faaregiffuet Landsherren denne
Løgn/ at Christus skulde vilde staaet eff-
ter/ at være Jøde Konge. Men nu/ effter
di *Pilatus* finder i Sandhed Sagen icke saa
at være/ oc derfaare selder dennem for Løgs-
nere/ Saa nødis de nu til/ at giffue dette
ny Klagemaal for/ at Christus er Guds
Søn. Icke saa at forstaa/ at hand skulde
være Guds Søn/ effter den Mening/ som
de hellige Engle kaldis Guds Børn/ *Iob: 1.*
6. Icke heller som Konger oc Præster/ oc alle
ræisindige Dommere/ kaldis den Høieste
Guds Børn/ *Psalm: 82. 6.* Icke heller som
alle tro Christne/ *Genes: 6. 2.* kaldis Guds
Børn/ Men aff Guds egen Natur oc
Værelse/ som skulle sidde til Kræftens høys-
te Haand/ ilige Mægt met Faderen.

2. Vi haffue en Lov/ oc effter
den Lov skal hand dø/ Thi hand
haff-

Forklaring offuer Christen

haffuer giort sig self til Guds
Søn. Jøderne / som anklagede Chris-
tum / oc vilde affliffue hannem / fordi hand
haffde bekend sig at være Guds Søn / sy-
nis at see hen til de Lowe / som Gud haff-
de giffuet imod Affgudsdyrkere oc Guds
Bespaattere / *Exod: 22. 18. etc.* Du skalt
icke lade Traaldfoner leffue / Huo som off-
rer til Guder / uden alleniste til *H & N*
H & N / hand skal være forbandet. *Deuter:*
13. 1. etc. Der som nogen Prophete staar op
iblant eder / oc gibr noget Tegn eller Und-
derlige / oc vil vende eder til / at efftersølge
andre Guder / som i icke kende / da skulle i
icke lyde hannem / eller efftersølge hannem /
Men den Prophete skal dø / fordi at hand
vilde vende eder fra *H & N & N & N* eders
Gud. *Leuit: 24. 16. etc.* Huilcken som ban-
der eller Laster *H & N & N & N* Maffn /
hand skal visselig dø.

Disse Lowe tale storlige om Affguds-
dyrkere / falske Propheter oc Guds Bes-
spaattere / Huorfaare de ingenslunde fand
hens

hensbrist in
Guds endba
phete / Deut
der ved Jor
Menniste at
vdi alle sine
ske Faders are
3. Nad A
til / at de si
sig at være
Vespynderligh
huorhand saa
indtil / oc i
Dø Jøderne
insfuer) at
Guds Søn /
derfaare mene
Dø imod Gu
at Nat til / at
Løgnere oc
ger sig at vær
Menniste.
Huor hør
vild i denne de

hensforis imod Christum / som er selffuer
Guds enbaarne Søn / oc den sande Pros
phete / Deuter: 18. 15. etc. huilcken Gud Fas
der ved Jordans Flod haffde befalet alle
Menniske at høre / Matth: 17. 5. Som oc
vdi alle sine Gierninger søgte sin Himmels
ske Faders ære oc Vilie. Iohan: 5. 30.

3. Hvad Aarsag Jøderne haffue haffte
til / at de sigte / at Christus haffuer bekend
sig at være Guds Søn / sand wi læse i
Besynderlighed hos Iohannem, 5. 17. etc.
huor hand saa taler / Min Fader arbeider
hid indtil / oc ieg arbeider ogsaa. Huilcke
Ord Jøderne forstode / (som Iohannes
scriffuer) at Christus bekende sig at være
Guds Søn / oc gjorde sig Gud lig / De
derfaare mene hannem at tale spaattelige
Ord imod Gud / oc siger sig at haffue Lom
oc Ræi til / at affliffue hannem / som en
Løgnere oc Guds Bespaattere / som der si
ger sig at være Gud / oc er dog it ælendige
Menniske.

Huor høyligen Jøderne haffue farce
vild i denne deris Mening / oc huor blinde
de

Forflaring offuer Christ

de haffue været / kand wi her see / at de her
 slæt forglemmer / at *Messias*, som dennem
 waar forloffuet / der skulde være Konge paa
 Zions Bierg / skulde ick allene være Guds
 Søn / *Psalm: 2 7.* Men ocsaa Dauids
 Sæd / *2. Samuel: 7.* oc ic sandt Menniske /
 vnder en Person / Huilcket de her forglem
 me / oc see allene til Christi Legemlig Be
 stalt / oc foractelige Vilkaar / oc ick ocsaa
 giffue act paa hans Gierninger oc Mirack
 le / huilcke der nocksom vunde om hannem /
 at hand waar Guds Søn aff Himmerigis
 Rige / Som hand oc selffuer viser dem til
 sine Gierninger / oc beder dem / at de skulle
 kende aff hans Gierninger / at hand er den
 forloffuede *Messias*, om huilcken *Moses*
 haffde screffuet. *Iohan: 5. 46.*

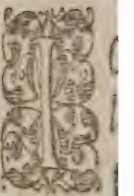
De denne deris Blindhed henge de saa
 hart ved / at de glemme at randsage Scrif
 ten / huad Sandt eller Løgn waar.

Denne Jøderis Fremfusenhed skulle
 alle Christne vel tage sig vare for / at de ick
 lærferdelig dømmme om nogen Ting / Men
 at de langt heller efftersølge de Borgere i

Berea,

*Berea, om
 n. etc. at de
 lighed anan
 daglige ram
 de sig saa.*

Den

*hand gief
 siger til
 Men J
 Suar. I
 nem / Tale
 du ick / a
 Kaarsfest
 Mact / at
 suarede /*

Beraa, om huilcke Paulus vidner / Actor: 17.
10. etc. at de haffue met allerstørste Beluils
lighed anammet Apostlernis Lærdom / oc
daglige randsaget i Seriffen / om det haff
de sig saa.

Den Tiende Pre diken.

Iohan. 19. 8. etc. Der Pi
latus hørde det Ord / frye
tede hand sig end mere / oc
hand gick ind igen i Dombuset / oc
figer til IEsus / Hueden est du ?
Men IEsus gaff hannem intet
Svar. Da sagde Pilatus til han
nem / Taler du icke met mig ? Veedst
du icke / at ieg haffuer Mact / at
Kaarsfeste dig / oc at ieg haffuer
Mact / at giffue dig løs ? IEsus
suarede / Du haffde ingen Mact
Om offuer

Forklaring offuer Christe

offuer mig / der som hun icke vaar
giffuen dig her offuen ned / Derfor
den som antuordede mig dig / hand
haffuer større Synd. Der effter
tenekte Pilatus paa / huorledis hand
kunde lade hannem løs / Men Jo-
derne raabte / oc sagde / Lader du
denne løs / da est du icke Kaysers
Ven / Thi huo sig gjør til Konge /
hand er imod Kayseren. Der Pila-
tus hørde det Ord / ledde hand Je-
sum vd / oc sætte sig paa Domsto-
len / paa den Stæd / som kaldis
Steenlagt / Men paa Ebraiske
Gabbatha. Oc det vaar Beredel-
sens Dag i Paaste / ved den Siette
Time / oc hand siger til Jøderne /
Seer / det er eders Konge. Men de
raabte / Bort / bort met hannem /
Kaars.

Kaarsf
til dem /
Konge /
de / Wi
Kaysere.
tus saae /
Men at de
Bulder /
dag giore
24. De
Begaring
ne. Da to
de Hender
Jeg er wist
Blod /
ganske So
Blod kom
re Born.
rabbam løs

Kaarsfeste hannem. *Pilatus* siger
 til dem / Skal ieg Kaarsfeste eders
 Konge? De ypperste Prestier suare-
 de / Vi haffue ingen Konge / vden
 Keyseren. *Matth.* 27. 24. Der *Pila-*
tus saae / at hand beskaffede intet /
 Men at der bleff it meget større
 Bulder / *Marc.* 15. 15. hand vilde
 dog giøre Solket Syllest / *Luc.* 23.
 24. De *Pilatus* dømde / at deris
 Begæring skulde ske. *Matth.* 27. 24.
 etc. Da tog hand Band / oc toe-
 de Henderne for Solket / oc sagde /
 Jeg er wsskyldig i denne Retsfærdigis
 Blod / Seer i til. Da suarede det
 gængste Solk / oc sagde / Hans
 Blod komme offuer oss oc offuer vo-
 re Børn. Da gaff hand dem *Bar-*
rabbam lps / *Luc.* 23. 25. som vaar
 M m ij fast

Forcklaring offuer Christi

fast i Fængsel/ for Oprør oc Mord
skyld / om huilcken de bade/ Matth.
27. 26. Men JEsu lod hand
Hudstrynge oc bespaatte/ Luc. 23. 25.
oc fick hannem hen effter deris Vil-
le/ Matth. 27. 26. at hand skulde
Raarsfestis.

Fende Syncker ville wi aff denne op-
læste Text faaregiffue. Først/ ville wi
tale om denne sidste Rættergang / som Pi-
latus holder paa JEsu vegne imod Jøder-
ne / vdi huilcken hand Først stittelig taler
met JEsu / om det ny Klagenmaal / som de
haffde ført for hannem / at Christus skulde
haffue bekend sig for Guds Søn. Dernæst
staar hand Jøderne haardelig imod / oc be-
kender / at de endnu / som tilforn / liwe for
hannem paa JEsu. For det Andet/ ville
wi høre / huorledis hand met Tegn oc Ord
vndskylder sig / at hand icke for nogen
Synds skyld dømmes JEsu / Men allene
tilstøder hannem at Raarsfestis / for deris
vbluelige raaben skyld. Det

Vdi
diffe Trent
sagen / hu
tilsammen
deris Samt
dis Pilatus bl
off samme E
dis stittelig
les giffue J
1. Daa
JEsu i
huset / oc g
met hanne
maal / som
fend sig / at
Pilatus hør
sig mere /
her / at det
fryede / at
re JEsu no
paar Gude
lære / at de

Det Første Stycke.

Vdi dette Første Stycke haffue wi
disse Treende smaa Puncter at acte / 1. Aars-
sagen / huorfor Christus oc *Pilatus* komme
tillsammen igen paa Dombuset. 2. Huad
deris Samtale haffuer været. 3. Huorle-
dis *Pilatus* bliffuer oprørt / at hand lader sig
aff samme Samtale beuege / at hand fins-
dis stitteligere der effter / end som tilforn / at
læs giffue *Jesum*.

1. Aarsagen / huorfor *Pilatus* tager
Jesum i Besynderlighed ind paa Raads-
huset / oc giffuer sig paa ny i venlig Tale
met hannem / vaar Jødernis ny Klages-
maal / som de førde / at Christus haffde be-
kend sig / at være Guds Søn / Huilket der
Pilatus hørde / siger *Iohannes*, frycter hand
sig mere / end som tilforn. Saa at wi see
her / at det hender Phariseerne / lige som de
fryctede / at *Pilatus* skulde forfærdig / at gis-
re *Jesu* noget / naar hand hørde / at hand
vaar Guds Søn. Aff dette haffue wi at
lære / at de Ugudelighis Samuittighed /

X m iij som

Forklaring offuer Christ

som giffuer dennem Vidne om deris Ond-
skaff oc hendis Fruet / er aldelis Guds
Vidniobryd / som vidner i deris Hierter / at
effterdi de gibre imod hans Low oc Befals-
ning / saa skal det oc visselig vederfari dens-
nem / det som de fryeter for i Samuittigs-
heden / vden Tro oc Rierlighed / som er/
Guds Brede oc den euige Forsømmelse/
Huorfor Salomon siger / Proverb : 10. 24.
Det som den Ugudelige fryeter for / skal
hannem vederfari oc møde.

2. Da gick Pilatus ind igen i
Domhuset til Jesum / oc siger til
hannem / Hueden est du ? Effter at
Pilatus hører / at Christus er en Guds
Søn / da befræter hand sig høyligen / fordi
at hand haffde saa uskyldelige antuordet
Jesum Krigskneetene / som hannem haff-
de Hudstruge / Tørnekronet / bespaattet oc
forhaanet paa det høyeste / Derfor vden
all Forsømmelse skynder sig snarlig ind til
Jesum / at hand kand saa at vide / huilken
aff Hedningernis Guder der vaar Christi
Fader /

fader /
est du ?
sige mig
som de
neris, som
nerue, som
Aff
haffuer / se
Guds Est
tale / haffue
ne høyligere
nare falske
Verdens
Gud / Thi
ligen / som
Gudernis
Verdens
Hudstruge
sio Bern.
alleniste
Blod oc Lif
sio ingen
fomme. M
landt som

Fader / oc siger derfor til hannem / Hueden
est du? Som *Pilatus* vilde sige / *Christe* /
sige mig frilig vð / om du est icke *Iouis* Søn /
som de *Eretenser* tilbeder? Eller du est *Ve-*
neris, som de *Papij* dyrcker? Eller du est *Mi-*
nerua, som er hos de *Athenienser*?

Aff denne *Pilati* Fryet / som hand her
haffuer / fordi hand haffuer Hudstruget en
Guds Søn / effter sin Hednisse Vijs at
tale / haffue wi at see / at Hedningene haff-
ne høyligere fryctet for deris Guder / som
vaare falske Guder / end som mange aff
Verdens Børn frycter for den leffuende
Gud / Thi Hedningene befryctede sig høp-
ligen / som *Pilati* Exempel vidner / at gøre
Gudernis Børn noget Ont / Men denne
Verdens Børn frycter sig flæet intet / at
Hudstrynge oc Tornekronen den Allerhøye-
stis Børn / i det de tage fra dennem / icke
alleniste Guds oc Vendinge / men oesaa
Blod oc Liff / oc mene dog der offuer / alde-
lis ingen Straff dennem at skulde paa-
komme. Men de samme skulle vide / at saa
landt som Gud er Gud / da skal hand hæff-

M m iij ne

Forclaring offuer Christe

ne sig offuer sine Fiender / Som hand oc
 selffuer taler / *Esa: 1. 24.* Jeg skal trøste mig
 ved mine Fiender / oc hæffne mig ved mine
 Modstandere. Saa hæffuer derfor ingen
 at mene om Gud andet / end at hand so vel
 fand hæffne sig offuer sine oc sine Børns
 Fiender / Som *Ioas, Gedeonis Fader* / tales
 de spaattelig / (oc dog Christelig /) om
 Baal / (hues Altære hans Søn Gedeon,
 met sine Lunde / hæffde hemmelig om Nas-
 ten nedbrudet oc opbrend /) der hand siger
 til Ephrons Borgere / Nu so som der strider
 for Baal / hand skal dø inden Morgen /
 Thi er Baal Gud / da hæffne hand sig
 selffuer / offuer den / som hans Altære oc
 Lunde hæffuer forstørret. *Iudic: 6. 30. etc.*

Men Iesus gaff hannem in-
 tet Suar. Christus tier stille / oc suarer
Pilato intet / Først / for den Sags skyld / at
 Christus icke vaar der kommen til at for-
 suare sig / som den der vilde løs / Men hand
 lader sig finde her langt heller / at opfylde
 det / som Propheten *Esaias, 53. 7.* spaaet
 hæff

hæffde / E
 Mund /
 det Lam
 Dernæst /
 de hand op
 oc befend
 de Himm
 hæffde *Pila*
 nem / at ha
 hand naar
 Menist
 Her a
 wi skal al
 nem / som
 Bekend
 de nette
 nogen M
 off dog at
 Guin /
Matth:
 hørt / at
 ue adspu
 hæffuer h
 heldst Sa

haffde / Som er / at hand ick oplob sin
Mund / Men at hand tier stille / lige som
det Lam / der ledis til Slacterbencken.
Dernæst / fordi Christus vel viste / at haff-
de hand oplade sin Guddommelig Mund /
oc bekend den for sin Fader / som skabte haff-
de Himmel oc Jord / oc alle Creatur / da
haffde *Pilatus* bespaattet oc forhaanet han-
nem / at hand vilde saadant sige / effterdi
hand vaar saa ælendig oc forættelig for
Menniskens Øyen.

Her aff haffue wi at lære / at enddog
wi skal altid være redebon / at snare den-
nem / som oss tiltaler / om vor Christelig
Bekendelse / *1. Pet: 3. 15.* oc ick i nogen maa-
de neete Gud vor Himmelske Fader / for
nogen Menniske / *Matth: 10. 32.* Saa bør
oss dog at acte / at wi ick kaste Værter for
Guin / eller Helligdommen for Hunde.
Matth: 7. 6. Saa haffue wi nu offte
hørt / at Christus / naar hans Fiender haff-
ue adspurt hannem / aff it ont Forsæt / da
haffuer hand tiet stille / Men naarsom-
heldst Faderens ære anrørdis / da haffuer
M m v hand

Sortflættig offuer Christi

hand frimodig/ foruden all Fryet oc Fare/
bekend huad Sandhed vaar / oc baade trø-
stet oc straffet / Huileket wi bør oc at legge
Vind paa / at efftersølge / effter som all den
hellige Scrifte er nyttelig til Lærdom / til
Straff / til Forbedring / til Vnderuising.

2. Timoth: 3. 16.

Pilatus siger til hannem / Taler
du icke met mig? Beedst du icke / at
ieg haffuer Mact / at Kaarsfeste
dig / oc at ieg haffuer Mact / at giff-
ue dig løs? Dist er det / at Pilatus kun-
de vel met en god Samvittighed giffuet
Jesum løs / oc befrie hannem fra Jøder-
nis blodige Forsæt / lige som Lysias befriede
S. Pouel fra de oprørste Jøders Hender /
Aktor: 21. 32. Men sandelig / hand haffde
ingen Mact til / at Kaarsfeste Jesum /
Ehi Lowen er icke giffuen for den Retsær-
dige / Men for deris Skyld / som foractet
Lowen / oc icke ville være hende lydige.
1. Timoth: 1. 9. Saa bescriffuer Pilatus off-
gangske merkelig / met disse Ord / Jeg haff-

uer

ner Mact / a
Borns Hi
gøre huad
den Sags
effterlader de
gøre ont / at
offte vndgaar

Jesum
gen Mact e
icke vaar gi
Dvi dette su
ferst / Quo
Myndighed
hand tilkend
strecter sig.
misbruger sa
lunde vndga
gaar Menne

1. Met
Jesum her bru
hand off / at
er isolant Me
haffue bekom

uer Mact / at Raarsfeste dig / denne Verdens
Børns Hiertelaw / som mener sig / at maa
giøre huad dennem synis selfuer gaat / for
den Sags skyld / at de see at Gud hafter
effterladet det Menniskelig Røn at det kand
giøre ont / oc omkomme sin Næste / oc dog
offte vndgaa Menniskens Straff.

Jesus suarede / Du hafter in-
gen Mact offuer mig / der som hun-
tke vaar giffuen dig her offuen ned.
Vdi dette sin Gensuar lærer Christus /
Først / Huor aff all Verdslig Mact oc
Myndighed er. For det Andet / Giffuer
hand tilkende / huor lange samme Mact
strecter sig. For det Tredie / At de / som
misbruger samme deris Mact / skulle ingens-
lunde vndgaa deris Straff / enddog de vnds-
gaar Menniskens Straff.

1. Met disse Tuende Ord / som Chris-
tus her bruger / Offuen ned / paaminder
hand off / at all Mact oc Myndighed / som
er iblant Menniskene / (Huad heller de
haffue bekommet den Arffuelig / eller ofsa
aff

Forflaring offuer Christe

aff Vdlaarelse/ eller oesaa i andre Lowlige
Maade /) fand ick tilscriffuis / at være
kommen / enten aff nogen Slumpelycke/
Eller oc aff Planeterne Vdrettelse / Eller
aff Menniskens egen Fortieniste/eller store
Bedriffe / Men de maa det alle bekende/ at
de haffue faaet den aff hannem allene/ ved
huilcken Kongerne regære / *Prouerb: 8. 15.*
Ja aff den Gud / som er saadan en reiser:
dig Dommer / der nedtrycker den ene / oc
ophøyer den anden / *Psalm: 75. 8.* Huilcket
oc alle Christne Konger bekende / med dens
ne deris Titel / som de lade scriffue i deris
Dressue / Wi N. den Anden med Guds
Naade/ etc. N. Konning/ etc. Huilcket den
vise Konning *Salomon*, *Sapient: 6. 2. etc.*
klarlig lærer / oc paaminder alle Konger/
med disse Ord/ Hører nu i Konger/ oc mer:
cker/ Lærer i Dommere paa Jorden. La:
ger til Dren / i som regære offuer mange/
i som ophøyer eders offuer Folkene / Thi
eder er Offrigheden giffuen aff *H. E. X.*
oc *E. M.* oc Maet aff den Høieste/ huilcken
som skal spørre/ huorledis i handle/ oc rand:
sage

sage / hu
giffuer til
Offrighe

De

Offuen uo
dog de cre
hoffue de do
endelig vil k

Lid/ Luc:

paaminder

vil sagt/ Y

Høiestis

nissen/ oc

Grunde.

hørtager

iblant Kon

iste acter/

gaa med ha

ne, *Exod:*

Esa: 37. 38

Antiocho

Achab, x.

Wgudelig

sage / huad i sticke. *De Paulus* det samme
giffuer tilkende / *Roman: 13. 1.* Der er icke
Offrigbed / vden aff Gud.

Dernæst paaminder dette Ord /
Offuen ned / alle Offrigheds Mend / at end
dog de ere her / de Offuerste i Verden / Saa
haffue de dog en H E R R E / huilcken som
endelig vil kalde dennem til Regnskaff i sin
Tid / *Luc: 16. 2. etc.* Huilcke oc *David*
paaminder / *Psalms: 82. 6. etc.* Jeg haffuer
vel sage / I ere Guder / oc allesammen den
Høgestis Børn / Men i skulle dø som Mens
niffen / oc som en aff Jørsterne gaa til
Grunde. *Psalms: 76. 13.* H E R R E
borttager Jørsternis Mod / oc er forskærlig
iblant Kongerne paa Jorden. Huo dette
icke acter / hand maa besnyete sig / at det skal
gaa med hannem / som det gick med *Pharao*
ne, *Exod: 14.* *Sennacherib*, *2. Reg: 19. 37.*
Esa: 37. 38. *Nebucadnezar*, *Daniel: 4. 28.*
Antiocho den Store / *1. Maccab: 6. 16.*
Achab, *1. Reg: 22. 38.* oc med mange andre
Wgudelige.

End

Forklaring offuer Christi

Enddog det er vist / at her vdi Allmin-
delighed talis om Verdslige Offrigheds
Mact / at den er aff Gud / Saa er det dog
oc vist / at ingen Mact / huor ringe den er /
er jo aff den samme Gud / *Roman: 13. 1.*
Huosfor at alle Husbønder oc Hustruer bør
oc saa vel at betencke sig / huorledis at de brus-
ge denne deris Mact offuer deris Tiind /
at de icke selffuer opuecker Guds Bredde oc
Straff offuer sig / Thi den Gud / som op-
lod Balaams Asens Mund / til at straffe
sin Herre / som gjorde sig offueruold / *Num: 22. 28.*
Hand skal oc i sin Tid selffuer oplade
sin Mund / oc sette deris Ugudelighed oc
Tyrancke Herte / som de beuise imod sam-
me deris Tiind / for deris Dyne / Thi
haffuer Gud besalet / at Ascet skal huile
paa Sabbats Dagen / *Deuter: 5. 14.* Dis-
ligeste at mand skal icke binde Munden til
paa den Dye / som tærsker / *Deuter: 25. 4.*
Da vil jo Gud meget mere / at Dreng oc
Piger / som ere skabte effter hans Billedet /
Genes: 1. 26. skal haffue Naturlig Mattis
Huile / oc det nødigste Brød for deris
arbejs

afkynde. De
vel at betene
n. Herrer of
23. Saa bō
derne ere icke
Men ere tag
Maade deris
27. Ja u firob
hande forstane
For det Tre
Offuer med alle
dens Mact oc
imgelig Ver
Anmelen / se
a de land met
Cleon, Gud
Guard oc Geo
ditt paamind
Matum, som er
som hand haff
Gud / At end
ighed / som i
Offrighed i D
offuende Gud

arbejde. Dernæst bør oesaa alle Daaemend
vet at betencke / at enddog de ere Hoffueder
oc Herrer offuer deris Hustruier / *Ephes. 5.*
23. Saa bør de dog at betencke / at Quins
derne ere icke derfaare deris Tieniste Pige /
Men ere tagne aff deris Side / oc i saa
Raade deris eget Kiød oc Blod / *Genes. 2.*
21. Ja it skøbelig Kar / met huileket de skulle
handle forstandelig. *1. Pet. 3. 7.*

For det Tredie / trøster oesaa dette Ord /
Giffuen ned / alle Gudsfrættige Offrighed / at
deris Mact oc Velde er icke aff nogen for
gengelig Verdens Ting / Men er aff
Himmelen / fra den Allmechtige Gud / Saa
at de kand met frimodige Hierter siige met
Gedeon, Guds Første / Her er Hærens
Sværd oc Gedeon. *Judic. 7. 20.* Offuer ale
dette paamindis wi / at Christus siger til
Pilatum, som er en Hedning / at den Mact /
som hand haffuer / er giffuen hannem aff
Gud / At end oesaa den Mact oc Ryns
dighed / som de allerhaardeste oc værste
Offrighed i Verden haffue / er oc aff den
effuende Gud selffuer / Hvorfor den hellige
Petrus

Forflaring offuer Christe

Petrus befaler oss / at være all Menniskelig
Skick vnderdanige / for H *E* *R* *X* *E* *N* *S*
skyld / Være sig Kongen / som den Offuers
ste / Eller Hoffuigmend / som de der vdsens
dis aff hannem / De siger derfor til Tie
nerne / at de skal være Herrerne vnderda
nige med all Fryet / Icke alleniste de Gode
oc Wilde / Men oesaa de Vnderlige / *1. Pet.*
2. 13. etc. Men her skal vnge Folck oc vel
acte / at de ingenlunde atlyde saadanne vn
derlige Offrighed lenger / end de befale det /
som kommer offuerens med Guds Bud
oc Befalning / Thi det er retfærdeligt /
at mere adlyde Gud / end Mennisken.
Actor: 4. 19. De det skal altid vel actis / som
Christus selfuer befaler / at wi giffue Gud /
det Gud bør / oc Kayseren / det Kayseren
bør. *Luc: 20. 25.*

2. For det Andet / Giffuer Christus
her tilkende / at samme Mact / som Men
niskene er giffuen off Gud / er altid i Guds
Haand / saa hand fand den formere oc for
mindste / oc driffue den effter sin frj Vilie /
naar hans Guddommelige Vilie tilsiger /
Huor

Huorfor
at Konge
hand kan
verb: 16.
det falder
skal være
deris Dage
der / Men
som er en
Gud / som
at 21. oc er
Zachar: 2. 5.
icke falde af
Vilie. At
lad sig være
dog endelig
atibelsla de
delige vil / E
Kong Saul
ne ihelstige
Konaens
1. Samuel: 14
der / huleken
Nat / som

Huorfor Salomon, Prouerb: 21. 1. befender /
at Kongernis Hierte er i Guds Haand / oc
hand fand vende dem huort hand vil / Pra-
uerb: 16. 33. Laaden kastis i Skødet / Men
det falder som H & X & X & X vil. Huileket
skal være Guds Børns største Glæde / at
deris Dage icke staa vdi Menniskens Hæn-
der / Men vdi Guds aleniste / Psalm: 31. 16.
som er en H & X & X & X til at hielppe / oc en
Gud / som fand vdredde aff Døden / Psalm:
68. 21. oc er en gloendis Muer om dennem /
Zachar: 2. 5. Saa at it Hoffuet Haar fand
icke falde aff deris Hoffuet vden Faderens
Vilie. Matth: 10. 30. Oc de Ugudelige /
lad sig være huor store de være fand / mue
dog endelige affstaa imod deris egen Vilie /
at ihuelstaa den Gudfryetige / naar Gud en-
delige vil / Som wi see vdi Ionatha, huileken
Kong Saul, hans Fader / endelig vilde haff-
ue ihuelstaaet / at Gud ved Almuen / imod
Kongens Forsæt oc Vilie / befrier hannem.
1. Samuel: 14. 43. etc. Disligeste vdi S. Pe-
der / huileken Gud tog aff Fængselet / den
Nat / som Herodes vilde haffue ladet han-
nem

N n

nem affhugge anden Dagen. *Actor: 12.*
4. etc. Tuert om see wi igen / at Gud hand
lader *Agag*, de *Amalechiters* Konge / aff
liffue/huilde den *Konning Saul* endelig vilde/
der skulde leffue. *1. Samuel: 15. 3. etc.* Saa
giffue disse Exempler nocksom / baade *Pilato*
oc hans *Medbrødre* / som sig sig at haaffue
Mact at *Kaarsfeste* oc lōs giffue / huem
de ville / effter deris fri *Willie* / at betencke/
huor stæket oc ringe deris Mact er / naar
Gud vil fæste dennem *Ringen i Næsen* / oc
Bispelet i Munden / *Esa: 37. 29.* Saa at de
maa fare den *Veij* / som *H E R R E N*
vil / oc icke som de selfuer ville.

3. Derfor den som antvordede
 mig dig / hand haffuer større Synd.
 Met disse Vrd giffuer Christus tilfende / at
 de Gode (som synder oc misbruger deris
Autoritet oc *Myndighed* / oc lader sig raad-
 de oc føre aff andre til at giøre Ont / fordi
 dennem er giffuen *Macten* /) skulle ingens-
 lunde miste deris *Straff* / Men at hun skal
 vie dennem visselig / *Quilcket* Christus her
 met

meets beuifer / der hand siger / at Jøderne
 haffue større Synd end *Pilatus*. Jøderne /
 i det at de haffue forskut oc fordømt den fors
 loffuede Prophete oc Konning / *Deuter* : 18.
 18. 2. *Samuel* : 7. 13. Som Gud haffde send
 til dennem. *Pilatus*, fordøisaa at hand icke
 som en Christen Offrigghed bør / bruger sin
 Maect at hielpe den / som lider Bræt /
 Men meget mere lader sig beuege aff Jø
 dernis Venscaff / oc aff Kønserens Maect /
 til at fordømme den / som er vndskyldig /
 Huorfor at det følger effter / at huo som lis
 det synder / hand skal lidet straffis / oc huo
 som høylig synder / hand skal høylig strafs
 fio / Som oc Christus selfuer lærer / *Math* :
 10. 15. Sandelig siger ieg eder / det skal gaa
 lideligere til med de Sodomiters oc Gomo
 riters Land / paa den yderste Dag / end med
 den Stad / som icke vil høre Apostlenis
 Tale. Her hos lærer Christus / at ingen
 som gjør Ont / kand sig saa vndskyldig for
 Gud / at hand kand vndgaa sin Straff /
 huilcket de Folck skulle vel betencke / som
 lader sig saa lættelig føre til det Onde /

N n ij naar

Forflaring offuer Christi
naar de haffue nogen ringe Aarsag oc
Paaskud.

5. Der effter tenckte *Pilatus*
paa / huorledis hand kunde lade
hannem løs. Met disse Ord giffuer Io-
hannes Euangelist tilkende / huorledis *Pila-
tus* er bleffuen til sinds aff Christi Predi-
cken / (vdi huilcken hand sagde hannem / at
hand skulde vist forlade sig til / at alligeuel
Jøderne haffde anklaget hannem / dog skul-
de hand ingenlunde miste sin Straff / eff-
terdi hand samtyckie met dennem i deris on-
de Forsæt /) Som er saaledis / at *Pilatus* be-
gynder høyligere / end tilforn / at betencke
sin Sag / oc derfor legger nu flittelig Vind
paa / at løs giffue *Jesum*. Thi disse Tan-
cker vexerer *Pilatum*, Først / At hand tens-
cker paa / at Christus vaar en Guds Søn /
huilcken der visselig vilde betale den Bræt /
som hans Søn vaar giort. Dernæst / At
hand hører nu her / at Christus ick bluis-
ved / at forkynde hannem den tilkommendis
Straff / som hannem vil offuerkomme /
om

om huilcker
hannem oc
der hand pe
giort imod
en Offrighe
oc Ræt for
offuerantuer
Hender / til a
om huilcken
for alle Mari
nisse.

Her aff
ligi det er / a
Synd / oc
Samuitig
lader Men
Saa vil hu
naar all Dr
og giffue M
de haffue ild
uente denne
Saa gik det
14. 23. Saa
se Pendinge

om huilcken hans Samuittighed giffuer
hannem oc Bidne. For det Tredie/ Ten-
cker hand paa / at hand haffuer saa daarlig
giort imod sit Embede / effterdi hand vaar
en Offrigheds Mand / oc skulde skaffe Løn
oc Ræt for Fattige oc Rige / Oc der imod
offuerantvorder den hen vnder Bodelens
Hender / til at Hudstrnge oc Tornekroner /
om huilcken hand haffde selff offte vundet
for alle Mand / at være it vskyldigt Men-
nisfe.

Her aff haffue wi at lære / huor far-
ligt det er / at synde / oc fare frem / fra en
Synd / oc til en anden / Thi at alligeuel
Samuittigheden ligger stille til en Tid / oc
lader Mennifken fare frem i det Onde /
Saa vil hun dog alligeuel paa det sidste /
naar all Ondskaff er bedreffuet / opuaagne /
oc giffue Mennifken Bidnisbyrd / baade at
de haffue ilde giort / oc at de viffelig skal fors-
uente dennem aff Gud Straff derfor.
Saa gieck det Pharao i det røde Haff / Exod :
14. 25. Saa gieck det met Iuda, der hand la-
ste Pendingene i Tempelen / Matth : 27. 4.

Nn iij Saa

Forflaring offuer Christe

Saa gaar det oc her met *Pilato*, De saa vil
det oc gaa met alle Vgudelige / som samle
sig Brede paa Brebens Dag / oc Guds
retfærdige Dom / som skal giffue huer effter
sin Gierning. *Roman: 2.5.*

Men Jøderne raabte oc sagde/
Lader du denne løs / da est du icke
Kejsereus Ven / Thi huo sig gior til
Konge / hand er imod Kejseren. Eff-
ter at Jøderne hører / at *Pilatus* staar den-
nem jo lenger jo haardere imod / oc vil løs
giffue *Jesum* / Sag lade de fare deris Klag-
gemaal / at *Christus* haaffuer bekend sig at
være Guds Søn / oc siger til deris første oc
gamle Løgn / der de sagde / at *Christus*
vilde gior sig self til Konge / De kaste her
Pilato for Kejsereus Autoritet oc Myndig-
hed / for huilcken de lade sig høre / at de ville
klage hannem / der som hand lader *Jesum*
løs. Huilcket deris Klagemaal / der som
Pilatus, som en forstandig Mand / haaffde
giffuet ræt aet paa / da haaffde hand icke
hafft behoff at besvære sig / Thi naar vi
anse

anse det /
hand en Ke-
ren / Thi d-
mercke Gre-
ger / oc vaar-
geste er der o-
si Rige oc de-
si Rige er it-
Konger Rige
Rige. Der-
Lader du den-
Ven / Thi h-
imod Kejsere-
ning giffuer
saars om de
at være De-
forjage Ke-
mend / oc ic-
Stade eller
paa hans R-
er meget fall-
skalde falde i
lod *Jesum* i
Maade Ke-
ansee

ansee det / at Iesus er en Konge / da er
 hand en Konge / oc dog icke imod Kysse
 ren / Thi der vaare mange vden for de Ro
 meriske Ghrenker / som bekende sig for Kon
 ger / oc vaare dog icke imod Kysseren. Dis
 geste er der oc stor Skilsmisse imellem Chris
 sti Rige oc det Rømeriske Rige / Thi Chris
 sti Rige er it Andeligt Rige / Men det
 Rømeriske Rige / er it Jordiske oc Verdslig
 Rige. Dernæst er det oc falske / at de si
 g / Lader du denne løse / da est du icke Kysse
 ren / Thi huo sig giør til Konge / hand er
 imod Kysseren. Fordi / som Jøderne Me
 ning giffuer tilkende / bør disse Ord at for
 staaes om det Menniske / som vilde begære /
 at være Verdslig Konge i Jødedømmet / oc
 forjage Kysserens Mact oc Befalnings
 mend / oc icke om Christo / huilcken ingen
 Skade eller Affbreck haaffde giørt Kysseren
 paa hans Rige oc Regimente / Huorfor det
 er meget falske / at de truer Pilato, at hand
 skulde falde i Kysserens Vgunst / om hand
 lod Iesum løse / effterdi Iesus er icke i saa
 Maade Kysserens Vuen eller Fiende.

N n iij Det

Forklaring offuer Christi

Det Andet Stycke.

Der Pilatus hørde det Ord/
ledde hand Jesum vd / oc sætte sig
paa Domstolen / etc. Her effterfølger
det Andet Stycke / som wi saaregaff /
som er / huorledis Pilatus (effter hand er
ved vbluelig Raab oc siert Trusel offuers
talet / at hand skal lade Jesum Raarsfe
ste /) met Ord oc Gierning vndskylder sig
for Jøderne / der hand nu sidder oc døms
mer Jesum / at hand vil være wskyldig i
Christi Død. Vdi dette Andet Stycke
haffue wi at acte / 1. At Pilatus icke aff an
dre Aarsager fordømmer Jesum / end for
Jødernis Raab oc Trusel skyld. 2. Stær
dens Beskriffuelse / som hand sidder oc døms
mer Jesum. 3. Tiden / naar Christus
bliffuer fordømt. 4. Huorledis Pilatus toer
sine Hender i Vand. 5. Huorledis Pilatus
forklarer det / at hand toer sine Hender.
6. Om Jødernis Blindhed / at de yncke
Dnt / icke alleniste offuer dem selff / men oc
saa offuer deris Børn. 7. I hvad Maade

Pilatus

Pilatus vd
rabbas gif
til at Raab

1. L
ledde ha
Først at
riter oc Na
fomer / at de
sæt / saa ha
staf / end si
raddis men
funde leggy
Straff /
hannem
Michas
figer Do
nem en L
Børn skul
17.5. At de
lader sig p
for sin Ar
met sit H
oc Mem

Pilatus vdraaber Dommen/ som er/ at *Barrabbas* giffuis løs/ oc *Jesus* antuordis hen til at Raarsfestis.

1. Der *Pilatus* hørde det Ord/ ledde hand *Jesus* vd. Her haffue vi først at see / huor meget *Keyserens Autoritet* oc *Maffin* kunde vdtrette hos *Pilatus*, som er/ at den nedlegger all *Pilati* gode Forsæt / saa hand aeter mere *Keyserens* Benskaff / end sin egen gode Samvittighed / oc ræddis mere for den Straff/ som *Keyseren* kunde legge hannem paa / end for Guds Straff / om huilcken *Christus* haffde sagt hannem tilforn / Saa at det skeer her/ som *Micheas*, 7. 3. spaade/ Huad Førsten vil/ det siger Dommeren / at hand skal giøre hannem en Tieniste igen / Men alle Guds Børn skulle vel betencke/ det *Ieremias* siger/ 17. 5. At den Mand er forbandet / som forlader sig paa Mennissen / oc holder Rids for sin Arm/ oc bortuiger fra *HEXER* met sit Hierte / Thi sandelig alle Konger oc Mennisker ere lige som brudne Kør /

N n v huil

Forklarting offuer Christel

huilcke der gaar snart sonder / oc stinger
Henderne / naar wi helder off til dennem.
2. Reg: 18. 21. Dernæst paamindis wi / at
vor Frelser Iesus er ick domt for nogen
Skalckhed eller Synds skyld / Men for
Ydernes Raab oc Kæyserens Fryet / Saa
at wi haffue off at trøste / at den Ketsfærdige
er død for de Bretsfærdige / 1 Pet: 3. 18. oc at
hand er en fuldkommen Forligelse / ved sin
fuldkommen Lydighed oc Wskyldighed / for
den ganscke Verdens Synder. 1. Joh: 2. 2.

2. De sætte sig paa Domstol-
len / paa den Stæd / som kaldis
Steenlagt / Men paa Ebreiscke
Gabbatha. Den hellige Euangelist Io-
hannes, cap: 19. 13. haffuer her paa Grædske
oc Ebreiscke Tungemaal / bescreffuet off
Domstolen oc Stæden / som Pilatus sidder /
der hand dømmer Iesum. At hand falder
det Steenlagt / ΑΒΘΣΓΩΤΘ, det er ick saa /
som almindelige Ræbe oc Gader ere siens
lagde / Men met saadan Raanst oc Fyld /
som mand pleyer at legge Kongelige Sal-
met

met Astro
huor om i
huor met i
at end oc
Kætergan
oc haffue be
de skulde ho
gang. Dene
merens Eto
Gabbatha, de
hønes / Met
tilkende / at
uer alle Fot
Dommeren
Sentens oc
Ledde
Ord / vo
tilig oc vint
der oc Hede
Blods sage
dige / i wst
lese 2. Sam
mindlige
Disligesie

met Afstrog oc andre faastelige Stene /
 Huor om wi læse hos Plin: lib: 30. cap: 25.
 Huor met Euangelisten vil giffue tilkende /
 at end oc Nedningene haffue hafft Dom oc
 Rættergang i stor Act oc ære / saa at de end
 oc haffue beyrndet den Stæd / paa huilcken
 de skulde holde samme Dom oc Rætters
 gang. Dernæst falder hand samme Dom
 merens Stool / paa det hellige Spraaq /
 Gabbatha, det er paa Danske / det som er op
 høyet / Met huilcket Ord hand vil giffue
 tilkende / at Domsstolen vaar ophøyet off
 uer alle Folk / saa at huer mand kunde see
 Dommerens Person / oc klarlige høre hans
 Sentens oc Dom.

Ledde hand Jesum vd. Dette
 Ord / vd / giffuer off at betencke / huor flits
 telig oc vindsfelibelig for Verden / baade Jø
 der oc Nedninge / haffue taget sig vare vdi
 Blods sager / at de vilde være aldelis wsfyls
 dige / i wsfyldigt Blod at vd giffue / Thi wi
 læse 2. Samu: 15. 2. at Jøderne haffue vdi al
 mindelige Nørte / afflagt Dom oc Ræt.
 Disligeste see wi her / at Pilatus, effter den
 Ros

Sortklaring offuer Christi

Romerſke vijs/leder Ieſum hen vd til Fol-
cket vnder aaben Himmell / huor Domſto-
len er forordnet / oc der forkynder Dødsens
Sentens oc Dom. Huor met baade Jøder
oc Hedninge haſſue giſſuet tillende / at de-
ris Domme oc Døds Sentens / ſom de
haſſue i ſaadan Almindelighed for alle
mand vnder aaben Himmell affſagt/haſſue
været ſaa rættelig offuerueyet oc forhandles
de / at de vilde ſtaa til rætte for ſamme deris
Dom / baade for Gud oc Mennifſken.

At Chriſtus ſaa dømmis vnder aaben
Himmell for alle mand / er ick ſcecd allenifſe
effter den Jødiſke oc Romerſke Vijs / ſom
nu ſagt er / Men ocſaa til vor ſtore Træſt.
I hi Guds Søn vilde her / at det ſkulde væ-
re aabenbarlig for alle Mennifſke / at hand
er den ſelff ſamme Retfærdige / ſom ſkulde
dø for vor Wretſærdighed / *Eſa: 53. 11.*
Hvilket Folck kunde vel her aff forſtaa/
effterdi at *Pilatus* giſſuer ſtæet ingen Døds
Sag tillende / vdi Chriſti Døds Dom/
ſom hand ellers pleyede at gipre / vdi alle
Misdederis Fordømmelſe.

Der

Der
Torffuer/
for den
nogle ſaa
Verdens
vilde hand
lige ſom den
ris Synner.

3. D
Dag i P
Time. Ne
Stund / der
Pilato.

Daaer
redelſens D
redelſens D
ſkulde berebe
brugis vdi d
laſt *Exod:*
andet ſkulde
de ſkulde bru
tid / ſom vaa
cken ingen
Deuter: 3. 1.

Derneft / dominis Christus vde paa
Torsfuet / som alle mand kommer tilhøde /
for den Sags skyld / at hand ick vder it eller
noale saa Menneffers Synder / Men
Verdens Synder / Iohan : 1. 29. Derfor
vilde hand oesaa staa iblant dennem alle /
lige som den der vaar skyldig / oc bar alle des
ris Synder.

3. De det vaar Beredelsens
Dag i Paaske / ved den Siette
Time. Her bescriffuis off den Dag oc
Stund / der Jesus bliffuer fordømt aff
Pilato.

Dagen bescriffuis med det Ord / Be
redelsens Dag / huilcken kaldis derfor Be
redelsens Dag / Thi at de paa samme Dag
skulde berede oc tilfficke / ale huad der skulde
brugis vdi den hellige Paaske Fæst / som vi
læse Exod : 16. 23. etc. oc at baade Mad oc
andet skulde kaagis den Siette Dag / som
de skulde bruge paa den store Fæst oc Højs
tid / som vaar den Siuende Dag / paa huil
cken ingen maatte giøre nogen Gierning.

Deuter : 5. 14.

Saa

Forflaring offuer Christe

Saa haffue wi her at acte/ at Euanges-
listen trøstet oss met denne Dags Bescriff-
uelse/ oc vil paaminde oss/ at det Menniskes
lig Røn/ som skabt er den Siette Dag/ *Ge-
nes: 1. 26.* oc haffuer forkaft Guds vensskaff/
det er ocsaa igen/ ved Guds enbaarne Søns
Død/ den Siette Dag forløst/ oc faaet Fri-
hed oc Indgang igen til den Herlighed/ som
Gud haffde skabt Mennisken vdi i første bes-
gyndelse/ huilcken er større end noget Dye
haffuer seet eller Dre haffuer hørt/ eller nos-
get Menniskis hierte kand begribe. *1 Cor: 2. 9.*

Ved den siette time. Her haffue wi at
acte/ at de hellige Euangelister/ *Marcus* oc
Iohannes, icke bescriffue denne time paa ens
Maade/ huor vdi der synis/ at være nogen
Wenlighed (som dog icke er/) imellem den-
nem. *Marcus* siger/ Christum at være
Kaarsfest/ der Kloken vaar Tre/ oc *Iohan-
nes* siger her/ at hand bliffuer for dømt aff
Pilato ved den Siette Time. Her bør oss at
acte/ at *Iohannes* taler/ effter som Jøderne
skiffte deris Dage i fire oc tiue timer/ fra en
Aften/ der Solen gick ned/ oc til en anden/
Saa

Saa at M
den gick op
fra Solen
de oc Loff
Iob: 11. 9
gen/ huor son
fæder sig/ hu
Saa regner d
mar/ som vaar
Kloken vaar
Kloken vaar
huilcken siet
hos oss den ti
dømt aff *Pila*
Christum a
Time/ det si
skiffte ocsaa
Nat/ i otte
tre Timer i
fire Partier/
disse Dagen
førte Part
Morgenens/
Demari/ de

Saa at Natten fra Solen gick vnder/ oc til
 den gick op/ haßde tolff Timer/ oc Dagen
 fra Solen gick op/ oc til den gick vnder/ haßde
 de oc Tolff Timer/ som Christus selff taler
Ioh: 11. 9 Ere der ickc tolff Timer om Das
 gen/ huo som vandrer om dagen/ hand ickc
 siðder sig/ ihi hand seer denne Verdens lius.
 Saa regner da *Iohannes* effter de tolff Ti-
 mer/ som vaar paa Dagen hos demnem/ fra
 Klocken vaar Fire om Morgenem / oc til
 Klocken vaar Ti/ som ere sex Timer/ Paa
 huileken stette Time hos Jøderne / som er
 hos oss den tiende Time/ *Iesus* bliffuer for-
 dømt aff *Pilato*. Men at *Marcus*, 15. 25. siger/
 Christum at være Raarsfest paa den tredie
 Time/ det skulle wi saa forstaa/ at Jøderne
 skiffte oc saa disse fire oc tiue Timer/ Dag oc
 Nat/ i otte Parter/ saa at huer Part haßde
 tre Timer i sig. Naar wi nu ansee Dagens
 fire Parter/ oc regne huer tre Timer til/ aff
 disse Dagens tolff Timer / oc begynde den
 første Part fra Klocken er fire slagen om
 Morgenem/ til siu slaer/ som ere tre Timer.
 Dernæst/ den anden/ fra siu til Ti/ som ere
 atter

Forflaring offuer Christi

atter Tre Timer. Den Tredie / fra Tj til
 Ze / ere oc Tre Timer. Den Fierde / fra Ze
 til Fjire / som oc ere Tre Timer. Saa be-
 finde wi da / at *Marcus* Euangelist taler effe-
 ter disse Parter / i det hand siger / Christum
 at være Kaarsfest paa den Tredie Time /
 det er / den Tredie Part / som befatter i sig
 disse Tre Timer / som er / fra Tj oc til Ze
 om Dagen. Saa see wi da nu her aff / at
 der er ingen Tuedraet i denne Tids Be-
 scriffuelse / imellem de hellige Euangelister /
 effterdi *Iohannes* taler / effter som Dagen
 skiftis i Tolff Timer / fra Fjire om Mors-
 genen / oc til Fjire om Aftenen / De *Mar-
 cus* taler / effter som Dagen vaar skiffe i
 Fjire Fierdinger / lige som Natten oc i sine
 Fjire Vigilier oc Naet / oc siger / Christum
 at være Kaarsfest paa den Tredie Time /
 det er / den Tredie Part oc Fierding.

Aff denne Tids Beskriffuelse haffue
 wi Først at see / huor gantiske hastige Jøder-
 ne haffue været met Jesu Sag / at hand
 bliffuer nu fordømt / der Kloeken fand være
 hos oss ved Tj / Saa at de haffue hannem
 baade

baade for
 de oc ender
 allene paa
 oc nu allere
 Begoring
 Huor aff
 lav mod de
 sig nogen
 end hand haf
 dige. Darn
 rindelig Chri
 de gamle
 Hudflottelle
 melle / som
 harer til det
 daglig om
 tre Timer /
 effter Midda
 se / som sked

De h
 Eer / det
 Pilatus ved
 disse Ord til

baade for *Pilato* oc *Herode*, oc der forhandles
 de oc ender disse mangfoldige Klagemaal
 allene paa Tre eller halffsterde Timis tid/
 oc nu allerede haffuer faaet deris Vilie oc
 Begæring / at *Jesus* skal Raarsfestis.
 Huor aff wi see den Wgudelighis Hiertes
 law imod den Gudsfyrtige / som icke tager
 sig nogen Tid eller Stund Huile til / før
 end hand haffuer omkommet den Retfærdige.
 Dernæst / haffue wi her at see / huor
 rettelig Christi Død suarer til de Figurer i
 det gamle Testamente / saaledis / at Christi
 Hudstættelse / Tørnekronelse oc Jorddøma
 melle / som skeer for Middagen / opfylder oc
 suarer til det Offer / som *Aaron* skulde giøre
 daglig om Morgenen / *Exod: 29. 38.* oc de
 tre Timer / som hand hengde paa Raarssee
 effter Middagen / suarer rettelig til det Of
 fer / som skeede om Aftenen. *Numer: 28. 4.*

De hand siger til Jøderne /
 Seer / det er eders Konge. Enddog
Pilatus vdi spaattelig Nijs taler Jøderne
 disse Ord til / saa kand der dog alligenel ins
 Do gen

For placing officer Christ

gen neete / at den hellig And ved hannem
 Hoffuer so breget Joberne / at de haffue for
 sit Mesiane, deris Konge / som Gud All
 meetigste dennem haffde loffuet / 2. Samuel:
 7. 12. som skulde bliffue ypperligere / end en
 ten David eller Salomon haffde været / 1. Pa
 tral: 29. 25. Quilesten de hellige Forsødre ders
 for met stor Aarga haffde begjærede / at vil
 de see. Iohan: 8. 56. Luc: 10. 24.

Men de raabte / Bort / bort
met hannem / Kaarsfeste hannem.
Eerst / giffue de her tilkende deris hadste
Hierter inod Jesum / der de raabe / Bort /
bort met hannem / Som de wilde sije / Wi
wille endelig være aff met hannem. Der
næst / giffue de tilkende / i huad Naade de
ville / at hand skal borttagis / som er / ved
den forbandede Kaarssens Død / som vaar
den grueligste oc forsmædeligste / som Ver-
den paa den Tid viste at sije aff / Saa at
Guds Lom siger self / Kaarssens Død at
være en Formalidelse oc vederstyggelig ting
for H E R R E N. Deuter : 21. 23.

Pilar

Pilatus siger til dem / Skal ieg
Kaaresfiste eders Konge? Men disse
Dro detsa med sine Pilatus Jyderne / som
hand vilde sige / Alre forer i aff stad met
eders so. loffuede Konning / og i begaer at
hand ille Kaaresfiste.

De nyppatte Drefter suarede /
Vi haaffue ingen Konge / vden Ken-
seren. Men disse Dro Alre Jyderne sig
aff / baade med Drefted. nime / tyllig de oc
faz met dems Dyrfflige Politie oc Herres-
dom / Sag at det hander dennem / som
spaaet vaar Osee 3. 4. Israels Dren skulle
vaere en lang tid vden Konge / vden Jersle /
vden Offer / vden Altare / vden Liffhortel
oc vden Helligdom. Osee: 10. 3. Da skulle de
sige / Vi haaffue ingen Konge / Thi de
frytede i de H e x x x n.

4. Der Pilatus saae / at hand
bestaffede innet / men at der bleff ic
meget fjerre Bulder / hand vilde
dog giore folcket fyllist / De hand

Do ij dpm

Forflaring' offuer Christi

dönte / at deris Begæring skulde
 se. Da tog hand Vand / oc toede
 henderne for Joleket. *Pilatus* synis / at
 sticke sig effter den Low / som Gud haffde
 giffuet sit Jolek / *Deuter* : 21. 1. etc. Som
 vaar / at naar de sant nogen / som vaar
 ihuelsen paa Marken i Landet iblant
 sig / oc mand viste icke huo hannem haffde
 slaget / da skulde de Eldste oc Dommerne
 vdgaa / oc maale fra den / som slagen vaar /
 oc til de Stæder / som der laa omring /
 huileken Stad der ligger næst / de Eldste aff
 den Stad skulle tage en Quie aff Jæhior
 den / som mand haffuer icke arbeidet med / oc
 haffuer icke draget med Nag / oc skulde de
 Eldste aff samme Stad lede Quien til en
 skarp Dal / som icke haffuer været arbeidet
 eller saet / oc paa den Stæd i Dalen skulde
 de hugge Halsen aff hende / Saa skulde
 Presterne / *Leui* Sønner / oc alle de Eldste
 aff samme Stad / gaa frem til den Jhuels
 slagen / oc toe deris Hender offuer Quien /
 som Halsen er affhuggen i Dalen / De de
 skulle

skulle suare
 icke vdsig
 ue icke helle
 naadig / so
 Leg icke den
 Israel. Et
 und taler / s
 der mit W
 de til dit A

5. Jeg
 færdigis
 Dø giffuer
 Menning
 som er / at
 ler hand vil
 Blod. De
 Vidne / at
 alle Maade
 sum det ret
 nis Legn o
 store Trest
 til Raarstern
 den samme

skulle suare oc sige / Vore Hender haffue
 icke vdsyrt dette Blod / oc vore Øyen haffue
 icke heller seet det. Vær Israel dit Folck
 naadig / som du H E X A haffuer frelst /
 Leg icke dette wskyldige Blod paa dit Folck
 Israel. Efter huilcken Skick oc Low Da-
 uid taler / Psalms : 26. 6. Jeg toer mine Hens-
 der med Wskyldighed / oc holder mig H E X A
 til dit Altire.

5. Jeg er wskyldig i denne Ret-
 færdigis Blod / Seer i til. Med disse
 Ord giffuer Jørst *Pilatus* tilkende / i huad
 Mening hand haffuer toet sine Hender /
 som er / at hand huerecken haffuer / icke hel-
 ler hand vil samtycke / at vdgiffue Christi
 Blod. Dernæst / bærer hand her icke klarlig
 Bidne / at Christus *Jesus* er wskyldig i
 alle Maade / Oc derfor kalder hand Chris-
 tum det retfærdige Blod / imod all Jøders
 nis Løgn oc Klagemaal. Huilcket er vor
 store Trøst / at i det Christus fordommis
 til Kaarssens Død / da giffuis hannem aff
 den samme Dommere / som hannem fore-

Do iij dñs

Becklating offuer Christi

Minner / ic klart Vidnesbyrd / at hand
er en retfærdig Mand i alle Maade. For
det Credie / der hand siger / Ser i al
giffuer hand tilfende / oc paaminder
derne / at der vil visselig følge i stor
aff Gud offuer Jøderne / for den retfæ
dige Blods Dagpælse / fro hundert
minner sig at ville være aldens quid / fiden
sandelig / Hæxxen Straffede hand
nem / oc end haardtelig noet / som Euse
bius vidner / lib: 2. cap: 7. hvor der scilicet
vis / at Pilatus Dine Dor efter Christi
Død / vnder Kæiser Ceio Caligula, haaffue
aff en ond Samvittighed saget sig selst
uer ihuel.

6. Da suarede det gamiske Folk /
oc sagde / Hans Blod komme off
uer oss oc offuer vore Dørr. Disse
Drd giffue oss nu klarlig tilfende / hvor
stor Jødernes Blindhed haaffue været / at
de icke alleniste finder eller fornemmer / hvor
høylig de haaffue syndet / i det de haaffue for
saad *Iudas* mee deris Pendinge / oc lader
han

hanne
er falden i
Dislagte
folke
den tilfældig
konst / om
de nu offuer
met den
hand skal
ver / Men
mer / som
en Dens
effter / der
solen / oc
Lufte
mer / forude
de / som han
Pinatighed
Minister
den synder
fol / men
aldrig
fender sig
Kandide

hannem fare uden all Trøst / saa at hand
er falden i Mishaab / oc der offuer fordomt.
Disligeste at de haffue nu / formidelsi deris
falske Egen / forhuersket det aff *Pilato*, at
den wiskloige *Jesus* er Hufslæt / *Tornes*
kronet / oc nu fordommis til Døde / Men
de nu offuer alt bette ere saa blinde / at de
met deris Hns opuer Gud / oc beder / at
hand skal icke alleniste straffe dennem self
der / Men oc saa deris Dørn oc Effterkom
mers / som endnu wiskode ere / Huilken de
re Wens Kraldighed de fant 40. Aar den
effter / der *Titus Flauianus* belegger *Jerus*
salem / oc offuer de Elleffue Hundrede maal
Lustinde. Menister jammerlig enkom
mer / foruden 40 Hundrede maal Lustin
de / som hand førde sangne boet til afstilige
Pinactighed. Huor aff hine Ugubelige
Menister / som saa frilig i denne Wer
den synder / acce skulle / at icke alleniste de
self / men oc saa deris Dørn / skulle det i
alendighed vndgielde / effter som Gud be
sender sig / *Exod: 29. 5.* at være en fierel
oc nidliar Gud / som hiemføger Saderis
Do iij Dnde

Forflaring offuer Christ

Onndskaff paa Børnene i Tredie oc Fierde
Leed. Huilket *Aman*, oc alle hans Søn-
ner / *Esther* : 7. 9. etc. oc *Saul*, met sie gants-
ke Hus / 1. *Samuel* : 31. 4. etc. Item, 2. *Sam-
uel* : 21. 9. fick at finde / der Gud hiemfegte
oc betalede paa de Dnge, der de Gamle for-
tient haffde.

7. Da gaff hand dem *Barab-
bam* løs / som vaar kast i Fængsel for
Oprør oc Mord / om huilken de
bade / Men *Jesus* lod hand Hud-
strynge oc bespaatte / oc fick hannem
hen effter deris Vilie / (oc Begær)
at *Kaarsfestis*. Denne er *Pilati* endes-
lige oc sidste Dom offuer *Jesus* / at hand
icke for nogen Onndskaffs skyld anuorder
hannem hen til *Kaarsfens* Død / Men
allene for *Jøderis* *Kaab* oc *Efrigs* skyld /
De derfor affsiger hand Dommen i denne
Maade / Tager *Barabbam* hen / den Mør-
dere oc oprørske Menniske / om huilken i
beder / oc lader hannem løs / Men tager
Jesus

Jesus her
ders Vilie
Her af
Børns E
at de offte
til affskille
ier / *Jesus*
fordisaa / at
Her foruden
ring at sette
Gjerning /
to / paa det
rabba maa
rabba bete
Mennisket
imod Gud
offuertræd
der / som i
Viliede i f
tans Fæng
Men at der
maatte *J*
Kaarsfens
sine Fæng

Jesum hen/ oc Kaarsfester hannem effter
eders Vilie oc Begæring.

Her aff haffue wi at lære/ Først/ Guds
Børns Eftne oc Lyfte i denne Verden/
at de offte giffue hen aff de Ugudelige/
til uskellige Pinaetighed/ oc til Døden selffs
uer/ Jette for deris Ondskaffs skyld/ Men
fordisaa/ at de Ugudelige det begærer.
Her foruden er her en Aandelige Forflas
ring at acte/ til vor Trøst/ offuer denne
Gierning/ at Jesus den Retfærdige maa
dø/ paa det den Oprørske oc Morder Ba
rabbas maa leffue/ Som er denne/ at Ba
rabbas betegner oc affmalder oss det gamiffe
Menniskelig Køn/ huilcken der er oprørske
imod Guds hellige Lov/ som det daglige
offuertræder/ *Isalm: 14. 3.* oc er en Mør
der/ som der haffuer vdflet oc dødet Guds
Billede i sig/ Huorfor det vaar fast i Ea
tans Fængsel oc Daand/ *2. Timoth: 2. 26.*
Men at det skulle bliffue frj oc løs giffuen/
maatte Jesus Christus lide den bitter
Kaarskens Død/ oc i saa Maade vdføre
sine Fængne/ *Esa: 61. 1.* oc giffue dem Fris
hed

D o v

hed

Forflaring offuer Christi

hed igen / at indkomme i deris Hoffuer-
stad / som er det euige Liff oc Salighed.
Ebre : 13. 14.

Den Femte Part aff vor
Herris Jesu Christi Døds
oc Pinis Historie.

Den Første oc Tiuen
de Predicken.

Matth. 27. 31. Da toge
Stridzmandene Jesum /
oc førde hannem aff
Purpuret / oc førde hannem i sine
egne Klæder / oc førde hannem bort
at de skulle Kaarsfeste hannem.
Joh : 19. 17. Oc hand bar sit Kaars.
Matth. 27. 32. Oc der de ginge vd /
Marc. 15. 21. paa funde de it Nemi-
ste / der giel frem / Matth. 27. 32. ved
Nassu /

Nassu /
ne, som te
der vaar
hannem
hannem
de laade
hand bar
Herris
den Gier
Christi helig
hoffuer for
si Sog for
lig / oc huer
gmaal / oc
ne / oc huer
allene offier
nogen. Dnd
landsfnecker
følger
Christi off
a dnt til
get aff Purp

Nassu/ Marc. 15. 21. Simon aff Cire-
ne, som kom aff Marcken/ huilcken
der vaar Alexandri oc Ruffi Gader/
hannem tvingbe de til / at hand bar
hannem Kaastræt. Luc. 23. 26. De
de lagde Kaastræt paa hannem / oc
hand bar det efter Jesum.

Her til haffue wi aff Guds Naade hørt
den Tierde Part aff vor Herre Jesu
Christi heilige Pinto oc Døds Historie/ som
haffuer forhandlet huad som giort er i Chris-
ti Sag for det Verdslig Raad i Jerusa-
lem/ oc huorledis/ efter alle Jødernis Klaa-
gemeent/ oc Pilati Forsuar paa Christi veg-
ne/ er hørt oc forhandlet/ saa at Christus er
allene efter Jødernis Begæring/ oc icke for
nogen. Ondskaffs Skyld / offuerantworde
Landsknechte til at taarsæstis oc ihuellsais.

Følger nu den Femte Part / som be-
scriffuer off huorledis Christus/ efter hand
er dømt til Døde/ er aff Landsknechte dras-
get aff Purpuret / oc spret i sine egne Klæ-
der/

Forflaring offuer Christi

der / oc Kaarffet lagt paa hans hellige Le-
geme / huilcket hand selfuer haffuer baret
til Stadsens Porte / huor der møder dens
nem ic Menniske / som Jøderne tuingade
til / at tage Kaarffet / oc bære det effter
Jesum. Huilcken ælendig Vdsørelse / der
Quinderne oc Folcket / som hannem effter-
fulde / seer / ynckelig flage oc begræde / til
huilcke Christus vender sig / oc beder / at de
skulle icke græde offuer hannem / Men off-
uer dennem selfuer oc offuer deris Dørn.

I Dag aff denne oplæste Text ville
vi faaregiffue Tuende Stycker. Først /
huorledis de bereder Christum til at vdsø-
ris / som er / at de drager hannem aff Pur-
puret / oc fører hannem i sine egne Klæder /
oc saaer hannem sit eget Kaars at bære.
For det Andet / Huorledis de tuinger den
fremmede Mand / som møder dennem i
Porten / til at bære Kaarffet effter Jesum.

Det Første Stycke.

Da toge Stridsmændene Je-
sum / oc førde hannem aff Purpu-
ret /

ret / oc
Klæder.
ger / baad
Hoff
hed oc wi
haffuer ic
lendig / oc
nu lader sig
pur / klæde /
dige / egene
Dombuilet /
de i saa Me-
geme. De
oc Remin-
hans egne
nem tilfor-
klædedragt
oc der offu-
spild / som
hans Perse-
oc Mirack-
lar baade
hannem.

ret / oc forde hannem i sine egne
Klæder. Til denne Gierning ere Aarsa-
ger / baade hoff Jøderne oc hoff Gud.

Hoff Jøderne ere deris Hierters haarda-
hed oc winættelige Affuind / huileken der
haffuer ick kund stillis vdi alle Christi æs-
lendighed oc Bespaatteller / Men den endo
nu lader sig see / i det / at de tage det Pura-
pur Klæde / som vaar fast offuer Jesu blo-
dige Legeme / der hand bleff Hudstrugen i
Dombuset / aff hannem / paa det at de vil-
de i saa Maade endnu pine hans hellige Le-
geme. Dernæst / haffde de denne Tancke
oc Mening her med / at de fører hannem i
hans egne Klæder / at alle mand / som han-
nem tilforn haffde seet oc kende / aff hans
Klædedraet skulde nu kende hannem igen /
oc der offuer / for dette skammelige Døds
skyld / som hand skulde lide / foracte baade
hans Person / oc alle hans hellige Predickes
oc Mirackle / som de haffde nu paa Fierde
Aar baade hørt oc seet mangfoldigen aff
hannem.

Hos

Torflaring offuer Christi

Hos Gud ere flere Marsager. Først
at alle mand kunde kende Jesum vdi hans
celendighed / oc endelig see / huorfor hand
vaar kommen til Verden / Som vaar / at
betale for Verdens Synder / oc at offeris
som det sande Paasfelam / ved hues Blod
Israelliterne skulde bliffue fri fra den Siens
de / som ihu slo alle Torstessode iblant E
gypterne. *Exod: 12.* Dernæst vilde Gud
at hans Søn skulde offeris sin egen Kiors
tel / paa det at Seriffen skulde sildsom
mis / *Psal: 22. 19.* De skiffte mine Kloder
iblant sig / oc kaste Laad om min Kiortel.
Her hos haaffue wi ogsaa dette at acte / at de
tage Purpuret aff Christi Legeme / Men
de hellige Enangelister scriffuer icke / at de
haaffuer taget Tornekronen aff Jesu Hoff
uet. Huilket er vor store Trøst / at Chris
tus vor Presser / som en gang er Kronet
aff sin Himmielske Fader / til en Konge
offuer Zions Bierg / *Psalms: 2. 6.* oc aff Jo
derne Tornekronet / oc aff Pilato vdraabe
for Jøderis Konge / hand beholder sin
Krone / til et euigt Vidne oc synlig Tegn /
at

at hans
Luc: 22.
Koning
at paa
her met
giffue til
ge / som
som offe
Kors
De ha
at Christus
huilket han
der met op
Noe / Ab
sist bar
me / som
at skulde ha
us: 22. 6.
tem / 1 p:
vdom skil
Her b
for lohaue
kens Trø
ken Sage

at hans Herredom skal icke haffue Ende/
Luc: 1.3. Men hand skal bliffue en Kronet
Konning / oc derfor dder en Kronet Kon-
ge / paa sin hellige Offers Dag / Saa at
her mee / som met ic spulige Dionisio-
giffnis tilkende / at hand er baade en Kon-
ge / som er Kronet / oc den hyperste Prest /
som offrede sig selfuer / oc icke Durte eller
Kulffue. Ebre: 9. 12.

De hand bar sit Kaars. I det
at Christus bærer her sit eget Kaars / paa
hvilket hans hellige Legeme skulde offris /
der met opfyldis den Figue / som skede i
Isaac / Abrahams Søn / hvilcken som oc
self bar Væd til / at brende sit eget Leges-
me / som Faderen haffde Befalning paa /
at skulde haffue offred Gud hannem / Ge-
nes: 22. 6. Derneft opfyldis Esaia Spaa-
dom / cap: 9. 6. som lyder / at Christi Her-
redom skulde være paa hans Skuldre.

Her bdr off vel at giffue att paa / huors
for Iohannes kalder vore forbandede Kaars-
sens Træ / Christi eget Kaars / som er for
den Sage skold / at det vaar hannem off
sin

Forklaring offuer Christe

sin egen Guddommelig velbetenckte Raad
forordnet oc tilskicket / oc ick alleene aff Jo-
dennis Affuind oc Ondskaff / Huilcket
Christus gaff tilkende / *Iohan: 3. 14.* der
hand sagde / Meniskens Søn skulde saa
ophøyes / (paa Kaarsens Galie /) som
Moses ophøiede Slangen i Orcken. *Num:*
21. 9. Saa bør off her aff at lære / at det sigis
ret vort eget Kaars / Icke det / som wi aff
Drømme oc Menniskelige Tancker lade
giøre aff Guld eller Sølf / oc lætte i vore
Hatte / eller sye paa vore Klæder / som
Munkene / eller oc som Papisterne / der
stærker Kaars i deris egen Hud oc Rigg /
Men det / som off tilskickis aff Guds velbe-
tenckte Raad / (om huilcket Christus taler /
Matth: 10. 38. Huilcken som ick tager sit
Kaars / oc følger mig effter / hand er mig
ick værd. *Matth: 16. 24.* Huo som vil eff-
terfølge mig / hand skal fornecte sig self / oc
tage sit Kaars paa / oc saa følge mig effter.)
som er Kaars oc Modgang / som altid søl-
ger met det hellige *Euangelij* Bekendelse /
huilcket wi skal met allersørste Lyft / effter
E. Pos

E. Pos
paa off /
følge vor
bør sit R
til / at wi
kede / sa
off / 1. Cor
merinde d
nem / fulle
man: 8. 17.
Act: 14

De
de it M
hed Simo
Andet E
huilcken de
ter Jesu
at acte / 1.
nem. 2. E
3. Hans oc
huo Kede

S. Pouels Exempel / Galat: 6. 14. etc. tage
paa oss / som vor rette Feldtegn / oc effter
følge vor Fjeldoffuerste Jesum / som her
bær sit Raars / forladendis oss visselig der
til / at wi skulle bliffue ved hans Mact styr-
kede / saa at Raarsset skal icke offueruinde
oss / 1. Corinth: 10. 13. Men at wi skulle off-
ueruinde det / Thi de / som lide met hans
nem / skulle oc saa regnere met hannem. Ro-
man: 8. 17. 2. Timoth: 2. 12. 1. Pet: 4. 13.
Actor: 14. 22.

Det Andet Stycke.

De der de ginge vd / paafunde
de it Menniske / der gick frem / som
hed Simon aff Cirenen, etc. Vdi dette
Andet Stycke / som er om denne Mand /
huelcken de tuinge til / at bære Raarsset eff-
ter Jesum / haaffue wi disse smaa Stycker
at acce / 1. Tiden / naar de møde han-
nem. 2. Støden / huor de møde hannem.
3. Hans oc hans Sønners Raaffn. 4. Met
huad Redebonhed hand tager fat paa Raars-
set /

Fortlæring offuer Christ
see / at bære det effter Jesum. 5. Ma-
den / huorledis hand bær det.

1. Der de ginge vd. Her haffue
wi Først Tidens Beskriffuelse at acte / som
er / naar dette Menniske kommer oc hjælper
Jesum / at bære Kaarsset / som er / der de
gaar vd met hannem til Kætersføden.

Wdi denne Tids Beskriffuelse er her
at acte / Jødernis hårde Herte oc onde
Forlæt / huileket der ick haffuer vildet giff-
ue sig til Freds / Men inderlige tørstet eff-
ter / at Jesus skal paa Kaarsset / før hand
døer / Huileket de befrycter sig her høylig /
at det skal ick lyckis dennem / Thi de see
Jesu hellige Legeme / saa aff afskillige
Pinactighed at forsmæctis / at det symis
for deris Dyne / ick at kunde naa met
Kaarsset til Golgotha, førend det endelig
skulde dø / Derfor tvingede de dette Men-
niske til / at bære Kaarsset / at Jesus kun-
de komme snart til Galiebierget / oc bliffue
Kaarsfest førend hand døer.

Aff denne Jødernis Haardnaackenhed
see wi / huor gantse wtacknemmelige de
haff-

haffue
haffue
vnder /
mechtigste
met
at der
Electer /
Fynde
her fører
Stad /
belighed /
Dyne / ick
det vaer
imod den
som hand
2. H
Etaden
dette M
Kaarsset /
de ville
Etaden
mens San
komer / at
14. Nummer

haffue været imod Iesum / Saa at de
haffue betalet Ont for Gaa / Thi David
vidner / Psalm : 105. 37. etc. at Gud All
mechtigste førde disse Guld vdaß Egypten/
mei Sølfv og Guld / Exod : 11. 2. Saa
at der vaar ingen skøbelig iblant deris
Electer / Men at de vaare alle glade og
Frydefulde / der de drog der aff. Men
her fører de Christum Iesum vdaß deris
Stad / i stor fattigdom / oc saa stor Skø-
belighed / at hans Been syntis for deris
Dyne. icke at kunde bære hannem / Huil-
cket vaar Hiertesorrig og Bedrøffuelse /
imod den store Hiertens Fryd og Glæde /
som hand haffde dennem beuist.

2. Her hos giffuer dette Ord / vo / off
Stæden tilkende / huor de ere somme offuer
dette Mennecke / som de tuinge til / at bære
Kaarstet / som er / i Stads Vorten / der
de ville vdaß Byen mei Iesu. Huilcken
Stads Beskriffuelse der forberer off Figue-
renis Sandhed i det gamle Testamente /
som er / at Gud haffde befalet / Exod : 29.
14. Numer : 19. 3. Levitic : 16. 27. at Moses

Pp ij skulle

Forflaring offuer Christe

ffulle lade flacte vden for Leyren / det Of-
fer / som ffulde offeris for Golekenis Syn-
der / hues Blod der bleff baaret formedelst
den hyperste Prest i det Hellige / oc deris
Kroppe bleffue opbrend vden for Leyren.
Dernæst læse wi *Leuit: 13. 46.* at de / som
vaare Spedalske iblant Ifraels Børn /
ffulde vdfjædis aff Staden fra de Keene.
Denne Figur opfyldis oesaa her / i det at
Christus / som bær her den Aandelige Spe-
dalsffhed / som er vore Synder / *Esa: 53. 6.*
vdfjædis aff Jerusaleem / lige som en veder-
stinggelig Spedalske Mand. Wi læse oc
saa *Iom: 1. 15.* at *Ionas* Prophete bliffuer vdf-
kast aff Skibet / paa det at de andre kunde
bliffue befride. Saa vide wi / at Iesus
ffindis vdf denne Verden / paa det / at
alle de / som ere Aandelige Skibsmend i
det Aandelige Skib / den Christen Kir-
cke oc Menighed / ffal bliffue befride / at
Bølgerne oc Været ffal icke ffade dennem /
Ja ingen Ting / Næruerendis eller Til-
kommendis / ffal kunde ffille dennem fra
Christi Rige. *Roman: 8. 38.*

3. Som

3.
Denne
be oc twi
her alle
set met
hand le
sine Jaa
staar ba
haffuer de
sine / 2. T
Raars oc
nogen M
At
(huilcke
Lo Hun
imod B
fer, som
Krigsm
mange a
fange i
Reg: 16. 7
en stor B
haffuer is
villet for

3. Som hed Simon aff Cirenen.

Denne Mands Naffn / som Jøderne grise
 be oc tuinge / at bære Jesu Raars / sættis
 her alle dennem til Trøst / som bære Raars-
 set met vor Hærrer i denne Verden / at
 hand sender dennem / som en god Hyrde
 sine Faar ved Naffn / *Iohan: 10. 3.* Saa
 staar da Guds Fundament stadigt / som
 haffuer denne Besegling / at Gud sender
 sine / *2. Timoth: 2. 19.* lad sig være i huad
 Raars oc Bedrøffuelse de komme land i
 nogen Raade.

At hand sigis / at være aff Cirenen,
 (huileken Grenzer met *Africa*, som ligger
 To Hundrede oc Fire Mile fra Jerusalem
 imod Vesten / huileken Stad *Thiglath Pile-*
ser, som Kongen aff Assyrien haffuer met
 Krigsmact vnderlagt sig / oc send der hen
 mange aff Jøderne / som vaare tagne til
 fange i Jødedømmet aff de Assyrier / *2.*
Reg: 16. 7. etc.) giffuer gantse Jerusalem
 en stor Bespaattelse oc Forhaanelse / at der
 haffuer icke været en funden / som haffuer
 villet forbarme sig offuer Jesum / som den

P y iij

nem

Forflaring offuer Christi

nem saa meget Gaat giort haaffde/ at hielpe
hannem/ at bære Raarffet.

Alexandri oc Ruffi Fader, Hans
(som bær Raarffet met vor Hærrer) Søns
ners Naaffn / sættis her for Tuende Aarsaa
gers skyld. Først fordisaa/ at Gud icke alle
niste kender dennem for sine Børn/ som vil
gibe / Men oc vil kende deris Børn / oc
Børne Børns Naaffn i Tusind Leed/ effe
ter som hand selfuer haaffuer sagt til Mo
sen, Exod: 20. 6. Disligeste til Salomon,
som der giffuis tillende 1. Reg: 11. 12. etc.
H E R R E sagde til Salomon, Efters
di saadant er skeed hos dig / oc du icke haaff
uer huldet min Pact oc mine Bud / som
ieg haaffuer budet dig / Saa vil ieg oc
riffue Kongeriget fra dig / oc giffue din
Suend det / Men ieg vil dog icke det
gibre i din Tid / for din Faders Davids
skyld/ Men ieg vil riffue det aff din Søns
Haand / Dog vil ieg icke riffue det gante
ste Rige bort / En Slect vil ieg giffue
din Søn / for Davids / min Lieneris
skyld/

skyld /
haaffuer
So
Naaffn
self ihu
hand vil
oc Kne
Jordan /
Matth: 2
som hun
Søndelig
Evangelie
Verden /
Hufomm
E
Evangel
Marcken
delig Læ
At lige si
Jesum /
der oc m
somme aff
me onde
hed/ oc me

skyld / oc for Jerusalems skyld / som ieg
haffuer vdualt.

For den Anden Aarsag / sættis deris
Roffn her / Thi at Gud vil icke allemiste
Ielff ihukomme det / som vel gioris / Men
hand vil oc / at deris gode Gierningers Loff
oc Ryete skal være iblant Mennistene paa
Jorden / Som Christus klarlig siger /
Matth: 26. 13. om *Maria Salue* oc *Olie*
som hun vdsste offuer *Jesu* Hoffuer /
Sandelig / siger ieg eder / huor som dette
Euangelium bliffuer predicket i den ganiske
Verden / der skal mand oc sige til hendis
Hukommelse / huad hun haffuer giort.

Som kom aff Marcken. At
Euangelysten siger / at *Simon* kommer aff
Marcken / der met giffuer hand den Aans
delig Lærdom oc Vnderuising tilkende /
At lige som *Simon* kommer her oc møder
Jesum / imod sin egen Tancke / Saa skal
der oc mange aff det Menniskelige Røn
komme aff Marcken / det er / aff denne stem
me onde Verdens forfengeligbed oc Blinde
hed / oc møde *Jesum* / det er / somme i hans

Pp iij Runds

Forklaring offuer Christi

Kundskaff / imod deris egen Fornuffe / oe
 worde deelactige i hans Kaarffis Byrde oe
 Døds Fruct / som er / Syndens Forladels
 se / Retfærdighed oe ewig Salighed / Huor
 om oe *Esaïas 60. 1. etc.* spaaer. At det
 Folk / som sidder vdi Mørcket oe Dødsens
 Skygge / skal see H E R R E N S Herlige
 hed / som skal oprinde offuer dennem / oe at
 Nedningene skulle vandre i hans Lys / oe
 Kongerne i hans Oprindelsis Skin. De
Paulus, Roman: 9. 25. off Osea cap: 2. 23. be
 uiser / at Gud vil kalde det sit Folk / som icke
 vaar hans Folk / oe den sin Elskelige / som
 icke vaar hans Elskelige / saa at det skulde
 ske / at der som det bleff sagt / I ere icke mit
 Folk / der skulle de kaldis den leffuende
 Guds Børn.

4. Hannem tuingde de til / at
 hand bar hannem Kaarffet. Først
 see wi her Yodernis Tyranni oe Wmilde
 hed imod Vdsendige oe Fremmede / huils
 ket Gud Allmeestigste icke allemiste forbudet
 haffuer / *Exod: 22. 21. Leuit: 19. 33.* Men
 oesaa

oesaa hør
 jammerli
 huilke de
 gle / som
 mede Per
 19. 5. etc.
 huilke der
 Lue Luf
 saa / at de g
 stru last o
 dennem. I
 i det Simon
 paa Kaa
 Art / som
 som her
 der til / E
 at kommi
 for siger
 kommer t
 hannem.
 Saa
 legger off
 Som er
 frende

oc saa høylig straffet / som de Sodomiters
 jammerlige Vdeleggelse giffuer tillende/
 huilcke der vilde haffue giort de hellige En-
 gle / som de meente / der vaare vnge frem-
 mede Personer / Offueruold oc Last / Genes:
 19. 5. etc. Disligeste de Gibbeomters / aff
 huilcke der bleffue slagne Hundre / Fem oc
 Tiue Tusinde Mend / Iudic: 20. 35. fordis
 saa / at de giorde den fremmede Leuitis Hus-
 stru Last oc Offueruold / som gæstede hos
 dennem. Iudic: 19. 25. Dernæst ser vi her /
 i det Simon lader sig tuinge til / at tage sat
 paa Kaarffet / vor forfrenckede Naturs
 Art / som icke vil anamme oc gibre det /
 som hør til Salighed / vden den tuingis
 der til / Saa at Christus maa nøde oss til /
 at komme til Bryllup. Luc: 14. 23. Oc ders
 for siger Christus / Iohan: 6. 44. at ingen
 kommer til hannem / vden Faderen drager
 hannem.

Saa lære vi her aff / huorfor Gud
 legger oss Kaarffet paa i denne Verden /
 Som er / Først / At det skal spege den for-
 frenckede Menniskelige Natur / Som oc

P p v

Paulus

Fortælling offuer Christ

Paulus lærer / 1. Corinth: 11. 32. At H E X X
 X E N dømmes off / at wi icke skal mee
 denne Verden fordømmis / De David bes
 kender / Psalm: 119. 71. At det vaar hannem
 gaat / at H E X X E N ydmigede hannem /
 at hand kunde kende hans Retfærdighed.
 Dernæst / paa det at wi skal dis indeligere
 søge Hielp oc Bistand hos H E X X E N.
 Osee 5. 15. De skulle tilige søge mig i deris
 Dødd. Esa: 26. 16. Paa deris Bedrøffuels
 sis Dag haaffue de søgt H E X X E N / der
 de haaffue fundet hans Straff. Psalm: 77. 3.
 Paa Bedrøffuellsens Dag søgte ieg H E X
 X E N. For det Trede / At det skal være
 it synlig Tegn / at wi ere Guds Disciple /
 Ebre: 12. 6. Hvileken H E X X E N elsker /
 den straffer hand / oc Hudstryger huer den
 Søn / hand ananner. For det Fierde /
 At det skal være Guds synlig Nærverelsis
 Tegn / Thi vdi Bedrøffuelse oc Mod
 gang sees mest oc klarligste Guds Nærves
 relse oc Hielp / som det gick met Israels
 Vorn i det røde Haff / Exod: 14. oc den
 ganste Tid / de Spættue Aar / som de
 vans

vandrede
 om Dage
 i en Jld
 Vand off
 17. 6. M
 For det
 skal giore
 opvædt vdi
 til det tuge
 lærer / cap:
 est du / na
 som haaffue
 ven Sor
 Ting / oc gi
 fuor vel g
 som er stre
 megen E
 haabis til /

5.
 Jesum.
 maal / Esa
 icke en Ma
 nem. Ma

vandrede i Drefen / huor Gud lod sig see
om Dagen i en Skystotte / oc om Natten
i en Jlofstotte / *Exod: 13. 21.* oc gaff dem
Vand aff dem haarde Steenflippe / *Exod:*
17. 6. Man aff Himmelen. *Exod: 16. 4.*
For det Semte / Paa det at det hellige Kaars
skal givre oss frede aff denne Verden / oc
opuecke vdi oss en brendendis Begærlighed
til det euige Liff oc Salighed / som Sirach
lærer / *cap: 41. 3.* O du Død / huor bitter
est du / naar it Menniske tencker paa dig /
som haaffuer gode Dage oc nock / oc leffuer
vden Corrig / oc den / som det gaar vel i alle
Ting / oc giber endnu vel ædet. O du Død /
huor vel givr du inod den Nødsprænge /
som er skrobetig oc gammel / som ligger i
megen Corrig / oc haaffuer intet bedre at
haabis til / oc ey at vente sig.

5. At hand bar det effter
Jesum. Her indfalder dette Spørs
maal / *Esai: 53. 3.* siger / at der haaffuer
ikke en Mand aff Folcket været mee hans
nem. Maatte nogen si / At haaffuer her
Chris

Forklaring offuer Christi

Christus *Simonem*, som drager Kaarffet
 met sig. Her til suaris / At det er vel vist /
 at *Simon* aff *Cirenen* haaffuer baaret dette
 Træ Kaars / som vaar lagt paa Jesu
 Skuldre / Men dog skal wi oc vide / at
 denne *Simonis* Byrde oc Hielp vdbretter als
 delis intet i vor Saligheds Sag / huilcken
 alleniste Jesus Christus / vden all Mens
 nisselige Hielp i nogen Maade / haaffuer
 vdbret oc fuldkommet / Saa at hand er Bes
 gyndelsen oc Enden / *Apocal: 1. 8.* oc ingen
 Treffer vden hannem. *Esa: 44. 6.* Men
Simon bærer Kaarffet / paa det / at Christus
 vilde vise oss met dette Exempel / i huad
 Maade wi allesammen / som tro paa Chris
 tum / skulle gaa aff denne Verden / som
 er / ved stor Kaars oc Bedrøffuelse / *Actor:*
14. 22. huilcken Bedrøffuelse hand oc her /
 ved denne *Simonis* Byrde / vil vise oss / at wi
 icke ene skal være vnder Kaarffet / Men først
 skal det ligge paa Jesu skuldre / oc wi hans
 Børn skulle siden tage sat paa det / saa at
 Christus følger met som dog er Kaarsfest /
 Som oc *David* lærer / der hand siger /
Psalm:

Psalm: 23.
 i Mørket
 lysete nog
 (siger he
 Jeg er ho
 hannem

Den

E som hinc
 hannem
 til dem /
 iusalem
 men græ
 eders B
 fomme /
 Salige

Psalm: 23. 4. At der som hand end vandrede
i Mørckhedens Dal / dog vilde hand icke
frygte nogen Wylcke / Thi du H E R R E
(siger hand /) er hos mig. *Psalm: 91. 15.*
Jeg er hos hannem i Nød / Jeg vil rissue
hannem ud / oc giøre hannem til ære.

Den Anden oc Tiuen de Predicken.

D*Vc. 23. 27. etc.* De der
fulde en stor hob Golek oc
Quinder effter hannem /
som ynckelige klagede oc begræde
hannem. Men JEsus vende sig om
til dem / oc sagde / I Døtter aff Je-
rusalem / græder icke offuer mig /
men græder offuer eders self / oc offuer
eders Børn / Thi see / den Tid skal
komme / i huilcken mand skal sige /
Salige ere de Wfructsommelige / oc
de

Forflaring offuer Christi

de Liff/ som ickē fødde/ oc de Bryst/
som ickē gaffue at di. Da skulle de
begynnde at sige til Biergene/ Salder
offuer oss/ Oc til Hørene/ Skuiler
oss/ Thi at gior mand det niet it
grent Træ / huad vil da bliffue met
det Torre?

TVende Stycker ville wi aff denne op-
læste Text faare giffue. Først/ Om disse
Quinders oc Folcks ynckelige Klage oc
Graad offuer Jesum. Dernæst / Om
den skøne Predicken oc Underuising/ som
Christus giffuer samme Folk / at de ickē
skulle græde offuer hannem / Men offuer
denne self / oc offuer deris egne Børn.

Det Første Stycke.

Oc der fulde en stor hob Folk
oc Quinder effter hannem. Her giff-
uer Euangelisten tilkende / at der haffuer
paa den Tid / der Jesus lidde sin haarde
Død oc Pine / været en ganske stor wtals-
lig

ly Skare
Joderne /
Deuter : 1
lade sig a
Jerusalem
gendis La
Tungema
Euangeliste
uer ickē vilde
gen lönlig
Etad / som
naare forsa
den ganske
at Gud sat
hand haffu
Quinders
Stamme o
de være for
i Johan : 2
handelse for
lowen lyde
huer mand
der Christu
allensie me

lig Skare i Jerusalem / Jefe alleniste aff
 Jøderne / som skulde effier Guds Lov /
Deuter : 10. 16. Trende gange Aarligen
 lade sig aabenbare for *H E X X E N* i
 Jerusalem / Men oc saa aff andre omlig-
 gendis Lande / aff allehonde Folck oc
 Tungemaal. *Actor : 2. 5.* Huor met
 Euangelisten vil lære oss / at Christus haff-
 uer ick vilde lide sin Død oc Pine paa no-
 gen lønlig Stæd / Men paa den Tid oc
 Stæd / som alle omkringliggendis Lande
 waare forsamlede / paa det / at hand vilde / at
 den gancke Verden skulde vide oc forstaa /
 at Gud Fader haffuer holt sin Løffte / som
 hand haffuer loffuet / at hand vilde sende
 Quindens Sæd / *Genes : 3. 15.* aff Davids
 Stamme oc Jesse Roed / *Esa : 11. 1.* som skul-
 de være Forligelsen for Verdens Synder /
1. Iohan : 2. 2. I det hand bliffuer en For-
 bandelse for dennem / *Galat : 3. 13.* effter som
 Lowen lyder / *Deuter : 21. 23.* Forbandet er
 huer mand / som henger paa Træet / hinc
 cket Christus lærer dennem her effter / Jefe
 alleniste met *Pilati* Offuerskrift / *Ioh : 19. 19.*
 oc sin

Sorflating offuer Christ

oe sin Guddnimmelige Maet / off huilcken
hand sætter sin Siæl fra sig i sin Faders
Haand / *Iohan: 19. 30.* imod all deris Tan-
cker oe Mening / Men oesaa / der hand la-
der dennem see och høre Vidnisbyrd om sin
Guddom / der Solen mister sit Skin/
Grassuene ladis op / oe Stenene brøster
sønder. Huor off *Centurio* den Hedning oe
beslutter / at Christus vaar Guds Søn off
Himmerigis Rige. *Matth: 27. 51.* Saa
see wi da her off / det vist at være / som *Paulus*
taler / *1. Timoth: 2. 3. etc.* At det er gaat/
der til oesaa behageligt for Gud vor Trefse-
re / at alle Menniske skulle bliffue salige / oe
komme til Sangheds Bekendelse.

Som ynckelig flagede oe begræ-
de hannem. Aarsag huorfor disse Jøder
oe Quinder saa ynckelige græder oe beklæ-
ger sig / er først / At de seer dette Menniske
Christum / (som haaffuer gaact omring i
det ganiske Jødiske Land / oe haaffuer beuist
sig en Prophete / Meetic i Ord oe Gier-
ninger / *Luc: 24. 19.* Ja haaffuer giort vel
imod

imod alle
alle den
Dieffuel
lig skæke
der self
wiflydig
saa jamn
ret / oend
saa yndig
Ded.

Dern
ganiske E
der / at de
lighed oc
imod den
huilcken i
Huor men
Exempel
men: 12
lade vor
Hert. E
sus haaffu
Jerusalem
lighed imo

imod alle mand / *Marc: 7. 37.* oc helbrede
alle dennem / som vaare offuerfaldne aff
Dieftuelen / *Actor: 10. 38.* De saa Chriftes
lig fteket sig / at *Pilatus* Landsherren haff
uer self Personlig vdraabt hannem / en
wifkyldig oc en reifardig Mand) at være i
saa jammerlige oc ælendige Maade metfa
ret / oc vden all Skyld oc Brøde fpris hen
saa myckelig til den forsmædelig Kaarffens
Død.

Dernæst / At de see oc offueruene / hvor
ganffte Satan haffuer forblinder disse Jø
der / at de haffue vdkast all Broderlig Kier
lighed oc Meynet / som de skulde haffue
imod deris Næste / *Roman: 12. 9.* foruders
hvilcken ingen teckis Gud. *1. Iohan: 4. 16.*
Hvor met de lære oss / at wi skal aff deris
Exempel / som oc *Paulus* paaminder / *Ro
man: 12. 15.* græde met de Grædendis / oc
lade vor Næstis Nød oc Trang gaa oss til
Hierte. Saa læse wi *Luc: 19. 41.* At Chri
stus haffuer selfuer begrædet Jødernis oc
Jerusalems Haardnackethed oc Moduif
lighed imod de hellige Propheten. Saa læse

D. q.

wi

Fortlaring offuer Christi

vi oc / at Moses haffuer ladet sin Lands
mands Bræt / som den Egyptier gjorde
hannem / gaa sig inderlig til Hierte / *Exod.*
2. 17. De sandelig / huilcken Christen skulde
kunde holde sig for Graad / naar hand seer
saadan denne Verdens gruelig Handel
Som er / at Christi Lemmer / som Christes
lig leffue / tit oc offte ryckis hen aff de Wg-
delige til atskillige Genuordighed oc alens-
dighed / nu paa Gods / nu paa Liff oc Hels-
brede. Dernæst / Naar hand seer / at Sa-
tan haffuer saa aabenbarlig besat Mennis-
kene / at de acce huerecken Gud eller deris
Næste / Men leffue Tyranskeligere imod
deris Næste / end som vilde Diur i Sko-
uen. *Galat : 5. 15.* Huor aff alle kand klarlig
see / at de icke høre Gud til / men Satan /
som *Iohannes* vidner. Der aff bliffuer det
aabenbare / huilcke som ere Guds Børn /
oc Dieffuelens Børn. Huo som icke gibe
Retfærdighed / hand er icke aff Gud /
oc huo som icke elsker sin Broder. *1. Jo-
han : 3. 10.*

Det

Mer
dem / oc
Stycke / se
dit / som h
acte / 1. Lide
2. Huor for
3. Huor om
4. Huor ledig
førs / met
lignelse aff
1. JEs
Ord giffuer
fende / naa
Predicken /
uden for Jo
Galiebierge
off paamin
hed oc Vind
bede / at ha
met / Jefe a
Velmaet /
Redninge /

Det Andet Stycke.

Men Iesus vende sig om til dem / oc sagde / etc. Vdi dette Andet Stycke / som er Christi Predicken til Jodellet / som hannem begræder / haffue vi at acte / 1. Tiden / naar denne Predicken stæer. 2. Huad for Personer hand predicker for. 3. Huor om hans Predicken haffuer været. 4. Huorledis hand beuise sin Predicken / Først / met Scriffen / Dernæst / met en Eignelse aff Naturen.

1. Iesus vende sig om. Med disse Ord giffuer Lucas Euangelist Tiden tilfende / naar Christus haffuer haffte denne Predicken / som er / der hand vaar kommen vden for Jerusaleims Porte / paa Veyen til Galiehierget. Huilken Tids Bescriffuelse oss paaminder om Iesu Christi Glittig hed oc Vindskibeligheb vdi sit Kald oc Embede / at hand haffuer ingen Tid forsømt met / Icke alleniste der hand vaar vdi sin Belmaect / oc vandrede iblant Jøder oc Hedninge / Men oc saa nu / der hand vaar

D g ij

en

Forflaring offuer Christ

en fangen oc bunden Mand / ja ælendelig i
alle Naade mefare / haffuer hand beuist
sig / at være den sande Prest oc Prophete /
Deuter : 18. 18. som Verden vaar forloffuet /
oc derfor haffuer saa frimodelig / til sin Fa-
ders ære / opladet sin Mund / lært oc vnder-
uist *Caiapham, Matth : 26. 64. Pilatum, Jo-
han : 18. 36.* oc paa denne Stæd disse Quin-
der oc Golt / som hannem effterfulde.

Hvor aff off oc bør at lære / at wi alle /
oc huer i synderlighed / skulle tænke til / at
beuise off flittige oc vindskibelige i det Råd
oc Embede / som Gud haffuer off / huer i
synderlighed / betroet / Som oc *Paulus* for-
maner met mange Ord / *Roman : 12. 6. etc.*
Wi haffue atskillige Gaffuer / effter den
Naade / som off er giffuen. Haffuer nogen
Prophetie / da skal den være lig met Troen.
Haffuer nogen it Embede / da skal hand
tage vare paa Embedet. Lærer nogen / da
skal hand vare paa Lærdommen. Forman-
er nogen / da vare hand paa Formanels-
sen. Regerer nogen / da skal hand være
omhyggelig.

2. 3

2.
Her giffu
sin predic
ter. Her
Figurlic
det ganske
met andre
som der vaar
der begrade
hand haffue
lind Opten
at deris bli
at Christus
dre Golt /
til dennem
dog været
ite anam
naffner han
ne Mandeli
rusalem ber
fred / Sa
paaminde at
Ord oc Lære
fred / som De

2. 3 Døtter aff Jerusalem.

Her giffuis tilkende / huo de ere / som Chris-
tus predicker for / som ere Jerusalems Døt-
ter. Her bør off at acte / at Christus taler i
Figurlig Vijs / oc forstaar vnder en Pare
det gantse Jødiske Lands Indbyggeris /
med andre omliggende Lands / Quinder /
som der vaare komne til Høytiden / Huilcke
der begræde denne hans ælendighed. Men
hand næffner her i besynderlighed Jerusa-
lems Døtter / Først / for den Sags skyld /
at deris Blindhed vaar allerstørst / effterdi
at Christus vaar dennem forloffuet for an-
dre Folk / 2. Samuel: 7. oc vaar oc kommen
til dennem / som til sine egne / oc de haffue
dog været saa blinde / at de vilde hannem
icke anamme. Iohan: 7. 5. etc. Dernæst /
næffner hand Jerusalems Døtter / for den-
ne Vandelige Bemærckelsis skyld / Thi Je-
rusalem bemærcker saa meget / som at see
Fred / Saa at Christus vil der med lære oc
paaminde alle dennem / som hans hellige
Ord oc Lærdom skinner for / huor vdi den
fred / som Verden icke giffue kand / tilbindis /

Ag iij

Iohan:

Fortælling offuer Christi

Iohan: 14. 27. skal speyle sig vdi disse Yerusalems Døtter / som haffue hans hellige Ord oc Propheten / oc dog dennem foractes oc ihuetslaget / *Matth: 23. 37.* At der som de græde vdi deris Jodspoer / da haffue de oc at foruente dennem / at de maa græde offuer dennem selffuer / oc visselig foruente deris Straff oc sammerlig Odeleggelse / som oc *Paulus lærer / Roman: 2. 3.* Lencker du / O Menniske / du som dømmes dem / som saadant gior / oc du gior ocsaa det samme / at du skalt vndkomme Guds Dom? Ja Christus raaber selff Væ offuer *Chorasim* oc *Bethsaida*, oc siger / At haffde saadanne Gjerninger været giort i *Tyra* oc *Sidon*, som vaare giort hos dennem / da haffde de lenge siden bedret sig i Secke oc i Afte / Huorfor hand siger / at det skal gaa lideligere til med *Tyro* oc *Sidon* paa den yderste Dom / end med dennem. *Matth: 11. 21.*

3. Græder icke offuer mig / men græder offuer eder selff / oc offuer eders Børn. Her skal wi vel acte / at
Chri

Christus i
der / for de
steet saadan
den Her
ne / oc bed
see til den
Dom / liden
ste til den
der mer at de
aff atskillige
dighed / Ja
ramm / Luc
Dyne oc
Luende i
betencke /
skulle dømm
Christo oc
de om en an
Verden fr
tage aff D
at hand fr
vdi Herligh
te / *Iohan:*
vel / huilck

Christus ingensunde straffer disse Quin-
 der / for de græde oc fortryde / at hannem ef-
 skeet saadan en Offueruold oc wræt / Men
 den Hærr Christus vnderuiser Quinder-
 ne / oc beder dennem / at de icke allenist skal
 see til den Wræt / som hand (effter deris
 Dom) lider aff Jøderne / Icke heller allenis-
 te til den Skade / som de faaer i hans Død /
 der mee at de misse den / som dennem hialp
 aff atskillige Legemlige Sengdom oc ælens-
 dighed / Ja end oesaa aff Dieffuelens Ty-
 ranni / Luc: 8. 2. Men at de skal vende deris
 Dyne oc Hjerter lenger hen / som er til disse
 Tuende i synderlighed. Først / at de skulle
 betencke / at de icke saa simpel oc enfoldig
 skulle dømmen oc mene om den Hærr Jesu
 Christo oc hans Pinactighed / som de giør-
 de om en anden fattig Menniske / huileken
 Verden kunde ved Offueruold oc Wræt
 tage aff Dage / Men de skulle komme ihu /
 at hand skulde snart her effter lade sig see
 vdi Herlighed oc Glæde / oc effter sin Hoff-
 te / Iohan: 2. 19. opreise sit Legemis Tem-
 pel / huileken Jøderne nu ved Raarsens

Da iij

Dø

Forklaring offuer Christi

Død nedbrøde. Dernæst / at de skulle i den
ne deris graad offuerueye den suare Pinac-
tighed oc Straff / som Ioderne med denne
deris Ugudelighed imod Christum forties-
ner / oc den i saadan graad oc ynckelig Klar-
gemaal affbede hos Gud / Huilket / effterdi
de det icke gjorde / derfor kom den ynckelige
Ødeleggelse offuer dennem / som skede saa
gruelig / ved Tyrretine Aar der effter / at
effter Christi Spaadom / Luc: 19. 44. bleff
der icke en Steen paa den anden.

Aff disse Christi Ord til Quinderne /
Græder icke offuer mig / indfalder it Eper-
maal i saa Maade / Maa mand icke begræ-
de oc beklage ælendige oc fattige Sangers
jammerlige oc ynckelige Pinactighed oc
skammelig Død / effterdi Christus siger
her / at de skulde icke græde offuer hannem
Her til suaris / At mand skal icke alleniste
begræde saadanne ælendighed / (at Satan
haffuer dreffuet Mennisket / som er it Ridd
oc Blod med oss / Actor: 17. 26. til Synden
at bedriffue / som er Aarsag til deris skam-
melig Død oc Afgang / Som wi læse / at
Chris

Christus
komme
osaa / Ro
Afflads
uelse i
heds sk
bliffue
jammer
osaa / v
Gud All
for Saul
alle Lide
Vingaard
offuer alle
1. 9. vil
dennem
Død. E
tilfæder
nere Rom
no Legem
Menniske
den / som
Deut: 24
skal fordrif

Christus begræd Jødernis Blindhed oc til-
 kommendis Straff / *Luc: 19. 41.* Oc Paulus
 oc saa / *Roman: 9. 2.* bekender / at hand vden
 Affladelse haffuer stor Forrig oc Bedrøff-
 uelse i sit Hierte / for Jødernis Moduilligs-
 heds skyld / huilcken hand saae at der vilde
 bliffue dem en Aarsag til ælendighed oc
 jammerlig Dødeleggelse / Men wi skulle
 oc saa / vden Affladelse / bede for dennem til
 Gud Allmechtigste / Som Samuel gjorde
 for Saul, *1. Samuel: 16. 1. etc.* at hand / som
 alle Tider paa Dagen kalder Arbeider i sin
 Vingaaard / *Matth: 20. 1.* Oc misfunder sig
 offuer alle sine Henders Gierninger / *Psal:*
145. 9. vil være dennem Naadig / forlade
 dennem Synden / oc fri dem fra den euige
 Død. Enddog hand aff sin Retfærdighed
 tilfæder oc befaler / at Offrighed hans Ties-
 nere *Rom: 13.* skal straffe Synden paa des-
 ris Legeme / Først for den Sags skyld / oc
 Menneffen skal see Guds vrede mod Syns-
 den / som vdræffuer Straff for Synden /
Deut: 24. 16. Dernæst / at intet Menneffe
 skal fordrifte sig til saadanne gruelige Gier-

D q v

nins

Fortlaring offuer Christi

vinger at giøre/som kand forarge den Christi-
sten Kircke oc Menighed. Thi Christus
befaler selffuer / at affbugge den Haand oc
Fod som forarger oss. *Matth: 18. 8.*

4. Thi den skaltid komme/ i huil-
cken mand skal sige / Salige ere de
Vfructsommelige/ oc de Liff som icke
fodde / oc de Bryst som icke gaffue
Di. Da skulle de begynde at sige til
Biergene / Galder offuer-oss / oc til
Høene/ Skuiler oss. Den Hæder
Christus / som en sand leffuende Gud / der
seer alt tilkommendis / spaaer her/ oc klarlig
forkynder det Jødiske Folk/ huad ælendig-
hed dennem vil offuerkomme / naar *Titus
Vespasianus* skal ynckelig ødelegge dennem.
Huileket hand oc tilforn *Matth: 23. 38.* haff-
de giort / der hand siger: Eders Hus skal
fortadie eder øde. Met huileken Amarsel/
hand klarlig beuiser oc giffuer tilkende / at
der er icke hans Vilie oc Lyst / at forraske
vogen syndig Menniske/ *Ezech: 33. 11.* men
hand

hand lang
Den/ atue
leffuer / h
drøffulle
uarede han
de oc Lue.
atuarer han
lig Ken/ at
haffuer han
sin Due/ oc
lig Stud de
letil at fort
der aabenbe
renlighed
ge Bolig.

Sal
ge/ oc de
her nogen
jo / at Liff
Vespianen
Gud velsig
dennem:
merer eder

hand lang tid tilforn/ som en Fader oc tro
Ben/ atuarer oc paaminder dem som ilde
leffuer / huad alendighed / Corrig oc Be-
drøffuelse denneim vil vederfari. Saa at
uarede hand den første Verden / i Hundre-
de oc Tiue Aar ved Noah, Gen: 6. 14. Saa
atuarer hand endnu daglig det Menniske-
lig Køn / at der som det icke vil bedre sig / da
haffuer hand huæffet sit Sværd / oc spent
sin Bue / oc meder til / oc haffuer lagt dødes-
lig Skud der paa / oc haffuer bered sine Pis-
le til at fordærffue / Psal: 7. 12. Ja forlyns
der aabenbarlige / at hand vil vdlucke all us-
renlighed oc Værffinggelighed aff sin helli-
ge Bolig. Apocal: 21. 27.

Salige ere de Vfructsommelt-
ge / oc de Liff som icke fødte. Maatte
her nogen sige / Den hellige Scrift siger
jo / at Liffens Fruct er H E X X E N S
Velsignelse / som vi læse Genes: 1. 28. At
Gud velsignede Adam oc Eva, oc sagde til
denneim: Værer fructsommelige / oc for-
merer eder / oc opfylder Jorden. Dislige
Re

Forclaring offuer Christ

ste befønder oc *Abraham*, at mod Liffens
Fruct oc Velsignelse / ere alle Legemlige
Gaffuer ringe at acce / som wi læser i den
Samtale / som skede imellem Gud oc han-
nem / *Gen: 15. 2.* Huor Gud siger til han-
nem / At hand skal icke frygte sig / thi Gud
vil være hans Skiold oc megen store Løn.
Huor til *Abraham* svarer oc siger / *H E X*
X E / H E X X E / huad wilt du giffue
mig? Jeg gaar hen foruden Børn. Som
wi osaa see / huor høvelig *Anna*, *Samuelis*
Moder / acce Liffens Fruct for Guds
Velsignelse / der hnn bestelig græder til *Eli*
Prophetis Fødder / sordisaa hun vaar *W*
fructsommelig / *1. Sam: 1. 10. Et.*

Her foruden befender *Oseas cap: 9. 14.*
klarlige / at Liffens Wfructsommelighed
er en Straff aff Gud / der hand saa siger:
Efterdi at de haffuer forladet Gud / de gin-
ge til Baalpeor den skendelig Affgud / der
for skulle de huercken søde eller bære / en hel-
ler bliffue Fructsommelige. De atter siger
hand / *H E X X E* giff (*W*gudelige) dem
Men huad wilt du giffue dem? Giff dem
Wfruct

Wfructso
Huor kom
nem at se
sommelige
Christus
hand saa
et de som
skal bliffue
der icke haff
delse / hid mi
ne. Huor
at Liffens
aff *H E X*
fetter hand
dermem at
som er / for
som Følct
saems Fo
Wdel Du
Darn / at
meget stør
end den si
de osaa d
tiocho, som

Wfructsommelige Liff oc tørre Brost.
 Huor kommer det da/ at Christus siger den-
 nem at skulle sigis salige/ som ere Wfruct-
 sommelige? Til dette Spørfmaal svarer
 Christus selfuer / *Matth: 24. 19.* &c. huor
 hand saa siger: Væ de Fructsommelige/
 oc de som giffue Di paa den tid. Thi der
 skal bliffue saa stor en Bedrøffuelse / som
 der icke haffuer været aff Verdens Begyn-
 delse/ hid indtil / oc som icke heller skal bliffue.
 Huor Christus klarlig lærer/ Først/
 at Liffsens Fruct er jo vist en Belsignelse
 aff *H. & X. & N.* / *Psal: 128. 3.* Dernæst/
 ketter hand Aarsagen / huorfor hand siger
 dernem at skulle sigis salige/ som icke fødte/
 som er / for den suare ælendighed oc Straff
 som Folcket skulde offuerkomme vdi Jeru-
 salems Forstyrning. Huor vi seer / at den
 Edel Quinde Maria, som kaager sit eget
 Barn / aff stor Hungers nød/ haffuer jo
 meget større Hertesorg / *Ioseph: lib: 7. cap:*
8. end den som aldrig haffde fød. Saa haffte
 de ocsaa den Encke vnder den Tyrann An-
 tiocho, som seer sine sin Sønnar affliggus/

2. Mac

Forflaring offuer Christi

2. Maccab: 7. meget mere Hiertesorg / end
den som aldrig haffde fød Børn / Som
oc Christus met disse efftersølgendis Ord
noctsom lærer.

Da skulde de begynde at sige til
Biergene / Falder offuer oss / oc til
Høyene / skiuler oss. Her indfører Chris-
tus den hellige Scrifte / at beuise / at den
Straff som hand spaaer om / skal endelig
offuerkomme Jøderne. De bruger hand
her de samme Ord / som *Oseas 10. 8.* haffuer
truet Israels Folk met for deris Affguderis
skyld / huor Propheten spaaer dennem / at
deris ælendighed skal bliffue saa stor / at de
skulle sige / I Bierge skiuler oss / oc i Høye
falder offuer oss. Maatte her nogen mene /
Kand nogen Menniske saa frybe i Huler /
vnder Bierge oc Høye / at de kand skiule sig?
Som wi læse / at de sem Cananiteris Kon-
ger gjorde / der *Iosua* sagede effter dennem /
Iosua: 11. 16. effterdi Christus siger her / at de
skulle raabe til Biergene / at de skulde skiule
dem fra Guds Vrede? Her til svaris / At
Christus

Christus
oc bliffue
wi vide /
fra Guds
som ligger
henraadne
Domhol-
her som at
10. 8. effter
deris Nød oc
sig at være
huore ælend
henger / elle

Thi at
Træ / hu
re? Her
staar ved d
off vitterlig
ved it Fru
Derfor
Læ / huc
nis Sund
self for de

Christus icke siger/ at de kunde skule sig/
oc bliffue befriede fra Guds Vrede. Thi
vi vide/ Psalm: 139. 7. etc. at ingen fand sine
fra Guds Ansiet. Men end osaa alle de
som ligger vdi Jorden/ Joh: 5. 28. etc. oc ere
henraadnede/ skule alle stielis for Guds
Domstol/ Rom: 14. 10. Men Christus taler
her/ som de Propheterne/ Esaias, 2. 19. Oseas,
10. 8. effter Menniskelig vis/ som raabe i
deris Nød oc Hjertens Banghed/ oc ynker
sig at være døde oc vnder Jorden/ for deri
huare ælendigheds skyld/ som dem offuer
henger/ eller de ere bestædte vdi.

Thi at gøre mand det med et grønt
Træ/ huad vil da bliffue med det tør-
re? Her bør oss at ætte/ huad Christus for-
staar ved dette grøne oc tørre Træ. Det er
oss vitterligt/ at Scrifften ligner Christum
ved et Fruetsommelig Træ/ Apocal: 22. 2.
De derfor kalder Iohannes hannem Liffens
Træ/ hues Blade der tiener til Hedninges
nis Sundhed. De Christus bekender sig
self for den sande Vinstock/ som gifer
Dijne

Forflaring offuer Christ

Dijnquistene Saffe oc Bædste/ *Ioh. 15. 1.*
Etc. Tuert om kalder Seriffen de Wgus
delige/ wfructsommelige Træ/ til hues Rod
Dren er lagt/ *Matth. 3. 10.* saa at de skal aff
huggis oc fastis i Jlden/ *Matth. 7. 19.* som
icke skal vdslyctis/ *Ioh. 15. 6.* Her aff er det
nu klart / at Christus met denne Lignelse/
som hand her fremsætter/ om det grøne oc
det tørre Træ / vil lære sine Tilhørere/ at
de skal visselig forlade sig der til / at effterdi
Gud tilstæder/ at hans Søn / som er det
grøne Træ/ saa iammerlig plagis for frems
mede Synder / som vaar fast paa hannem
Esa. 53. 6. At de som ere selfuer fødde i Syn
den/ *Psal. 51. 7.* oc ere Vredens Børn aff
Naturen/ *Ephes. 2. 3.* De daglig forseer sig
saa offte / at de icke kand tencke huor offte det
skeer / *Psal. 19. 13.* skal jo visselig haardeligere
straffis aff Gud / end som de her see Chris
tum at være straffet / Ja der som de icke
snarlig i Naadens tid omuender sig / da
haffuer de at foruente / at Guds Vrede
skal brende saa skarp oc klar i deris Siæl oc
Legem / lige som de kand see / at Jlden bren
der

ter krafft
Træ / me
Vandoru
for Vand
at brende.

Effter
vit bliffu
være for
Gieminger
Guds Vred
tændis Jt
w icke for
derlig være
den / E
for

der krafftelig oc klarlig i it tørt oc viffen
 Træ / mere end som den gjør i it gammel
 Vandrucken Træ / som Jlden fand icke /
 for Vandsens skyld / faa saa krafftelig mact
 at brende.

Effterdi da at de Wgudeligis Pine
 vit bliffue saa fcarp oc stor / da tage sig huer
 vare for Synden / oc betencke i alle fine
 Sierninger / at det er grueligt / at falde i
 Guds Vrede / Ebre : 10. 31. som er en for-
 tærendis Jld. Deuter : 4. 24. Dernæst / at
 wi icke foracte Christum / som oss saa Bro-
 derlig varer adt vor Skade / for wi faaer
 den / Thi alt det / som screffuet er / er
 screffuet oss til Lærdom.

Roman : 15. 4.

K r Den

Fortælling offuer Christi

Den Siette Part aff vor
Heris Jesu Christi hellige
Pinis oc Døds Historie.

Den Tredie oc Tiuen
de Predicken.

D Vc. 23. 32. Der bleffue oc
to andre Misdedere for-
de bort / at de skulde aff-
liffuis met hannem. Marc. 15. 22.
Oc de førde hannem til den Stæd/
som kaldis paa Ebreiske Golgotha,
det er vdlagt / Hoffuetspande Stæd.
Matth. 27. 34. Oc de gaffue han-
nem Edicke at dricke / Marc. 15. 23.
eller Myrrha, Matth. 27. 34. blandet
met Galde. Oc der hand smagede
det/vilde hand icke dricke. Luc. 23. 33.
Oc de Raarsfeste hannem paa den
Stæd/

Stæd /
Golgotha
Luc. 23.

met han
ved den
den vens

Jesum n
Da bleff
som siger
Misdede

Her beg
Part af
lige Pinis
i sig / hua
staden / hu
stet / bespaa
se endelig o
at bleffuet ei
for vore E
haffue for h
lighed oc Jg

Stæd / Matth. 27. 33. som kaldis
Golgotha, Iohan. 19. 18. oc de Tø/
Luc. 23. 33. Misdedere / Iohan. 19. 18.
inet harnem / Luc. 23. 33. Den ene
ved den høyre / oc den anden ved
den venstre Side / Iohan. 19. 18. oc
Jesum mit imellem. Marc. 15. 28.
Da bleff Scrifften fuldkommen /
som siger / Hand er regnet iblant
Misdedere.

HEr begyndis nu den Siette oc sidste
Part aff vor Hærris Jesu Christi hæl-
lige Pinis oc Døds Historie / som befatter
i sig / huad der er forhandlet paa Ræters
stæden / huor Jesus Christus er Raars
fest / bespaattet oc forhaanet / oc paa det sid-
ste endelig ophøyet paa Kaarssens Galie /
oc bleffuet en Formaledidelse / Galat. 3. 13.
for vore Synders skyld / paa det / at wi skal
haffue for hans skyld Retsfærdighed / Hæl-
lighed oc Igenløfning. 1. Corinth. 1. 30.

Xr ij

28

Forklaring offuer Christil

Aff denne oplæste Text ville wi Firsmaa Stycker faaregiffue. Først / om de Misdedere / imellem huilcke Christus vdsøris oc ophengis. Dernæst / om Stædens Naffu / paa huilcken Christus Kaarseslis. For det Tredie / huorledis de skencke Christo Edicke oc Galde / eller Myrrha, i sin Pine. For det Fierde / i huad Maade Christus bliffuer Kaarsesfest.

Det Første Stycke.

Der bleffue oc To andre Misdedere forde bort / at de skulle affliffuis met hannem. De hellige Euangelister optegner atskillige slags Folk / som haffue fuld den Hærræ Jesum Christum vdaß Jerusalem til sit Ræterstæd. Først ere de / som der sørgede oc begræde hannem ynckelig / huilcke vaare en Part / som det aabenbarligen gaffue tilfende / met deris Graad oc Klagemaal / om huilcke wi hørde i den sidste Predicken / at Christus predicket for. De en Part lønlig / som dog icke

torde

torde for
ranij st
barlig h
tilfende
Iohanne
oc mang
For
til sampt
cke ere i
Phariseern
der haffue
bundet har
net hannen
tigel til / a
Dernæst /
imellem h
de sig / at
ronne Ma
foractelse
Først
Jesús foris
dedere / at
12. som siger
dedere. For

torde for Phariseernis Offueruold oc Ty-
rannis skyld / enten med Graad eller aabens-
barlig Klagemaal / giffue deris gode Herte
tilkende imod Jesum / iblant huilcke vaar
Iohannes Euangelist / Nicodemus, Ioseph,
oc mange andre flere.

For det Andet / ere de / som haffue her
til samtyckt i Christi Fordømmelse / Huil-
cke ere i Tuende slags / I det Første / ere
Phariseerne oc deris Tienere / som ere / de
der haffue anklaget Christum / sanget oc
bundet hannem / Ja bespaattet oc forhaas-
net hannem / oc her endnu lade sig finde stis-
tige til / at omkomme oc affliffue hannem.
Dernæst / ere her disse Tuende Misdedere /
imellem huilcke Christus vdsøris / som glæ-
de sig / at de haffue den mechtige oc vjts-
rømte Mand Jesum i Selskaff oc lige
Foractelse med sig.

Først / see wi i denne Gierning / at
Jesus søris vd imellem disse Tuende Mis-
dedere / at Scrifften fuldkommis / Esa: 53.
12. som siger / Hand er regnet iblant Mis-
dedere. For det Andet / see wi Verdens

R r iij

Snilds

Forklaring offuer Christ

Smildhed/ til at besmycke sin Skalkhed oc
 Offueruold / Thi Jøderne / effter de haff-
 ue ingen nøyactig Aarsag ført for Dom oc
 Ræt / at affliffue J̄sum / Men alleniste
 deris Raab oc Skrig / met huilcken de haff-
 ue tuunget *Pilatum* til / at forbdømme J̄-
 sum. Derfor føre de J̄sum imellem
 Tuende Hoffuetskalcke oc Misdedere / for
 alle Jolekis Døne / paa det / at alle de / som
 hannem see / skulle mene / at Jøderne haffue
 all Retsfærdighed til at klage paa hannem /
 oc at affliffue hannem / effterdi hand er fun-
 den saa skyldig / at disse hellige Mend haff-
 ue hafft Aarsag / at sætte hannem offuerst
 iblant Misdedere oc Hoffuetskalcke. Saa
 see wi her / det vist at være / som Christus
 siger / *Luc: 16: 8* at denne Verdens Børn
 ere klaagere end Liusens Børn / i deris
 Elect. For det Tredie / see wi her / i det
 Christus fører imellem disse Tuende Mis-
 dedere / den Christen Kirckis Liffactig Bil-
 lede oc Affmalning / Som er / at lige som
 Christus her i sin egen Person / haffuer
 Tuende Ugudelige i Selckaff met sig /
 den

den ene
 den veng
 sine Lem
 indtil J
 dedere /
 Christen
 huilcke er
 i deris egen
 uer en stor
Apost: 12
 søger at on
 deris Lem
 argelise / 2
 nogen aa
 Paa den
 sine Lem
 heds Mis
 Gode / se
 hellige Re
 Verdens
 hst / oc der
 unge Blæ
 Huer
 hannes / 2

den ene paa den høyre / oc den anden paa
den venstre Side / Ege saa haaffuer hand i
sine Lemmer paa denne Dag / oc beholder
indtil Verdens Ende / disse Tuende Mis-
dedere / Som ere / paa den ene Side den
Christen Kirckis aabenbarlige Fiender /
huilcke ere de onde Aander i Lufften / enten
i deris egen Person / *Ephes: 6. 12.* som haaff-
uer en stor Brede imod de Gudsfrættige /
Apocal: 12. 12. Ja som en skrydendis Løve
søger at omkomme dennem / *1. Pet: 5. 8.* eller
deris Lemmer / med deris mangfoldige For-
argeller / *Matth: 18. 7.* huilcke ere argere / end
nogen aabenbarlige Misdedere kand være.
Paa den anden Side haaffuer Christus i
sine Lemmer disse timelige Tings Herlig-
heds Misbrug / som synis at være det sande
Gode / som det dog ick er / huilcke som en
listige Koffuer locker dennem i denne vilde
Verdens Skow / Omhyggelighed oc Vels-
lyst / oc der offuer skiller dennem ved Liffuet /
euige Glæde oc Salighed. *Luc: 8. 14.*

Huorfor den hellige Euangelist Io-
hannes, *1. Iohan: 2. 15.* høytlig raader / at
Kr iij Guds.

Forcklaring offuer Christt

Guds Børn skal icke elske Verden / icke heler det / som er i Verden / Thi der som nogen elsker Verden / i hannem er icke Faders Kierlighed / Thi alt det / som er i Verden / som er Rigdødens Lyst / (Vellyst oc Horeri /) oc Dønnens Lyst / (Gærighed oc Rigdom /) oc it hoffærdig Læffnet / (Mægt oc Velde / Roes / oc at fare høyt /) er icke aff Faderen / men aff Verden / oc Verden forgaar med hendis Lyst.

Her foruden / aff disse atskillige slags Sold / som følger Jesum til sin Røtters stæd / aff huilcke mange / (som sagt er /) ere lønlige Christi tro gode Benner / haffue wi at lære / at alligeuel denne Verden ligger i det Onde / 1. Iohann : 5. 19. oc der ere mange / som løbe paa den brede Bæj til Fordømmelsen / Matth : 7. 13. Saa ere der dog alligeuel iblant den store onde Hob / mange Guds Børn / som icke menis / at være hans Børn / lige som det vaar vnder den Vgudelige Isabel, der hun meente / ja end ogsaa den hellige Elias, at alle Guds Mænd oc Propheter vaare ihuetslagne / da siger

siger det
haffde e
Israel
Daal
ten oc si
som der
Sold
Guds B

Stæd
Golgotha
pande
kalder de
paa / Ga
Ord Ga
rund eller
derfor kal
Trindhet
vaare paa
ris Hoffu
dis Hoffu
kiste Jese

siger det Guddommelige Gensuar / at Gud
haffde end da beuaret sig Siu Tusinde i
Israel / som haffde icke bøyet deris Kne for
Baal / 1. Reg : 19. 10. etc. Hvorfor Scriff-
ten oc siger / at det skal ske paa den Stæd /
som der er sagt til dennem / Jere icke mie
Folck / der skulde de kaldis den leffuendis
Guds Børn. Osee 1. 10. Roman : 9. 25.

Det Andet Stycke.

De de forde hannem til den
Stæd / som kaldis paa Ebreiske
Golgotha, det er vdlagt / Hoffuet-
pande Stæd. *Mattheus* Evangelist
kalder den Stæd / som *Jesus* er Kaarsfest
paa / Golgotha, som er brøt aff det Ebreiske
Ord Galgal, huileket bemercker det / som er
rund eller trind / De haffuer Evangelisten
derfor kaldet det Golgotha, icke for Stædens
Trindheds skyld / Men fordissaa / at der
vaare paa samme Stæd mange Misdeder-
is Hoffuetpander. Thi paa Ebreiske fals
dis Hoffuetpande / Hagulgolet, som vi fand
læste *Jesabels* Historie / 2. Reg : 9. 35. Dis

K i v

gese

Förklaring offuer Christen

geste Iohan: 19. 17. De ginge vd til den
Stæd / som kaldis Hoffuetpande Stæd /
huilcken kaldis paa Ebreiske Golgotha.

Med denne Stæds Beskriffuelse ville
Euangelisterne / *Mattheus* oc *Iohannes*, paa-
minde det Menniskelige Køn / huor ganske
forættelig Christus haffuer / icke alleniste
leffuet / men ocsaa døet / for vore Synders
skyld / *Esa: 53. 6.* saa at hand er ført paa den
forætteligste Stæd / som Jøderne kunde op-
fende / som vaar / iblant Tyffue / Røffue-
re oc Mordere deris Been. Huor i den hel-
lig Aand vil vise oss / som i it klart oc synlig
Spejel / Syndens Slemhed / som vil føre
alle dennem / der leffue i hende med Vilie oc
Vellyst / til den allerforætteligste Pinis oc
Døds Stæd / som er / hos den rige Graads-
zer i Helffuedis Affgrund / *Luc: 16. 23.* huor
Mol skulle være deris Seng / oc Orme der-
is Sengflæde. *Esa: 14. 11.*

Det Tredie Stycke.

De de gaffue hannem Edicke el-
ler Myrrha at dricke i Vin / blandet
med

met G
son: at
ligheds
uerb: 31.
nem / so
de / sterck
me deris
Pine.

Den
beskriffue
Marcus, p
thau: siget
blandet m
gaffue ha
huor vdi
huor ande
Euangel
ste oc Ga
blandet m
de haffue i
ste Vin-
at skenke
ue taget g
ste / oc for

met Galde. At de der skencke Christo/ der
synis at skulle være Medlidigheds oc Kiera-
ligheds Tegn / effter som Salomon, Pro-
uerb: 31. 6. befaler / at mand skal giffue den-
nem / som skal affliffuis / oc ere bedrøffues
de/ sterck Vin at dricke / at de fand sorglems
me deris Gorrig / oc ick ihufomme deris
Pine.

Denne Drick / som de skencker Christo /
bescriffuer Euangelisterne / *Matthæus* oc
Marcus, paa affskillige Maade / Thi *Mat-
thæus* siger / at de gaffue hannem Edicke /
blandet met Galde / De *Marcus* siger / at de
gaffue hannem Vin / blandet met *Myrrha*,
huor vdi Euangelisterne synis at være mod
huer andre / som de dog ick ere / Thi begge
Euangelister / *Matthæus* met de Ord / Edia-
cke oc Galde / oc *Marcus* met de Ord / Vin
blandet met *Myrrha*, ville giffue tilfende / at
de haffue ick skencket Christo god wforfals-
sket Vin som de pleyede ellers aff Medynck
at skencke fattige Misdedere / Men de haff-
ue taget gammel suer Vin / som er Edia-
cke / oc forblandet met Galde / *Myrrha*, oc
andre

Forflaring offuer Christe

andre bittre Ting / oc vilde skencke hannem.
Nuor vdi wi Først see / Dauids Spaadom
at være fuldkommen / De gaffue i min
Mad Galde / oc i min Først skenckede de
mig Edicke. *Psalm : 69. 22.*

Dernæst / giffue Iøderne deris Wgu
delighed tillende / at de haffue slet ingen
Medynck offuer den Hærrer Christum /
Men i alle Maade paa det værste oc pins
actigste handle de met hannem.

De der hand smagede / vilde
hand icke dricke. At Christus vilde icke
dricke denne Driek / Men allene smager
den / det gjorde hand icke / for hand vilde fly
nogen Pinaetighed / at lide for vore Syn
ders skyld / Thi det vaar allene vdi hans
Begæring / at lide / oc fuldkomme sit Løff
te / Som hand nocksom giffuer tillende /
der hand siger / *Luc : 12. 50.* Jeg skal døbis
met en Daab / Ah hui er mig saa bange /
for hand bliffuer fuldkommen. Icke heller
forffiuder hand denne Driek / saa at hand
vil den icke slet vddricke / for nogen Fryet oc
Fare

Fare skyld
forte han
hand er jo
land vdi
Iøderne
hans Liff
self Maet
tage den ige
hand / effe
sagter / i de
tillende / at
ris salffe
det met
ckerj / Mar
Vederstye
forbuden /
sig i Klæd
lmet tilfan

De
de To
me ved de

Fare ffylt/ at denne bitter Drick ffulde for-
 kerte hans Liff / imod hans Vilie / Thi
 hand er jo en euig oc Allmechtig Gud / som
 fand vdftaa all Faderens bitter Brede / oc
 Jøderis Pinactighed / saa at ingen tager
 hans Liff aff hannem / men hand haffuer
 felff Mact til / at bortfætte fin Siæl / oc at
 tage den igen. *Iohan: 10. 18.* Men det giør
 hand / effter at Psalmen er opfyldt / som nu
 fagt er / i det hand smagede den / At giffue
 tilfende / at deris forfalffet Vin / det er / der-
 ris falffe Lærdom oc Læffnet / som er blans
 det met Menniskens Lærdom oc Dhenfkals-
 tkeri / *Marc: 7. 7 etc.* er hannem aldelis en
 Vederfftyggelighed. Lige foni det oc vaar
 forbuden / oc Gud vederfftyggeligt / at føre
 fig i Klæder / som vaar giort aff Vldet oc
 Linet tilfammen. *Deuter: 22. 11.*

Det Tierde Stycke.

Oc de Raarffefte hannem / oc
 de To Misdedere met hannem / den
 ene ved den høyre / oc den anden ved
 den

Forflaring offuer Christ

Den densire Side / oc Jesum mit
imellem. Her bescriffuer Euangelisterne/
Lucas oc Iohannes, Maaden / huorledis
Jesús er affliffuet / som er / at hand er
Kaarsfest / Vdi huileken Gierning wi
haffue disse omstendige Bilkaar at acte.

Først / bliffue Jesu Hender oc Fødder
naglede til Kaarsket / effter som David, Psal:
22. 17. sagt haffuer / De haffue igennem
boret mine Hender oc Fødder / Paa det at
Christus vilde feste den Haandskrifte / som
vaar imod oss / paa Kaarssens Tree / Coloss:
3. 14. oc betale for det / som Adam oc Eva vdi
tacte deris Hender / at tage aff det forbudne
Træis Fruct / Genes: 3. 6. Som Aposto-
len / Roman: 5. 19. trøster oss med / At lige
som mange ere bleffne Syndere / formes
delst ic Menniskis Wlydighed / Saa ere
der bleffne mange Ketsfærdige / for ic Men-
niskis Lydigheds skyld.

Dernæst / at Christi Hender oc Armer
bliffuer vdstract paa begge sider paa Kaars-
ket / der med opfylder Christus det Offer/
som Folket gaff til Tabernackelens Byg-
ning /

ning / oc
22. Gordi
Hjerner /
Item / o
Aaron oc
der / oc re
sens Offa
teret / offu
sed Luit. L
Her he
hand vil gi
hand staa
Armer / E
alle denne
begærer
For de
Kaarsket /
fer / som
ris Hender
Om huile
opfoldis d
Slange /
Numer: 21
uer vdlagt

ning / oc kaldis Kørrelsens Offer / *Exod: 35.*
 22. Fordi mand løffte det hid oc did i Fire
 Hjørner / Øster / Vester / Sønder oc Nør.
 Item / opfyldis her det fulde Offer / som
 Aaron oc hans Sønner toge i deris Hen-
 der / oc rørde for H & X & N til Kørrel-
 sens Offer / som siden bleff optend paa Al-
 teret / offuen paa Brendofferet / Gud til en
 sød Luet. *Leuitic: 8. 27. etc.*

Her hos vdstreckis Christi Armer / at
 hand vil giffue tillende sin Redebonhed / at
 hand staaer den ganiske Dag med vdracte
 Armer / *Esa: 65. 2.* oc vil gierne anamme
 alle dennem / som kommer til hannem / oc
 begærer Hielp aff hannem.

For det Tredie / ophøyes Christus paa
 Kaarssæt / at opfyldte det Opløffelsis Of-
 fer / som Aaron oc hans Sønner toge i der-
 is Hender / oc ophøiede imod Himmelen /
 Om huilket vi læse *Exod: 35. 5.* Item;
 opfyldis der med den Figur i den Raaben
 Slange / som Moses ophøiede i Dreken /
Numer: 21. 9. som oc Christus selffuer hæff-
 uer vdlagt / *Iohan: 3. 14.* der hand siger til

Nica.

Fortlaring offuer Christi

Nicodemum, Lige som Moses ophøvede en
Hugorm i Orcken / saa skal Menniskens
Søn ophøyes / paa det / at alle de / som tro
paa hannem / icke skulde fortæbis / men haffue
det ewige Liff.

Met denne Christi Ophøvelse i Luff-
ten paa mindis wi / Først / i huad Maade
oc Vilkaar alle Guds Børn komme til de-
ris Himmelske Fader / som er / ved stor
Raars oc Bedrøffuelse / Act: 14. 22. som
Petrius klarlig lærer / 1. Pet: 2. 21. at Christus
haffuer lidt for oss / oc efterladet oss et Ex-
empel / at wi skulde træde i hans Fodspoer.
Dernæst / trøster denne Christi Ophøvelse
i Lufften oss / at efterdi / som Paulus giffuer
tekkende / Ephes: 6. 12. de onde Aander lade
sig finde i Lufften / saa haffue wi da denne
Trøst / at wi haffue En sterck beuæbnet i
Lufften / som er Christus / huilcken der haff-
uer ved denne sin Raarsens Død ind-
gaaet i deris Pallas / oc taget deris Wa-
ben fra dem / Luc: 11. 22. Saa at de kand
intet forhindre Guds Børn fra Himmeris
gis Rige.

For

For
lem Lu
Scrip
gelien
Spaade
net iblan
liffen vil
haffue alle
Christi B
der dog alle
Hendelse ti
Men han
sorn seet /
me / For
De derfor
giffue til
lota oc P
Matth: 5.
Discipl
stus

For det Gierde / hengis Christus imels
 lem Tuende Røffuere / huilcket skeer / at
 Scrifften skulde fuldkommis / som Euangs
 gelisten *Marcus* her indfører / som er *Esaie*
Spaadom / 53. 12. som siger / Hand er reg
 net iblant Misdedere. Huor met Euanges
 listen vil giffue tilkende. at enddøg Jøderne
 hassue alting giort aff Had oc Affuind / til
 Christi Vanære oc Joraetelse / Saa er
 der dog alligeuel intet aff Slumpelycke oc
 Hendelse tilfaldet vdi Christi Pine oc Død /
 Men hand hassuer det selff alisammen til
 forn seet / huad hannem skulde offuerkoms
 me / Som oc *Iohannes* vidner / cap: 18. 4.
 De derfor ved de hellige Propheter ladet de
 giffue tilkende. Huilcket alisammen ved
Iota oc *Pricke* hand er kommen at opfylder /
Matth: 5. 18. Som hand oc sagde til sine
 Disciple / *Luc: 24. 26.* Skulde Chris
 tus icke saadant lide / oc inds
 gaa til sin Herlighed

¶

Es Den

Den Fierde oc Tiuen
de Predicken.

M Arc. 15. 25. Oc det vaar
paa den Tredie Time/ der
de Kaarsfeste hannem.
Luc. 23. 34. Oc Iesus sagde / Sa-
der forlad dem/ Thi de vide icke huad
de giøre. Iohan. 19. 19. Da screff Pi-
latus en Offuerscrifft/ Matth. 27. 37.
offuen offuer hans Hoffuet / huad
Skyld mand gaff hannem/ oc Mar-
sag til hans Død/ Iohan. 19. 19. etc.
oc sætte hende paa Kaarsset / oc der
vaar screffuet/ Iesus aff Nazareth
Jøde Konge. Denne Offuerscrifft
læste mange Jøder / Thi Stæden
vaar nær hos Staden/ som Iesus
er Kaarsfest. Oc det vaar screffuet
paa

paa Eb
Maal.
perste
icke Jød
de / Ies
suarede /
screff ieg.
Thi denn
saaregit
Iesus
om hans
ne. For
Pilatus sa
Kaarsset.

De
Time /
Hæder off
lært i den
met denne
Tredie Ti

paa Ebreiske / Grædske oc Latinske
Maal. Da sagde Jøderne h
perste Prester til Pilatum, Scriff
icke Jøde Konge / Men at hand sag
de / Jeg er Jøde Konge. Pilatus
suarede / Det som ieg screff / det
screff ieg.

In denne Textis Forklaring / ville wi
faaregiffue / Først / om Tiden / naær
Jesús Christus er Raarsfest. Dernæst /
om hans Bøn / som hand gior for Jøder
ne. For det Tredie / om den Scriff / som
Pilatus sætter offuer Jesu Hoffuet paa
Raarsfest.

Det Første Stycke.

Oc det vaar paa den Tredie
Time / der de Raarsfeste hanneni.
Her bør oss at ihukomme / det som tilforn er
lært i den Tiende Predicken / at Marcus
met denne Tredie Time / icke mener den
Tredie Time paa Dagen / effter de Tolff

Es ij

Lii

Forflaring offuer Christt

Timer at regne/ som Dagen vaar befattet
i hos Jøderne/ *Iohan: 11. 9.* Men den Tre-
die Fierding/ som begyntis/ der Kloeken
vaar Sex hos dem/ oc varede til Ni/ oc er
hos oss fra Tolff oc til Tre/ Om huilcken
Tid vi rorde noget vjrtlig i den forbemelte
Predicken.

Det Andet Stycke.

De JEsus sagde/ Fader forlad
dem. I denne Christi Bøn er rættelig
forflaret Samsons mprcke Tale/ *Iudic:*
14. 14. Der gief Mad aff æderen/ oc Spø-
hed aff den Stercke. Thi at huad er ster-
ckere end Christus/ den Løwe aff *Iuda?*
Apocal: 5. 5. De huad er spødere end denne
hans Bøn? Aff huilcken/ der som nogen
æder/ (bliffuer der i deelattig/) hand huns
grer icke til enig tid. *Iohan: 6. 35.*

Dernæst/ giffuer denne Christi Bøn
icke alleniste hans vsigelige Stadighed til-
kende/ at forfremme det Menniskelig Røns
Salighed/ end oc der de haffue igennem
stunget baade hans Hender oc Fødder/
Men

Men oc
Himmels
lighed im
taalmode
fæstelse /
Forfølger
Fader. I
Guds Bøn
her aff Chr
Somre /
den der skal
de i Prede
Bret. I
huilcken vi
uernold oc
die/ Kierli
til / at vi
Barmhjer
Bret / er
gare Hæft
Der so
oc siige / at
vaar storre
naar den se

Men oesaa hans store Lydighed imod sin
Himmelske Fader / oc hans wendelige Rics-
lighed imod sine Wuenner / i det hand saa
taalmodelig lider denne forfærdelig Kaars-
festelse / Oc der offuer for sine Fiender oc
Forsølgere giør Bøn til sin Himmelske
Fader. Dette Christi Exempel bør alle
Guds Børn at efterfølge / saa at de lære
her aff Christo disse Trede skone Dyder /
Som ere / Først / Spagfærdighed / huil-
cken der skal holde oss / at wi icke skulle vdsals-
de i Vrede oc Hastmodighed / naar wi lide
Wræt. Dernæst / Taalmodighed / ved
huilcken wi fordrage oc ombære / huad Off-
ueruold oc Last oss paa bæris. For det Tre-
die / Kierlighed / huilcken der skal driffue oss
til / at wi langt heller haffue Medynck oc
Barmhiertighed offuer den / som giør oss
Wræt / end at wi paa det yderste skulle be-
gære Hefn oc Straff offuer hannem.

Der som her nogen sig vilde aarsage /
oc sige / at deris *Antagitet* oc Myndighed
baar større / end at de kunde saadant giøre /
naar dem skede Wræt / De samme skulle

Es iij speyle

Forflaring offuer Christ

speyle sig her / oc see huad for en *Autoritet*
oc Werdighed den Hærrer Iesus hæffuer/
imod huilcken de hellige Engle i deris aller-
første Herlighed fand icke lignis / Thi hana-
nem er giffuen all Mact i Himmelen oc
paa Jorden / *Matth : 28. 18.* Ja alting er
lagt vnder hans Fødder / *Psaln : 8. 6.* Saa
at hand hæffuer saa stor Mact til at hæffne
sig / at naar hand allene befender sit Naamn/
da falder alle hans Modstandere / som de
vaare døde / til Jorden. *Iohan : 12. 6.*

Vil sig nogen vndskyldt / at hans Ræt
er saa stor / at hand fand den icke affstaa oc
offuergiffue / da speyle sig her / om Iesus
hæffde første Ræt imod Jøderne / huilcke
hand hæffde velsignet / offuer alle slags
Folk / *Psaln : 147. 20.* oc beder derfor / *Esa :*
5. 3. at Jerusalems Borgere oc Iuda Mend
skulle dømmes imellem hannem oc hans
Vingaard / om hand hæffuer icke giort ved
den alt det / som nogen kund giøre / Oc de
der offuer hæffue saa wbarmhertelig handa-
let met hannem / som aldrig noget Mens-
iske kunde værre handlis met.

For

For
Det er R
giøre / Ro
len hann
ere icke R
wi ere icke
effter R
Børn / R
Roman : 8
For de
vndskyldt /
effterfølge
en Gud / o
dog at acte
Exempel
fittige E
ere de hellig
hæffue i de
deris Wue
allene Hæ
egen Perso
huad Wæ
Hand skal
oc forfarde

For det Tredie / Om nogen vil sige/
Det er Ridd oc Blod wmueligt saadant at
gibre / *Roman: 8. 7.* Saa suarer da Apostes
len hantnem strax / oc siger / At Guds Børn
ere icke Riddelige / men Aandelige / Oc at
wi ere icke Riddet skyldige / at wi skulle leffue
effter Riddet / Men effterdi wi ere Guds
Børn / da skal Guds Aand driffue oss.
Roman: 8. 9. etc.

For det Fierde / Om nogen vil sig her
vndskylde / oc sige / At det er wmueligt / at
efftersølge Christum her vdi / Thi hand er
en Gud / oc wi ere Mennisker / Saa bør oss
dog at acte / at wi haffue ocsaa Menniskens
Exempel / som haffue ladet sig finde Christi
flittige Efftersølgere i samme Dyder / som
ere de hellige Propheters oc Apostlers / der
haffue i deris allerstørste Nød bedet gaat for
deris Wuenner / *Acto: 7. 60.* oc giffuet Gud
allene Hæffnen / som vil i sin tid / enten i sin
egen Person / eller ved sine Middel / betale
huad Bræt hans Børn skeer. *Deut: 32. 35.*
Hand skal en tid tale med dem i sin Bredel /
oc forsærde dem med sin Grumhed. *Psal: 25.*

S s iij

Saa

Forflaring' offuer Christi

Saa bør derfor alle Mennsker / effter
Christi egen Befalning / *Matth: 11. 29.* at
løre vden all Marsag disse forbemelte Dy-
der aff hannem / met saa Skæl / at de ville
være den Allerhøjestis Børn / At de ere
Spagfærdige / Taalmodige oc Kierlige.
De icke alleniste at forlade / lige som wi ville
haffue Forladelse / *Matth: 6. 12.* Men oc saa
at bede for dennem / som oss forfølge / oc
gøre dem Gaaet / som oss hade. *Matth: 5.
45.* De sandelig det icke vdaff Dyenskalkes-
ri / Thi Gud lader sig icke bespaatte / *Gal-
lat: 6. 7.* Men aff Broderlig Kierlighed /
huilken icke skal være falsk / *Roman: 12. 9.*
Thi ellers kand wi icke sige i Sandhed / at
haffue Gud til Fader / som er saa taalmo-
dig / at hand gjør vel imod den Ugudeli-
ge / *Matt: 5. 45.* Icke heller / at haffue Chris-
tum til Broder / *Iohan: 20. 17.* som beder
for sine Fiender / som hannem Raarske-
ster / som wi her høre. Icke heller / at haffue
den hellig Aand / som er Kierligheds oc
Sandrectigheds Aand. *1. Iohan: 4. 16.*

Thi

Ehi de vide icke huad de giøre.

Dette bør oss vel her at gissue act paa / at
vi rættelig forstaa / om huilcke Christus
taler / Som er om dennem / der haffue
samttyckt / aff Wforstandighed / i Christi
Død / huilcke vaare mange iblant Jøders
ne / som ilde vaare oplærde i Guds Lov /
huilcke Christus lignede ved vildfarende
Saar / som haffde ingen Hyrde / Matth: 9.
36. Fordi at de vaare forførde aff Phari
seernis oc Scriffetlaagenis Witadighed /
som vaare lige ved ic Haff / der Bæret haff
uer oprørd / Esa: 57. 20. Om huilcke Petrus
oc taler / Acto: 3. 17. oc siger / Kiere Brø
dre / ieg vide / at de haffue aff Wforstans
dighed Raarsfest Iesum.

Disse Ord trøste fattige wforstandige
Folk / som tit oc offte haardelig synde oc
forsee sig imod Gud / i de Syncke / som de
mene / at skulle være met Gud / oc ere dog
ræt tuert imod hannem / effter som Ver
dens Forstand er en Daarlighed for Gud /
1. Cor: 3. 19. at Christus vil dog / som hans
Vøn her lærer / at de skulle komme til

E s v

Sands

Forklaring offuer Christe

Sandheds Befendelse / oc vorde salige /
1. *Timoth*: 2. 4. Som oc S. Pouel / 1. *Timoth*: 1. 13. etc. bekender / alle fattige vildsaa-
rende Mennisker til Trøst / at Gud haff-
uer taget hannem til Naade / som aff W-
forstandighed. forfulde Guds Menighed /
at hand der met vilde beuise i hannem / som
i en Beshynderlige / all Taalmodighed /
Dem til it Exempel / som skulde tro paa
hannem / til det enige Liff.

Det Tredie Stycke.

Da screff Pilatus en Offuer-
scrifte / offuen offuer hans Hoffuet /
oc Aarsage til hans Død / etc.
I denne Offuerscrifte haffue wi Fem om-
stændige Vilkaar at acte. 1. Huad den ind-
holder / som vaar Skyld oc Aarsage til
hans Død. 2. Stæden / som den hen-
gis paa. 3. Huad Ord den er befattet i.
4. Huorfor den vaar screffuen paa affskil-
lige Tungemaal. 5. Iødermis Knur imod
Pilatum, for samme Offuerscrifte.

1. Huad.

1. hold haf
Marcus
at Pilatus
mand ge
De
Skid ha
som haff
derne / E
gen taget
for Vile
uer saa E
hand haf
ladet alle
barlig so
dennem
delig er
Siernin
tergang
wer deris
der denne
me / oc ic
nem i der
iste selfu

1. Huad denne Offuerskriftis Indhold
haffuer været / giffuer *Matthaus* oc
Marcus tilfende / met disse Ord / der de sige /
at *Pilatus* sereff / huad Skyld oc Aarsage
mand gaff hannem til hans Død.

Denne *Pilati* Scrifte lærer oss / huad
Sick hand haffuer holdet met dennem /
som haffde forbrut deris Liff iblant Jø-
derne / Som vaar / at hand haffuer in-
gen taget aff Dage / aff Had oc Affuind-
for Vilie eller Venscaff / Men hand haff-
uer saa Christelig oc oprectig handlet / at
hand haffuer ved saadan en Offuerskrifte
ladet alle mand forstaa / at de haffue ga-
benbarlig fortient saadan Straff oc Død / som
dennem vaar offuerkommen. Huileket sans-
delig er lige tuert imod de Menniskers
Gierninger / som foruden Dom oc Rets-
tergang / enten selffuer ihuelslaer oc omkom-
mer deris Næste / eller oesaa offuerantvort-
der dennem andre til at ihuelsla oc omkom-
me / oc icke andre Aarsage fører offuer den-
nem i deris Dom / end den som løs er / oc de
icke selffuer icke gaabenbarlig bekende. Fra
huils

Forflaring offuer Christt

huilcken Rattergang Gud Allmeettigste als
te Christen Offrigbed beware / oc giffue dem
nem Naade / at de langt heller efftersølge
Iosua, (som met god Beskeden lader
kandsage oc forhøre *Achan*, huad hand giore
oc synder haßde imod Gud / för hand han
nem stende / *Iosu: 7. 15. etc*) oc disse Ro
mere / hues *Pilatus* her efftersölger /
som saa dömmet / at de kand vden Spaat
for alle bestaa / at de haßue haßst god Ræ
til / saadant at giöre.

2. De sætte hende paa Kaars
set / offuen offuer hans Hoffuet.
Her see vi it Guds synderlig Forsuun / at
denne Scrifft bliffuer sæt ræt offuen offuer
Iesu Hoffuet / huilcken der vidner / at
Iesus Christus er icke nogen Røffuer oc
Miededer / som de andre Lo fattige Men
nister / der henge hannem til høyre oc vens
stre Side / Men at *Christus* er en Konge /
oc Verdens forloffuede *Messias*. Huilcket
Pilatus her giör vitterligt oc aabenbare for
alle mand / imod *Jøderne* / som klagede
hans

hannem
beder / o
disse Lu

7. L

aff Ma

Ord it d

huilcke of

hand / icke

Naffu /

dis skuld /

Mariam;

21. at har

di at har

Synder.

Saa

Iesus /

allene ha

derne / La

niske / son

er derfor t

met off / E

dens Syn

Ord / J

hannem an for en Hoffuetskalck oc Misa
beder / oc derfor ophengt hannem imellem
disse Tuende Koffuere.

3. De der vaar screffuet / **JESUS**
aff Nazareth Jøde Konge. I disse
Ord er denne *Pilati* Offuerskrift besattet /
hvilcke oss bær vel at aette. **JESUS** kaldis
hand / icke alleniste aff sit rætte Fæderne
Naffn / Men langt heller for sin Embes
dis skyld / Som Engelen siger til *Zomfrui*
Mariam; *Luc: 1. 31.* oc til *Ioseph*; *Matth: 1.*
21. at hand derfor skal kaldis **JESUS** / for
di at hand skulde frelse sit Folk aff deris
Synder.

Saa befendis hand her / met dette Ord /
JESUS / at være icke alleniste en Gud / som
allene haffuer Mact til / at forlade Syns
derne / *Luc: 5. 21.* Men oc saa ic sand Mens
nisse / som nu er ophengt paa Raarffet. De
er derfor rættelig den sande *Immanuel*, Gud
met oss / *Esa: 7. 14.* oc Forligelsen for Ver
dens Synder / *1. Iohan: 2. 2.* Saa at dette
Ord / **JESUS** / indholder i sig alt det / som
sand

Fortælling offuer Christi

Land sigis om begge Naturer i Christo /
Disligeste om hans Embede / til at forløse
det Menniskelige Røn.

Nazarenus kaldis hand aff Jøderne/
fordisaa at de meente/ (falskelig/) at hand
vaar fød i Nazareth/ som laa Nitten Mile
fra Jerusalem. Men Nazarenus skulde
hand kaldis / som *Matthæus*, 2. 23. giffuer
tilkende/ at det skulde fuldømmis/ som sagt
er ved Propheterne / *Esa* : 11. 2. H & R
R & N S Land skal huilis paa hannem/
Visdommens / Forstandens / Raadens/
Sterckhedens oc Kundskaffsens. *Iudic* : 13.
5. Hand skal kaldis Nazarenus, det er/ vden
Smitte/ hellig/ oc affskilt fra det Brene/
effter som Guds Low lyder/ *Numer* : 6. 7.

Jøde Konge/ kaldis her J̄sus/ fordi
hand vaar Jødernis forloffuede Konning/
2. Samuel : 7. 12. Ja sandelig / saadan en
Konge er Christus / som hand end henger
her paa Raassens Galie / som haffuer all
Maet i Himmelen oc paa Jorden/ *Matth* :
28. 18. De derfor kaldis en Konge offuer alle
Konger / oc en H̄erre offuer alle Herrer/

Apocal :

Apocal : 1
ris Kne
Jorden/
Philip : 2
He
suo beken
Scriff/
Konge /
Melchised
+ Thi ha
hellige Pr
det gamle
sidste Da
Mund a
Himmel
stoes oc
Opbygg
uer/forti
Buckell
lige Leger
en euig F
mghed fo
giort off/
Ded fort
3. 24. etc.

Apocal: 19. 16. For huileken Konge alle der
ris Kne / som ere i Himmelen / eller paa
Jorden / eller vnder Jorden / maa bøye sig.

Philip: 2. 10. Roman: 14. 11.

Her skal wi oc vel acte / at enddog Jē
sus befendis en Konning allene / met Pilatus
Skrift / Saa er hand dog icke alleniste en
Konge / Men desaa en euig Prest / effter
Melchisedeks Skiet oc Orden / *Psalms: 110.*
4. Thi hand er den / ved hues Aand alle de
hellige Propheter ere dresse til at spaa / i
det gamle Testamente / *2. Pet: 1. 21.* Oc i de
sidste Dage haffuer selfuer ved sin hellige
Mund aabenbaret oss sin Faders Vilie aff
Himmelen / *Ioha: 1. 18.* oc vdsend trofast Pa-
stores oc Lærefædre til sin Aandelige Kirckes
Opbyggelse / *Eph: 4. 11. etc.* effter hand haff-
uer / sorti den sande ypperste Prest / icke offree
Bucke eller Kalffue Blod / men sit eget hel-
lige Legeme / oc ved saadan sit Offer fundet
en euig Forløsning / *Ebre: 10. 14.* oc vdi E-
uighed forligt oss met sin Fader / oc hellig-
giort oss / i det hand haffuer ved sin hellige
Død forlat oss alle vore Synder. *Roman:*
3. 24. etc.

Her

Forflaring offuer Christt

Her hos skal wi oc acte / at Christi Kon-
gerige oc Prestedom hører icke alleniste de
Jøder til / som leffuede paa den Tid i Jø-
dedommet / der *Pilatus* sereff denne Offuers
scrifte / Men den hører oc saa Hedningene
til / Saa at ved disse Ord / Abrahams / Is-
raels oc Jødernis Børn / ere alle Hedninge
ge oc Tungemaal at forstaa. Aff huilcke
alle Gud Allmeettigste / ved sit hellige Ord /
samler sin Christen Kireke oc Menighed /
Lige som Abraham haaffde Børn / icke alles
niste aff Omiskærellen / men oc saa aff Tro-
en / *Roma: 4. 12.* Saa at alle de / som seer
Sønner / oc troer paa hannem / skal haaff-
ue denne Mact / at de skulde bliffue Guds
Børn. *Iohan: 1. 12.*

4. Oc det vaar sereffuet paa E-
breiske / Grædske oc Latinske Maal.
Med disse atskillige Tungemaal / som vaas-
re de Almindeligste oc Fornemste paa den
Tid i Verden / vilde Gud giffue tilfende /
at hand vil / at hans Sønns Kundskaff / oc
hellige Ord oc Pine / skal kundgjøris for
alle

alle Gøld
som spaa
er ingen
mand hø
gaar vd i
dens Ende
saa vil lig
ue / oc De
4. 1. Der
Tienere / til
hente igen
ieg gjorde di
du skal va
Ende.

Der
Ord skal f
Maal / som
Ebreiske /
paa Latin /
oc Apostler
huer mand
været haaffue
oc talet.

alle Folk oc Tungemaal i Verden / effter
 som spaaet vaar / *Psalm: 19. 4. etc.* Der
 er ingen Tungemaal eller Tale / huileke
 mand hører icke deris Røst. Deris Snor
 gaar vd i alle Land / oc deris Tale til Ver
 dens Ende. *Psalm: 2. 2.* Begære aff mig /
 saa vil ieg giffue dig Hedningene til Arff
 ue / oc Verdens Ende til Eyedom. *Esa:*
49. 6. Det er en ringe Ting / at du est min
 Tienere / til at oprette Jacobs Slect / oc at
 hente igen det Fortabte aff Israel / Men
 ieg giorde dig oc til Hedningemis Lius / at
 du skalt være min Salighed til Verdens
 Ende.

Dernæst vil Gud / at hans Vilie oc
 Ord skal forgiffuis huer mand / paa det
 Maal / som hand land forstaa / Ebreer paa
 Ebreiske / Græker paa Grædske / Romere
 paa Latin / effter som de hellige Propheter
 oc Apostler oc lært oc sereffuet haffuer for
 huer mand / effter som deris Tungemaal
 været haffuer. Huor om wi haffue tilforn
 oc talet.

Et

5. Da

Fortælling om Christ

5. Da sagde Jøderne hpperste
Presten til *Pilatum*, *Skrif icke Jøde
Konge/ Men at hand sagde/ Jeg er
Jøde Konge.* Jøderne fortryder / at *Pi-
latus* haffuer giffuet *Jesu* saadant et ær-
ligt oc Christeligt Vidne / at hand er *Jes-
us* / en Frelser / oc den samme Konning/
som Jøderne vaar forlossuet / fordi at de
see / at deris Ondskab oc Haardnaekenhed
bliffuer her i denne Titel aabenbaret / at de
haffue været saa blinde / at de haffue icke
kendt den for deris Frelser oc Konning / som
haffuer med Ord oc Gierning beviist sig / at
være saadan en regerendis Konning / der
kunde fordriffue Dieffuelen selfuer / oc all
Legemlig Siugdom oc ælendighed. Ja der-
for bede de *Pilatum*, at hand icke skal scriffue
Jøde Konge / Men at hand sagde / Jeg er
Jøde Konge / At de i saa Maade vilde kom-
me *Christum* i Vanrøet / oc beskemme han-
nem / oc Folcket i denne Mening / at *Jesus*
skulde haffue sagt / sig at være Jøde Kon-
ge / oc derfor at være Raarsfest.

Pilatus

*Pil-
scerff / d
icke lyctis
keggeder
sti Xige /
staar dem
voffelig /
nem for. E
Ord / Luc: 2
offuer Jaco
Ende / Se
de / At Gude
Een) it
leggis / he
ander Folc
pdelegge a
bliffue euin*

Den

Pilatus suarede / Det som ieg
 screff / det screff ieg. Her see wi / at det
 icke lyckis for Jøderne / i huor stor Glid de
 legge der paa / at nedtrycke oc forringe Chris-
 sti Rige / Thi Pilatus endnu / som tilforn /
 staar dem imod / oc vidner / Jesum at være
 uskyldig / i alt det / som de anlagede han-
 nem for. Saa bliffuer da / effter Engelen
 Ord / Luc: 1. 33. Christi Rige ic euige Rige /
 offuer Jacobs Hus / som icke skal haffue
 Ende / Som oc Daniel, 2. 44. spaaet haff-
 de / At Gud aff Himmelen skal oprette (sin
 Egn) ic Kongerige / som aldrig skal ødes
 leggis / huilcket skal icke komme til noget
 andet Folk / Men det skal sønderknuze oc
 ødelegge alle Kongeriger / Men det skal
 bliffue euindelig.

Den Femte oc Tiuen de Predicken.

I Ob. 19. 23. etc. De Strids-
 mendene / der de haffde
 Kaarsfest Jesum / toge
 Et q

Forklaring offuer Christi

de hans Klæder/oc gjorde Sire Par-
ter / huer Stridsmand en Part /
der til ocsaa Kiortelen. Men Kiort-
telen vaar knyt tuindet fra offuer-
ste / oc slæt igennem. Da sagde de
til huer andre / Lader oss ickede
hannem / Men kaste Laad der om/
hues hand skal være. Paa det
Skrifteen skulde fuldkommis / som
figer / De skifte mine Klæder iblant
sig / oc kaste Laad om min Kiortel.
Matth. 27. 37. De de sade der / oc
toge vare paa hannem. *Iohan. 19. 24.*
Dette gjorde Stridsmændene / *Luc.*
23. 35. De Folket stod oc saae der
paa. *Iohan. 19. 25. etc.* De der stod
hos Jesu Kaars hans Moder / oc
hans Moders Syster Maria, Cleo-
phas Hustru / oc Maria Magdalena.
Der

Der m
den Di
haffde
Moder
Søn.
Disciple
De fra
hende til
Denne
de Sige
Landstne
Jesum /
om hans
uer den /
hans / at
foruar /
giffue sig til
nem / som til
I dette
acte / Irist /

Der nu Iesus saae sin Moder / oc
den Discipel staa der hos / som hand
haffde tier / Da sagde hand til sin
Moder / Quinde / see det er din
Søn. Der effter sagde hand til
Discipelen / See det er din Moder.
Oc fra den Time tog Discipelen
hende til sig.

Denne oplæste Text befatter i sig Tuens
de Stycke. Først / taler den / huorledis
Landskneectene / effter de haffue Kaarsfest
Iesum / bytte hans Klæder / oc kaste Laad
om hans Riortel. For det Andet / bescriff-
uer den / at Christus haffuer befalet S.
Hans / at hand skal være hans Moders
Forsuar / oc derfor beder hende / at hun skal
giffue sig til hannem / oc forlade sig til han-
nem / som til sin egen Søn.

Det Første Stycke.

I dette Første Stycke haffue wi at
aete / Først / Landskneectenis Wbarmhiet.

I iij

tig

Forklaring offuer Christi

tighed / som skifte Jesu Klæder for hans
Dyde. For det Andet / huorledis Scriffto
ten opfyldis her med.

1. Stridsmændene / der de haff-
de Kaarsfest Jesum / toge de hans
Klæder / oc gjorde Fire Parter / huer
Stridsmand en Part. Her see wi/
huorledis Landsknechtene oc Stridsmændene
beuise sig ganiske wharmhiertige imod
Christum / i det at de toge hans Klæder
for hans Dyde / oc bytte denne imblant
sig / som hand henger endnu en leffuendis
Mand.

I denne Gierning ere affmalede Ty-
ranner oc Voldsmænd / som endnu tage
Guds Børns Klæder / det er / deris Guds
oc Pendinge / oc huad de eye / De der offuer
binde dem ved deris store Autoritet oc Mynd-
ighed / at de end icke tør sige / at det er ildt
giort.

2. Paa det Scrifften skulde fuld-
kommis / som siger / De skifte mine
Klæ-

Klæd
min
Land
hann
Dauid
den de
vilde be
Christu
ger paa
hans Klæ
til. Psalm

De
gen oc bl
Kaarsfe
stus vil
alendigh
niskelige
skyd / er
wi vide /
imblant alle
niskene er
Nederst
giffens Al

Klæder iblant sig / oc kaste Laad om
min Kiortel. Hvad her vdrættis met disse
Landsknechts Bmildhed / giffuer her Jo-
hannes Euangeliste tilkende / Som er / at
Davids Spaadom bliffuer opfyldt / huil-
cken der saae i Aanden / at Landsknechten
vilde beuise saadan Barmhertighed imod
Christum / at de skulde henge hannem no-
gen paa Kaarssens Galie / oc siden skiffte
hans Klæder / oc kaste Laad om hans Kiortel.
Psalm: 22. 19.

Derneest / at Christus hengis her no-
gen oc blot for alle Menniskers Dyne paa
Kaarstet / det skeer / paa det at Jesus Chris-
tus vilde giffue tilkende / at hand ingen
ælendighed oc Forsmædelse / som der Men-
niskelige Røn er kommen i / for Syndens
skyld / er bleffuen quit oc frj. Ibland huilcke
vi vide / at Nøgenhed er icke den ringeste
ibland alle de andre ælendighed / som Mens-
kene ere faldne vdi / Men er en gruelig
Bederstinggelighed oc Forsmædelse i Men-
niskens Ansigt / Icke fordi / at Guds Crea-
tur /

Fortlaring affuer Christi

tur/ Legemet i sig selff / er vederstyggelig/
Men for Syndens skyld / som henger i Le-
geme oc Siæl / oc giffuer endelig Aarsag /
at skule oc klæde det skøbelige Legeme.

For det Tredie / vilde hand henge sig
gen oc blot / paa det / at hand vilde lade alle
Mennisker see Guds Søns hellige Lege-
me / huilken der skal afftoe ved sit hellige
Blod / 1. Pet: 1. 19. Ephes: 5. 26. alle dem/
som i denne Verden Kaarsfeste met han-
nem deris Ridd oc Blod / Galat: 5. 25. oc
sij dennem icke alleniste i saadan Herlige-
hed / som Adams oc Eue Legeme vaare vdi/
for Syndefalden kom / vdi huilcke vaar in-
gen Synd eller Blusel / Genes: 2. 25. Men
oc saa føre dennem i saadan en wforkrencke-
lige ære oc wsigelige Herlighed / 2. Corinth:
12. 4. som er saa meget herligere / som det
Aandelige oc ewige Liff er ypperligere / end
som dette Naturlige oc forkrenckelige Liff
er. 1. Corinth: 15. 45.

For det Fierde / effterdi Iesus Chris-
tus haffuer ladet sig see / hos vore gamle
Forsædte / i atskillige Skickelser oc Figurer /

Eaa

Eaa
ste oc
skelse/
Figur
oc Pau
hand
affma
ne / oc
iblant d
alle fig
For
gen paa
maade
mod /
den / m
ge klæd
Læstede
ind oc sa
nem sira
Som m
16. etc. Je
ge / oc ga
kede An
haffue ka

Saa vilde hand nu lade sin Christen Kir-
cke oc Menighed / vden all Figur oc Skis-
telse / see sit hellige oc bare Legeme / som alle
Figurer haffuer affmalet oc betyct / Som
oc Paulus giffuer tilkende / Galat: 3. 1. huor
hand befender / at Christus haffuer været
affmalet i atskillige Maade for deris Syn-
ne / oc paa det sidste er selfuer Kaarstest
iblant dennem / som det sande Legeme til
alle Figurer oc Skickelser. Coloss: 2. 17.

For det Femte / vilde Christus staa ngs-
gen paa Kaarstens Galie / at hand i saa
maade kunde betale for den stinkende Hoff-
mod / som Mennistene fører i denne Vers-
den / met deris whorsommelige oc vstickete
ge Klædedragt / som de Aarlig Aar aff stor
Læstferdighed optage / Huileket Gud self vil
end oesaa / effter sin Retfærdighed / i dens
nem straffe som skulle arffue Guds Rige /
Som vi læse / at hand truer dem / Esa: 3.
16. etc. Fordi at Zions Døtter ere hoffmodis-
ge / oc gaa met opracte Hals / met vdsmy-
ckede Ansigt / trine her frem oc suanke / oc
haffue kaastelige Sko paa deris Fødder /

Et v Saa

Forflaring offuer Christe

Saa skal H^{er} X^{rist} X^{rist} X^{rist} giøre Ziona Daals
fers Hoffuet skalbede / oc H^{er} X^{rist} X^{rist} X^{rist}
skal borttage deris Smider. Paa den Tid
skal H^{er} X^{rist} X^{rist} X^{rist} borttage Prydelsen aff
de kaastelige Sko / oc Spendene / Spens
gerne / Ræder / Armspan / Hwer / Hoffo
uetflæde / Bremme / Endrebaand / Des
merknappe / Drespenger / Ringe / Slætte
baand / hellige Dags Klæder / Kaaber /
Sløyer / Punge / Speyle / Einflæder / Bort
der / Belte. De der skal være Stanck for
god Luce / oc it løst Baand for it Belte / oc
it skalbet Hoffuet / for it kruset Haar / oc en
frang Sect / for en vift Kaabe. Saadant
alifammen skal du haffue i din Prydelsis
Stad.

Men Kiortelen vaar fynt / tuind
det fra offuerste / oc slæt igennem.
Da sagde de til huer andre / Lad off
icke dele hannem / Men kaste Laad /
hues hand skal være. Her haffue wi
at see / Først / huad det er for Jolck / der bes
komme Christi Kiortel / sandelige / Strides
mendes

mendene / Landsknechte / oc arge Skalkke /
saadanne / som wi alle ere aff Naturen.
Huorfor wi oc kaldis Bredens Børn /
Ephes: 2. 3. oc ere alle besluttete vnder Syna
den / *Roman: 11. 32.* Iblant off arge Skalkke
kaster Christus sin Saligheds Riortel /
Esa: 61. 1a. met huileken hand vil / at wi skul
le klæde off / paa det wi kunde værdelig ind
gaa til det sande oc Aandelige Bryllup /
Marth: 22. 12. huor der skenckis Vin / som
inaen Værme er i / oc Kætter aff klæ
Marssue / *Esa: 25. 6.* som er / Guds Vens
skaff oc Naade / ja euige Liff oc Salighed.

Der haffue været aff de gamle Jorsfø
dre / som haffue lignet Kættene oc Sværs
mere (som vele den hellige Scrift imellens
sig / oc ved deris høye Menisskelig Vis
dom kaster Laad / oc dobbter om / huem den
rette Mening skal haffue aff dennem /)
ved disse Landsknechte / som kaste Laad om
Christi Riortel / huileket ieg vil her lade
bliffue wrødt / effterdi atskillige Kætters
Meninger at opregne / er mere Vngdom
men skadeligt / end gaffnligt.

For

Forklaring offuer Christi

For det Andet/ haffue wi at acte/huor
det lyctis dennem / som bytte Christi Kiør-
tel/ Som er / at Kiørtelen er tuindet fra det
øffuerste / oc til det nederste. Der met haff-
ue de gamle Forsædre trøstet den Christen
Kircke oc Menighed / at enddog Suærmes-
re oc Rættere de riffue Christi Klæder / den
hellige Bibelske Seriffe / Saa fand de dog
alligeuel aldrig skille hende at / Thi vor
Christelige Trois Artick oc Religion ere
saa tilhøbe bundne / at den aldrig fand skiff-
tis eller byttis / Men den bliffuer heel oc
uiskad i alle Maade. Delige som den er off-
en eniste Aand / som er den værdige hellig
Aand / der haffuer drefuet de hellige Pros-
pheter til at tale / 2. Pet : 1. 21. Saa bliffuer
den ocsaa En til Verdens Ende / oc icke
lærer mange slags Lærdomme / men en enis-
te / offuer den ganiske Verden / oc gibr det /
at alle Guds Børn / i den ene eniste Chri-
sti Kircke / bliffuer it Hierte oc en Siæl.
Actor : 4. 32.

Det

hans
Eyste
Maria
ners D
list Joha
Christus
ne oc De
ner / at
hannem
Historie
Disciple
andre fl
Petrus o
ter til B
trus han
hans /
indgaa p
Jesu K
stille. Di
denn / so

Det Andet Stycke.

De der stod hos Jesu Kaars
hans Moder / oc hans Moders
Syster Maria, Cleophas Hustru / oc
Maria Magdalena. Med disse Perso-
ners Optegnelse / vil den hellige Euangeli-
st Iohannes paaminde oss / hvor ganstke
Christus haffuer været forladet vdi sin Pis-
ne oc Død / aff alle sine Kyndinge oc Ven-
ner / at der haffuer icke været nogen / som
hannem haffuer trøstet oc hushalet / Som
Historien giffuer tilkende / at en aff hans
Disciple / Iudas, forraader hannem / De
andre fly alle fra hannem. De enddog at
Petrus oc Iohannes følge hannem langt eff-
ter til Bispegaarden / saa fornecker dog Pe-
trus hannem der Treende gange / De S.
Hans / enddog hand fordrister sig til / at
indgaa paa Bispegaarden / oc at staa hos
Jesu Kaars / saa tier hand dog ganstke
stille. Disligeste den største Part aff Quin-
derne / som haffue fulgt hannem aff Gali-

Forplaring offuer Christi

lea, som *Matth: 27. 55. Marcus, 15. 40. oc Lucas, 23. 49.* klarlige vidne/ haffue ick sora
dristet sig til/ at gaa til *Jesu Kaars/* Men
haffue staaet langt fra/ oc seet/ huorledis
det haffuer sig tildraget met hannem. De
andre Tende/ som *Iohannes her næffuer/*
som ere/ den hellige *Jomfru Maria, Jesu*
Moder / Maria, Cleophas Hustru / Jesu
Moder Syster / oc Maria Magdalena, aff
huileken *Christus* haffde drefuet sin Diess
uele/ *Luc: 8. 2.* (huileken ick synis at være
enten *Maria, Lazari oc Martha Syster/*
Iohan: 11. 19. en heller den Synderinde/ som
Lucas, 7. 37. taler om/) huilecke aff større
Mod oc Dristighed gaa strax vnder *Jesu*
Kaars / tie oc saa gantiske stille/ saa at de
icke met it eniste Ord trøste den *Herre*
Jesum.

Huor aff wi see / at *David* haffuer
spaaet roet / *Psalms: 69. 21.* der hand siger i
Christi Person / Bespaattelsen bryder mit
Hierte / oc frecker mig. Jeg actede / om
nogen ynckedis der offuer / Men der er in
gen/ De effter Trøst/ men ieg finder ingen.

Ders

Dernæst / ved disse Personers Bescriff-
tuelse / som staar her hos Euangelisten vnder
Jesu Raars / vil den hellig Aand trøste
oss / at enddog alle Christi Venner tier stille
vdi hans Bedrøffuelse / Saa er dog deris
Nærverelse ganske nyttelig / Thi Gud vil
de ved dennem / som siuntlige Vidnisbyrd /
giøre de bedrøffuede Disciple / som vaare
henløbne / oc andre Christi lønlige Vens-
ner / visse paa i Sandhed / huorledis alting
haffuer sig tildraget i den Hærris Jesu
Christi Raarsfestelse / saa at de icke skulde
tuile i nogen Raade / Effterdi icke alleniste
Iohannes, Christi tro Mand oc Discipel /
Men oesaa disse fromme oc Gudfryetige
Quinder / skal dennem nocksom i alle Maas-
de vnderuise / huorledis alting haffuer sig
begiffuet. Huorfor oesaa *Iohannes*, 21. 24.
besegler oc beslutter sit ganske *Euangelium*;
med saadan Sandruhed / at hand er den
Discipel / som haffuer seet / vundet oc screff-
uet det / saa at alle mand skal vide / at hans
Vidnisbyrd er sande.

Det

Forklaring offuer Christi

Der nu Iesus saae sin Moder /
der / oc den Discipel staa der hos /
som hand haaffde tier. Met disse Ord
giffuer Euangelisten Iohannes tilkende / at
wi skulle her vel giffue aet paa / huorledis
Guddommen lader sig krafftelig see / at vore
re tilstede i Iesu Legeime / som er hengd paa
Kaarssens Galie / oc gior det / at Christus
kand i sin sidste Time giøre god Forskal
paa alle Mennisker / oc kende den ene fra
den anden.

Da siger hand til sine Moder /
Quinde / see det er din Søn. Der
effter siger hand til Disciplen / See
det er din Moder. Her kommer nu
rættelig det / som wi forgaffue / at skulle vore
re det andet Stycke som er / huorledis Chris-
tus forsiuner sin Moder met en ærlig Fors-
huar / som er S. Hans Euangelist / huilcken
der skal staa hende for som en Søn / paa
Christi vegne. Saa opfylder hand her sin
hellige Low / Exod: 20. 12. huor hand binder
oc be-

bebefal
der oc
Christi
skulle
Encken
mit sa
Encken
oc Børn
sus sig
til Forsk
See /
Guds
Exod:
delige
Et du
mig /
Saa b
lader
ders /
Børn
per den
Kæ / oc
7. 10.
Fremme

de befaler / at Børnene skulle ære deris Fader
 oc Moder. Dernæst / giffuer hand alle
 Christine sit Exempel at efftersølge / at de
 skulle / i huad Raade det være kand / hielp
 Encker oc Faderløse Børn til gode / De det
 met saadant it Hiertelaw / lige som samme
 Encker vaare deris egen Rødelige Moder /
 oc Børnene deris egne Børn / Thi Chris-
 tus siger her til Discipelen / som hand gibe
 til Forstander oc Forsuar for sin Moder /
 See / det er din Moder. Huilcken
 Guds Vilie oc Kierlighed giffuis tilfende /
Exod: 22. 22. etc. I skulle icke være fortræ-
 delige imod Encker oc Faderløse Børn.
 Est du dem fortrædelig / da raabe de til
 mig / oc ieg skal visselike høre deris Raab /
 Saa bliffuer min Brede grum / at ieg
 lader sla eder ihjel met Særd / oc lader
 eders Husester bliffue Encker / oc eders
 Børn Faderløse. Item, *Esa: 1. 17.* Hiels-
 per den Fortræfte / skicker den Faderløse
 Ræt / oc hielper Enckens Sager. *Zachar:*
7. 10. Gør icke Enckerne / Faderløse /
 Fremmede eller Fattige / nogen Væxt / De
 Du ingen

Forflaring offuer Christe

ingen skal tencke noget Ont imod sin Broder i sit Hierte.

De fra den Time tog Discipelen hende til sig. Vdi den hellige Euangelist Iohanne haffue wi it herligt Exempel/ paa en røet sand Kierlighed / Thi her sigis klarlig / at Iohannes icke alleniste vil forsuare Mariam, for andre deris Brøet / Men at hand tager hende ocsaa i sit eget Hus / oc forsiuner hende aff sin Formue. Huilcket er langt fra mange aff dennem / som leffue paa denne Dag / huilcke der icke neeter / at være Forstandere / naarsomheldst de kand faa Huse oc Gaarde / Guld oc Pendinge nock / at regære offuer / oc vnderuende sig / Men naar der ere fattige Encker oc Fadersløse Børn / som intet haffue / da neete de / oc ville intet gaat suare for dennem. Huorfor Gud Allmeettigste / aff sin Ketsfærtighed / tit oc offte maaler saadanne Folckis Børn oc Effterleffuerske met den samme Maade / som de haffue maalet met / Matth: 7. 2. Saa at deris Gods oc Pendinge / som de samle/

samle i
se Bort
uend de
ris D
Tert /
Moder
dette / so
Discipelen
effier. Je
ue slat se
Omhu
gen Ma
Discipl
haffue
Men de
Apostle
Kald oc
nem til /
Pending
Mening
Philip: 3.
bing / det
skjld /

samle i saa Maade aff Enckers oc Faderlø-
se Børns/ bliffuer oesaa vnder it Skin fra-
uend deris Hustruer oc Børn / effter des
ris Død.

Her foruden paaminder oss denne
Text / som siger / at Iohannes tog Iesu
Moder hiem til sit / at wi skulle vel forstaa
dette / som Petrus taler / Matth: 19. 27. at
Disciplene forlode alting / oc fulde Iesum
effter. Icke saa / at de hellige Apostler haff-
ue slæt forladet Hus oc Hustru / oc ingen
Omhu oc Sorrig haffte for dennem i no-
gen Maade / Thi wi læse / Iohan: 21. 3. at
Disciplene (effter Christi Opstandelse /)
haffue huer draget til sit eget Skib igen /
Men det bør saa at forstaaes / at de hellige
Apostle haffue mere oc høyre actet deris
Kald oc Embede / som Christus kaldede den-
nem til / end de haffue elsket deris Gods oc
Pendinge / Hus oc Hiem. Effter huileken
Mening den hellige Apostel Paulus oc taler /
Philip: 3. 7. etc. Huad som vaar mig Vins-
ding / det actede ieg for Skade / for Christi
skyld / Thi ieg acter det altsammen for
Du ij Skaa

Sorflaring offuer Christi

Skade / imod den offuerflødige Christi
Jesu min Hærris Befendelse / for hues
skyld ieg regnede alting for Skade / oc
atter det for Skarn / paa det ieg fand vnde
Christum.

Den Siette oc Tiuen
de Predicken.

M Att. 27. 39. etc. Men de
som der ginge frem / be-
spaattede hannem / oc rø-
ste deris Hoffuet / oc sagde / Tui dig /
huor denlig nedbrnder du Templen /
oc opbygger den i Tre Dage. Hielp
dig nu selff / Est du Guds Son / da
stig hid ned aff Kaarset. Lige saa
spaattede oc saa de ypperste Prestes
hannem / iblant sig / met de Scrift-
klaage / oc Eldste / oc Folket / oc sag-
de / Hand haffuer hulpet andre /
oc

oc kam
hand/
raels
Bduat
15. 22.
set / saa
tro paa
Hand
frelse han
Lof til
Seg er
haaned
som va
Luc. 22
Strids
til ham
oc sagde
hielp dig
Denne
dis E

oc fand icke hielpe fig selff. Er
 hand/ *Marc. 15. 32.* Christus oc Is-
 rael's Konge/ *Luc. 23. 35.* den Guds
 Vdualde/ da hielp fig selff/ *Marc.*
15. 32. oc stig fig nu ned aff Kaars-
 set/ saa wi see der paa/ Saa ville wi
 tro paa hannem. *Matth 27. 43. etc.*
 Hand forlod sig paa Gud/ hand
 frelse hannem nu/ om hand haffuer
 Lyst til hannem/ Thi hand sagde/
 Jeg er Guds Son. Lige saa for-
 haanede oc saa Koffuerne hannem/
 som vaare Kaarsfeste met hannem.
Luc. 23. 36. etc. Der bespaattede oc
 Stridsmændene hannem/ traadde
 til hannem/ oc bare hannem Edicke/
 oc sagde/ Est du Jøde Konge/ da
 hielp dig selff.

Denne oplæste Text indholder / huorle
 dis Christus / som hand henger paa
 Du iij Kaars-

Forklaring offuer Christ

Raarffet / nøgen oc blodig vnder Himme-
len / for alle mands Døne / bliffuer bespaat-
tet oc forhaanet aff Jøderne / Eige som
hand tilforn / baade vdi Caiapha Bispe-
gaard / aff Presterne oc de Scriffetlaage /
disligeste paa Dombuset / aff Stridsmen-
dene oc Landeknektene / Saa at det er nu
den Tredie gang / at Christus lider saadan
Forhaanelse oc Bespaattelse.

Om disse Forhaanelse oc Bespaattelse /
som Christus her lider / der hand henger paa
Raarffet / ville vi Fire slags Personer faa
regiffue i denne Predicken / som hannem be-
spaatter / De vdi huer slags Først see / huad
de ere for Personer. Dernæst / huad Bes-
spaattelse de kaste hannem for.

Huad Personerne er anrørendis / som
hannem bespaatte / finde vi i denne oplæste
Text Fire slags. Først / ere de / som der ginge
frem. For det Andet / de ypperste Pres-
ter / Scriffetlaage oc Eldste. For det Tred-
ie / Røffuerne / som ere hengde hos hane-
nem. For det Fierde / Stridsmændene oc
Landeknektene.

Des

Det Første Slags.

Men de som der ginge frem.
 Disse Folk / som Euangelisten her taler
 om / der gaa frem om Jesu Kaars / ere de /
 som komme vandrendis omkring Kætters
 stæden / oc ville til Byen / til den store oc
 høye Paaske Fest. Eller oc de / som vandre
 aff Byen / oc haffue giort deris Røbbmands
 skaff / som vaare Fremmede oc Samaritan
 ner / huilcke der actede en ring Ting om
 Jødernis Høytid oc Paaske. Disse samme
 giffue sig til stunde / at staa oc see / huorledis
 Jesus er Kaarsfest aff Jøderne / imellem
 disse Tuende Røffuere. Huad deris Bes
 spaattelse haffuer været / siger Euangelister
 ne met mange Ord. Først / at de tale bes
 spaattelige Ord imod Jesum. Dernæst /
 at de røffe Hoffuedet adt hannem. For det
 Tredie / at de igentage oc brene hannem
 Jødernis Eøgn / om Templens Nedbryn
 delse. For det Fierde / at de bede hannem nes
 derstige aff Kaarsset / oc der met beuise oc las
 de see / om hand vaar Guds Søn.

V u iij 1. Huad

Forflarting offuer Christ

1. Huad de bespaattelige Ord er an-
kørendis / som her salde / vide wi / at de ere
icke at regne iblant den ringeste Pinactig-
hed / som it Menniske land lide / Som Da-
uid giffuer tilkende / Psalm : 52. 4. etc. huor
hand regner Bespaattelse iblant en Tyrans
nis Gierninger / Din Tunge tracter effe-
ter Skade / oc skær met Løgn / lige som met
en skarp Ragkniff. Du taler heller Ondt
end Gaa / oc falsk end Røet. Du taler giers-
ne alt det / som tien til Jordærffuelse / met en
falsk Tunge. Ierem : 9. 3. De skude idel
Løgn met deris Tunger / oc ingen Sands-
hed. De de driffue met Bold i Landet / oc
gaa aff en Ondskaff til en anden / oc acte
mig icke / siger H E X X E R.

Huo mere vil vide / huad for Hiertes
sorrigh det er / at bliffue bespaattet / hand lase
det / som tilforn er sagt i den Tolfste oc Nit-
tende Predicken / om Bespaattelse.

2. De røste deris Hoffuet.
Euangelisten siger her fremdelis / huertes
dis disse Menniske haffue icke alleniste met
Ord /

Ord / men oesaa met Tegn / giffuet deris
onde Hierte tilkende / Saa at de røste mit
Hoffuedet imod J̄sum / Lige som oc Da-
uid spaaede / Psalm : 22. 8. Alle de mig see /
bepaatte mig / oplade Munden / oc røste
Hoffuedet.

3. Tui dig / huor denlig nedbryn-
der du Templen / oc opbygger den i
Tre Dage. Est du Guds Søn / da
sig her ned aff Kaarset. Her giffuer
Euangelisten tilkende / huad det haffuer
været for Bepaatelse / som de haffue talet
imod J̄sum / Som er / at de samtycke i
den Løgn / som Jøderne haffde førre førre
i den Rættergang for Caiapha, huor de
vrangelige vdlagde J̄su Ord / som hand
taledede til dem / Iohan : 2. 19. etc. Bryder
denne Tempel ned / oc paa Tre die Dag
vil ieg opreise den igen. Huileket Chris-
tus meente om sit Legeme / som er det Hus
oc Tempel / i huileken Christi Gudsdom
boet Legemlig / Coloss : 2. 9. Men de fors-
lode det vrangelige om Jerusalems Tem-
pel /

B u v

pel /

Forklaring offuer Christi
pel / som stod i Bygning i Sex oc Fyrre
siue Aar.

Her met paamindis wi / at huad som
en gang bliffuer sagt aff de Wgudelige/
imod Guds Børn / det tit oc offte igentagis
oc repeteris imod dennem / lige som det skul-
de være sanden / Thi haffuer Hærrer saas-
dant lidt / saa er det icke Vnder / at Tienere
ne maa nyde den samme Lycke / Iohan : 15.
20. Men der aff skulde Guds Tienere icke
lade sig trenge fra Sandhed / Men meget
mere met Lyst fare frem vdi Hærrers
Gierninger / ved ære oc Skendzel / ved ont
Rødt oc gaar Rødt / 2. Corinth : 6. 8. De
visselig forlade sig der til / at Menniskens
Løgn oc Tant skal bliffue til intet / oc Guds
Sandhed at bliffue euig / Effter som den
gamle Gudsryetige Gamaliel visselig sag-
de / Actor : 5. 38. etc. om Disciplenis Læro-
dom / At der som den vaar aff Mennis-
skene / da bleff den vel snart til intet / Men
vaar den aff Gud / da kunde den aldrig
nedtryckis.

4. Der

4.
den M
sig / a
Saa b
det i sa
Raarst
deris sa
den hell
vel / Gu
62. 12. oc
Himmel
Men de
siger / at
Ling g
Forsæt
kende ve
ter / hu
ne til / e
Gud i
1. 70. etc
Mose, se
Numer :
højes / 2
Hender

4. Dernæst bespaaete de hannem i anden Naade / At effierdi hand haffde bekent sig / at være Guds Søn aff Himmelen / Saa bede de hannem / at hand skal beuise det i saa Naade / at hand nu nedstiger aff Raarset. Met huilket de giffue tilkende / deris store Blindhed oc Wforstandighed i den hellige Scrifft / Huilken der bekender vel / Gud allene at være Allmeetic / *Psalm : 62. 12.* oc kand giøre alt huad hand vil / i Himmelen oc paa Jorden / *Psalm : 115. 3.* Men de acte icke / at *Moses, Numer : 23. 19.* siger / at Gud / som kand saadanne meeticke Ting giøre / giør intet imod den Vilie oc Forsæt / som hand haffuer ladet giffue tilkende ved de hellige Patriarcher oc Propheter / huilcke som ere ved hans Aand dresse ne til / at spaae / *2. Pet : 1. 21.* om det / som Gud i sin Tid vilde fuldkomme / *Luc : 1. 70. etc.* Nu vaar det dennem flars aff *Mose*, som ophøuede Slangen i Orcken / *Numer : 21. 9.* at Christus skulde ocsaa op høyes / De aff *Psalmen / 22. 17.* at hans Hender oc Fødder skulde igennem stingis.

Diss

Forflaring offuer Christe

Disligeste haſſde de hørt aff hannem ſelff
uer / *Matth: 12. 40.* at hand haſſde ſagt den
nem / at lige ſom *Ionas* vaar i Hualfiſkens
Bug Tre Dage oc Tre Nætter / ſaa ſkud
de oſſaa Menniskens Søn være mit i Jor
den / i Tre Dage oc Tre Nætter. Derfor
tale de her imod deris egen Kundſkaff / eff
terdi at de bede hannem giøre imod det / ſom
de viſte aff *ſcriſten* / oc haſſde hørt aff
hans egen Mund / at hand vilde oc ſkulde
giøre / Som vaar / at ds paa Kaarſſet / oc
icke at ſiige neder aff Kaarſſet i ſin Pine.

Det Andet ſlags.

Eige ſaa beſpaattede oſſaa de ny
perſte Preſter hannem / iblant huer
andre / met de *ſcriſtelaage* oc *Eld*
ſte / etc. Her haſſue wi det Andet ſlags
Personers Beſcriffuelle / ſom ſtaa hos *Je*
ſu Kaars / oc beſpaatte hannem / Som ere
Preſterne oc *ſcriſtelaage* for Guds Tem
pel. Dernæſt de *Eldſte* / ſom ere / Verdslige
Offrigbed iblant Jøderne / huilcke endnu
ſom

som tilforn / beholde deris gammel Had oc
Affuind / aff huikeken de trengis oc driffuis
fra en Ondskaff til en anden imod Chris
stum / *Ierem: 9. 2.* effter som de altid hassue
været idel Hoerfarle oc en genstride Hob.

Quad deris Bespaattelse hassuer været / følger
nu her effter.

Hand hassuer hulpet andre / oc
fand ick hielpe sig selff. Først brene de
her Christo / at hand hassuer hulpet oc trøs
ket fattige / sorrigfulde oc bedrøffuede Hier
ter / vdi atskillige Maade / (At hand hass
uer renset de Spedalske / *Luc: 17. 14.* gissuet
de Blinde deris Siun / de Døwe deris Hø
relse / de Dumme deris Maal / *Marc: 7. 37.*
de Halte deris gang / de Besatte hassuer
hand forløst oc befriet / *Luc: 11. 14.* de Døde
hassuer hand gissuet Liff / *Luc: 7. 15. Iohan:
11. 14.* huikeket de hassue selffuer seet / oc hø
lig der offuer forunder sig /) oc sige / at
hand fand ick hielpe oc trøste sig selff. Huor
met de gissue tilkande / at de endnu / som til
forn / *Luc: 11. 15.* mene falskelige / at alle
Christi

Sortlaring offuer Christ

Christi Mirackle oc vnderlige Gierninger /
ere icke gjorde ved andre / end ved Beelzes
bul / den ypperste Dieffuel.

Dernæst / at Christus er icke andet end
som it bart oc purt Menniske / effterdi hand
icke hielper sig selfuer. Huilcken deris Be-
uising er alt for kort / som Opstandelsens
Historie nocksom giffuer tilfende / huilcken
der beuiser / at Christus kunde giøre mere oc
høyre Tegn / end at stige ned aff Kaarset /
huor hand henger en leffuendis Mand /
Som er / at opreise sig self / effter hand
haffuer været død oc begraffuet i tre Dage.

For det Tredie / sige de / Er hand Chris-
tus oc Israels Konge / den Guds Doual-
de / da hielpe sig self. Huor met de atter bes-
spaatte hannem / oc falskelig blande Christi
Aandelige Rigis Vilkaar / (som er / at lide
Død oc Pine for sine Vndersaatte /) met
disse Verdslige Riger / som er / at haffue
Herredom / Velde oc Mact / oc leffue vdi
Herlighed oc vdi Glæde.

For det Fierde / sige de / De stig nu
ned aff Kaarset. Huor met de forscriffue
Christo

Christi
aff sin
være se
Lid / f
mere a
teckne
Lid / C
3. i. lare
at forscr
skal hielpe
vel tage
alleniste
en Alm
ale det n
20. De
giffue si
gær / Ps
vis oc se
sine Bø
rinh : 6.
hed / kan
Som Pa
forarbeid
det beske

Christo Tiden/ naar hand skal vdriffue sig
aff sin ælendighed / lige som Gud skulde
være forplietig / at hielpe nogen / paa den
Tid/ som dennem synis gaat/ oc icke meget
mere aff sin euig/ Guddommelig oc velbes
tenccke Raad / alting giøre vdi sin bestemte
Tid/ Som *Salomon* i sin Predicken / cap:
3. 1. lærer. Fra denne Jødernis Gierning/
at forseriffue Gud nogen Tid / naar hand
skal hielpe off eller andre/ skulle alle Christne
vel tage sig vare / Oc vdi deris Bøner/ icke
alleniste at giffue Gud den ære / at hand er
en Allmechtig Gud / som kand giffue offuer
alt det wi kand forstaa eller bede / *Ephes: 3.*
20. Oc at hand er en villig Gud / som vil
giffue sine Børn / alt hues deris Hierte bes
gær / *Psalme: 37. 4.* Men at hand er oc saa en
vis oc forstandig Gud / som veed at giffue
sine Børn paa den behagelige Tid / *2. Co-*
rinth: 6. 2. naar hans ære/ oc deris Salig
hed / kand der offuer allermest forstremmis/
Som *Paulus* lærer / *Roman: 8. 28.* at alting
forarbeidis dennem / som Gud fryeter / til
det beste.

For

Forflaring offuer Christi

For det Femte / sige de / Saa ville vi
tro paa hannem. Huor met de giffue atter
deris Hoffærdighed oc Dyenskæfkeri til-
fende. Deris Hoffærdighed / at de tør sige /
oc tillegge sig det / at de ville oc fand tro paa
hannem / Lige som det stod i deris egen
Mact oc Formue / at tro naar de vilde / De
icke alleniste vdi Guds Naade / som forars-
beider i Menniskens baade Villien oc Gier-
ningen / *Philip: 2. 13.* oc giffuer huer besyn-
derlig / efter som hand vil / *1. Corinth: 12. 11.*
Deris Dyenskæfkeri / at de sige / at de ville
da tro paa hannem / lige som hand hæfde
aldrig ladet dennem seet sine offuernaturlis-
ge Gjerninger / huilcke der beuiste nocksom /
at hand vaar Guds Søn / Huilcke de dog
daglig saae / oc vilde dog icke tro paa han-
nem / Som hand oc breyer dennem selff-
uer / *Iohan: 5. 38.* at de Gjerninger / som
hans Fader hæfde giffuet hannem / de vunde
de / at hand vaar sendt aff Faderen. De
Iohan: 10. 25. etc. siger hand til dennem /
De Gjerninger / som ieg giør i min Faders
Naffn / vinde om mig / Men i tro icke.
Saa

Saa ka
Christu
etter de
intet me
hand vo
hand fr
sætte M
for / at
Trolde
kalder han
som de oc
gare / at
Græff.
For
sig paa
hand hæf
lagde /
Siettes
faste den
vi Christi
otte / at
den / som
aldrig som
noct mechtig

Saa kand wi da her aff befatte / at der som
Christus haffde end stiget ned aff Raarsset /
effter deris Begæring / saa haffde hand dog
intet mere vdræt der med hos disse Jøder / end
hand vdrætte / der hand lod dennem see / at
hand krafftelig vddress Dieffuele aff de bes-
sætte Mennisker / Huileket de skelde hannem
for / at hand gjorde det med Dieffuelens oc
Troldoms Raanst / *Luc: 11. 15.* oc der offuer
kalde hannem en Bedragere oc Gøetlere /
som de oc kalde hannem for *Pilato*, der de be-
gære / at Landskneectene skal beuagge hans
Graff. *Matth: 27. 63.*

For det Sielte / sigede / Hand forlod
sig paa Gud / hand frelse hannem nu / om
hand haffuer Lyst til hannem / Thi hand
sagde / Jeg er Guds Søn. Aff denne
Sielte slags Belpaattelse / som Presterne
faste den Hærrer Christo i Næsen / haffue
wi Christne Først denne herlige Trøst at
ætte / at disse Prester bekende klarligen / at
den / som forlader sig paa Gud / hand kand
aldrig komme i saa stor Nød / at Gud er jo
nock meettig til / at hielpe hannem vd / Thi

X x

de bes

Forklaring offuer Christi

de bekender her / at Gud fand so hielpe
sin Søn Christum / aff dette forbandede
Raarssens Træ / huor hand henger igens
nem stunget / baade met Hender oc Fødder /
oc nærmere Døden / end Liffuet. Huilcke
Gud oc loffuer / *Psalm: 50. 15.* at naar den
Retfærdige raaber paa hannem i sin Nød /
da vil hand frelse hannem / at hand skal
tacke hannem. De derfor siger oc *Paulus,*
Roman: 8. 38. etc. at hand er vis paa / at
huercken Død eller Liff / huerecken Engel el-
ler Førstedømme / icke heller Maect / huere-
cken det Næruerendis eller Tilkommendis /
huerecken Høyt eller Dybt / oc ey noget ans
det Creatur / kand skille dem / som Gud frye-
ter / fra Guds Kierlighed / som er i Christo
Jesu vor Hærrer.

Dernæst / at de sige / Om hand haff-
uer Lyst til hannem. Der met opfyldis /
Først det / som spaaet vaar / *Psalm: 22. 9.*
hand klage det for H E R R E N / hand
hielppe hannem vd / oc redde hannem / om
hand haffuer Lyst til hannem. *Psalm: 42. 4.*
Min Graad er min Nød Dag oc Nat /
Thi

Thi m
nu din
Menn
huilcke
komme
Behag
samme
uare sig
Retfærdi
som hand
see vdi de
men haff
vdi de h
selfuer
oc Verd
oc vdi J
huilcke al
klarhæfte
Bedrøffu
som lase
Lige
uerne ha

Thi mand siger daglig til mig / Huor er
 nu din Gud? 2. Her hos giffue de deris
 Menniskelige Dom oc Mening tilkende/
 huilken der tencker / at naar Menniskene
 komme i Nød / da skulde Gud ingen Enst oc
 Behagelighed haffue til dennem. Men fra
 samme Tanke skal Guds Børn vel fors
 uare sig / oc acte der imod / at Gud aff sin
 Retfærdighed oc Godhed straffer det Barn
 som hand elsker / Ebre : 12. 6. Som wi kand
 see vdi de hellige Propheter / som allesam
 men haffue været forfuld / Matth : 5. 12. oc
 vdi de hellige Apostler / huilke Christus
 selfuer spaaede / at de skulde græde oc hyle /
 oc Verden skulde glæde sig / Iohan : 16. 20.
 oc vdi Israels Folk vdi Egypten / Exod : 2.
 huilke allesammen Gud allermest elste / oc
 flarhaste lod sig see / naar de vaare mest i
 Bedrøffuelse oc ælendighed / Som wi nock
 som læse Exod : 14.

Det Tredie Slags.

Lige saa forhaanede oc saa Røff
 uerne hannem / som vaare Kaars

X x ij

fess

Forklaring offuer Christ

fest met hannem. *Matthæus* oc *Marcus* scriffue / lige som begge Røffuerne skulde haffue bespaattet *Jesus* / Men *Lucas* siger / at det vaar icke vden den ene / som saa bespaattede Christum. Huor i ingen skal mene / at de hellige Euangelister i saa Maade skulde være imod huer andre / Thi det er offte Scriftens Vijs / at den taler om enlige som om mange / effter den Maade oc Sigur / som wi kalde *Enallagen numeri*, det er / naar mand taler som om mange / oc mener dog en allene.

De sagde / Est du *Christus* / da hielp dig selff oc off. Denne arme Røffuer / effterdi hand hører / at de ypperste Prested oc Eldste / som ere de fornemste for Folket / saa høylig bespaatte Christum / saa lader hand icke heller falde / men legger sin Bespaattelse til deris / oc beder Christum / at hand skal hielp baade sig oc dennem aff Raarset / paa det / at hand fand synis aff den Vgudelige Verden / at haffue it Hiertelaw met hende.

Det

Det Tierde Slags.

Der bespaattede oc Stridsmen-
dene harnem. Disse Hedninge oc Ro-
mere / ville ocsaa synis at samtneke met de
wforstandige Jøder / oc derfor holde Jesum
for Spæ oc Spaat / saa at Christus bliff-
uer her / som Paulus beklager / 1. Corint: 1. 23.
Jøderne en Forargelse / oc Grækerne en
Daarlighed.

De sagde / Est du Jøde Konge /
da hielp dig selff. Her see wi / at Strids-
mendene repetere oc igentage de Ord / met
huilcke Presterne bespaattede Jesum / oc si-
ge til Christum / at der som hand er Jøde
Konge / da skal hand nu beuise Kongelige
Mact / oc hielpe sig selffuer ned aff Raars-
set. Thi det er Naturligt oc Verdens vijs /
at huo der haffuer Mact at hielpe / hand
hielper sig gierne selff først. Huilcket samme
Christus oc imod all Jødernis Forstand oc
Verdens Visdom her krafftelig gior / Thi
haffde hand icke ved Raarssens Død oc For-
smædelse hulpet sig selffuer / effter som hand

Ex iij. vaar

Forclaring offuer Christi

vaar ic Menniske / oc bleffuee Faderen sy-
dig indtil Døden / da haaffde huereken hand
i sin Menniskelige Natur / icke heller hans
Kjød oc Blod / som er det Menniskelige
Køn / Ebre: 2. 16. oc hans Fader oc Moder /
Systre oc Brødre / Matth: 12. 49. etc. saaet
Seyeruinding offuer sine Fiender / som er /
Synden / 1. Iohan: 3. 8. Dieffuelen / Ebre:
2. 14. Faderens Brede / den euige Død /
1. Corinth: 15. 54. huilcke allesammen Chris-
tus sig vnderlegger ved denne sin Pine oc
Død / effter Osee Spaadom / 13. 14. O du
Død / huor er din Seyer? O du Helffue-
de / huor er din Braed? Saa at Christus
bliffuer nu strax kende / end oc saa aff Ned-
ningene / for en euig Konning / til Guds
ære / Som wi høre / at der Centurio, den
Offuerste for Landekneetene / seer at Christi
Død haaffuer saadan en Mact / at Stenene
brydis sønder / Graffuene lades op / Jorden
baaffue / oc Solen mistet sit Skin / da bekens-
der hand aabenbarlig Christum for Guds
Søn / Matth: 27. 54. etc. som er langt mees-
tiger / end alle Verdens Konger oc Herrer.

Xij

Wi

Wi
som Gu
vaar ble
Babylon
get Jode
saaledis /
gens Br
en Dag /
de hun icke
det i uogle
tabelse / sty
Kongen / i
god Fort
i det hun
der hun b
der / at de
de i Sin
mand far
et 5. Cap
ne komm
Pine offu
i det hand
lig Død /
sine oc sine

Vi læse om *Esther*, den Jødiske Pige/
som Gud haaffde giffuet Naade / at hun
vaar bleffuen Kong *Affueri* Dronning i
Babylon. At den tid *Aman* haaffde forklas
get Jøderne / som bode i Babylons Rige/
saaledis / at hand haaffde forhuerffuet Kon
gens Bress / at de alle skulde omkomme paa
en Dag / som vaar den 13. *Martij*, da spares
de hun icke sit eget Liff (Thi det vaar forbus
det i nogle Dage / at ingen ved sit Liffs for
tabelse / skulde fordrifte sig til at gaa ind til
Kongen / inden i Gaarden /) Men paa en
god Fortroisting gaar ind til Kongen / Oc
i det hun sætter sit Liff i Fare / da offueruins
der hun baade sine oc sine Landmends Fiens
der / at de maa dø samme Dag / som de haaff
de i Sinde at omkomme Jøderne / Som
mand fand læse i *Esthers* Bog / i det 3. 4.
oc 5. Capitler. Met denne *Esthers* Histo
rie kommer smucke dette Syncke i Christi
Vine offuerens / at Christus i lige Naade /
i det hand sætter sit Liff i Fare / i den times
lig Død / da icke allene offueruinder hand
sine oc sine Landmends Fienders onde For

X x iij

læt

Forflaring offuer Christ

set / Men hand oc endelig paa den samme
Tine døder oc omkommer dem / som de
meente hannem ved Kaarssens Død at
skulle være omkommen. Saa beslutte wi da
her / off til euig Trøst / at Christus / som er
vor Konning / hielper sig oc sine aff all
Nød / i det hand dør paa Kaarsset. Huor
for Paulus, 1. Corinth: 2. 2. bekender / at
hand vide intet andet til Salighed / end
Jesum den Kaarsfeste. Huilken være ære
i Euighed / Amen.

Den Siuende oc Tiuen
de Predicken.

Ic. 23. 39. etc. Men en aff
Misdederne / som vaare
hengde / bespaattede han
nem / oc sagde / Est du Christus / da
hielp dig selff oc off. Da suarede den
anden / straffede hannem / oc sagde /
Erhyter du dig oc saa icke for Gud?
Du

Du se
De sa
vdi /
ger for
lede in
til Je
naar d
Jes
lig siger
re met n
J. Dr
De Ka
sum / hu
oc den a
hannem
Gensuan
begarede
nem / na

J den
uernis / sa

Du som dog est i lige Sordømmelse.
 De sandelig / Vi ere tilbørlige der
 vdi / Thi wi saa det vore Siernin-
 ger forskyldede / Men denne hand-
 lede intet vsticketligt. De hand sagde
 til Iesum / Herre / tenck paa mig /
 naar du kommer i dit Rige. De
 Iesus sagde til hannem / Sande-
 lig siger ieg dig / I Dag skalt du væ-
 re met mig i Paradis.

Forst saaregiffuer denne Text om tuen-
 de Koffuere / som vaare hengde hos Ie-
 sum / hvorledes den ene bespaatter hannem /
 oc den anden begærer Naade oc Hielp aff
 hannem. Dernæst / om Christi naadige
 Gensvar paa Koffuerens Begæring / som
 begærede / at hand vilde tencke paa han-
 nem / naar hand kom i sit Rige.

Det Første Stycke.

I denne Kaarsfestelse / Christi oc Koff-
 uernis / saaregiffuis oss / som vdi en Spægel /
 X p v huors

Forflaring offuer Christi

huorledis det haffuer sig met Gud oc der
Menniskelige Røn. I begge disse Røffue-
re/ere Først affmalet alle Mennisker/ huil-
cke der ere aff Naturen Røffuere/ effter som
vi ere fødte aff syndig Sæd / *Psalm: 51. 7.*
sam offte stæler Guds ære/ oc offte døder oc
affliffuer i deris eget Legeme Guds hellige
Villedede / effter huilcken Mennisken vaar
skabt / i det de affuige fra Gud oc hans hel-
lige Bud oc Befalninge / *Psalm: 14. 3.* oc
bliffue skoldige til timelige oc euige Straff/
effter den Trusel / som Gud forscreff vore
første Forældre. *Genes: 2. 17.*

Men at Christus henger her imellem
Røffuere / oc vdræcker begge sine hellige
Hender til dennem / lige som den der vilde
indbiude oc drage dennem begge til sig / der
met giffuis tilkende / at Gud Allmechtigste
ved sit hellige Ord staar met vdracte Ar-
mer den ganiske Dag / *Esa: 65. 2.* oc ind-
biuder alle dem / som arbeide oc ere besuæ-
rede met Synden / *Matth: 11. 18.* oc loff-
uer / at hand vil ingen aff dennem forskius
de. *Iohan: 6. 37.* Saa at de icke skulde for-
tabis/

tabis/Men at de skulle haaffue det euige Liff.
Iohan: 3. 16.

I denne Røffuer/ som bespaatter Chris-
stum/ere de Wgudeligis Affmalning/Ihi-
lige som hand hengte oc lidde atskillige Pins-
actighed for sine Synder / oc viste icke huil-
cken Time hand skulde opgiffue sin Aand/
oc haaffde Iesum/ det Gude Lam/ som bær
Verdens Synder / ved sin Side / Iohan:
1. 29. oc hannem dog met den Wgudelige
Verden foractede oc bespaattede / oc icke
tenckte paa den euige Død oc Pinactighed/
som hannem faarestod/men bliffuer haard-
nackelig varactig i det Onde til Enden.
Saa er det oc met de Wgudelige / Ihi at
enddog de lide oc finde/ for deris Ondskaffs
skyld / en ond Samuittighed / atskillige
Siugdom / Raars oc Bedrøffuelse / oc ere
oc icke viste / paa huilcken Time Gud vil
lade rissue deris Siæl off deris syndige Les-
geme / Luc: 12. 20. oc kaste dennem / met
den rige Graadzere / vdi Hellsuedis Aff-
grund / Luc: 16. 23. De haaffue oc saa Chris-
stum næruerendis i sit hellige oc salige Erd/
vdi

Forflaring offuer Christu

vdi huilcket / lige som ved en Haand / hand
tilbiuder dennem Naade oc Venscaff / Dog
alligeuel foracte de oc forsmaa det / oc ick en
gang komme ihu / at omuende sig til HÆR
XEN / som dennem plager / Men meget
mere / met den Vgudelige *Iuliano Apostata*,
Sozom : lib: 6. cap: 2. oc met den Vgudelige
Køffuere / fnyse i det allersidste imod Gud.
Huorfor de oc aldrig bliffue værdige / at
smage hans Nadere. *Luc: 14. 24.*

Her hos haffue wi oc at acte / om den
ne Vgudelige Køffuere / at hand haffuer
været visselig en Jøde / huilcke Christus vaar
forloffuet / *2. Samuel: 7. 12.* Thi *Lucas* scriff-
uer saa merckelig / at hand siger til Chris-
tum i sin bespaattelse / Est du DÆN Chris-
tus / da hielp baade dig selff oc off. Lige som
hand vilde sige / Est du den Jrellere oc Sa-
liggiørere / som Gud haffuer loffuet off / sit
Folck / da hielp nu dig oc off met. Huor met
Euangelisten vil giffue tilkende / at de ere
icke strax Guds Folck / som lade sig kalde
Guds Folck / oc holde sig vduortis til Lo-
wen / oc rose sig aff Gud / *Roman: 2. 17.*

Men

Men
dan
fir
bespaat
hannes
stus for
namme

D
de ham
ofsaat
ilige
Se
wi ere
det vor
haffue
vdi huile
Naardhi
huorledis
de / huilck
it Dyebl
cken inge
16. 26. D
at disse ha
milde den

Men at mange aff dennem/ som Gud faa-
dan sin Naade beuifer/ ere de Argiste til/ at
bespaatte oc forfølge Christum / Som Io-
hannes, cap : 1. 11. høylige beklager/ at Chris-
tus kom til sine Egne / oc hans Egne an-
nammede hannem icke.

Da suarede den anden/ straffe-
de hannem/ oc sagde/ Frycter du dig
oc saa icke for Gud? Du som dog est
i lige Fordømmelse. De sandelige/
wi ere tilbørliche der vdi / Thi wi faa
det vore Sierninger forskyldede. Her
haffue wi den Anden Røffuers Befendelse/
vdi huileken hand Først straffer den andens
Haardhiertighed / at hand icke tencker paa/
huorledis hand kand vndgaa Guds Bres-
de/ huileken hand haffuer fortient/ oc inden
it Øyeblikk bliffuer straffet met / aff huils-
cken ingen Forløsning er i Euighed. Luc :
16. 26. Disligeste/ at hand icke tencker paa/
at disse hans spaattelige Ord kand icke for-
milde den Fordømmelse oc Straff / som
hand

Fortælling offuer Christel

hand henger vdi / huilcken hand haffuer tils
børlige met sine gierninger forskyldet / Men
at hand fører her met offuer sit eget Hoffa
uet større Straff oc Pinactighed effter som
der skal gioris Regnscaff for huer vnyttes
ligt Ord / som gaar aff de Vgudeligis
Mund. *Matth: 12. 36.* For det Tredie /
at hand taler den Hærr Christu bespaats
telige til / huilcken intet vskickeligt haffde
handlet oc giort i nogen Maade.

Her aff *in Summa* haffue wi at lære /
at den Vgudelige Koffuer / som bliffuer
fordømt / fand sig icke for Guds Domstoel
vndskyldt / at hand so haffuer hafft Aars
sage nock / at fly til HÆRRE / Thi
hand icke alleniste haffuer Christum / som
predickede for hannem paa Veyen til Gol
gotha, oc henger her hos hannem paa Kaarst
set / oc hører hans Bøn oc Predicken i man
ge Maade / Men hand haffuer ocsaa sit
Metbroder / Koffueren / som paaminder
hannem / at hand skal frygte sig for den euig
ge Død / huilcken hand funde icke vndgaa
for den Legemlige Straffs skyld / som hand

nu

nu her
det On
bespaat
lange
vaar n
wi skul
smaa /
som paa
at føre
actelig ha
vel beten
frynghe
enten i
biuder o
som han
De
re / tem
i dit K
minder d
befender
hos sig /
Strig o
hans rim

nu her lider paa Kaarsset / oc derfor affstaa
det Onde / oc giøre Gaaet / Som er / icke al
bespaatte den retfærdige Christum / Men
langt heller at fly til hannem / oc om det
vaar mueligt / trøste hannem. Huor om
wi skulle være paamindede / at wi icke fors
smaa / enten Guds Ord / eller vor Næste /
som paaminder oss om it Christeligt Leffnet
at føre / lade sig være / huor ringe oc fors
actelig hand være kand / Men at wi skulle
vel betencke / at alle Paamindelser om Guds
fryetighed kommer alleniste aff Gud / som
enten i sin egen Person / eller ved Middel /
biuder oss til Salighed oc euige Velfærd /
som hand her gjorde ved Røffueren.

De hand sagde til JEsu / Hæ-
re / tenck paa mig / naar du kommer
i dit Rige. Om Trende Syncker paa-
minder denne Røffuer oss. Først / at hand
befender JEsu / som henger Kaarsfest
hos sig / for en Hærrer / imod alle Jødernis
Skrig oc Raab / som forargede sig paa
hans ringe Gestalt oc Vilkaar / Saa at
JEsu

Forcklaring offuer Christ

Jesus er en Hærrer/ effter Dauids Spaa-
dom / *Psalm: 110. 2.* som regerer mit iblant
sine Fiender / i det hand hassuer Vidnis-
dyrd aff Himmelen / der Solen formpreks
dis/ aff Menniskene/ som er denne Røffuer/
aff Jorden selff / som er Stenene/ der brø-
ster / oc Graffue / der lader sig op / oc det
gantske Jødiske Land/ som skalff oc bæffues
de/ *Matth: 27. 51. etc.* huilcke alle i saa Maa-
de bekende Jesum/ som henger Raarsfest/
at være en Hærrer til Gud Faders ære.
Philip: 2. 11.

Dernæst/ hassue wi at acte hans Bøn
oc Begæring til vor Hærrer/ som er/ icke at
Christus skal hielpe hannem sund oc karst
ned aff Raarsset / som hand vel veed / at
hand skal betale oc fyllest giøre Verdslige
Lowe paa sit Legeme / Men alleniste / at
Christus skal komme hannem ihu/ i det an-
det Liff/ oc i hans Herligheds Rige.

Met denne sin Bøn lærer Røffueren
off / at enddog wi maa det bekende / at det er
Guds siunlig Nærverelsis Tegn / at Gud
Allermæctigste rissuer sine Børn tit oc offte
• aff

aff atskillige Legemlige Sorrig oc Bedrøff-
 nelse. *Psalm : 34. 8. etc.* Saa skulle wi dog
 alligeuel vide / at wi kunde icke altid der aff
 dømmen / huilcke der ere Guds Børn oc Be-
 lials Børn. Som oc den vise *Salomon lærer*
 i sin Predicken / *cap : 9. 2.* at det gaar i denne
 Verden / den ene som den anden / den Rets-
 færdige / som den Ugudelige / den Gode oc
 Rene / som den Brene. Lige som det gaar
 den Gode / saa gaar det oc Synderen.
 Huilcket oc *Paulus, 1. Corinth : 4. 13.* giffuer
 tilkende / at Gud haffuer giort Apostlene til
 de Allerringste / som offuergiffne til Dø-
 den / Thi wi ere (siger hand /) bleffne ic-
 bidunder for Verden / oc for Englene / oc
 for Menniskene / Saa at de haffue ingen
 større Glæde / end at de kand glæde sig vdi
 Christi Raars. *Galat : 6. 14.* Huorfor Guds
 Børn skulle vel tage sig vare / at de ere icke
 lætferdige til / at fordømme deris Næste /
 som lider Sorrig oc Bedrøffuelse i denne
 Verden / effterdi at Gud ræffser mest sine
 Børn / som hannem frycte / *Ebre : 12. 6.* som
 oc *Jobs Historie* oc andre flere nocksom lære.

N n

For

Sortlæring offuer Christi

For det Tredie/ met disse Ord / I die
 Rige/ igendriffuer hånd først Ioderne/ som
 meente/ *Messia* Rige allenist at skulde være
 it Verdslig Rige. Hvilcken Mening A-
 postlerne selffuer vaare vdi / end oclaa der
 Christus vaar opstanden fra de Døde.
Actor: 1. 6. Dernæst / til intet giør hånd
 Sadduceernis falske Mening/ som lærde/
 at der vaar ingen Opstandelse til at vente
 for Menniskene / effter dette Liff / *Matth:*
22. 23. *Actor: 23. 8.* Thi at effterdi den E-
 gemlige Død vaar nu forhåanden / baade
 met Christo oc hannem/ ved hvilcken de beg-
 ge skulde gaa aff denne Verden / fra alle
 Verdslige Riger / Saa forstaar hånd der-
 for allenist Christi Aandelige Rige / som
 er / den Glæde oc Herlighed hos Faderen i
 Himmelen / som intet Dye seet haaffuer.
1. Corinth: 2. 9. Disligeste / at effterdi beg-
 ge deris Legeme skulde nu endelige dø paa
 Raarffens Galie / Saa befender hånd da/
 samme deris Legeme / at skulde igen opstaa
 Liffactig / oc søyes til Siælen / oc siden leff-
 ude it vordeligt Liff / effter *Pauli* egne Ord/
 1. Co

2. Corinth: 15. 42. etc. Der saaes it forfren-
ckeligt Legem/oc der skal opstaa it wforfren-
ckeligt. For det Tredie/ trøster hand Guds
Børn/ at ingen ælendighed oc forsmædelig
Død kand stille dennem fra Guds oc Chris-
sti Rige. Roman: 8. 38.

Maatte her nogen spørre / Huor kom-
mer det / at den ene Røffuer forhærder sig /
oc den anden omuender sig / effterbi de ere
baade Adams Børn / ere baade Røffuere /
oc baade hengde paa Kaarssens Galie
Her til suaris / At den Røffuer / som om-
uender sig / haffuer sluttelig giffuet act paa
Christi Predicken / Luc: 23. 28. som hand
giorde til Quinderne / der hand bade den-
nem / at de skulde tencke paa den Blycke /
som dennem oc deris Børn saarestod. Dis-
ligeste paa Christi Bøn / der hand bad sin
Fader / at hand vilde forlade dennem det /
at de Kaarsfestede hannem / Luc: 23. 34.
Huor aff hand haffuer bekommet den hel-
lig Aand / foruden huilcken ingen kand sal-
de Jesum en Hærré / 1. Corinth: 12. 3. ved
huilcken osaa en sand oc aluorlig Omuen-

Þ þ i j

belse

Forklaring offuer Christe

delse til Gud giffuis / 2. *Timoth* : 2. 25. oc en
Christen Bøn lærer / *Roman* : 8. 26. oc en
fast Tillid paa Guds Naade oc Barm-
hiertighed beseglis. *Roman* : 8. 15.

Her aff paamindis wi / at wi icke skal
fordømme nogen Menniske / som synis her
til / at haffue været Ugudelig / Thi Guds
hellige Ord er krafftig til Salighed / *Ro-
man* : 1. 16. oc kand omuende Menniskene /
Saa at er hand en Toldere / som *Matthæus*
vaar / da kand hand bliffue en Euangelist /
Matth : 9. 9. Er hand en Guds Ords For-
følger / som *Saul* vaar / da kand hand bliffue
en Apostel / *Act* : 9. 15. Huileket oc Aposte-
len / 1. *Timoth* : 1. 12. etc. selffuer bekender /
met disse Ord / der hand siger / Jeg tacker
vor Hærrer Jesu Christo / som gjorde mig
sterck / oc actede mig at være tro / oc satte
mig i dette Embede / Jeg som tilforn vaar
en Belpaatter / en Forsfølger oc en Forhaa-
ner / Men mig er Barmhiertighed vederfa-
ren / Thi ieg gjorde wuitterlige / i Bantro /
Men vor Hærris Naade vaar dis rigere /
met Tro oc Kierlighed / som er i Christo
Jesu

Jesu. Thi det er jo visselig sandt / oc it dyre
værdigt Ord / at Iesus Christus kom til
Verden / at giøre Syndere salige / iblant
hvilcke ieg er den største / Men derfor er mig
Barmhertighed vederfaren / paa det / at
Iesus Christus vilde beuise i mig / som en
Besynderlige / all Laalmodighed / Dem
til it Exempel / som skulde tro paa hannem
til det ewige Liff.

Her skulde alle Mennisker vel tage sig
vare / at de ick misbruge denne Guds Naade
de / som denne Kjøffuer er vederfaren / Thi
Gud vil / at wi skulde den samme Dag / som
wi høre hans Ord / omuende oss til hans
nem / *Psalm: 95. 7.* oc ick / som de Ugude-
lige / synde / paa det / at Naaden kand bliff-
ue større. *Roman: 6. 1.*

At den anden Kjøffuer / som oc følger
Jesum / oc henger paa Kaarssæt til Jesu
Side / ick oc saa omuendis / det skede for den
Sags skyld / at hand foractede oc forsmaa-
de Christi Predicken oc Tale / *Matth: 13. 9.*
oc forarger sig der til paa Christi ringe Per-
son. Hvorfor / effterdi hand er aff Naturen

M y iij

Dre

Fortælling offuer Christ

Bredens Barn / *Ephes: 2. 3.* oc lader Rødt
oc Blod raade oc regære sig / oc giør Røds-
sens Gierninger / Derfor høster hand oc saa
Fordømmelsen aff Røddet / *Galat: 6. 2.* Eff-
ter som Guds Løw lyder / *Galat: 3. 10.* at den
er forbandet / som icke giør det / som staar
screffuet i Guds Løw.

Aff hans Skade bør oss at bliffue vfe-
se / saa at wi met allerstørste Flid oc Bind-
skibeligbed / effter Guds Befalning / *Matt: 17. 5.*
høre oc foruare Christi Ord / som
Propheeterne oc Apostilene vdraabe / *Actor: 10. 43.*
De beslutte om oss selff / at der som
wi høre hans Røst / da ere wi hans Saar /
Johan: 10. 4. De flittelig prøffue oss / saa
at ingen beskuffer sig selff / Men at hand
seer oc giffuer vel aet paa / om hand haff-
uer en Liffactig Tro / om hand kender sig
selffuer / om Iesus Christus er vdi han-
nem. *2. Corinthe: 13. 5. etc.* Huileket hand
kand lættelig finde / aff det Vidnebyrd /
som Guds Børn haffue i deris Hierter / aff
den hellig Aand. *Roman: 8. 16.* Disligeste /
effter S. Pouels Exempel / beslutte om sig /
ende

enddog hand finder offte Syndens Low
 i sine Lemmer / som vil driffue hanem ul
 det Onde / saa hand offte snubler i sin Chris
 telig Løb / Dog alligeuel / effterdi hand
 finder Guds Low / som strider imod Syn
 dens Low i sig / fand hand frimodelig sige /
 Icke sig at giøre det Onde / Men allene
 Synden / som boer i hannem / *Roman: 7.*
8. etc. huilcken dog ick fand skille hannem
 fra Guds Rige / Thi de ere jo vist Guds
 Børn / som Kaarsfeste oc døde Synden i
 deris Legeme / saa meget som den hellig
 Aand giffuer Naade til. *Galat: 5. 24. etc.*

Det Andet Stycke.

Iesus sagde til hannem / San
 delig / ieg siger dig / I Dag skalt du
 være met mig i Paradis. I disse
 Christi Ord hassue wi at acte / Først / Chris
 ti Redebonhed / til at Bønhyre Syndere.
 Dernæst / Christi Sed paa samme Redes
 bonhed. For det Tredie / at hand suaree
 puer i Besynderlighed / som raabe til han
 nem.

Forflaring offuer Christi

nem. For det Fierde / huad hand loffuer
Røffueren / som er / at hand skal være den
samme Dag i Paradis met hannem.

1. Huor stor Christi Redebonhed oc Gods
uillighed er til / at Bønføre dennem / som
raabe til hannem i Aanden oc Sandhed/
Iohan: 4. 23. giffuis her nocksom tilkende / i
det at denne arme Røffuer / som nu i denne
sin sidste Time haffuer omuendt sit Herte
til Gud / neppelig haffuer vdbedet / oc giffuet
sin Begæring tilkende / førend **J**esus Chris-
tus (effter sit Løfte / *Esa: 65. 24.* Førend
i raabe / vil ieg Bønføre /) haffuer Mun-
delig suaret hannem. Huilket wi ocsaa see
i Konning *Dauid*, *2. Samuel: 12. 13. etc.* at
saa tilig hand sagde til *Nathan*, Jeg haff-
uer syndet imod **H** **E** **X** **X** **E** **N** / Da suarer
Nathan hannem strax igen / paa Guds veg-
ne / sigendis / Saa haffuer oc **H** **E** **X** **X** **E** **N**
borttaget din Synd / Du skale icke dø.
Huilket oc *Dauid* selffuer bekender / *Psalme:*
32. 5. der hand siger / Jeg bekender mine
Synder for dig / oc skiuler icke mine Mis-
gierninger. Jeg sagde / Jeg vil bekende
mine

mine Offuertrædelse for H E X X E N /
da forlodst du mig mine Synds Ondskaff.
Psalms: 34. 5. Der ieg søgte H E X X E N /
da suarede hand mig / oc frelst mig aff all
min Frygt.

At H E X X E N icke altid met saas
dan Redebonhed suarer dennem / som raabe
til hannem / det skeer icke for den Sags
skyld / at H E X X E N S Døne see jo al-
tid paa dennem / som hannem frygte / oc
haabe paa hans Miskundhed / *Psalms: 33. 18.*
H E X X E N S Døne see paa de Retfær-
dige / oc hans Dørn paa deris Raab / *Psalms:*
34. 15. Men Aarsager her til / er baade hos
oss oc hos Gud. Hos oss er Først fordi / at
wi offte icke vide oc forstaa / hvor om wi be-
de / Som Christus bekender for Apostles
ne / *Matth: 20. 22.* der begærede / at vilde
sidde ved hans høyre oc venstre Side i hans
Rige.

Dernæst / fordissaa wi offte ilde bede /
Jacob: 3. 4. I bede / oc saa intet / fordi i bede
ilde / som er der hen / at i fortære met eders
Vellyst.

D n v

For

Forflaring offuer Christe

For det Tredie / at wi bede tit om det /
som oss selffuer er skadeligt / enddog det
hand iynis for vore Menisskelige Dyne
gaffnligt. Huileket oc Paulus befender om
sig selff / 2. Corinth : 12. 7. etc. Mig er
giffuen en Pæl i Riiddet / som er Satans
Engel / som mig skal sla met Næffue / paa
det ieg skal ick ophøye mig. For huileket
ieg formanede H E X X E N Tre gans
ge / at hand maatte vige fra mig. Oc
hand sagde til mig / Lad dig nøye met min
Naade / Thi min Krafft er mechtig i de
Skøbelige.

For det Fierde / Thi wi tit bede aff
H E X X E N / det som hand haffuer i
Einde / at ville giffue oss / Men effterdi
at Guds Tid / 1. Pet : 5. 6. er endnu ick
kommen / derfor sidder H E X X E N /
lige som hand ick hørde / eller gaff att
paa sine Børns Raab. Huorfor David,
Psalm : 44. 25. etc. raaber oc siger / H E X
X E / vaag op / huorfor soffuer du ? Vaag
op / oc forskud oss ick saa aldelis. Huor
for skuler du dit Ansigt / forglemmer vor
ælere

aelendighed oc Trengsel? Thi vore Siæle
ere bønede til Jorden / Vor Bug henger
ved Jorden. Giv dig rede / hielp oss / oc
frels oss for din Barmhertigheds skyld.

Nos Gud er Aarsage / Først / at hand
vil opuecke vor doffnactig Natur / til at be-
de / oc øffue vor Tro / at den sand vorde
fyrig / Som hand gjorde met den Ca-
naneiske Quinde / hues Bøn hand Tre-
gange syntis at forskiude / Men paa det
sidste befender / hendes Tro at være stor.
Matth: 15. 28. For det Andet / Thi hand
vel sender den onde Natur / som er i oss /
at det wi lættelig saa / det acte wi ringe /
Men det wi saa i vor Nød oc Hiertebes-
drøffuelse / det acte wi oc vordere paa det
høpste. Som wi læse / Psalm: 42. 2. at
David siger / at Guds Hielp i hans store
Nød / er hannem saa fier / som rindendis
Bånd er Hiorten / som er forgiffuen aff
ædder.

2. Sandelig. Her see wi Christi
Eed / met huilken hand vil stadfeste sit gode
Faders

Forflaring offuer Christu

Faderligt Hierte imod oss sine Børn/ *Psal:*
 103. 13. at hand / som selff er Sandhed / *Io-*
han: 14. 6. stadfester det ved sin egen Væ-
 relse/ at saa sandt/ som hand er en leffuende
 Gud / som er den euige oc bare Sandhed/
 da vil hand giffue oss offuer alt det / som wi
 begære / eller kunde forstaa / *Ephes:* 3. 20.
 Saa at wi haffue aldelis ingen Aarsag / at
 tuile paa hans Faderlig Gensuar / At allis
 geuel hand tøffuer nogen Stund mee sin
 Hielp/ Saa skal de dog glædis oc frydis al-
 le / som adispøre *H. E. N. E. N.* / De de/
 som elske hans Salighed / skulle altid sige/
H. E. N. E. N. være meget loffuet euindel-
 lig. *Psal:* 40. 17.

3. Jeg siger *D. J. G.* Her haffue
 wi it meget merckeligt Stycke at acte/ Som
 er / at lige som Røffueren taler til *J. E. su*
 egen Person/ *H. E. rre* / som du mig *ihu* / De
 sætter all *S. J. N.* Lisd oc Loffue allene paa
 hannem/ Lige saa suarer oc saa Christus til
 Røffuerens egen Person igen / oc siger/
 Sandelig/ ieg siger *D. J. G.* Huor mee wi
 Først paamindis / at *J. E. sus* Christus er
 allene

allene
 skulde
 som in
 Christi
 rimb:
 legge o
 Fortien
 Røffuer
 Artike
 Christum
 And / J
 lde Dod
 ris Syn
 dighed.
 vii oc sua
 ber til ha
 hand hei
 Person /
 Børn ha
 Romani
 lers torde
 4. 16. oc v
 raabe til
 De huor

allene den / huilcken alle deris Tro allene
 skulde befatte / som ville vorde salige / Effter
 som intet andet Grunduaal / end Jæsus
 Christus / til Salighed leggis kand / *1. Co-*
rinth: 3. ii. De det i saa Naade / at de til
 legge oc tilregne dennem all Jæsu Christi
 Fortieniste oc Værdshyd / lige som denne
 Røffuer gjorde. De vore Christelige Troes
 Artickle lære / at huer skal tro paa Jæsum
 Christum / som er vndfangen aff den hellig
 Aand / Fød aff Jomfru Maria, oc haffuer
 lide Død oc Pine vnder Pontio Pilato, for de
 ris Synder / oc opstanden til deris Rejsers
 dighed. *Roman: 4. 25.* Dernæst / at Gud
 vil oc suare huer / som i saadan Tillid raas
 ber til hannem i sit eget Hierte / lige som
 hand her suarer Røffueren til hans egen
 Person / Thi huorledis kunde ellers Guds
 Børn haffue Fred i deris Samvittighed?
Roman: 5. 1. etc. De huorledis skulde de el
 lers torde gaa til Naadens Throne / *Ebre:*
4. 16. oc vden all Tilraadighed / *Iacob: 1. 6.*
 raabe til Gud / *Abba, Fader?* *Roman: 8. 15.*
 De huorledis skulde de ellers kunde met fris
 modige

Forflaring offuer Christe

modige Hierte traadze imod alle deris Siens
der / Saa at de holde det saa / at ingent
Kand skille dennem fra Gud / *Roman: 8. 33.*
Huileket altsammen givr den eniste Christi
Aand / ved huileken hand suarer oc besegler
huer i sit Hierte oc Sind / sin Naade / Bens
skaff / oc rigelig Hielp aff all Nød / Som oc
Paulus lærer / Philip: 1. 6. at den / (Guds
Aand /) som begynte den gode Sierning i
oss / hand skal oc suldkomme den / indtil
Jesu Christi Dag.

Her bekender ieg vel oc saa / at Guds
Børn / imod deris stercke Tro / finde vel oc
saa tit oc offte Vantroens Leffninger / saa
at de maa raabe met den Maanedesuge
Drengs Fader / *Marc: 9. 24.* Hætte / ieg
troer / Men dog Hætte styrcke min Tro.
Dog bekender oc *Paulus* , *Roman: 8. 37.* at
denne deris Liffaetig Tro i saadan Strid
vinder lanat offuer / for hans skyld / som
dennem elskte.

**4. 3 Dag skal du være met mig
i Paradis. Først giffuer Christus her**
Tiden

Tiden tilkende / naar Røffueren skal vende
sig Hielp aff hannem / som er / den selff samme
me Dag / der hand raaber til hannem / eff-
ter som de Gud loffuer / *Psalm : 91. 15. Esa : 30. 19.* alle tro Christne / at den samme Dag /
som de paafalde hannem i Aand og Sands-
hed i deris Nød / vil hand Bøn høre dennem.

I Paradis. Paradis i denne stæd /
som de *2. Cor : 12. 4. Apoc : 2. 7.* visselig er at
forstaa om den Stæd / huilcken vor Herre
Jesus Christus / *loh : 14. 2.* kalder sin Faders
Hus / som er vden for denne Verden / og off-
uer alle Himle / *Eph : 4. 10.* som er den euigē
Guds æris Throne / huilcken Gud haaffuer
forordnet til alle sine tro Børn. *1. Theff. 4. 17.*

Met dette Ord / Paradis / seer Guds
Søn hen til den herlige og lystige Stæd
Paradis / vdi huilcken Gud haaffde sat vore
første Forældre / *Adam og Euam ; Genes : 2. 8.* De vil giffue tilkende / at Røffueren skal
komme i langt større Lystighed / Herlighed
og Glæde met Christo / end som vore første
Forældre nogen Tid vaare vdi / i den skøne
Hawe Paradis / huor de haaffde Herredom
og Mægt

Forflaring offuer Christi

de Maet offuer alle Træ / (alleniste det
Træ vndertagen / som gaff Forstand paa
Dnt oc Gaat /) Ja end oesaa offuer Liff-
sens Træ / hues Fruct der kunde beuare dem
fra all Siugdom oc Døden self / Vdi huil-
cken Glæde oc Herlighed alle Gudfryetige
Menniskers Siæle skulle bliffue deelactige /
effter som Jhesus Christus / Ioha: 17. 24. etc.
haffuer ombedet sin Himmelske Fader / at
alle de / som hand haffuer giffuet hannem /
skulle være hos hannem / oc see oc vide den
Herlighed / som Christus haffuer haffte mee
Faderen aff all Ewigghed. Huilcken Glæde
Stephanus oc saae sig at være bered / der hand
gick aff denne Verden. Actor: 7. 55. etc.

I denne forgiffuen Menning (om dette
Ord Paradis /) til intet gipris deris Mes-
ning / huilcke der haffue lært / at deris Siæ-
le / som leffuede for Christi Fødsel / skulle
være henryete / ick til Himmelen / Men til
en anden Stæd / huilcken en Part kalder ic
Fengsel / 1. Pet: 3. 19. en Part Hellsfuede /
Psalm: 16. 10. Som de oc forstaa den Ar-
tikel om Christi Nedfarelse til Hellsfuede.

Thi

Ehi wi bekende / at Christi hellige Døds
 Fruet strecker sig icke alleniste til dennem /
 som leffue / effter hand er bleffuen it Wens
 niske / Men ocsaa til alle dem / som haffue
 leffuet fra Verdens første Begyndelse / oc
 skulle leffue til Verdens Ende / effter som
 Guds Lam er slactet aff Verdens Begyn-
 delse. *Apocal: 13. 8.*

Dernæst / huad S. Peders Spraag /
1. Pet: 3. 19. er anlangendis / om Fengselet /
 vide wi / at hand taler icke om de Gudsfryctis-
 ge / som haffuer været aff Euighed / oc da
 vaare paa Siælens vegne i Himmerig /
 Men allene om de Ugudelige / iblant huil-
 ske de oc vaare / som leffuede i Noe tid / oc
 forattede Guds Naade / som dennem bleff
 tilbuden ved Noe / oc fantis da i Helffuedis
 Fængsel. Huorfor Christus strax / der hand
 er død paa Raarffet / som somme dette for-
 flare / breyer samme Ugudelige / som de
 vaare i Fængselet i Helffuede / effterdi de
 haffde forsmæet hans tilbuden Naade /
 at dennem skulle aldrig Naade vederfari i
 Euighed.

Si
Om

Sortlaring offuer Christi

Om S. Pouels Ord / Ephes: 4. 2.
haffue wi icke at forstaa/at de Gudfrættige/
som vaare døde før Christus lide Død oc
Pine / skulle haffue været i noget Fængsel
paa Siælens vegne/ huor vdaß hand skulde
de haffue reffuet dennem / Men er at for-
staa/ om alle Jæsu Christi Fiender/ Dieff-
uelen/ Synden / oc den Vgudelige Ver-
den/ Huilcke Paulus osaa/ Coloss: 2. 15. siger/
at Christus roffuede / oc gjorde en Seyer
offuer dem/ formedelst sig self.

Til dette/ huad Psalmen / 10. 10. er at
anse / Du lader icke min Siæl bliffue i
Helffuede / giffuis nocksom tilfende/ at det
Ebreiske Ord *Sceol*, bemercker Graff i sam-
me Stæd/ som det almindelig forklaris/ oc
icke Helffuede. Huilcket den hellig Aand
ved S. Peder / Actør: 2. 29. forklarer/ om
Jæsu Christi Graff/ huor aff hans hellige
Legem skulle opstaa / førend det skulde lide
nogen Forraadnelse. Der som nogen vil
imodstaa her aff / at David taler om Siæ-
len/ oc siger i samme Psalme/ Du skalt icke
lade min Siæl bliffue i Helffuede / Den
samme

samme skal oc vide / at Siælen tit oc offer
sættis for det ganiske Menniske / som er aff
Siæl oc Legeme / Som wi læse / *Genes: 46.*
26. at Scrifften siger / at Jacob Patriarch
drog ind i Egypten med Halffierdesinde-
tiue Siæle / det er / Halffierdesindstiuue
Mennisker. Her aff beslutte wi nu endes-
lig / at alle Munkernis Fabel oc Mennis-
skelig Digt / om Skærsilds Pine / er Løgn /
vdi huileken / som de lærde / at Menniskens
Siæle skulle fastis i en Pine / nogen stund /
som de falledes Skærsild / oc der pinis oc skæ-
ris / det er / klar gioris / aff alle de Synder /
som de gjorde / fra de bleffue døbte / oc til des-
ris Død / førend de kunde komme i Guds
Rige. Thi Apostelen *Paulus* oc vidner klar-
ligen / *Ebre: 10. 14.* at Christus med it Offer
fuldkommede til euig tid / dem / som bliffue
hellige. Huad skulde da nogen Pine kunde
vdrætte / i det / som er fuldkommet ?

Met mig. Dette Ord / Met mig /
giffuer oss denne store oc høye Trøst / at der
er icke nogen besynderlig affskild Stæd fra
Gud / forordnet til Guds Børn / Men at

3 i ij

det

Fortlaring offuer Christi

der er en eneste tilfællis euige / fuldkommen
 Glæde vdi Christi oc Guds Rige / baade
 for Gud oc hans Børn. Som oc Christus
 tilforn / *Luc: 22. 30.* paamindede sine Dis-
 ciple / at de skulle æde oc dricke met hannem
 offuer hans Bord i Himmerigis Rige. De
Paulus derfor kalder oss Guds Arffuinge /
 oc Christi Metarffuinge. *Roman: 8. 17.*
 Saa at enddog all den offuerste ære / bør
 met all Rætte / at tilleggis oc giffuis vor
 Hoffuet / Christo / som sidder til Gud Fa-
 ders høyre Haand / Saa byttis dog det /
 som er offuermaadig fuldkommen i Chris-
 to / iblant Lemmerne / oc det i huer / efter
 sin Maade / Som *Daniel lærer / 12. 3.* oc
 Apostelen *Paulus* / *1. Corinth: 15. 40. etc.* Al-
 lige som en Stierne offuergaer den anden
 vdi Klarhed / Saa er oc de Dødis Oystans-
 delse. Huelken Glæde oc Herlighed bliff-
 uer da saa stor vdi huer / baade paa Six-
 lens oc Legemens vegne / som aldrig noget
 Venniste kand fortælle huer andre i denne
 Verden / som *Paulus* giffuer tilfende / *2. Co-
 rinth: 12. 4.* der hand siger / sig at haffue
 hørt

hørt vsigelige Gode i den Tredie Him-
mel / som hand vaar opryct. *Item, 1. Co-
rinth: 2. 9.* der hand siger / at aldrig noget
Øye haaffuer seet / Øre haaffuer hørt / eller
Herte kand begribe / den Glæde / som Gud
haaffuer bered dem / som hannem frycter.
Hvileken Glæde oc Herlighed Konning
Dauid met stor Forundrelse offuerueyer /
der hand siger / *Psalm: 31. 20.* Huor stor er
din Godhed / som du skiuler til dem / som dig
frycte / oc beuise dem / som tro paa dig for
Folket.

Den Ottende oc Tiende de Predicken.

M *Atth. 27. 45.* De det vaar
ved den Siette Time / bleff
it Mørckt offuer det gant-
ste Land / indtil ved den Niende Ti-
me / *Luc. 23. 45.* oc Solen miste sit
Skin. *Matth. 27. 46. etc.* De ved
33 iij den

Fortlating offuer Christi

den Nienderaachte Iesus høyt / oc
 sagde / *Eli, Eli, lama sabachtani*, det
 er vdlagt / Min Gud / min Gud /
 huorfor haffuer du forladt mig ?
 De nogle / som der stode hos / der de
 hørde det / sagde de / See / hand kal-
 der paa *Elias. Iohan. 19. 28. etc.* Der
 effter / som Iesus viste / at alting
 vaar nu fuldkommen / at *Escriften*
 skulde fuldkommis / siger hand /
 Mig tørster. Der stod it Kar fuldt
 aff *Edicke* / *Matth. 27. 48.* oc strax
 løb en aff dem hen / tog en *Swamp* /
 oc fyllede hannem met *Edicke* / *Iohan.*
19. 29. oc *Isop* / oc stæck hannem
 paa it *Rør* / oc hulde hannem det
 der til *Munden* / *Marc. 15. 36.* oc
 gaff hannem *Dricke* / oc sagde /
Matth. 27. 49. met de andre / holt /
 lader

lader
 Marc.
 Iohan.
 taget
 fuldfo
 raabte
 ieg bef
 der. D
 19. 30.
 vdgaff
 I
 villi
 forst /
 Euanga
 ganiffe.
 ueruepe
 lode paa.
 D
 Time /

lader off see / om Elias kommer /
 Marc. 15. 36. oc tager hannem ned.
 Iohan. 19. 30. Der Iesus haffde nu
 taget Edicken / sagde hand / Det er
 fuldkommet. Luc. 23. 46. Oc Iesus
 raabte atter høyt / oc sagde / Fader /
 ieg befaler min Aand i dine Hæn-
 der. Oc som hand det sagde / Iohan.
 19. 30. bøynede hand Hoffuedet / oc
 ydgaff sin Aand.

I denne oplæste Textis Forflaring
 ville wi Tuende Stycker faaregiffue.
 Først / ville wi tale om det Mørcken / som
 Euangelisten siger / at der bleff offuer det
 ganiffe Land. For det Andet / ville wi off-
 uerueye de Fire sidste Ord / som Iesus tal-
 lede paa Kaarffet.

Det Første Stycke.

Oc det vaar ved den Eiette
 Time / bleff it Mørckt offuer det

I 3 iij gant-

Fortælling offuer Christi

gantſke Land / indtil ved den Niende Time / oc Solen miſte ſit Skin. Førſt ſætter her den hellige *Matthæus* Tid den / paa huileken at dette Mørket er ſig tilbraget / ſom er / fra den Sielte Time / til den Niende / huileket er at acte / effter ſom Jøderne ſkifte Dagen i Tolf Timer / *Iohan: 11. 9.* fra Solens Opgang / til hendis Nedgang. Huor vdaſſ wi fand lættelig forſtaa / at dette Mørken er ſkeed imellem Tolf oc Tre hos off om Dagen / Paa huileken Tid Jeſu Legeme hengde paa Kaarſket.

Om dette Mørken haſſue wi at acte / at huileken *Matthæus* eller *Lucas*, ſom det beſcriffue / haſſue optegnet / huad Naturlig Aarſag der haſſuer været til / effter ſom wi vide / at naar noget ſynderligt Mørken ſkeer / oc Solen miſter ſit Skin om Widen dagen / da er der gierne Naturlige Aarſage til / ſom er / naar Maanen ſætter ſig ræt imellem off oc Solen / at Solen icke fand vdgiffue ſit Skin ræt frem til off for Maanens

nens ſe
wi da a
Solen
off M
ket / ſo
miſt ſit
nogen
ſom M
heller pa
det offuer
aff huile
Ded oc
tro oc f
ſom ha
gyptiſke
Mørket
Exod: 10
E
Pharaon
Aarſage
komme o
oc Verde
Fader / f
lag / ſom

nens skyld / som den ellers gjør. Saa vide
 wi da aff Naturen / at den ganiske Soel / oc
 Solens Legeme i sig selff / bliffuer aldrig
 aff Maanens Imodfættelse slæt formør-
 ket / som Lucas her siger / at Solen haffuer
 mist sit Skin. Saa talis her fordi icke om
 nogen Naturlig Formørkelse i Solen /
 som Maanen er Aarsag til / Men lange
 heller paaminder dette Mørcken off / om
 det offuernaturlige oc Aandelige Mørcken /
 aff huileken Christus / ved denne sin hellige
 Død oc Pine / vil føre alle sine Børn / som
 tro oc forlade sig paa hannem / Effter
 som hand oc førde sit Folk aff det E-
 gyptiske Trældom / strax effter det store
 Mørcken vaar skeed hos alle Egypterne.
Exod: 10. 21. etc.

Saa befatte wi her off / at lige som
 Pharaonis oc Egypternis Synder / vaare
 Aarsage til det Mørcken / som Gud lod
 komme offuer alle Egypterne / Saa vaare
 oc Verdens Synder Aarsage til / at Gud
 Fader / som kand / vden all Naturlige Aars-
 sag / formørcke Soel oc Maane / lod kom-

3 i v me

Fortlaring affuer Christi

me affuer Jøderne dette gruelige Mørcken /
huilcken der vidnede for dennem / om den
suare Guds Plage / som de haffde fortient /
baade Legemlig oc Aandelig / lige som det
Mørcken i Egypten vidnede / om den til-
kommendis Guds Straff / som dennem
affuergiick i det røde Haff / *Exod: 14.* oc si-
den i Ewigged.

Dernæst vidnede dette Mørcken for
Guds Børn / at Guds Søn / *Jesus Chris-
tus* / ved huilcken hand haffde skabt / alt det
som skabt er / *Iohan: 1. 3.* nu i sit hellige Le-
gem betaler for Verdens Synder / oc ville
frue / ved denne sin Død / alle dennem / som
hannem anamme / høre oc atlyde / fra den
Aandelige Egyptiske Trældom / oc ewig
Mørcke / som de med Synden fortient haffte
ue / De forskaffe dennem igen den ewige
Retfærdigheds Soel / som skal opliuse dem
nem til det ewige Liff oc Salighed / oc ind-
føre dennem vdi den rette forfætte Land /
oc vdi den Stad / som huerecken behøffuer
Soel eller Maane / at de skulle skinne i
hannem / Thi Guds Herlighed opliuser
hans

hannem / oc Lammec er hans Lius. *Apo-*
cal: 21. 23.

Det Andet Stycke.

De ved den Niende Time raabte Iesus høyt. Disse Ord giffue offklarligen tilkende / at vor Broder oc Frelser Iesus Christus / haffuer vden all sædvaanlig Raade døet paa Kaarstet / Thi alle Mennisker sædvaanlige / naar de ligge paa deris Sotte oc Siugeseng / oc skulle dø / da miste de gierne baade Maal oc Mæle / De de / som det icke slæet miste / hos dennem bliffuer Krafft oc Styrcke off Siugdom saa forringet / at de met stor Nød gide talet / eller kunde vdsige deris Mening. Men her siger *Matthæus*, at Iesus Christus met sterck Røst raaber høyt. De *Paulus* disligeste vidner / *Ebre: 5. 7.* at Christus paa sin Rippede Dag haffuer offret Gud Døn oc Paakaldelse / met sterck Raab oc Graab. Huorfor wi først aabenbarlig see / imod alle Rættene / som neete Christi Guddom / at vor Frelser Iesus Christus vaar icke icke bare

Sorflaring affuer Christe

hart Menniske / Men oesaa Gud Sabers
Søn aff Himmerigis Rige. Huilcken der
giffuer sig aabenbarlig met dette Raab til-
fende / at være her tilstæde i Jesu hellige
Legem / huilcket Guddommen saa opholder
oc syreker / at hans helliae Røst lyder fris-
modelige / oc saa sterck / at Stenene brøster /
oc Graffuene lader sig op / Som *Matthæus*
vidner / cap : 27. Huilcket aldrig noget sū-
pel Menniskis Røst kunde vdrette.

Dernæst giffuer Christus tilfende / met
denne sin stercke Røst / det sandt at være /
som hand tilforn sagde / *Iohan : 10. 18.* at in-
gen haffuer Mact til / at tage hans Siæl
fra hannem / Men at hand selff haffde
Mact / at sætte den fra sig / naar hannem
syntis gaat. Effterdi alle disse stercke Pine
oc Plager / som vaare nu offuergaaet hans
hellige Legem / ick kunde forringe hans hel-
lige Røst oc Maal / Men at hand / aff sin
Guddommelige Mact / kunde frimodelige
opholde sit Legeme / saa lenge hand selff
uer vilde / at det ick skulde dø / førend den
selff samme Time oc Minut kom / som
vaar

baar f
Euigh
For
vil han
som der
haffuer
Menti
hed paa
som den
unds Ro
sonderri
Christe
tan / E
at der de
lige De
re dem
reiser ha
Lowe /
ber graff
hans Sie
Sind.
M
haffuer

baar forseet oc beslutter aff hannem aff
Euighed.

For det Tredie/ Mee denne sterke Røst
vil hand aduare alle sine Fiender/ at hand/
som den rette vinge Löwe/ *Genes: 49. 9.* der
haffuer nedbøyet sig / (i det hand tog det
Menniskelige Røns Natur oc Skøbeliga
hed paa sig / *Philip: 2. 7.*) vil nu opstaa/
som den sterke Löwe aff Iuda Slett/ oc Da-
uids Roed / *Apocal: 5. 5.* til at opsluge de
sonderiffue/ de som hans Vnger (alle tro
Christne/) haffue røffuet oc skadet / Saa
tan/ Synden/ Døden oc Hellsfuede/ Saa
at der de nu tencke / at hand her i den times-
lige Død aldelis soffuer / oc skal aldrig gids-
re dem nogen Affbreck oc Skade/ Saa
reiser hand sig / oc som en vred oc glubende
Löwe / der sine Vnger haffuer mist / raas-
ber græffeligt / oc giffuer sig / saa at alle
hans Fiender maa forskrecke sig i Herte oc
Sind.

Min Gud / min Gud / huorfor
haffuer du forladt mig ? Disse Ord
saaes

Forflaring offuer Christi

taler Iesus Christus aff Dauids Psal-
 me / 22. 2. huor Dauid spaade om denne
 Iesu Christi ynckelige oc ydmigelige Bøn
 paa Raarsset / til sin Himmelske Fader.
 Huilcke Ord wi skulle vide / icke at være vds
 aff nogen tuilactig oc vred Nu / lige som
 Iesus Christus skulde haffue tuilet om sin
 Faders Hielp / eller kiffuet met hannem / oc
 spurt hannem / huad Aarsag hand haffuer
 hafft til / saa ynckelig at fare met hannem /
 Thi det Ord / Min G v d / giffuer klars
 lig tilfende / at Christus aff gantske Hierte /
 Hu oc Sind / haffuer forladet sig paa
 Gud / ellers haffde hand icke kunde raabet /
 Min G v d / Huilcket er saa meget meent /
 Du ewige H x x x Gud / dig haffuer
 ieg hiertelig fier / Thi du est min Seyrcke /
 min Klippe / min Slot / min Frelser oc
 min Trøst / paa huilcken ieg forlader mig.
 Psalm : 18. 2. etc. Dernæst spurde icke heller
 Christus om Aarsag / til samme hans bitter
 Pine oc Smærte / Thi hand haffde jo ved
 Esaiam, 53. 5. bekennt / at hand skulle Saars
 gipris for vore Misgierningers skyld / oc
 knustis

knustis for vore Synders skyld/ De ved Dauid, Psalm: 69. 5. sagt / at hand skulde betale det / som hand icke røffuede. Huilcken Pine oc Straff / der hand nu lider / hand oc hiertelig gierne vilde lide / Som hand oc selff bekende sig / at være kommen / at hand vilde lade sig døbe med en Daab / oc sagde / sig æ være hiertelig bange / før hand bleff fuld kommen. Luc: 12. 50.

Men disse Ord ere alleniste en grædelig Bekendelse / aff en ræt hiertelig bedrøffuet Aand / som tørster oc bier effter Hielp oc Husualelse / lige som Christus vilde saa sigge / See / Hiertefiere Himmelske Fader / her er ieg din Søn vdi saadan ælendighed / huilcken ieg veluillige haffuer anammet paa mig / effter dit Guddommelige Raad oc Vilie / oc nu lider oc finder din Grumheds Brede saa gruelig i mit hellige Legeme / Saa at mig synis vdi alle Maade / aldelis intet at see oc fornemme aff din Faderslige Yndest / Godhed oc Hielp / vden huilcken Hielp / huerecken Du / som haffuer forordnet Mig her til / eller Jeg / som det veluillige

Forflaring offuer Christ

villige haffuer paa mig anammet / oc begæ-
rer intet ydermere / end det at vordre / fand
det fuldkomme oc fuldende.

Her aff see wi klarligen / huor grue-
lig / forfærdelig / ja vederstyggelig / Synden
er / i Guds Ansiet / At Guddommen i den
Hætte Christo haffuer holt sig saa ganiske
stille / som Christi grædelig Klagemaal her
bekender / at hand haffuer i sin bitter Pine
oc Død intet andet fundet / end Guds grue-
lig Brede oc Straff / førend der kunde ske
fuldkommelige Betalning i hans hellige
Legeme for vore Synder.

Saa skulle wi oc her aete / at wi icke
forstaa dette Ord / Forladt mig / lige som
Faderen oc den hellig Aand haffde været
skilt fra Christi Guddom / i denne Christi
Offring oc Betalning for Synden / Thi
Fader / Søn oc hellig Aand / ere en euig
Guddommelig Værelse / som aldrig fand
skillis fra huer andre. Icke heller at Christi
Guddom skulle slæt haffue forladet hans
hellige Legem / Thi Christi Guddom oc
Manddom / ere met ic euigt oc uløslige
Baand

Gaand oc Tilhobespøelse tilsammensøges
de / Saa at end ick Døden paa Kaarssæt
kunde dennem atskille. Men wi skulle det
saa forstaa / som oc nu bleff sagt / at Guds
dommen i Christo haffuer holt sig stille / oc
lader Jesu Legeme betale for Synden.

I lige Maade sigis Gud i Scrifften /
at forlade sine Børn / naar hand holder
stille / oc tilstæder / at de lide atskillige Kaars
oc Bedrøffuelse. I huilken deris Nød oc
Sorrig Gud er dog tilstæde / effter som
hand selff haffuer loffuet / Esa : 57. 15. at
hand vil bo hos en sorrigfuld / ydmyg oc
sønderknuet Aand / Oc vil rissue hannem
yd aff sin Nød / oc giøre hannem til ære /
Psalm : 91. 15. Ja ved Troen vil bo i sine
Børns Hjerter / Ephe : 3. 17. Saa deris Les
gerner skulle være den hellig Aands Bolig.
1 Corinth : 6. 19.

De nogle / som stode der hos /
der de det hørde / sagde de / See /
hand falder paa Elias. Her lærer
Euangelisten / hvorledis Folcket / som stode
Aaa oms

Forflaring offder Christi

Omkring Christi Raars / haffuer forfaaet
denne Christi ynckelig oc grædesfuld Befens-
delse / somer / at de forstaar det Ord / *Eli*,
Min Gud / om *Eli*, som Gud optog
i en gloende Vogn / til Himmelen. 2.
Reg: 2. 11.

Huad det vaar for Folk / som saa vds-
legger Christi Ord / siger ick vdrhæ-
lig de hellige Euangelister / Thi det er tro-
ligt / at baade Jøder (som alting i Christi
Ord oc Gierninger / aff deris haardnackede
Hiertis Ondskaff / vdlagde i den værste
Menning / hannem til Spæ oc Spaat /)
oc Hedningene (som ick rættelig brugte
oc til Grund forstode det hellige Ebreiske
Spraaag / hos huilcke oc saa vaar denne Mes-
sing / at hine Verdslige oc store Heroes paa
Jorden / som de holt for Guder / skulle eff-
ter deris Død haffue Omförrig for deris
Benner / som leffuede igen paa Jorden / oc
derfor den store *Elias* at skulde komme ned /
at hielpe *Jesus* /) haffuer i saa Maade
vdlagt hans Ord.

Det

D
at alti
Scriff
hand /
grandgi
uer alim
tilfende /
Jesus bi
som vaar
skulde lide
lige And
ene / som
de mig
sig at to
de alle p
hannem.
Ent
Landskne
hannem t
hannem
Myrha,
det. Der
paa det at

Der effter / som Iesus viste /
at alting vaar fuldkommen / at
Scrifften skulde fuldkommis / siger
hand / Mig tørstet. Huor høylig oc
grandgiffuelig den Hærr Christus haff-
uer alting voret oc fuldkommet / giffuis her
tilkende / i det Euangelisten siger / at der
Iesus viste / alting at være fuldkommen /
som vaar screffuet om hannem / at hand
skulde lide / før hand skulde opgiffue sin hel-
lige Aand paa Kaarffet / saa nær / som dette
ene / som staar *Psalm: 69. 22.* De skenckes
de mig Edicke oc Galde. Da siger hand /
sig at tørste / paa det at hand vil opfylde
de alle Propheter / som haffde screffuet om
hannem.

Enddog wi læse / *Matth: 27. 34.* at
Landsknectene / der de nu haffde naglede
hannem til Kaarffet / haffue skencket han
hannem Edicke oc Galde / eller blandet med
Myrrha, Saa haffuer hand dog icke druck-
ket. Derfor begærer hand nu her at dricke /
paa det at ingen *Iota*, som screffuet er om

A a a ij han

Sorflarting offuer Christ

hannem / skal forgættis / men gantse op-
syldis. *Matth: 5. 18.*

Det er meget vnderlige / at den / som
vdi Drcken ophole Sex Tusinde Mend /
Numer: 11. 21. oc gaff dem Vand aff den
haarde Steen / *Exod: 17. 6.* oc selfuer vens
de Vand til Vin / *Iohan: 2. 9.* oc daglig
gior det saa / at Jorden giffuer Brød / som
styrcker Menniskens Hierte / oc Vin / som
fryder dennem / *Psal: 104. 14. etc.* oc inds-
biuder alle Tørstige til det leffuende Vand /
ja til Vin oc Melck / aff Gunst oc Naade
at ville meddele denneim / *Esa: 55. 1. etc.* oc
kalder sig selfuer Liffsens Vand / *Iohan:*
4. 14. her befender sig / at være saa fattig /
at hand haffuer icke det hand kand læste sin
Tørst met.

Varfage til denne Christi Tørst finde
vi Luende. Den Første er effter Natura-
lig Vijs / Thi den Hærr Christus / nu
strax / der hand vaar kommen i Vreagaar-
den / er bleffuen Hiertebange. Der effter
fangen oc bunden aff Landskneetene / oc i
stor Foractelse oc Bespaattelse er sørt til An-
nam,

nam. De
Pilatum.
de til Pila
forhaane
siden / e
maatte h
Jerusalem
huor de he
der oc Jo
Kaarstet
den. Saa
er it Men
uer vdfæ
om Effte
at tørste.
Hua
rendis /
vaar i den
ne / Aff
hand kune
Som Za
hand ved f
gerne aff
De søre d

ham. Derfra til Caiapham. Fra Caiapha til
Pilatum. Fra Pilato til Herodem. Fra Hero-
de til Pilatum igen/ huor hand er bespaattet/
forhaanet/ Hudstrugen/ Tornekronet/ oc
siden/ effter hand er fordømt til Døde/
maatte hand drage sit eget Kaars igennem
Jerusalems Gader/ oc gaa vd til Golgotha,
huor de haffue igennem siunget hans Hens
der oc Jødder/ oc opreist hannem paa
Kaarset/ huor hans hellige Blod er vdrun-
den. Saa at det er ickle Vnder/ at den/ som
er it Menniske/ oc saadan ælendighed haffe
uer vdstaaet fra Ti om Aftenen/ oc til Tre
om Efftermiddagen/ at hand befender/ sig
at tørste.

Huad Vnaturlige Aarsag er anrø-
rendis/ vide wi/ at Guds Vredis Brønde
vaar i den Hærre Christo/ paa voris vegs
ne/ Aff huilcken Brønde oc ælendighed/ at
hand kunde off vdtage/ hand tørstede effter.
Som Zacharias, 9. ii. haffuer sagt/ At
hand ved sin Pactis Blod skulde lade Sans
gerne aff Kulen/ som intet Vand vaar vdi.
De spør dennem aff Jld oc Vand til Bes

A a a iij ders

Forflaring offuer Christi

der quægelse. *Psalm : 66. 12.* Der effter fund
der oc attraaer den Hærrer Christus aff
ganiske Forsæt/ som hand hæffde sagt/ *Luc :
22. 50.* Lige som it Menniske/ der er hiertelig
tørstig/ oc attraaer/ at læsse oc vederquæge
Legemet.

Der stod it Kar fuld aff Edicke/
oc strax løb en aff dem hen/ oc tog en
Suamp / oc fyllede hannem met
Edicke oc Wop/ oc stæck hannem paa
it Rør / oc hulde hannem det der til
Munden / oc gaff hannem Dricke.
Atter forkommer oss her Jøderne Onnd
skaff imod Christum/ at de ick skencke Jes
su aff nogen Kar/ men aff en Suamp/ De
icke met Vin / men met Edicke. Hvilket
alsammen Jøderne gjorde til Foractelse oc
Pinactighed. Men sandelig/ ville wi lade
vore Aandelige Synne op/ oc see vdi Saligs
hedens Sag/ da giffuer disse Jøder her met
tillende / At lige som Vinedicke er Vin/
som hæffuer mist sin rette Naturlige søde
Smag/

Smag/
de Abrah
stemning
sine self
huor ha
Abraham
hans G
Onnd
Dro / J
stulle bære
de Drøve
Der
acte / at
ninger /
huad hel
de vansli
beder / at
nem sin
Christus
den der v
Matth :
D
Edicke

Smag/ Saa ere de oc nu icke de rætte sans
de Abrahams Børn/ Men ere nogle Vans
flectninge oc Hore Vinger/ Som oc Chris
tus selft beuifer dennem offuer/ *Iohan : 8. 39.*
huor hand siger til dem / Der som i vaare
Abrahams Børn / da giorde i oc Abra
hams Gierninger. Om huilcken Jodernis
Ondskaff *Esai. 5. 2.* oc spaade / met disse
Dro / Jeg varede paa / at min Vingaard
skulle bære Vindruer / Men hand bar vil
de Druer.

Der aff haaffuer huer Menniske vel at
aete / at de giffue act paa deris egne Giern
inger / huilcke der skal nocksom vise dem /
huad heller de ere rætsindige Christne / eller
de vansflecter. Som oc S. Jacob / *cap : 2. 18.*
beder / at huer i besynderlighed skal vise hans
nem sin Tro aff sine Gierninger. De
Christus selffuer viser oss til Fructen / huil
cken der vidner / om Troet er ond eller god.
Matth : 7. 16. etc.

Der JEsus haaffde nu taget
Edicken / siger hand / Det er fulda
Aaa iiii fong

Fortlaring offuer Christi

Kommen. Disse Christi saa Ord ere icke
alleniste en Sum offuer det gantse gamle
Testamente / Men osaa offuer det Ny.
Huorfor wi bør gantse vel dennem met
Glid at offueruepe / Thi her talis om det
Embede de Kald / som Christus haaffde an-
nammet aff sin Himmelske Fader / i det
Menniskelige Røns Salighed at vdrætte /
at hand kunde tage oss aff Døden / oc giøre
oss deelactige i det euige Liff oc Salighed.
Huileket hand nu / effter hand i saa mange
Aar / 3995. fra Verdens Begyndelse / som
det almindelig regnis / oc til hand nu dør
paa Kaarstet / i mange atskillige Maade
haaffde ladet ved Patriarcherne oc Prophe-
terne affmale / gantse her i sit eget Legeme
opfylder. Som Paulus, 2. Corinth : 1. 20. oc
bekender / At alle Guds Forløfte ere i Chris-
to Ja oc Amen. Oc Iohannes, Apocal : 1. 2.
siger oc / At Christus haaffuer bekent sig / at
være A oc D / det er / Begyndelsen oc Ende.
Den som er / som vaar / oc som kommer /
den Allmechtige.

¶

¶
indfalder
til. For
vor Sa-
nem / er
saa en
Opstani-
ter vor
eil vor
suavis /
der. For
frie oss
effter
fuldkom-
hører til
hed oc
effter / at
delse oc
derfor re-
di hand
euige Ly-
Faderens
Ceremoni-
dighed /

Aff dette Ord / Det er fuldkommen /
 indfalder her Tuende Spørsmaal at suare
 til. Først / Huorledis Christus siger her / at
 vor Salighed / som staar allene vdi hans
 nem / er fuldkommen / Effterdi her tilbage
 staar endnu hans hellige Begræffuelse /
 Opstandelse oc Himmelfærd / huilcke / effe
 ter vor Troes Articke / allesammen hører
 til vor Salighed at fuldkomme. Her til
 suaris / At wi skulle aete her Tuende Syn
 eker. Først / At alt det / som hørde til / at bes
 frie oss fra Synden oc Døden / vaar nu
 effter Christi Ord oc Mening / ganiske
 fuldkommen. Dernæst / Huadsomhelst de
 hører til / at føre oss til den sande Herlig
 hed oc Glæde i Himmelen / det staar nu her
 effter / at skulle fuldkommis i hans Opstans
 delse oc Himmelfærd. Saa siger Christus
 derfor ræt / at alting er fuldkommen / effter
 di hand nu ved sin hellige / fuldkommen oc
 ewige Lydighed / (som hand hæffde beuist
 Faderen / oc opfyldt begge Moses Lowe / om
 Ceremonierne / oc om den fuldkommen Ly
 dighed / som Gud vdræffuer oss alle / imod
 A a a v sig

Forclaring offuer Christi

sig selff / oc imod vor Næste /) haffuer fulda
kommet alting / til at forløse oss vdaß Dø-
den / oc sig oss Børnens Rættighed til det
eunge Liff oc Salighed / Saa at der intet
mere stod tilbage / end at hand kunde føre oss
til samme Herlighed oc Glæde / ved sit eget
hellige Legeme / i det hand opstaar aff Dø-
de / opfarer til Himmels / oc sætter der vor
Kjød oc Blod / i sin egen Person / til Fades-
rens høyre Haand / i ære oc Herlighed.

Det Andet Spørsmaal / er i saa Maas-
de / Effuerdi at Menniskens Forløsning sig-
gis her nu først / at være fuldkommen i den-
ne Christi Offering oc Død / huorledis haff-
ue da alle de hellige Jøder / som haffue leffuet
i den ganiske Tid / fra Verdens Begyn-
delse / til Christi Død paa Kaarstet / bleffue
frie oc forløste fra Døden oc Hellsuede
Her til suaris / At wi bør her vel at ætte
først / at Christi hellige Død / som vaare
propheteret om aff Verdens Begyndelse /
skede fra hand bleff vndfangen i Jomfru
Maria Liff / oc endelig fuldkommis / der
hand opgaff sin Aand / paa Kaarssens
Galile.

Galile. Denna
hans Døds Da-
sig for Gud / til a-
trode fra Ver-
hoffue sin Kraft
Verdens Ende.
off kunde se / at E-
16 At Abraham
n glæde sig der offuer
17. 2. befender /
18 aff Verdens E-
19. 1. 2. befender
Maade oc siger /
der / som mand har
som mand icht leet
befender / At een
honde Aandelig
honde Aandelig
den Aandelige R-
hulsten vaar E-
12. 11. met
tro / at bliffue sal-
Christi Naade /
haa de.

Galie. Dernøst skal wi acte / at samme
hans Døds Værdighed oc Krafft strecker
sig for Gud / til at salig giøre alle dem / som
troede fra Verdens Begyndelse / oc skal
haffue sin Krafft i alle tro Mennisker til
Verdens Ende. Huileket wi oc lættelia her
aff kunde see / at Christus siger selff / Iohan :
8. 56. At Abraham haffuer seet hans Dag /
oc glæd sig der offuer. Oc at Iohannes, Apa-
cal : 13. 8. bekender / Guds Lam at være slaes
et aff Verdens Begyndelse. Oc Paulus,
Ebre : 11. 1. bescriffuer dersor Troen i saa
Maade / oc siger / At den er en vis Tids til
det / som mand haabis / oc icke tuile paa det /
som mand icke seer. Oc 1. Corinth : 10. 3. etc.
bekender / At vore Forsædre aade alle en
honde Aandelig Mad / oc drucke alle en
honde Aandelig Driick / Thi de drucke aff
den Aandelige Klippe / som effterfulde dem /
huileken vaar Christus. Huileken oc Petrus,
Actor : 15. 11. met disse Ord samtycker / Vi
tro / at bliffue salige ved vor Hærris Jesu
Christi Naade / vdi lige Maade som oc
saa de.

Gader

Forflaring offuer Christe

Fader / ieg befaler min Vland i
 Dine Hender. Her haffue wi først at læs
 re / til huiem wi skulle fly i all vor store Nød
 oc Bedrøffuelse / ja end oesaa vdi Dødsens
 Time / naar all denne Verden slaer off feil /
 Som er / ul Gud / huilcken der haffuer off
 tierere / end som nogen Legemlig Fader /
Psalms : 103. 13. eller nogen Legemlig Moder /
Isa : 49. 8. De loffuer / at hand snart vil
 vo riffue dennem / som raabe til hannem /
Luc : 18. 8. Huilcket wi oesaa skulle visselig
 tro oc forlade off til / effter som Christus her
 icke alleniste haffuer bedet for sig self / Men
 oesaa for alle sine tro Børn. Som hand oc
 lod dem høre i Naderen / *Iohan* : 17. 20. etc.
 At hand bad icke for sig self allene / Men
 oesaa for sine Disciple oc for alle dem / som
 skulde tro formedelsi deris Ord. De haffuer
 oesaa / effter sin Opstandelse fra de Døde /
 trostet dennem der med / at Gud vaar icke
 alleniste hans Fader / men oesaa deris Fa-
 der / Som hand sagde / sig at vilde opfare
 til sin Gud / Oc ul deris Gud / oc til sin
 Fader /

peris
 fader / oc til d
 Saa haffue wi
 mi slippe denne
 sat inter at frp
 vdi at Christi
 Død / *1. Corin*
 Euel kommer str
 affuer off hente /
 be delactig i all de
 den tilforn h
 Saa at den ffuer
Psalms : 42. 3.
 mi sit Goffue
 ffuer quit oc fr
 ons Trældom /
Erind / *Galat* : 5.
 vdi oc Pinactigh
 raadnelse (som de
 til den Tid / at det
 Blade / vor Frel
 loflarede Legeme
 Her aff see m
 men / der hand
 sine Arme / saa

Fader / oc til deris Fader. *Ioh. 14. 20. 17.*
Saa haaffue wi her aff at trøste oss / at naor
wi slippe denne Verden / at wi da haaffue
slæt intet at frygte for i nogen Maade / Effa
terdi at Christi Død opsluger den euige
Død / *1. Corinth. 15. 54. etc.* Saa at vor
Siæl kommer strax til Gud / som haaffue
giffuet oss hende / *Ecclesiast. 12. 7.* oc bliffuer
der deelættig i all den Glæde oc Herlighed /
som den tilforn hiertelig begæret haaffuer /
Saa at den skuer oc seer Guds hellige Ans
sigt / *Psal. 42. 3.* oc Legemet leggis i Jor
den i sit Soffuekammer / *Esa. 26. 20.* oc
bliffuer quit oc fri / icke alleniste fra Syns
dens Trældom / *Roman. 7. 23.* oc Riddens
Strid / *Galat. 5. 17.* Men ocsaa fra all Li
delse oc Pinættighed / Oc i Jorden i Jor
raadnelse (som det icke finder /) forarbeidis
til den Tid / at det skal opstaa i Herlighed oc
Glæde / vor Frelseris Jesu Christi hellige
forklarede Legeme lig. *Philip. 3. 21.*

Her aff see wi / huorfor den hellige Si
meon, der hand haaffde saet Jesu n paa
sine Arme / saa høylig oc ydmiggelig beaæ

Fortælling offuer Christi

ter / at de fare i Fred / *Luc: 2. 29.* De
huorfor Apostelen *Paulus* haßuer begæret
at vilde forløsis aff dette Liff / *Philip: 1. 23.*
Roman: 7. 24. Som vaar for den Sags
skyld / At de kunde komme til deris Himmels
ske Fader / oc saa Glæde oc Fryd paa Siæ-
lens vegne / oc huile aff alt Ont paa Leges
mens vegne / Indtil saa lenge / at Legeme
oc Siæl / i Christi Tilkommelse til Doms
men / skulde tilhobesøges / oc nyde met huer
andre / hos Gud Fader / Glæde oc euige
Salighed. *Iohan: 5. 29.*

Jeg befaler. Met dette Ord / *μαρτυρομαι*, Jeg nedsetter oc betroer / som
Euangelisten her bruger / aff Jesu egen
Mund / seer Christus hen til den Skick oc
Loo / *Exod: 22. 7.* som vaar i det gamle
Testamente / Huor Gud befaler / naar no-
gen antuorder oc betroer sin Næste noget til
troer Hende / da skal hand endelig være for-
plictet til / at foruare det / oc sly hannem det
igen. Huor met Christus vil paaminde sine
Børn / vdaß dette sit eget Exempel / at de
haßue intet at tuile om Gud Faders Guds
dom

dommelig Foruaring oc Beskyttelse / At
 huad de hannem betroer oc antuorde / de
 skal være viffe paa / at bekomme det igen
 effter som hand er den flittige Israels Bed-
 ter / som icke soffuer eller slummer / Psal : 121.
 4. De effter som hand er den sterke Löwe
 som icke rissuer eller slider sit Roff / Merck
 høylig foruarer det / Esa : 31. 4. Saa at als
 drig nogen kand rissue det aff hans Mact /
 Iohan : 10. 28. De icke lader nogen bliffue
 borte eller fortabt aff dem / som Faderen
 haffuer giffuet hannem. Ioha : 17. 12. Huor
 for wi kand met en god oc tryg Samuittig-
 hed / aff Christi Exempel / icke alleniste naan
 wi gaa aff denne Verden / Men osaa alle
 Dage / ja alle Minuter paa Dagene / besaa
 le oc offuerantuorde Gud Fader / icke alles
 niste vor Liff oc Siæl / men osaa alt ans
 det / som hand off selff forlænt haffuer / De
 visselig forlade off der til / at hand / som vor
 gode trofaste Ven / vdi hues Foruaring wi
 alt dette sæt oc betroet haffue / skal det osaa
 off til beste / beuare oc forsuare / fra all deris
 Mact / som off eller det i nogen Maade
 flade

Sortflarting offuer Christi

stade fand. Huilcke oc David meget mere
etelig siger / Psalm: 125. 1. etc. De som haabe
paa H E X X E N / de skulle icke falde /
Men de skulle bliffue euindelig / som Zions
Bierg. Der ere Bierge omkring Jerusa-
lem / oc H E X X E N er omkring hans
Solck / fra nu indeil euig Tid.

I dine Hender. Denne Maade at
tale med som Christus her bruger / aff Psal-
men / 31. 6. giffuer oss en langt større Trost
oc Tryghed / om den / som wi vor Salighed
betroet haffue / end de haffde i det gamle
Testamente / Thi Menniskene / som anam-
mede andre deris Gods til tro Hender at
foruare / satte det i Kammere / Kiste eller
Skrine / oc alleniste vndertiden saae der til /
oc icke vaare vden stor Fryet for Tyskuis oc
Koffueris Offueruold / Men Gud / som
wi haffue oss oc vert offuerantvordet / hand
sætter det icke anden Stæd / end alleniste vdi
sine Guddommelige Hender / oc for sit hel-
lige Ansiet / huor hand det alid seer oc skwer /
voetter oc beuarer. Huorfor Esaias rættelig
bekender / Is. 2. at hand vdbreder sine Hender
offuer

offuer sine Vørn. Som wi oc læse Apocal: 7: 15. Luc: 16. 23. Esa: 31. 5. Matth: 23. 37.

De som hand det sagde/ bønede
hand Hoffuedet. Tuende stycker haffue
wi her at acte. Først/ (som sagt er) at hand
offuerantvorder Faderen sin Aand til tro
Hender. Met huilket hand gaff tilkende/ at
hand haffde fortient Naade oc Venscaff/
ved sin hellige Død / aff Faderen / saa at
hand torde betro hannem sit allerbeste Kle
nods oc Liggendesæ / paa Manddoms vega
ne/ som vaar/ hans Siæl oc Aand. Ders
næst / at hand bønede Hoffuedet / giffuer
hand tilkende/ at hand haffuer ocsaa en stor
Kierlighed oc Behagelighed til det Mennis
skelige Køn/ til huilket hand nedbøgede sin
hellige Mund / At hand / som den sande
Elisæus, 2. Reg: 4. 34. vilde legge Mund til
Mund/ Dye til Dye/ Haand paa Haand/
paa det Menniskelige Køn/ til saa lunge der
fommer Liffæctig Aande i oss/ oc hans Bils
lede bliffuer opuaet vdi oss igen/ i Visdom/
Rejsærdighed oc Hellighed. 1. Corinth: 1. 30.

B b b

De

Forflaring offuer Christt pints/ etc.

De vdgaff sin Aand. Dette er
meget merckeligt at acte / at alle de Fire
Euangelister haffue sambrectelig screffuet
disse fornøffnde Ord/ At Christus vdgaff
sin Aand. Huor met den hellig Aand vil
endelig lære oc påaminde oss / Først / at
Christus haffuer icke hengd i nogen Daa-
nelse oc Besuimelse / Men at hans hellige
Siæl vaar visselig vdfaren aff hans hellige
Legem / Saa at strax som Siælen vdfør
aff hans hellige Legeme / salt hans Hoff-
uet ned / som Iohannes scriffuer / som paa ic-
andet Naturligt Menniske / hues Siæl dent
leffuende Gud haffuer taget aff Legemet.
Dernæst / at wi vdi denne hans hellige
Død skulle trøste oss / at wi haffue hos Gud
vor Himmelske Fader fået enig Liff oc
Salighed at foruente / Til huileken Glæde
hand sende sin Siæl / som it Pant oc Bes-
segling / at alle deris Siæle / som fly til hans
Døds Værdighed / skulle bekomme samme
Glæde oc Salighed / som hand nu
paa Siælens vegne allerede
indtaget haffuer.

Huor

**Huorledis Christus ved sin Disci-
ple lader Paaskelammet beræde/
de bñ
oc æder det med dennem.**

M *Atth: 26. 17.* Men der den første Spæ-
debrøds Dag kom nu / *Marc: 14. 12.*
paa huilken mand skulde offre Paa-
skelammet / sige Disciplene til Jesum / huor
vilt du / at wi skulle gaa hen / oc beræde dig
Paaskelammet at æde? *Luc: 22. 8.* De hand
sende Petrum oc Iohannem hen / oc sagde / *Marc:*
14. 13. Gaar bort i Staden. *Luc: 22. 10. etc.*
See / naar i kommer ind i Staden / da skal i
Menneske møde eder / som bær et Vandkrus /
Følger hannem effter i Huset / som hand gaar
ind / oc siger til Husbonden / Mesteren lader
dig sige / *Matth: 26. 18.* Min Tid er nær hos /
Jeg vil holde Paaske hos dig / *Luc: 22. 11. etc.*
Huor er det Herbere / der ieg maa æde Paaske-
lammet vdi / med mine Disciple? De hand
skal vise eder en stor Galt / som er Steenlagt /
beræder det der. *Marc: 14. 16. etc.* De ginge
bort / oc funde lige som hand sagde. De de beræ-
dede Paaskelammet. De der Aften vaar nu
kommen / kom Jesus / *Luc: 22. 14. etc.* oc sæt-
te sig ned til Bords / oc de Tolff Apostle med
hannem. De hand sagde til dem / Mig haaff-

B b b ij uer

uer hiertelig forlenget/ at æde dette Paaffelam
met edet. Vrend ieg lider. Thi ieg siger eder/
At ieg skal her effter ick mere æde der aff/ ind
til det bliffuer fuldkommet i Guds Rige.

DEn Kongelig Prophet Dauid, Psal: 78.5. etc.
siger merckelig/ at Gud oprette it Vidnisbyrd
i Iacob, oc gaff en Lov i Israei, som hand bød de-
ris Forsædre/ at lære deris Børn/ Paa det at Eff-
terkommerne skulde lære/ at de Børn/ som endnu
skulde fødte / naar de opvokse / at de oc kundgiøre
det for deris Børn / At de sætte deris Haab paa
Gud/ oc ick forglemme Guds Gierning/ oc holde
hans Bud.

Denne Guds Befalning / efftersølge vorē
Christne lærere/ De derfor berammer/ at Klarligen
skulle forhandlis paa denne Dag til Aftensang/ i
denne vor Christne Kircke oc Menighed / om den
Lov/ som Gud Allmeestigste haffde giffuet sit Folk
Israeliterne/ om det gamle Testaments Paaste-
lam/ huilcket vaar en Figur til den Herre Jesum
Christum/ det ny Testaments Paaffelam/ i. Co-
rinth: 5. 7. Om huilcket wi i Morgen/ næst Guds
Nielp/ saa at høre/ paa det/ at Rigdommen kand
vnderuiss oc paatiindis/ huor sandru Gud haff-
uer været i sin Forsøffte/ at det/ som hand haffuer
ladet affmale i Figurer oc Tignelser / det haffuer
hand i all Sandhed met Gierning fuldkommet/
som de klarlige kand see / oc haffue høre / at hand
haff-

haffuer ladet sin
huilcket alle / som
de fra Opdens
Dertur vaar best
u befriede fra den
forstede ihel.

Saa vilde m
minima / saare
der om det gamle
Christus haffuer ad
Affen / for hand
den oc Dyd. De
hede vilde vi see /
denne bliffuer
der et falden off
hans Disciple /
met.

Det
I den For
mens Beredelse
Paaffelammer
ut flactet oc tilred
no. 5. Quordan
kade samme Paa
1. Tiden bete
etc. met disse Ord
sen oc Aaron i A
Maaret (April
hos eder/ oc paa h

haffuer ladet sin Söns hellige Blod vdaiffue / ved
huilcket alle / som tro paa hannem / skulle bliffue frel-
ste fra Dødens Engel / lige som Israeliterne / hues
Dørtre vaar bestenekt med Lammens Blod / bleff-
ue befriede fra den Engel / som slo alle Egypternis
Førstefødde ihel.

Saa ville vi samme vor Rngdom til Vn-
deruifning / faaretage off denne oplæste Text / som
taler om det gamle Testaments Paaste / huilcket
Christus haffuer adet med sine Disciple Størtors-
dag Afften / før hand gaar vd / oc lider sin bitter
Pine oc Død / De dele hende i Tuende Stycker.
Først / ville vi see / huorledis dette Paastelam aff
Disciplene bliffuer tilred. Dernæst / huad Sam-
tale der er falden offuer Worde imellem Christum
oc hans Disciple / den stund de nu æde Paaste-
lammet.

Det Første Stycke.

I den Første Part / som er om Paastelam-
mens Beredelse / haffue vi at acte / 1. Tiden.
2. Paastelammet i sig selff. 3. Huorledis det bliff-
uer fæctet oc tilred. 4. Støden / huor det tilre-
dis. 5. Huordan de skulle rede sig til / naar de skul-
le æde samme Paastelam.

1. Tiden bescriffuis aff Mose, Exod: 12. 1.
etc. med disse Ord / *H e r æ r* talede til Mo-
sen oc Aaron i Ægypti Land / oc sagde / Denne
Maanet (Aprilis,) skal være den første Maanet
hos eder / oc paa hannem skulle i begyndte Marsens

B b iij

Maa

Maaneder. Taler til all Menigheden aff Israels
oc siger / Den Tiende Dag i denne Maanet skal
huer Husbonde tage it Lam for sit Hus / Oc der
skulle i beuare til den Tiortende Dag i Maaneden.
Oc huer Hob i den gantste Israel skal slacte det vd
paa Aftenen.

I denne Tids Bescriffuelse talis om Fire
flags Tider. 1. Maaneden/som er Aprilis. 2. Da-
gen / paa huilcken Paastelammet skulde vduellis /
oc tagis fra den gantste Diord / som er / den Tien-
de Dag i samme Maanet. 3. Den Dag / paa
huilcken Lammet skulde slactis / som er den Tiort-
ende Dag i fornæffnde Maanet. 4. Paa huad
Tid om Dagen det skulde ædis / som er / vd paa
Aftenen. Til disse Fire Tider haffuer Christi Of-
fer rettelig suaret / som det sande Ægeme til sin
Stygge. I. Æge som Paastelammet bleff vduald i
den første Maanet om Aaret / saa er oc Christus i
første Verdens Begyndelse / ja førend nogen
Tid / Aar eller Maanet bleff forordnet / vduald aff
sin Himmelske Fader / Ephes: 1. 4. at skal være
alle tro Christne Mennisters rette Paastelam oc
Saliggjører. 1. Cor: 5. 7. II. Æge som det Lam
der ingen ende haffde / aff den gantste Diord er vdu-
ald / Saa er oc Christus allene / aff det gantste
Menniskelige Røn/befunden/at være vden Synd.
Ela: 53. 9. III. Æge som Paastelammet Fire Da-
ge / før det bleff slactet / bliffuer stilt fra den gantste
Diord / Saa er oc Kristus paa Fierde Aar / før
hand

hand bliffuer of-
maade / oc stilt fra
te Gud Faders
folck / som Fader
oc vdgiffue sit
Røn Salighed
lammet. III.
Aftenen / saa blif-
im / oc befær
Evangelisten Joha-
im bunde Jesum
oc Blus oc Lamme
Denne Tid
oc met disse Ord
Da kom / paa hui-
lammet.
I denne Bescr-
uad Aartag de ka-
lenders Dag. 2.
oc offris Paast-
Den første
i Tid / for denne
le haffde befaler /
hulle oc os suret
men / til den 21.
Saa Arostelen Pau-
Ord vdelgger oc se
lam / som er Chri-
der off holdt Paast

hånd bliffuer offrede/ aff sin Himmelske Fader vdræbt/ oc stilt fra alle Mennisker/ oc bekendt/ at være Gud Faders enbaarne Søn / oc den iblant alle Folck / som Faderen hæffuer vduald oc samtyckt / til at vdgiffue sit Blod / til det gantste Menniskelige Røns Salighed oc euige Belsørd / som tro paa hannem. IIII. Age som Lammet bleff slactet om Aftenen / saa bliffuer oc Christus fangen oc bunden / oc henført til Døden om Aftenen / som Evangelisten Iohannes, 18. 3. vidner/ at Skaren/ som bunde Jesum / komne til hannem i Haveri met Blus oc Lamper.

Denne Tid bescriffuer Matthæus oc Marcus met disse Ord / Der den første Sødebrøds Dag kom/ paa huilcken mand skulde offre Paastelammet.

I denne Bescriffuelse hæffue vi at aete/ 1. Aff huad Aarsag de kalder samme Tid/ den første Sødebrøds Dag. 2. Hvorfor de kalder Lammet/ som skulde offris Paastelammet.

Den første Sødebrøds Dag kalder de samme Tid/ for denne Sags skyld/ at Gud Allmeectigke hæfde befaleet/ Exod: 12. 18. Israelliterne/ at de skulde æde vsuret Brød/ fra den 14. Dag om Aftenen/ til den 21. Dag Aprilis. Huilcken Low oc saa Apostelen Paulus, 1. Corinth: 5. 6. etc. i disse Ord vdrægger oc forklarar/ Vi hæffue oc it Paastelam / som er Christus / offret for oss. Derfor lader oss holde Paaste/ icke i den gamle Surden/ oc

W b b iij

icke

Alle i Ondskaffs oc Skælftheds Surden / Men i
Reenheds oc Sandheds søde Den.

Paastelammet kalde de dette Lam / Thi de seer
hen til det gamle Testamente / Exod : 12. 25. huor
Gud befaler / at slaete samme Lam / til at ihu kom-
me / at Gud beuarede Israeltternis Førstesødde /
fra den Engel / som gick omkring / oc ihu slø alle
Egypternis Førstesødde. Thi Paaste / som er it
Ebreiske Ord / bemercker saa meget / som en Gang.
De naar de næffte Paastelammet / da skulde de
tacke Gud / at Engelen gick omkring deris Døre /
som vaare bestencke met Lammens Blod. Huil-
cken Belgierning Jøderne haaffue Aarligen / fra
det Aar effter Verdens Skabelse 2 4 5 3. indtil
Christi Død oc Dffring paa Kaarffet / som vaar
hen ved 1 5 4 2. Aar / ihu kommet oc Høytilige
holder.

2. Huordan dette Paastelam skulde være / seefse
vi Exod : 12. 5. I skulle tage saadant it Lam / som
ingen Eyde er paa / it Bæder Lam / it Aar gam-
melt / det skulle i tage aff Lammene / oc aff Kidene.
Trende Vilkaar finde vi her / at dette Lam be-
scriffuis aff / huilcke alle Tre oc findis i Christo /
vort Paastelam.

Hvad det Første er anlangendis / at Lammet
skulde være uden Eyde / det vidner oc Elaias, 53. 9.
om vort Paastelam / Christo / at der er icke funden
Guig i hans Mund. Huorfor oc S. Peder /
2. Pet : 1. 19. kalder Christum det roskyldige oc ube-
smitte-

ritet: Guds
Bæder Lam / S
Person / Guds E
Luc : 1. 31. Ege
ommelt Lam / h
Christus / paa sin
Rands Alder / o
3. Huordan
it giffuer Moses
alle tage aff Blod
drene / oc paa det
som de adede det
et Aar / som er it
Aar / som beffte
det i Bænd / W
it Deen oc In
er aff til Morges
Rorænen / da skul
Først befall
Døren met Vaa
ellige Apostle i sa
Jesu Christi / G
it alle Synder.
im er it tro Vidn
u Kongernis Jø
etode off aff vort
de off til Konger
1. Pet : 1. 19. I
Spiff eller Guld

smittede Guds Lam. At Lammet skulde være et
Dæder Lam / Saa er ogsaa Christus / en Mandes
Person / Guds Søn / Psalm: 2. og Maria Søn /
Luc: 1. 31. Lige som Paaskelammet vaar it Aar
gammelt Lam / før det bleff slactet / Saa vaar og
Christus / paa sin Manddoms vegne / kommen til
Mands Alder / offuer sine Tredue Aar.

3. Huordan dette Lam skulde slactis og tilre-
dis / giffuer Moses tilkende / Exod: 12. 7. etc. I
skulle tage aff Blodet / og stryge paa baade Dør-
stolpene / og paa det øffuerste Dørræ / paa de Hu-
se / som de æde det vdi. De den samme Nat skulle i
æde Kød / som er stegt ved Ild / og vsuret Brød /
med det / som beest er. I skulle icke æde raat / og ey
fødet i Vand / Men stegt ved Ild / med Hoffue-
det / Been og Induollen. De i skulle intet lessne
der aff til Morgen / Men lessnis der noget til
Morgen / da skulle i det opbrende med Ild.

Først befalis her / at de skulle bestencke deris
Dørræ med Paaskelammens Blod / huilket de
hellige Apostle i saa Maade vðlegge / 1. loh: 1. 7.
Jesu Christi / Guds Søns Blod / gjør off rene
aff alle Synder. Apocal: 1. 5. Jesus Christus /
som er it tro Vidne / og Førstesødde for de Døde /
og Kongernis Første paa Jorden / hand elste off /
og tode off aff vore Synder med sit Blod / og gjør-
de off til Konger og Prestes for Gud sin Fader.
1. Pet: 1. 19. I ere icke forløste med forgengeligt
Sølf eller Guld / fra eders forgengelige Omgen-
gelse /

W b b v

gelse /

gelse/ effter Faderlig Stick / Men met Christi dy-
 rebare Blod / som met it wskyldigt oc wbesmitte
 Lams / som tilforn vaar forsticket / for Verdens
 Grundnaal bleff lagt. Ebre: 9. 11. etc. Christus
 er kommen / at hand skal vere den ypperste Prest /
 pffuer det tilkommendis Gode / formedelst it større
 oc fuldkommeligere Tabernackel / huileket icke er
 gjort met Haand / det er / som icke er saa bygt. De
 icke heller formedelst Bucke eller Kalfue Blod /
 Men hand gic formedelst sit eget Blod en gang
 ind i det Hellige / oc fant en enige Forløsning.
 Thi der som Dye oc Bucke Blod / oc Asten aff en
 Ko / som vdsræses / helliger de Wrene til den legem-
 lige Reenlighed / Huor meget mere skal Christi
 Blod / som offrede sig self Gud wbesmitte / forme-
 delst den hellig Aand / rense vor Samulthighed aff
 Gode Sierninger / til at tiene den leffuende Gud.
 Acto: 20. 28. Giffuer act paa eder self / oc paa den
 ganste Hiord / iblant huileken den hellig Aand sette
 eder til Visper / at sode Guds Menighed / huileken
 hand forhuerffuede formedelst sit eget Blod.

At dette Lammes Blod skal vdsenckis ved
 Jsop / giffuis tilkende / at ved Ordet oc Sacramen-
 terne / som Gud haffuer tilhobebundet / som tuen-
 de Middel i Menistens Saliggjærelse / gisris wt
 deelaetige vdi Christi Blods Værdighed. Huor
 for David, Psal: 51. 9. ydmigelige beder / at Gud
 vil toe hannem met Jsop aff hans Synder / at hand
 bliffuer reen / oc toe hannem / at hand kand bliffue
 Snehuid.

For.

For det And-
 te at syde der i
 Christus / det sa
 af sin Faders
 Deuter: 4. 24.
 hud / der hand i
 fadersens Vrede
 lligge egenet / Lu-
 in hand / som den
 i Dæd / for det
 For det Tredie
 lma / mer Hoffu-
 at der giffuis til-
 e kaene skulde ha-
 vns Historie vider
 End at være bedr-
 a kaene at lide
 i Naare / som fa-
 aa det / at wi be-
 alle haffue i Chr-
 i Jhulst for vore
 For det Fierde
 der aff til Mor-
 at wi skulle Christi
 Gud / oc it sande
 den der haffuer i
 mistelige Natur /
 de / saa at wi beken-
 n Meniste / i de

Men met Spijdt den
 sterft igit oc verminstet
 sterft. Ier. 2. 1. 2. 3.
 re: 9. 11. etc. 2. 1. 2. 3.
 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 8

For det Gierde/ befalis her/ at de skulde intet less-
ne der aff til Morgenen. Huor met wi paamindis/
at wi skulde Christum gantske anamme/ som en euig
Gud / oc it sande Menneiste/ vdi en Person/ huil-
den der haffuer i Guddommen opholdt den Men-
nisteelige Natur/ vnder Faderens forterendis Bre-
de/ saa at wi bekende oss/ at være igenløste aff Gud
oc Menneiste/ i den ene Christi Person.

For

For det Femte / at de skulle æde samme Paas-
ffelam / met vsuret Brød. Det forklarer Pau-
lus, 1. Corinth: 5. 8. som tilforn er sagt / Lader oss
holde Paaske / icke i den gamle Surden / oc icke i
Ondskaffs oc Skalkheds Surden / Men i Reens-
heds oc Sandheds søde Den.

For det Siette / befalis de at æde Paastelam-
met / met det / som beest er. Huor met der først aff-
malis / at det sande Paastelam / Christus / skal
ædis i vore beeste Synders Nukommelse / huilcke
oss beestere oc vederstyggeligere skal være / end som
nogen Naturlig Beesthed kand være.

4. Steden / paa huilcken Lammet skulde slac-
tis / finde wi optegnet / Exod: 12. 3. etc. Taler til
all Menigheden aff Israel / oc siger / Den Tiende
Dag i denne Maaned / skal huer Husbonde tage
it Lam for sit Hus. Her bør oss vel at acte / om
denne Sted / som Lammet skulle slactis / Tuende
Eowe / oc Tuende Tider.

1. Der Guds Folck Israelliterne vandrede
i 40. Aar i Ørken / da haffde de Befalning /
Exod: 12. 3. etc. at huer Husbonde skulde æde
Paastelammet / i sit eget Hus oc Tabernackel.
2. Men effter de vaare komne i det forjætte Ca-
naans Land / gaff H & r & r & r demnem denne
Lov / Deuter: 16. 5. etc. Du kant icke slacte
Paasken inden nogen aff dine Porte / som H & r &
r & r din Gud haffuer giffuet dig / Men paa
den Sted / som H & r & r & r din Gud skal vds-
nelle /

alle / at hans
Paasken.

Der indfald
hæder at Disciple
jund vilde / at
ammet / effter i

is i Jerusalem
Disciple / na

Paastelammet.
Hans oc Peder

Christus vilde jo
effter Loven / oc

de haffue spurdt
salem hand vilde

at som denne om-
ma nock som giffu

di Staden / da
at it Vandtrus

in hand gaar ind
ken lader dig sig

na æde Paastel
et en stor Gall

Aff denne
Jffue wi at acte

Joderne / at der
msalems Judda

et betendi Christu
Caiaphas oc han
barlige Stender.

nelle / at hans Vaffin skal bo der / der skal du slætte
Paasken.

Her indfalder at spørre / huorfor Lucas, 22. 9.
siger / at Disciplene haffue spurdt Jesum adt / huor
hand vilde / at de skulle berede hannem Paaske-
lammet / effterdi her klarlig sigis / at det skulde beres
dis i Jerusalem / huor Christus oc Karligen met
sine Disciple / nu paa Fierde Aar / haffde ædet
Paaskelammet. Huor til der swaris / at Disciple-
ne / Hans oc Peder / haffue ingenlunde tænket paa /
at Christus vilde jo æde Paaskelammet i Jerusa-
lem / effter Løwen / oc sin Karlige Sedvane / Men
at de haffue spurdt / hos huilcken Husbonde i Je-
rusalem hand vilde / at de skulle berede Paaskelam-
met / som denne effterselgendis Christi Undervis-
ning nock som giffuer tilkende / See / naar i kommer
ind i Staden / da skal it Menniste møde eder / som
bær it Vandkruis / følger hannem effter i Huset /
som hand gaar ind / oc siger til Husbonden / Mes-
sieren lader dig sige / Huor er det Herbere / der ieg
maa æde Paaskelammet vdi. De hand skal vise
eder en stor Galt / som er Steenlagt / bereder det der.

Aff denne Discipulis oc Christi Samtale
haffue wi at acte / 1. Christi haarde Viltkaar hos
Jøderne / at der haffuer været ganckte saa aff Je-
rusalems Indbyggere / som haffue retsindige elsker
oc bekendt Christum. En Part aff dennem / som
Caiaphas oc hans Merbrødre / ere Christi aabens-
barlige Fiender. En Part / enddog de i nogen
Maad

Maade elste Christum / saa fryede de dog saa for
Phariseernis Affuind oc Had/at de ick tør aaben-
barlige bekende Jesum. Huorfor Disciplene spør
Christum adt / om hand veed nu nogen saa tryg oe
god Ven / der vil laane hannem oc dennem Her-
bere / huor de kunde æde Paaskelammet.

2. At Christus viser dennem en vis Husbond
de / der aff paamindis wi / at enddog det kommer
offte saa langt / at mand tuiler met Elia, 1. Reg :
10. 10. om der skal være nogle Guds Børn / iblant
disse mange Onde / Saa see wi dog / at det er jo vist
oc fast / at Gud haaffuer oc saa Huede iblant Klin-
te / Matth : 13. 30. huilcken hand gantske vel kender
fra Klintene / effter som Guds Grunduaal ligger
fast / oc haaffuer denne Befegling / Gud kender sine.
2. Timothi : 2. 19.

3. At hand bescriffuer denne Husbondis Tie-
ner / som tager Jesum til Herbere / aff det Vand-
krus / som hand bar / paamindis wi / at Guds
Børn oc tro Tienere / bære almindelige Vand-
krucker / det er / de ere Corrig oc Bedrøffuelse vn-
dergiffne / som David klarlig bekender / Psalm : 69.
2. etc. huor hand siger / Gud hielp mig / Thi at
Vandet gaar mig indtil Sielen. Jeg suncker ned
i dybt Vand / som ingen Grund er / Jeg er dybt i
Vand / oc Floden vil suncke mig.

4. Stadfester Christus / at huer maa være Her-
re offuer sit eget Guds / oc ingen bør Tyranske vis
et røffue oc tage noget fra sin Nefte / Men hus
en an-

en andens Guds vil bruge / da skal det være med
Ejermændens Vilie oc Samtycke / huilcket Chri-
stus her lærer / der hand begærer Herbere til laans /
oc spør / huor hand maa i Husbondens Hus æde
Paaaskelammet med sine Disciple. Saa see de / som
mene sig / at haffue Mact til / at tage oc bruge de-
ris Nestis Guds / imod hans Vilie / efter som de
lyste / huor langt de ere fra Christi Exempel / som
alle de / der ville være Guds Børn / endelig skulle
efftersølge. Matth: 11. 25. Lærer aff mig / Thi ieg
er factmodig oc ydmyg aff Hiertet.

Her foruden er Guds Børns rette Hiertes-
law / i denne goduillige Husbonde / som gier-
ne laaner Christo sin skøne Steenlagt Sall / aff-
malet / Thi at de oc gierne med Abel, Genes:
4. 4. offerer Gud deris Fødme / det Allerbeste /
som Gud dennem forlaant haffuer. De paa det /
at de kand vinde Christum / da aere de den gantse
Verden / med S. Pouel / for Skarn oc Skade.
Philip: 3. 8.

5. Nuordan Israeliterne skulde være stielde
oc beredde / naar de skulde æde Paaaskelammet / si-
gis oss / Exod: 12. 11. Saa skulle i æde Paa-
skelammet / I skulle være omgiordede om eders Len-
der / oc haffue Sko paa eders Fødder / oc Staffus
i eders Hender / oc i skulle æde det med hast.

Disse Ord ydlegger S. Pouel / Ephes: 6. 14.
der hand siger / Staa i omgiordede om eders
lender med Sandhed / oc i sårde med Retferdigheds
Pan-

Panzer / oc hassuer Støffle paa Venene / som de
der ere færdige til at driffue Fredens Euangelium,
met huilcke i ere beredde / Men for alting tager
Troens Stiold / met huilcken i kunde vdslycke alle
den forgiftige Siendis gloende Pile / oc tager Sa-
lighedens Hielm / oc Aandens Suerd / som er
Guds Ord.

Quorfor de skulle æde Paaskelammet met hast /
der vblegger Moses self / met disse Ord / Thi det
er Herrens Paaste. Quor aff wi lære / at den /
som forsømmer / at gige effter Herrens Befal-
ning / hand skal huer Væblich foruente / at H E R-
R E N / som altid er paa G A R D / vil komme met
Straff til de Vndige / Som oc David lærer /
Psalm : 7. 12. etc. Gud er en Herrens Dominere / oc
en Gud / som daglig truer. Vil mand icke bedre
sig / saa hassuer hand huæffet sit Suerd / oc sprent
sin Væ / oc meder til / oc hassuer lagt dødelige
Stud der paa / sine Pile hassuer hand bered til at
fordærffue.

Det Andet Stycke.

De der Afftenen vaar nu kommen / som
Jesús / oc sette sig ned til Bords / oc de Tolff
Apostle met hannem / oc hand sagde til dem /
Wig hassuer hiertelig forlenget / at æde dette
Paaskelam met eder / sørend ieg liber. Thi
ieg siger eder / at ieg skal her effter icke mere æde
der aff / indtil det bliffuer fuldkommen i Guds
Rige.

lige. Dette 2
ar Christus se
ar Christus ha
ar Santele de h
I. De der
de beskriffue off
Christus met sine
mer / der det nu
disse Sagers ff
Exod: 12. 6.
met om Afftenen
lamentis Paast
Stygge / imod de
Corinth: 5. 7. for
De derfor ble
læret om Nat
ke om Dagen
bete vaar ved
ni / Marcus, 15.
met / paa det at
mer det sande
ander. Iohan
De de Tolff
his tilkende / h
har Verbe / der
de Tolff Apost
Arillo / fra hane
laa. Quor vda
mores, som nu

Rige. I dette Andet Stycke er at acte / 1. Tiden /
naar Christus setter sig til Bords. 2. Huad Gæ-
ster Christus haaffuer til Paaskelammet. 3. Huad
for Samtale de haaffue haaff offuer Borden.

I. De der Aftenen vaar kommen. Disse
Ord bescriffue oss Tiden om Dagen / paa huilken
Christus met sine Disciple eller Paaskelammet /
som er / der det nu vaar silde om Aftenen. De der
for disse Sagers skyld. 1. Fordi / at Guds Lov ly-
der / Exod: 12. 6. at Israels Børn skulde slacte
lammet om Aftenen. 2. Fordisaa / at det gamle
Testamentis Paaskelam / vaar lige som en Nat
oc Skygge / imod det ny Testamentis Paaskelam /
1. Corinth: 5. 7. som er det sande Legem / Coloss:
2. 17. De derfor bleff Christus / vort Paaskelam /
icke slactet om Natten / som det gamle Paaskelam /
Men om Dagen / ved høn Middags Tid / der
Kloeken vaar ved Tolff hos oss / som Euangeli-
sterne / Marcus, 15. 25. Iohannes, 19. 14. klarligen
vidne / paa det at all Verden kand vide / at hand
allene er det sande Guds Lam / som bær Verdens
Synder. Iohan: 1. 29.

De de Tolff Disciple met hannem. Her
giffuis tilkende / huo der haaffuer været met Christo
offuer Borden / der hand eller Paaskelam / som eret
alle de Tolff Apostle / huilcke der haaffue været met
Christo / fra hans hellige Daab / oc indtil denne
Dag. Huor vdaß wi lettelig forstaa / at Iudas Is-
cariotes, som nu allerede haaffde sold Jesum for

Ecc

Tredie

Tredine S. Iff Pendinge / Mat : 26. 15. Vaar de tiff
stede offuer Worde met Christo / som oc Iohannes,
13. 26. klarlig siger / At Jesus (effter S. Hansis be-
gæring / som vilde vide huo den vaar aff Disciplene /
som skulde forraade hannem /) dyppede it Stycke i
Fadder / oc gaff Iudæ Iscariotæ, Simonis søn det.

Saa haaffue wi her aff at lære / Gud Faders / oc
hans Søns Christi ubegribelig oc vrandfagelig
Godhed oc barmhiertighed / icke alleniste imod den-
nem / som hannem hiertelig gierne / offuer alt det /
som er i Verden / met S. Paulo tiene / Philip : 3. 8.
Men oesaa imod de Wgudelige oc forhørdede
Mennister. Thi huad gode kunde Christus yder-
mere beuise Iudæ, end hand haaffde hannem beuist?
i det hand haaffde skabt hannem it foruuffrige Men-
niste / som vaar gissuen Herredom offuer andre
Creatur. Genesl : 1. 26. Psalm : 8. 7. De ladet
hannem fødte den salige Tid / huilcken mange
Konger oc Propheter haaffde ynsket / oc hiertelig be-
gæret at vilde leffue / Luc : 10. 24. Ja kaldet han-
nem til / at være sin Discipel / Iohan : 6. 70. De
end betroet hannem til / at foruare sine Pendinge
oc Gods / Iohan : 12. 6. De saa rigelig besørget
hannem / at hannem aldelis intet haaffuer fattis i
nogen Maade. Luc : 22. 35.

Huad ville wi sige meget om Iuda? Thi wi
lese / Esa : 5. 3. at Gud haaffuer oc beuist Israelti-
terne / det wtacknemmeligt Folck / oc den Mordtske
Stad Jerusalem / Matth : 23. 37. saa stor Godhed

oe mangfoldige Belgierninger / at hand haffuer
sat i Rette for dem selfuer / om noget Menniske
kunde giøre sin Vingaard mere til gode / end som
hand haffuer beuijt dennem. Hvilken Godhed
Gud Fader daglige Dag ocsaa beuifer det gant-
ste Menniskelige Røn / som Christus selfuer læ-
rer / Matth : 5. 45. der hand siger / at hans Fader
lader regne offuer de Retferdige oc offuer de Bret-
ferdige / oc Solen skinne offuer Onde oc Gode.

Derneft giffuis her Christi Langmodighed til-
kende / at hand / som veed / at Iudas er en Dieffuel /
Iohan : 6. 70. oc den / som hannem skulde forraa-
de / Iohan : 13. 45. endda alligeuel lider oc fordra-
ger hannem iblant sine tro Mend oc Apostle / saa
at hand icke aabenbarer hannem / eller stelder han-
nem ved sit Rassin / for de andre Disciple / Men
gierne / som den rette sande Aandelige Vonde / der
fordrager Klinte iblant Nuede / indtil Høsten /
Matth : 13. 30. offuerbærer met hannem / indtil
saa lenge / at hand haffuer selfuer aabenbaret sig /
at være en vtro Kneet / oc en Forradere / i det hand
solde Phariseerne sin Mester / for Tredue Sølf
Pendinge.

Denne Guds Langmodighed oc Taalmodighed /
som lader oss til Penitens oc Omvendelse / skulle vi
ingenlunde misbruge / oc bliffue varactige i Syn-
den / for den Sag skylds / at Gud forhaler oc for-
taffuer met straffen / Thi at huo det giør / hand sam-
ker sig seiff / met sit forstøckede oc forhærdede Herte /

Ecc ij

Brede

Brede paa Bredens Dag / oc Guds retferdige
Doms Aabenbarelse / huilcken som skal giffue huer
effter sine Sierninger. Roman: 2. 4. etc.

Mig haffuer hiertelig forlenget / at æde
dette Paafkelam met eder. Her giffuer Christus
off rettelig tilkende / huor hiertelig gierne hand haff-
uer vilde lide Død oc Pine / for det Menniskelige
Røn / i der hand siger sig / at haffue hiertelig begæ-
ret oc attraaet / at vilde æde dette sit sidste Paafke-
lam met demnem / Som hand vilde saa siige / Den-
ne Tid haffuer altid staaet mig i mit Herte / Psal:
40. 9. at den kunde komme / at ieg kunde komme
til / at lade slacte mit Legeme / som er det sande Paa-
fkelam / 1. Corinth: 5. 7. til Menniskens Salig-
hed. Huilcken Christi Begæring hand offte tilfor-
ne / for sine Disciple / haffuer met klare Ord giffuet
tilkende. Luc: 12. 50. Item, 18. 31.

Thi ieg siger eder / At ieg skal her effter
icke mere æde der aff / indtil det bliffuer fulds-
kommet i Guds Rige. Met disse Ord giffuer
Christus klarlig tilkende / at der skal nu være Ende
paa det gamle Testamenis Paafkelam / oc andre
Ceremonialiske Lowe / Matth: 11. 13. Huilcke alle-
sammen den Herre Jesus Christus i sit eget Lege-
me haffuer opfyldt / Coloss: 2. 17. Som oc Iohan-
nes, 1. 17. vidner / der hand siger / Lowe er giffuen
ved Mosen, Men Naade oc Sandhed ved Je-
sum Christum.

Dee

Derneft
at hand nu
ære alt det / so
forledelse / Nu
haffuer huilcket ha
De saadan
næste paa Raar
de Guds Børn
at fortælle der
at inter
hindre der fra
hætte i Christi be
sone nu inter
salighed / end
hand demnem
nede / syre
immer iagu / oc
off met sig til
an: 14. 3. Amen
Hvorledis
plers Fødd
Paaf
Ohan
Ma
lere
diene / at han
vise Jesus /

Dernæst trøster hand sine Disciple oc off al-
 le / at hand nu aldelis vil fuldkomme / oc endelig vdr-
 rette alt det / som hør til / at bekomme Syndernis
 Forladelse / Retferdighed / Guds Naade oc Bøn-
 skaff / huilket hand i denne Sted talder Guds Ri-
 ge / De saadant altsammen forstode hand / der hand
 raabte paa Haarsset / Det er fuldkommet. Saa at
 alle Guds Børn skulle vide / at alt det / som høret
 til / at fortjene det enige Liff oc Salighed met / oc
 at til intet gære alt det / som Guds Børn fandt
 forhindre der fra / det er altsammen vdreret oc fuld-
 kommet i Christi hellige Død oc Pine / Saa at de
 haffue nu intet ydermere at begære aff Christo til
 Salighed / end at dennem i den samme Naade /
 som hand dennem fortient haffuer / vil naadelige
 beholde / styre oc regere / indtil saa lenge / at hand
 kommer igen / oc effter sit Løfft / Iohan : 12. 32. før-
 rer off met sig til sin Faders Hus oc Bolige / Io-
 han : 14. 3. Amen.

Huorledis Christus toer sine Disci-
 plers Fødder / effter hand haffde ædet
 Paaskelammet met dennem.

Iohan : 13. 2. etc. De effter Aftens
 Maaltid / der Dieffuelen haffde als-
 lerede gissuet Iuda Simonis Iscariot i
 Hierte / at hand skulde forraade hannem / da
 viste Jesus / at Faderen haffde gissuet hans
 Ee iij nem

nem alting i sine Hender / oc at hand kom aff
Gud / oc gick til Gud. Da stod hand op aff
Nadueren / lagde sine Klæder aff / oc tog ic
Skørt / oc omgiordede sig. Der effter vde
hand Vand i it Becken / begynte at toe Dis
ciplenis Fødder / oc tørrede dem met det Skørt /
som hand vaar omgiordet met. Da kom hand
til *Simon Petrum* / oc hand sagde til hannem /
Hære / skulde du toe mine Fødder? Jæsus
suarede / oc sagde til hannem / Huad ieg gior
det veedst du icke nu / Men du skal forstaa det
her effter. Da sagde *Petrus* til hannem / Al
drig skal du toe mine Fødder. Jæsus suarede
hannem / Toer ieg dig icke / da haaffuer du in
gen Deel met mig. *Simon Petrus* siger til han
nem / Hære / icke Fødderne alleniste / Men
oc saa Henderne oc Hoffuedet. Jæsus siger
til hannem / Huo som toen er / hand haaffuer
icke behoff / vden at toe Fødderne / Men hand
er aldelis reen / Oc i ere rene / Men icke alle.
Thi hand viste sin Forrædere vel. Derfaare
sagde hand / I ere icke alle rene. Der hand
hoffde nu toet deris Fødder / tog hand sine
Klæder / oc sette sig ned igen / oc sagde atter til
dem / Vide i / huad ieg haaffue giort eder? I
kalde mig Mestere oc Hære / oc sige ret der
vdi / Thi ieg er oc saa. Der som ieg nu / eders
Hære

Hære oc Mest
alle i octoe
Ieg gaff eder
im ieg giorte
laer eder / En
Hære / oc op
vannem vdsende
i salige / der se
Jæsus blef der
met sine Discip
der / effter kosen
mi oc i saa Naab
hand i samme ge
indstider oc
Bleds Sacram
Gud haaffuer se
haaffuer giffet si
dem oc Bestyrt
im off lunde stad
effter / huad de
at Christus i
 gamle Testam
Christus haaffuer
indcaist dennem
alleniste indbr
haaffuer andre / Men
deris gantste Liff
todighet vnder S

Herre oc Mestere / toede eders Fødder / saa
skulle i oc toe eder Fødderne iblant huer andre.
Jeg gaff eder en Efftersyn / at i skulle gipre /
som ieg gjorde eder. Sandelige / sandelige / ieg
siger eder / Euenden er icke siørre / end hans
Herre / oc ey Apostelen siørre / end den / som
hannem vdsende. Der som i vide saadant / da
ere i salige / der som i det gipre.

I Affris bleff der omtalet / huorledis Christus /
met sine Disciple / vandrer ind i Jerusalem /
oc der / effter Lowen / oc der Paastelammet met den
nem / oc i saa Maade gipr en Ende der paa / i det /
at hand i samme gamle Testamentis Paastelams
Sted / indsticker oc forordner sit hellige Legemis
oc Blods Sacramente / til en enig Hukommelse /
at Gud haffuer sendt off sin Søn / huicken de
haffuer giffuet sit hellige Blod / til en Befrielse /
Bern oc Beskyttelse / imod alle vore Fiender /
som off kunde skade i nogen Maade. Sølger her
na effter / huad der haffuer sig tildraget / strax eff
ter / at Christus haffuer gjort Ende paa samme
gamle Testamentis Paastelam / som er / huorledis
Christus haffuer toet sine Disciplers Fødder / oc
vnderuist dennem / huorledis de skulle sticke sig / icke
alleniste indbyrdis i Broderlig Kierlighed imod
huer andre / Men oc saa / huorledis de skulle sticke sig
i deris gantske Liffs tid i denne Verden / i Taal
modighed vnder Kaarstet / oc i en fyrig oc fast tillid

Ecc liij

in

til Gud / at hand icke skulde forlade dem Faderløse
oc Hielpeløse i deris Bedrøffuelse / Men at de skul-
de visselig forlade sig til / at hand vilde hielpe dem
nem aff all deris Nød / Ja føre demnem fra denne
Verdens ælendighed / til sin Faders enige Bolige.
Om huilcken Undervisning S. Hans vitlige ta-
ler / icke alleniste i dette Trettende Capitel / Men
oc saa i alle de Fire efftersølgendis Capitle / som
er det 14. 15. 16. oc 17.

Saa ville wi da nu / met Guds Hjelp / i Aff-
ten / effter vor Kircke Ordinantzis Befalning oc
vor gamle Stiel / Tuende smaa Stycke saaregiff-
ne / aff denne oplæste Text / som tale om / huorle-
dis Christus haffuer toet sine Disciplers Fødder.
1. Om Fodebadet / met sine omstendige Vilkaar.
2. Huorledis Christus vdlegger oc forklarar sam-
me Fodebad / for sine Disciple.

Det Første Stycke.

Om Fodetuetten haffue wi disse efftersølgen-
dis Stycker at acte / 1. Tiden. 2. Huad Ceremo-
nier Christus haffuer brugt i denne Fodetuetten.
3. Christi Samtale met S. Peder / som vil icke /
at Christus skal toe hans Fødder.

Tiden bescriffuer Iohannes i disse Trende
Maader / 1. Effter Afftens Maaltid. 2. Der Dieff-
uelen haffde allerede giffuet Iuda Iscarioth i Hier-
te / at hand skulde forraade Jesum. 3. Da viste
Jesum / at Faderen haffde giffuet hannem alting
i sine

i sine Hender /
til Gud.

Effter 2

Maaltid er an-
ner / at Christus

te Testaments

forordnet igen

komme / sin be-

blods Sacrame

for her nu effter

Saa vil da den be-

re naamde eff

te nogen legentli

te gamle Testam

ent skulle ganskh

ere bered i ve

loret altid i m

der dette Christi

Der Die

Iuda Simonis Is

forraade hann

og giffuet Iuda

Herren / lærer

terhuer aff Iud

denne Salue icke

ge / oc giffue S.

geri at Iudas icke

ge / Men fordi

gen / oc bar hua

i sine Hender / oc at hand kom aff Gud / oc giet
til Gud.

Efter Aftens Maaltid. Huad dette
Maaltid er anrørendis / vide wi / at S. Hans me-
ner / at Christus / efter hand haaffuer ødet det gam-
le Testaments Paaskelam met sine Disciple / oc
forordnet igen til sin hellige Døds oc Pinis Jhu-
kommelse / sin hellige Nadueris / eller Legemis oc
Blods Sacramente / da haaffuer hand vdrøet det /
som her nu efterfølger / som er / Fodvættelsen.
Saa vil da den hellige Euangelist Iohannes lære
oc paaminde oss / at wi nu icke senger skulle henge
vdi nogen legemlige Ceremonier oc Stick / som
det gamle Testaments Folck haaffuer gjort / Men
at wi skulle gantze tro oc beslutte / all vor Salighed
at være bered i vor Herre Christo. Huilcken vor
Tro wi altid / met alle Ydmyngheds Gierninger /
efter dette Christi Exempel / skulle beuise.

Der Dieffuelen haaffde allerede giffuet
Iuda Simonis Iscarioth i Hierte / at hand skulde
forraade hannem. Huorledis Dieffuelen haaffde
indgiffuet *Iuda Iscarioth*, at hand skulde forraade
Herren / lærer Iohannes, cap: 12. 5. der hand
scriffuer aff *Iuda Iscarioths* Mund / Hui bleff
denne Salne icke soldt for Tre Hundrede Penden-
ge / oc giffne Fattige? Huilcket Euangelisten si-
ger / at *Iudas* icke sagde / fordi at hand aetede Fatti-
ge / Men fordi hand vaar en Tyff / oc haaffde Pæn-
gen / oc bar huad der bleff giffuet.

Ecclv

Mat

Met denne Bescriffuelse paa minde Iohannes
 alle tro Christne / huilcke Christi Døds Vardig-
 hed daglig settis for Øyne / at Satan lader icke aff
 at faarelaste dennem at stillige onde Tæncker oc
 Aarsager til at synde / paa det / at hand kand stille
 dennem ved Christi Døds Fortieniste oc Værd-
 skyld. Derneft giffuer hand dennem en stor Trøst
 met dette Ord / (Der hand haffde faarelast el-
 ler indgiffuet) at Satan kand intet ydermere
 giøre nogen Christen / end at hand alleniste kand
 faste i Beyen for dennem / det er / faaregiffue atstil-
 lige Aarsage / til at synde oc forsee sig imod Gud /
 Men hand kand ingenlunde tvinge eller drage den-
 nem met Mægt / til at giøre noget Ont / uden de selff-
 uer veluillige samtycke hans onde indstud. Huilcket
 vore første Forældris Exempel / Adams oc Eux,
 nocksom giffuer tilkende / Genes: 3. 5. huor Terten
 vidner / at Slangen allene raadde Quinden / at
 hun skulde æde aff det forbudne Trevis Fruet / Men
 hand drog eller tvingede hende icke imod hendis
 Vilie der til. Saa lase wi oc / Matth: 4. 6. at
 hand raadde Christum til / at hand skulde faste sig
 ned aff Lindingen paa Tempelen / Men hand torde
 ingenlunde selffuer faste Christum ned.

Da viste Iesus / at Faderen haffde giff-
 uet hannem alting i sine Hender / oc at hand
 kom aff Gud / oc gick til Gud. I denne Be-
 scriffuelse giffuer Iohannes tilkende / at ingen ting
 i gantske Christi Leffuet er sig tildragen / aff nogen
 Vendeles

hendelse eller
 i form den Her
 us / at hand
 huilcket Iohan
 er hand siger /
 Gud. Thi ved de
 laats all den Gu
 is at Guds E
 Salat: 4. 4. Huil
 lig Nands Foran
 mine Mandem
 ho oc Mand til
 at Ord oc Gierm
 ne forlofuede
 i huilcken det gat
 u hannem vil m
 derneft / met dette
 kangelsten alt d
 i hellige Embet
 vad heller det var
 De Ceremoni
 Soderne
 1. Da stod
 ianne Gierming
 iue Disciple / ey
 leg haffde / Mat
 den Pyrrerite / ha
 2. De lag
 Aludens Aflegg

Hendelse eller Slumpelycke / Men alting at være
tilforn den Herre Christo gantse vitterligt / saale-
dis / at hand haffde alting i sine egne Hender.
Hvilcket Iohannes met disse Ord giffuer tilkende /
der hand siger / At hand tom aff Gud / oc gick til
Gud. Thi ved dette Ord / Hand tom aff Gud / for-
staais all den Guddommelige Forordning / hvorle-
dis at Guds Søn i Tidens Fuldkommenhed /
Galat : 4. 4. skulle komme til Verden / oc ved den
hellig Aands Forarbeidelse / i Jomfruens Liff an-
namme Manddom / Luc : 1. 35. oc lade sig føde
Gud oc Mand til Verden / Luc : 2. 7. oc beuise sig
met Ord oc Gierninger / Iohan : 2. 11. at være den
sande forlofsuete Quindens Sød / Genes : 3. 15.
ved hvilcken det gantse Menniskelige Røn / som
paa hannem vil tro / skulde worde salige. Ioh : 1. 17.
Dernest / met dette Ord / Gick til Gud / forstaaer
Euangelisten alt det / som Christus skulde vdstaa i
sin hellige Embede oc Vestilling i denne Verden /
huad heker der vaar / i Gierning eller i Lidelse.

De Ceremonier / som Christus bruger i denne
Foderuertelse.

1. Da stod hand op aff Nadueren. Met
denne Gierning / at hand staa op fra Wordet fra
sine Disciple / opfulder hand det / som hand tilforn
sagt haffde / Matth : 20. 27. etc. Huo som vil være
den Ypperste / hand skal være eders Tienere.

2. De lagde sine Klæder aff. Met denne
Klæders Afleggelse giffner hand tilkende / at alle
det

det gamle Testamentis Ceremonier skulle nu her
 efter vare nederlagt / saa at wi her efter skulle met
 vore Troids Vyne see allene til hans egen Person /
 som til vor eneste Frelsere oc Saliggjærende. Matt :
 1. 21. Derneft vil hand paaminde oss / at wi skulle
 afflegge vore Klæder / det er / hofferdige Klædedrægt /
 Esa : 3. 6. etc. it hofferdigt oc skift Herte / Rig-
 dom / oc andet mere / som offte tilbage holder man-
 ge / at de icke beuise deris Næste tilbørlig oc Broder-
 lig Kierlighed oc Tienstactighed / som Gud vil at
 den ene skal beuise den anden. Leuit : 19. 18. Ro-
 man : 12. 10.

3. De tog it Skørt / oc omgiordede sig.
 Ved dette Linet Skørt forstaa wi met S. Pouel /
 den hellige Seriftis klare Sandhed / Ephel : 6. 14.
 som er ret imod / enten Qyenskælckeri / eller Figu-
 rer oc lignelser. Vil nogen sige her imod / at det
 skal icke saa forstaas / effterdi at samme Apostel /
 2. Corinth : 13. 12. siger / Wi see nu igennem en
 Grevl / i it mærcet Ord / den samme skal vide / at
 Apostelen icke neeter / at det ny Testamentis Læ-
 dom oc Kundskaff / er jo at regne imod det gamle
 Testamentis Lærdom / lige som Dagens Lius oc
 Nattens Lius imod huer andre. Men Apostelen i
 samme Sted / ligner denne Tids Kundskaff / imod
 det enige Liffs Kundskaff / huor wi skulle see fra An-
 siet til Ansiet / ja hannem selssuer / lige som hand
 er. 1. Iohan : 3. 2.

4. Der

4. Der efft
 Ved Vand som
 kaars oc Bed
 ter ned i it dybt
 it dybt Vand
 11. Du loof
 it / Wi ere tom
 etc. Daar De
 offene seer dem in
 ide. Maar deris
 mænde Vand of
 11. Vandet gik
 alm : 144. 7. De
 afis mla / eered
 ved dette Vand
 leder met / 1.
 hand hadde se
 der skulde dog icke
 me / Thi Gud
 um friste offuer
 Derneft Christi
 landelige Fædd
 Endens Emme
 id Hender for
 it oc offte ved
 End. Thi at li
 aa Jorden / bl
 Staff oc Wee
 nstis Affecter

4. Der effter 1ste hand Vand i it Becken.
Ved Vand forstaaer den hellige Scrifte tit oc ofte
Raars oc Bedrøffuelse. Psalm: 69. 2. Jeg sun-
cker ned i it dybt Dynd/ som ingen Grund er/ Jeg
er i dybt Vand/ oc Floden vil suncke mig. Psalm:
66. 12. Du lodst Menniskene fare offuer vort Hoff-
uet / Wi ere komne i Jld oc Vand. Psalm: 124.
3. etc. Waar H e r i c k e hos off/ naar Men-
niskene sette dem imod off / da opslugede de off leff-
uende. Waar deris Brede bleff grum imod off / da
drucknede Vand off. Strømme ginge offuer vore
Siele/ Vandet gick alt for høyt offuer vore Siele.
Psalm: 144. 7. Vdsend din Haand aff det Høye/
oc frels mig/ oc red mig aff store Vand. Saa aff-
maler dette Vand/ som Christus toer Disciplenis
Fødder met / 1. Den Corrig oc Bedrøffuelse/
som hand haafde sagt dem aff/ Iohan: 16. 20. huil-
cken skulde dog icke bliffue høyre / end offuer Fød-
derne / Thi Gud er trofast / som icke vil lade dem
nem friste offuer deris Effne. 1. Corinth: 10. 13.
Derneft Christi Blods Verdighed / som vore
Aandelige Fødder/ Affecter oc Sind reengior aff
Syndens Smitte oc Wreenlighed / Thi lige som
ved Hender forstaaes Gierning / saa forstaaes oc
tit oc offte ved Fødder / Menniskens Affecter oc
Sind. Thi at lige som Føddrene / i det at de trede
paa Jorden / bliffue offte besmittede/ oc fulde aff
Støff oc Wreenlighed / Lige saa bliffue it Men-
nistis Affecter oc Sind besmittede / i det / at de
tracte-

tractere, betencke oc offnerne det / som hører ett
dette Liffs Ophold / Matth: 6. 25. Luc: 21. 34.
Aff huilcken Breenlighed de ingenlunde kunde
bliffue befriede / vden alleniste / at Gud dennem/eff-
ter sit Løfte / toer oc reengig / Ezech: 36. 25. etc.
Jeg vil stencke reent Vand offuer eder / at i skulle
bliffue rene aff all eders Breenhed / oc ieg vil rense
eder fra alle eders Affguder / oc giffue eder it nyt
Hierte / oc en ny Aand i eder / oc ieg vil borttage
det Steen Hierte aff eders Riød / oc giffue eder it
Riødeligt Hierte. Jeg vil giffue min Aand i eder /
oc ieg vil gige saadant it Folk aff eder / som van-
dre i mine Gud / oc holge min Ræt / oc gige der
effter. Ephel: 5. 25. Christus elste Menigheden /
oc gaff sig self for hende / paa det hand skulde
hellige hende / oc hand rensede hende formedelst
Vandbader i Ordet / paa det hand skulde besticke
sig self hende en Menighed / som er herlig / som icke
haffuer nogen Besmittelse eller Kynecke / eller noget
saadant / Men at hun skulle være hellig oc vstraf-
felig.

Begynnte at toe. Met dette Ord / Begynnte
trøster den hellig Aand alle bedrøffuede Hierter /
som belende sig for Gud / at være besmittede / at
Christus haffuer begynt / at toe sine Disciplers
Fodder / oc aldrig vil lade aff / indtil saa lenge / at de
allesammen bliffue toede / saa at der ingen skal for-
glemmis / som begære / at ville være afftoede. Huil-
ket oc David giffuer tilfende / Psalm: 51. 4. der
hand

hand beder / sig
aff mine Næge
Eynder. Philip
il / at den / som
skal oc fuldcom
5. De
hand vaar omg
vstaa vi her
eriffus Sandh
en haffuer for
s. ved huilcken h
vnt Vand / S
Boden aff sine
landstige Fodder
Derneff for
et Stort / Chr
te huilcken / ha
alle hans Dis
liffue borttagne
etc. Hand
Abrahams Sad
hand være sine
hand skulle bliff
vnt Prest for
thi der vdi / for
hand hielpe dem
Christi
Da som he
lagde til hanne

Hand beder / sigendis / Hæder / toe mig ilt oc offte
aff mine Misgierninger / oc gior mig reen aff mine
Synder. Philip: 1.6. Jeg haaffuer it gaat Naab der
til / at den / som begynte den gode Gierning / hand
skal oc fuldkomme den / indtil Jesu Christi Dag.

5. De tørrrede dem met det Skørt / som
hand vaar omgierdet met. Endnu / som tilforn /
forstaa wi her / Først oc i besynderlighed / den hellige
Skriftis Sandhed oc rette Forstand / som Guds
Søn haaffuer ført oss aff sin Faders Skød / loh:
1. 18. ved huilcken hand / som met it linet Klæde /
tørrer Vand / Raars oc Bedrøffuelse / i denne
Verden / aff sine Disciplers Mandelige Affecter oc
Mandelige Fødder. Esa: 25. 8. Apocal: 7. 17.

Derneft forstaa wi oc i Mandelige Vis / ved
dette Skørt / Christi Manddom / ved huilcken / oc
vdi huilcken / hans hellige Guddom gior det saa /
at alle hans Disciplers Corrig oc Bedrøffuelse
bliffue borttagne / som oc Apostelen lærer / Ebre:
2. 16. etc. Hand tager ingensted Engle til sig / Mer
Abrahams Sød tager hand til sig. Derfor skulle
hand være sine Brødre lig i alle Ting / Paa det
hand skulle bliffue barmhiertig / oc en trofast op-
perste Prest for Gud / at forlige Folkens Synder.
Thi der vdi / som hand leed oc bleff fristet / kand
hand hielp dem / som bliffue fristede.

Christi Samtale met S. peder.

Da kom hand til Simon Petrum, De hand
sagde til hannem / Hærrer / skulde du toe mine
Spø

Gødder? **J**esus suarede/ etc. **V**di **S.** **P**eder
 er affmalet det **M**ennistelige **K**øns **F**orstand/ som
 icke forstaaer sig paa **G**uds **G**jerninger/ **1.** **C**orin :
 2. 4. **M**en dømmet saadanne for en **D**aarskaff.
Huileket wi oc see i mange andre hellige **F**olck.
Iohannes **B**aptista stod høylig imod / før hand
 vilde døbe **C**hristum/ **M**atth : 3. 14. **M**oses bleff
 oc høylig forstreckt / der hand saae **T**ornebussen
 brende/ **E**xod : 3. 3. **J**acob **P**atriarch/ effter hand
 vaagner op / oc haffuer seet **S**ien/ oc **H**ærens
Engle fare der op oc ned / forstreckis hand i sit
Hierre / **G**enel : 28. 17. **J**a / huad vil ieg sige?
David bekender selff/ **P**salm : 106. 7. at vore **F**or-
 fædre i **E**gypten / forstode icke **G**uds vnderlige
Gjerninger. **D**e om sig selff bekender hand/ **P**sal :
 139. 6. **A**t **H**ærens **G**jerning er hannem for vn-
 derlige oc for høye at forstaa / saa hand fand dem
 icke begribe.

Saa paamindis wi her aff/ at wi icke fortre-
 delige staa **G**uds **O**rd imod / huileket wi offte icke
 kunde forstaa / oc der offuer følge vort eget **K**igds
Vilie oc **F**orstand/ paa det / at det icke skal vederfa-
 ris off/ som **S**alomon siger/ **P**rouerb : 14. 12. **D**er
 behager mangen en **D**ey vel / **M**en paa det sidste
 fører hun hannem til **D**øden. **H**uileket wi oc let-
 telig kunde see i **S**aul, **1.** **R**eg : 15. 9. etc. **H**uileken
 som icke vilde lyde **H**ærens **B**efalning/ oc drebe
Amalech, **M**en aff sin **K**igdelig **M**ening oc
Dom sparede hannem. **H**vorfor **A**postelen/ **2.** **C**o-
 rinth :

uth : 10. 5. r
 land til fange/

Jesus

Huad ieg gior

salt forstaa de

er tilkende / at

mmer klar oc

gerninger / som

me / **I**ohan : 16.

at sige der /

der hand loffuer d

me hans **G**jern

inde **D**isciplem

do stulle ha

stulle wi da h

den **G**ud frepeti

Vnderusnir

Moderen/ oc so

ret forstue/na

m / naar hand

nd skulde sette si

Da sagde **P**e

toe mine **G**od

finalis off paa n

vilken / so lenger

hore oc gruelig

er gior her / hui

forn/ noetter der

rinth: 10. 5. raader / at wi skulde tage all vor For-
stand til fange / vnder Christi Lydelse.

Jesus suarede / oc sagde til hannem /
Nuad ieg gjør / det veedst du ick nu / Men du
skalt forstaa det her effter. Christus giffuer oss
her tilkende / at ingen Menniske paa en Tid be-
kommer klar oc reen Kundskaff paa alle Guds
Gierninger / som hand oc paaminder alle Disci-
plene / Iohan: 16. 12. etc. Jeg hoffsuer endnu me-
get at sige eder / Men i kunde ick bære det nu.
Men hand loffuer dog / at S. Peder skal forstaa
denne hans Gierning her effter / Som hand oc
loffuede Disciplene / at naar Sandheds Aand
kom / da skulde hand se den i all Sandhed.
Saa skulde wi da her aff lære / at wi lade oss nøye /
med den Gud fryetige Ioseph, som lod sig nøye med
den Vnderuisning / at hand skulde tage Varner
oc Moderen / oc fare til Egypten / oc taalsmodelige
bie oc fortøffue / naar H e r r e n vilde sige han-
nem / naar hand skulde drage hjem igen / oc huor
hand skulde sette sig ned. Matth: 2. 13. etc.

Da sagde Petrus til hannem / Aldrig skalt
du toe mine Fødder. I dette S. Peders Suar
affmalis oss paa ny Menniskens blinde Forstand /
huilcken / jo lenger den imodstaar H e r r e n s Ord /
jo høyre oc grueligere farer den vild / Som S. Pe-
der gjør her / huilcken der ick nu ensfoldelig / som
tilforn / neetter det Christus vil haffue frem / Men
D d d paa

paa det allerhøyeste suærer oc stadfæster sin blinde oc vrang Mening / huilcken hand nu strax / met sin egen store Blusel / maa affstaa / oc be-
kende / at være vrang. Hvorfor det er høylig for-
nøden / at wi allesammen / effter S. Jacobs
gode Raad / værre snare til at høre / oc langsom til
at tale.

Jesus suærede hannem / Toer ieg dig
icke / da hæffuer du ingen Deel met mig.
Christi Mening er denne / S. Peder / vduel dig
nu it aff disse Tuende Strycker. Vilt du være min
Discipel / oc hæffue Gaat aff mig / da skalt du lade
mig toe dig. Vilt du icke lade dig toe / saa skalt du
icke være iblant mine Disciple / oc ey hæffue noget
met mig at skaffe. Aff disse Tuende Vilkaar paa-
mindis det Menniskelige Røn / Først / huordanne
wi allesammen ere aff vor egen Natur / som er /
wrene / Thi wi ere jo alle aff det ene wrene Adams
Blod stæbte / Actor : 17. 26. Saa at wi met Kong
Dauid / Psalm : 51. 7. vndfangis oc fødts i Syn-
den. Saa at wi met Esaia, 64. 6. maa bekende / at
all vor Retferdighed er som it besmittet Klæde / Ja
fra Gudsolle oc til Hoffuerisse intet reent at være i
oss / Esa : 1. 6. Hvorfor Konning Dauid / Psalm :
32. 6. ocsaa bekendet / at end ocsaa de Hellige maa
raabe til Gud / om Syndernis Forladelse.

For det Andet / lærer Christus oss met disse
Ord / Der som ieg icke toer dig / at der er ingen an-
den giffuen det Menniskelige Røn / som det land
toe

aff sin W
Christus. Hvil
niger / oc man
ohan : 1. 29. S
me Synder.
høds Sønns
lohan : 2. 1. et
eder til / at i
der / da hæffue
Jesum Christ
me er Forlad
allens for vor
ledens. 1. Corin
anden Grund
Jesum Christus.

Simon Petrus
vite Gudsme
meot Hoffued
te / i det hand
vren begærede
vil mere / end
all til hæffue
at hand vil
der sin Meisters
an oc sit gantse
fra sin West
alle Guds G
lde oc ombrage

toe aff sin Breenlighed / vden allene den Herre
 Christus. Huileket ocsaa disse efftersølgende Sen-
 tenker / oc mange andre / nocksom giffue tilkende.
 Iohan : 1. 29. See / det Guds Lam / som bær Ver-
 dens Synder. 1. Iohan : 1. 7. Jesu Christi /
 Guds Søns Blod / renser oss aff alle Synder.
 1. Iohan : 2. 1. etc. Mine Børn / dette scriffuer
 ieg eder til / at i skulle icke synde. Der som nogen
 synder / da haaffue vi en Zaalsmand hos Fader-
 ren / Jesum Christum / som er reersfordig / oc den
 samme er Forligelsen for vore Synder / Dog
 icke alleniste for vore / Men ocsaa for den gantste
 Verdens. 1. Corinth : 3. 11. Der fand ingen leg-
 ge en anden Grundnaal / end den som lagt er / som
 er Jesus Christus.

Simon Petrus siger til hannem / **H**er-
 re / icke Gødderne alleniste / Men ocsaa Hens-
 derne oc Hoffuedet. Lige som Petrus tilforn syn-
 dede / i det hand icke vilde det liden samtycke / som
 Herren begærede / Saa synder hand nu / i det
 hand vil mere / end vor Herre vil. Men sandelig /
 vden all tuil haaffuer G. Peder giffuet her tilken-
 de / at hand vil Hiertens gierne sette sin Vilie
 vnder sin Mesters / oc lade icke allene sine Gødder /
 Men oc sit gantste Legeme toe / sørend hand vil
 stillis fra sin Mestere Christo. Huileket Forsæt oe-
 saa alle Guds Børn haaffue / Thi de hiertelige gier-
 ne lide oc ombrage / baade Legems oc Siels bedrøff-
 D d d ij uelse

neise oc Gennordighed / Paa det de fand vinde
Christum. 2. Corinth : 4. 10. Vi bære altid vor
Herris Jesu Christi Død omkring i vore Læge-
me / paa det / at oc vor Herris Jesu Liff skal
aabenbaris i vort Lægeme. De derfor kommer det
oc / at de ligne aldelis intet denne nærmerendis ælen-
dighed / ved den Bløde / som skal aabenbaris i dem.
Roman : 8. 18.

Jesus siger til hannem / Huo som toen-
er / hand haffuer icke behoff / uden at toe Fød-
derne / Men hand er aldelis reen. I disse Ord
synis Christus at tale effter den Stick / som Folck
holder / effter de haffue toet oc reengjort deris gant-
ste Lægeme / da pleye de alligeuel offte at toe Fød-
derne / som bære det gantste Lægeme / for den Sags
skyld / at de mest brugis paa Jorden / oc bliffue der
aff wrene / Lige saa giffuer Christus oc tilkende / at
det haffuer sig met Guds Dørn / som allerede ere
afftoede oc helliggjorde / 1. Corinth : 6. 11. Saa
at der er ingen Fordømmelse i dennem / Roman :
8. 1. Dog alligeuel haffue de altid behoff / at afftoe
de onde Affecter oc Begærlighed / som deris Af-
fect oc Sind tit oc offte besuerer oc wrene gjør.
Huorfor oc David, Psalm : 51. 4. bad ydmygelig /
at Herren vilde tit oc offte toe hannem aff sine
Synder. Quilcket oc Salomon, Prouerb : 24. 16.
lærer / der hand bekender / at den Retferdige falder
Sin gange om Dagen.

Det

Det Andet Stycke.

Her til haffue wi forklaret/effter vor Børne vis/
 Fodebadet / met sine omstendige Vilkaar / som
 vaare / aff Tiden / aff de Stick oc Ceremonier,
 som Christus haffuer brugt. Disligeste S. Peders
 oc Christi Samtale. Følger nu effter det Andet
 Stycke/ som wi saaregaffue/ som er/ den Fortla-
 ring/der Christus giffuer paa denne sin Gierning/
 huilcken Fortlaring hønlig vaar fornøden. Thi
 Christus vel viste/ som oc S. Peders Nectelse giff-
 uer tilkende / at hans Disciple ick bedre forstode/
 eller hønre actede denne hans Gierning / end som
 Michol, Dauids Hustru / actet oc forstod/ at Da-
 uid hoppede oc sprang for Hærens Arck / der
 hun bespaatter David for samme hans Gierning/
 2. Reg: 6. 14. etc. Nuorfor Christus nu klarlige
 vdslegger / huad hand vil / at Disciplene skulle lære
 aff samme hans Gierning.

Der som ieg nu/ eders Hærrer oc Mestres
 re / toede eders Fødder / saa skulle i oc toe eder
 Fødderne iblant huer andre. Jeg gaff eder en
 Efftersyn / at i skulle giøre / som ieg gjorde.
 At Disciplene dis bedre kunde forstaa Christi Me-
 ning/ oc den aluorlig giøre/ giffuer hand dennem
 at betencke / at det samme / de bekende met deris
 Mund / det skulle de oc tencke til / at beuise met
 Gierning. I/ siger hand/ talder mig eders Hæ-
 rre oc Mestere / oc siger ret der vdi/ Thi ieg er oc saa.

D d iij

Eders

fen der vil / at
 etomme til E
 Berer for hua
 For der
 annem mer D
 Eeriffe vdtref
 ge. Pfalm: 41.
 Ad diopffage til
 ven ende Tid.
 aff de Windes
 els Naft. En
 temiste fin løn.
 arcer. Quads
 i mindste Br
 Der som i
 som i det gje
 midt her fine D
 ed / at de mer
 mer om Dyd e
 oc dog der
 vil / at de stu
 des Fornabelfe
 at oc vnderf
 Zuend / sem vee
 et efter / hand h
 m huer den h
 di sem haffuer
 Nat. Pfalm: 1.
 tighed til Eui

Der som i
som i der g
under her sine
bed / at de me
mer om Dyd e
oc dog der e
vil / at de stu
s Fornæbelse
at oc vnder
vund / sem vee
er efter hand
sem den h
sem baster
Nat. Psalm: 1
vighed til Evi

Der som i
som i der g
under her sine
bed / at de me
mer om Dyd e
oc dog der e
vil / at de stu
s Fornæbelse
at oc vnder
vund / sem vee
er efter hand
sem den h
sem baster
Nat. Psalm: 1
vighed til Evi

Der som i
som i der g
under her sine
bed / at de me
mer om Dyd e
oc dog der e
vil / at de stu
s Fornæbelse
at oc vnder
vund / sem vee
er efter hand
sem den h
sem baster
Nat. Psalm: 1
vighed til Evi

eken der vil / at alle Menniskter stulle bliffue salige /
oe komme til Sandheds Befendelse. Iacob : 5. 16.
Weder for huer andre / at i kunde helbredis.

For det Tredie / naar hand hielper oe trøster
hannem met Ord oe Gierning / huilcket den heilige
Scrifft vdkressuer aff alle dem / som ville vorde sa-
lige. Psalm : 41. 2. Salig er den / som tager sig den
Nædigste til / **H e r e** skal frelse hannem
i den onde Tid. Matth : 10. 42. Hvo som gissuer
en aff de Mindste en saald Vands Driick i en Dis-
cipels Naam / Sandelig / ieg siger eder / hand skal
icke miste sin Løn. Matth : 25. 40. Sandelig / ieg
siger eder / Huadsomhelst i haaffue gjort en aff disse
mine mindste Brødre / det skal i haaffue gjort mig.

Der som i vide saadane / da ere i salige /
der som i det giøre. Den Herre Christus paa-
minder her sine Disciple / at det er icke noet til Sa-
lighed / at de mee de Verdslige Vise høre oe lære
meget om Dyd oe Fromhed / Troen oe Kierlig-
hed / oe dog der offuer intet giøre der effter / Men
hand vil / at de stulle / ved Saligheds oc enige Vel-
færds Fortabelse / giøre effter / som hand dennem
loert oe vnderijst haaffuer. Luc : 12. 47. Den
Suend / som veed sin Herris Vilie / oe icke giør
der effter / hand skal stais met mange Limer. Tuert
om loffuer den heilige Scrifft allene dem Salig-
hed / som haaffuer deris lyst i Herrens Løw Dag oc
Nat. Psalm : 1. 2. Herrens Naade varer fra
Euighed til Euighed / offuer dem / som hannem
D o d u g f r y e s

fructe / oc hans Retferdighed varer til Børne
 Børn / hos dem / som holde hans Pact / oc tencke
 paa hans Bud / at de giøre der efter / Psalm : 103.
 17. etc. Den Mand / som hører min Tale / oc giør
 den / hannem ligner ieg ved en forstandig Mand /
 som bygde sin Hus paa en Klippe. Matt: 7.24. etc.
 De ere ick Retferdige for Gud / som høre Løwen /
 Men de / som giøre Løwen / skulle bliffue Retferdi-
 ge. Roman : 2. 13. Sandelig / ieg siger eder / Der
 som nogen beuaxer mit Ord / hand skal ick see
 Døden euindelige. Iohan : 8. 51. Salige ere de /
 som høre Guds Ord / oc beuare det. Luc : 11. 28.

Om de Tegn / som ere skede nu strax /
 der Christus døde paa Raarset.

M Attb: 27. 51. etc. De see / Forhenget
 i Templen reffnede i To Stycke /
 fra det Offuerste til det Nederste / oc
 Jorden beffuede / oc Stenene brøste sønder / oc
 Graffuene lode sig op / oc der stode mange
 Helligens Legeme op / som soffue / oc ginge
 aff Graffuene efter hans Dystandelse / oc
 komme i den hellige Stad / oc aabenbaredis
 for mange. Men Hoffuigmanden / oc de / som
 vaare hos hannem / oc beuarede Jesum /
 Marc: 15. 39. som stode der hos / tuert offuer
 fra / der de saae / at hand vdgaff Anden met
 saadan

saadan Raar
 stel / oc huad
 Luc: 23. 47.
 delig / denne
 Matth: 27. 54
 Oc alt det Jo
 til / der de sa
 deris Brøst /
 hans Tilheng
 Quinder / som
 21. oc saae alt d
 at naar Maria
 Jacobs oc Iosef
 Jorns Mode
 lunt hannem
 mange andre /
 Jalem met han
 derne / efter d
 at deris Legem
 set Sabbathe
 Sabbatho L
 lum, at deri
 aff. Da kom
 Benene paa
 vaare Raare
 komme til Ja
 allerede død /

saadan Raab / *Matth: 27. 54.* oc saae det Jord
 skel / oc huad der skede / da forfærdedis de saares
Luc: 23. 47. oc prisede Gud / oc sagde / Sans
 delig / denne vaar ic retfærdigt Menniske /
Matth: 27. 54. oc Guds Søn. *Luc: 23. 48. etc.*
 De alt det Folk / som der vaar hos / oc saae
 til / der de saae det / som skede / sloge de sig for
 deris Bryst / oc vende tilbage igen. De alle
 hans Tilhengere stode langt borte / oc de
 Quinder / som effterfulde hannem aff *Gali-*
laa, oc saae alt dette / *Marc: 15. 40.* iblant huil-
 ske vaar *Maria Magdalena,* oc *Maria,* den lille
Jacobs oc *Iosfes Moder* / oc *Salome,* *Zebedæi*
Børns Moder / som oc haffde effterfuldt oc
 tient hannem / der hand vaar i *Galilaa,* oc
 mange andre / som vaare gangne op til *Jerus-*
salem met hannem. *Ioh: 19. 31. etc.* Men Jø-
 derne / effterdi at det vaar Beredelsens Dag /
 at deris Legeme skulde icke bliffue paa *Raars-*
 set *Sabbathen* offuer / (Thi den samme
Sabbaths Dag vaar stor /) Da bade de *Pi-*
latus, at deris Been maatte brydis / oc tagis
 aff. Da komme Stridsmændene / oc brøde
 Benene paa den Første oc den Anden / som
 vaare *Raarsfeste* met hannem / Men der de
 komme til *Jesum* / oc de saae / at hand vaar
 allerede død / brøde de icke hans Been / Men
 Ddd v m aff

en aff Stridamendene aabnede hans Side
met it Spiud/oc strax gief der Blod oc Wand
yd. De den/ som derte haffuer seet/ hand vid
nede det/ oc hans Vidnisbyrd er sande/ oc den
samme veed/ at hand siger Sandhed/ paa det
i oc skulle tro. Thi dette skede/ at Scrifften
skulde fuldkomnis / I skulle ick sonderbryde
noget Been paa hannem. De atter siger en
anden Scrifte / De skulle see / i huilcken de
slunge.

Af denne oploeste Text ville vi Tuende Stycker
forhandle. 1. Om de atskillige Tegn oc Vid
nisbyrd / som skeer i Christi Død. (Der alle en
dreterelig vidne/at Christus er Gud oc Mand/oc en
Herre i Døden offuer alle sine Fiender.) 2. Om
Jødernis Begæring hos Pilatum, at deris Been/
som vaare Kaarsfeste/ maatte brydis.

Det Første Stycke.

Hvad Hiertesorrig oc Bedrøffuelse der haff
uer været i Christi Disciplers / oc andre hans
Benners Hierter / der de nu see den/ som de haff
de forladet sig til / at skulle være Verdens Frelsere
oc Saliggjørere / oc redde dennem aff all deris
Død / at hand saa jammerlig afliffuis / at hand
selv raaber jammerlig oc grøfelig / met græden
de Taare / Min Gud / min Gud / hui haffuer du
saa forladt mig? Det see vi vel / ick at haffue
være

være ringe /
om hannem /
il Emaus me
de / der de sig
haffue forlæst.
ick skulde saa
lomme dennem
da opnecker nu
byrd / som vi sa
er Discipler /
Jesús naar ick
skulle see aff sa
Vidnisbyrd / at
gænger / haade
Saa at ville alle
malende Etra
torem / Luc. 24
Øgen oc Almu
sindelig / den so
om Bilhami
hand paa denn
sine Vidne
ge vidner Jesu
emitt Døden
nu længer har
Jesu Christo?
met en god Sa
vaa hannem / e
er Xandelige

været ringe / Men de nesten ere faldne i Mishaaß
om hannem / Som oc deris Bekendelse / der ginge
til Emaus met Christo / Luc: 24. 21. giffuer tilken-
de / der de sigte / Wi forhaabedis / at hand skulde
haffue forløst Israel. At denne store Hiertesorrig
icke skulde saa Naet offuer Christi Venner / oc
komme dennem slet til / at misuile om hannem /
da opuecker nu Gud disse herlige oc skøne Vidnis-
byrd / som wi faaregaffue / huilcke der skulde vidne
for Disciplene / oc andre Christi tro Venner / at
Jesús vaar icke offueruunden aff Døden / Men at
de skulde see aff samme Legeme / oc høre aff samme
Vidnisbyrd / at Jesús mit i Døden hersker oc
regnerer / baade hos de Leffuende oc hos de Døde /
Saa at ville alle Mennisker tie stille / saa skulde de
ymælende Creatur vidne / Effter som hand sagde
dennem / Luc: 19. 40. Der som disse (Disciple/
Børn oc Almenen /) tie / da skulde Stene tale. Ja
sandelig / den som oplod Asenens Mund / til at vid-
ne om Bilhami Bretserdighed / Numer: 22. 28.
hand paa denne Dag gix det / at her opstaar Fem
skøne Vidne / vden Tunge oc Mund / som merkelig-
ge vidner / Jesum at være Guds Søn / oc en Her-
re mit i Døden til sin Faders ære. Quo haffuer da
nu lenger Aarsag at uile / om denne vor Frelsere
Jesú Christo? Sandelig ingen / Men wi maa nu
met en god Samtittighed oc all tryghed forlade oss
paa hannem / efterdi wi see / at hand / som den sande
oc Aandelige Eliseus, icke allene der hand leffde /
giorde

giorde Tegn/ Men oc/ der hand vaar død/ gjorde
offuermaturlige Ting. Sirac: 48. 19. Huor om
wi ville nu ordentlig/ nest Guds Hielp/ tale. De
faaregiffuer oss Terten Tuende slags. Først/ op.
tegnis her Wmælende oc Wforstandige/ som ere/
1. Forhenget i Templen. 2. Jorden. 3. Stenene.
4. Grassuene. 5. Døde som opstaa. For det
Andet/ Fornufftige oc Talendis/ som ere/ Heda-
ninge/ Centurio, met sine Tilhengere/ oc Jøder-
ne/ iblant huilcke er den simpel Almue/ oc Quin-
derne/ der haffde effterfuldt Jesum aff Galilæa.

De Wfornufftige.

De see/ Forhenget i Templen reffnede i
To Stycker/ fra det Offuerste til Nederste.
Huordan dette Forheng haffuer været i Jerusa-
lems Kircke/ kand wi læse Exod: 26. 33. huor
Gud befaler Mose, sigendis/ Du skalt gjøre it
Forhenge aff gult Silcke/ Skarlagen oc Purpur/
oc huiwinder Silcke/ der paa skalt du kaanstelige
gjøre Cherubim. De henge det ved Fire Støtter
aff Fyrtroe/ som ere beslagne met Guld/ oc haffue
guld Knappe/ oc Fire Jødder aff Sølf. De du
skalt spende Forhenget tilsammen met Hecter/ oc
sette Vidnisbyrdens Arck inden for samme For-
henge/ at det skal være eder en Afstilning imellem
det Hellige oc det Allerhelligste.

At dette Forheng sønderreffuis/ giffuis der
met tilkende/ Først/ at Mosi Ceremonier skulle
nu

nu haffue en
haffuer/ Ma
spaaede indtil
høylig vild/
stare/ effter M
delig/ de ere
3. 18. huilcke i
Christe. Galat
Demus
Hellige oc Allerh
u aff de Tuende
i Christen Kirck
ch Patriarch
lybet skal bo i Sa
etc. See
Domingene/ til
al samle dem all
and/ oc ieg vil
landet/ oc paa
ammen haffue
nere stiftis i T
gerige. De Ch
haffuer andre
dem vil ieg hent
eder skal bliffu
For det Tre
deligs Forstand
den Aandelige
Aandelige met

nu haffue en Ende/ effter som Christus self spaaet
haffuer / Matth: 11. 13. Alle Propheter oc Lowen
spaaede indtil Iohannem. Saa fare de derfor
høylig vild / som nu paa denne Dag lader sig om-
skære/ effter Moſis Stick/ Act: 15. 1. Thi sam-
delig / de ere Christi Kaarſſis Fiender. / Philip:
3. 18. huilcke ingen Gaffn haffue at foruente aff
Christo. Galat: 5. 2.

Dernæſt giſſuts her tilkende / at i det / at det
Hellige oc Allerhelligſte bliſſuer it / at der ſkal bliſſe
ne aff de Tuende ſlags Folck / Hedninge oc Jøder/
en Christen Kircke oc Menighed / effter som No-
ach Patriarch / Genes: 9. 27. spaaet haffuer/ At
Iaphet ſkal bo i Sems Tabernackel. De Ezechiel,
37. 2. etc. See / ieg vil hente Iſraels Børn fra
Hedningene / til huilcke de ere bortdragne / oc ieg
vil ſamle dem alleuegne / oc føre dem igen i deris
Land / oc ieg vil giøre it eniſte Folck aff dem vdi
Landet / oc paa Iſraels Bierge / oc de ſkulle alle
ſammen haffue en eniſte Konge / oc de ſkulle icke
mere ſkiftis i Tuende Folck / ey heller i To Kon-
gerige. De Christus self / Iohan: 10. 16. Jeg
haffuer andre Saar / ſom icke ere aff denne Stj/
dem vil ieg hente hid / oc de ſkulle høre min Røſt /
oc der ſkal bliſſue en Hiord oc en Hyrde.

For det Tredie/ giſſuis her tilkende/ at den Ri-
delige Forſtand/ 2. Cor: 3. 15. ſom er it Forheng for
den Aandelige Forſtand/ da ſørſt borttagis/ naar vi
Aandelige met Christo dø oc igenfødis. Ioh: 3. 5.
For

For det Fierde/ giffuis her met tilkende/ at oss
 Christne/ end oc som wi ere i dette Liff/ er Frihed
 giffuen/ at indgaa i det Allerhelligste/ ved Jesu
 Blod/som oc Paulus lærer/ Ebre: 10. 9. etc. Eff-
 terdi wi nu haaffue/tiere Brødre/ Driftighed til den
 Indgang i det Hellige/ formedelst Jesu Blod/
 huilcken hand beredde oss/ til en ny oc leffuendis
 Bey/ formedelst Forhenget/ det er/formedelst hans
 Risd/ oc wi haaffue en hypperste Prest ossuer Guds
 Hus/ da lader oss nu gaa frem met it sandt Hjerter/
 vdi en fuldkommen Tro/ bestencke i vore Hjerter/
 oc løse fra en ond Samvittighed/ oc toede paa Le-
 gemet met reent Vand/ oc lader oss bliffue ved
 Naabens Bekendelse/oc icke være wstadi-ge/ (Thi
 hand er trofast/ som det loffuede/) oc lader oss tage
 vare paa oss selff indbyrdis/ met Tilskyndelse til
 Kierlighed oc gode Gierninger. Gal: 4. 6. Effter-
 di wi ere nu Børn/da haaffuer Gud sent sin Søns
 Aand i vore Hjerter/ som raaber/ Abba, Fader.

For det Femte/ giffuis her met tilkende/ at der
 skal være en tilfællis Bolig i Himmelen/ for Chri-
 sto oc alle hans Børn/ Som oc Christus loffuer/
 Iohan: 12. 32. Der som ieg bliffuer ophøyet/ skal
 ieg drage eder til mig. Iohan: 14. 2. etc. I min
 Faders Hus ere mange Bolige. Der som det icke
 saa vaare/ da vilde ieg si-ge eder det. Jeg gaar bort/
 at berede eder Steden/ De naar ieg er gaaen bort/
 at berede eder Steden/ saa vil ieg komme igen/ oc
 tage eder til mig/ paa det i skulle være der/ som ieg
 er.

Iohan: 17.
 loffuer giffuer
 som ieg er/ at
 loffuer giffuer
 Dode i Christo
 som loffue
 met dem i Eter-
 ne vilde saa at
 Jordan be-
 kaff/ dermet
 at redebon/ at
 me/ som de be-
 ge som hun op-
 mæe Abiram,
 op mod Gud
 etc. Som oc
 at Creatures
 Bilie. Men
 lagede/ det giord
 lo/ Taalmede
 oc effter/ at
 am. Roman:
 Stenene
 loffe sender/ e
 lunderligt Guds
 Gud i Orden i
 vdflyde det so-
 de sine tørlige
 sandelig et it

er. Iohan: 17. 24. Fader/ ieg vil/ at de/ som du
haffuer giffuet mig / skulle oc være hos mig / huor
som ieg er / at de skulle see min Herlighed / som du
haffuer giffuet mig. 1. Thessal: 4. 16. etc. De
Søde i Christo skulle først opstaa / Der effter skul-
le vi / som leffue oc offuerbliffue / ryckis til lige bort
met dem i Etyerne imod H e r r e n i Lufften /
oc vi skulle saa altid bliffue hos H e r r e n .

Jorden beffuede. At Jorden beffuede oc
skalff / der met giffuer den tilfende / at hun er ferdig
oc redebon / at straffe den Ugudelighed paa Jø-
derne / som de beuiste imod Christum / Guds Søn /
lige som hun oplod sig / oc opslugede Corach, Da-
than oc Abiram , met deris Tilhengere / som satte
sig op imod Guds Mand Mosen. Numer: 16.
24. etc. Som oc Paulus , Roman: 8. 20. beken-
der / at Creaturet er vnder Jorfengelighed / imod
sin Vilie. Men at Jøderne icke strax bliffuer op-
slugede / det gjorde allene Guds offuerflødige God-
hed / Taalmodighed oc Langmodighed / som tøff-
ner effter / at Mennistene skal omvende sig til han-
nem. Roman: 2. 4.

Stenene brøste sønder. At Stenene her
brøste sønder / er icke / som i gamle Dage / it be-
synderligt Guds Naadis oc Mildheds Tegn / der
Gud i Breken lod Stenene brøste sønder / oc lod
vdslyde det søde Vand / met huilket hand leske-
de sine tørstige Tienere / Exod: 17. 6. Men
sandelig er it Bredis Tegn / Met huilket der
giffuis.

giffuis tiltende / at Gud vil opstaa / oc sønderriff-
ne deris Stene Hierter / effter som Esaïas, 11. 4.
spaaet haßuer / Hand skal sla Jorden met sin
Munds Rijs / oc ihiesla den Wgudelige met sine
Læbers Nande.

Derneß / at disse Naturlige Stene brøste
sønder / giffuis klarlig tiltende / at Christus / den
sande Nandelige Hjörnesteen / i den sande Chri-
sten Kircke / er nu aff Jøderne / effter den gamle
Spaadom / forskut oc hentast / Esa: 28. 16. Psalm:
118. 22. Actor: 4. 11. Matth: 21. 42. Ja saa me-
get / som dennem mueligt vaar / i sønder slagen.

Grassuene lode sig op. At Grassuene lade
sig op / det skeer / Først / at det skulle være alle mand
bitterligt / at Christi Død er icke alleniste deris
Liff / som lessue paa Jorden / Men ocsaa alle deris /
der haßue troet paa Christum aff Verdens Be-
gyndelse / Som Christus self bekendt haßuer / Io-
han: 5. 28. Den Tid skal komme / at alle de / som
ere i deris Grassue / skulle høre Wennistens Søns
Røst / oc de skulle vdgaar / De som haßue giort
Gaat / til Liffens Opstandelse / De som haßue
giort Dnt / til Domsens Opstandelse. Huorfor
ocsaa Christus / Matth: 22. 32. bekender / at Gud
er Abrahams Gud / Isaacs Gud / oc Jacobs Gud /
oc at Gud er icke de Dødis Gud / Men de lessuens
dis Gud.

Derneß aabner Grassuene sig / at de ville
giffue Christo / deris Stabere / Rum / huilcken nu /
effter

kerlonæ Sig
tre Dage oc
tre Dage oc
Matth: 12. 40.
For det tre
om lode sig see i
staden fra de
aa aff Grassuene
39. at Christus
ge Stenen af La
nd opstaa.

De mange
ginge aff Gra
de / oc komme i
ordis for mang
vissi Døds Be
at Synden fra
a strecker sig til
oc dennem / si
fue. 1. Corinel
dam / Saa ere n

Derneß / a
alligens legeme
der met giffue
Vardighet oc
d / oc for alt / de
at giffue dennem
vane Vardighet
Saa haßue de oc

effter Ionæ Sigur / som vaar i Hualsistens Bug
i Tre Dage oc Tre Nætter / Ion: 2. 1. skal i
Tre Dage oc Tre Nætter huile sig vdi Jorden.
Matth: 12. 40.

For det Tredie / at de salige hendødis Legeme /
som lode sig see i Jerusalem / effter Christus vaar
opstanden fra de Døde / skulle haaffue Rum / at op-
staa aff Græffuene / Effter som wi oc læse / Iohan:
11. 39. at Christus befaler Jøderne / at de skal bort-
tage Stenen aff Lazari Græff / paa det / at hand
kand opstaa.

De mange Helligens Legeme opstode /
oc ginge aff Græffuene effter hans Opstans-
delse / oc komme i den hellige Stad / oc aaben-
baredis for mange. Her aff see wi / Først / at
Christi Døds Værdighed er icke alleniste nock / til
at toe Synden fra Sielen / 1. Pet: 3. 21. Men oc
saa strecker sig til Menniskens Legeme / at opuecke
end oc dennem / som ligge vdi Jordens Støff / oc
soffue. 1. Corinth: 15. 22. Lige som wi alle dø i
Adam / Saa ere wi alle leffuende gjorde i Christo.

Derneft / at Euangelisten siger / at mange
Helligens Legeme / som soffue / ginge aff Græffue-
ne / der met giffuer hand tilkende / at Christi Døds
Værdighed oc Fortieniste / hører i Besynderlig-
hed / oc for alt / de Hellige til / effter som hand haff-
uer giffuer dennem allene / som tro paa hans Døds
denne Værdighed / at de skulle kaldis Guds Børn /
Saa haaffue de oc allene dette Haab / at de haaffue

Lee

Liff

Liff i Christi Liff. Iohan : 5. 28. Som oc Apostelen
Coloff : 3. 3. etc. klarlig lærer / at vort Liff er skult
met Christo i Gud. De naar Christus / som er
vort Liff / aabenbaris / da skulle wi oesaa aabenba-
ris met hannem i Herlighed.

For det Tredie / siger Euangelisten / at disse
samme Helligens Ægeme ginge først aff Graffue-
ne / efter Christus vaar opstanden / der met vil
hand lære oss / at Christus er den rette sande Aar-
sag til alle Menniskers Opstandelse fra de Døde.
Quilcket Apostelen oc lærer / 1. Corinth : 5. 20.
Christus opstod fra de Døde / oc er bleffuen den
første Brøde iblant dem som soffue. Huorfor oc
Paulus, Coloff : 1. 18. kalder Christum en Be-
gyndelse oc den Førstesøde aff de Døde.

At Euangelisten siger / at de aabenbaredis
for mange / det skulle wi rettelig forstaa saa / at wi
icke mene / at de syntis allene / oc icke vaare / Men
at de vaare skinbarlige oc sandelige hellige Men-
niskers Ægeme. Huor met wi oc skulle lade oss
nøye / oc icke her om lade høre nogen vnyttig
Spørsmål / som kand opuecke Trette / imod G.
Pouels Raad / 2. Timot : 2. 23. om deris Naafne /
huad disse Helligens Naafne haaffue været / huad
Samtale de haaffue haafft met Indbyggerne i Je-
rusalema / eller huor lenge de ere bleffue her paa
Jorden / skulle wi icke heller være omhyggelige /
Efterdi at Guds hellige Ord om saadant slet intet
taler.

Jeru

Jerusalem
en vaar en Me-
lenise Prophe-
52. Men oesaa
lath : 21. 39.
Deorens P
lampel / oc Gu-
m Gud demm
huilket de paa
holt / end som de
m / eller oc efter
enddoq at de v
strenkede / met
den rette sand
arnis Ærdom
emel meger aff
aa at de bliffue
holer. Actor :
ange Gud frycti
Zacharias, El
Jomfru Sim
Arimathæa,
ne lønlige oc lif
Her foruden
m vaar den best
ind Almægtigste
ne Apostle / Act
ni Jerusalem fo
ti oc Menighed

Jerusalem kaldis den heilige Stad / enddog
den vaar en Mordiske Stad / Thi den ihieslo icke
alleniske Propheterne / Matth: 23. 31. Actor:
7. 52. Men oesaa Liffens Første / Actor: 3. 15.
Matth: 21. 39. Først / for de heilige oc aabenbar-
lige Hærens Paetis Tegn / som vaar den heilige
Tempel / oc Guds gantske Aandelige Dyrkelse /
som Gud denneim forscressuet haafde / Exod: 26.
34. huilcken de paa den Tid meget retteligere oc be-
dre holt / end som de enten mange Hundre Aar til-
forn / eller oc efter det Babyloniske Fængsel gior-
de / enddog at de vdi mange Maade forblommiede
oc forkrenckede / met deris gamle Pharisaiske Sur-
den / den rette sande Forstand paa Mosis oc Pro-
pheternis Lærdom / Marc: 7. 8. Thi de hulde dog
alligenel meget aff Mosis oc Propheternis Scrifft /
Saa at de bliffue læste huer Sabbath vdi deris
Scholer. Actor: 13. 27. Huor der oc lode sig finde
mange Gudfryetige Tilhørere / iblant huilcke vaa-
re / Zacharias, Elizabeth, Ioseph, Maria den hel-
lige Jomfru / Simeon, Anna Prophetissa, Ioseph
aff Arimathæa, Nicodemus, oc mange andre
flere lønlige oc Liffactige Lemmer.

Her foruden kaldis den en hellig Stad / Thi
den vaar den bestemmede Sted / Actor: 1. 4. huor
Gud Almæctigste vilde ved den hellig Aand opluise
sine Apostle / Actor: 2. 4. som der efter skulle først
vdi Jerusalem forsamle Christo en Christne Kir-
cke oc Menighed / Actor: 2. 41. oc siden vdgaa

E e e ij

ofuer

offuer den gantste Verden/ Marc: 16. 15. Effter
som spaaet vaar / Mich: 4. 2. Iowen skal vdgaa
aff Zion/ oc Euangelium aff Jerusalem.

Centurio, Hoffuikmanden / oc de / som
vaare met hannem / etc. Her til hassue wi høre
Bidnisbyrd aff de wforstandige oc wformuistige
Creatur. Følger nu effter at tale/ huad de forstan-
dige oc formuistige Creatur vundet hassuer / vdi
huilcken Bidne wi hassue dette at forundre oss paa/
at dette Bidne steer icke alleniste aff Christi gode
Venner / Men ocsaa i Synderlighed aff hans
Hoffuetsfiender oc Hedninge / huilcke der nu saa
høylig priser oc lossuer hannem / oc bekender han-
nem for Guds Søn / som de tilforn lastede oc for-
skudde hannem. Huor vdi wi see / at det opfyldis /
som sigis Exod: 1. 7. Der Joseph vaar død / bleff
ne Jsraeliterne mange / Thi der Jesus er død /
bliffue der strax mange tro Christne.

Saa ville wi da nu ansee ordenlig de Per-
soner / som vidne oc bekende her / Jesum at være
Guds Søn / som hand endnu henger død paa
Kaarisset. Først næffuis her Centurio, Hoffuik-
manden. Dernest de som vaare met hannem /
det er / de Rømerste Landstnechte oc Krigsfolck /
som paa deris Embedis vegne hassue fuld Jesum
vd til Røttersteden.

Men huor kommer det / at icke de / som Sa-
lighed vaar mere tilbuden / Caiaphas, oc de andre
hans Staalbrødre / lade sig beuege / oc omuende
sig /

sig / end Centurio, oc de andre Hedninge? Sandelig for den Sag skyld / at det vil alt saa gaa / at de / som giøre haardnackelig / imod deris gode Samuittighed / mister hende / oc aff Guds retferdige Dom / ickc finder vdi sig det / ved huilcket de skulle opstaa aff Synden / Som oc Apostelen lærer / Roman : 1. 28. Ege som de ickc actede / at kende Gud / saa gaff Gud dem oc hen i deris vanartige Sind / at giøre det / som ickc duer.

For det Andet / giffuer Euangelisten tiffende / huad Marsag der haffuer været til / at disse Hedninge haffue omuendt sig / met disse Ord / Der de saae / at hand vdgaff Aanden met saadant Raab / oc saae det Jordstæl / oc huad der stede. Huor met vi paamindis / at mange Folck i Verden / den stund Gud lister oc locker adt demnem / i sit hellige oc salige Ord / da acte de en saare ringe ting om / at høre oc følge hannem / førend hand maa nødis til / ved forstreckelige oc jammerlige Hiemssøgelse / Nu ved Pestilente / nu ved dyr Tid / nu ved Krig oc Orloff / at hiemssøge demnem / Saa det altid vil staa ved lige som Christus siger hos Lucam, 14. 23. Nød dem til / at komme her ind. Esa : 26. 16. etc. H e x x e / naar Drøffuelse er / da søger mand dig / Naar du straffer dem / da raabe de jammerlige. Ege som en Fruetsommelige / naar hun skal til at føde / da er hende meget bange / Hun raaber i sin Pine / Saa gaar det oc off / H e x x e / for dit Ansiet. Hoseæ 6. Naar det gaar dem ilde /

E e iij

da

da skulle de Narle søge / oc sige / Kommer / wi ville
til H e r e n igen.

For det Tredie / siger Euangelisten / at de for-
førdedis saare. Quor met hand giffuer tilkende / at
de haffue iche lettelig / eller aff Øyenskalckery angre-
de / at de haffue saa høhlig forseet sig imod Chri-
stum / i mange oc atskillige Maade / oc endelig hul-
pet til / at hand er aff Liffuet / Men at de haffue aff-
ret Niertens Grund bekendt / at de haffue vel for-
tient der met den euige Dødb oc Fordømmelse /
huorfor de forstreckedis oc forførdedis nu saare.
Hvilcket sandelig er it Trin oc Trappe til det euige
Liff oc Salighed. Thi de Siuge søge gierne Læ-
den. Matth: 9. 12.

For det Fierde / siger hand / huad deris Beken-
delse haffuer været om Christo / som er / at de prise-
de Gud / oc sagde / Sandelig / denne vaar it retfer-
digt Menniske oc Guds Søn. Vdi disse Ord vid-
ner her Lucas, Først / at disse Nedninge haffue ret
eilbage kaldet / oc til intet giort / all Jødernis Løgn
oc Spaat / som nectede / at Christus vaar Guds
Søn. Derneft paaminder hand oss / at Gud iche
anseer nogen Person / vdi Saligheds Sag / Men
at alle de / som ville frycte Gud / oc giøre det / som
været er / skal være hamnem behagelige iblant alle-
haande Folk. Actor: 10. 34. Hvilcket klarlige her
sees / i det / at disse fattige foræctede Landskneete /
som nu haffue Raarsfest Christum / oc omuende
sig til Gud / at de bliffue deelactige i Christi oc
Guds

Guds Beken-
delse hinc
niser i deris
De alt det
til / der de sa-
deris Ørste /
videt Andet
hus oc Christus
lende / at de hie
samtyct met Ø
de iche / andert
kalckery / som
Ben aff Niert
at / at de haffue
der de siuge sig
i Nattersted
vpaatte oc for
Her aff lære
npreket oc forre
oc somme til
Menniske mind
hans Samuelt
for Øyne. Quor
n / som met det
hand hører Sa
mammet He
det end meget si
bedre silde at gi
Exempel giffuer

Guds Befendelse oc Kundskaff. De tuert om/
bliffue hine store hofferdige Scriftklaage oc Pha-
riseer i deris Ugudelighed oc Hiertens Haardhed.

De alt det Folck / som der vaar hos / oc saae
til / der de saae det / som skede / sloge de sig for
deris Bryst / oc vende tilbage igen. Her haaffue
vi det Andet slags Personer / som vidner / at Je-
sus er Christus / Guds Søn / De giffue synlig til-
kende / at de hiertelige angre oc fortrnde / at de haaffue
samyct met Phariseerne i Christi Død / i det / at
de icke skønderiffue deris Klæder / aff nogen Wyen-
skalekerj / som Caiaphas gjorde / Matth: 26. 65.
Men aff Hiertens Sørrig oc Bedrøffuelse fortrn-
der / at de haaffue syndet / som de oc giffue det tilken-
de / der de sloge sig for deris Bryst / oc vende tilbage
fra Røttersteden / at de icke mere ville samyncke / at
bespaatte oc forhaane Christum.

Her aff lære vi / at Sandhed er aldrig saa for-
mørket oc fortrengt / at den vil jo alligenel vaagne
op / oc komme til Dagen. De paa den Tid / som te
Menniste mindst tencker der paa / vil hun opuecks
hans Samuittighed / oc sette hannem Synder
for Wyne. Hvorfor hand kand jo sigis / salig at væ-
re / som met det første / ja den samme Dag / som
hand hører Sandhed / opnaagner aff Synden / oc
anammer Hørens Ord / Psalm: 95. 7. De er
det end meget silde giort aff mange / Saa er det dog
bedre silde at giøre / end aldrig / som Røffuerens
Exempel giffuer tilkende. Luc: 23. 42.

Lee iij

De

De alle hans Tilhengere stode langt borte/oc mange Quinderne/ som effterfulde hannem aff Galilea, etc. Vdi dette Tredie slags Vidne haffue wi at acte / 1. At de staa langt fra Christi Kaars. 2. Huad de ere for nogle / som er den største Part Quinde Røn. 3. Deris Naffne. 4. Deris Fæderne Land / huor fra de vaare komne. 5. Deris Bestilning / at de haffde effterfuldt oc tient Christo.

Aff disse Fem omstendige Vilkaar ville wi allene acte / Først / at wi haffue synlige Vidnisbyrd / huorledis det er tilgaaet i Christi Død oc Pine/ saa at Christus er visselig død paa Kaarsset for vore Synder.

Derneft see wi oc saa / at lige som disse Quinder haffue icke bluedis ved / at efftersølge Christum / oc tiene hannem / Saa bluis hand icke heller ved / at bekende deris Naffn igen for den gantste Berden / Som wi see her i Texten / at de ere optegnede ved Naffn / huo de haffue været. Huileket hand oc loffner alle dennem / som ville efftersølge disse Quinders Exempel. Luc : 10. 20. Apocal : 7. 3. Iohan : 10. 3.

For det Tredie / at her sigis / at disse Quinder haffue effterfuldt oc tient Christo / oc som Lucas, 8. 3. siger / været hannem behielpelige met deris Guds / bør off at acte / huor inderlig oc gantste Christus haffuer fornøddet sig for off / Philip : 2. 7. saa

saa at hand h
Luc : 2. 7. oc
mand / Mar
hand icke haf
hoffuer til.
hoffuer hand
5. 3. paa det / a
Arffuinge til
2. Corinth : 8.
vide vor Herri
hand er rig / sa
stold / paa det
Gattigdom.

I det And
fener / som be
fem vaare Ka
Begraving. 3.
Huad syntet oc
1. Men
(som vaare
dis / oc tagis
Fæderne Frem
Jesum / at de
at hand er Ka
pint hannem /
Nem sender /
en gruelig G

saa at hand haffuer ladet sig føde i Asen Staalb /
 Luc: 2. 7. oc opdrage vnder en fattige Tømmer-
 mand / Marc: 6. 3. oc er bleffuen saa fattig / at
 hand icke haffuer haffet / det hand kunde bøye sit
 Hoffuet til. Matth: 8. 20. De det altsammen
 haffuer hand giort / som hand seiff lærer / Matth:
 5. 3. paa det / at wi Aandelige Fattige skulle bliffue
 Arffuinge til Guds Rige. Huilcket oc Paulus,
 2. Corinth: 8. 9. met disse Ord giffuer tiltende / I
 vide vor Herris Jesu Christi Naade / at alligenel
 hand er rig / saa bleff hand dog fattig for eders
 skyld / paa det i skulle bliffue rige / formedelst hans
 Fattigdom.

Det Andet Stycke.

I det Andet Stycke ville wi acte / 1. De Per-
 soner / som begære / at deris Been maat brydis /
 som vaare Raarsfeste. 2. Aarsag til denne deris
 Begæring. 3. Huorledis det lyckis dennem. 4.
 Hvad Fruet oc Gaffn wi haffue bekommet der aff.

1. Men Jøderne bade *Pilatum*, at deris
 (som vaare Raarsfeste /) Been maatte bry-
 dis / oc tagis aff. Endnu / som tilforn / see wi
 Jøderne Fremfusenhed oc Naardnaecten imod
 Jesum / at de icke ville lade dennem nøye her met /
 at hand er Raarsfest / Men ville endnu ydermere
 pine hannem / saa de begære icke / at stinge hans
 Herte sønder / Men at bryde hans Been / huilcket
 er en gruelig Smerte oc Pine. De sandelig / i saa

Ecc v

Maa-

Maade giffue de tilkende / at de haffue ret Saa-
tans Natur i dennem / som altid skal pine sine
Fanger / oc dog aldrig affliffue dennem.

Met denne deris Bgudelige Voesen oc Na-
stighed bliffuer det opfyldt / som befalet er / Exod :
12. 11. at Israelliterne skulde met hast øde Paaste-
lammet / Thi wi see jo her / at Jøderne fand al-
drig saa snart / at de ville jo snarere døde oc aff-
liffue Christum / det sande Paastelam. 1. Co-
rinth : 5. 7.

2. Effterdi at det vaar Beredelsens
Dag / at deris Egeme skulde icke bliffue paa
Kaarffet Sabbathen offuer / Thi den sam-
me Sabbaths Dag vaar stor. Aarsagen saa-
regiffue her Jøderne / til deris Begæring / vdi
huileken wi haffue disse Trende Stycker at acte /
1. Huad de forstaa ved Beredelsens Dag. 2.
Huorfor Røffueren maatte icke henge paa Kaarf-
fet om Sabbathen. 3. Huorfor den samme Sab-
bath kaldis den store Sabbaths Dag.

1. Beredelsens Dag / kalde de den Dag / som
gick nest for Paastedag / for den Sag skyld / at Jø-
derne skulde berede paa samme Dag / alt det / som
de skulde bruge paa den store Sabbath / Saa at in-
gen maatte optende Jld i sit Hus oc Volige / at
taage sin Mad ved. Exod : 16. 23. Item, cap : 35. 3.
Derneft skulde de oc tilrede Paastelammet / oc
huad der til hørde / effter som Gud haffde dennem
befalet / Exod : 12.

Dette

Dette
skulle vel ber
vor Sabbath
met denne
baade tiene
Hus som elst
icke i harnem
figer oc / at m
met/saa fand
deel i Christi
ler skal der ind
som gior Neder
11. Aarsage
Begæring / for
Røffueren / oc
for Sabbathen
gering finde
Deuter : 21. 22
gort en Synd
saa død / at ma
hans Egeme
Men du skal
hand er forban
At wi d
Maet paa.
lad den være
Christen Offe
se oc Synds
icke allerniste

Dette Ord / Beredelse / paaminder oss / at wi
skulle vel berede vore Hjerter / naar wi ville holde
vor Sabbath ret / saaledis / at wi benare oss intet
met denne Verdens Handel / Thi wi kunde icke
baade tiene Gud oc Mammon. Matth : 6. 26.
Huo som elster Verden / Guds Kierlighed bliffuer
icke i hannem. 1. Ioh : 2. 15. De Iowen / Num : 9. 6.
siger oc / at ingen Breen maa cede aff Paastelam-
met / saa kand en heller nogen Breen haffue Arffue-
deel i Christi oc Guds Rige / Ephe : 5. 5. De en hel-
ler skal der indkomme noget Almindeligt / eller det /
som gior Vederstyggelighed oc Løgn. Apo : 21. 27.

II. Marsagen saaregiffue Phariseerne til deris
Vegøring / som er denne / At deris (Christi oc
Røffueris) Legeime skulde icke bliffue paa Raarf-
set / Sabbathen offuer. Denne samme deris Ve-
gøring finde wi / at haffue Grund i Guds Iow /
Deuter : 21. 22. som saa lyder / Naar nogen haffuer
giort en Synd / at hand er skyldig at dø / oc bliffuer
saa dø / at mand henger hannem paa Tre / da skal
hans Legeime icke bliffue om Natten paa Treet /
Men du skal Jorde hannem samme Dag / Thi
hand er forbandet aff Gud / som bliffuer henge.

At wi disse Ord ret forstaa / ligger stor
Maect paa. Wi bekende / at alle slags Straff /
lad den være huad Straff den være kand / som
Christen Offrigheid / for it Mennistis Forseel-
se oc Synnds skyld / straffer hannem med / fører
teke alleniste Blufel oc Spaat / ja it Mennistis
gode

Dette

gode Nyete stor Bønne paa / Men dog alligenel
 er Raarsfæstelse it synderligt oc synligt Vidnis-
 byrd paa Guds grumme Brede imod Synden /
 (Enddog det er vel oc sandt / at Gud tager oc den-
 nem til Naade / som i saadan stammelige Naade
 bliffue ophengde / met saa stel / de fly met Røffue-
 ren til Christum / oc tro Syndernis Forladelse /)
 Saa at Gud vil i Synderlighed met samme sten-
 delige Død giffue Menniskene sin grumme Bre-
 de tilkende / imod Synden. Huorfor at det endnu
 holdis / oc er hos oss Christne den stammeligste
 Død / som vi vide at siige aff / at Menniskens Ee-
 geme skal ligge eller henge i Været for alle Creatu-
 re / til it synligt Tegn / at det samme haffuer været
 Guds Løve rolydig. Oc effter denne Mening siger
 Paulus, Gal: 3. 13. Phil: 2. 8. icke alleniste Chri-
 stum at være død for vore Synder / Men hand oc
 siger / Christum at være Raarsfest / paa det hand
 vil vise oss / huor stor oc grum Guds Brede vaar
 imod Synden / (som vaar kast paa Christum /
 Esa: 53. 6.) at den kunde icke stillis eller afflettis /
 førend Guds Søn Christus maatte lide den for-
 ætelige Død / oc lade sig ophenge imellem Him-
 mel oc Jord / at alle Creatur kunde see / huor streng
 Guds Brede vaar / imod Menniskens Synder /
 som Christus bar. Iohan: 1. Som oc Paulus,
 Galat: 3. 13. klarlige det met disse Ord vðlegger /
 Christus forløste oss aff Løpens Forbandelse / der
 hand bleff en Forbandelse for oss / (Thi der staar
 fereff-

fereffuet) For
 Træ) paa
 tomme ibiam
 stille saa den
 111. 3
 vaar stor.
 den Siende
 haande / For
 Gud haffue bet
 huilken de inge
 Føle eller Quæ
 a Pharisæerne h
 a. 6. at de stulde
 ende Dag Ap
 a deris Paaste
 net / salt ind pe
 hellig / effter de
 haffuer i den E
 baade Sabbat
 (effter deris St
 bath) / en stor E
 deris Deen / so
 illige begraftne
 Sabbathen ge
 imod Løven / I
 graffuelse paa
 lige / see vi ret
 Sandhed endr
 dem / som

seressuet/ Forbandet er den Mand/ som henger paa
Troe/) paa det/ at Abrahams Betsignelse/ skulle
komme iblant Hedningene/ i Christo Jesu/ oc wi
skulle saa den forjette Mand/ formedelst Troen.

III. Thi den samme Sabbaths Dag
vaar for. Stor kalde de den Sabbath/ (det er/
den Siuende Dag i Vgen/) som vaar nu for
haande/ Først/ fordi at deris rette Sabbath/ som
Gud haffde befalet dennem / at holde hellig / paa
huilcken de ingen Arbeide maatte gjøre / huerecken
Folk eller Quag. Deuter: 5. 14. Derneft/ fordi
at Phariſeerne haffde (imod Guds Lov / Exod:
12. 6. at de skulde æde Paaskelammet paa den For-
rende Dag i Aprilis Maanet/) nu saa sticket det/
at deris Paaste/ paa huilcken de aade Paaskelam-
met/ falt ind paa Sabbathen / som de ellers holde
hellig / efter Loven. Nuor om wi oc tilforn sage
haffuer i den Sextende Predicken. Effterdi da/ at
baade Sabbathen oc Paastefesten falt her ind/
(effter deris Stiet) saa kallede de den samme Sab-
bath / en stor Sabbath / De derfor ville de bryde
deris Been/ som vaare hengde/ at de kunde bliffue
tilige begraffne / førend Solen gaar vnder / oc
Sabbathen gaar ind / paa det / at de skulle icke
imod Loven/ Deuter: 5. 14. haffue med deris Be-
graffuelse paa Sabbathen at gjøre. Men sande-
lige / see wi ret ind i deris Forsæt / da befinde wi i
Sandhed endnu den samme vduortis Hellighed i
dennem / som de beuiste / Iohan: 18. 28. der de
nectes

ueteede / at vilde gaag paa Pilati Raadstue / paa det /
at de skulde icke bliffue wrene / Men maatte æde
Paasten. Thi at de beuise sig i Sandhed / som
Christus haaffuer sagt / Matth: 23. 24. at de siye
Nygget aff / oc opsluge Kamelet / i det / at de giøre
sig trange Samuittighed i det ringe Stycke / som
er / at begraffue de Døde noget nær paa Sabbat-
then / Men de acte slet intet om den store Synd / de
haaffue bedressuet / i det de haaffue Raarsfest Sabbat-
thens Herre / den Herre Jesum. Marc: 2. 28.

4. Huorledis phariseernis Forsæt lyctis demnem.
Men der de komme til Jesum / oc saae /
at hand vaar allerede død / brøde de icke hans
Been. Først giffue oss disse Ord tilkende / at
Jøderne haaffue sønderslaget de arme Røffueris
Been / som vaare hengde hos Christum / paa det /
at de kunde dø / oc bliffue begraffue / sørend Solen
vnder gaar.

Derneft viser den oss / huorledis Gud All-
mechtigste / som taste Krogen i Senacheribs Næse /
Esa: 37. 29. endnu det samme gjorde med Jøder-
ne / her met / at Christus døer / før de komme til
hamnem / Saa de haaffue aldelis ingen Marsag til /
at fuldkomme deris hadske Forsæt / som vaar / at
sønderbryde hans Been.

At Christi Been bliffue icke sønderslagne /
det stede aff Guds synderlig Forsum oc Vilie / paa
det / at denne Figur i Paastelammet skulle fuld-
kominis / Exod: 12. 46. I skulde ingen Been
bryde

bryde paa P
dom skulde bl
uær alle har
brudet aff det
Her ho
Moses oc De
Psalm / som
Deen / fordi
haaffue wi Chri
dog Christi leg
Jøderne / at de
Raarlige Men
Deendeter han
at salig giøre / a
er wi ansee han
ide / meget m
hans Egem / en
lemmer. Thi f
da haaffuer han
niskelig Strid
gæue ossuer han
me sin Død i
Luc: 24. 26.
haaffue de alle sa
sande Liff / i ha
12. 14. De Pau
Egerhuorfor
figendte Gud
medelft vor De

bryde paa Paasfelammet. De at Dauids Spæ-
dom skulde bliffue sandt/ Psalm: 34. 21. Hand be-
mærker alle hans Been/ at der bliffuer icke it sonder-
brudet aff dennem.

Her hos aff dette Ord / Ezem, som baade
Moses oc David bruger / i forbemelte Capitel oc
Psalm / som bemærker Styrcke / (paa Danste/
Been / fordi at Venene ere Legemens Styrcke /)
haffue wi Christne denne skøne store Trøst / at end-
dog Christi Legem bleff saa ynckelige tracteret aff
Jøderne / at det døde paa Kaarsset / som it ander
Naturligt Menniske / Dog alligeuel bleff hans
Been / det er / hans Styrcke / hans Liffactig Mægt til
at salig giøre / aldelis røskad aff Jøderne / huad hel-
ler wi ansee hans Guddom / (som dog icke funde
lide / meget mindre forringis eller brydis /) eller
hans Legem / enten i hans egen Person / eller i hans
Lemmer. Thi huad hans egen Person er at ansee /
da haffuer hand i denne sin Død afflagt all Men-
niskelig Strøbelighed / (Døden skal icke mere re-
gære ossuer hannem / Roman: 6. 9.) oc ved sam-
me sin Død indgangen i sin Faders Herlighed.
Luc: 24. 26. Huad hans Lemmer er at ansee / da
haffue de allesammen faaet Been oc Styrcke i det
sande Liff / i hans Død / Som oc Oseas spaaede /
13. 14. De Paulus lærer / at Døden er opslugen i
Seyer / huorfor hand oc gladelig tacker Herrens
sigendis / Gud være Tack / som gaff oss Seyer / for-
medelst vor Herre Jesum Christum. 1. Cor: 15. 54.
Der

Der aff kommer det / at alle Mennister skulle
opstaa / oc Guds Børn skal da i Sandhed finde
oc see deris sande Liff Christum / Som Christus
selff siger / Iohan : 5. 28. Matth : 25. 32. Den Ti-
me skal komme / i huilcken alle de / som ere i Graff-
uene / skulle høre hans (Mennistens Søn /)
Røst / Oc de skulle gaa frem / som haffue giort
Gaat / til Liffens Opstandelse / Men de / som haff-
ue giort Dnt / til Dommens Opstandelse.

4. Zuad Fruct her kommer aff til alle tro
Christne.

Men en aff Stridsmændene aabnede
hans Side met it Spiud / oc strax gick der
Blod oc Vand vd. At denne Stridsmand aab-
ner Jesu Side / finde wi Aarsag hos Jøderne /
disligeste hos Gud.

Nos Jøderne vaar denne / Effterdi de haffde
nu begæret aff Pilato, at deris Been maatte bry-
dis / som vaare Kaarsfeste / at de kunde dø / oc
bliffue begraffne imod Affteenen / oc de nu see Je-
sum at være død / saa slaer Samuitigheden den-
nem / at de skulle ick bryde hans Been / effterdi
hand er nu død / paa det / at Stridsmanden /
Centurio, met sine Landsknechte / som saa høy-
lig haffde nu bekendt for alle mand / at Jesus
vaar visselig it reiserdige Menniste / oc en Guds
Søn / skal ick hæffne den Vægt / som Jesu er
vedersaret.

Der.

Derneft stamme de sig for Folket / som saa
mangfoldig staa der omkring / at sønderla Christi
døde Been / Men efterdi de lidet tilforne hørde
hannem tale saa beskedelig til sin Himmelske Fa-
der / til sin Moder / oc til S. Hans / Ja de høre /
at hand met it fuld oc sterck Stemme oc Røst / ant-
uorder Faderen sin Siæl i Hende / oc finde dog /
at hand er død / Saa tencke de dog ligenel / at
hand kunde være besuimet eller daanet. Men at
de kunde være visse paa deris Sag / saa træder den-
ne Stridsmand frem / oc stinger it Spiid i Jesu
Side / oc vil see / om hand der offuer vil røre sig /
oc befunder saa Christum i Sandhed at være død.

Hos Gud finde wi disse Sager. Først / sont
Iohannes siger / cap : 19. 37. De skulle see den de
haffue stungen. Iohannes i disse Ord seer hen til
Zachariae Spaadom / cap : 12. 10. huor Prophe-
ten taler om denne samme Stridsmands Gier-
ning / De skulle see til mig / huileken de haffue igem-
nem stungot / oc de skulle klage offuer hannem / som
mand klager offuer it eniste Barn / oc de skulle be-
drøffue dem offuer hannem / lige som mand be-
drøffuer sig for det første Barn.

For det Andet / aabnes Christi Side / at den
vantro Thomas kunde see met baade Pyne / Ioh :
20. 21. disligeste de andre misstrøstige oc tuiiraadige
Disciple / oc Jøder / som vaare lønlige Jesu Dis-
ciple / at det vaar sandelig Jesu Legem / som bleff
hengd paa Kaarset / der opstod fra de Døde / oc

Iff

vaar

baer huercken Reffuerens/ eller nogen anden Hel-
ligens Legem / som de saae / aade / oc talede med.
Luc: 24. 38.

For det Tredie/ at den sande Aandelige Klip-
pe / 1. Corinth: 10. 4. kunde aabnis for alle tro
Israeliter/ Exod: 17. 6. som tørste effter Reifær-
dighed / Matth: 5. 6. oc begære med Konning
Dauid / Psalm: 51. 4. offte at afftois aff deris
Breenlighed / Esa: 64. 6. at de kunde haffue i
Christo det sande Aandelige Vand/ Iohan: 4. 14.
som tiener til / at afftoe Synd oc all Breenlighed/
Zachar: 13. 1. etc. fra Samuittigheden / Ebre:
9. 14. 1. Pet: 3. 21. saaledis / at de skal icke haffue
nogen Besmittelse eller Syncke / eller noget saa-
dant / Men at de skulle være Hellige oc Bstraffe-
lige. Ephel: 5. 26.

Den som det haffuer seet / hand vidnede
det/oc hans Vidnisbyrd er sandt/ oc den sam-
me veed / at hand siger Sandhed / paa det i oc
skulle tro. Tuende Syncker befatter her S. Hans/
Frist bekender hand / at hand haffuer Personlig
seffuer seet oc hørt dette / som haffuer sig tildraget/
nu strax Jesus er død paa Kaarset / som hand
her / med de andre Euangelister / haffuer antegnet /
De derfor siger hand / oc den samme veed / at hand
siger Sandhed. Det er / Jeg Iohannes Euange-
list veed Sandhed / oc veed med min egen gode
Samuittighed / oc den hellig Aands Vidnisbyrd
i mig/

i mig / Rø-
met i nog-
fende / huc-
hed oc So-
met disse D-
ning er den
troer ieg vil
Marix S-
haffuer ved
Gierninger/
1. Corinth: 13
ders Hellighe
Iohan: 14. 2
mig i Sandh-
paa eders Fr-
frelst eder fra
de/ Luc: 1. 7
stammel vnd
nu haffuer se-
i sin Person.
oc Blode / E-
tage eder
stu

i mig / siger ret har Sandhed for eder / saa ieg stuer
intet i nogen Maade. Dernæst giſſuer hand til-
kende / huorfor hand haſſuer met ſaadan Slittig-
hed oc Sandruhed alting ſcreffuer oc optegnet /
met diſſe Ord / Paa det i oc ſkulde tro. Hans Me-
ning er denne / Jeg Iohannes ſaae dette / oc derfor
troer ieg viſſelig / at Jeſus Chriſtus er Guds oc
Mariæ Søn / oc nu / efter ſit Leffte / Genes: 3. 15.
haſſuer ved ſin Død til intet giort Dieffuelens
Gierninger / 1. Iohan: 3. 5. oc Helffuedis Mact /
1. Corinth: 15. 24. oc flyet off Indgang til ſin Fa-
ders Herlighed / oc euige Bolige / Ebre: 9. 12.
Iohan: 14. 2. Dette vilde ieg / at i ſkulde tro met
mig i Sandhed / oc forlade eder paa hannem / ſom
paa eders Frelſere oc Saliggigere / der haſſuer
frelſt eder fra alle deris Naand / ſom eder fand ha-
de / Luc: 1. 71. oc lagt alle eders Fiender til en Fod-
ſtammiel vnder eders Fødder / Pfalm: 110. 1. De
nu haſſuer ført eders Rigt oc Blod / Ebre: 2. 10.
i ſin Perſon / Actor: 1. 2. & 9. til euig Herlighed
oc Glæde / Ephes: 4. 10. De vil komme igen / oc
tage eder op til ſig / Iohan: 12. 32. oc ſaa
ſkulle i altid bliſſue hos han-
nem. 1. Theſſ: 4. 17.

SOLI DEO GLORIA.

Sff ij Den

Til den Christne Læsere.

S Vnsige Læsere / Effterdt
at iniet / nu i denne siye onde
Verdens Ende / saa røer oc i saa
god en Mening gigris oc vdræt
tis / at der ere so de / som det i den værste Mes
ning vdlægge / Saa kand da ey heller dette li
det ringe Arbeide være vden den samme Encke
oc Skæffne. At ieg hæffuer / gunstige Læsere /
antegnet Capitle oc Vers i dette lidet Arbeider
huileket ieg maa bekende / icke at være Brug i
vort Danske Spraa / Dette hæffuer dresseuet
mig der til / at ieg hæffde taget mig for / at ieg /
næst Guds Hielp / vilde see oc vide / aff de hel
lige Euangelister / i huileke Capitle de Artickle
oc Ord / som findis i vor Danske Passional,
det er / i vor Hærris Jesu Christi Pinis oc
Døds Historie / ere optegnede / effter som
Doctør Iohannes Bugenhagius, met vore Dans
ske Exrefædris Hielp / hæffuer den tilsammen
keressuet / oc Artligen læsis i vor Christne
Kircke oc Samsund / De der ieg hæffde det bes
ghat / befant ieg / at mit Forsæt vilde bliffue
mig tungt / vden ieg optegnede baade Capitel
oc

de Vers
ieg hæffde
vilde mig
det Vise
somme
Spraa
fattige sin
at de tulle
antegnede
skulde findis
land see oc
findis. V
forstaa sig
Bibel er
land icke m
saa mforst
paa Vrefe
so kand det
hand skal
effterdi ieg
tegnede V
oc det sam
der noget
Capitle oc
hannem ti
uer ieg la
Dile / an

Christine
viti.

de Vætere / Effterdi
at / nu i denne hie onde
me Ende / saar me i saa
i Menig giort oc vider
som det i den væste Ma
aa land da ey heller dette li
me vden den samme Lycke
i hafter / gunstige Læse
i Bers i dette liden Arden
fænde / ick at vore Brag i
paa Dette hafter drossu
hafter taget mig for / at iag
vilde se oc vide / off de hie
i hantte Capitel de Aruelle
da i vor Danske Passional
mis Jesu Christi Vini oc
ere erlygnede / effter som
gænges / mit vore Dan
i hafter den sammen
den lasis i vor Christine
Da der iag hafter det be
it mit forsat vilde bliffue
regnet / da det Capitel
oc

oc Bers / huor huer Artickel fantis / Se der
ieg hafter fuldkommet / aff den Naade / Gud
vilde mig da meddele / mit Forsæt / da syntis
det Vise oc forstandige Folck nyttigt / at lade
samme Bers staa / saa vel i vor Danske
Sprag / som i andre Sprag / paa dei / at
fattige simpel Folck / som offte lode sig høre /
at de tuilede paa / at alle de Ord / som ere
antegnede i samme Histories Beskrivelse /
skulde findis hos Euangelisterne / at de samme
kand see oc vide / oc selff læse / huor huer Ord
findis. Vil der nogen si / at simpel Folck
forstaa sig ick paa Bers / effterdi vor Danske
Bibel er ick skift vdi Bers / Den samme
kand ick nekte / at den / som kand læse / er ick
saa vforstandig / at naar hand seer Tallet
paa Berset / om det er ringe eller stor / at hand
jo kand der off acte / huor paa pass i Capitlet
hand skal søge de Ord / hand leder effter. De
effterdi ieg endelig / for disse Sager skuld / op
tegnede Versene i Texten / Saa hafter ieg
oc det samme giort i Textens Forflaring. Er
der nogen Simpel / som ick er beuaant med
Capitle oc Bers / eller oc mener / at de staa
hannem til Vmag oc Forhindring / da hafter
uer ieg lader Capitle oc Bers / hannem til
Vilie / antegne med en anden slags Bogstaf

Sff 14

ue /

ne / end som her ellers almindelig er brugt /
 Saa at huer land læse fort frem / oc haffue
 den fuldkommen Mening / wanseet nogen
 Tøll. Saa er da min ydmøgelig Bøn til
 den Christne Læsere / at hand alting i den beste
 Mening / som Broderlig Kierlighed vdræff-
 ner / vil fordrage oc vdlege / oc lade sig dette
 ringe Arbeide befalde / oc huad der vdi findis /
 som synis icke saa tilbørlig oc ræt / som huer
 vilde at være gjort / at det dog maatte vdlæg-
 ges i den beste Mening / oc tagis til Tacke med
 hannem / som gör alting i alle / til Menig-
 hedens Nytte oc Beste. De der som ieg bliff-
 uer her vdi Bøn hørt / da loffuer ieg / næst
 Guds Hielp / at den Christne Læsere skal oc
 bekomme / det allerførste mueligt land være /
 vor HERRIS Jesu Christi Opstandels-
 sis Historie. Her med eders
 Gud befalendis.

Sol

Solger he
tignen
ide

Gen.
 Exod.
 Leuit.
 Num.
 Deut.
 Iosua.
 Iudic.
 1. Sam.
 2. Sam.
 1. Reg.
 2. Reg.
 1. Paralip.
 2. Paralip.
 Iob.
 Psal.
 Proverb.
 Eccles.
 Est.
 Ierem.
 Ezech.
 Dan.
 Hof.
 Mich.
 Zophon.

Solger her en liden Forflaring paa de
 brydne oc fremmede Ord / som findes
 i denne lille Bog / simpel Folck
 til Vilie oc Tieniste.

Gen.
 Exod.
 Leuit.
 Num.
 Deut.
 Iosu.
 Iudic.
 1. Sam.
 2. Sam.
 1. Reg.
 2. Reg.
 1. Paralip.
 2. Paralip.
 Iob.
 Psal.
 Prouerb.
 Eccles.
 Esa.
 Ierem.
 Ezech.
 Dan.
 Hof.
 Mich.
 Zophon.

Mosis Første Bog.
 Anden Bog.
 Tredie Bog.
 Fierde Bog.
 Femte Bog.
 Josua Bog.
 Dommernis Bog.
 Første Samuels Bog.
 Anden Samuels Bog.
 Første Kongernis Bog.
 Anden Kongernis Bog.
 Første Krønike Bog.
 Anden Krønike Bog.
 Jobs Bog.
 Psalme.
 Salomons Ordspraag.
 Salomons Predicere.
 Esaias.
 Jeremias.
 Ezechiel.
 Daniel.
 Hoseas.
 Micheas.
 Sophomias.

Hag.

Hag.	Zaggens.
Sapient.	Salomons Vjsdom.
Tob.	Tobias.
Maccab.	Maccabeernis Bøger.
Matth.	Matthæus.
Marc.	Marcus.
Luc.	Lucas.
Ioh.	Johannes.
A&.	Apostlernis Gierninger.
Rom.	Romere.
Cor.	Corinther.
Galat.	Galater.
Ephes.	Epheser.
Philip.	Philipper.
Coloss.	Colosser.
Thessal.	Thessalonicer.
Ebre.	Ebreerne.
Apocal.	Johannis Aabenbaring.

De Tall / som staa hos disse brøðne Ord / skal
saa fortaalis / Naar der staaar To Tal / huer for sig /
som her i den første predickens Text / Matth. 26. 30.
Da bemercker der første Tall / Capitlet / Det Ans
der / Verset / Oc skal saa læsis / Matthæus i det 26.
Capitel / i det 30. Vers. Oc naar dette Tegu / etc.
staaar effter det sidste Tall / som er Verset / da giff
uer det tilfende / at der følger flere Vers effter / end
det ene / som sæt er / Som du oc her seer i samme
Sted / Matth. 26. 31. etc. I lige Maade skal
sømpel Gøldt mene om alle de andre
Tall / som findis i den
ne Bog.

FINIS.

geus.
omons Vjsdom.
dias.
accabeernis Hogen
archaus.
larcus.
ucas.
shannes.
postlernis Gierninger.
omere.
orinther.
salater.
epbeser.
philipper.
elofjer.
Iherusalemiker.
Ebreerne.
Johannis Nabendaring.

Maer hoe disse begone Oed / sal
der naer To Cal / huer for sig /
Dreuefens Ten. Math. 26.30.
wie Tall / Capitel / Der Ans
Maer lufes / Mathias i der 26.
ers. De naer derte Tegn / etc.
Tall / som er Verlet / da giff
er / solger flere Vers offer / end
Som du oc her ser i samme
et etc. Fluge Maade skal
om alle de andre
i fundis i den
Bog.
V I S.

